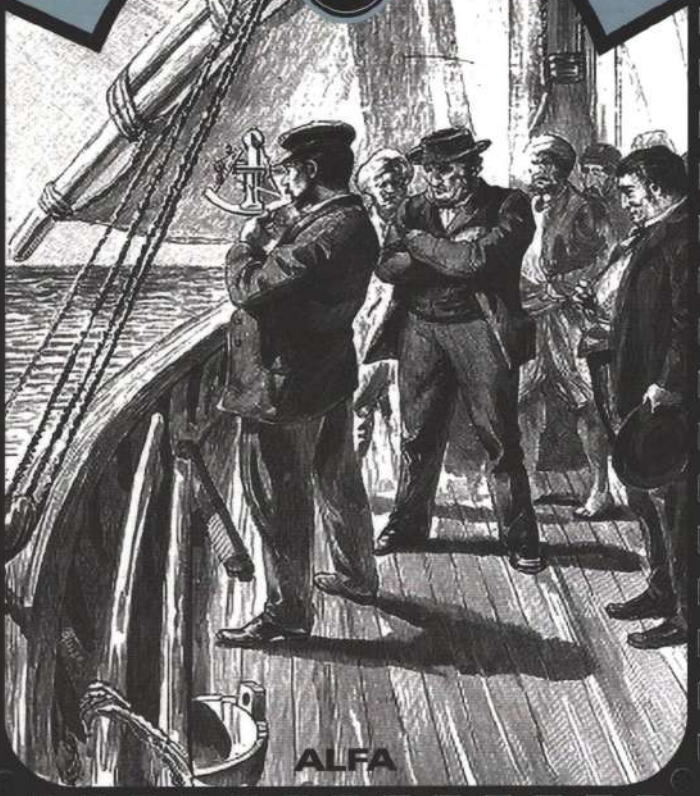
OLAĞANÜSTÜ YOLCULUKLAR 36

JULES VERNE

KAPTAN ANTİFERİN HARİKULADE MACERALARI

ALFA

Kaptan Antifer'in Harikulade Maceraları
Mirifiques Aventures de Maître Antifer
© 2022, ALFA Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Kitabın tüm yayın hakları Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz.

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak
Genel Müdür Vedat Bayrak
Yayın Yönetmeni Mustafa Küpüşoğlu
Çeviren Hasan Fehmi Nemli
Editör Berna Kılınçer
İllüstrasyonlar George Roux
Kapak Tasarımı Elif Çepikkurt
Sayfa Tasarımı Yavuz Karakaş

ISBN 978-625-449-631-8

1. Basım: Ağustos 2022

Baskı ve Cilt
Melisa Matbaacılık
Çiftehavuzlar Yolu, Acar Sanayi Sitesi, No: 8, Bayrampaşa-İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29
Sertifika no: 45099

Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Alemdar Mahallesi, Ticarethane Sokak No: 15 34110 Cağaloğlu İstanbul
Tel: (0212) 511 53 03 Faks: (0212) 519 33 00
www.alfakitap.com - info@alfakitap.com
Sertifika no: 43949

OLAĞANÜSTÜ YOLCULUKLAR 36

JULES VERNE

KAPTAN ANTİFERİN HARİKULADE MACERALARI

Çeviren

HASAN FEHMİ NEMLİ

ALFA

MERVEILLEUSES AVENTURES DE MAÎTRE ANTIFER

I

Bilinmeyen bir gemi, bilinmeyen bir kaptanla, bilinmeyen bir denizde, bilinmeyen bir adayı arıyor

O sabah –9 Eylül 1831– kaptan saat altıda kamarasından çıkıp kıç güverteye tırmandı.

Güneş doğuda belirmeye başlamıştı, daha doğrusu güneş kursu henüz ufuk çizgisinin altında emeklerken yansıyan ışıkları atmosferin alt tabakalarına erişiyordu. Uzun bir ışık seli seher yelinin neden olduğu küçük dalgacıklarla buruşan deniz yüzeyini okşuyordu.

Sakin bir geceden sonra gün güzel geçeceğe benziyordu –ılıman bölgelerde sıcak mevsim sona ererken görülen o eylül günlerinden biriydi.

Kaptan dürbününü sağ gözüne götürüp ayarladı ve yarım tur dönerek dürbünün objektifini gökle denizin birleştiği çember üzerinde gezdirdi.

Dürbününü indiren kaptan dümenciye yaklaştı; keskin bakışları sürekli kırpıştırdığı kirpikleri arasından parıldayan, kirpi gibi sakallı, yaşlı bir adam.

"Vardiyayı ne zaman devraldın?" diye sordu.

"Saat dörtte, kaptan."

Bu iki adam İngiliz, Fransız, Alman ya da başka bir ülkeden olsun hiçbir Avrupalının, hiç değilse Doğu Akdeniz'in limanlarına yolu düşmemiş bir Avrupalının anlayamayacağı kulak tırmalayan

bir dille konuşuyordu. Süryaniceyle karışık bir tür Türk lehçesi olmalıydı bu dil.

"Yeni bir şey var mı?"

"Yok, kaptan."

"Sabahtan beri hiçbir gemi görünmedi mi?"

"Sadece bir tane... rüzgâr altı tarafımızda, bizimle ters yönde giden büyük bir üçdirekli. Mümkün olduğu kadar uzaktan geçmek için bir kerte orsa ettim."

"İyi yapmışsın. Şimdi de..."

Kaptan büyük bir dikkatle çepeçevre ufku gözlemledi. Sonra;

"Dönmeye hazır olun!" diye bağırdı yüksek sesle.

Vardiyadaki adamlar harekete geçtiler. Dümen orsaya kırıldı, mayistra yelkeni kısılırken flok yelkenlerinin ıskotaları gerildi. Gemi döndü ve iskeleden aldığı rüzgârla kuzeybatıya doğru yol almaya başladı.

Biraz değişiklikle bir gezi teknesine dönüştürülmüş dört yüz tonluk iki direkli bir yük gemisiydi bu. Kaptanın emrinde bir lostromoyla on beş denizci vardı; gömlek ve başlık, geniş pantolon ve denizci çizmesinden ibaret giysileri Doğu Avrupalı denizcileri hatırlatan güçlü kuvvetli denizcilerden oluşan bu mürettebat gemiyi yönetmeye fazlasıyla yeterliydi.

Bu brik-guletin* ne pupasında ne de pruva küpeştesinin dış tarafında isim yazılı bir tabela bulunuyordu. Bir bayrağı da yoktu. Gözcü uzakta

* Brik, iki direkli Latin (dört köşe) yelkenli, manevra kabiliyeti yüksek tekne. Gulet, brikten daha küçük, çoğunlukla iki direkli, randa veya markori yelkenli bir tür uskuna.

bir gemi göründüğünü haber verdiğinde selam alıp vermek zorunda kalmamak için rotayı değiştiriyordu.

Takip edilmekten çekinen –o dönemde bu yörelerde hâlâ rastlanan– bir korsan gemisi miydi bu?... Hayır. Gemide silah namına hiçbir şey bulunmadığı gibi bu kadar zayıf bir mürettebatla böyle bir riske girmeyi kimse göze alamazdı. Kıyı boyunca ya da bir adadan diğerine kaçakçılık mı yapıyordu? Bu da değildi, en uyanık gümrük muhafaza memurları ambarını ziyaret etmiş, yükünü dışarı çıkarmış, balyalarını, sandıklarını didik didik aramış, şüpheli hiçbir mal bulamamıştı. Doğrusunu söylemek gerekirse, gemi hiç yük taşımıyordu. Senelerce yetecek erzak, ambarın arka tarafında, kış güvertenin altında şarap ve rakı fıçıları ve demir çember geçirilmiş üç meşe fıçı daha... Safra için de gemide yer bulunuyordu, geminin dengesini bulmasını sağlayan bol miktarda demir safra.

Belki insanın aklına bu üç fıçıda acaba barut ya da başka türde bir patlayıcı madde olabilir mi sorusu gelebilir.

Elbette ki hayır, çünkü bu fıçıların bulunduğu ambara girilirken alınması gereken hiçbir önlem alınmıyordu.

Dahası, gemicilerden hiçbiri ne bu konuda ne brik-guletin hedefi ne bir gemi görülür görülmez rotalarından uzaklaşmalarının sebebi ne on beş aydan beri neden böyle git gel seyrettikleri ne o tarihte hangi sularda bulundukları ne de neden bazen pupa yelken, bazen yelkenleri kısarak, kimi zaman bir iç denizde, kimi zaman uçsuz bucaksız okyanusun dalgaları üzerinde yol aldıkları

hakkında bilgi verebilirdi. Sebebi anlaşılamayan bu yolculuk sırasında birkaç defa kara görülmüşse de kaptan hızla oradan uzaklaşmıştı. Birkaç ada da görünmüş, ama hemen dümen kırarak uzağından geçilmişti. Geminin seyir defterine bakılacak olursa ne rüzgârın ani yön değiştirmesine ne de gökyüzünün görünüşüne verilebilecek tuhaf rota değişiklikleri olduğu görülecektir. Bu, kirpi gibi saçları olan kırk altı yaşındaki kaptanla o anda kıç güverteye inen merdivenlerin başında beliren ve önemli birine benzeyen bir adam arasında bir sırdı.

"Bir şey var mı?" diye sordu adam.

"Yok, Efendi Hazretleri..." cevabı verildi.

Can sıkıntısına işaret eden bir omuz silkme üç beş kelimelik bu konuşmayı sonlandırdı. Sonra kaptanın böyle saygıyla hitap ettiği adam yeniden merdivenleri inip kamarasına girdi. Divana uzandı, bir tür uyuşukluğa teslim olmuş gibiydi. Uykuya dalmış gibi hareketsiz duruyor olmasına rağmen tamamen uyanıktı. Bir türlü aklından çıkaramadığı bir fikrin etkisi altında olduğu hissediliyordu.

Bu şahıs ellilerinde olmalıydı. Uzun boyu, güçlü kafası, şimdiden kırlaşmış gür saçı, göğsüne düşen sakalları, keskin bakışlı kara gözleri, kendinden emin, ama açıkça hüzünlü –daha çok cesareti kırılmış– çehresi, tavırlarındaki ağırbaşlılık, soylu bir aileden olduğunu gösteriyordu. Tuhaf bir kıyafeti vardı. Kolları sutaşlı, rengârenk püsküllü, kahverengi bir harmaniye omuzlarından ayaklarına kadar vücudunu örtüyordu, başında ise siyah püsküllü yeşilimtırak bir sarık vardı.

İki saat sonra, kamaranın çiçek desenli kalın bir halıyla kaplı zeminine sabitlenmiş bir masa üzerinde genç bir hizmetkâr çocuk tarafından kahvaltısı sunuldu. Bu şahıs, titizlikle hazırlanmış nefis yiyeceklerin şöyle bir tadına baktıktan sonra ince işlemeli iki küçük gümüş fincanda servis edilen hoş kokulu, sıcak kahvesini içti. Ardından, hoş kokulu dumanlar yayan bir nargilenin buhurdanı önüne yerleştirildi ve nargilenin kehribar marpucunu bembeyaz ışıltılar saçan dişlerinin arasına alan adam tömbekinin hoş buharları arasında yeniden hayallere daldı.

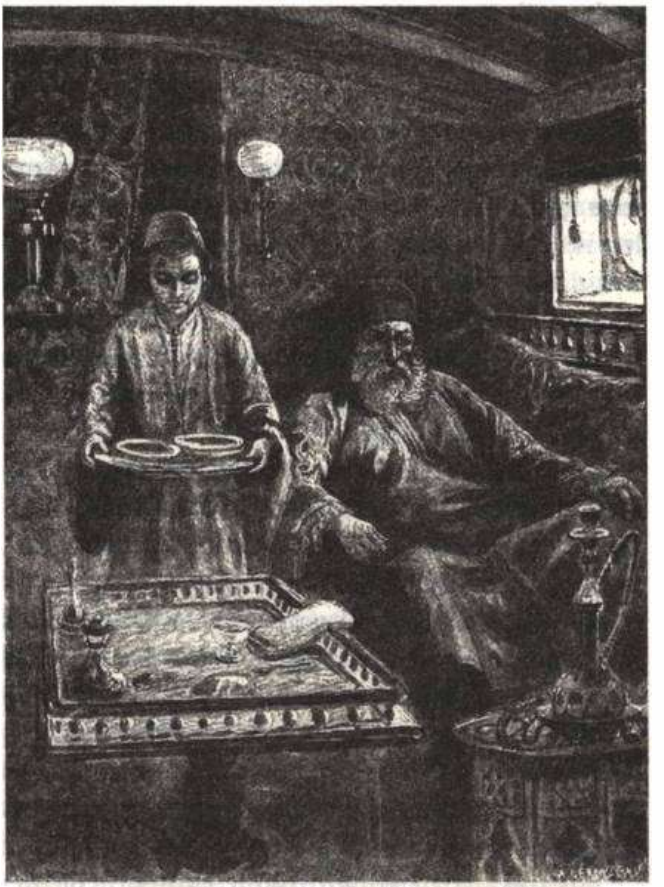
Günün bir bölümü bu şekilde geçerken dalgaların üzerinde hafifçe salınan brik-gulet bu denizin üzerinde belirsiz hedefine doğru yol alıyordu.

Saat dörde doğru Efendi Hazretleri ayağa kalktı, birkaç adım attı, melteme karşı hafif aralık duran lombozun önünde durup bakışlarını ufukta dolaştırdı ve gelip halının bir köşesinin gizlediği zemindeki bir kapağın önünde durdu. Bir köşesine ayakla basıldığında açılan bu kapak kamara döşemesinin altında yer alan kumanya ambarının girişini örtüyordu.

Yukarıda sözü edilen demir çemberli üç fıçı burada yan yana duruyordu. Kapağın açığa çıkardığı deliğin üzerine eğilen adam bu fıçıların görüntüsü onu ipnotize etmiş gibi bir süre bu pozisyonda kaldı, sonra doğrularak;

"Hayır... tereddüde gerek yok!" diye mırıldandı. "Bunları gizlice gömeceğim bilinmeyen bir adacık bulamazsam denize atarım, daha iyi!"

Kapağı kapattı, halıyı üstüne çekti ve merdivene yönelerek kıç güvertesine çıktı.

Genç bir hizmetkâr çocuk tarafından kahvaltısı sunuldu.

Öğleden sonra beşti. Havanın görünüşünde hiçbir değişiklik yoktu. Gökyüzü öbek öbek hafif bulutlarla doluydu. Hafif rüzgârla biraz soluna yatmış olan gemi ardı sıra dalgaların keyfine kalmış dantel gibi beyaz bir iz bırakarak yol alıyordu.

Efendi Hazretleri bakışlarını açık mavi bir fon üzerine pergelle çizilmiş bir çizgiye benzeyen ufkun üzerinde dolaştırdı yavaşça. Geminin bulun-

duğu yerden on dört on beş mil uzaklıktaki orta yükseklikte bir kara görülebilirdi. Fakat suyla göğü birleştiren çizginin sürekliliğini kesintiye uğratan hiçbir şey göze çarpmıyordu.

Efendi Hazretleri'ne doğru ilerleyen kaptan o kaçınılmaz soruyla karşılandı:

"Bir şey var mı?..."

Bu soru kaçınılmaz olarak her zamanki cevaba yol açtı:

"Yok. Efendi Hazretleri."

Önemli şahıs birkaç dakika sessiz kaldı. Sonra, kaptan sinirden titreyen bir elle dürbünüyle oynayarak ileri geri dolaşırken gidip arkadaki peykelerden birine oturdu.

"Kaptan?..." diye seslendi ufuk çizgisine son bir defa daha göz attıktan sonra.

"Ne arzu etmiştiniz, Efendi Hazretleri?"

"Tam olarak nerede olduğumuzu bilmek."

Kaptan büyük ölçekli bir deniz haritası getirip borda tirizinin üzerine yaydı.

"Buradayız," dedi, bir enlemle bir boylamın kesiştiği yeri bir kurşunkalemle işaret ederek.

"Bu adadan ne kadar uzaktayız... doğuda olmalı, değil mi?..."

"Yirmi iki mil."

"Peki şu topraklardan?"

"Yirmi altı mil kadar."

"Gemideki hiç kimse şu sırada hangi sularda seyrettiğimizi bilmiyor, değil mi?..."

"Sizinle benden başka kimse bilmiyor, Efendi Hazretleri."

"Hangi denizde olduğumuzu da bilmiyorlar değil mi?..."

"Uzun zamandan beri o kadar farklı yerlerde dolaştık ki en iyi denizci bile nerede olduğumuzu kestiremez."

"Ah! Neden yerini sadece benim bileceğim, denizcilerin gözünden kaçmış bir ada, bilemedin, bir adacık, hatta bir kayalık bulamayacak kadar şanssızım? Bu hazineleri oraya gömerdim ve geri alma zamanı geldiğinde de... böyle bir zaman gelirse tabii, birkaç günlük bir yolculuğa çıkmam yeterli olurdu."

Bunları söyledikten sonra Efendi Hazretleri yeniden derin bir sessizliğe gömüldü ve gidip küpeşte üzerinden denize doğru eğildi. Bakışın yirmi beş metreye nüfuz edebileceği kadar saydam olan sıvı derinlikleri bir süre seyrettikten sonra hızla geri döndü.

"Pekâlâ..." diye bağırdı, "işte hazinemi emanet edeceğim dipsiz uçurum..."

"Ama, asla geri geri alamazsınız, Efendi Hazretleri!"

"Düşmanların ya da beş para etmez insanların eline geçeceğine varsın yok olsun!"

"Nasıl arzu ederseniz."

"Eğer akşama kadar bu yörede bilinmeyen bir ada bulamazsak üç fıçı denize atılacak."

"Emredersiniz!" diye cevap verdi geminin orsasına seyretmesi için emir veren kaptan.

Efendi Hazretleri kıç güvertesinin arka tarafına gitti ve küpeşteye dayanarak alışkanlık haline getirdiği düşünceli, yarı uykulu haline büründü.

Güneş hızla alçalıyordu. Ekinoksa iki hafta kala, 9 Eylülde güneş kursu birkaç derece batıda, yani ufukta kaptanın dikkatini çeken bir noktada bata-

caktı. Bu yönde bir kıtayla ya da adayla bağlantılı yüksek bir burun mu vardı? Bu, kabul edilemez bir varsayımdı, çünkü harita, ticari gemilerin sıklıkla uğradığı ve dolayısıyla denizcilerin gayet iyi bildiği bu yörede on beş yirmi millik bir bölgede hiçbir ada göstermiyordu. Burası bir kayalık, denizin yüzeyinden üç beş metre yükseklikte bir resif, Efendi Hazretleri'nin hazinesini gömmek için şimdiye kadar bir sonuç elde edemeden aradığı yer olabilir miydi?... Denizin bu kısmına dair en kusursuz hidrografik haritalarda buna benzer bir şey görünmüyordu. Çevresi bembeyaz köpüklerle çevrili olması gereken, kayaların ortasına kadar yükselen serpintileriyle, kıyılarına çarpıp kırılan dalgalarıyla böyle bir adacığın denizcilerin gözünden kaçmış olması imkânsızdı. Haritaların bu adacığın yerini tam olarak gösteriyor olması gerekirdi. Oysa kendi haritasına baktıktan sonra kaptan, görüş alanına giren bütün bu bölgede bir tek kayalık, bir tek resif olmadığını kesinlikle söyleyebilirdi.

Kaptan dürbününü yeniden kuşkulandığı yere doğru çevirip ayarladığında, "Bu bir yanılsama," diye düşündü.

Gerçekten de objektifin kadranına giren hiçbir yükselti, ufuk çizgisinde hiçbir kesinti yoktu.

Tam o sırada –altıyı birkaç dakika geçe– güneş kursu, İberyalıların eskiden söylediğine inanılacak olursa denize değerken ıslık sesi çıkararak, ufka değmeye başlamıştı. Doğuşunda olduğu gibi batışında da kırılma olayı nedeniyle güneş ufkun altına battıktan sonra hâlâ görünmeye devam ediyordu. Dalgaların üstüne verevlemesine düşen ışıklı geniş çaplı bir daire batıdan doğuya

doğru uzanıyordu. Ateş ışınlarına benzeyen son kırışıklıklar dinmekte olan meltem altında titreşiyordu. Güneş kursunun suyla aynı seviyeye gelen üst kenarı yeşil bir ışın gönderdikten sonra bu parıltı ansızın söndü. Son ışıklarla geminin üst yelkenleri kızarırken gövdesi kararadı.

Alacakaranlığın örtüsü her şeyin üstünü örterken mizana çanaklığından bir ses geldi.

"Heey!..."

"Ne var?" diye sordu kaptan.

"Sancak tarafında kara!"

Kaptanın birkaç dakika önce dış hatlarını belli belirsiz gördüğünü sandığı tarafta bir kara?... Demek oluyor ki yanılmamıştı.

Gözcünün bağırışı üzerine vardiyadaki adamlar küpeştelere doğru atılıp batıya doğru bakmaya başladılar. Kaptan, dürbününü çaprazlamasına boynuna geçirerek grandi direğinin çarmıklarını yakaladı, halat basamakları yavaşça tırmandı, serenin üzerine ata biner gibi oturdu ve dürbünü gözüne götürüp ufukta söz konusu yeri aradı.

Gözcü yanılmamıştı. Altı yedi mil kadar ileride bir adacığın konturları göğün son ışıklarının önünde kapkara görünüyordu. Üstünde kükürtlü buhar bulutları bulunan orta yükseklikte bir resif gibi görünüyordu. Bundan elli yıl sonra, bir denizci bunun açıktan geçmekte olan büyük bir vapurun dumanı olduğunu söyleyebilirdi. Ama 1831'de okyanusların bir gün bu devasa seyahat makineleri tarafından geçileceği düşünülemezdi.

Bundan başka kaptanın düşünecek kadar değil, ancak görecek kadar vakti vardı. Haber verilen adacık neredeyse anında gecenin sisleri gerisinde

gözden kaybolmuştu. Ama önemi yoktu, adacık görülmüştü. Bundan hiçbir şekilde şüphe edilemezdi.

Kaptan tünediği yerden kıç güvertesine indi ve daldığı uyuşukluktan bu olay nedeniyle sıyrılan Efendi Hazretleri kaptana yaklaşmasını işaret etti.

"Eee?..."

"Evet, Efendi Hazretleri."

"Kara mı göründü?"

"En azından bir adacık."

"Ne kadar uzakta?"

"Altı mil kadar batıda."

"Ve haritada işaretli değil, öyle mi?"

"Kesinlikle."

"Öyleyse bu küçük ada bilinmeyen bir ada olmalı."

"Öyle düşünüyorum."

"Bu mümkün mü?"

"Evet, Efendi Hazretleri, bu küçük ada yakın zamanlarda oluşmuş."

"Yakın zamanlarda mı?..."

"Bana volkanik buharlarla çevrili gibi göründüğünden öyle olduğuna inanmak eğilimindeyim. Bu yörede volkanik faaliyetler sık görülüyor ve bunun sonucunda da yeni adacıklar doğuyor."

"Umarım, haklısındır, kaptan! Aniden böyle bir kara parçasının denizden çıkmasından daha çok hiçbir şey isteyemezdim. Böyle bir toprak kimseye ait olmazdı..."

"Ya da, Efendi Hazretleri, ilk işgal edene ait olur."

"O zaman bu ada benim olacak."

"Evet... sizin olacak."

"Dosdoğru o adacığa götür gemiyi."

"Dosdoğru... ama ihtiyatla!" diye cevap verdi kaptan. "Eğer adacığı çevreleyen su altı kayalıkları çok ileriye kadar uzanıyorsa bizim brik-gulet parçalanma tehlikesine girer. Resifi tanımak ve adaya yaklaşmak için gün doğumunu beklemeyi teklif ediyorum."

"Bekleyelim... ona doğru yaklaşarak..."

"Emredersiniz!"

Bu gerçek bir denizci tavrıydı. Bir gemi tanımadığı sığlıklarda macera aramazdı. Yeni bir toprağa yaklaşırken, geceye asla güvenmez ve ancak iskandil yaparak ilerlerdi.

Bunun üzerine önemli kişi kamarasına çekildi, gözlerinden uyku akıyor olmasına rağmen, gün ağarırken miçonun onu uyandırmasına gerek kalmadan güneş doğmadan önce kıç güvertesinde olacaktı.

Kaptana gelince ne güverteyi terk etmek istedi ne de sabaha kadar olan nöbeti lostromoya bırakmayı. Gece yavaşça çöktü. Ufuk silikleşirken çevre uzunluğu ağır ağır küçüldü. Şurada burada görülen parıltılar da çok geçmeden sönüp gitti. Bir saatten beri neredeyse hiç esinti yoktu. Sadece dümenin hareket ettirilmesine ve brik-guletin rotasında kalmasına yetecek kadar yelken açılmıştı.

Bu sırada ilk takımyıldızlar gökyüzünde ışıldamaya başlamıştı. Kuzeyde Kutupyıldız'ı hareketsiz ve fersiz bir göz gibi parıldarken Arcturus, Büyük Ayı'nın kuyruğunun devamı olarak çizilecek bir kavisin üstünde parıldıyor, Kutupyıldızı'nın tam karşısında Cassiopeia ışıl ışıl dubl V'sini çiziyordu. Altında, yıldız gününe dört dakika erken başlayan Capella tam dün göründüğü ve yarın da

görüneceği yerde ortaya çıkmıştı. Gecenin inmesiyle denizin sakin yüzeyine sözle anlatılmaz bir tür uyuşukluk egemen olmuştu.

Kaptan, dayandığı bocurgatın bir desteğiymiş gibi hiç kıpırdamadan duruyordu. Aklında fikrinde alacakaranlıkta hayal meyal gördüğü yerden başka bir şey yoktu. Şimdi aklına karanlığın güçlendirdiği, bir takıntı haline getirdiği kimi kuşkular geliyordu. Bir yanılsamaya kaptırmış olmasındı kendini? Burada yeni bir adacığın doğduğu gerçek miydi? Evet... kesinlikle. Yüz defa geçtiği bu bölgeyi karış karış biliyordu... Bir mil kadar ilerideki bu nokta en yakın kara parçasına sekiz on fersah mesafedeydi. Fakat, yanılmıyorsa, denizin bağrından çıkmış olan bu adacık çoktan işgal edilmiş olamaz mıydı?... Bir denizcinin oraya bayrağını dikmiş olması mümkün değil miydi?... İngilizler, Okyanus'un serserileri, denizyolları üzerinde rastladıkları bir adacığı toplayıp sepetlerine atmakta ellerini çabuk tutarlar!... Adacık birisi tarafından sahiplenilmişse buna işaret eden bir ateş yanıyor olmaz mıydı?... Bu kaya yığını birkaç hafta veya birkaç ay önce doğmuş olabilirdi, ama o zaman da denizcilerin gözünden, hidrografi uzmanlarının sekstantlarından nasıl kaçmıştı?...

Gün doğumunu beklerken kaptanın endişe içinde bocalamasının, huzursuzluğunun, sabırsızlığının nedeni bu düşüncelerdi. Adacığın bulunduğu yönü gösteren hiçbir şey kalmamıştı –adacığın etrafını saran ve karanlıklara ışıltılı bir renk veren o buharların en ufak bir yansıması görünmüyordu. Her tarafta aynı karanlık içinde birbirine karışmış hava ve su vardı yalnızca.

Kaptan, dayandığı bocurgatın bir desteğiymiş gibi hiç kıpırdamadan duruyordu.

Saatler geçiyordu. Kuzey yarımküresinin takımyıldızları gök eksenin etrafında çizdikleri çemberin bir çeyreğini tamamlamıştı. Saat dörde doğru gün ışıkları doğu-kuzeydoğu yönünü ağartmaya başladı. Bu aydınlık başucuna yakla-

şan birkaç hafif bulutun fark edilmesine imkân verdi. Güneşin ufukta belirmesi için daha birkaç derece yükselmesi gerekiyordu. Ama görüldüğü haber verilen bir adayı, eğer varsa, bir denizcinin bulması için bu kadar aydınlık olmazsa olmaz değildi.

O anda önemli şahıs kamarasından çıkıp o sırada kaptanın bulunduğu kıç güvertesinde yerini aldı.

"Pekâlâ... bu adacıktan ne haber?..." diye sordu.

"İşte, Efendi Hazretleri," dedi kaptan iki milden daha yakında bulunan bir kaya yığınını göstererek.

"Yaklaşalım."

"Emredersiniz."

II
Birkaç zorunlu açıklama

Bu bölümün başlangıcında Kavalalı Mehmed Ali Paşa'nın sahneye çıkması okuru hiç şaşırtmasın. Bu ünlü paşanın Doğu Akdeniz tarihindeki rolü ne kadar önemli olursa olsun, bu anlatıda adının geçmesinin tek nedeni brik-gulete binen önemli kişiyle modern Mısır'ın kurucusu bu paşa arasındaki nahoş ilişkilerdir.

O dönemde, Mehmed Ali, Asya Türkiyesi'nin ve Avrupa Türkiyesi'nin hükümdarı Sultan Mahmud'a ait olan Filistin'i ve Suriye'yi oğlu İbrahim'in orduları sayesinde henüz ele geçirmeye kalkışmamıştı. Tam tersine sultanla çok iyi dosttular ve paşa Mora'ya boyun eğdirmek ve küçük Yunanistan krallığının bağımsızlık heveslerini söndürmek için sultana yardım ediyordu.

Birkaç yıl boyunca Mehmed Ali ve İbrahim yönetimlerine verilen bölgelerde rahat durdular. Fakat onları Babıâli'nin sıradan kulları durumuna düşüren bu vasallık durumu hiç şüphe yok ki ağırlarına gidiyor ve yüzyıllardır var olan bu sıkı bağları koparmak için fırsat kolluyorlardı.

Mısır'da o sıralar, kuşaklar boyu biriken serveti ülkenin en büyük servetlerinden biri olarak görülen önemli bir kişi yaşıyordu. Bu kişi Kahire'de

yaşıyordu. Adı Kâmil Paşa'ydı ve esrarengiz brikguletin kaptanı tarafından Efendi Hazretleri diye hitap edilen kişiden başkası değildi.

Çok iyi eğitim almış olan bu adam matematik biliminde, uygulamalı matematikte ve hatta varsayımsal problemlerin çözümünde çok ustaydı. Fakat her şeyden önce Doğu'ya son derece bağlıydı; Mısır doğumlu olsa da kalben Osmanlıydı. Ayrıca, Batı Avrupa'nın Doğu Akdeniz halklarını köleleştirme girişimlerine karşı direnme hususunda Sultan Mahmud'un Mehmed Ali'den daha azimli olduğunu anladığından canla başla mücadeleye atılmıştı. 1780 yılında bir asker ailesinde dünyaya gelmiş ve daha yirmisine basmadan Cezzâr Ahmed Paşa'nın ordusuna katılmış, gösterdiği cesaretle kısa sürede paşa unvan ve rütbesine ulaşmıştı. 1799'da generalleri Kléber, Régnier, Lannes, Bon ve Murad olan Bonaparte emrindeki Fransızlara karşı savaşırken yüzlerce kere özgürlüğünü, servetini ve hayatını tehlikeye atmıştı. El-Ariş Muharebesinden sonra Türklerle birlikte esir düştü; Fransız askerlerine karşı bir daha silaha sarılmayacağına dair söz vermiş olsaydı serbest kalabilirdi. Fakat sonuna kadar savaşmaya kararlıydı; fikirlerinde olduğu kadar davranışlarında da inatçı olduğundan talihin döneceğine güvenerek bu sözü vermeyi reddetti. Sonunda kaçmayı başardı ve iki milletin bundan sonraki karşılaşmalarında Kâmil'in hiç olmadığı kadar saldırgan olduğu görüldü.

Yafa'nın 6 Martta teslim olmasından sonra hayatının bağışlanacağına söz verilmesi üzerine teslim olanlar arasındaydı. Sayıları dört bini bulan, çoğunluğu Cezayirli ve Arnavut, bu esirler Bonaparte'ın

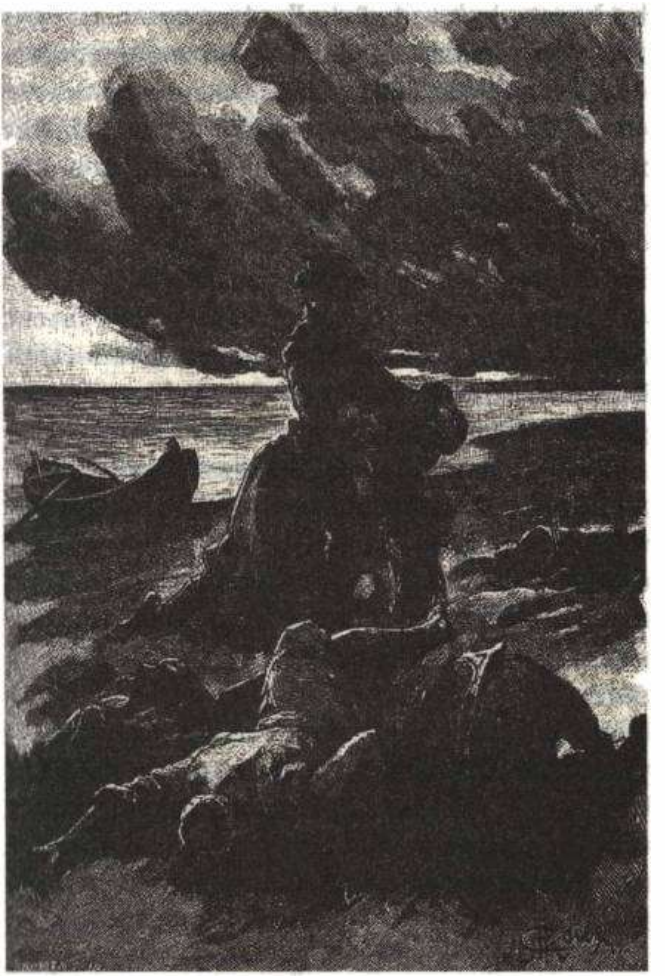
huzuruna çıkarıldığında İmparator bu yaman askerlerin Akka Kalesinin yardımına koşacağından korktuğu için bu esir alınma işine çok sinirlenmişti. Bundan başka hiçbir gücün durduramayacağı bir fatih olduğunu da göstermek istediğinden hepsinin kurşuna dizilmesini emretmişti. Bu defa El-Ariş esirlerine yapıldığı gibi bir daha ellerine silah almamaları şartıyla serbest bırakılmaları teklif edilmedi onlara. Hayır! Onları ölüme mahkûm ettiler, hepsi kumlara düştü; kurşun isabet etmeyenler, hayatlarının bağışlandığını düşünerek kıyıya doğru koşmakla ölümlerine koşmuş oldular.

Kâmil Paşa burada ve bu şekilde ölmeyecekti. Belki savaşın gereği olan bu korkunç katliamdan nefret eden insanlar, Fransızlar, –onları anmak uygun olacak– vardı. Bu dürüst insanlar birçok esirin hayatını kurtarmayı başardı. Kayalıklar üzerinde birkaç bahtsız bulmak umuduyla geceleyin resifler civarında dolaşan biri, bir yük gemisinden bir denizci, bir kurşunla ağır yaralanmış olan Kâmil Paşa'yı yattığı yerden kaldırdı. Onu emin bir yere taşıdı, baktı, iyileştirdi. Kâmil Paşa böyle bir hizmeti unutabilir miydi? Elbette hayır... Kâmil Paşa'nın o gemiciyi nasıl ödüllendirdiği ve bunu hangi şartlar altında yaptığı bu ilginç ve gerçek hikâyenin konusudur.

Kısacası Kâmil Paşa üç ay sonra ayağa kalktı.

Bonaparte'ın seferi Akka Kalesi önünde başarısızlığa uğramıştı. Şam valisi Abdullah Paşa komutasındaki Türk ordusu 4 Nisanda Ürdün'ü geçerken İngiliz Sydney-Smith komutasındaki filo Suriye sularına giriyordu. Ayrıca Bonaparte'ın Junot'yla birlikte Kléber tümenini göndermesine rağmen,

savaş alanına bizzat gelmiş olmasına rağmen ve Türkleri Turi Sina muharebesinde ezmiş olmasına rağmen Akka'yı yeniden tehdit etmeye koştuğunda çok geçti. On iki bin kişilik bir takviye kuvveti gelmişti. Veba baş gösteriyordu; 20 Mayısta Bonaparte kuşatmayı kaldırmaya karar verdi.

Bir denizci Kâmil Paşa'yı yattığı yerden kaldırdı.

Kâmil Paşa o zaman Suriye'ye dönmeyi göze alabileceğine kanaat getirdi. O sıralarda büyük bir karışıklık içinde olan Mısır'a dönmekse pek akıl kârı değildi. Beklemek uygun olurdu, Kâmil Paşa da beş yıl bekledi. Serveti sayesinde Mısır açgözlülüğünün henüz erişemediği bütün illerde rahat bir hayat sürebilirdi. Bu yıllarda, sıradan bir ağanın oğlu olan ve 1799'daki Abukir muharebesinde gösterdiği yiğitlikle dikkati çeken biri sahneye çıktı. Mehmed Ali o kadar etkiliydi ki Memlukleri Mısır valisi Hüsrev Paşa'ya karşı ayaklandırdı, onun yerine gelen Hurşid Paşa'yı alaşağı etti ve sonunda 1806'da Babıâli'nin de rızasını alarak kendini Mısır'ın genel valisi ilan ettirdi.

İki yıl önce, Kâmil Paşa'nın koruyucusu Cezzâr Ahmed ölmüştü. Kimsesiz kaldığını gören Kâmil Paşa Kahire'ye dönmekle çok büyük bir tehlikeye girmeyeceğine hükmetti.

O sıralar yirmi yedi yaşındaydı ve kendisine kalan yeni miraslar onu Mısır'ın en zengin insanlarından biri yapmıştı. Evlenmek gibi bir düşünce kafasından geçmiyordu, düşüncelerini duygularını başkalarına iletmekten hoşlanmayan ve herkesten uzak bir hayat sürdürmeyi seven karakterde biri olduğundan askerlik mesleğine karşı büyük bir ilgi duymaya devam ediyordu. Bu yüzden, yeteneklerini gösterebileceği bir fırsatın çıkmasını beklerken enerjisini uzak ülkelere yapacağı uzun yolculuklarda harcamak istiyordu ki o yaşlar için son derece normal bir faaliyetti bu.

Kâmil Paşa'nın birinci dereceden bir mirasçısı, bir çocuğu olmayacağına göre bu muazzam ser-

vet kime kalacaktı? Bu mirası devralabilecek yakın akrabaları yok muydu?

Kendisinden altı yaş küçük, 1786 doğumlu, Murad adında bir kuzeni vardı. İkisi de Kahire'de yaşıyor olmakla birlikte siyasi görüşlerinin farklı olması nedeniyle görüşmüyorlardı. Kâmil Paşa hayatını Osmanlı çıkarlarına adamıştı ve bu adanmışlığını, herkesin bildiği gibi, kanıtlamıştı. Murad ise Osmanlı nüfuzuna karşı eylemleriyle olduğu kadar sözleriyle de mücadele ediyordu ve Mehmed Ali Sultan Mahmud'a karşı harekete geçtiğinde onun en ateşli danışmanlarından biri olmakta gecikmedi.

Kâmil Paşa'nın son derece yoksul olan tek akrabası, Murad adlı bu genç, paşayla arasını düzeltmedikçe onun servetine bel bağlayamayacağını biliyordu. Ama böyle bir şeyin olması mümkün değildi. Tam tersine aralarındaki düşmanlık ve çok derin bir nefret bu ailenin son iki üyesi arasında açılan uçurumu her geçen gün daha da derinleştiriyordu.

1806'dan 1824'e kadar geçen on sekiz yıllık sürede dış savaşlar Mehmed Ali'nin saltanatını hiç sıkıntıya sokmadı. Bununla birlikte tahtını borçlu olduğu, suç ortağı Memluklerin artan nüfuzuna ve çıkardıkları korkunç karışıklıklara karşı savaşmak zorunda kalmıştı. 1811'de bütün Mısır'da girişilen toplu bir katliam Mehmed Ali'yi bu can sıkıcı milis kuvvetlerinden kurtardı. Bundan sonra İstanbul'la ilişkileri iyi olan –en azından görünüşte, zira sultan, Mehmed Ali'ye hiç güvenmiyordu ki bunda da haksız değildi– genel vali ve uyrukları uzun yıllar boyunca huzur içinde yaşadılar.

Kâmil Paşa sık sık Murad'ın kötü amaçlarının hedefi oluyordu. Genel valinin güven ve sempatisini kazanan Murad, efendisini bu zengin Mısırlıya karşı kışkırtmaktan hiç geri durmuyordu. Efendisine Kâmil Paşa'nın Mahmud taraftarı ve Türk dostu olduğunu, onlar için kanını akıttığını hatırlatıyordu... Ona inanılırsa, Kâmil Paşa tehlikeli bir adamdı, gözetim altında tutulması gerekirdi... belki de bir casustu... Bu büyük servetin bir tek elde bulunması büyük bir tehlike oluşturuyordu... Sonuç olarak Murad, ilkesiz, vicdansız, dediğim dedik bir zorbada kıskançlık duyguları uyandırmak için söylenebilecek ne varsa hepsini söyledi.

Kâmil Paşa'nın bunları umursadığı yoktu. Kahire'de herkesten uzak yaşıyordu; kolay kolay tuzağa düşürülebilecek biri değildi. Mısır'dan ikide bir ayrılmasının sebebi uzun yolculuklara çıkmasıydı. Yolculuğa, kendisinden beş yaş küçük olan ve sarsılmaz bir bağlılık gösteren Kaptan Zô'nun kumanda ettiği, kendisine ait bir tekneyle çıkıyor, Asya, Afrika ve Avrupa'nın denizlerinde dolaşıyor; insanlığa karşı kibirli bir kayıtsızlıkla amaçsız bir hayat sürüyordu.

Şimdi, Bonaparte'ın emrettiği idamdan onu kurtaran Fransız denizciyi Kâmil Paşa'nın unutup unutmadığını sormanın yeridir. Unutmak mı?... Elbette, unutmamıştı. Böylesi hizmetler asla unutulmaz. Fakat bu hizmet hak ettiği gibi ödüllendirilmiş miydi? Bu, olası değildi. Onu ödüllendirmek Kâmil Paşa'nın aklına daha sonradan gelmiş de deniz yolculuklarından birinin onu Fransız sularına götürmesi halinde bir fırsat çıkmasını mı beklemişti?... Kim bilir?

Bundan başka, 1812'ye doğru, zengin Mısırlı, Kahire'de kaldığı süre içinde sıkı sıkıya gözetlenmekte olduğunu görmezden gelemezdi. Çıkmak istediği birçok yolculuk genel valinin emriyle engellenmişti. Kuzeninin genel valiye yaptığı sürekli telkinler yüzünden özgürlüğü ciddi olarak tehlikedeydi.

1823'te, Murad, otuz yedi yaşında kendisine iyi bir toplumsal konum sağlamaktan uzak şartlarda evlenmişti. Gelin bir fellahtı, neredeyse bir köle. Bu kuzenin Mehmed Ali ve oğlu İbrahim nezdindeki nüfuzunu kullanarak Kâmil Paşa'nın durumunu tehlikeye atacağını umduğu dolambaçlı entrikalarına devam etmek istemesi kimseyi şaşırtmayacaktır.

Bu sıralarda Mısır'da silahların parıldadığı askeri bir dönem başlıyordu. 1824'te Yunanistan Sultan Mahmud'a karşı ayaklanmış bulunuyordu, sultan isyanı bastırmak için Mısır'ı yardıma çağırmıştı. İbrahim yüz yirmi gemilik bir donanmayla yola çıkıp Mora'ya çıkarma yaptı.

Yirmi yıldır terk ettiği tehlikeli yolculuklara –Peloponez ayaklanmasının tehlikeye attığı Babıâli çıkarlarını korumak söz konusu olduğundan bu defa daha hararetle– yeniden çıkmak Kâmil Paşa'ya hayatına biraz değer verme fırsatını sağlamıştı. İbrahim'in ordu saflarına katılmak istedi: İlk ret. Sultanın birliklerinde subay olarak görev yapmak istedi: ikinci ret. Bunlar, milyoner akrabasını gözden kaybetmemekte çıkarı olan birinin haince müdahalesinin sonucu değil miydi?

Yunanistan'ın bağımsızlık mücadelesi bu defa bu kahraman ulusun lehine sonuçlanacaktı. Yu-

nanlar üç yıl boyunca İbrahim'in birlikleri tarafından acımasızca hırpalandıktan sonra, birlikte hareket eden Fransız, İngiliz ve Rus donanmalarının Navarin deniz muharebesinde, 1827'de Osmanlı donanmasını yok etmesi genel valiyi gemilerini ve ordusunu Mısır'a çağırmak zorunda bıraktı. Bunun üzerine İbrahim, ardında Peloponez savaşına katılmış olan Murad'la Kahire'ye döndü.

Bu günden sonra Kâmil Paşa'nın durumu kötüleşmeye başladı. Genç fellah kadından bir oğlu olan Murad'ın kini 1829 yılının başından itibaren zincirlerinden boşandı. Aile büyüyor, ama serveti büyümüyordu. Bu durumda Murad kuzeninin servetini ele geçirmek zorundaydı. Genel vali bu yağmaya ses çıkarmayacaktı. Buna benzer hatır işleri sadece Mısır'da değil, daha az Doğulu uygarlıklarda da görülür.

Murad'ın oğluna Sauk adı verildiği akılda tutulmalıdır.

Bu durum karşısında Kâmil Paşa kendisine tutulacak bir tek yol kaldığını anladı: büyük bölümü elmaslardan ve değerli taşlardan oluşan servetini bir araya getirmek ve Mısır dışına çıkarmak. Bu plan, İskenderiye'de oturan ve Mısırlıların tereddütsüz güvendikleri bazı yabancılar sayesinde ihtiyat ve ustalıkla hayata geçirildi. Bu güvenin karşılığı fazlasıyla ödendi ve iş büyük bir gizlilik içinde yürütüldü. Bu yabancılar kimdi ve hangi milletten diler?... Bunu sadece Kâmil Paşa biliyordu.

İspanyol şarabı konan fıçılara benzeyen çift kapaklı, demir çemberli üç fıçı bütün servetini almaya yetmişti. Fıçılar gizlice Napoliten bir spero-

nareye* yüklendi ve Kaptan Zô'nun eşlik ettiği sahibi de bin bir tehlike atlatarak –zira Kahire'den İskenderiye'ye kadar izlenmişti ve bu şehre vardığından beri de gözlerini üstünden eksik etmemişlerdi– tekneye bindi.

Bundan beş gün sonra speronare Kâmil Paşa'yı Lazkiye limanına çıkardı ve paşa oradan oturacağı yeni yer olarak seçtiği Halep'e gitti. Artık Suriye'de bulunduğuna ve Akka'ya atanmış eski komutanı Abdullah Paşa'nın koruması altında olduğuna göre Murad'dan neden korkacaktı ki? Mehmed Ali, ne kadar gözü kara olursa olsun, Babıâli'nin yargılama gücünü elinde bulundurduğu bir ilin derinliklerine ulaşabilir miydi?

Bu pekâlâ mümkündü.

Gerçekten de aynı yıl –1830– Mehmed Ali sultanla olan bağını koparıyordu. Kendisini Sultan Mahmud'a bağlayan bağları koparıp atmak ve Suriye'yi Mısır'ın egemenlik alanına dâhil etmek, hatta Osmanlı İmparatorluğunun hükümdarı olmak genel valinin tutkularının yanında hiç kalırdı. Bir bahane bulmaksa hiç zor değildi.

Mehmed Ali'nin adamlarının zulmettiği Fellahlar, Abdullah Paşa'nın koruması altındaki Suriye'ye sığınmışlardı. Mehmed Ali bu köylülerin iadesini talep etti. Abdullah Paşa reddetti. Mehmed Ali, Abdullah'a silahla boyun eğdirmek için sultandan yetki istedi. Sultan Mahmud Fellahların Türk uyruğunda olduğunu ve asla Mısır genel valisine teslim edilmeyeceği cevabını verdi.

---

* 16. yüzyıldan 20. yüzyılın başlarına kadar Akdeniz'de kullanılan Malta kökenli küçük bir tür ticari tekne.

Fakat bundan kısa bir süre sonra, İşkodra İsyanının ardından Mehmed Ali'nin yardımını ya da hiç değilse tarafsızlığını elde etme isteği ağır bastığından sultan istenen yetkiyi verdi.

Çeşitli olaylar, bu arada Doğu Akdeniz limanlarında görülen kolera vakaları, İbrahim'in otuz iki bin kişilik ordusunun başında, yirmi iki savaş gemisiyle yola çıkmasını geciktirdi. Böylece Kâmil Paşa'nın Mısırlıların Suriye'ye çıkmasının yaratacağı tehlikeleri düşünecek kadar zamanı oldu.

Kâmil Paşa bu sıralarda elli bir yaşındaydı, böyle çetin şartlarda geçen elli bir yıl bir insanı neredeyse yaşlılığın eşiğine getirir. Fazlasıyla yorulmuş, cesareti kırılmış, hayal kırıklığına uğramıştı ve bu sakin Halep şehrinde huzur içinde yaşamaktan başka bir şey istediği yoktu, fakat olaylar aleyhine gelişiyordu.

İbrahim'in Suriye'yi işgale hazırlandığı bir sırada Halep'te kalmak ihtiyatsızlık olmaz mıydı? Şüphesiz, sadece Akka komutanına karşı bir harekât söz konusuydu. Fakat Abdullah'ı alaşağı ettikten sonra Mısır genel valisi muzaffer ordusunu durduracak mıydı? Onun hırsı bir suçlunun cezalandırılmasıyla mı sınırlıydı? Fırsattan yararlanarak arzularının değişmez nesnesi olan Suriye'yi kesin olarak fethetmeye kalkışmayacak mıydı? Akka'dan sonra Şam, Sayda, Halep şehirleri İbrahim'in askerlerince tehdit edilmeyecek miydi? Bundan kuşkulanmak en azından mantıklıydı.

Kâmil Paşa bu defa kesin bir karara vardı. İstedikleri kendisi değil, Murad'ın göz diktiği servetiydi; bu akraba onu ele geçirdiğinde belli ki büyük bir kısmını genel valiye devredecekti. Öy-

leyse bu serveti hiç kimsenin bulamayacağı bir yere götürmek gerekiyordu. Sonra, olayların nasıl gelişeceğine bakılacaktı. Daha sonra, Kâmil Paşa ya canı gibi sevdiği bu Doğu ülkesinden kaçmaya karar verecekti ya da Suriye güvenli, yaşanabilir bir yer haline gelirse hazinesini gömülü olduğu yerden almaya gidecekti.

Kaptan Zô, Kâmil Paşa'nın projelerini çok makul buldu ve asla ortaya çıkmayacak bir gizlilik içinde hayata geçirilmesini önerdi. Bir brik-gulet satın alındı. Birbirinden çok farklı insanlardan, aralarında hiçbir bağlantı –hatta bir milliyet bağı bile– olmayan denizcilerden bir mürettebat oluşturuldu. Fıçılar, içinde ne olduğundan kimsenin kuşku duymayacağı bir şekilde tekneye yüklendi. Kâmil Paşa'nın Lazkiye'den bindiği gemi 13 Nisan tarihinde yelken açtı.

Bilindiği gibi, hiç değişmeyen arzusu yerini kendisinden ve kaptandan başka kimsenin bilmediği küçük bir ada bulmaktı. Bu yüzden mürettebatın brik-guletin takip ettiği yönü çıkaramayacak kadar aklının karıştırılması çok önemliydi. Sonuç olarak Kaptan Zô on beş ay boyunca sürekli rota değiştirerek bu plana göre hareket etti. Akdeniz'den dışarı çıkmak mı dersiniz, yeniden Akdeniz'e dönmek mi? Eski kıtada dolaşmadık deniz bırakmadı. Bu yeni adacığı fark ettiklerinde acaba Avrupa'da mıydılar? Kesin olan bir şey varsa, o da brik-guletin art arda çok değişik iklimlerde, çok değişik yörelerde yol almış olmasıydı, öyle ki en usta denizci bile sorulduğunda nerede olduğunu söyleyemezdi. Yıllarca yetecek kadar erzakları olduğundan, sadece su almak için kara-

ya çıkıyor, sonra sadece Kaptan Zô'nun bildiği bu su temin alanından uzaklaşıyorlardı...

Bilindiği gibi, Kâmil Paşa uygun bir ada bulunca kadar çok uzun süre denizde dolaşmak zorunda kalmıştı ve tam hazinesini denize atmaya hazırlanırken o kadar sabırsızlıkla aranan ada sonunda görünüvermişti.

Mısır ve Suriye tarihiyle ilgili olarak bilinmesi gereken olaylar böyleydi. Bundan sonra bu konulara pek değinilmeyecektir. Anlatı, bu ciddi girişin akla getiremeyeceği kadar fantastik bir yola girecektir... Fakat onu sağlam bir temele oturtturmak gerekiyordu ki yazar da bunu yapmış –ya da en azından yapmayı denemiştir.

III

Bilinmeyen ada maymuncukla açılamaz bir kasaya dönüşüyor

Kaptan Zô dümenciye emirlerini vermiş ve teknenin daha kolay idare edilmesi için yelkenleri küçültmüştü. Hafif bir sabah yeli kuzeydoğudan esiyordu. Brik-gulet küçük adaya flok, gabya ve randa yelkenleri dışındaki bütün yelkenleri istinga ederek yaklaşacaktı. Deniz kabarırsa gemi dalgalara karşı adanın kıyısında kendine sığınacak bir yer bulacaktı.

Kâmil Paşa dirseklerini küpeşte korkuluğuna dayamış dikkatle seyrederken pruvadaki kaptan deniz haritalarında yer almayan bir adaya yaklaşmak için ihtiyatlı bir denizci olarak kayalıklar arasında gemiye manevra yaptırıyordu.

Tehlike aslında oradaydı. Dalgaların kayalara çarpmasıyla oluşan köpüklerin bulunmadığı bu sakin suların altında bir şey olup olmadığını görmek zordu. İzlenecek kanalları gösteren hiçbir işaret yoktu. Adacığın çevresi açık gibi görünüyordu. Resiften bir iz yoktu. İskandil yapmakta olan lostromo hiçbir yerde suyun altında yükselen bir kayalığa rastlamıyordu.

Gün doğumuyla etrafını saran sislerden kurtulan, o saatte güneşin doğudan batıya doğru verevlemesine aydınlattığı adanın bir mil kadar uzaktan görünüşü şöyleydi:

Burası küçücük bir adaydı ve zahmetine değmeyeceği için hiçbir devletin –söylemeye gerek yok ki gaspçı, istifçi İngiltere dışında hiçbir devletin– hak iddia etmeyi düşünmeyeceği bir adacıktan başka bir şey değildi. Ve bu da bu kaya yığınının denizciler ve hidrograflarca bilinmediğini, en yakın tarihli haritalarda yer almadığını ve Birleşik Krallık'ın bu yörede yöneteceği yeni bir Cebelitarık yaratmadığını fazlasıyla kanıtlıyordu. Hiç küşkusuz denizyollarının dışında yer alıyordu, ayrıca çok yakın zamanlarda deniz tabanından yükselmişti.

Herkesin ortak kanısı, adanın çevresi aşağı yukarı altı yüz metre gelen, uzunluğu üç yüz metre, genişliği yüz yirmi ile yüz almış metre arasında değişen düzensiz bir elips olan epeyce düz bir plato görünümünde olduğu yönündeydi. Burası denge yasalarına meydan okur gibi birbiri üzerine gelişigüzel yığılmış kaya yığınından ibaret bir yer değildi. Yeryüzü kabuğunun sarsıntısız bir şekilde yavaş yavaş yükselmesiyle oluştuğundan kuşku duyulamazdı. Toprağın ani bir kabarışla değil yavaş bir yükselişle suyun üzerine çıkmış olduğunu söylemek yerinde olacaktır. Kıyılarında az çok derin denebilecek küçük koylar ve çok sayıda girinti çıkıntı yoktu. Adacık, tabiatın, keyfine göre binlerce fantezi yağdırdığı o deniz kabuklarıyla hiçbir benzerlik taşımıyordu, daha çok bir istiridye ya da bir kaplumbağa kabuğunun düzenliliğini sergiliyordu. Bu kaplumbağa kabuğu merkeze doğru yükselirken yuvarlaklaşıyor, tepe noktası denizden kırk beş metre kadar yüksekliğe ulaşıyordu.

Üstünde ağaç var mıydı?... Bir tane bile yoktu. Ya bitki örtüsü?... Tek bir ot bile bitmemişti. Keşfedilmiş olduğuna dair bir iz?... Hiçbir tarafta. Burada hiçbir insan yaşamamıştı –bundan kuşku duyulamazdı– zaten yaşayamazdı da. Haritalarda gösterilmeyen yeri, mermersi çoraklığı dikkate alındığında, Kâmil Paşa toprağın derinliklerine gömmek istediği hazinesi için buradan daha iyi, daha güvenli bir yer bulamazdı.

"Sanırsınız ki tabiat bu adayı özel olarak bu amaçla yaratmış!" diye kendi kendine söylendi Kaptan Zô.

Bu sırada brik-gulet azar azar yelken küçülterek yavaşça ilerliyordu. Sonra adaya iki yüz metre kaldığında demir atma emrinin verildiği işitildi. Hemen griva mataforasından çözülüp denize bırakılan çıpa, zincirini loçadan peşi sıra sürükleyerek yirmi sekiz kulaç derinlikte toprağa saplandı.

Bu kayalık kütlenin yamaçlarının son derece sarp olduğu görülüyordu, en azından yaklaşılan tarafta böyleydi. Gemi herhangi bir tehlikeyle karşılaşmadan adaya daha fazla yaklaşabilir, hatta tam kıyısına kadar gidebilirdi. Yine de bu uzaklıkta durmakta yarar vardı.

Demir atılır atılmaz lostromo kalan yelkenleri de toplattırdı ve Kaptan Zô kıç güvertesine çıktı.

"Büyük sandalı hazırlatayım mı, Efendi Hazretleri?" diye sordu.

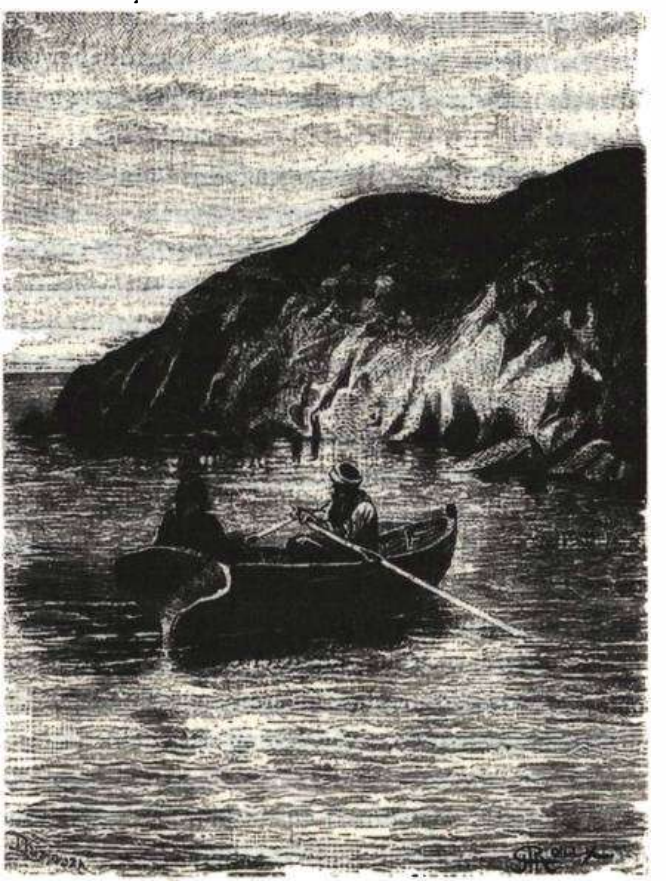
"Hayır... futayı kullanacağız. Sadece ikimiz karaya çıkalım istiyorum."

"Emredersiniz."

Kısa bir süre sonra kaptan iki hafif küreğin sapını kavrayarak futanın ön tarafında oturuyordu,

Kâmil Paşa arkadaydı. Çok geçmeden kayık, karaya çıkmanın kolay olduğu bir yere yanaştı. Filika demiri sağlam bir şekilde bir kayanın yarığına sıkıştırıldı ve Efendi Hazretleri adanın sahibi oldu.

Bu defa ne direğe bayrak çekildi ne bir top atışı yapıldı. Adanın bu ilk işgalcisi bir devlet değil; üç dört saat sonra oradan ayrılmak düşüncesiyle karaya çıkan bir şahıstı.

Çok geçmeden kayık, karaya çıkmanın kolay olduğu bir yere yanaştı.

Kâmil Paşa'yla Kaptan Zô, adanın denizden elli altmış dereceyle yükselen yamaçlarının kumlu bir temel üzerine oturmadığını fark ettiler. Demek ki deniz altındaki toprağın yükselmesiyle oluştuğundan hiçbir şekilde kuşku duyulamazdı.

O güne kadar hiç insan ayağı değmemiş bir tür kristalize kuvarsın üzerinde yürüyerek ada-da keşif turlarına başladılar. Kıyı, hiçbir noktada, dalgaların tuzuyla aşınmamıştı. Adanın kristal yapıdaki kuru yüzeyinde şurada burada bulunan küçük çukurlarda son yağmurlardan kalan su birikintilerinden başka hiçbir yerde su görünmüyordu. Bitki örtüsüne gelince, bırakın bitkiyi liken, deniz yosunu ve rüzgârın taşıdığı tohumlarla kayalarda biten dayanıklı küçük otlar ya da benzeri şeyler bile yoktu. Canlı ya da ölü deniz kabuklusu bile bulunmuyordu – gerçekten açıklanması imkânsız bir gariplik. Şurada burada bu sularda yaşayan hayvanların tek temsilcisi olan martılara ait kuş pislikleri göze çarpıyordu.

Adada attıkları turu tamamladıktan sonra Kâmil Paşa'yla kaptan adanın ortasındaki yuvarlak yükseltiye yöneldiler. Keşif turunda kıyının hiçbir noktasında eskiden ya da yakın zamanlarda adaya çıkıldığına dair bir ize rastlanmamıştı. Her tarafta kaya sertliğinde, deyim yerindeyse, kristal yapıda bir toprak. Ne bir leke ne bir kir.

İki adam bu kaplumbağa kabuğunun ortasındaki tümseğe çıktıklarında deniz seviyesinden kırk beş metre yükseğe ulaşmışlardı. Yan yana oturup gözlerinin önüne serilen ufku merakla seyre koyuldular.

Güneş ışınlarının üzerinde yansıdığı bu göz alabildiğine uzanan suların üzerinde hiç kara görünmüyordu. Demek ki bu adacık bir takımadaya veya az çok büyük sayıda atolü bir araya getiren bir adalar grubuna dâhil değildi. Denizin bu bölgesinde manzaranın tekdüzeliğini bozan hiçbir zirve yoktu. Kaptan Zô dürbününü gözlerine götürüp enginlerde boş yere bir yelkenli görmeye çalıştı. O sırada deniz kesinlikle bomboştu ve brik-gulet adanın iki yüz metre açığında demirlemiş olarak birkaç saat beklemekle hiçbir riske girmiyordu.

"9 Eylül itibarıyla, bugün, bulunduğumuz konumdan emin misin?..." diye sordu o zaman Kâmil Paşa.

"Eminim, Efendi Hazretleri," diye cevap verdi Kaptan Zô. "Yine de emin olmak için konumumuzu dikkatle yeniden hesaplayacağım."

"Bu önemli, gerçekten. Fakat bu adanın haritalarda gösteriliyor olmamasını nasıl açıklamalı?"

"Çünkü, benim düşünceme göre, yakın zamanlarda oluştu. Her halükârda, haritalarda görülmüyor olması sizin için yeterli olmalıdır; geri dönmek istediğiniz gün adayı yerli yerinde bulacağımızdan eminiz ..."

"Evet, kaptan, çalkantılı günler sona erdiğinde! Bu hazinenin çok uzun yıllar bu kayaların altında gömülü kalmış olmasının benim için ne önemi var! Halep'teki evimde daha mı fazla emniyette olacaktı? Ancak burada olduğu sürece ne genel vali ne oğlu İbrahim ne de o alçak Murad bu hazineyi benden alabilir! Bu serveti Murad'a bırakmaktansa denizin dibine yollamayı tercih ederim!"

"Çok yazık olur," diye cevap verdi Kaptan Zô, "çünkü deniz, derinliklerine emanet edilenleri asla geri vermez. Şansımız varmış ki bu adacığı bulduk. Bu adacık en azından servetinizi koruyacak ve zamanı geldiğinde onu size tastamam geri verecektir."

"Haydi," dedi Kâmil Paşa. "Şu işi bir an önce halledelim. Geminin görülmemesi iyi olur..."

"Emredersiniz."

"Gemideki hiç kimse nerede olduğumuzu bilmiyor, değil mi?..."

"Kesinlikle kimse bilmiyor, Efendi Hazretleri."

"Hangi denizde olduğumuzu da?..."

"Eski ya da Yeni Dünya'nın hangi denizinde olduğumuzu da. On beş aydır okyanuslarda dolaşıyoruz; bir gemi on beş ayda kimse bilmeksizin kıtalar arasında çok uzun mesafeler katedebilir."

Kâmil Paşa'yla Kaptan Zô futalarının kendilerini beklediği girintiye indiler.

Futaya binerlerken kaptan;

"Bu iş bittikten sonra Efendi Hazretleri Suriye'ye mi dönecekler?..." diye sordu.

"Böyle bir niyetim yok. Halep'e dönmeden önce İbrahim'in askerlerinin Suriye'den çekilmesini ve ülkenin Sultan Mahmud'un yönetimi altında huzura kavuşmasını bekleyeceğim."

"Suriye'nin genel valinin egemenliği altına gireceği ihtimali hiç aklınıza gelmiyor mu?"

"Hayır, bin kere hayır!" diye haykırdı her zamanki soğukkanlılığını kaybeden Kâmil Paşa. "Sonunu görmeyi umduğum bir süre içinde Suriye Mehmed Ali'nin egemenliği altına girebilir, çünkü Allah'ın takdirinden sual olmaz! Ama tek-

rar Sultan Mahmud'un egemenliği altına girmemesi... Allah buna izin vermez!"

"Efendi Hazretleri denizlerde dolaşmaya son verdikten sonra nereye sığınmayı düşünüyor?"

"Hiçbir yere... hiçbir yere! Mademki servetim bu adacıkta kayaların altında emniyette, bırakalım burada kalsın! Biz, birlikte yıllardır nasıl denizlerde dolaştıysak, Kaptan Zô, yine öyle dolaşmaya devam edeceğiz..."

"Emredersiniz."

Kısa bir süre sonra Kâmil Paşa ve arkadaşı gemiye dönmüşlerdi.

Saat dokuza doğru kaptan boylamı, yani bulunulan yerin saatini belirlemek amacıyla ilk güneş gözlemine girişti, bu gözlem öğlen vakti, yıldızın meridyenden geçtiği anda yapılacak ikinci bir gözlemle tamamlanacak ve enlem bulunacaktı. Kaptan sekstantını getirtti, yüksekliği ölçtü; Efendi Hazretleri'ne söylediği gibi mümkün olduğunca hassas ölçüm yapmaya özen gösteriyordu. Bu sonucu kaydettikten sonra kaptan, meridyen yüksekliği elde edildiğinde tamamlanacak olan adanın koordinatlarını belirleyecek hesaplamalara hazırlık yapmak üzere kamarasına indi.

Fakat önce büyük sandalın hazırlanması için gereken emirleri vermişti. Adamların yiyecek ambarındaki üç fıçıyı ve onları gömmek için gerekli araç gereci, kazmaları, kürekleri ve çimentoyu da sandala taşımaları gerekiyordu.

Saat ondan önce her şey hazırdı. Lostromonun komutası altında altı tayfa sandala binmişti. Bu üç fıçının içinde ne olduğu hakkında en ufak bir fikirleri yoktu, dünyanın bu ücra köşesine han-

gi nedenle gömüldüğüne dair de. Bu onları hiçbir şekilde ilgilendirmiyor ve endişelendirmiyordu. Denizciler itaate alışkındırlar, bir şeyin nedenini, niçinini asla sormadan işleyen makinelerden başka bir şey değildirler.

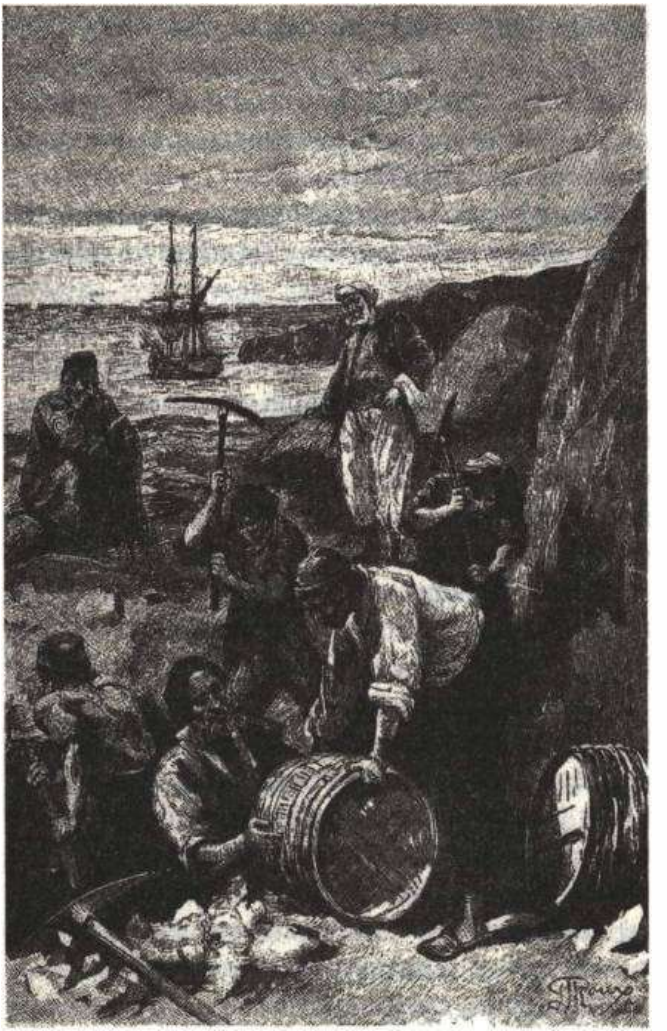
Kâmil Paşa ve kaptan şalupanın arkasında yerlerini aldılar ve birkaç kürek darbesiyle adacığa varıldı.

Öncelikle kazılacak uygun yeri seçmek gerekiyordu, gündönümü fırtınalarında dalgaların tehdit ettiği kıyıya yakın olmadığı gibi, toprak kayması tehlikesinden kaçınmak için de fazla yüksekte olmayan bir yer. Böyle bir yeri adanın güneydoğusunda bir yerde, dimdik yükselen bir kayanın dibinde buldular.

Kaptan Zô'nun emriyle adamlar fıçıları ve aletleri sandaldan indirip onların yanına gittiler. Sonra o noktada toprağı kazmaya giriştiler.

Kazı hiç kolay olmadı. Çok sert bir maddeydi bu kristalize kuvars. Kazma darbeleriyle etrafa saçılan parçaları özenle topluyorlardı, çünkü bu parçalar, fıçılar yerleştirildikten sonra çukuru doldurmakta kullanılacaktı. Beş altı ayak derinliğinde, aynı genişlikte bir çukur –içinde yatan bir ölünün uykusunu kudurgan fırtınaların bozamayacağı gerçek bir çukur– açmak iki saate yakın bir zaman aldı.

Kâmil Paşa, dalgın bakışlarla ve hiç aklından çıkmayan düşüncelerle hüzne boğulmuş bir halde biraz uzakta duruyordu. Hazinelerimin yanında ebedi uykuya yatmam iyi olmaz mıydı diye soruyor olabilir miydi kendi kendine?... Gerçekten de insanın adaletsizliğine ve kalleşliğine karşı daha güvenli bir sığınağı nerede bulacaktınız ki?...

Adamlar fıçıları ve aletleri sandaldan indirip onların yanına gittiler.

Fıçılar çukurun içine indirildiğinde Kâmil Paşa onlara son kez baktı. O sırada, Kaptan Zô'nun aklından, –garip tavırlar sergileyen– Efendi Hazretle-

ri'nin verdiği emirleri geri mi alacağı, bu projeden vazgeçip servetiyle birlikte yeniden denizlere mi açılacağı düşüncesi geçiyordu.

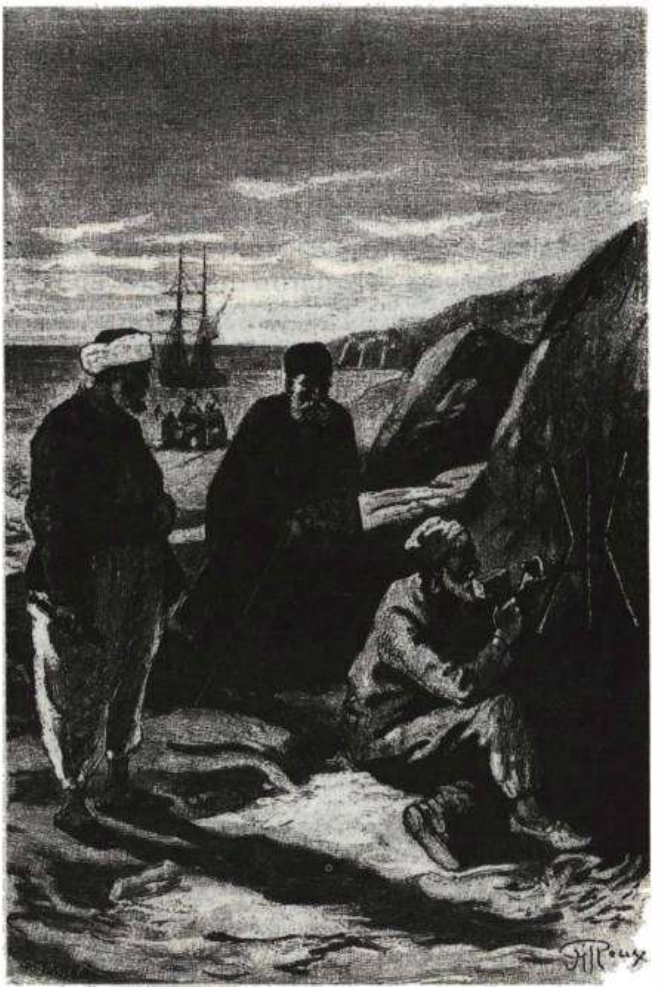
Hayır, adamlara çalışmaya devam etmeleri için işaret etti. O zaman, kaptan çukurun içine yan yana yerleştirilmiş üç fıçıyı birbirine sıkı sıkıya bağlattı ve kalan boşluklara hidrolik kirece bandırılmış kuvars parçalarını doldurttu. Bu parçalar adanın kayası gibi sağlam bir kütle oluşturmakta gecikmedi. Sonra, çukur birbirine yapışmış taşlarla toprak seviyesine kadar dolduruldu. Yağmurlar ve sert rüzgârlar yüzeyi sûpürdükten sonra hazinenin nereye gömüldüğünü anlamanın imkânı kalmayacaktı.

Bununla birlikte bir işaret konması gerekiyordu – ilgili kişinin bir gün geri döndüğünde tanıyabileceği silinmez bir işaret. Bu yüzden lostromo çukurun gerisindeki kayanın düşey yüzeyine bir keskiyle tam olarak aşağıdaki gibi bir monogram kazıdı.

Bu monogram Kâmil Paşa'nın adının ilk harfi olan K'nın iki defa, sırt sırta yazılmasından ibaretti; Mısırlı imzasını genellikle bu şekilde atıyordu.

Adada daha fazla kalmanın gereği yoktu. Kasa şimdi bu çukurun dibinde yatıyordu. Kim keşfedecekti onun burada olduğunu, kim çıkaracaktı onu bilinmeyen bu çukurdan?... Kimse! Hazine burada güvendeydi, Kâmil Paşa'yla Kaptan Zô bu sırrı mezara götürecek olurlarsa kıyamete kadar da orada kalırdı.

Bir keskiyle bir monogram kazıdı.

Efendi Hazretleri'yle kaptan kıyıdaki bir kayanın üzerinde beklerken lostromo adamlarını gemiye gönderdi. Kısa bir süre sonra geri dönen şalupa onları demir atmış hareketsiz bekleyen brik-gulete götürdü.

Saat on bir kırk beşti. Hava çok güzeldi. Gökyüzünde bir tek bulut görülmüyordu. Çeyrek saate kadar güneş bulundukları yerin meridyenine ulaşmış olacaktı. Kaptan gidip sekstantını aldı ve meridyen yüksekliğini ölçmeye hazırlandı. Bu ölçümü yaptığında enlemi hesapladı ve bunun yardımıyla saat dokuzda yaptığı gözlemin saat açısını hesaplayarak yerin boylamını buldu. Böylece adanın bulunduğu yeri en fazla yarım mil hatalık bir yaklaşımla tespit etmiş oldu. Kaptan bu işi bitirdiğinde güverteye çıkmaya hazırlanıyordu ki kamarasının kapısı açıldı.

Eşikte Kâmil Paşa belirdi.

"Konumu belirledin mi?"

"Evet, Efendi Hazretleri."

"Bakayım."

Kaptan, üzerinde hesaplamaları yaptığı kâğıdı uzattı.

Kâmil Paşa adanın yerini zihnine kazımak istiyormuş gibi dikkatle okudu.

"Bu kâğıdı çok büyük bir dikkatle saklayacaksın," dedi kaptana. "Ama on beş aydır rotamızı kaydettiğin seyir defterine gelince..."

"Seyir defterini, Efendi Hazretleri, asla kimse..."

"Bundan emin olmamız için defteri hemen şimdi yok edeceksin..."

"Emredersiniz."

Kaptan Zô brik-guletin farklı denizlerde izlediği çeşitli yönlerin kaydedildiği seyir defterini aldı. Sayfalarını yırtıp bir fenerin alevinde tek tek yaktı.

Kâmil Paşa'yla kaptan bundan sonra kıç güvertesine döndüler ve günün bir kısmını daha bu demirleme yerinde geçirdiler.

Akşam beşe doğru batı ufkunda bulutlar toplanmaya başladı. Batmakta olan güneşin bulutlar arasındaki dar çatlaklardan süzülen ışınları denizin üzerine altın pullar serpiyordu.

Kaptan Zô, havanın büründüğü görüntüden hiç hoşlanmayan bir denizci edasıyla başını salladı.

"Efendi Hazretleri," dedi, "şu bulutlar sert bir rüzgâr... hatta belki de gece fırtına çıkacağına işaret ediyor! Bu ada fırtınaya karşı bizi korumaz, hava çok kararmadan adayı on mil geride bırakabiliriz..."

"Bizi burada tutan bir şey yok," diye cevap verdi Kâmil Paşa.

"Öyleyse gidebiliriz."

"Son bir defa daha yükseklik ölçerek adanın koordinatlarını doğrulama ihtiyacı duymuyor musun?..."

"Hayır, Efendi Hazretleri, yaptığım hesaptan adım kadar eminim."

"Öyleyse, yelken açalım."

"Emredersiniz."

Hazırlıklar çabucak tamamlandı. Demir vira edilip yeniden griva mataforasına asıldı, yelkenler açıldı ve rota batı-kuzeybatı olarak verildi.

Kıç tarafında ayakta dikilen Kâmil Paşa, akşamın belli belirsiz ışıkları adanın dış hatlarını görmeye imkân verdiği sürece gözleriyle bilinmeyen adayı izledi. Sonra kaya yığını puslar arasında gözden yitti. Fakat zengin Mısırlı ne zaman isterse bu adanın yerini... ve onunla birlikle yüz milyon frank değerindeki altın, elmas ve değerli taşlardan olan hazinesini bulacağından emindi.

IV

Birbirlerine hiç benzemeyen iki arkadaş, Kaptan Antifer ile Gildas Trégomain okura tanıtılıyor

Kaptan Antifer her cumartesi akşamı saat sekize doğru piposunu –kısa saplı gerçek bir pipo– tüttürürken yaman bir öfke nöbetine kapılıyordu ve ancak bir saat sonra komşusu ve arkadaşı Gildas Trégomain'in çabalarıyla yatıştırıldığında alı al moru mor çıkıyordu bu nöbetten. Bu öfkenin nedeni neydi?... Nedeni, Mercator'un planisferik projeksiyon metoduyla çizilmiş eski bir atlastaki haritalardan birinde aradığı şeyi bulamamasıydı.

"Lanet olası enlem!..." diye bağırıyordu. "Allah'ın belası enlem!... İsterse cehennemin içinden geçiyor olsun onu bulmak için cehennemi bir baştan diğerine katetmekte kararlıyım!"

Bu projeyi hayata geçirmeyi beklerken Kaptan Antifer sözü edilen enlemi tırnağıyla kazıyordu. Bu yüzden söz konusu harita kurşunkalemle konmuş noktalarla doluydu ve pergelin sivri ucunun açtığı deliklerle kahve süzgeci gibi delik deşikti.

Kaptan Antifer'in öfkesinin hedefi olan enlem eski bir İspanyol bayrağının kumaşının sarılığıyla yarışacak sapsarı bir parşömene şu şekilde yazılmıştı:

Yirmi dört derece elli dokuz dakika kuzey.

Daha aşağıda, kâğıdın bir köşesine kırmızı mürekkeple şu sözlerin yazılmış olduğu görülüyordu:

"Oğluma asla unutmamasını tavsiye ederim."

Ve Antifer öfkeyle bağırıyordu:

"İçin rahat olsun, iyi kalpli babacığım, unutmadım... asla unutmayacağım senin bu enlemini! Fakat bunun ne işe yarayacağını biliyorsam Tanrı bin türlü belamı versin!"

23 Şubat 1862 tarihine rastlayan o akşam Kaptan Antifer kendini yine her zamanki öfke nöbetine kaptırmıştı. Öfkeden kabaran bir göğüsle halatı elinden kaçıran bir gabyacı gibi küfrediyor, dişlerinin arasındaki çakıl taşını gıcırdatarak çiğniyor, öfkesini yirmi defa sönen ve bir kutu kibrit kullanarak yirmi defa yaktığı piposundan çıkarıyordu; atlası odanın bir köşesine fırlattı, sandalyeleri birbirinin üstüne attı, şömine rafını süsleyen iri bir deniz hayvanı kabuğunu kırdı, tavanı tutan direkleri sarsacak şekilde ayağını yere vurdu ve külah gibi büktüğü bir kartonu megafon gibi kullanarak fırtınaların gürültüsünü bastıran o alışıldık sesiyle;

"Nanon!... Énogate!" diye bağırdı.

Biri örgü örmekte, diğeri mutfak sobasının yanında ütü yapmakta olan Énogate ile Nanon evdeki bu kargaşaya dur deme zamanının geldiğine hükmettiler.

Ev, cephesi Hautes-Salles Sokağına bakan, bir zemin kat ile üzerinde her biri ikişer yatak odalı –ikinci odanın arka tarafı surlara bakan– iki kat daha bulunan, granitten inşa edilmiş eski güzel Saint-Malo evlerinden biriydi. Eski zamanların top güllelerine meydan okuyan kalın, granit duvarlarını, demir kafesli dar pencerelerini, Kaptan Antifer

Kaptan Antifer atlası odanın bir köşesine fırlattı.

çaldığında sesi Saint-Servan'dan işitilen bir kapı tokmağı olan, metal süslemeli, masif meşe kapısını, emekliye ayrılmış eski denizcinin dürbününün zaman zaman dışarı uzandığı çok sayıda çatı penceresine sahip arduvaz çatısını gözünüzde canlandırabiliyor musunuz? Şehri kuşatan surların bir köşesine yakın ve yarı hapishane yarı kale olan bu evin muhteşem bir manzarası vardı; sağda Grand Bé, Cézembre'nin bir köşesi, Décollé dili ile Fréhel

burnu –solda, mendirek ve iskele, Rance Nehrinin ağzı, Dinard yakınlarındaki Prieuré plajı ve Saint-Servan'ın kurşuni kubbesine kadar geniş bir alan görülüyordu.

Saint-Malo bir zamanlar bir adaydı ve belki de Kaptan Antifer'in kendini bir adalı olarak görebildiği zamanlar gözünde tütüyordu. Fakat antik Aaron bir yarımada olmuştu, buna razı olmak gerekiyordu. Öte yandan Fransa'ya bunca büyük adam vermiş olan bu Armor şehrinin çocuğu olmaktan gurur duymaya hakkı vardı; daha birçoğunun yanı sıra, bunlar arasında bizim saygın denizcimizin yanından her geçişinde heykelini selamladığı Duguay-Trouin, onu hiç ilgilendirmiyor olsa da yazar Lamennais ve son kitabından başkasını bilmediği Chateaubriand vardı. Bununla, Grand Bé adacığının üzerinde yükselen alçakgönüllü ve mağrur mezarın üzerinde ünlü yazarın isminin bulunduğunu söylemek istiyoruz.

Kaptan Antifer (Pierre-Servan-Malo) o sıralarda kırk altı yaşındaydı. On sekiz ay önce ailesine ve kendisine yetecek kadar bir gelirle emekli olmuştu. Kumanda ettiği, Saint-Malo limanına kayıtlı iki üç geminin ona sağladığı gelir birkaç bin frank civarındaydı. Baillif ve Ortakları firmasına ait bu gemiler Manş Denizinde, Kuzey Denizinde, Baltık Denizinde ve hatta Akdeniz'de deniz taşımacılığı yapma hakkına sahiptiler. Pierre Antifer bu yüksek mevkie gelmeden önce, görev başındayken dünyayı az dolaşmamıştı. Fevkalade girişimci, hem kendine hem başkalarına karşı çok sert, çok cesur, hiçbir engel, hiçbir zorluk karşısında pes etmeyen, Breton geleneklerine bağlı ve

Breton inadına sahip tam bir denizciydi. Denizi özlüyor muydu?... Hayır, çünkü en güçlü olduğu yaşları geride bırakmıştı. Bu kararında sağlık durumu da rol oynamış mıydı?... Katiyen, yanları armoniken olan saf granitten yontulmuştu o.

Aslında ona bir bakmak, onu dinlemek, onunla bir el sıkışmak, ki el sıkışma fırsatını hiç kaçırmazdı, sağlığının ne durumda olduğunu anlamaya yeterdi. Orta boylu, kalın enseli, güçlü kuvvetli bir adamdı. İşte şekline şemailine dair ayrıntılar: Keltlere has bir kafa; kirpi gibi dimdik saçlar; ekvatora yakın enlemlerin güneşinde ısınmış tuzlu su serpintileriyle pişmiş, güneş yanığı bir yüz; kayaların üzerini saran likenler gibi –gri telleri saçının gri tellerine karışan– gür bir çember sakal; siyah kehribar iris tabakası ve kedice parıltıları saçan gözbebeği ile yay gibi kaşların derininde gerçek bir kızıl yakuttan farkı olmayan keskin bakışlı gözler; başlangıç noktasında, gözlerine yakın bir yerde iki çukur bulunan uzun, koca bir burun; tek eksiği olmayan ve ağzında her zaman bir çakıl taşı olduğu için çenesinin hareketiyle gıcırdayan sağlam, sağlıklı dişler; üçgen biçimi kepçeleri olan kıllı kulaklar, birinde çıpa demiri biçiminde bakır bir küpe olan sarkık kulak memeleri ve nihayet geminin yalpalamasına, baş kıç vurmasına dayanacak bir açıyla açılmış gibi duran kaslı bacakların üzerinde ince bir gövde. Romalı gladyatörlere has kaslarıyla pek alışılmadık bir enerji yayıyordu etrafına, iyi yiyip içen ve daha uzun süre en sağlıklı insan olmanın patentini elinde bulundurmaya hak kazanan birinin demirden sağlığına sahipti. Kırk altı yıl önce papazın defterine Pierre-Servan-Malo-Antifer adıyla kaydedilen

bu maddi ve manevi amalgamın çabuk öfkelenen, son derece asabi ve atılgan bir karakteri vardı.

O akşam Antifer çırpınıyor, didiniyor ve sağlam ev sanki şehrin yarısını köpükle kaplayan, dalga yüksekliği on beş metreye varan gündönümü fırtınalarıyla dövülüyormuş gibi temellerinden sarsılıyordu.

Kırk sekiz yaşındaki Nanon, Le Goât'nın dulu, bizim gürültücü denizcinin ablasıydı. Basit bir kara adamı olan ve Baillif firmasında muhasebeci olarak çalışan kocası ona Énogate adında bir kız evlat bırakarak genç yaşta ölmüştü; genç kızın sorumluluğunu üstlenen Antifer vasilik görevini bilinçle ve layıkıyla yerine getiriyordu. Nanon, kardeşini çok seven, onun öfke patlamaları karşısında tir tir titreyen ve boyun eğen iyi kalpli bir kadındı.

Sarı saçları, mavi gözleri, taze teni, zeki yüz ifadesi, doğal güzelliğiyle çok çekici bir genç kız olan Énogate annesinden daha kararlıydı ve zaman zaman korkunç vasisine kafa tutuyordu.

Öte yandan Antifer yeğenini çok seviyor ve onun Saint-Malo'nun en güzel kızlarından biri olduğu gibi en mutlu kızı da olmasını istiyordu. Fakat Antifer'in mutluluk anlayışı vasiliğini üstlendiği yeğeninkinden çok farklı olabilirdi.

İki kadın odanın eşiğinde belirdi, biri elinde örgü şişleriyle, diğeri közün üzerinden yeni aldığı ütüyle.

"Ne var?" diye sordu Nanon.

"Şu enlem... lanet olası enlem!" diye cevap verdi Kaptan Antifer.

Ve kendisininkinden başka herkesin kafatasını kıracak kadar şiddetli bir yumruk attı kafasına.

"Dayıcığım," dedi Énogate, "bu enlem meselesinin kafanı karıştırmış olması odayı böyle darmadağın etmen için bir neden değil ki..."

Énogate atlası yerden alırken annesi de barutla patlatılmış gibi paramparça olmuş deniz hayvanı kabuğunun parçalarını teker teker yerden topluyordu.

"Bunu sen mi kırdın, dayıcığım?..."

"Ben kırdım, küçüğüm, benden başka biri kırdıysa o kişi berbat bir çeyrek saat geçirmiş olmalı."

"Peki, neden onu yere attın?"

"Çünkü elim kaşındı."

"Bu deniz kabuğu kardeşinin hediyesiydi," dedi Nanon, "yanlış yaptın..."

"Eee?... Yarına kadar yanlış yaptığımı tekrarlayıp durursan, kabuk eski haline mi gelecek?"

"Kuzenim Juhel buna ne diyecek?"

"Hiçbir şey demeyecek, bir şey dememekle de iyi edecek!" diye yeğeninin lafını ağzına tıkadı Kaptan Antifer, karşısında öfkesini kusacak iki kadından başkasının olmamasına hayıflanarak.

"Bu arada, sahi, Juhel nerelerde?"

"Nantes'a gittiğini biliyorsun ya, dayı," diye cevap verdi genç kız.

"Nantes mı?... Hoppalaa!... Ne demeye gitti Nantes'a?..."

"Dayı, sen kendin gönderdin ya... biliyorsun, şu uzun yol kaptanlığı sınavı için."

"Uzun yol kaptanı... uzun yol kaptanı!" diye homurdandı Kaptan Antifer. "Benim gibi karasularında çalışan gemilerde kaptanlık yapmak neyine yetmiyor?..."

"Kardeşim," dedi çekinerek Nanon, "bu senin fikrindi... sen istedin bunu..."

"Güzel... çünkü ben istedim... iyi nedenmiş!... Peki, ben istemeseydim yine de Nantes'a gitmeyecek miydi?... Ayrıca sınavda da çakacak..."

"Hayır, dayı."

"Evet, yeğenim... o sınavı versin... onu güney yeli gibi başımın üstünde tutacağıma söz veriyorum!"

Anlayacağınız böyle bir adamla anlaşmanın bir yolu yoktu. Bir taraftan Juhel'in uzun yol kaptanlık sınavına girmesini istemiyordu, diğer taraftan da sınavda başarısız olursa Juhel paparayı yiyecek, bu arada "sınavı yapan dangalaklar, şu hidrografi tacirleri" de paylarına düşeni alacaklardı.

Fakat genç adamın sınavda başarısız olmayacağı Énogate'ın içine doğuyordu, çünkü her şeyden önce dayısının oğluydu, sonra zeki ve çalışkan biriydi, son olarak da delikanlı onu, o da delikanlıyı seviyordu, evlenmek niyetindeydiler. Bunlardan daha geçerli üç neden hayal etmeye çalışın, edebiliyorsanız!

Juhel'in Kaptan Antifer'in yeğeni olduğunu ve ergenlik yaşına kadar Antifer'in ona vasilik ettiğini de ilave etmek yerinde olacaktır. Daha dünyaya gelirken annesinin ölümüyle öksüz kalan çocuk birkaç yıl sonra da bir deniz yüzbaşısı olan babasının ölümüyle amcasının sorumluluğuna kalmıştı. Dolayısıyla onun bir denizci olmak istemesinde şaşılacak bir şey olmasa gerek. Ayrıca Énogate'ın onun kolaylıkla uzun yol kaptanlığı belgesini alacağını düşünmek için geçerli nedenleri vardı. Amcanın da bundan şüphesi yoktu, fakat bunu kabul edemeyecek kadar huysuzluğu üstündeydi.

Bu, kuzeniyle uzun zaman önce kararlaştırılan evliliği delikanlının sözü edilen diplomayı almasından hemen sonra yapılacak olan genç kız için daha önemliydi. İki genç birbirlerini mutlu olmalarına yetecek samimi ve tertemiz bir aşkla seviyordu. Nanon bütün ailenin istediği bu birleşmeyi kutlayacakları günün yaklaşmakta olduğunu sevinçle görüyordu. Aynı anda hem dayı-amca hem vasi olan aile reisinin rızası olduktan ya da delikanlı ileride kaptan olduğunda rıza gösterecek olduktan sonra nasıl bir engel ortaya çıkabilirdi ki? Söylemeye gerek yok ki Juhel mesleğinin gerektirdiği tüm öğrenim aşamalarından geçmişti, ilkin Baillif firmasının gemilerinde miçoluk ve tayfa yamaklığı, devlet hizmetinde tayfalık ve üç yıl boyunca ticaret gemilerinde güverte görevlisi. Ne uygulamada ne teoride bir eksikliği vardı. Aslında, Kaptan Antifer yeğeniyle çok gurur duyuyordu. Belki Antifer'in aklından erkek yeğeni için daha zengin bir evlilik geçiyordu, çünkü Juhel çok değerli bir delikanlıydı; aynı şekilde belki kız yeğeni için de daha zengin bir evlilik diliyordu, çünkü bütün ilçede onun kadar alımlı, güzel bir genç kız yoktu.

"Hatta Ille-et-Vilaine ilinde bile!" diye tekrarlıyordu Antifer, sanki iddiasını bütün Bretonya'ya duyurmaya kararlıymış gibi kaşlarını çatarak.

Eline bir milyonluk bir servet geçmesi halinde –yıllık beş bin franklık bir gelirle çok mutlu olan bu adamın– kendini çılgınca düşlere kaptırarak aklını yitirmesi olmayacak bir şey değildi.

Bu sırada Énogate ile Nanon bu korkunç adamın kafasının içindeki karışıklığı değilse de odasının karışıklığını düzene koymaya başlamışlardı. Eş-

yaları yerlerine koymak, silmek, tozlarını almak... odaya yuva yapmış güveleri kovalamak, hatta tavandaki örümcek ağlarını almak gerekiyordu...

Kaptan Antifer şimşekler çakan gözlerini devirerek odanın içinde ileri geri dolaşıp duruyordu – fırtınanın henüz dinmediğinin, her an bir yıldırım düşebileceğinin işaretiydi bu. Duvarda asılı barometreye gözü iliştiğinde sanki öfkesi iki katına çıkıyor gibi oluyordu, çünkü tereddüt nedir bilmeyen ve gerçekten sapmayan alet kararlı bir şekilde hep aynı değeri göstermeye devam ediyordu.

"Demek Juhel henüz dönmedi?..." dedi Énogate'a dönerek.

"Hayır, dayı."

"Saat on olmuş!"

"Hayır, dayı."

"Göreceksin treni kaçıracak!"

"Hayır, dayı."

"Söylediğim her şeyin tersini söylemeye bir son verir misin?"

"Hayır, dayı."

Nanon'un umutsuzca kaş göz etmesine rağmen, genç kız ağzı bozuk dayısının haksız suçlamalarına karşı kuzenini savunmayı kafasına koymuştu.

Şimşek çakması ve yıldırım düşmesi kesinlikle çok uzakta değildi. Fakat Kaptan Antifer'in haznesinde toplanan elektrik enerjisini kendi üzerine çekecek bir paratoner yok muydu acaba?

Belki vardı. Bu yüzden Antifer davudi bir sesle "Bana Trégomain'i bulun!" diye haykırdığında Nanon'la kızı hemen emri yerine getirmeye koştular.

Ana kız odadan çıktılar, sokak kapısını açıp Trégomain'i aramaya gittiler.

"Tanrım! N'olur, evinde olsun!" diyorlardı kadınlar kendi kendilerine.

Evindeydi, ve beş dakika sonra Kaptan Antifer'in huzurundaydılar.

Gildas Trégomain, elli bir yaşında. Komşusuyla kimi benzerlikleri vardı: onun gibi bekârdı, onun gibi denizlerde dolaşmıştı, onun gibi artık denize açılmıyordu, onun gibi emekliye ayrılmıştı, onun gibi Saint-Maloluydu. Benzerlikler burada bitiyordu. Gerçekte, Gildas Trégomain Kaptan Antifer'den daha sakin, Antifer'den daha filozof, Antifer'in hiç olmadığı kadar uysaldır. Bunlar ruhsal özellikler. Fiziksel özelliklere gelince bu iki arkadaş birbirine benzemekten, eğer böyle bir şey mümkünse, daha da uzaktırlar. Çok yakın iki arkadaş olmakla birlikte görünen o ki Pierre Antifer, Gildas Trégomain'e onun kendine gösterdiğinden daha az dostluk gösteriyordu. Bilindiği gibi böyle bir adamla arkadaşlığın sıkıntısız yürümesi mümkün değildi.

Yukarıda söylendiği gibi Gildas Trégomain denizlerde dolaşmıştı, ama denizci var, denizci var. Kaptan Antifer büyük iç ticaret gemilerinde kaptanlık yapmadan önce devlet hizmetinde olduğu kadar ticari gemilerle de dünyanın dört bir tarafındaki denizleri dolaşmıştı, komşusununsa böyle bir şansı olmamıştı. Gildas Trégomain dul bir kadının oğlu olduğundan devlet gemilerinde tayfa olarak çalışmaktan muaf tutulmuş ve açık denizlere hiç çıkmamıştı.

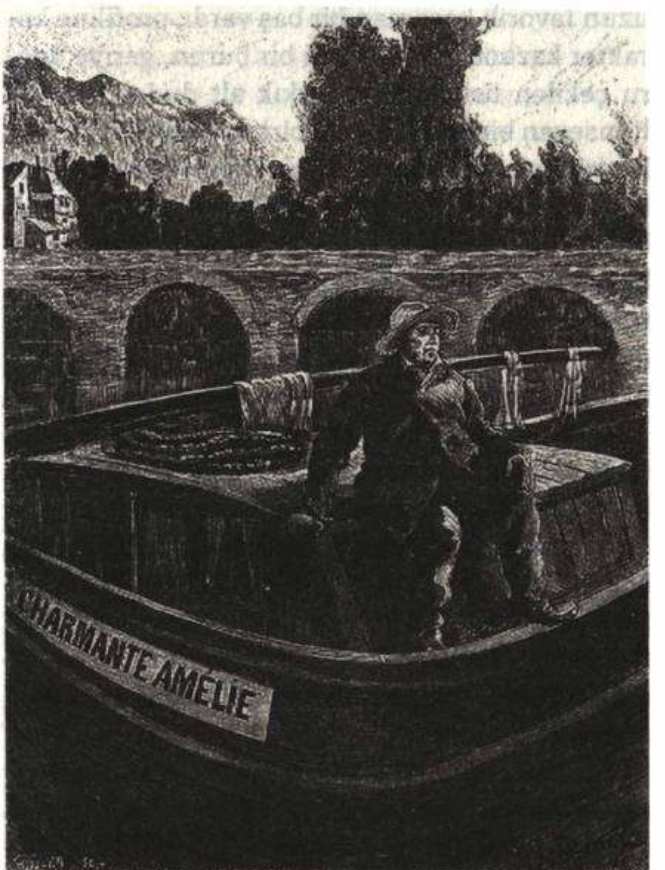
Hayır, açık denizde hiç dolaşmamıştı! Manş'ı Cancale'ın yüksek tepelerinden, hatta Fréhel bur-

nundan seyretmiş, ama hiç orada dolaşmaya kalkışmamıştı. Bir mavnanın çiğ renklere boyanmış kamarasında dünyaya gelmiş ve hayatı bir mavnada geçmişti. *Güzel Amélie*'de önce gemi adamı, sonra reisi olarak; Rance Nehri üzerinde bir aşağı bir yukarı gidip geliyordu; Dinard'dan Dinan'a, Dinan'dan Plumaugat'a isteğe göre kereste, şarap, kömür taşıyordu. Ancak Ille-et-Vilaine ve Côtes-du-Nord illerinin diğer nehirlerini biliyordu. Antifer tuzlu denizlerin en tuzlusunda kaptanlık yaparken o bir tatlı su denizcisinden başka bir şey değildi – ülkenin limanları arasında kaptanlık yapan birinin yanında basit bir mavnacı. Aralarındaki mesafeyi korumaktan zevk alan komşusu ve dostu karşısında yelkenleri suya indiriyordu.

Gildas Trégomain, Toulouse Sokağı'nın sonunda, sura yakın bir yerde, Kaptan Antifer'in evine yüz adım mesafede küçük, sevimli ve gönül çekici bir evde oturuyordu. Ev bir taraftan Rance Nehrinin ağzına, değer taraftan engin denize bakıyordu. Sahibi olağanüstü geniş omuzlu –bir metreye yakın– bir altmış sekiz boyunda, kapı gibi gövdesi olan güçlü kuvvetli bir adamdı; her zaman tertemiz, iki sıra kemik düğmeli bir yelek ve sırtıyla yenlerinde büyük pliler olan kahverengi bir ceket giyiniyordu. Bu gövdeden, normal bir insanın bacakları kalınlığında iki kol çıkıyor ve bu kolların ucunda eski muhafız alayının humbaracılarının[*] ayakları olabilecek birer el bulunuyordu. Anlaşıla-

[*] Kumbaracı da denir. Humbara demir veya tunçtan dökülmüş el bombasıdır. Osmanlı ordusunda humbara yapan ve kullanan sınıfın bağlı olduğu ocağa humbaracı ocağı denir. Bu ocak dünyanın ilk havan topu sınıfıdır.

bileceği üzere kaslı, kalın kol ve bacakları olan Trégomain bir Herkül kadar kuvvetliydi. Ama iyi huylu bir Herkül'dü. Gücünü asla kötüye kullanmıyor, karşısındakinin parmaklarını ezmekten korktuğu için elini başparmağıyla işaret parmağı arasına alarak tokalaşıyordu. Ondaki güç ansızın yükselen değil, hiçbir çaba sarf etmeden yavaşça harekete geçen gizli bir güçtü.

Güzel Amélie'de önce gemi adamı, sonra reisi olarak; **Rance Nehri üzerinde bir aşağı bir yukarı gidip geliyordu.**

Makinelerle karşılaştırılırsa onu büyük bir güçle demirin üzerine inen bir şahmerdandan çok en dayanıklı sacları soğuk olarak bükebilen hidrolik preslerden birine benzetmek doğru olurdu. Bu güç damarlarında kendini belli etmeden yavaşça dolaşan kanın çokluğundan ileri geliyordu.

Omuzlarının üzerinde geniş kenarlı, yüksek bir şapka giyinmiş, düz saçlı, çok kalın olmayan uzun favorili kocaman bir baş vardı; profiline karakter kazandıran kemerli bir burun, geriye doğru çekilen üst dudağı, sarkık alt dudağı ile gülümseyen bir ağız, çenede birkaç yağlı kıvrım, üst kesici dişlerden –ısırmayan ve pipo dumanından lekelenmemiş dişlerden– bir tanesi eksik güzel, beyaz dişler, kalın kaşların altında yumuşacık bakan duru gözler, okyanusun sert rüzgârlarına, tuzlu su serpintilerine maruz kalmaktan yanmış değil, Rance Nehrinin esintilerinden tuğla rengini almış bir ten.

Gildas Trégomain, insanların "İster öğlen ister ikide gidin onu her zaman size yardıma hazır bulursunuz!" dedikleri şu nazik insanlardan biriydi. Aynı zamanda da Kaptan Antifer'in dalgalarının boş yere çarpıp durduğu sarsılmaz bir kayalıktı. Komşusunun yüzü lodosa maruz kalmış gibi düştüğünde, adam gönderip onu bulduruyorlar ve o da gelip bu fırtınalı kişinin dalgalarının önüne atıyordu kendini.

Ayrıca *Güzel Amélie*'nin eski reisi ona göğsünü siper eden Nanon'un, ona bir oğula yakışır tarzda dostluk gösteren Juhel'in, onun tombul yanaklarını ve kırışıksız alnını –insanın yüzüne bakarak karakterini okuyan kişilerin dediğine göre sakin

ve uyumlu bir kişiliğin tartışılmaz işareti– hiç rahatsızlık duymadan öpen Énogate'ın evinde çok seviliyordu.

Mavnacı böylece o akşam saat dört buçuğa doğru, ağır adımları altında gıcırdayan ve birinci kattaki odaya çıkan tahta basamakları tırmandı. Sonra odanın kapısını itti ve kendini Kaptan Antifer'in huzurunda buldu.

V

Gildas Trégomain, Kaptan Antifer'e karşı çıkmamakta zorlanıyor

"Hele şükür, gelebildin..."

"Çağrılır çağrılmaz koşup geldim, dostum."

"Hiç zaman kaybetmeden!"

"Sadece gelmek için gereken zaman."

"Sahiden mi? Herhalde *Güzel Amélie'yle* gelmiş olmalısın!"

Gildas Trégomain mavnaların denizde işleyen gemilere göre daha yavaş olduğunu ima eden bu söze cevap vermedi. Komşusunun sinirinin tepesinde olduğunu anladı, ki bu onu hiç şaşırtmadı ve alışkın olduğu üzere her şeye katlanmaya karar verdi.

Kaptan Antifer'in uzattığı parmağı kocaman elinin başparmağı ile işaret parmağı arasına aldı.

"Kuvvetini denemeye kalkma! Her zaman çok sıkarsın!"

"Kusura bakma... Bunu kasten yapmıyorum..."

"Bir onu yapmadığın kaldı!"

Sonra Kaptan Antifer, elinin bir hareketiyle Gildas Trégomain'e oturması için odanın ortasındaki bir masayı işaret etti.

Mavnacı itaat edip yay gibi bacaklarıyla ve topuksuz ayakkabıları içindeki ayakları dışarıya doğru bakacak şekilde masanın etrafındaki sandalyelerden birine yerleşti, her köşesine bir çapa

işlenmiş, kırmızı, mavi çiçekli, büyük mendilini dizlerinin üzerine yaydı.

Mendilin köşelerine işlenmiş çapa Kaptan Antifer'in küçümsemeyle omuz silkmesine neden oldu... Neden pruva veya grandi ya da mizana direği ve mavna değil de çapa ve mavna!...

"Konyak içer misin, reis?" dedi iki bardak ve bir şişe getirerek.

"Biliyorsun ki ben hiç içki içmem, dostum."

Bu, Kaptan Antifer'in yüksük kadar küçük iki kadehi doldurmasını engellemedi. On yıl önceye dayanan bir âdete uyarak kendi kadehindeki konyağı içtikten sonra Gildas Trégomain'in kadehindeki konyağı da içti.

"Şimdi konuşalım."

"Ne hakkında?..." diye sordu, ardından neyin geleceğini çok iyi bilen mavnacı.

"Ne hakkında mı? Ne hakkında konuşmamızı istiyorsun? Konuşacak başka bir konumuz mu var?..."

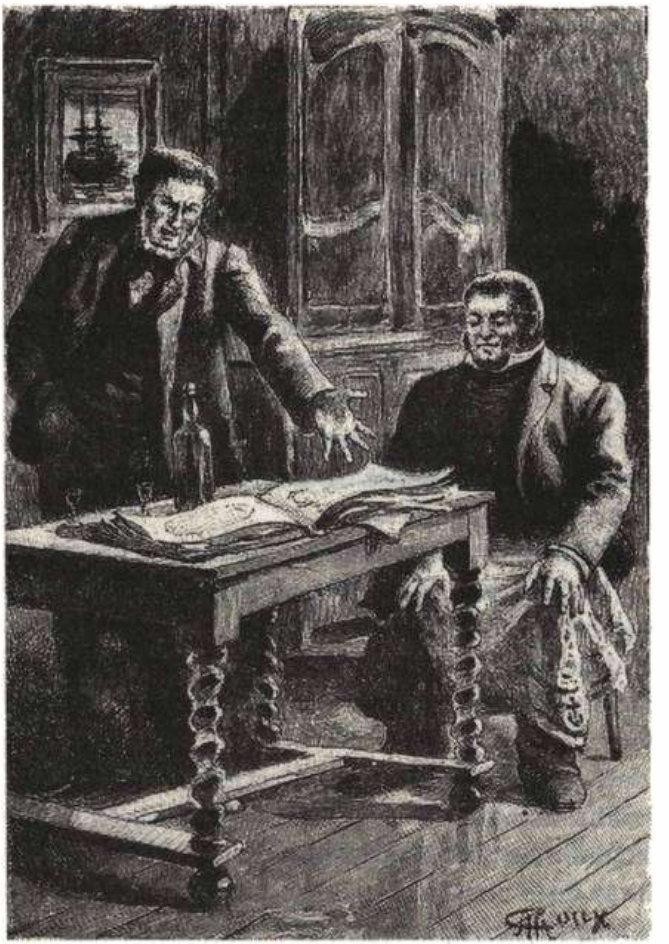
"Doğru! Şu ünlü enlem derecesindeki seni ilgilendiren noktayı mı buldun?..."

"Bulmak mı?... Nasıl bulmamı bekliyorsun?... Biraz önce burada olan iki kadının gevezeliklerini dinleyerek mi?..."

"İyi kalpli Nanon'la güzeller güzeli Énogate!"

"Ah, biliyorum... Sen her zaman bana karşı onların tarafını tutmaya hazırsın... Fakat mesele bu değil... Sekiz yıldır bu mesele bir adım ilerlemeksizin sürünüyor... Artık bunun bitmesi gerekiyor!..."

"Ben..." dedi mavnacı göz kırparak, "bu meseleyi yakında bitireceğim... artık bu konuyla ilgilenmeyeceğim..."

Bu, Kaptan Antifer'in yüksük kadar küçük iki kadehi doldurmasını engellemedi.

"Sahiden mi, reis? Peki babamın ölüm döşeğinde verdiği tavsiyeyi ne yapacaksın?... Bu tür şeylerin kutsal olduğunu sanıyordum!"

"Bu değerli adamın daha fazla şey söylememiş olması çok yazık oldu," dedi Gildas Trégomain.

"Daha fazla şey söylememişse bunun nedeni daha fazla şey bilmiyor olmasıydı!... Ben de mi daha fazla şey bilmeden ömrümün son gününe ulaşacağım?"

Gildas Trégomain bunun büyük bir ihtimal... hatta arzu edilir bir şey olduğunu söyleyecek gibi olduysa da öfkesi burnunda dostunu daha da öfkelendirmemek için kendini tuttu.

Bu arada, işte size, Baba Antifer'in bu dünyadan göçüp gitmesinden birkaç gün önce olanlar.

1854 yılıydı – ihtiyar denizcinin sonunu göremeyeceği yıl. Kendini çok hasta hissettiğinden, sırrını çözemediği bir hikâyeyi oğluna anlatmasının yerinde olacağına hükmetti.

Elli beş yıl önce –1799'da– Thomas Antifer Doğu Akdeniz'in limanları arasında ticari seferler yaptığı sırada, Bonaparte'ın Yafa esirlerini kurşuna dizdirdiği gün Filistin kıyılarından geçiyordu. Bir kayanın üstüne sığınmış, kaçınılmaz ölümünü beklemekte olan bu zavallılardan biri geceleyin Fransız denizci tarafından gemisine alındı, yaralarına bakıldı ve nihayet iki aylık iyi bir tedavinin ardından sağlığına kavuşturuldu.

Bu esir, kurtarıcısına kim olduğunu söyledi. Adı Kâmil Paşa'ydı ve Mısır kökenliydi; kurtarıcısından izin alıp yanından ayrıldığında iyi kalpli Saint-Malolu denizciye kendisini asla unutmayacağını söyledi. Fransız denizci günü geldiğinde Kâmil Paşa'nın minnettarlığının kanıtlarını görecekti.

Thomas Antifer, Kâmil Paşa'dan ayrıldıktan sonra yolculuklarına devam etti, kendisine verilen söz zaman zaman aklına geldiyse de bunlar

hiçbir zaman gerçekleştirilebilecek gibi görünmediğinden bir daha düşünmemeye karar verdi.

Gerçekten de yaşlanınca emekliye ayrılmış ve aklında yalnızca oğlu Pierre'in denizcilik eğitimiyle meşgul olmak düşüncesiyle Saint-Malo'ya dönmüştü; 1842 Haziranında bir mektup aldığında altmış yedi yaşındaydı.

Fransızca yazılmış bu mektup nereden geliyordu?... Pulun üzerindeki damgaya inanmak gerekirse, belli ki Mısır'dan. Peki, içinde ne yazıyordu?... Sadece şu:

"Kaptan Thomas Antifer'den *24 derece 59 dakika kuzey enlemini* not defterine kaydetmesi rica olunur; bu enlem daha sonra bildirilecek bir boylam derecesiyle tamamlanacaktır. Kaptanın bunu asla unutmaması ve herkesten saklaması iyi olur. Hatırı sayılır derecede büyük bir çıkar söz konusudur. Bu enlem ve boylamdaki çok büyük miktardaki altın, elmas ve değerli taş Kaptan Antifer'in bir zamanlar Yafa tutuklusuna yapmış olduğu hizmetin hak bilir bir ödülü olacaktır."

Bu mektubun altında imza yerine çift K biçiminde bir monogram bulunuyordu.

İşte ihtiyar adamın –bizimkinin değerli babasının– hayal gücünü ateşleyen şey buydu. Demek ki kırk üç yıl sonra Kâmil Paşa verdiği sözü hatırlamıştı. Çok uzun zaman almıştı bu, ama sonunda hatırlamıştı! Fakat hiç şüphe yok ki siyasi durumu Osmanlı Devleti lehine ancak 15 Temmuz 1840'ta Londra'da imzalanan antlaşmayla netleşen Suriye'de ortaya çıkan her türden engel böyle bir gecikmeye yol açmıştı.

Şimdi Thomas Antifer, Kâmil Paşa'nın servetini gömdüğü noktadan geçen enlem dairesini biliyordu. Hem de ne servet!... İhtiyar adamın aklından milyondan azı geçmiyordu. Yine de söz verilen boylam bilgisinin bir gün eline ulaşmasını beklerken bu sırrı sıkı sıkıya korumaya devam etti. Bundan hiç kimseye, oğluna bile söz etmedi.

Bekledi. On iki yıl bekledi, peri masallarındaki gibi Anne adında bir kız kardeşi olsaydı da bir kulede bu haberciyi bekleseydi* o da hiçbir şey göremezdi! Yine de bu sırrı mezara götürmesi, paşanın habercisine kapısını açmadan önce hayata gözlerini yumması kabul edilebilir bir şey miydi?... Hayır! Buna hiç inanmadı. Bu sırrın kendi yerine bu hazineden yararlanacak kişiye, oğluna, Pierre-Servan-Malo'ya söylenmesi gerektiğini söylüyordu kendi kendine. Bu yüzden, 1854'te, ihtiyar denizci seksen bir** yaşındayken, fazla zamanı kalmadığını hissettiğinde oğluna, tek mirasçısına, Kâmil Paşa'nın niyetinden söz etmekte hiç duraksamadı. Bu enlem derecesini gösteren rakamları –kendisinin de yaptığı gibi– asla unutmaması, çift K imzalı mektubu özenle saklaması ve paşanın habercisinin bir gün çıkıp geleceğine güvenmesi hususunda ona yemin ettirdi.

Sonra bu iyi yürekli adam ailesini gözyaşlarına, yakınlarını hüzne boğarak öldü ve aile mezarlığına gömüldü.

---

* Charles Perrault'nun 1697'de yayımladığı *Mavi Sakal* adlı masala gönderme.

** 1842'de 67 yaşında olduğuna göre 1854'te 79 yaşında olmalı.

Kaptan Antifer'i tanıyoruz, böyle bir ifşaatın onun ruhu üzerinde, ateşli hayal gücü üzerinde nasıl bir etki yaratacağını, yüreğinde nasıl yakıcı arzular doğuracağını kolayca hayal edebiliriz. Babasının hayalini gördüğü milyonları o, kafasında on katına çıkardı. Kâmil Paşa'yı *Binbir Gece Masalları*'nın zengin Hint mihracelerinden biri yaptı. Aklında fikrinde sadece Ali Baba mağarasında yatan altınlar ve değerli taşlar vardı. Fakat doğuştan sabırsız ve çok sinirli biri olduğundan babası gibi ihtiyatlı davranması beklenemezdi. On iki yıl boyunca tek kelime etmeden, kimseye açılmadan, çift K imzalı mektubun sahibine ne olduğunu öğrenmeye kalkışmadan beklemek... baba bunu yapabilirdi, oğulsa asla. Böylece 1855'te Akdeniz'e yaptığı yolculuklardan birinde İskenderiye'de karaya çıktı ve bütün becerisini kullanarak bu Kâmil Paşa hakkında bilgi edindi.

Böyle biri var mıydı?... İhtiyar denizci onun tarafından yazılan bir mektup aldığına göre bu hususta kuşkuya yer yoktu. Hâlâ hayatta mıydı?... Kaptan Antifer'in özellikle önem verdiği ciddi bir sorundu bu. Elde edilen bilgiler endişe vericiydi. Kâmil Paşa yirmi yıl kadar önce ortadan kaybolmuştu ve kimse ona ne olduğunu bilmiyordu.

Kaptan Antifer'in karinasına yapılan müthiş bir saldırı! Ama batmadı. Öte yandan Kâmil Paşa'dan hiçbir haber alınamıyor olsa bile 1842'de hayatta olduğu kesindi – ünlü mektup bunu kanıtlıyordu. Muhtemelen, açıklamak zorunda olmadığı nedenlerle ülkeden ayrılmak zorunda kalmıştı. Zamanı geldiğinde, ulağı, söz konusu

boylamla ilgili habercisi ortaya çıkacak ve babası artık hayatta olmadığından, dediğine bakılırsa sıcak ve samimi bir şekilde karşılayacağı ulaktan haberi o alacaktı.

Kaptan Antifer bunun üzerine Saint-Malo'ya döndü ve sırrı saklamak ona çok çabaya mal olsa da kimseye bir şey söylemedi. 1857'de emekli oluncaya kadar denizlerde dolaşmaya devam etti, bu tarihten sonra aile ortamında yaşamını sürdürdü.

Fakat ne sinir bozucu bir hayattı! İşsiz, güçsüz ve kafasında hep aynı düşünce! Şu yirmi dört derece ve elli dokuz dakika rahatsız edici sinekler gibi başının etrafında dönüp duruyordu!... Kaptan Antifer dilini daha fazla tutamadı ve sırrını sonunda ablasına, yeğenleri Énogate ile Juhel'e ve Gildas Trégomain'e açtı. Bunun sonucu olarak da söz konusu sır –en azından bir kısmı– bütün şehre, hatta Saint-Servan ve Dinard'ın otelerine kadar yayılmakta gecikmedi. Muazzam, akıl almaz, acayip bir servetin bugün yarın Kaptan Antifer'in eline geçeceğini herkes öğrendi... Kapısının her çalınışında Antifer şu sözlerle selamlanmayı bekliyordu:

"İşte beklediğiniz boylam."

Seneler geçip gitti. Kâmil Paşa'nın habercisi görünmedi. Hiçbir yabancı Antifer'in evinin eşiğini aşmadı. Kaptan Antifer'in sürekli aşırı kızgın olmasının sebebi budur. Ailesi sonunda bu servete inanmaktan vazgeçti, mektubun şakadan başka bir şey olmadığı sonucuna vardı. Gildas Trégomain belli etmemeye çalışsa da dostunu birinci sınıf avanak sayıyor ve bu duruma çok

üzülüyordu. Ama Pierre-Servan-Malot, Nuh diyor peygamber demiyordu. Hiçbir şey onun inancını sarsamazdı. Hintli mihrace servetini şimdiden ele geçirmiş sayıyordu kendini ve bir fırtına kopmasından korkuyorsanız hiçbir şekilde onunla ters düşmemeniz gerekiyordu.

Mavnacı, kendini dostunun huzurunda, bir masada oturur bulduğu o akşam, komşusunu öfkelendirmemeye kesin kararlıydı.

"Bana bak," dedi Kaptan Antifer arkadaşının yüzüne bakarak, "hiç lafı dolandırmadan cevap ver, zira bazen bir şey anlamıyor gibi görünüyorsun! Ne de olsa *Güzel Amélie*'nin reisi hiçbir zaman konumunu belirlemek zorunluluğuyla karşılaşmadı... Küçük bir ırmaktan başka bir şey olmayan Rance'da yüksekliği ölçmek, güneşi, ayı, yıldızları gözlemlemek gerekmiyor çünkü..."

Pierre-Servan-Malo'nun hidrografinin temellerini oluşturan bu pratikleri sayıp dökerken kara sularında çalışan bir kaptanla bir mavna reisi arasındaki büyük farkı göstermek istediğinden emin olabilirsiniz.

Mükemmel biri olan Trégomain dizlerinin üzerine yaydığı mendilinin rengârenk çizgilerini bakışlarıyla izleyerek yazgısına boyun eğmiş bir halde gülümsüyordu.

"Beni dinliyor musun, mavnacı?"

"Evet, dostum."

"Pekâlâ, bir enlemin ne demek olduğunu tam olarak biliyor musun?"

"Hemen hemen."

"Bunun ekvatora paralel bir daire olduğunu, bir dairenin üç yüz altmış dereceye bölündüğü-

nü, bunun da yirmi bir bin altı yüz altmış dakikaya* ya da bir milyon iki yüz doksan altı bin saniyeye eşit olduğunu biliyor musun?..."

"Niye bilmeyecekmişim?" diye cevap verdi Gildas Trégomain, yüzünde hoş bir gülümsemeyle.

"Peki, on beş derecelik bir yayın tam bir saate, on beş dakikalık bir yayın bir dakikaya ve on beş saniyelik bir yayın bir saniyeye karşılık geldiğini biliyor musun?..."

"Ezbere tekrarlamamı ister misin?"

"Hayır, istemem. Ekvatorun kuzeyindeki şu yirmi dört derece elli dokuz dakika enlemini biliyorum. Bu paralelin içerdiği üç yüz altmış dereceden –anlıyor musun, üç yüz altmış dereceden– üç yüz elli dokuzunun benim için tırnağı olmayan bir çapa kadar değeri yok! Ama bir tanesi, bilmediğim tek bir tanesi var ki ancak onu kesen boylamı öğrendiğimde bileceğim... orada... o yerde milyonlar var... Gülme..."

"Gülmüyorum, dostum."

"Evet... gömüldüğü yeri öğrendiğim gün gidip çıkarmaya hakkım olan bana ait milyonlar..."

"Öyleyse," dedi mavnacı tatlı bir sesle, "müjdeli haberi getirecek ulağı sabırla beklemek gerekiyor."

"Sabırla... sabırla!... Senin damarlarında ne var?..."

"Şurup, sanırım sadece şurup," diye cevap verdi Gildas Trégomain.

"Benim damarlarımda cıva var... kanımda çözünmüş olan güherçile var... yerimde dura-

* Yirmi bir bin altı yüz dakika.

mıyorum... kendi kendimi yiyorum... yiyip bitiriyorum..."

"Sakinleşmen gerekir."

"Sakinleşmem mi? 62 yılında olduğumuzu, babamın 54'te öldüğünü, 42'den beri bu sırra vakıf olduğunu... yirmi yıldır Tanrı'nın belası bu bulmacayı çözecek kelimeyi beklediğimizi unutuyorsun..."

"Yirmi yıl!" diye mırıldandı Gildas Trégomain, "zaman nasıl da geçiyor! Yirmi yıl önce hâlâ *Güzel Amélie*'ye kumanda ediyordum."

"Sana *Güzel Amélie*'den bahseden kim?" diye parladı Kaptan Antifer. "Konumuz *Güzel Amélie* mi, yoksa şu mektuptaki enlem derecesi mi?"

Üzerinde Kâmil Paşa'nın monogramı bulunan, şimdiden sararmış ünlü mektubu mavnacının kırpışan gözlerinin önünde sallıyordu.

"Evet... bu mektup... bu lanet olası mektup," diye devam etti, "bazen paramparça etmek, yakıp kül etmek istediğim bu şeytani mektup..."

"Bunun belki de akıllıca bir karar olacağını düşünmüyor musun?..." demek cesaretini kendinde buldu mavnacı.

"Hey, orda dur, Trégomain reis," diye başladı Kaptan Antifer, çakmak çakmak gözlerle ve çın çın öten bir sesle, "sakın bana bir daha böyle bir şey söylemeye kalkışma!"

"Asla söylemem."

"Eğer bir delilik anımda benim için bir tapu senedi olan bu mektubu yok etmeye kalkışırsam, aileme ve kendime borçlu olduğum şeyi unutacak kadar aklımı kaçırırsam, eğer bunu yapmamı engellemezsen..."

"Seni engellerim, dostum, seni engellerim..." diye atıldı Gildas Trégomain.

Büyük bir heyecana kapılan Kaptan Antifer konyak kadehini kaptı ve mavnacının kadehiyle tokuşturarak;

"Sağlığına, reis," dedi.

"Seninkine!" diye cevap verdi kadehini gözlerinin hizasına kaldırıp yeniden masaya koyan Gildas Trégomain.

Sinirden titreyen elleriyle saçlarını karıştırırken küfürlerle ve iç çekişlerle kesilen birtakım sözler mırıldanan ve dişlerinin arasındaki taşı gıcırdatan Pierre-Servan-Malo derin düşüncelere dalmıştı. Sonra, ansızın kollarını göğsünde kavuşturdu ve arkadaşına bakarak;

"En azından bu lanet paralelin... bu yirmi dört derece elli dokuz dakika kuzey enleminin nereden geçtiğini biliyor musun?" diye sordu.

"Nasıl bilmem?" diye cevap verdi bu küçük coğrafya dersine yüz defa katlanmak zorunda kalan mavnacı.

"Dert etme! Çok iyi bilmediğimiz şeylerden biridir bu!"

Ve dünya haritasını açarak:

"Bak!" dedi, hiçbir cevabı ya da duraksamayı kabul etmeyen bir ses tonuyla.

Gildas Trégomain baktı.

"Saint-Malo'yu görüyorsun, değil mi?"

"Evet, şurası da Rance..."

"Bırak şu Rance'ı. Başlatacaksın Rance'ından!... Şimdi, Paris meridyenini al ve aşağı doğru, yirmi dördüncü paralele kadar in."

"İniyorum."

"Fransa'yı, İspanya'yı geç... Afrika'ya gir... Cezayir'i geç... Yengeç dönencesine gel... Orada... Timbuktu'nun üstünde dur..."

"Durdum."

"İşte, o ünlü enlemin üstündeyiz."

"Evet, oradayız."

"Şimdi doğuya doğru gidelim... Bütün Afrika'yı aşalım, Kızıldeniz'i atlayalım... Mekke'nin üst tarafından Arabistan'ı arşınlayalım... Maskat imamını selamlayalım... Bombay'ı ve Kalküta'yı sancak tarafında bırakarak Hindistan'ı atlayalım... Çin'in alt tarafına şöyle bir dokunarak, Formoza Adasına, oradan Pasifik Okyanusuna, Sandwich Adalarına... Beni takip edebiliyor musun?..."

"Evet, takip ediyorum!" diye cevap verdi Gildas Trégomain kocaman bir mendille kafasını kurulayarak.

"Şimdi Amerika'dasın, Meksika'da... sonra Meksika Körfezindesin... sonra Havana yakınlarında... Kendini Florida Boğazından dışarı Atlantik Okyanusuna atıyorsun... Kanarya Adalarının yanından geçip Afrika'ya varıyorsun... yeniden Paris meridyeninden yukarı çıkıyorsun... ve yirmi dördüncü paralel üzerinde dünya turunu tamamladıktan sonra Saint-Malo'ya dönüyorsun."

"Evet," dedi saygılı mavnacı.

"Şimdi," diye devam etti Kaptan Antifer, "iki kıtayı, ada ve adacıkları binlerle ifade edilen Atlantik, Pasifik ve Hint okyanuslarını aşmış bulunuyoruz, milyonların gömülü olduğu yeri bana söyleyebilir misin, mavnacı?..."

"Bilmediğimiz şey bu..."

"Bilmemiz gereken şey bu."

"Evet, haberci geldiğinde bunu öğreneceğiz."

Kaptan Antifer ikinci konyak kadehini, *Güzel Amélie*'nin reisinin boşaltmadığı kadehi eline aldı.

"Sağlığına," dedi.

"Seninkine," diye karşılık verdi Gildas Trégomain boş kadehini arkadaşının dolu kadehiyle tokuşturarak.

Saat gecenin onuydu, şiddetle çalınan sokak kapısı sarsıldı.

"Boylam derecesini getiren kişi olabilir!" diye haykırdı heyecanla Saint-Malolu denizci.

"Sanmam," dedi, kuşkusunu belli etmemeyi beceremeyen arkadaşı.

"Neden olmasın?..." diye bağırdı, yanakları kıpkırmızı olan Kaptan Antifer.

"Aslında... neden olmasın?..." diye cevap verdi müjdeyi getiren haberciyi selamlamaya hazırlanan uzlaşmacı mavnacı.

Ansızın zemin kattan çığlıklar duyuldu – Nanon ve Énogate'dan geldiği kesin olan ve Kâmil Paşa'nın ulağına karşı gösterilemeyecek sevinç çığlıkları.

"Bu o... bu o!" diye tekrarlıyordu iki kadın.

"O kim?... O kim?..." diye sordu Kaptan Antifer.

Antifer merdivene doğru yönelmişken odanın kapısı açıldı.

"İyi akşamlar, amca, iyi akşamlar!"

Bu sözler, söz konusu amcayı çileden çıkaracak şen ve kendinden emin bir ses tarafından söylenmişti.

"O." Juhel'di. Yeni gelmişti. Ne Nantes trenini kaçırmıştı ne de sınavını.

"Geçtim, amcacığım, geçtim!"

"Geçti!" diye tekrar etti yaşlı kadınla genç kız.

"Neyi geçti?..." diye sordu Kaptan Antifer.

"Uzun yol kaptanlığı sınavını en yüksek puanla geçti!" dedi Nanon.

Amcası kollarını açmadığından, Juhel onu göğsüne bastırıp soluğunu kesecek olan Gildas Trégomain'in kollarına atıldı.

"Boğacaksın onu, Gildas!" dedi Nanon.

"Sıkmadım ki, sadece dokundum!" diye cevap verdi *Güzel Amélie*'nin eski reisi gülümseyerek.

Bu arada üst üste soluklandıktan sonra kendine gelen Juhel, sinirli sinirli odada dolanıp durmakta olan Kaptan Antifer'e dönerek;

"Şimdi, amcacığım, evlilik ne zaman?"

"Ne evliliği?..."

"Sevgili Énogate ile evliliğim," diye cevap verdi Juhel. "Bu evlilik kararlaştırılmamış mıydı?..."

"Evet... kararlaştırılmıştı," diye onayladı Nanon.

"Yeter ki uzun yol kaptanı olmamdan sonra Énogate artık beni istemiyor olmasın..."

"Ah! Benim sevgili Juhel'im!" diyen genç kız elini genç adama doğru uzattı; iyi kalpli Trégomain genç kızın bu ele bütün kalbini koyduğunu gördüğüne inandı – ya da en azından böyle olduğunu iddia etti.

Kaptan Antifer cevap vermiyordu ve rüzgârın hangi taraftan estiğini anlamaya çalışıyormuş gibi görünüyordu.

"Hadi, amca..." diye ısrar etti genç adam.

Yüzü ışıl ışıl, gözleri mutluluktan parlayarak genç adam orada dikilmiş amcasının ağzına bakıyordu.

"Amcacığım," dedi, "evliliğin diplomamı aldığımda yapılacağını ve düğün tarihini dönüşümde belirleyeceğimizi söylememiş miydin?"

"Bildiğim kadarıyla böyle demiştin, dostum!" diye fikrini belirtme cesaretini gösterdi mavnacı.

"Eee... diplomamı aldım," diye tekrarladı Juhel, "ve şimdi de buradayım... siz de uygun bulursanız, amcacığım, düğünü nisan başlarında yapabiliriz."

Pierre-Servan-Malo sıçradı.

"Sekiz haftada?... Neden sekiz günde... sekiz saatte... sekiz dakikada değil?"

"Demeyin! Eğer mümkünse, benim itirazım olmaz, amca."

"Zamana ihtiyacımız var!" dedi Nanon. "Hazırlık yapılacak... alışverişe çıkılacak..."

"Evet... ben de kendime yeni bir takım elbise diktirmeliyim," dedi müstakbel sağdıç Gildas Trégomain.

"Öyleyse... 5 Nisana ne dersiniz?" diye sordu Juhel.

"Olsun, bakalım..." dedi köşeye sıkıştırıldığını hisseden Kaptan Antifer.

"Ah! Benim iyi kalpli dayım," diye haykırarak boynuna atıldı genç kız.

"Ah! Sevgili amcam," diye haykırdı genç adam.

Ve Antifer'i bir taraftan Juhel diğer taraftan Énogate öperken gençlerin dudaklarının birbirine değmesi hiç de olmayacak bir şey değildir.

"Tamam," diye devam etti Antifer, "5 Nisanda, ancak bir şartla."

"Şart olmasın."

"Bir şartla mı?" diye haykırdı, dostunun yeni bir dalavere çevireceğinden korkan Gildas Trégomain.

"Evet... bir şartla..."

"Nedir bu şart, amca?" diye sordu kaşlarını çatmaya başlayan Juhel.

"Eğer o zamana kadar beklediğim boylam derecesi elime ulaşmazsa..."

Herkes rahat bir nefes aldı.

"Kabul!... Kabul!..." diye hep bir ağızdan cevap verdiler.

Gerçekten de Kaptan Antifer'in bu şartını kabul etmemek çok acımasızlık olurdu. Ayrıca, Kâmil Paşa'nın yirmi yıldır beklenen ulağının Juhel ile Énogate'ın kararlaştırılan düğün tarihinden önce gelme ihtimali ne kadardı ki?

VI

Batı'nın Doğu'yu yeterince hırpaladığı Batı ile Doğu arasındaki ilk çatışma

Aradan bir hafta geçti. Habercinin ortaya çıkacağına dair herhangi bir emare görülmedi. Gildas Trégomain, İlyas Peygamber'in gökyüzünden aşağı indiğini görmenin bile daha az şaşırtıcı olacağını söylüyordu. Fakat Kaptan Antifer'in huzurunda Kitabı Mukaddes'ten alınmışa benzeyen bu fikri dile getirmekten uzak duruyordu.

Énogate ve Juhel'e gelince, bu ikisi hayali bir kişi olarak gördükleri Kâmil Paşa'nın habercisinin evlilik planlarını bozabileceğini akıllarından bile geçirmiyorlardı. Hayır! Genç adamın boylamını, genç kızın da enlemini bildiği gönül çekici evlilik diyarına doğru yola çıkmak için hazırlıklarla uğraşıyorlardı; bu iki coğrafi verinin birleştirilmesiyle bu diyara ulaşmaları hiç zor olmayacaktı. Bu birleşmenin kararlaştırıldığı gibi 5 Nisanda gerçekleşeceğinden son derece emindiler.

Kaptan Antifer ise eskisinden daha geçimsiz, daha yanına yanaşılmaz biri olup çıkmıştı. Düğün tarihi her gün yirmi dört saat yaklaşıyordu. Birkaç hafta daha geçince nişanlılar kopmaz bağlarla birleşmiş olacaklardı. Gerçekten güzel bir sonuç! Aslında Kaptan Antifer zengin olduğunda onlara muhteşem bir düğün yapma-

nın düşünü kurmuyor muydu? Bu milyonları, kendisine ait olan ve bir türlü bulunamayan bu milyonları elde etmeyi bu kadar çok istiyorsa, bunun arkasında bu servetten yararlanma, lüks bir hayat sürme, saraylarda oturma, arabalarla gezme, altın tabaklarda yemek yeme, altın düğmeli göğüslükler giyme fikri yok muydu?... Hayır, bin kere hayır! O bir prensesi Juhel'le ve bir prensi Énogate'la evlendirmek istiyordu. Bu onda bir fikri sabit, bir takıntı olmuştu. Eğer haberci zamanında gelmezse onun bu arzusunun gerçekleşmesi tehlikeye düşecek ve kendisinde var olan rakamlarla bir araya getirilecek birkaç rakam eksik diye Kâmil Paşa'nın hazinesi eline geç geçecekti!...

Kaptan Antifer sürekli kızgındı. Evinde duramıyordu. Öte yandan, herkesin huzuru için dışarıda olması çok daha iyiydi. Ev halkı onu sadece alelacele birkaç lokma atıştırdığı yemek saatlerinde görüyordu. Bununla birlikte ne zaman fırsat çıksa iyi huylu Trégomain kendisini şiddetle azarlayıp kovan dostunu biraz olsun yatıştırmak, biraz rahatlatmak umuduyla karşısına çıkıyor, onun sert ve acı sözlerinin hedefi oluyordu. Kısacası Antifer'in hastalanacağından korkuluyordu. Kaptanın tek işi her gün trenlerin geldiği saatte garın avlusunu, posta vapurları yanaştığında Sillon rıhtımını arşınlamak, trenlerden vapurlardan inen insanlar arasında bir komisyoncudan Pierre-Servan-Malo Antifer'in adresini soracak ve Kâmil Paşa'nın ulağı olduğu düşünülebilecek egzotik bir yüz, şüphesiz bir Mısırlı, belki bir Ermeni ya da tipine, aksanına, kılığına kıyafetine bakarak ya-

bancı olduğuna hükmedilebilecek biri olup olmadığını araştırmaktı...

Fakat böyle biri göze çarpmıyordu! İstemediğin kadar Norman, Breton, İngiliz veya Norveçli... ama Doğu Avrupalı, Maltalı veya Levanten bir yolcu görmeye gelince, umudu bir kenara bırakmak gerekiyordu.

O Şubat ayının 9'unda Kaptan Antifer bir şey yemek ya da içmek dışında hiç ağzını açmadığı kahvaltıdan sonra alışıldık gezisine, insan arayan Diyojen gezisine çıktı. Elinde antikitenin büyük filozofu gibi güpegündüz yanan bir fener taşımıyorsa da o kadar sabırsızlıkla beklediği kişiyi ta uzaktan tanımasına imkân verecek, gözbebekleri ışıltılı iki keskin gözü vardı.

Şehrin, iki yanında yüksek granit binalar dizili, düzgün yontulmamış kaldırım taşı döşeli dar sokaklarına daldı. Bey Sokağından Duguay-Trouin Meydanına doğru indi, kaymakamlık binasının saatine göz attı, Chateaubriand Meydanına doğru yöneldi, yapraksız çınar ağaçlarının altındaki büfenin etrafından döndü, surda kapı niyetine açılmış delikten geçti ve kendini Sillon rıhtımında buldu.

Kaptan Antifer bir yandan iştahla piposunu tüttürürken bir yandan da sağına, soluna, önüne ve arkasına bakıyordu. Sağdan soldan selam verenler oluyordu, çünkü Saint-Malo'nun tanınmış simalarından biriydi, sevilen, sayılan biri. Ne var ki Antifer bu selamlara karşılık vermiyor, hatta kendisine selam verildiğinin farkına bile varmıyordu. Takıntının ve bunun yol açtığı dalgınlığın sonucu!

Ne var ki Antifer bu selamlara karşılık vermiyor, hatta kendisine selam verildiğinin farkına bile varmıyordu.

Limanda çok sayıda tekne bulunuyordu; yelkenliler, buharlı gemiler, üç direkli yelkenli gemiler, brikler, guletler, alamanalar, chassemaréeler.* Deniz çekilmiş olduğundan, semaforun varlığını işaret ettiği açıktaki gemilerin limana girmesine daha iki üç saat vardı.

Kaptan Antifer bu yüzden ekspresin gelişini beklemek üzere gara gitmenin daha akıllıca olacağını düşündü. Acaba bugün şansı haftalardır olmadığı kadar yaver gidecek miydi?

Kırılgan insan makinesi ne kadar kolaylıkla yanlış yollara sapabiliyor! Gelip geçenlere bakmakta olan Kaptan Antifer, dikkatini çekmeyi fazlasıyla hak edecek biri tarafından yirmi dakikadır takip edilmekte olduğunun farkında değildi.

Bu bir yabancıydı – başında siyah püsküllü, kırmızıya çalan bir fes, sırtında bir sıra düğmeyle boğazına kadar kapalı uzun bir redingot olan ve pabuca benzer kocaman ayakkabılarının üstüne kadar inen şalvar giymiş bir yabancı. Genç değildi. Kemikli uzun ellerini göğsü üzerinde kavuşturmuş olan kamburu çıkmış bu adam altmış, altmış beş yaşlarındaydı. Beklenen Levanten olsun ya da olmasın, bu yaşlı adamın Doğu Akdeniz'e kıyısı olan ülkelerden birinden olduğu su götürmezdi; bir Mısırlı, bir Ermeni, bir Suriyeli ya da bir Osmanlı...

Kısacası bu adam kararsız adımlarla Kaptan Antifer'i takip ediyordu, bazen yaklaşacak gibi oluyor, bazen bir hata yapmaktan korkarak araya mesafe koyuyordu. Nihayet rıhtımın köşesinde adım-

* Genellikle balık taşımada kullanılan arkaik tipte güverteli bir ticari tekne.

larını hızlandırdı ve Antifer'i geçtikten sonra ansızın geri dönmesiyle iki adamın çarpışması bir oldu.

"Kör müsün be adam, önüne baksana!..." diye bağırdı, çarpışmanın etkisiyle sarsılan Kaptan Antifer.

Sonra gözlerini ovuşturur ve alnına götürdüğü elini bakışına siper ederken ağzından revolver kurşunu gibi şu sözler döküldü:

"Kör müsün be adam, önüne baksana!..."

"Haa?... O mu!... Olabilir mi?... Bu kesinlikle çift K'nın habercisi olmalı..."

Bu adam söz konusu haberciyse, bıyıksız, sakalsız yüzü, kırışık yanakları, sivri burnu, kepçe kulakları, ince dudakları, sivri ve kıvrık çenesi, kaçamak bakışları, limon gibi sapsarı teni – nihayet kesinlikle güven vermeyen fizyonomisi, kurnazlık akan sinsi suratıyla dış görünüşünün pek iyi olmadığını kabul etmek gerekiyordu.

Adam, okurun kulağını rahatsız etmemek için aynen yazmadığımız, ancak bir Breton'un bile anlayabileceği acınası bir Fransızcayla kelimelerin başını gözünü yara yara "Nazik bir denizcinin bana söylediğine göre Bay Antifer'le mi konuşma şerefine erişiyorum?" diye sordu.

"Ben Antifer Pierre-Servan-Malo'yum!" diye cevap verdi Antifer. "Ya siz?"

"İbni Ömer..."

"Bir Mısırlı?..."

"İskenderiye'de noterim ve şimdilik Poissonnerie Sokağında Hôtel de l'Union'da kalıyorum."

Kırmızı mühürlü bir noter! Hiç kuşku yok ki bu Doğu ülkelerindeki noterler beyaz kravatlı, siyah takım elbiseli, altın gözlüklü Fransız noterlerin *sui generis** görüntüsüne sahip olamazdı. Bu, Firavunların ülkesinde noterler olduğunu görmek kadar şaşırtıcı olurdu.

Kaptan Antifer gizemli habercinin, ünlü boylam derecesine ait rakamları taşıyan kişinin, Kâmil Paşa'nın yirmi yıl önce yazdığı bir mektupla haber verdiği Mesih'in önünde olduğundan hiç

* (*Lat.*) Kendine özgü.

kuşku duymuyordu. Bununla birlikte, sanılacağı gibi hemen adamın üstüne çullanmak yerine ihtiyatlı davrandı, bu İbni Ömer'i sorularla sıkıştırmak yerine, ilk olarak yaşayan mumya suratından ikiyüzlülük akan bu adamın konuşmasına imkân tanımak için kendine hâkim oldu. Gildas Trégomain ateşli bir tabiatı olan dostunun bu kadar ihtiyatlı davranabileceğine dünyada inanmazdı.

"Peki, benden ne istiyorsunuz, Bay İbni Ömer?" dedi, Mısırlının sıkıntıyla kıvrandığını gören Kaptan Antifer.

"Birkaç dakika konuşmak, Bay Antifer."

"Evimde konuşmak ister misiniz?..."

"Hayır... kimsenin bizi işitmeyeceği bir yerde konuşmayı tercih ederim."

"Bir sır mı söz konusu?"

"Hem evet hem hayır... ya da daha çok bir pazarlık."

Bu kelimeyi duyunca Kaptan Antifer irkildi. Belli ki bu adam boylam derecesine ait bilgiyi getirmişse onu bedava verecek gibi görünmüyordu. Bununla birlikte çift K imzalı mektupta böyle bir pazarlıktan söz edilmiyordu.

"Dümene mukayyet ol," diye kendi kendine söylendi, "ve rüzgârdan yararlanmayı ihmal etmeyelim!"

Sonra karşısındaki adama limanın ucundaki ıssız bir köşeyi gösterdi:

"Şuraya gidelim," dedi. "Gizli şeyleri baş başa konuşmamıza uygun bir yer. Ama acele edelim, çünkü insanın içine işleyen kuru bir soğuk var!"

Sadece yirmi adım kadar yürümeleri gerekiyordu. Rıhtıma bağlı gemilerde kimse yoktu.

Gümrük muhafaza memuru yarım gomina* uzakta geziniyordu.

Birkaç dakika içinde o ıssız köşeye varıp yerde yatan bir direğin ucuna oturdular.

"Burası sizce uygun mu, Bay İbni Ömer?" diye sordu Pierre-Servan-Malo.

"Evet... gayet iyi."

"Şimdi konuşun bakalım, ama açık ve anlaşılır biçimde, insanlara kelime oyunlu bulmacalar sorarak eğlenen sfenksiniz gibi değil."

"Hiçbir şeyi gizleyecek değilim, Bay Antifer, samimiyetle konuşacağım," diye karşılık verdi İbni Ömer, kulağa pek de samimi gelmeyen bir tonla.

İki üç defa öksürdü ve

"Bir babanız vardı?..." dedi.

"Evet... ülkemizde her zaman olduğu gibi. Sonra?..."

"Öldüğünü duydum?..."

"Sekiz yıl oluyor. Sonra?..."

"Denizlerde dolaşmıştı?..."

"Öyle olsa gerek, denizci olduğuna göre. Sonra?..."

"Hangi denizlerde?..."

"Bütün denizlerde. Sonra?..."

"Öyleyse... Doğu Akdeniz'de de bulunmuş olmalı?..."

"Batı Akdeniz'de olduğu gibi Doğu Akdeniz'de! Sonra?..."

"Bu yolculuklar sırasında," diye devam etti bu kısa cevaplardan amacına ulaşamayan no-

---

* Deniz milinin onda biri, 185,22 m. Yarım gomina, yaklaşık 100 m.

ter, "altmış yıl kadar önce Suriye kıyılarında bulundu mu?"

"Belki evet... belki hayır. Sonra?"

Bu "sonra"lar İbni Ömer'in böğürlerine birer dirsek darbesi gibi iniyor, sırtan suratını olmadık şekillere sokuyordu.

"Kıvran dur bakalım, ahbap," diyordu Kaptan Antifer kendi kendine, "istediğin kadar kıvran. Sana yol göstermem için bana güveniyorsan!"

Noter sorularını daha dolaysız bir şekilde sorması gerektiğini anladı.

"Babanızın bir zamanlar birisine... tam olarak söylersek Suriye'de bir hizmette... çok büyük bir hizmete bulunduğuna dair bir bilgi sahibi misiniz?"

"Olduğumu söyleyemem. Sonra?"

"Ya!" dedi bu cevaptan çok şaşıran İbni Ömer. "Peki, babanızın Kâmil Paşa adında birinden bir mektup aldığını bilmiyor musunuz?"

"Bir paşa mı?"

"Evet."

"Kaç kuyruklu?"

"Önemli değil, Bay Antifer. Mesele şu, babanız çok değerli bilgiler içeren bir mektup aldı mı?..."

"Bu konuda bir şey bilmiyorum. Sonra?..."

"Evrakına hiç bakmadınız mı?... Bu mektubun imha edilmiş olmasına imkân yok. Tekrar edeyim, içinde çok değerli bir bilgi vardı..."

"Sizin için mi, Bay İbni Ömer?"

"Sizin için de, Bay Antifer, çünkü... neticede... ben bu mektubu tekrar görmekle görevlendirildim... bu mektup bir pazarlığın konusu olacaktır..."

Bir anda her şeyi açıkça gördü Pierre-Servan-Malo: İbni Ömer'in sözcüsü olduğu birileri milyonların yattığı yeri belirlemek için kendisinde bulunmayan boylam derecesini biliyordu.

"Alçaklar!" diye mırıldandı Antifer. "Sırrımı ortaya çıkarmak, mektubu benden satın almak istiyorlar... sonra gidip hazinemi gömülü olduğu yerden çıkaracaklar!"

Belki de böyle akıl yürütmekte hiç haksız değildi.

Görüşmelerinin tam bu noktasında Kaptan Antifer'le İbni Ömer, rıhtımın gardan yana köşesini dönerek kendilerine doğru gelmekte olan bir adamın ayak seslerini duydular. İkili sustu ya da en azından noter başladığı cümleyi tamamlamadı. Hatta oradan geçmekte olan adama yan yan baktığına ve onun hayal kırıklığına uğramasına yol açan olumsuz bir işaret yaptığına inanabiliriz. Gerçekten de canının çok sıkıldığını elinde olmadan belli eden adam adımlarını hızlandırarak gözden kaybolmakta gecikmedi.

Bu adam otuz üç yaşında, Mısırlı giysileri giymiş, koyu esmer tenli, kapkara gözlü bir yabancıydı; boyu ortadan biraz uzundu, güçlü bir yapısı, kararlı bir havası vardı, yüzü sevimli olmak şöyle dursun hayli yabani görünüyordu. Noterle tanışıyor olabilirler miydi? Mümkündü. O anda birbirlerini tanımıyor gibi mi yapıyorlardı? Bu kesindi.

Ancak şurası su götürmez ki Kaptan Antifer gözünün önünde oynanan bu oyunu hiç fark etmedi –bir bakış, bir jest, hepsi bu kadar– görüşmeye devam etti.

"Şimdi, Bay İbni Ömer," dedi, "bu mektuba, yani içindekilere sahip olmayı, bendeyse onu satın almayı düşünecek kadar neden istediğinizi açıklar mısınız?..."

"Bay Antifer," dedi noter canının sıkıldığını belli eden bir tonla, "müşterilerim arasında Kâmil Paşa diye biri de vardı. Onun çıkarlarını korumak zorunda olduğumdan..."

"Vardı mı, dediniz?..."

"Evet... ve mirasçılarının vekili olarak..."

Kaptan Antifer, "Mirasçıları mı?" diye haykırdı noteri de hayretler içinde bırakan bir şaşkınlıkla, "Desenize, öldü?..."

"Evet, öldü."

"Dikkat!" diye mırıldandı Pierre-Servan-Malo, dişleri arasındaki çakıl taşını gıcırdatarak. "Kâmil Paşa öldü... işte dikkate alınması gereken nokta, eğer bir dolap dönüyorsa..."

"Demek, bu mektup sizde değil, Bay Antifer, öyle mi?" dedi İbni Ömer göz ucuyla bakarak.

"Değil."

"Çok yazık, çünkü Kâmil Paşa'nın vârisleri çok sevdikleri büyüklerini hatırlatacak her şeyi toplamak istiyorlar..."

"Anı olarak, yani?... Ne yüce gönüllü insanlarmış!..."

"Sadece bunun için, Bay Antifer; sizin de dediğiniz gibi bu yüce gönüllü insanlar bu mektuba sahip olmak için size hatırı sayılır bir ödeme yapmakta hiç tereddüt etmeyeceklerdir."

"Ne kadar verirler, mesela?..."

"Mektup sizde olmadığına göre ne önemi var bunun?..."

"Yine de söyleyin..."

"Şey... birkaç yüz frank..."

"Pöh!" dedi Kaptan Antifer.

"Belki de birkaç bin frank..."

"Pekâlâ," dedi sabrı taşan Kaptan Antifer. İbni Ömer'i boynundan yakalayıp kendine doğru çekti, içinden gelen güçlü ısırma isteğini bastırarak kulağına "Aradığınız mektup bende!" diye bağırdı.

"Siz de mi?..."

"Çift K'yla paraf edilmiş mektup!"

"Evet... çift K!... Müşterim imzasını böyle atardı!"

"Mektup bende... onu tekrar tekrar okudum... Onu ele geçirmeye neden can attığınızı biliyorum, daha doğrusu tahmin ediyorum!..."

"Bay..."

"Onu elde edemeyeceksiniz!"

"Onu bana vermeyi ret mi ediyorsunuz?"

"Evet, reddediyorum. Satın alırsanız, o başka..."

"Ne kadar?..." diye sordu cüzdanını çıkarmak için elini cebine sokan noter.

"Ne kadar mı?... Elli milyon Frank!"

Kaptan Antifer açık ağzı, geri çekilmiş dudaklarıyla otuz iki dişini göstererek notere kuşkusuz daha önce hiç kimsenin bakmadığı gibi bakarken İbni Ömer öyle bir sıçradı ki sormayın.

Sonra, soğuk bir sesle ve bir kaptan edasıyla ilave etti:

"Ya alırsın ya bırakırsın."

"Elli milyon!" diye tekrarladı şaşkınlığını ele veren bir sesle.

"Pazarlık yapmaya kalkışmayız, Bay İbni Ömer... Yarım frank bile indirim elde edemezsiniz!"

"Elli milyon?"

"Fiyat bu... peşin... altın veya kâğıt para... ya da Fransız Bankası'na yazılmış bir çek."

Şaşkınlıktan allak bullak olan noter yavaş yavaş soğukkanlılığını geri kazandı. Belli ki bu lanet olası denizci mektubun Kâmil Paşa'nın vârisleri için taşıdığı önemi biliyordu... Aslında bu mektup hazinenin bulunması için gereken bilgileri içermiyor muydu? Mektubu ele geçirmek amacıyla yapılan manevra başarısızlığa uğramış oluyordu demek ki. Saint-Malolu adam tetikteydi. Bu mektubu, yani İbni Ömer'in elindeki boylam bilgisini tamamlayan bu enlem bilgisini satın almak gerekiyordu.

Fakat bu mektubun Kaptan Antifer'in elinde olduğunu İbni Ömer'in nereden bildiğini sormak gerekmez miydi? Yoksa, bu adam, yani zengin Mısırlının eski noteri Kâmil Paşa'nın son arzusunu yerine getirmekle, haber verilen boylam derecesine dair bilgiyi getirmekle görevli haberci miydi?... Bunu öğrenmekte gecikmeyeceğiz.

Her halükârda İbni Ömer hangi güdülere boyun eğiyor olursa olsun, ister paşanın vârisleri adına hareket ediyor olsun ister olmasın, anlıyordu ki bu mektubu ancak değeri altınla ödenirse elde edilebilecekti. Ama elli milyon...

Tatlı, gönül çelen bir havaya bürünerek:

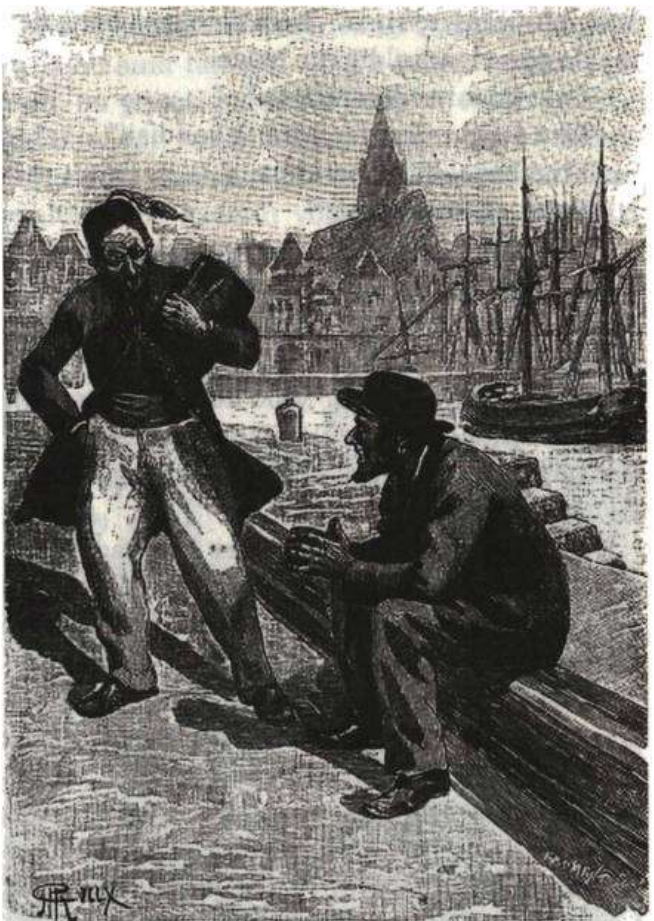
"Elli milyon dediniz yanlış anlamadımsa, Bay Antifer, öyle değil mi?"

"Tastamam öyle dedim."

"Hayatımda duyduğum en eğlenceli şey bu..."

"Bay İbni Ömer daha eğlenceli bir şey duymak ister misiniz?..."

"Memnuniyetle."

Şaşkınlıktan allak bullak olan noter yavaş yavaş soğukkanlılığını geri kazandı.

"Pekâlâ, siz Mısırlı yaşlı bir dolandırıcı, yaşlı bir namussuzsunuz, yaşlı bir Nil timsahısınız..."

"Bay..."

"Tamam!... Duruyorum!... Siz bulanık suda balık avlamaya çalışıyorsunuz; kendi sırrınızı bana açmak yerine benim sırrımı ağzımdan almaya ça-

lışan bir üçkâğıtçısınız... hem de o sırrı bana iletmekle görevlendirildiğiniz halde."

"Öyle mi farz ediyorsunuz?..."

"Farz ettiğim şey gerçeğin ta kendisi!"

"Yo... hayal kuruyorsunuz..."

"Yeter, iğrenç domuz!"

"Bay..."

"Nezaket gereği 'iğrenci' geri alıyorum! Peki, bendeki mektupta sizi bu kadar ilgilendiren şeyi size anlatmamı ister misiniz?..."

Noter, Pierre-Servan-Malo'nun bu cümleyle sırrını söylemek üzere olduğuna inanmış mıydı? Her neyse, bunu duyan adamın küçük gözleri iki kızıl yakut gibi ışıldadı.

Hayır! Saint-Malolu ne kadar zıvanadan çıkmış, öfkeden yüzü görülür şekilde kızarmış olsa da ihtiyatı hiç elden bırakmadı, sakin sakin devam etti konuşmasına:

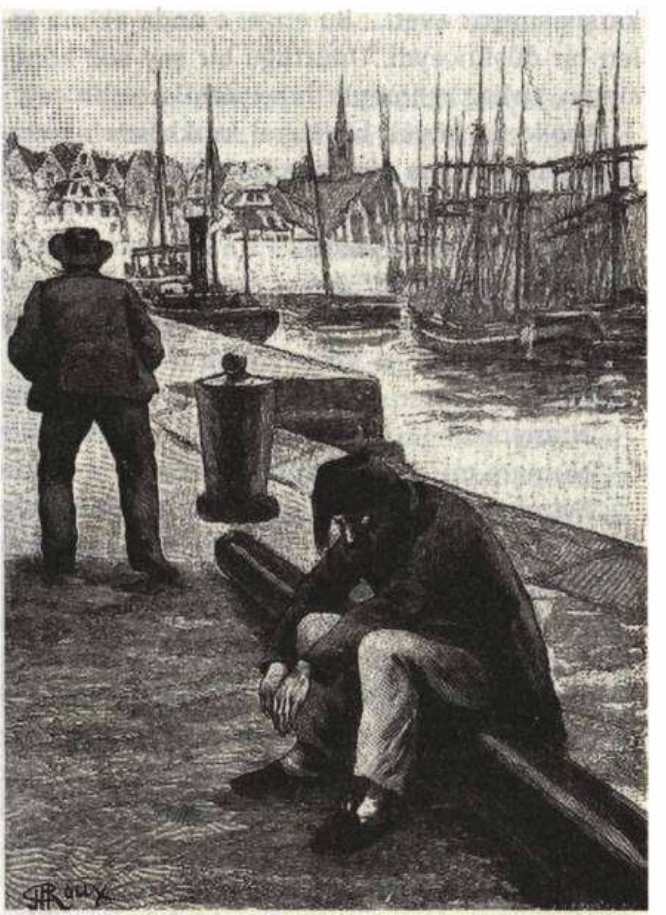
"Evet... mektupta sizi ilgilendiren şey, imzasını çift K'yla atan kişiye babamın yaptığı büyük hizmetle ilgili cümleler değil. Hayır! Sizi ilgilendiren şey dört rakam... beni anlıyor musunuz, dört rakam..."

"Dört rakam mı?..." diye mırıldandı İbni Ömer.

"Evet... içindeki dört rakam; her birini size ancak on iki buçuk milyon frank karşılığında açıklayacağım dört rakam! Bu konuda yeterince konuştuk!... İyi akşamlar..."

Kaptan Antifer ellerini cebine soktuktan sonra, kökenini kimsenin, hatta kendisinin bile bilmediği ve Auber'in melodilerinden çok bir köpeğin havlamalarına benzeyen en sevdiği havayı ıslıkla çalarak birkaç adım attı.

Taş kesilmiş İbni Ömer Tanrı Terminus heykeli ya da bir sınır taşı gibi olduğu yere kök salmış gibiydi. Bu gemici parçasını basit bir fellah gibi hiç zorlanmadan kandıracağını düşünmüştü – İskenderiye'deki yazıhanelerin en iyilerinden biri olan yazıhanesine kaderin yolladığı bahtsız köylüleri nasıl soyup soğana çevirdiğini Allah biliyordu!

Taş kesilmiş İbni Ömer Tanrı Terminus heykeli ya da bir sınır taşı gibi olduğu yere kök salmış gibiydi.

Mısırlı, kalçasını ve bir bir omzunu bir diğer omzunu sallayarak ve dostu Trégomain oradaymış da her zamanki gibi onu paylıyormuş gibi el kol hareketleri yaparak ağır adımlarla uzaklaşan Saint-Malolu denizcinin arkasından şaşkın gözlerle alık alık bakıyordu.

Kaptan Antifer aniden durdu. Bir engelle mi karşılaşmıştı? Evet!... Bu engel o anda aklına gelen bir düşünceydi. Unuttuğu bir şey söz konusuydu, birkaç kelimeyle düzeltilebilecek bir şey.

Apollon'u büyük bir hayal kırıklığına uğratarak defne ağacına dönüşen Dafni kadar hareketsiz duran notere doğru yürüdü.

"Bay İbni Ömer?" dedi.

"Ne istiyorsunuz?"

"Kulağınıza fısıldamayı unuttuğum bir şey var."

"Nedir?"

"Numara..."

"Numara mı?..." diye atıldı İbni Ömer.

"Evimin numarası... Hautes-Salles Sokağı No: 3... Adresimi bilmeniz iyi olur, geldiğinizde dostça karşılanacağınızdan emin olabilirsiniz..."

"Geldiğimde mi?..."

"Cebinizde elli milyonla!"

Bu defa noter yığılıp kaldığı yerde Allah'a ve onun peygamberine dua ederken Kaptan Antifer yürüyüp gitti.

VII

Çok sabırlı olmayan bir başkâtip kendini Nazım adıyla İbni Ömer'e kabul ettiriyor

9 Şubat gecesi Hôtel de l'Union'un Jacques-Coeur Meydanına bakan dairelerinde kalan yolcular 17 numaralı odanın kapısı sıkı sıkıya kapatılmış ve içerideki gürültünün dışarıya yayılmasını engelleyen kalın bir kumaşla kaplanmamış olsa derin uykularından sıçrayarak uyanma tehlikesiyle karşı karşıya kalırlardı.

Gerçekte iki adam ya da en azından içlerinden biri büyük bir öfkeye kapıldığını gösteren gök gürlemesi gibi bir sesle diğerini paylıyor, tehditler savuruyordu. Diğeri onu yatıştırmaya çalışıyorsa da korkuyla yalvarması hiçbir işe yaramıyordu.

Öte yandan otelde kalan biri bu öfke dolu konuşmaları dinlemiş olsaydı bile büyük bir ihtimalle hiçbir şey anlamazdı, çünkü konuşmalar Türkçeydi ki Batılıların pek aşina olduğu dillerden biri değildi bu. Zaman zaman araya birkaç Fransızca ifadenin karıştığı oluyordu; bu da bu iki adamın kendilerini bu asil dilde ifade etmekte pek sıkıntı çekmediklerini gösteriyordu.

Şöminede gürül gürül bir ateş yanıyor, tek ayaklı yuvarlak bir masanın üzerine konmuş bir lamba kullanılmaktan hayli yıpranmış, fermuarlı

bir evrak çantasındaki zarfların kısmen gizlediği bazı kâğıtları aydınlatıyordu.

Bu adamlardan biri İbni Ömer'di. Suratı düşmüş, gözleri yerde, arkadaşının kıvılcımlar saçan bakışlarından kesinlikle daha az yakıcı olan alevleri seyrediyordu.

Şöminede gürül gürül bir ateş yanıyor, bazı kâğıtları aydınlatıyordu.

Tavırları insanı endişeye sevk eden, vahşi görünüşlü diğer adam, Kaptan Antifer'le İbni Ömer rıhtımın ucunda sohbet ederken noterin çaktırmadan işaretleştiği adamdı.

Ve bu adam yüzüncü defa tekrarlıyordu:

"Bu durumda demek oluyor ki başarısız oldun?..."

"Evet, Efendimiz, Allah şahidimdir ki..."

"Ne yapayım ben Allah'ın şahitliğini ya da bir başkasını! Hakikat ortada... başarısız oldun?..."

"Maalesef."

Cehennem ateşinde yanası bu Saint-Malolu... (bunları Fransızca söyledi) sana mektubu vermeyi reddetti, öyle mi?..."

"Reddetti!"

"Peki satmayı?..."

"Satmayı mı?... Buna razı oldu..."

"Ama sen onu satın almadın, öyle mi, beceriksiz herif?... Mektubu elde edemedin... ve buna rağmen buraya geldin?..."

"Ne kadar istediğini biliyor musunuz, Efendi Hazretleri?"

"Ne önemi var?"

"Elli milyon frank!"

"Elli milyon..."

Mısırlının ağzından aynı anda hem iskele hem sancak bordasının topları ateşlenen bir firkateynin gülleleri gibi küfür yağmaya başladı. Sonra Mısırlı toplarını yeniden dolduruken;

"Bu da demek oluyor ki, kafasız noter, bu denizci bu işin kendisi için ne kadar önemli olduğunu biliyor?..."

"Hiç kuşku yok ki biliyor."

"Allah onun da... senin de bin türlü belanı versin!" diye haykırdı burnundan soluyan bu şahıs hızlı hızlı odayı arşınlarken. En iyisi bu işle benim meşgul olmam, zira bütün bu talihsizliklerden seni sorumlu tutuyorum..."

"Ama bunda benim kabahatim yok, Efendi Hazretleri!... Kâmil Paşa'nın sırlarını bilmiyordum ki..."

"Bilmeliydin, yaşarken ağzından almalıydın, mademki onun noteriydin!..."

Ve lombarlardan küfür salvosu yeniden başladı.

Bu korkunç şahıs Kâmil Paşa'nın kuzeni Murad'ın oğlu Sauk'tan başkası değildi. O sıralarda otuz üç yaşındaydı. Babası ölmüştü, zengin akrabasının birinci dereceden tek vârisi olduğundan akrabasının muazzam serveti ona kalacaktı, tabii bu servet onun açgözlülüğünden kaçırılıp saklanmamış olsaydı. Bunun nedenini ve hangi şartlar altında gerçekleştiğini biliyoruz.

İşte size, Kâmil Paşa'nın hazinesini yanına alarak bilinmeyen bir adacığa gömmek üzere Halep'ten ayrılmasından sonra olanların –çok kısaca– hikâyesi.

Bir süre sonra 1831 Ekiminde İbrahim otuz bin asker taşıyan yirmi iki savaş gemisiyle Gazze, Yafa ve Hayfa'yı ele geçirmiş, ertesi yıl 27 Mart 1832'de de Akka Kalesi eline düşmüştü.

Filistin ve Suriye'deki bu topraklar kesin olarak Babıâli'nin elinden koparılıp alınacak gibi görünürken güçlü Avrupa devletlerinin müdahalesiyle Mehmed Ali'nin oğlunun bu fetih yürüyüşü sona erdi. 1833'te iki hasma, yani sultan ile genel

valiye dayatılan Kütahya Antlaşmasıyla her şey yerli yerinde kaldı.

Bereket versin Kâmil Paşa bu çalkantılı dönemde servetini çift K'yla mühürlenmiş bir çukurda emniyete almış, sonra da denizdeki yolculuklarına devam etmişti. Sahibi olduğu ve Kaptan Zô'nun kumanda ettiği brik-gulet onu nerelere götürmüştü?... Denizlerde dolaşırken hangi uzak yörelere uğramış, hangi kıtalara sokulmuştu?... Uzakdoğu'yu, Avrupa'nın en uzak bölgelerini ziyaret etmiş miydi?... Kaptanla kendisinden başka kimse bunu söyleyecek durumda değildi, bilindiği gibi, mürettebattan kimse karaya çıkmıyor ve efendilerinin kaprisinin onları Batı'nın, Doğu'nun, Güney'in veya Kuzey'in hangi bölgelerine sürüklediğini kesinlikle bilmiyordu.

Fakat birçok uzak ülkeye yaptığı bu yolculuklardan sonra Kâmil Paşa Doğu Akdeniz limanlarına geri dönmekle fazlasıyla ihtiyatsızlık etti. Kütahya Antlaşması İbrahim'in ihtiraslı yürüyüşünü durdurmuş ve Suriye'nin kuzeyi yeniden Sultan'ın egemenliği altına girmişti; zengin Mısırlının Halep'e dönmekle hiçbir tehlikeye girmeyeceğini düşünmesi için yeterince sebep vardı.

Fakat talihsizliğe bakın ki 1834 yılının ortalarında fırtına Kâmil Paşa'nın teknesini Akka sularına attı. Saldırılarına hiç ara vermeyen İbrahim'in filosu kıyı boyunca devriye geziyordu ve her zaman Mehmed Ali'nin hizmetinde olan Murad o sırada savaş gemilerinden birinde bulunuyordu.

Brik-gulet Osmanlı sancağı taşıyordu. Teknenin Kâmil Paşa'ya ait olduğu biliniyor muydu? Bunun pek önemi yoktu. Ne olursa olsun gemiyi

kovaladılar, yanaştılar, çetin bir çatışmadan sonra borda ettiler – bunun sonucu olarak da müretteba katledildi, gemi tahrip edildi, sahibi ve kaptanı esir alındı.

Kâmil Paşa'nın Murad tarafından tanınması fazla zaman almadı. Bu, Kâmil Paşa'nın özgürlüğünü ebediyen kaybetmesi anlamına geliyordu. Birkaç hafta sonra Kaptan Zô ile o gizlice Mısır'a götürüldü ve Kahire Kalesine hapsedildi.

Öte yandan, Kâmil Paşa Halep'teki evine dönmüş olsaydı bile muhtemelen beklediği huzur ve güveni hiçbir zaman bulamayacaktı. Suriye'nin Mısır yönetimine bağlı bölümü iğrenç bir boyunduruğa katlanmak zorunda kalmıştı. Bu durum 1839'a kadar sürdü, İbrahim'in ajanlarının zulmü o dereceye vardı ki Sultan daha önce verdiği ayrıcalıkları geri almak zorunda kaldı. Bu durum yeni bir savaşa yol açtı ve Mehmed Ali Paşa'nın ordusu Nizip'te zafer kazandı, bunun üzerine başkente kadar olan bölgelerin güvenliğinden endişe duyan Sultan Mahmud'un yardım istediği İngiltere, Prusya ve Avusturya Babıâli'nin rızasıyla Mısır'ın temelli olarak Mehmed Ali Paşa'ya ve soyundan gelenlere, Suriye'nin Kızıldeniz'den Taberiye Gölü kıyılarına, Akdeniz'den Ürdün'e kadar olan bölümü ile Şeria Nehrinin ötesine kadar bütün Filistin'in yönetiminin hayat boyu Mehmed Ali Paşa'ya bırakılacağının sözünü vererek galip gelen tarafı durdurmaya çalıştı.

Ancak, zaferlerinden başı dönen ve askerlerinin yenilmezliğine inanan, belki de Thiers'nin telkini altındaki Fransız diplomasisinden cesaret alan genel vali güçlü müttefiklerin teklifini red-

detti. Bunun üzerine müttefiklerin donanması harekete geçti. Komodor Napier, Süleyman Paşa adını alan Albay Selves'in savunmasına rağmen 1840 Eylülünde Beyrut'u ele geçirdi. Aynı ay içinde Sayda teslim oldu. Bombardımana tutulan Akka, cephaneliğindeki korkunç patlamanın ardından teslim oldu. Mehmed Ali pes etti. Oğlu İbrahim'i Mısır'a geri çağırdı ve Suriye tamamıyla Sultan Mahmud'un egemenliğine girdi yeniden.

Kâmil Paşa anlaşılan çok sevdiği ülkesine gitmekte acele etmişti – orada fırtınalı hayatının son günlerini huzur içinde geçireceğini düşünüyordu. Servetinin bir kısmını oraya götürmeyi ve bir kısmıyla minnet borçlarını –kendisine büyük hizmetlerde bulunan insanların hiç şüphesiz çoktan unutmuş olduğu borçları– ödemeyi hesaplıyordu... Ve, Halep yerine, Kahire'deydi, hayatının acımasız düşmanlarının insafına kaldığı Kahire'deki bu zindanda.

Kâmil Paşa artık hiç şansının kalmadığını anlamıştı. Özgürlüğünü servetiyle satın almak düşüncesiyse hiç aklından geçmedi – daha doğrusu servetini genel valiye ve Murad'a vermemek hususunda öyle sarsılmaz bir iradeye sahipti ki ancak Osmanlı kaderciliğiyle açıklanabilecek bir inatçılıkla her şeye dayandı.

Kahire zindanında, ağzını sıkı tutacağından hiç şüphe etmediği Kaptan Zô'dan ayrı, tek başına, çok zor seneler geçirdi. Bununla birlikte sekiz yıl sonra 1842'de bir gardiyanın hoşgörüsü sayesinde borcunu ödemek istediği bazı insanlara birçok mektup yazmıştı – bunlardan birisi de Saint-Malolu Thomas Antifer'di. Vasiyetini içeren

bir zarf da, aynı şekilde, eskiden İskenderiye'de noteri olan İbni Ömer'in eline ulaştı aynı şekilde.

Üç yıl sonra 1845'te Kaptan Zô'nun ölümünden sonra Kâmil Paşa hazinenin gömülü olduğu adacığın yerini bilen hayattaki tek insan olarak kaldı. Fakat sağlığı gözle görülür şekilde bozuluyordu ve dört duvar arasına kapatılmamış olsa daha uzun yıllar sürebilecek bir hayatı tutsaklığın ağır şartları kısaltıyordu. Nihayet 1852'de on sekiz yıllık bir tutsaklıktan sonra yetmiş iki yaşında, kendisini hatırlayan kimsesi olmadan hayata gözlerini yumdu; tehditler ve kötü davranışlar para etmemiş, ser verip sır vermemişti.

Ertesi yıl, göz diktiği servete konamayan ve canice dolapları bir sonuç vermeyen kuzeni de onu izleyerek mezara girdi.

Fakat Murad ardında bir erkek evlat bırakmıştı – babasının bütün kötü eğilimlerine sahip bu oğul Sauk'tan başkası değildi. Sadece yirmi üç yaşında olmasına rağmen Sauk siyasi haydutlarla ve o sırada Mısır'da karınca gibi kaynayan kuşkulu insanlarla düşüp kalktığı şiddet dolu, sert bir hayat sürmüştü. Kâmil Paşa'nın tek vârisi olarak bütün serveti ona kalacaktı, tabii bu hazine onun açgözlülüğünden kaçırılarak saklanmamış olsaydı. Bu muazzam servetin yerini bilen tek kişi olan Kâmil Paşa'nın –en azından o öyle olduğuna inanıyordu– sırrını da beraberinde götürerek ölüp gitmesinin Sauk'ta yarattığı öfke sınır tanımıyordu.

Aradan on yıl geçti ve Sauk söz konusu mirasa ne olduğunu öğrenme umudunu tamamen yitirdi.

Maceralarla dolu bir hayat sürerken aniden ortaya çıkan bir haberin –onu beklenmedik serü-

venlere sürükleyecek bir haberin– üzerinde nasıl bir etki yarattığını varın siz değerlendirin.

1862 yılının ilk günlerinde, Sauk, kendisini önemli bir iş nedeniyle vakit yitirmeden İbni Ömer'in yazıhanesine davet eden bir mektup aldı.

Sauk kendisi gibi kararlı birinin istediği her şeyi yaptırabileceği bu aşırı derecede ürkek ve korkak noteri tanıyordu. Bunun üzerine hemen İskenderiye'ye gitti ve İbni Ömer'e hangi nedenle kendisini yazıhanesine çağırdığını çok kaba bir tavırla sordu.

İbni Ömer kendini tek eliyle boğabilecek hiddetli müşterisini aşırı saygılı bir tavırla karşıladı. Rahatsızlık verdiği için özür diledi ve en tatlı ses tonuyla,

"Fakat konuşma şerefine nail olduğum kişi Kâmil Paşa'nın tek vârisi değil mi acaba?..." dedi.

"Elbette tek mirasçısıyım," diye bağırarak cevap verdi Sauk, "kuzeni Murad'ın oğlu olduğuma göre..."

"Sizden başka miras hakkı olan bir akrabanız olmadığından emin misiniz?"

"Kâmil Paşa'nın benden başka herhangi bir vârisi yok. Ancak, miras nerede?..."

"İşte... emrinize amade, Efendi Hazretleri!"

Sauk noterin uzattığı zarfı aldı.

"Ne var bu zarfta?..." diye sordu.

"Kâmil Paşa'nın vasiyetnamesi."

"Peki, senin eline nasıl geçti?..."

"Kahire Kalesine kapatıldıktan birkaç sene sonra bana gönderdi."

"Ne kadar oluyor?"

"Yirmi yıl oluyor."

"Yirmi yıl!" diye haykırdı Sauk. "Öleli on yıl oldu... ve sen bekledin..."

"Okuyun, Efendi Hazretleri."

Sauk zarfın üzerindeki yazıyı okudu. Yazı ancak vasiyet sahibinin ölümünün üzerinden on yıl geçtikten sonra zarfın açılabileceğini söylüyordu.

"Kâmil Paşa 1852'de öldü," dedi noter. "Şimdi 1862'deyiz, işte bu yüzden Ẓat-ı âlinizi buraya çağırdım."

"Allah'ın belası, bürokrat!" diye haykırdı Sauk. "Bu vasiyetname on yıl önce elime geçmeliydi..."

"Eğer Kâmil Paşa vâris olarak sizi göstermiş olsaydı?..." dedi noter.

"Elbette vâris benim... başka kim olacaktı?... Bilmeliydim..."

Sauk zarfın mührünü kıracağı sırada İbni Ömer onu durdurup;

"Her şeyin usulünce, tanıklar huzurunda yapılması sizin çıkarınızadır, Efendi Hazretleri..." dedi.

İbni Ömer kapıyı açarak hazır bulunmalarını rica ettiği semtin iki tüccarını içeri buyur etti.

Bu iki saygın adam mühre dokunulmamış olduğuna tanıklık ettiler, sonra zarf açıldı. Vasiyetname Fransızca olarak kaleme alınmış yirmi satırdan ibaretti ve şöyleydi:

Altın, elmas ve değerli taşlardan oluşan ve değeri yüz milyon frank olarak hesap edilen servetimden yüzde bir pay alması karşılığında vasiyetimi yerine getirilecek kişi olarak İskenderiye noteri İbni Ömer'i atıyorum. 1831 yılının Eylül ayında içinde bu hazinenin bulunduğu üç fıçı kü-

çük bir adacığın güney burnunda kazılan bir çukura gömülmüştür. Bu adacığın yeri elli dört derece elli yedi dakika doğu boylamı ile Fransa'da Saint-Malo'da yaşayan Thomas Antifer'e 1842'de gizlice gönderilen enlemi bir araya getirerek kolayca bulunabilir. İbni Ömer bu boylamı adı geçen Thomas'a ya da ölmüşse en yakın mirasçısına şahsen götürmelidir. Bundan başka noter İbni Ömer, üzerine çift K işareti konmuş bir kayanın dibindeki çukurda yatan hazinenin bulunmasına kadar yapılacak bütün araştırmalarda sözü edilen mirasçıya eşlik etmelidir.

Değersiz kuzenim Murad'ı ve en az onun kadar değersiz oğlu Sauk'u mirasımdan mahrum ettiğimden İbni Ömer en kısa sürede Thomas Antifer veya birinci dereceden vârisiyle temasa geçecek ve daha sonra sözü edilen araştırma sırasında elde edilecek bilgilere uygun olarak hareket edecektir.

Vasiyetim budur ve bütün sebep ve sonuçlarıyla bu vasiyete saygı gösterilmesini bekliyorum...

İş bu vasiyetnameyi 9 Şubat 1842'de Kahire Zindanında bizzat kaleme aldım.

Kâmil Paşa.

Sauk'un bu benzersiz vasiyetnameyi nasıl karşıladığını, hazinenin çıkarılmasından sonra alacağı yüzde birlik, yani bir milyon franklık komisyonu öğrenen İbni Ömer'in sergilediği şaşkınlığı uzun uzadıya anlatmanın yararı yok. Fakat önce hazine bulunmalıydı; bunun için de vasiyetnamede belirtilen boylamla sadece Thomas Antifer'in bildiği enlemi bir araya getirerek adacığın yerini belirlemek gerekiyordu.

Sauk hemen bir plan yaptı ve savurduğu müthiş tehditler karşısında İbni Ömer onun suç ortaklığını kabul etmek zorunda kaldı. Biraz araştırınca Thomas Antifer'in geride bir tek erkek evlat bırakarak 1854'te öldüğünü öğrendiler. Demek ki yapılması gereken şey bu oğula, Pierre-Servan-Malo'ya yaklaşmak, babasına gönderilen şu enlemi ustalıklı bir manevrayla ağzından almak ve İbni Ömer'in komisyonunu alacağı muazzam hazineyi gidip gömülü olduğu yerden çıkarmaktı.

Sauk'la noter de hiç vakit yitirmeden bunu yapmaya giriştiler. İskenderiye'den ayrıldıktan sonra Marsilya'da gemiden indiler, önce Paris ekspresine, sonra Bretonya trenine bindiler ve aynı sabah Saint Malo'ya vardılar. Ne Sauk ne de İbni Ömer Saint-Malolu denizciden belki de değerini bilmediği şu enlemin yazılı olduğu mektubu alacaklarından şüphe ediyordu – gerekirse satın alacaklardı.

Bu girişimin nasıl başarısızlığa uğradığını biliyoruz.

Efendi Hazretleri'nin karşı karşıya kaldığı bu durumda öfkeye kapılıp, haksız ve bir o kadar da korkutucu şiddet hareketlerine girişmesi, bu başarısızlıktan İbni Ömer'i sorumlu tutması hiç de şaşılacak bir şey değil.

Otel odasındaki –bereket versin– işitilmeyen bu gürültülü sahnenin sebebi buydu ve bahtsız noter kendi kendine oradan canlı çıkamayacağını söylüyordu.

"Evet!" diye tekrarladı Sauk, "Bütün bunlara senin beceriksizliğin yol açtı!... Nasıl hareket edeceğini bilmiyorsun!... Lanet olası bir gemici par-

çasının oyuncağı oldun, noter efendi!... Ama şunu aklından çıkarma!... Kâmil'in milyonlarını elde edemezsem sana neler olacağını görürsün!..."

"Size yemin ederim, Efendi Hazretleri..."

"Ben de sana yemin ederim ki eğer amacıma ulaşamazsam bunun bedelini ödersin.. hem de çok pahalı ödersin!"

İbni Ömer çok iyi biliyordu ki Sauk sözünün adamıydı.

"Siz belki bu gemicinin zavallının biri olduğunu sanıyorsunuz, Efendi Hazretleri," dedi noter Sauk'u yumuşatmaya çalışarak, "kolayca aldatılan ve korkutulan şu sefil fellahlardan biri..."

"Hiç önemli değil!"

"Hayır!... Bu adam müthiş biri... laftan, sözden anlayacak biri hiç değil..."

"Tam sizin gibi bir adam," diye ilave edecekti ki kendini tuttu ve cümlesini tamamlamadı, bunda haksız da değildi.

"Sanırım," diye devam etti, "bu durumda geri çekilmemiz gerekecek..."

Noter sözlerinin gerisini getirmeye cesaret edemedi.

"Geri çekilmek mi!" diye haykırdı Sauk, lambayı zıplatıp şişesinin kırılmasına neden olan güçlü bir yumruk indirerek masaya... "yüz milyondan vazgeçip geri çekilelim ha?"

"Hayır, hayır, Efendi Hazretleri," dedi aceleyle İbni Ömer. "Enlemi öğrenmeye çalışmak yerine vasiyetnamenin bana emrettiği gibi boylamı ona söylemeliyiz..."

"Gidip milyonları gömülü olduğu yerden çıkarsın diye mi? Aptal!"

Öfke gerçekten de çok kötü bir kılavuzdur. Zekâdan ve kurnazlıktan yana eksiği olmayan Sauk sonunda anladı. Elinden geldiğince sakinleşti ve İbni Ömer'in ileri sürdüğü çok makul öneri üzerine düşündü.

Saint-Malolu adamın karakteri dikkate alındığında kurnazlıkla ondan bir şey öğrenilemeyeceği kesindi, çok daha ustalıkla hareket etmek gerekiyordu.

Sauk'la –suç ortağı rolünü oynamayı reddedemeyen– basit hizmetkârının üzerinde uzlaştıkları plan şöyleydi: Noter ertesi gün Kaptan Antifer'in evine gidecek, vasiyetnamede yazıldığı gibi boylamı bildirecek ve enlemi öğrenecekti. Böylece enlem ve boylam bilinince, Sauk yasal mirasçıdan önce davranıp mirasa el koymaya çalışacaktı. Enlemi öğrenmek mümkün olmazsa araştırmaları sırasında Kaptan Antifer'e eşlik etmenin bir yolunu bulacak ve defineyi ele geçirmeye çalışacaktı.

Adanın uzak bir yörede olduğu varsayımı doğruysa planın başarılı olma ve işin Sauk'un lehine sonuçlanma şansı daha yüksek olacaktı.

Bu karara varıldıktan sonra Sauk;

"Sana güveniyorum, İbni Ömer," diye ilave etti, "ve sana doğru hareket etmeni tavsiye ediyorum... yoksa..."

"Efendi Hazretleri, bundan emin olabilirsiniz... Ama komisyonumu alacağıma dair bana söz vermelisiniz..."

"Elbette alacaksın... vasiyetnameye göre, yolculuğu sırasında Kaptan Antifer'in yanından ayrılmaman şartıyla bu komisyon senin..."

"Yanından ayrılmayacağım!"

"Ben de ayrılmayacağım!... Size eşlik edeceğim!"

"Peki, hangi sıfatla... hangi adla?..."

"Noter İbni Ömer'in başkâtibi olarak ve Nazım adıyla!"

"Siz!..."

Bu "siz!" kelimesi bahtsız İbni Ömer'in gelecekte yaşayacağı sıkıntıları, zorlukları görür gibi olduğunu belli eden umutsuz bir ses tonuyla söylenmişti!

VIII
Gildas Trégomai'in katılmaya razı olduğu müziksiz bir kuartetin performansını izliyorsunuz

Kaptan Antifer evinin kapısına geldiğinde kapıyı açıp yemek salonuna girdi, şöminenin kenarına oturdu ve tek kelime etmeden ayaklarını ısıttı.

Énogate ve Juhel pencerenin yanında konuşuyorlardı; Antifer onların varlıklarının farkına bile varmadı.

Nanon mutfakta yemek yapmakla meşguldü; Antifer âdeti olduğu üzere ona on defa "Yemek ne zaman hazır olacak?" diye sormadı.

Pierre-Servan-Malo belli ki derin düşüncelere dalmıştı. Kâmil Paşa'nın noteri İbni Ömer'le karşılaştığında ne olup bittiğini ablasına ve yeğenlerine anlatmayı uygun bulmadığına hiç şüphe yoktu.

Her zaman çok konuşkan olan Kaptan Antifer'in yemek sırasında ağzını bıçak açmadı. Her yemekten birer tabak daha istemeyi bile unutarak yemekten sonra getirilen soğuklukla biraz oyalandı, yeşilimsi kabuğundan bakır başlı uzun bir şişle çıkardığı birkaç düzine denizsalyangozunu ne yaptığının farkına bile varmadan yutmakla yetindi.

Juhel birçok defa onunla konuşmaya çalıştı: Antifer cevap vermedi.

Énogate nesi olduğunu sordu: Pek işitmiş gibi görünmedi.

Odasına gitmek üzere ayağa kalktığını gördüğünde, Nanon, "Neyin var senin kardeşim?" diye sordu.

"Bir akıl dişim çıkıyor!" diye cevap verdi Antifer.

Odadakilerin her biri, onu yaşlılık günlerinde akıllı kılacaksa akıl dişinin çıkmakta çok da gecikmediğini düşündü.

Sonra, sabah, akşam surların üzerinde tüttürmeye çok düşkün olduğu piposunu yakmadan ve kimseye iyi geceler dilemeden merdivenleri tırmandı.

"Dayımın kafası çok meşgul!" dedi Énogate.

"Bir haber mi aldı, acaba?" diye mırıldandı Nanon sofrayı toplarken.

"Birini gönderip Trégomain'i mi çağırtsak acaba?" diye karşılık verdi Juhel.

Gerçek şu ki Kaptan Antifer haberciyi dört gözle beklemeye başladığından beri hiç bu kadar sıkıntıya girmemiş, hiç bu kadar kendine eziyet etmemiş, hiç bu kadar endişeyle kıvranmamıştı. İbni Ömer'le görüşmesinde yeterince soğukkanlı, yeterince kurnaz davranmamış mıydı? Pohpohlamak, işin temel noktaları üzerinde tartışmak, uzlaşmaya çalışmak yerine adamcağıza fazla sert davranmakla, onu kızdırmakla doğru mu yapmıştı? Ona dolandırıcı, namussuz, timsah gibi yakışık almayacak sıfatlar takmakla akıllıca mı davranmıştı? Kendi çıkarlarının üzerine bu kadar titrediğini göstermeksizin pazarlık yapmak, gerekirse oyalamak, önemini bilmiyormuş gibi yaparak mektubu vermeye hazırmış gibi görünmek ve öfkeye kapılarak elli milyon istememek daha iyi olmaz mıydı? Mektup elbette bu kadar ederdi,

buna şüphe yoktu. Fakat daha ustalıkla hareket etmek akıllıca olmaz mıydı? Ya, kötü muamele gören noter ikinci bir görüşmeye yanaşmazsa? Ya toplayıp bavullarını Saint-Malo'dan ayrılırsa, ya İskenderiye'ye dönerse sorunu nasıl çözecekti? Kaptan Antifer boylamın peşinde Mısır'a mı gitmek zorunda kalacaktı?...

Bu yüzden yatağa girerken fazlasıyla hak ettiğini düşündüğü yumruklar yağdırdı öfkeyle kafasına. Bütün gece gözünü kırpmadı. Ertesi gün İbni Ömer'i aramaya, birkaç tatlı sözle önceki gün yaptığı kabalığı affettirmeye, daha makul bir fiyatla anlaşma yolunu aramaya kesin kararlıydı...

Sabah saat sekize doğru Kaptan Antifer bütün bunları düşünerek bir yandan da giyiniyordu ki mavnacı yavaşça odasının kapısını tıklattı.

Nanon birini gönderip çağırtmış, bu mükemmel insan da komşusunun saldırılarına hedef olmak üzere gelmişti.

"Ooo, hangi rüzgâr attı seni buraya, reis?..."

"Denizin yükselmesi, dostum," diye cevap verdi Gildas Trégomain, bu denizcilik teriminin arkadaşını gülümseteceği umuduyla.

"Denizin yükselmesi mi?..." diye karşılık verdi beriki ters ters. "Denizin çekilmesi de beni buradan götürüyor."

"Çıkmaya mı hazırlanıyorsun?..."

"Evet, iznin olsa da olmasa da, mavnacı."

"Nereye gidiyorsun?..."

"Canım nereye isterse."

"Tamam, tamam. Anlaşıldı, ne yapacağını bana söylemek istemiyorsun..."

"Bir aptallık yaptım, onu onarmaya..."

"Belki de katmerli bir aptallığa dönüştürmeye?"

Öylesine söylenmiş bu söz Kaptan Antifer'i rahatsız etti. Ve dostuna durumu açıklamaya karar verdi. Böylece giyinmeye devam ederken İbni Ömer'le karşılaşmasını, noterin enlemi ele geçirme girişimini ve kendisinin uçuk bir fiyata, elli milyona Kâmil Paşa'nın mektubunu satma teklifini anlattı.

"Pazarlığa girişmiş olmalı," dedi Gildas Trégomain.

"Buna zaman bulamadı, sırtımı dönüp uzaklaştım – ki böyle yapmakla hata ettim."

"Benim düşüncem de bu yönde. Demek bu noter Saint-Malo'ya sırf bu mektubu senden kapmak için geldi?..."

"Kendine verilen görevi yerine getirip mesajı bana iletmek yerine tam da bunun için geldi buraya. Bu İbni Ömer, Kâmil Paşa'nın haber verdiği, yirmi senedir beklediğimiz haberci olmalı."

"Desene iş ciddi, ha?" demekten kendini alamadı Gildas Trégomain.

Bu söz üzerine Pierre-Servan-Malo ona öyle korkunç bir bakış attı ve öyle sert bir sıfatla hitap etti ki beriki bakışlarını yere indirdi ve kavuşturduğu ellerini koca göbeğinin üstüne koyduktan sonra başparmaklarını birbirinin etrafında döndürmeye başladı.

Birkaç saniye içinde Kaptan Antifer giyinmesini tamamladı, şapkasını başına geçirdi, o sırada odanın kapısı yeniden açıldı ve eşikte Nanon göründü.

"Yine ne var?..." diye sordu Antifer ablasına.

"Aşağıda bir yabancı var... Seninle konuşmak istiyor."

"Adı?"

"İşte."

Ve Nanon, üstünde "İbni Ömer, İskenderiye noteri" yazılı bir kartvizit uzattı.

"O!" diye bağırdı Kaptan Antifer.

"Kim?" diye sordu Gildas Trégomain.

"Sözünü ettiğim Ömer... Ah, bu çok iyi oldu!... Mademki geri döndü, bu iyiye işaret!... Onu yukarı çıkar, Nanon."

"Ama yalnız değil."

"Yalnız değil mi?..." diye haykırdı Kaptan Antifer. "Peki, yanındaki kim?..."

"Tanımadığım biri... gençten bir adam... yabancı birine benziyor..."

"Demek, iki kişiler?... Pekâlâ, biz de onları iki kişi karşılarız!... Yanımda kal, mavnacı!"

"Ne... bunu istiyor musun?..."

Buyurgan bir el hareketi saygıdeğer komşuyu olduğu yere çiviledi. Bir başka el hareketi Nanon'a ziyaretçileri yukarı çıkarmasını belirtti.

Bir dakika sonra ziyaretçiler içeri buyur edilip odanın kapısı dikkatle kapatılmıştı. Ortaya dökülecek sırlardan kaçmaya kalkışan olursa ancak anahtar deliğinden geçebilirdi.

"Demek sizsiniz, Bay İbni Ömer?" dedi Kaptan Antifer, karşısındakinin ayağına, *Hôtel de l'Union*'a, ilk giden kendisi olsaydı hiç kuşkusuz takınmayacağı umursamaz ve yukarıdan bakan bir edayla.

"Evet, benim, Bay Antifer."

"Peki, size eşlik eden kişi?..."

"Başkâtibim."

Kaptan Antifer ile Nazım adıyla tanıştırılan Sauk birbirlerine umursamaz gözlerle baktılar.

"Kâtibiniz bu mesele hakkında bilgi sahibi mi?..." diye sordu Saint-Malolu.

"Evet, bilgi sahibi ve bütün bu işte kendimi onun yardımından mahrum bırakamam."

"Öyle olsun, Bay İbni Ömer. Bizi ziyaretinizle onurlandırmanızın sebebini söyler misiniz?"

"Sizinle yeni bir görüşme yapmak istiyorum, Bay Antifer..." dedi noter, "Sizinle yalnız görüşsek?" diye de ilave etti, başparmaklarını masum bir şekilde birbirinin etrafında çevirmeyi sürdüren Gildas Trégomain'e gözünün ucuyla bakarak.

"Dostum Gildas Trégomain," dedi Kaptan Antifer, "*Güzel Amélie* adlı mavnanın eski reisidir ve bu meseleden haberdardır; ayrıca kâtibiniz Nazım'ın yardımı sizin için ne kadar gerekliyse arkadaşımın yardımı da benim için o kadar gereklidir."

Trégomain Sauk'un karşılığıydı. İbni Ömer'in buna karşı çıkması mümkün değildi.

Bu dört kişi derhal masaya oturdu; noter çantasını masanın üstüne koydu. Sonra içlerinden birisinin konuşmaya başlamasını bir süre sessizce beklediler.

Sonunda sessizliği bozan İbni Ömer'e hitap eden Kaptan Antifer oldu:

"Kâtibiniz, sanırım Fransızca konuşuyordur?"

"Hayır," diye cevap verdi noter.

"En azından konuşulanı anlıyordur?..."

"Çok fazla değil."

Bu önceden Sauk'la İbni Ömer arasında kararlaştırılmıştı; Saint-Malolu sahte Nazım tarafından anlaşılmaktan korkmayarak ağzından yararlanabilecekleri birkaç kelime kaçırabilir diye umuyorlardı.

"Şimdi, devam edin, Bay İbni Ömer," dedi Kaptan Antifer pek önemsemiyormuş havalarında. "Niyetiniz görüşmeyi dün kaldığı yerden devam ettirmek mi?"

"Hiç şüphesiz."

"Öyleyse elli milyonu getirdiniz..."

"Ciddi olalım, Bay Antifer..."

"Evet, ciddi olalım Bay İbni Ömer. Dostum Trégomain gereksiz şakalarla zaman kaybetmeye razı olacak insanlardan değildir. Doğru değil mi, Trégomain?"

Mavnacı ömründe bu kadar ciddi bir surat, bu kadar soğukkanlı bir tavır takınmamıştı ve burun uzantısını bayrağının –mendilinin demek istiyoruz– içine gömdüğünde hiç olmadığı kadar güçlü bir şekilde sümkürdü.

"Bay İbni Ömer," diye yeniden lafa başladı Kaptan Antifer, dudaklarının hiç alışkın olmadığı soğuk bir ses tonuyla konuşmaya çalışarak, "korkarım ki aramızda bir yanlış anlaşılma yaşandı... Bu yanlış anlaşılmayı düzeltmemiz gerekiyor, yoksa hiçbir yere varamayız. Siz benim kim olduğumu biliyorsunuz, ben sizin kim olduğunuzu."

"Bir noter..."

"Müteveffa Kâmil Paşa'nın habercisi de olan ve ailemin yirmi yıldır yolunu gözlediği bir noter."

"Bağışlayın, Bay Antifer, ama daha önce gelmem mümkün değildi..."

"Peki, neden?"

"Çünkü, ancak vasiyetnamenin açılmasıyla, babanızın o mektubu hangi şartlar altında aldığını on beş gün önce öğrendim."

"Çift K'lı mektup mu?... Yeniden oraya mı dönüyoruz, Bay İbni Ömer?"

"Evet, Saint-Malo'ya gelmekteki tek amacım sizinle temas kurmaktı..."

"Sadece bu amaçla mı bu yolculuğa çıktınız?

"Sadece bu amaçla."

Bu sorular sorulup bu cevaplar alınırken Sauk söylenenlerden tek kelime anlamıyormuş havasında duygusuzca oturuyordu. Rolünü o kadar doğal bir şekilde oynuyordu ki gözünü ondan bir an olsun ayırmayan Gildas Trégomain tavırlarında şüpheli hiçbir şey göremedi.

"Bakın, Bay İbni Ömer," diye yeniden lafa başladı Pierre-Servan-Malo, "size karşı büyük bir saygım var ve çok iyi biliyorsunuz ki size karşı kaba tek kelime etmek istemem..."

Bunu önceki gün adamcağıza dolandırıcı, namussuz, timsah vs derken olduğu gibi inanılmaz bir ciddiyetle söyledi.

"Bununla birlikte," diye ilave etti, "yalan söylediğinize işaret etmekten kendimi alamıyorum..."

"Bay!..."

"Evet... Yolculuğunuzun mektubumu bana ulaştırmaktan başka bir amacı olmadığını ileri sürdüğünüzde bir kilerci yamağı gibi yalan söylediniz!"

"Size yemin ederim," dedi noter elini havaya kaldırarak.

"İndirin pençelerinizi, Ömer Efendi!" diye bağırdı kendi kendine yaptığı telkinlere rağmen kızmaya başlayan Kaptan Antifer. "Niçin geldiğinizi gayet iyi biliyorum."

"İnanın ki..."

"Ve kimin adına geldiğinizi..."

"Hiç kimse adına, sizi temin ederim..."

"Evet... müteveffa Kâmil Paşa adına..."

"O öleli on yıl oluyor!"

"Hiç önemi yok! Onun son isteğini yerine getirmek için bugün burada, Pierre-Servan-Malo'nun, Thomas Antifer'in oğlunun evindesiniz; size söz konusu mektubu istemeniz değil, ona bazı rakamları iletmeniz görevi verildi..."

"Bazı rakamlar mı?..."

"Evet... Kâmil Paşa'nın yirmi yıl kadar önce babacığıma mektupla bildirmiş olduğu enlemi tamamlamak için ihtiyacı olan boylama dair rakamlar!"

Gildas Trégomain kıyıdaki semaforlara bir denizcilik işareti veriyormuş gibi mendilini sallayarak, "Çok yerinde bir söz!" dedi büyük bir sükûnetle.

Sözde kâtip hep aynı ilgisizlikle, hiç renk vermeden oturuyor olmakla birlikte, Kaptan Antifer'in durumdan haberdar olduğundan artık hiç kuşku duymuyordu.

"Ve siz, Bay İbni Ömer, siz rolleri değiştirmek istediniz, enlemimi benden çalmaya kalkıştınız..."

"Çalmak mı?"

"Evet!... Çalmak!... ve muhtemelen onu sadece benim kullanmaya hakkım olan bir şekilde kullanmak!"

"Bay Antifer," diye başladı soğukkanlılığını yitiren İbni Ömer, "inanın... siz bana bu mektubu verir vermez... o rakamları size verecektim..."

"O rakamların elinizde olduğunu itiraf ediyorsunuz o halde?..."

Noter köşeye sıkışmıştı. Kaçış yolları bulmak konusunda çok tecrübeli olsa da, hasmının onu

yakalamış olduğunu görüyordu, en iyisi önceki gün Sauk'la kararlaştırdıkları gibi teslim olmaktı. O sırada Kaptan Antifer ona şöyle dedi:

"Hadi, Bay İbni Ömer, kartlar açık oynayalım! Yeterince çırpındınız, biraz dinlenin şimdi!"

"Öyle olsun!" diye cevap verdi noter.

Evrak çantasını açtı ve üzerinde seyrek bir el yazısı olduğu görülen bir parşömen kâğıt çıkardı.

Evrak çantasını açtı ve üzerinde seyrek bir el yazısı olduğu görülen bir parşömen kâğıt çıkardı.

Bu, Kâmil Paşa'nın, bilindiği gibi, Fransızca olarak kaleme aldığı vasiyetnamesiydi, Kaptan Antifer yazıyı hemen tanıdı. Gildas Trégomain'in tek kelimesini kaçırmayacağı şekilde vasiyetnameyi baştan sona yüksek sesle okuduktan sonra adacığın boylamını gösteren rakamları –bu dört rakamın her birisi için sağ elinin bir parmağını verirdi– kaydetmek için cebinden not defterini çıkardı. Sonra sanki gemisindeymiş gibi yükseklik ölçmeye girişti:

"Dikkat, mavnacı!" diye bağırdı.

"Dikkat!" diye tekrarladı Gildas Trégomain ve ceket cebinin derinliklerinden bir defter çıkarıp rakamları kaydetti: 54° 57′ doğu boylamı.

Parşömeni yeniden notere verdiler, o da evrak çantasına yerleştirip çantayı Fransız Akademisinin orta yerine düşmüş İbrahim Peygamber zamanından yaşlı bir Yahudi gibi ilgisizce oturan sahte başkâtip Nazım'a uzattı.

Şimdi görüşme İbni Ömer'le Sauk'u özellikle ilgilendiren bir noktaya gelmişti. Adacığın enlemini ve boylamını bilen Kaptan Antifer'e bu yeri bulmak için harita üzerinde kesişecek iki çizgi çizmek kalıyordu. Bunu bir an önce yapmak için haklı olarak yanıp tutuşuyordu. Ayağa kalkarken yarı selamlar gibi bir el hareketiyle onlara merdiveni gösterdi; niyeti konusunda yanılgıya yer yoktu. Belli ki Sauk'la İbni Ömer'den gitmeleri isteniyordu. Mavnacı bütün bunları dikkatle ve eğlenerek seyrediyordu. Ancak ne noter ne de İbni Ömer yerinden kalkacağa benziyordu. Ev sahibinin onlara kapıyı gösterdiği apaçık ortadaydı. Fakat onlar anlamıyor ya da anlamak istemiyorlar-

dı. Çok güç bir duruma düşen İbni Ömer, Sauk'un bakışlarıyla onu son bir soru sormaya zorladığını fark etti.

İtaat etmek zorundaydı, konuşmaya başladı:

"Şimdi, Kâmil Paşa'nın vasiyetnamesinin bana verdiği görevi yerine getirmiş olduğuma göre..."

"Kibarca birbirimize veda etmekten başka yapacak bir şey kalmıyor," diye cevap verdi Pierre-Servan-Malo, "ilk tren on otuz yedide kalkıyor..."

"Dünden beri on yirmi üçte," diye düzeltti Gildas Trégomain.

"Tabii ya, on yirmi üçte, Bay İbni Ömer sizin de kâtibiniz Nazım'ın da treni kaçırmasını istemem..."

Sauk ayağını ritimle hızlı hızlı yere vurmaya başladı, saatine baktığı da görülünce trenin kalkış saatini dert ettiği sanılabilirdi.

"Eğer kayda girmesi gereken bagajınız varsa," diye devam etti Kaptan Antifer, "ancak yetişirsiniz."

"Daha da önemlisi," diye ilave etti mavnacı, "bunu garda halledemezsiniz."

İbni Ömer bunun üzerine yeniden konuşmaya karar verdi ve yarı doğrularak;

"Pardon," dedi bakışlarını yere çevirerek, "bana öyle geliyor ki birbirimize söylememiz gereken her şeyi söylemiş değiliz..."

"Tam tersine, Bay İbni Ömer, benim size soracak bir şeyim yok."

"Ama benim size soracak bir sorum var, Bay Antifer..."

"Şaşırdım, Bay İbni Ömer, ama böyle düşünüyorsanız, sorun."

"Kâmil Paşa'nın vasiyetnamesinde belirtilen boylamın rakamlarını size vermiş bulunuyorum..."

"Evet, verdiniz. Dostum Trégomain'le ben bu rakamları defterlerimize kaydettik."

"Şimdi siz de mektupta yazılı enlemin rakamlarını bana vereceksiniz..."

"Babama yazılan mektuptakileri mi?"

"Evet, onları."

"Affedersiniz, Bay İbni Ömer!" diye cevap verdi Kaptan Antifer kaşlarını çatarak. "Söz konusu boylamı bana bildirme talimatı vermediler mi size?..."

"Evet, ben de bu talimata uydum..."

"İyi niyetle ve gayretle bu görevi yerine getirdiğinizi kabul ediyorum. Fakat, bana kalırsa, ne vasiyetnamede ne de mektupta babama gönderilen mektuptaki enlemi herhangi birine açıklamam gerektiğine dair bir şey var?"

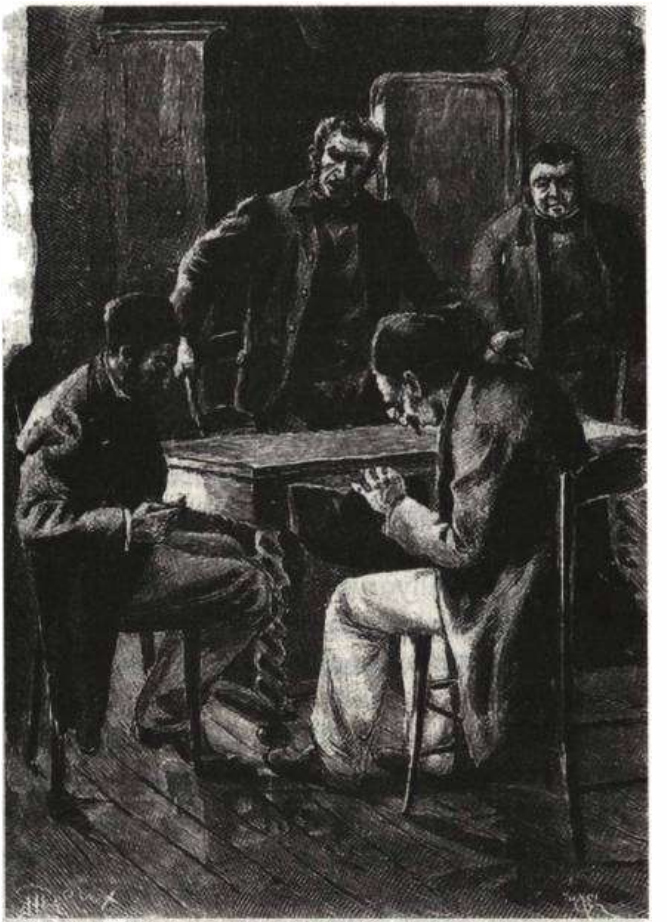
"Bununla birlikte..."

"Bununla birlikte, bu konuya dair herhangi bir talimat biliyorsanız, belki tartışabiliriz..."

"Bana öyle geliyor ki..." diye karşılık verdi noter, "birbirine saygı duyan insanlar arasında..."

"Yanlış düşünüyorsunuz, Bay İbni Ömer. Birbirimize saygı duyduğumuzu varsaysak bile, saygının bu işle hiçbir ilgisi yok."

Kaptan Antifer'de sabrın yerini almaya başlayan öfkenin kendini göstermekte gecikmeyeceği kesindi. Bunu hiç arzu etmeyen Gildas Trégomain bu iki kişinin çıkışını kolaylaştırmak için gidip kapıyı açtı. Sauk yerinden kıpırdamamıştı. Bir kâtip ve Fransızca bilmeyen biri olarak patronu söylemedikçe kalkmaya kalkışmak ona düşmezdi.

Gildas Trégomain gidip kapıyı açtı.

İbni Ömer sandalyesinden kalktı, kafasını kaşıdı, burnunun üstünde gözlüklerini düzeltti ve tarafını seçmek zorunda kalan birinin ses tonuyla;

"Affedersiniz, Bay Antifer," dedi, "eğer bana güvenmemekte kararlıysanız..."

"Hem de kesinlikle, Bay İbni Ömer, çünkü Kâmil Paşa'nın mektubu babamdan bunu mut-

lak bir sır olarak saklamasını istiyor, babam da benden bunu istedi."

"Pekâlâ, Bay Antifer," dedi bunun üzerine İbni Ömer, "size iyi bir öğüt vermemi ister misiniz?..."

"Neymiş bu öğüt?"

"Bu konuda başka bir adım atmamanız."

"Nedenmiş o?"

"Çünkü yolda sizi buna bin pişman edebilecek biriyle karşılaşacaksınız."

"Kimmiş bu adam?..."

"Sauk, Kâmil Paşa'nın, sizin yararınıza olarak mirastan yoksun bırakılan kuzeninin öz oğlu ve öyle bir adam ki..."

"Siz bu oğlu tanıyor musunuz, Bay İbni Ömer?"

"Hayır..." dedi noter, "Fakat korkunç bir hasım olduğunu biliyorum..."

"Pekâlâ, eğer bir gün bu Sauk'la karşılaşırsanız benim tarafımdan ona deyin ki o da Mısır'ın bütün Saukları da bana vız gelir!"

Nazım'ın kılı kıpırdamadı. Bundan sonra Pierre-Servan-Malo sahanlığa doğru ilerledi.

"Nanon!" diye bağırdı.

Noter kapıya doğru yöneldi; beceriksizlikten bir sandalyeyi deviren ve bir tekmeyle onu merdivenlerden aşağı yuvarlamamak için kendini zor tutan Sauk da bu defa onu takip etti.

Fakat odadan dışarı çıkacağı sırada İbni Ömer durdu ve yüzüne bakmaya cesaret edemediği Kaptan Antifer'e;

"Bir şeyi unutmadınız mı, Bay Antifer, Kâmil Paşa'nın vasiyetnamesinde yer alan şartlardan birini?..." diye sordu.

"Hangi şart, Bay İbni Ömer?"

"Mirası ele geçirmenize kadar size eşlik etmemle, fıçılar gömülü oldukları yerden çıkarılırken orada bulunmamla ilgili şart."

"Pekâlâ, siz de benimle gelin, Bay İbni Ömer."

"Ayrıca nereye gideceğinizi de bilmem gerekiyor."

"Oraya vardığımızda öğrenirsiniz."

"Ya orası dünyanın bir ucunda ise?"

"Dünyanın bir ucunda olabilir."

"Öyle olsun... Ama unutmayın ki başkâtibim olmadan yapamam."

"Nasıl istiyorsanız, onun da bize eşlik etmesine sizin eşlik etmeniz kadar memnun olurum."

Sonra sahanlıktan aşağı eğilerek sabrının sonuna geldiğini gösteren sert bir sesle;

"Nanon!" diye haykırdı ikinci defa.

Nanon göründü.

"Bu beylere ışık tut!" dedi Kaptan Antifer.

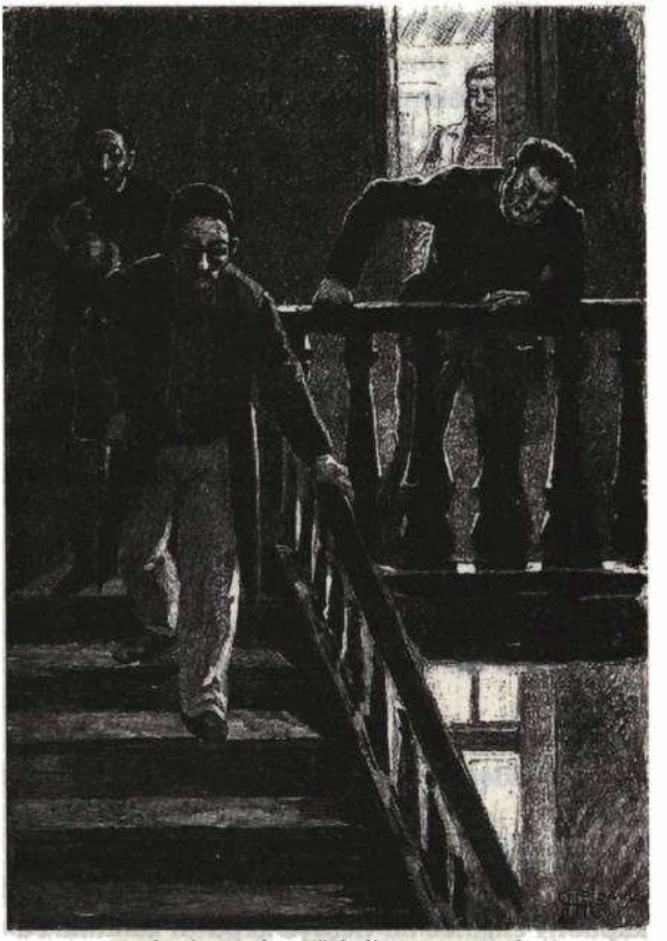
"Tamam da... ortalık aydınlık!" diye cevap verdi Nanon.

"Sen yine de ışık tut!"

Bu şekilde mekânı terk etmeye zorlanan Sauk'la İbni Ömer pek hoş karşılanmadıkları evden ayrıldılar, evin kapısı arkalarından gürültüyle kapandı.

O zaman Kaptan Antifer hayatında nadiren kapıldığı çılgınca bir neşeye kaptırdı kendini. Fakat gerçekte bugün neşelenmeyecekse ne zaman neşelenecekti?

O kadar sabırsızlıkla beklenen ünlü boylam elindeydi! O zamana kadar onun için salt rüya olan bir şeyi gerçeğe dönüştürebilecekti! Bu akıl almaz servetin ele geçirilmesi, bu servetin kendisini beklediği adacığın bulunması için ne kadar erken yola çıkacağına bağlıydı!

"Bu beylere ışık tut!" dedi Kaptan Antifer

"Yüz milyon... yüz milyon!" diye tekrarlayıp duruyordu.

"Yani bin defa yüz bin frank!" diye ilave ediyordu mavnacı.

O sırada, kendini daha fazla tutamayan Kaptan Antifer bir ayağı üzerinde zıpladı, sonra di-

ğer ayağı üzerinde, çömeldi, doğruldu, kalçalarını salladı, aynı düzlemde olmasa da basit bir jiroskop gibi döndü, nihayet baş kasarasının repertuarında anlamlı ve çok çeşitli isimleri olan tipik tayfa danslarından birine başladı.

Sonra, arkadaşı Gildas Trégomain'in şişman vücudunu da bu dönme hareketinin içine sürükledi ve öyle hızlı hareket etmeye zorladı ki ev âdeta temellerinden sarsıldı. Ve camları zangırdatan bir sesle bir şarkı tutturdu:

İşte benim boy...
Benim boy la!
Mım...
İşte benim boy...
İşte benim la... İşte benim boylamım!

IX

Kaptan Antifer'in atlasındaki haritalardan birinde bir nokta kurşunkalemle dikkatle işaretleniyor

Kaptan Antifer arkadaşıyla iki kişilik bir farandol* oynarken, Énogate'la Juhel birlikte belediyeye ve kiliseye gitmişlerdi. Belediyede evlendirme memuru –balayı düzenlemekten sorumlu yaşlı bir bürokrat– onlara evlilik duyurularının askıda olduğunu gösterdi. Katedralde papaz yardımcısı şarkılı, vaazlı, orglu, dört başı mamur bir tören yapılacağına söz verdi.

Bu kuzenle kuzin Monsenyör'den elde edilen özel izin sayesinde ne kadar mutluydular! Kaptan Antifer'in tereddütlerini yenerek tespit ettikleri 5 Nisan tarihini nasıl büyük bir –Juhel'in gizlemekte zorlandığı, Énogate'ın daha başarılı olduğu– sabırsızlıkla bekliyorlardı! Bu arada gençler büyük bir hevesle evlilik hazırlıklarıyla, çeyizle, giyim kuşamla, cömert Trégomain'in Rance Nehri kıyılarından toplanmış birkaç kıvır zıvırla –bunlar arasında eskiden *Güzel Amélie*'nin kamarasını süsleyen ve yeni evlilere hediye olarak vermek istediği küçük bir Meryem heykeli de vardı– her gün süslediği birinci kattaki güzel odanın mobilyalarıyla meşgul oluyorlardı. Trégomain onların

---

* El ele tutuşarak oynanan bir Güney Fransa dansı.

sırdaşı değil miydi? Umutları, gelecek planları için ondan daha iyi, daha güvenilir bir emanetçi bulabilirler miydi? Saygın mavnacı onlara günde kırk kere;

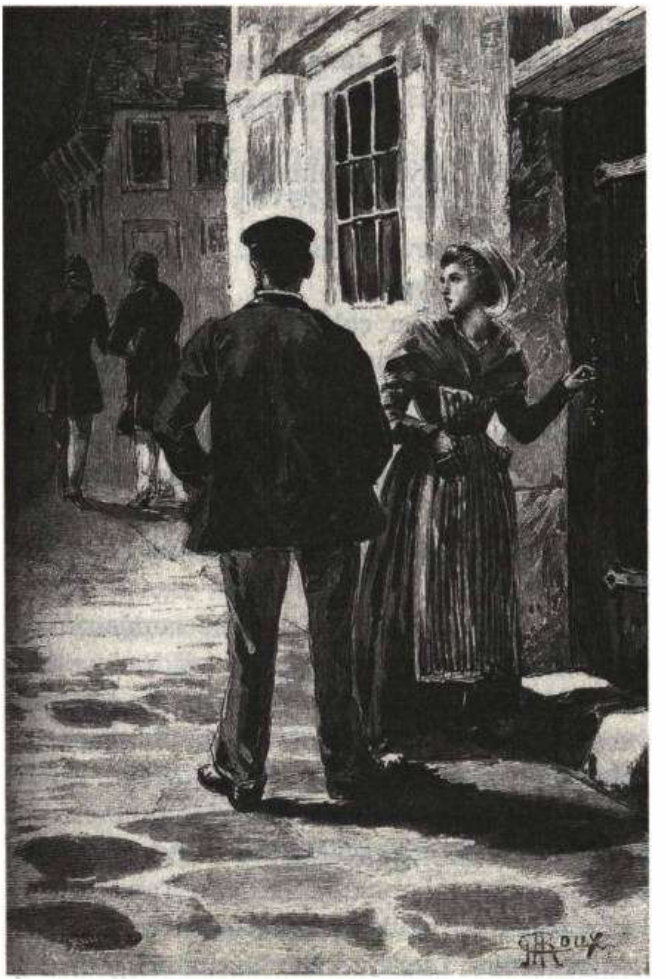
"Şu nikâhın kıyılmış olması için neler vermezdim ki..." diyordu.

"Peki, niçin sevgili Gildas?..." diye soruyordu genç kız biraz kaygıyla.

"Dostum Antifer çok tuhaftır, özellikle atını dörtnala milyonlarına doğru koşturmayı kafasına taktığında!..."

Juhel de bu fikirdeydi. Böyle bir amcaya, mükemmel olsa da biraz kafadan çatlak birine bağlı olduğunuzda "evet" kelimesi belediye başkanın önünde söylenmedikçe hiçbir şeyden emin olamazdınız.

Hem sonra, denizci aileler söz konusu olduğunda zaman kaybetmeye gelmezdi. Ya kıyı kaptanı ve mavna reisi gibi bekâr kalmanız gerekirdi ya da izin verilir verilmez, fırsat bulduğunuzda evlenmeliydiniz. Juhel, bilindiği gibi, Baillif firmasının üç direkli gemilerinden birinde ikinci kaptan olarak sefere çıkacaktı. Denizciler genellikle aylarca, yıllarca karısından ve eğer Tanrı evliliklerini kutsarsa çocuklarından –askeri ya da ticari denizcilerden Tanrı'nın bu ihsanı esirgemediği bilinir– binlerce mil uzakta denizlerde dolaşırdı. Bir denizci kızı olan Énogate hiç şüphesiz kocasının uzun yolculuklara çıkacağı fikriyle barışıktı, başka türlü olabileceği aklından bile geçmezdi. Hayatlarının önemli bir kısmını birbirlerinden ayrı geçireceklerine göre bir tek gün bile kaybetmemek için bir sebep daha...

Hautes-Salles sokağındaki evden çıkan ve öfkeli el kol hareketleri yaparak uzanan iki kişiyi gördüklerinde bayağı şaşırdılar.

O sabah işlerini bitirdikten sonra eve dönerlerken genç kaptanla nişanlısı geleceklerinden söz ediyorlardı; Hautes-Salles Sokağındaki evden çıkan ve öfkeli el kol hareketleri yaparak uzanan iki

kişiyi gördüklerinde bayağı şaşırdılar. Bu insanlar Kaptan Antifer'in evinde ne arıyorlardı? Anormal bir şeylerin olduğu Juhel'in içine doğdu.

Énogate ile Juhel yukarıdan gelen gürültüyü, nakaratı ta surların diğer ucunda yankılanan doğaçlama şarkıyı işittiklerinde bundan daha da emin oldular.

Acaba Kaptan Antifer aklını mı kaçırmıştı? O boylam takıntısı beyninde bir hasara mı yol açmıştı? Büyüklük deliliğine değilse bile zenginlik deliliğine mi yakalanmıştı!...

"Neler oluyor, hala?" diye sordu Juhel Nanon'a.

"Amcan dans ediyor, çocuğum."

"Ama o evi böyle temelinden sarsamaz."

"O sarsamaz, ama Trégomain sarsar."

"Nasıl, Trégomain de mi dans ediyor?"

"Herhalde dayımı kızdırmamak içindir!" dedi Énogate.

Üçü üst kata çıktı ve Kaptan Antifer'in böyle hoplayıp zıpladığını görüp avaz avaz;

İşte benim boy...
Benim boy la!
İşte benim boyla..
Mım!

diye bağırdığını işittiklerinde delirdiğini varsaydılar.

Yüzü kıpkırmızı olmuş, dumanı tüten, beyin kanaması tehdidi altındaki zavallı Trégomain kaptanla tam uyum halinde şarkı söylüyordu:

Evet... onun boy... Evet onun boylamı!...

Juhel'in beyni ani bir esinle aydınlandı. Biraz önce evden çıkan şu yabancılar?... Kâmil Paşa'nın münasebetsiz habercisi nihayet gelmiş miydi?...

Genç adamın rengi sarardı ve Kaptan Antifer'i bir dönüşün ortasında durdurarak,

"Amcacığım," diye haykırdı, "elde ettiniz mi?..."

"Elde ettim, yeğenim!"

"Elde etti," diye fısıldadı Gildas Trégomain.

Ve ağırlığını çekemeyecek bir sandalyeye kendini bırakmasıyla sandalye paramparça oldu.

Birkaç dakika sonra, Kaptan Antifer kendini topladığında Énogate ile Juhel önceki akşamdan beri neler olup bittiğini öğrendiler; İbni Ömer'le başkâtibinin gelişini, Kâmil Paşa'nın mektubunu ele geçirme girişimlerini, vasiyetnamenin içeriğini, hazinenin gömülü olduğu adacığın yerinin bulunmasını sağlayacak boylam derecesinin nasıl öğrenildiğini... Kaptan Antifer'e yere eğilip hazineyi almaktan başka bir iş kalmamıştı!

"Fakat amcacığım şimdi o ikisi de hazinenin yuvasını bildiğine göre sizden önce gidip hazineyi ele geçiremezler mi!"

"Bir dakika, yeğenim!" diye bağırdı Kaptan Antifer omzunu silkerek. "Kasanın anahtarını onlara verecek kadar budala mı sanıyorsun beni?..."

Gildas Trégomain başını "hayır" anlamında sallayarak ona destek verdi.

"... İçinde yüz milyon frank değerinde bir servet bulunan kasanın!"

Bu "milyon" lafı ağzında o kadar büyüyordu ki Pierre-Servan-Malo boğulacak gibi oluyordu.

Fakat bu açıklamanın sevinç çığlıklarıyla karşılanmasını bekliyorduysa hayal kırıklığına uğra-

ması çok zaman almadı. Nasıl olurdu! Danae'nin* kıskanacağı bir altın yağmuru, elmas ve değerli taşlardan bir sağanak Hautes-Salles Sokağındaki bu mütevazı evin çatısına düşüyor ve onlar toplamak için ellerini uzatmıyor, son damlasına kadar içeri girsin diye çatıyı delmiyorlardı?

Evet! Aynen böyle oldu. Bu kadar güçlü bir şekilde telaffuz edilen "milyonlar" kelimesi buz gibi bir sessizlikle karşılandı.

"Hey, n'oluyor!" diye bağırdı birbiri ardı sıra ablasının, yeğenlerinin ve dostunun yüzlerine bakarak, "neden böyle surat asıyorsunuz?"

Bu çıkışmaya rağmen, kimsenin yüz ifadesi değişmedi.

"Nasıl olur," diye söze başladı yeniden Kaptan Antifer, "ben size Harun kadar zengin oldum, taşıyamayacağım kadar altınla, nababların en zenginin sarayında bile bulunmayan altınla Eldorado'dan yeni döndüm diyorum, siz beni kutlamak için boynuma atılmıyorsunuz?..."

Kimse cevap vermedi. Bakışlarını yere çevirdiler, yüzlerini başka tarafa döndürdüler.

"Eee, Nanon?..."

"Evet, kardeşim," diye cevap verdi ablası, "zenginlik rahat bir hayat sürmeni sağlar."

"Rahat bir hayat mı! İstersen bütün bir yıl Tanrı'nın her günü üç yüz bin franktan fazla yiye-

* Yunan mitolojisinde Argos kralı Akrisios ile Eurydike'nin kızı. Bir kehanete göre torunu tarafından öldürüleceğini öğrenen kral Danae'yi yer altında tunçtan bir odaya kapatır fakat Zeus odanın tavanındaki bir hava deliğinden altın bir yağmur damlası olarak içeri girer ve Danae'yi Perseus'a hamile bırakır.

bilirsin! Ya sen, Énogate, sen de zenginliğin rahat bir hayat sağlayacağını mı düşünüyorsun?"

"Aman Tanrım, dayıcığım," diye cevap verdi genç kız, "rahat bir hayat sürdürmek için o kadar zengin olmaya gerek yok ki..."

"Tamam, tamam... o nakaratı biliyorum!... Mutluluk parayla olmaz! Siz de bu fikirde misiniz, Bay Uzun Yol Kaptanı?" diye sordu doğrudan yeğenine.

"Bence," diye cevap verdi Juhel, "şu Mısırlı size bir de paşa unvanı bırakmalıydı, hiçbir unvanınız olmadan dünya kadar paranız var..."

"Ha, ha, ha!... Antifer Paşa!..." dedi mavnacı gülümseyerek.

"Söyle bakalım, *Güzel Amélie*'nin eski reisi," diye haykırdı Kaptan Antifer gabya yelkenine camadan vurulmasını emreden bir ses tonuyla, "sen de işin dalgasında mısın?..."

"Sevgili dostum?" dedi Gildas Trégomain. "Tanrı esirgesin, mademki yüz kere milyoner olmaktan bu kadar memnunsun, ben de yüz milyon kere seni tebrik ederim."

Uzun sözün kısası, reislerinin sevincini aile neden böyle asık suratla karşılamıştı? Acaba bütün bu olanlardan sonra yeğenlerini evlendirme projesini mi unutacaktı? Boylam bilgisi eline 6 Nisandan önce ulaştığı için Juhel ile Énogate'ı evlendirmekten vaz mı geçecek ya da en azından erteleyecek miydi? Doğruyu söylemek gerekirse Juhel ile Énogate'ı, Nanon'u ve Gildas Trégomain'i o kadar üzen şey bu korkuydu.

Trégomain dostunu bu konuda açıklama yapmaya zorlamak istiyordu... Ne istediğini şimdi-

den bilmek iyi olurdu. En azından üzerinde tartışabilirlerdi ve tartışa tartışa bu dediğim dedik adamı ikna etmenin bir yolunu bulabilirlerdi.

"Hadi, dostum," diyordu sırtını yuvarlaklaştırarak, "varsayalım ki bu milyonları ele geçirdin..."

"Varsayalım mı, mavnacı?... Neden varsayacakmışız?..."

Uzun sözün kısası, reislerinin sevincini aile neden böyle asık suratla karşılamıştı?

"Pekâlâ, diyelim ki hazineyi ele geçirdin... senin gibi mütevazı bir hayat yaşamaya alışmış, dürüst bir adam olarak ne yapacaksın bu hazineyi?"

"Canım ne isterse," diye cevap verdi soğuk bir tavırla Kaptan Antifer.

"Herhalde bütün Saint-Malo'yu satın alacak değilsin..."

"Bütün Saint-Malo'yu, bütün Saint-Servan'ı ve bütün Dinard'ı işime gelirse, hatta sadece deniz yükseldiğinde suya kavuşan şu gülünç Rance'ı bile!"

Kaptan Antifer, Rance'ı aşağılayarak hayatının yirmi yılını bu güzel nehirde bir yukarı bir aşağı gidip gelmekle geçiren bir adamı çok kırdığını biliyordu.

"Öyle olsun!" diye karşılık verdi dudaklarını sıkan Gildas Trégomain. "Ama ilave bir mide satın almadıkça ne bir lokma fazla yiyebileceksin ne bir yudum fazla içebileceksin..."

"Canım ne isterse onu satın alırım, tatlı su denizcisi ve eğer ailemden de bana karşı çıkan olursa..."

Bu söz iki nişanlıyı hedef alıyordu.

"...Yüz milyonumu yerim, dağıtırım, külünü havaya savururum, toz ederim ve Juhel'le Énogate bir gün her birine bırakmayı düşündüğüm ellişer milyondan zırnık alamazlar..."

"Her ikisine yüz milyon demek istiyorsun galiba."

"Neden?"

"Çünkü evlenecekler..."

Yakıcı soruna dokunuyordu bu söz.

"Dur orada, mavnacı!" diye haykırdı Kaptan Antifer davudi bir sesle. "Pruva direğinin babafingo serenine tırman da bak bakalım, orada mıyım!"

Bu Kaptan Antifer'in Gildas Trégomain'i yürüyüş yapmaya gönderme –mecazi anlamda tabii– tarzıydı, zira onun o koca bedenini herhangi bir direğin tepesine çıkarmak bir bocurgat yardımı olmadan imkânsızdı.

Ne Nanon ne Juhel ne de Énogate konuşmaya karışmaya cesaret edemiyorlardı. Genç kaptanın yüzündeki kanın çekilmesinden öfke patlamasını zapt etmekte çok zorlandığı anlaşılıyordu.

Ama mavnacı onları denizin ortasında bırakacak bir adam değildi, arkadaşına yaklaşarak:

"Ama verilmiş sözün var..." dedi.

"Ne sözü?..."

"Evlenmelerine rıza gösterme sözü..."

"Evet... boylam bilgisinin ulaşmamış olması şartıyla; boylam bilgisi de ulaştığına göre..."

"Gençlerin mutluluğunu sağlamak için bir neden daha..."

"Çok haklısın, mavnacı, çok haklısın... Bu nedenledir ki Énogate bir prensle evlenecek..."

"Bulunursa..."

"Juhel de bir prensesle..."

"Desene evlenecek kimse yok!" dedi söyleyecek başka bir şey bulamayan Gildas Trégomain.

"Elli milyon drahoma getirdiğinde her zaman olur!"

"Ara, bul, o zaman..."

"Arayacağım... ve bulacağım... Gothon almanağında!..."

Gotha almanağı* demek istiyordu bu inatçı ve laftan anlamaz, dik kafalı, Antiferlerin kanını hükümranların kanıyla karıştırmaya düşkün adam.

Öte yandan, Kaptan Antifer sonu kötüye varabilecek bir konuşmayı uzatmak istemediğinden evlilik konusunda aşağıdan almamaya karar verdi ve akşam yemeğinden önce kimse tarafından rahatsız edilmek istemediğini belirterek odada yalnız kalmak istediğini ima etti – hem de hiçbir yanlış anlaşılmaya yer vermeyecek şekilde.

Gildas Trégomain onu daha fazla kızdırmanın akıllıca olmayacağına hükmetti ve hep birlikte giriş katındaki salona indiler.

Gerçekte bu küçük gruptaki herkes üzgündü, genç kızın güzel gözlerinden yaşlar akıyordu. Bu, Gildas Trégomain'i öfkeden deliye döndürüyordu.

"Ağlanmasından hoşlanmam," dedi, "hayır... hatta üzgün olduğunda bile, küçüğüm!"

"Ama sevgili dostum, her şey bitti!... Dayım asla fikrinden vazgeçmez! Bu muazzam servet aklını başından aldı..."

"Evet," diye destek verdi Nanon, "kardeşim aklına bir şey koydu mu..."

Juhel konuşmuyordu. Kollarını göğsünün üzerinde kavuşturup çözerek, ellerini açıp kapatarak odada ileri geri yürüyordu. Ansızın şöyle bağırdığı işitildi:

"Neticede o bizim efendimiz değil!... Evlenmek için iznine ihtiyacım yok!... Ben ergenim..."

---

* 1763'ten beri yayımlanan ve dünyadaki hükümdar ailelerinin soyağacını içeren almanak ya da yıllık.

"Ama Énogate değil," dedi Mavnacı, "ve onun vasisi olarak dayısı buna karşı çıkabilir..."

"Evet... hepimiz ona bağlıyız!" diye ilave etti Nanon başını eğerek.

"Benim fikrim ona cepheden saldırmanın iyi olmayacağı yönünde..." diye tavsiyede bulundu Gildas Trégomain. "Onun bu ruh halinden çıkması hiç de imkânsız değildir, hele de onu desteklediğiniz izlenimini verirseniz..."

"Haklı olabilirsiniz, Bay Trégomain," dedi Énogate, "ona sertlikle değil de tatlılıkla davranacak olursak daha iyi bir sonuç elde edebileceğimizi umuyorum."

"Ayrıca," dedi mavnacı, "henüz milyonlarına kavuşmuş değil..."

"Evet," dedi Juhel, "enlemi ve boylamı bilmesine rağmen, hazineyi ele geçirmekte zorluklar yaşayacaktır! Çok zamana ihtiyacı olacak..."

"Çook!..." diye mırıldandı genç kız.

"Ne yazık ki, sevgili Énogate, bunlar hep gecikme anlamına geliyor... Ah! Kahrolası amcam..."

"Ve o kahrolası Paşa adına gelen o kahrolası hayvanlar!" diye homurdandı Nanon. "Onları süpürgeyle kovalamalıydım..."

"Eninde sonunda amcamla görüşürlerdi," diye karşılık verdi Juhel, "bu işten komisyon alacak olan İbni Ömer ona rahat vermezdi!"

"Bu durumda dayım yola mı çıkacak?" diye sordu Énogate.

"Bu mümkün," diye cevap verdi Trégomain, "artık adanın yerini bildiğine göre!"

"Ben de ona eşlik edeceğim," dedi Juhel.

"Sen mi, Juhel'im?" diye haykırdı genç kız.

"Evet... buna mecburum... bir aptallık yapmasının önüne geçmek için, oralarda oyalanacak olursa onu geri getirmek için yanında olmak istiyorum."

"Çok mantıklı, evladım," dedi mavnacı.

"Kim bilir bu hazinenin peşinde nerelere sürüklenecek, nasıl tehlikelerle karşılaşacak!..."

Énogate hüzne boğuldu, ama anlıyordu: sağduyuydu Juhel'e bu kararı aldıran; belki bu şekilde yolculuk daha kısa sürede tamamlanabilirdi?...

Genç kaptan onu elinden geldiğince teselli etti. Ona sık sık yazacaktı... Olup biten her şeyden onu haberdar edecekti... Nanon onu hiç yalnız bırakmayacaktı... Trégomain de her gün onları görmeye gelecek ve başlarına gelenlere katlanmalarına yardımcı olacaktı...

"Güven bana, kızım," dedi çok heyecanlanan mavnacı. "Seni oyalamaya çalışırım!... *Güzel Amélie*'nin seferlerini bilmiyor değilsin ya?..."

Énogate elbette bilmiyordu, çünkü Kaptan Antifer'in korkusundan Trégomain hiçbir zaman onları anlatmaya cesaret edememişti.

"Pekâlâ, sana onları anlatacağım... Çok ilginç şeyler... Zamanın nasıl geçtiğini anlamayacaksın... Bir gün dostumuzun milyonlarıyla birlikte geri döndüğünü göreceğiz... ya da boş çuvallarla... ve iyi kalpli Juhel'imiz evden Saint-Malo Katedraline sıçrayacak... ben de kesinlikle seni burada tutacak kişi olmayacağım... Eğer istersen, Juhel burada yokken kendime bir düğün kıyafeti diktiririm ve her gün onu giyerim..."

"Hey... mavnacı?"

Çok iyi tanıdıkları bu ses hepsini irkiltti.

"Beni çağırıyor," dedi Gildas Trégomain.

"Senden ne istiyor acaba?..." diye sordu Nanon.

"Bu, öfkelendiği zamanki sesi değil," dedi Énogate.

"Hayır," dedi Juhel, "bu defa öfkeden çok sabırsızlık var sesinde..."

"Trégomain... gelecek misin?"

"Geliyorum..." diye bağırdı Gildas Trégomain.

Ve çok geçmeden merdivenin mavnacının adımları altında inlediği duyuldu.

Bir dakika sonra Kaptan Antifer, Trégomain'i içeriye itip odanın kapısını dikkatle kapattı. Sonra onu üzerinde bir haritanın serili olduğu masaya doğru sürükledi ve bir pergel uzatarak;

"Al!" dedi.

"Bu pergeli mi?..."

"Evet!" diye cevap verdi Kaptan Antifer kesik kesik, "Şu ada... milyonların bulunduğu ada... harita üzerindeki yerini bilmek istiyorum..."

"Ya bu ada yoksa?..." diye haykırdı Gildas Trégomain, şaşkınlıktan çok memnuniyet ifade eden bir tonla.

"Kim söylüyor bunu?" dedi Kaptan Antifer. "Hem bu ada neden orada olmayacakmış, şom ağızlı mavnacı?"

"Öyleyse... var?..."

"Eğer varsa, inanıyorum ki var... Ama sinirlerim öyle gerildi ki... ellerim titriyor... şu pergel parmaklarımı yakıyor... onu haritada istediğim yere koyamıyorum..."

"Ve bunu benim yapmamı istiyorsun, öyle mi dostum?..."

"Eğer yapabilirsen..."

"Elbette yapabilirim!" dedi Gildas Trégomain.

"Deme! Bir zamanlar Rance'da mavna kullanmış biri olarak!... Pekâlâ, dene bakalım... göreceğiz... Al pergeli eline... ucunu elli dördüncü meridyen üzerinde gezdir, daha doğrusu elli beşinci meridyen, çünkü bu ada elli dört derece, elli yedi dakika meridyeni üzerinde bulunuyor..."

Boylam derecesine ilişkin bu rakamlar iyi niyetli adamın kafasını karıştırmaya başlamıştı.

"Elli yedi derece elli dört dakika mı?.." diye tekrarladı gözlerini kocaman açarak.

"Hayır... kafasız!" diye bağırdı Kaptan Antifer. "Tam tersi. Haydi... devam et!"

Gildas Trégomain pergelin sivri ucunu haritanın üzerinde batı tarafına koydu.

"Hayır!" diye bağırdı arkadaşı. "Batı değil!... Paris meridyeninin doğusu... anlamıyor musun, seni bir işe yaramaz adam!... Doğu!... doğu!"

Bu suçlamalardan, azarlamalardan aklı karışan Gildas Trégomain işi doğru dürüst yapacak durumda değildi. Gözlerinin önüne âdeta bir perde inmişti; alnı boncuk boncuk ter içindeydi, parmaklarının arasındaki pergel elektrikli bir zilin dili gibi titriyordu.

"Şu elli beşinci meridyeni bulsana!" diye bağırdı Kaptan Antifer. "Haritanın üst tarafından başla... ve yirmi dördüncü paralele rastlayıncaya kadar aşağı in!"

"Yirmi dördüncü paralel?..." diye kekeledi Gildas Trégomain.

"Evet!... Vaktinden önce mezara sokacak bu herif beni! Evet... kesişme noktası adanın yerini gösterecek..."

"Adanın yerini..."

"Hadi, iniyor musun?..."

"İniyorum..."

"Hay, budala!... Yukarı çıkıyor!"

Gerçek şu ki mavnacı artık nerede olduğunu bilmiyor ve söz konusu problemi çözmeye arkadaşından daha uygun görünmüyordu. Her ikisi de inanılmaz derecede heyecanlıydı ve sinirleri bir senfoninin finalindeki kontrbasın telleri gibi titriyordu.

Kaptan Antifer aklını kaçıracağını düşünüyordu. Başvurulacak tek çareye başvurdu:

"Juhel!" diye haykırdı bir megafon kullanıyormuş gibi çın çın öten bir sesle.

Genç kaptan anında kapının eşiğinde boy gösterdi.

"Bir şey mi istediniz, amca?"

"Juhel... Kâmil Paşa'nın adası nerede?"

"Enlemle boylamın kesiştiği noktada..."

"O halde... bul..."

Sanırsınız ki Kaptan Antifer cümlesini o bilinen formülle tamamlayacaktı:

"Ve getir!"

Juhel herhangi bir açıklama istemedi. Amcasının sıkıntısı olup bitenleri gayet güzel anlatıyordu. Juhel titremeyen bir elle pergeli alıp sivri ucunu haritanın kuzeyinde elli beşinci meridyenin başlangıç noktasına koydu ve aşağı doğru inen çizgiyi takip etti.

"Bu meridyenin nereden geçtiğini söyle!" diye emretti Kaptan Antifer.

"Peki, amca," diye cevap verdi Juhel.

Ve sıralamaya başladı:

"Kuzey Buz Denizinde Franz Josef Toprakları."

Juhel titremeyen bir elle pergeli alıp sivri ucunu haritanın kuzeyinde elli beşinci meridyenin başlangıç noktasına koydu.

"Güzel."

"Barents Denizi."

"Âlâ."

"Novaya Zemlya."

"Sonra?"

"Kara Denizi*"

"Daha sonra?"

"Kuzey Asya Rusyası."

"Hangi şehirden geçiyor?..."

"Önce, Ekaterinburg."

"Devamında?

"Aral Gölü."

"Devam et!"

"Türkistan'da Hive."

"Yaklaşıyor muyuz?"

"Az kaldı! İran'da Herat."

"Geldik mi?..."

"Evet! Arabistan'ın güneydoğu ucunda Maskat şehri."

"Maskat mı?" diye bağırdı haritanın üzerine eğilen Kaptan Antifer.

Gerçekten de elli beşinci meridyenle yirmi dördüncü paralel, Arabistan'ı İran'dan ayıran Basra Körfezinin ileri kısmında, Umman Körfezinde, Maskat İmamı'nın toprakları üzerinde kesişiyordu.

"Maskat!" diye tekrarlayıp duruyordu Kaptan Antifer.

"Maskot mu?" diye tekrarlıyordu yanlış anlayan Gildas Trégomain.

---

* Rusya'nın kuzeyinde Novaya Zemlya Adasının doğusundaki deniz.

"Maskot değil, Maskat, mavnacı!" diye gürledi dostu, omuzlarını kulaklarına kadar kaldırarak.

Ama bu yaklaşık bir sonuçtu, çünkü dakikaları hesaba katmadan derece üzerinden hesaplanmıştı.

"Yani, Juhel, ada Maskat'ta mı?..."

"Evet, amca... yüz kilometre kadar yakınında."

"Daha kesin olarak bulamaz mısın?..."

"Bulurum, amca."

"Bul, öyleyse, Juhel... bul! Sabrımın taşmak üzere olduğunu görmüyor musun?"

Hiç şüphe yok ki bu noktaya kadar kızdırılmış bir kazan her an patlama tehlikesini taşır.

Juhel pergeli yeniden eline aldı, enlem ve boylamın dakikalarını da hesaba katarak, sapma birkaç kilometreden fazla olmayacak şekilde adanın yerini yeniden belirledi.

"Eee?..." diye sordu Kaptan Antifer.

"Eeesi, amca, adacığın yeri Maskat İmamı'nın topraklarında değil. Biraz daha doğuda, Umman Körfezinde."

"Elbette!"

"Neden... elbette?" diye sordu Gildas Trégomain.

"Çünkü bir ada söz konusu, ada dediğin de bir kıtanın üstünde olamaz, düz tabanlı *Güzel Amélie*'nin eski reisi!"

Bu söz tanımlanması imkânsız bir tonla söylenmişti ve her zamankinden daha fazla haksızlık içeriyordu, çünkü mavna basit işler için tasarlanmış düz tabanlı bir tekne değildi.

"Yarın, hareket hazırlıklarına başlıyoruz," diye ilave etti Kaptan Antifer.

"Nasıl isterseniz," diye cevap verdi amcasını kızdırmamakta kesin kararlı olan Juhel.

"Limanda Port Said'e hareket etmek üzere olan bir gemi olup olmadığını öğrenelim önce."

"En iyisi bu, çünkü kaybedecek bir tek günümüz bile yok..."

"Hayır! Adamı benden çalamayacaklar!"

"Bunun için çok usta bir hırsız olmak gerekir!" dedi Gildas Trégomain ve onun bu yorumunu Kaptan Antifer yeni bir omuz silkişiyle karşıladı.

"Benimle gelecek misin, Juhel?" diye sordu Kaptan Antifer.

"Evet, amca," diye cevap verdi genç kaptan, daha önce aldığı karara uygun olarak.

"Ya sen, mavnacı?"

"Ben mi?..." diye haykırdı Gildas Trégomain.

"Evet... sen!..."

Bu iki kelime öyle buyurgan bir tonla söylenmişti ki zavallı adam kabul ettiğini belirtmek için başını eğmek zorunda kaldı.

Oysa Gildas Trégomain, Pierre-Servan-Malo'nun yokluğunda zavallı Énogate'ı *Güzel Amélie*'nin Rance'ın tatlı sularında çıktığı seferleri anlatarak oyalamayı hesaplıyordu!

X

Cardiff Limanına bağlı Steersman adlı vapurun Saint-Malo ile Port Said arasında yaptığı yolculuğun kısaca anlatılan hikâyesi

Steersman adlı İngiliz vapuru 21 Şubat gününün sabahı deniz yükseldiğinde Saint-Malo rıhtımından ayrılıyordu. Bu vapur, sadece Newcastle ile Port Said arasında maden kömürü taşıma amaçlı, Cardiff limanına bağlı dokuz yüz tonilatoluk bir kömür gemisiydi. Bu vapur genellikle hiçbir uğrakta oyalanmazdı. Fakat bu defa küçük bir arızanın, bir kondansatör kaçağının, onarılması için durmak zorunda kalmıştı. Kaptan Cherbourg'a gitmek yerine eski bir dostunu görmek amacıyla Saint-Malo'ya uğramıştı. Kırk sekiz saat sonra, vapur yeniden denize açılmış ve okurların dikkatini ona çektiğimiz sırada Fréhel burnunu otuz mil geride bırakmış bulunuyordu.

Manş'tan yüzlerce gemi geçtiğine ve Birleşik Krallık karbonifer bağırsaklarının ürünlerini dünyanın dört bir tarafına gönderirken bu kömür gemilerini kullandığına göre neden ille de bu kömür gemisi dikkatimizi çekiyor?

Neden?... Çünkü Kaptan Antifer, yeğeni Juhel ve dostu Gildas Trégomain'le birlikte bu gemide bulunuyordu. Peki ama bu insanlar demiryolu şirketinin vagonlarına rahatça kurularak seyahat etmek yerine nasıl oluyor da bir İngiliz vapurunda bulunuyor-

lardı? Bir yolculuktan yüz milyonla dönecekse bir yolcu rahatına bakar ve masrafı da dert etmez!

Daha iyi şartlarda seyahat etme fırsatı önüne çıksaydı zengin Kâmil Paşa'nın mirasçısının yapacağı şey tam da bu olurdu.

Steersman'e kumanda eden Kaptan Cip Kaptan Antifer'in eski bir tanışıydı. Gemideki arıza giderilirken Saint-Maloluyu ziyaret etmeyi ihmal etmedi; Hautes-Salles Sokağındaki evde ne kadar sıcak karşılandığını söylemeye gerek bile yok. Arkadaşının Port Said'e gitmeye hazırlandığını öğrenince onu makul bir fiyatla *Steersman*'e yolcu olarak almayı teklif etti. *Steersman* iyi bir gemiydi; sakin bir denizde saatte on bir mil yol yapıyor ve Büyük Britanya'yı Akdeniz'in doğu ucundan ayıran beş bin beş yüz mili aşması için on üç, on dört gün yetiyordu. *Steersman*'in yolculara hizmet verecek tarzda tasarlanmadığı doğruydu. Fakat yolcularımız denizciydi, denizcileri memnun etmekse o kadar zor değildir. Kamarayı yeterince rahat bulacakları kesindi ve en önemlisi de yolculuk bir aktarmaya gerek kalmadan tamamlanacaktı ki bu da bazı avantajlar sağlıyordu.

Böylece Kaptan Antifer, yeğeni Juhel, dostu Trégomain bu kararı verip kömür gemisinde yolculuk yapmak için gereken ödemeyi yaptıktan sonra yanlarına yeterince altın –altınları mavnacı kemerinde taşıyordu– kaliteli bir kronometre, iyi marka bir sekstant, ileride yapacakları gözlemler için gerekli olan bir *denizcilik almanağı* alarak Saint-Malo'dan ayrıldılar. Ayrıca adanın toprağını kazmak için kazma ve kürek de götürüyorlardı. Bindikleri kömür gemisi yetenekli kaptanı, iki çarkçı,

dört ateşçi ve on kadar denizciden oluşan mürettebatıyla mükemmel bir gemiydi. O güne kadar nehir nemflerinin büyüleyici gülümsemelerinden başka bir şeyle karşılaşmamış olan *Güzel Amélie*'nin reisi bir deniz yolculuğuna çıkabilmek için isteksizliğini bastırmak ve Neptün'ün* gazabına meydan okumak zorunda kaldı. Fakat Kaptan Antifer ona bavulunu toplayıp *Steersman*'e binmesini emrettiğinde en ufak bir itirazda bulunmaya cesaret edemedi. Ayrılış her iki tarafı da hüzne boğdu: Juhel, Énogat'ı şefkatle göğsüne bastırdı, Nanon yeğeniyle kardeşi arasında bölündü, Gildas Trégomain kollarına atılma cesaretini gösterenleri kucaklarken çok kuvvetle sıkmamaya özen gösterdi... Sonunda, ayrılığın çok uzun sürmeyeceği, altı haftaya kalmadan ailenin Hautes-Salles Sokağındaki evde yeniden bir araya geleceğine dair karşılıklı sözler verildi... O zaman Kaptan Antifer milyoner olsun ya da olmasın, bir şanssızlık sonucunda yarım kalan evlilik törenin tamamlanması için onay vermeye bir şekilde ikna edilecekti... Sonra gemi batı yönünde uzaklaşmaya başladı ve direkleri ufukta kaybolduncaya kadar genç kız onu gözleriyle takip etti...

Fakat *Steersman* görevleri Kâmil Paşa'nın vârisine bu yolculukta eşlik etmek olan –hiç de önemsiz sayılmayacak– iki kişiyi almayı unutmuş muydu?

Gerçekte noter İbni Ömer ve Nazım adıyla tanıtılan Sauk gemide değillerdi. Acaba gemiyi kaçırmışlar mıydı?...

---

* Yunan mitolojisinde deniz tanrısı. Roma mitolojisindeki karşılığı Poseidon.

Gerçek şu ki Mısırlı noteri vapura binmesi için ikna etmek mümkün olmamıştı. İskenderiye'den Marsilya'ya yaptığı yolculukta –bir notere hiç yakışmayacak kadar– rahatsızlanmıştı. Şimdi de kader onu Süveyş'e... oradan da kim bilir nereye... gitmeye mecbur ediyordu. Deniz yolundan kaçınabildiği sürece kara yoluyla yolculuk yapmaya kesin kararlıydı. Sauk hiç itiraz etmemişti, ayrıca Kaptan Antifer hiçbir şekilde İbni Ömer'in yol arkadaşlığına sıcak bakmıyordu. Ay sonunda Süveyş'te buluşmak üzere randevu vermekle yetinmiş, oradan da Maskat'a kadar gideceklerinden söz etmek gereğini duymamıştı... Noter ancak ondan sonra kalleş fırtınalara göğüs germek zorunda kalacaktı!

Kaptan Antifer şunu da ilave etmişti:

"Mademki müvekkiliniz sizden vasiyetnamenin uygulayıcısı olarak mirasın çıkarılması sırasında orada bulunmanızı istedi, bulunun. Ama şartlar bizi birlikte yolculuk yapmak mecburiyetinde bırakırsa sizinle de kâtibinizle de daha fazla yakınlık kurmak istemediğimden birbirimizden uzak duralım!"

Böyle nazikçe ifade edilen bu düşünce bizim yola gelmez Saint-Malolumuzun nasıl bir adam olduğunu çok güzel gösteriyor.

Buradan Sauk'la İbni Ömer'in *Steersman* limandan ayrılmadan önce yola çıktıkları sonucu çıkıyor, bu yüzden bu ikisi Kaptan Cip'in yolcuları arasında bulunmuyordu – ki bundan şikâyetçi olmayı düşünen hiç kimse yoktu. Noter, Kaptan Antifer'le olan randevusunu kesinlikle kaçıramazdı; bir yandan hazinenin çıkarılışına tanıklık etmezse komisyonunu kaybedeceğinden korkuyordu, diğer

taraftan Sauk'un amansız iradesinin boyunduruğu altındaydı. Süveyş'e Kaptan Antifer'den önce varacak ve onu sabırsızlıkla bekleyecekti.

Bu arada *Steersman* Fransa kıyıları boyunca tam yol ilerliyordu. Güney rüzgârlarına karşı kara tarafından bir dereceye kadar korunduğu için fazlaca sallanmıyordu. Gildas Trégomain bu durumdan çok memnundu. Bu yolculuktan yararlanarak ziyaret etmek zorunda kaldığı ülkelerin âdet ve geleneklerini incelemeye karar vermişti. Fakat hayatında ilk defa açık denize çıktığından deniz tutmasından korkuyordu. Bu yüzden merak ve korku dolu bakışlarını denizin gökle buluştuğu ufukta dolaştırıyordu. Bu saygın adam denizcilik taslamadığı gibi vapurun güvertesini arşınlayarak geminin baş kıç vurmasını, yalpalamasını umursamıyormuş gibi de yapmıyordu. Gerçekte bir mavnanın hareketsiz zeminine alışkın bacakları çabucak dayanak noktasını kaybediyordu. Acımasız Pierre-Servan-Malo'nun yersiz şakalarına razı olmuş vaziyette kıç güvertesinde bir peykeye çöküyor, parmaklıklara dirseklerini dayıyor veya sıkı sıkıya tutunuyordu.

"Eee, mavnacı, nasıl gidiyor?"

"Şimdilik bir şikâyetim yok."

"Bu henüz bir tatlı su yolculuğu sayılır, çünkü kıyıya yakın seyrediyoruz, bu yüzden kendini Rance'ın iki kıyısı arasında, *Güzel Amélie*'de sanmakta haklısın! Ama rüzgârlar kuzeyden esmeye başladı mı deniz pirelerini silkeler ve sen kaşınmaya bile vakit bulamazsın."

"Bende pire yok ki, dostum."

"Lafın gelişi söyledim onu. Seni Okyanus'ta göreceğim, Manş'ı geçtiğimizde..."

"Beni deniz tutacağını mı düşünüyorsun?..."

"Hem de fena halde, hiç şüphen olmasın!"

İtiraf edelim ki Kaptan Antifer'in dostlarını teselli etme tarzı kendine hastı. Bu yüzdendir ki Juhel bu tahminin kötü etkilerini düzeltmenin yerinde olacağını düşünerek;

"Amcam abartıyor, Bay Trégomain, çok fazla rahatsızlık hissetmeyeceksiniz..." dedi.

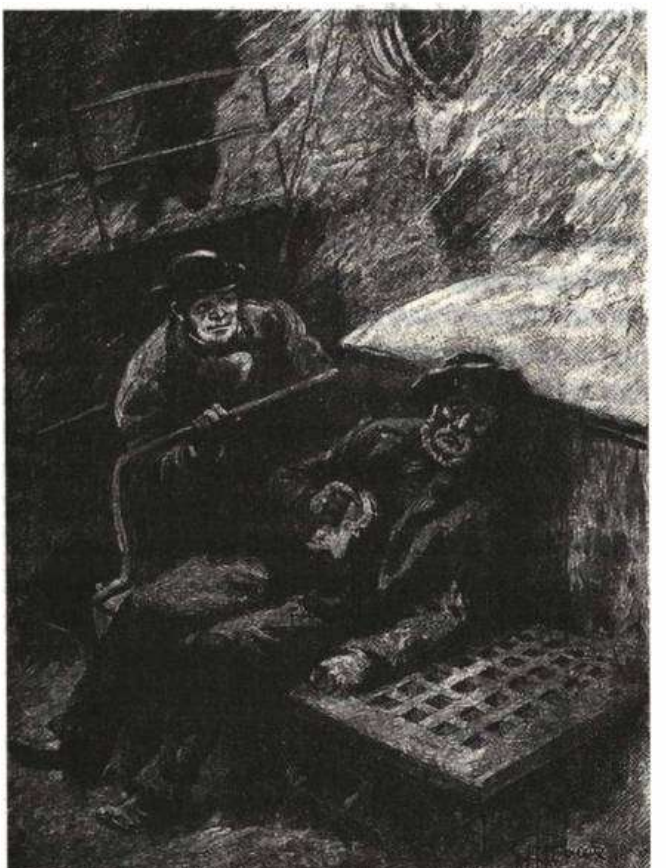
"Bu bir yunus mu?... En büyük dileğim bu," diye cevap verdi mavnacı, *Steersman*'in dümen suyunda hoplayıp zıplayan bu deniz palyaçolarından iki üçünü işaret ederek.

Akşam tekne Bretonya'nın en uzak burnunu döndü. Ouessant Adasının yüksek tepeleri tarafından korunan Four boğazına girmiş olduğundan rüzgârı baştan almasına rağmen deniz çok kötü değildi. Yolcular saat sekizle dokuz arasında yatmak üzere kamaralarına çekildiler; vapur geceleyin Saint-Mathieu burnunu, Brest limanının ağzını, Douarnenez körfezini, Seine Adası yakınlarındaki hızlı akıntıyı geçti ve burnunu İroise Denizinin güneybatısına çevirdi.

Mavnacı rüyasında ölümcül hasta olduğunu gördü. Bereket versin bu rüyadan başka bir şey değildi. Sabah olduğunda geminin iki yana şiddetle yalpalamasına, baş kıç vurmasına, dalgalar arasındaki çukurlara dalıp sonra tekrar düşmek üzere dalgaların tepesine çıkmasına rağmen güverteye çıkmakta tereddüt etmedi. Mademki kaderi denizcilik kariyerini bir deniz yolculuğuyla tamamlamasını istiyordu o da hiç

değilse başlarına gelen olayları hafızasına kazıyacaktı.

Güverteye çıkmak için son basamaklara gelmiş, yarı beline kadar görünmüştü ki ne görse beğenirsiniz? Ambar ağzı ızgaralarından birinin üzerine kanı çekilmiş, sapsarı bir yüzle serilmiş, boş bir fıçı gibi bir o yana bir bu yana yuvarlanan biri vardı...

Ambar ağzı ızgaralarından birinin üzerine kanı çekilmiş, sapsarı bir yüzle serilmiş, boş bir fıçı gibi bir o yana bir bu yana yuvarlanan biri vardı...

Kaptan Antifer'in, Antifer Pierre-Servan-Malo'nun ta kendisi, Boulogne'dan Folkestone'a kötü bir havada yolculuk eden narin bir hanımefendinin olabileceği kadar perperişan!

Kara ve deniz kökenli yakası açılmadık ne küfürler, ne küfürler! Öğürmeler arasında dostunun rahatsızlandığına dair hiçbir emare göstermeyen sakin ve sağlıklı yüzüne baktığında dümdüz gidiyordu.

"Hay ben böyle işin!... Olacak şey mi, yahu?... On yıldır bir gemiye adım atmamış olan benim gibi bir denizcinin bir mavna reisinden daha fazla rahatsız olması..."

"Ama ben hiç rahatsız değilim," deme cesaretini gösterdi Gildas Trégomain en sevimli gülümsemelerinden biriyle.

"Rahatsız değil misin?... Peki, neden değilsin?..."

"Buna ben de şaşırıyorum, dostum."

"Bununla birlikte senin Rance'ın güneybatı rüzgârlarıyla kuduran bu İroise Denizine zerre kadar benzemez!..."

"Elbette."

"Hiç de acı çekiyor gibi bir halin yok."

"Özür dilerim," dedi Gildas Trégomain, "görüyorum ki bu canını sıkıyor."

Yeryüzünde ondan daha iyi hamura sahip bir insan var mıdır acaba!

Şunu da hemen ilave edelim ki Kaptan Antifer'in rahatsızlığı geçici bir rahatsızlıktı. *Steersman* İspanya'nın kuzeybatısındaki Ortegal burnunu dönmeden önce, okyanus dalgalarının şiddetle dövdüğü Gaskonya Körfezini* geçerken Saint-Ma-

* Biskay Körfezi.

lolu dengesini bulmuş, midesi de bulanmaz olmuştu. Bir süre denize açılmadığında en tecrübeli denizcilerin bile başına gelen şey onun da başına gelmişti. Ancak *Güzel Amélie*'nin reisi, nehirde işleyen bir mavnaya kumanda eden bu adam hastalanmazken kendisinin bağırsaklarının sökülüyor gibi olduğu düşünülecek olursa, incinmiş, onuru yara almıştı.

O gece *Steersman* azgın dalgalı bir denizde La Corona ve Ferrol açıklarından geçerken çok zorlandılar. Kaptan Cip bir ara bir limana sığınmaya niyetlendi, eğer Kaptan Antifer dayanması için onu ikna etmeseydi belki de bu kararı verecekti. Kaptan Antifer, fazla gecikirlerse Basra Körfezine ayda bir sefer yapan Süveyş posta vapurunu kaçırabilirler diye endişeleniyordu. Gündönümü yakındı, bu dönemde çok sert fırtınalarla karşılaşmaktan korkulurdu her zaman. Bu yüzden yolculuğa devam edilmesinde açıkça bir tehlike görülmedikçe limanlara uğrayarak zaman yitirmemek yerinde olurdu.

Steersman İspanya kıyılarındaki resiflerden uzak durarak yoluna devam etti. Vigo körfezini ve girişini işaret eden üç zirveyi, sonra da resmi yapılmaya değer Portekiz kıyılarını iskele tarafında bıraktı.

Ertesi gün yolcularımız sancak tarafında Berlengas adalar grubunu gördüler; bu adaları Tanrı, açık denizlerden gelen gemilere karanın yakın olduğunu göstermek için üstüne deniz fenerleri inşa edilsin diye özel olarak yaratmış olmalıydı.

İşsiz güçsüz geçen uzun saatler boyunca giriştikleri büyük işten, bu olağanüstü yolculuktan ve doğuracağı kimi sonuçlardan söz ettiklerini ko-

layca tahmin edebilirsiniz. Kaptan Antifer kendini toparlamış, morali düzelmişti. Bacaklarını kocaman açarak, gözleri ufukta, sert adımlarla güverteyi arşınlıyor, söylemek gerekirse, mavnacının keyifli yüzünde bir türlü ortaya çıkmayan bir rahatsızlık belirtisi görmeye çalışıyordu.

Sonra ona seslenmeden duramadı:

"Okyanusu nasıl buldun?"

"Çok su, dostum."

"Evet... Rance'takinden biraz fazla!"

"Şüphesiz, fakat güzellikleri olan bir nehri de küçümsememek gerekir."

"Küçümsemiyorum, mavnacı... aşağılıyorum..."

"Amca," dedi Juhel, "hiçbir şeyi aşağılamamak gerekir, bir nehir de değerli olabilir..."

"Tıpkı bir adacık gibi!" diye ilave etti Gildas Trégomain.

Bu laf üzerine Kaptan Antifer kulak kabarttı, zira bu söz hassas noktasına dokunuyordu.

"Elbette," diye haykırdı Kaptan Antifer, "ilk sıraya konmayı hak eden adacıklar vardır... benimki, mesela!"

Bu iyelik zamiri Breton'un kafasının içindekileri –bir iyelik zamirinin hiçbir zaman açıklamadığı kadar– iyi açıklıyordu. Umman Körfezindeki bu adacık miras yoluyla onun malı olmuştu.

"Benim adacığım demişken, Juhel," diye ilave etti, "kronometreni her gün kontrol ediyor musun?"

"Elbette, amca, hayatımda hiç bu kadar mükemmel bir alet görmedim."

"Peki, sekstantını?..."

"Emin ol, o da kronometre kadar değerli."

"Tanrı'ya şükür. İkisi de bayağı pahalıydı!"

"Şayet bir milyon getirecekse, araç gerecin fiyatına bakılmaz..." dedi Gildas Trégomain haklı olarak.

"İyi dedin, mavnacı!"

Aslında baktıkları da yoktu. Kronometre Bréguet atölyelerinde imal edilmişti – kalitesini tartışmak gereksizdi. Sekstanta gelince, kronometreye denkti; ustalıkla kullanıldığında açıları en fazla bir saniyelik sapmayla ölçebiliyordunuz. Kullanımı elbette genç kaptana kalıyordu. Bu iki alet sayesinde, adanın yeri kesin olarak saptanabilecekti.

Fakat Kaptan Antifer ve iki arkadaşı bu aletlere güvenmekte ne kadar haklılarsa Kâmil Paşa'nın vasiyetini yerine getirmekle görevlendirilen İbni Ömer'e güvenmemekte de bir o kadar haklıydılar. Sık sık bu konuda konuşuyorlardı, günlerden bir gün amca yeğenine şöyle dedi:

"Şu Ömer'den hiç hoşlanmıyorum. Onu yakından gözetlemek niyetindeyim."

"Onunla Süveyş'te yeniden buluşacağımız nereden belli?" dedi mavnacı kuşku dolu bir sesle.

"Hadi canım sen de!" diye haykırdı Kaptan Antifer. "Gerekirse bizi orada haftalarca, aylarca bekler!... Sırf bendeki enlem bilgisini çalmak için Saint-Malo'ya kadar gelen o alçak değil mi?"

"Amca," dedi Juhel, "bu Mısırlı noterden şüphelenmekte çok haklısın. Benim düşünceme göre bu adam sağlam bir ayakkabı değil, kâtibi Nazım'ın da, itiraf edeyim ki, ondan farkı yok."

"Ben de senin gibi düşünüyorum, Juhel," diye ilave etti mavnacı. "Bu Nazım'da bir kâtip havası yok, nasıl ki bende..."

"Bir jönprömiye havası yoksa!" dedi Pierre-Servan-Malo, ağzındaki çakıl taşını dişleri arasında döndürerek. "Hayır, o kâtip bu antlaşmaları kaleme alabilecek biri değil... Böyle olmakla birlikte Mısır'da noterlerin ayak işlerine bakan küçük memurların mahmuzlu, bıyıklı birer bey* görünümünde olmaları hiç şaşırtıcı olmaz. Ne yazık ki Fransızca bilmiyor... Ağzını arayabilirdik..."

"Ağzını aramak mı, amca? Eğer patronundan bir şey öğrenemiyorsan, memurundan hiçbir şey öğrenemezsin, inan bu sözüme. Bana kalırsa şu Sauk üzerine kafa yorsan daha iyi edersin..."

"Hangi Sauk?..."

"Kâmil Paşa'nın kuzeni Murad'ın, senin lehine mirastan mahrum edilen adamın oğlu..."

"Yoluma çıkmaya cesaret ederse, Juhel, onunla baş etmeyi bilirim! Vasiyetname açık bir dille yazılmış değil mi?... Öyleyse, bu paşa çocuğu bizden ne isteyebilir, kuyruğunu kesmemi mi?..."

"Yine de, amca..."

"Onu, İbni Ömer'i önemsediğimden daha fazla önemsemiyorum, eğer bu sözleşme imalatçısı işini doğru dürüst yapmazsa..."

"Dikkatli ol, dostum," dedi Trégomain. "Noterden kurtulamazsın... Araştırmaların sırasında sana eşlik etmeye, adaya kadar seni takip etmeye hakkı var, hatta bu onun görevidir..."

"Benim adam, mavnacı!..."

"Öyle olsun... senin adan! Vasiyetname çok açık bir şekilde ona yüzde bir, yani bir milyon frank komisyon verileceğini belirtiyor..."

---

* Metinde Türkçe.

"Kıçına bir milyon tekme!" diye bağırdı Saint-Malolu; İbni Ömer'in alacağı bu büyük tutarı düşündükçe kan beynine sıçrıyordu.

Konuşmaları kulakları sağır eden bir düdük sesiyle kesildi. Karaya yaklaşan *Steersman* Saint-Vincent burnuyla bu burnun açıklarında yükselen bir kayalığın arasından geçiyordu.

Konuşmaları kulakları sağır eden bir düdük sesiyle kesildi.

Kaptan Cip falezin yukarı taraflarında yuvalanmış manastıra selam vermeyi –başrahibin babacan bir kutsamayla hemen karşılık verdiği bir selam– hiç ihmal etmezdi. Falezin üstündeki düzlükte birkaç yaşlı keşiş belirdi ve şefkatle kutsanan vapur güneydoğuya doğru yönelmek üzere burnu döndü.

Gece, kıyının birkaç mil açığından yollarına devam ederken Cadiz'in ışıklarını gördüler, Trafalgar koyunu geçtiler. Sabahın erken saatlerinde Spartel burnu fenerini gördükten sonra güneye yönelen *Steersman* sancak tarafında yeşillikler arasında şurada burada bembeyaz, güzel villalar görülen Tanca'nın muhteşem tepelerini, iskele tarafında Tarifa'nın arkasındaki basamaklı yamaçları eşit uzaklıklarda bırakarak Cebelitarık Boğazına girdi.

Bu andan itibaren Akdeniz akıntısından yararlanan Kaptan Cip Fas kıyılarına yaklaşarak hızla yoluna devam etti. Bir İspanyol Cebelitarık'ı gibi kayalıkların üzerine tünemiş Septe'yi hayal meyal gördükten sonra güneydoğuya yöneldiler ve yirmi dört saat sonra Alboran Adasını arkalarında bıraktılar.

Yolculuk çok keyifli bir hal almıştı; gemi Afrika sahillerini görecek kadar yakından seyrettiğinde yolcuların aldıkları hazza diyecek yoktu. Arka planındaki dağları, girintili çıkıntılı kıyıları, yüksek falezleri dönünce hiç beklenmedik şekilde ortaya çıkan, bu Akdeniz ikliminde kışların bile değiştirmediği bir yeşilliğin ortasındaki şehirleriyle bundan daha çok resmedilmeye değer, bundan daha değişik bir manzara olamazdı. Mavnacı sev-

gili Rance'ının Dinard ile Dinan arasındaki görüntüleriyle karşılaştırarak bu doğal güzellikleri yeterince takdir ediyor muydu? Çevreye hâkim bir tepenin üzerinde kalesi bulunan Oran'ı, kazbahı* etrafında bir amfitiyatro gibi basamak basamak yükselen Cezayir kentini, muhteşem görünüşlü kayalar arasında kaybolan Stora'yı, körfezin dibine kıvrılmış yatan yarı modern yarı antik Bougia,** Philippeville ve Bonne'u gördüğünde ne hissetmişti? Kısacası, gözlerinin önüne serilen bu muhteşem sahiller karşısında Gildas Trégomain'in ruhsal durumu nasıldı? Bu, açıklığa kavuşmamış ve hiçbir zaman da kavuşmayacak olan tarihsel bir noktadır.

Steersman aşağı yukarı El Kala yakınlarında Tunus kıyılarından uzaklaşarak Bon Burnuna yöneldi. 5 Mart akşamı güneş sisler arasında batarken Kartaca'nın yüksek kesimleri kirli beyaz bir gökyüzüne karşı bir an için görünüp kayboldu. Sonra, gece, vapur Bon Burnunu döndü ve Doğu Akdeniz limanlarına kadar uzanan bu rotada yol almaya başladı.

Hava yeterince elverişliydi. Zaman zaman aniden kısa süreli kuvvetli rüzgârlar çıkıyor, fakat kısa süreliğine açılan hava geniş bir ufku gözler önüne seriyordu. Uyuyor olmakla birlikte bir gün uyanacak eski bir volkan olan Pantelleria Adası sivri zirvesini bu şartlar altında gösterdi. Zaten denizin Bon Burnundan Yunan takımadalarının en gerisindeki adanın yakınlarına kadar olan böl-

* Kuzey Afrika'da hükümdarın hisarı ya da sarayı.
** Bugünkü adı Bejaia.

gesinde yer altı volkaniktir. Bu bölgede ortaya çıkan Santorini ve daha başka adalar belki bir gün yeni bir takımada oluştururlar.

Juhel amcasına, "Kâmil Paşa'nın servetini gömmek için bu yörede bir adacık seçmemiş olması büyük bir şans," derken çok haklıydı.

"Evet, büyük bir şans," diye cevap verdi Kaptan Antifer.

Kendi adacığının volkanik faaliyetlerin sona ermediği bir denizde olabileceği düşüncesiyle Kaptan Antifer'in yüzü bembeyaz oldu. Bereket versin Umman Körfezinde bu tür faaliyetler söz konusu değildi. Adacık haritada gösterilen aynı coğrafi koordinatları işgal etmeye devam ediyordu.

Gozo ve Malta adalarını geçtikten sonra *Steersman* dosdoğru Mısır kıyılarına yaklaştı. Kaptan Cip İskenderiye'yi gördükten sonra Raşit ile Dimyat arasında bir tür yelpaze gibi açılan Nil deltası boyunca ilerleyip 7 Mart sabahı Port Said'e girdi.

Süveyş Kanalı o dönemde henüz inşa halindeydi, 1869'da açılacaktı ancak. Bu yüzden vapur orada durmak zorundaydı. Deniz, kanal ve Manzala Gölü arasındaki dar kumsalda Fransız etkisinde Avrupa tarzı evler, sivri çatılı şaleler ve fantastik villalar sıralanıyordu. Kazıdan çıkan toprak kısmen bataklığı doldurmada, kilisesi, hastanesi, şantiyeleriyle eksiksiz bir şehir kurmak için dolgu bir temel oluşturmada kullanılmıştı. Akdeniz'e bakan kıyıda güzel görünümlü yapılar yer alıyor, gölde, aralarında balıkçı teknelerinin dolaştığı yeşil adacıklar bulunuyordu. İki yüz hektarlık bir tür körfez, biri batıda yer alan ve üzerinde deniz feneri bulunan üç bin beş yüz metre uzunluğunda;

diğeri, daha kısa olanı, doğuda yer alan yedi yüz metre uzunluğunda iki bentle korunuyordu.

Kaptan Antifer'le arkadaşları gemide kendilerine gösterilen iyi kabulden dolayı binlerce teşekkürle Kaptan Cip'e veda ettiler ve ertesi gün Port Said ile Süveyş arasında işleyen trene bindiler.

Kanalın o yıl tamamlanmamış olması yazık olmuştu. Kanalda yapılacak yolculuk Juhel'in fazlasıyla ilgisini çekecek ve Büyük Acı Göl ile İsmailiye Gölünün görünüşlerinin Dinan'dan daha az Breton, Dinard'dan daha Doğulu olmasına rağmen Gildas Trégomain kendini Rance'ın kıyıları arasındaymış gibi hissedecekti.

Kaptan Antifer'e gelince?... Gerçekte bu harikalara bakmayı düşünmüş müydü? Hayır! O ne doğal harikalara ne insan dehasının yarattığı harikalara bakacak durumdaydı. Onun için bütün dünyada bir tek nokta vardı, Umman körfezindeki küçük ada, parlak, metal bir düğme gibi onu ipnotize eden onun kendi adası.

Süveyş'e, coğrafi terminolojide bugün bu kadar önemli bir yer tutan bu şehre hiç dikkat etmiyordu. Fakat gardan çıkarken iki kişiyi açıkça görmüştü; bunlardan birisi hararetle kendisini selamlarken diğeri Doğululara has ciddiyetini elden bırakmıyordu.

Bunlar İbni Ömer'le Nazım'dı.

XI

Gildas Trégomain dostu Antifer'in sonunda delirebileceğini söylüyor

Vasiyeti yerine getirmekle görevli noter İbni Ömer'le başkâtibi randevuya vaktinde gelmişlerdi. Randevuyu kaçırmamaya özen göstermişlerdi. İkisi Süveyş'e geleli birkaç gün oluyordu; Saint-Malolu denizciyi beklerken ne kadar sabırsızlandıkları kolayca tahmin edilebilir.

Kaptan Antifer'in bir işareti üzerine Juhel olsun Gildas Trégomain olsun onları hiç dikkate almadılar. Üçü sanki hiçbir şey dikkatlerini dağıtamazmış gibi sohbetlerine devam ettiler.

İbni Ömer alışkanlık haline getirdiği saygılı tavrını takınarak yaklaştı.

Diğerleri onun varlığını fark etmiş gibi görünmüyorlardı.

Noter olabildiğince tatlı bir sesle, "Nihayet... bayım..." deme cesaretini gösterdi.

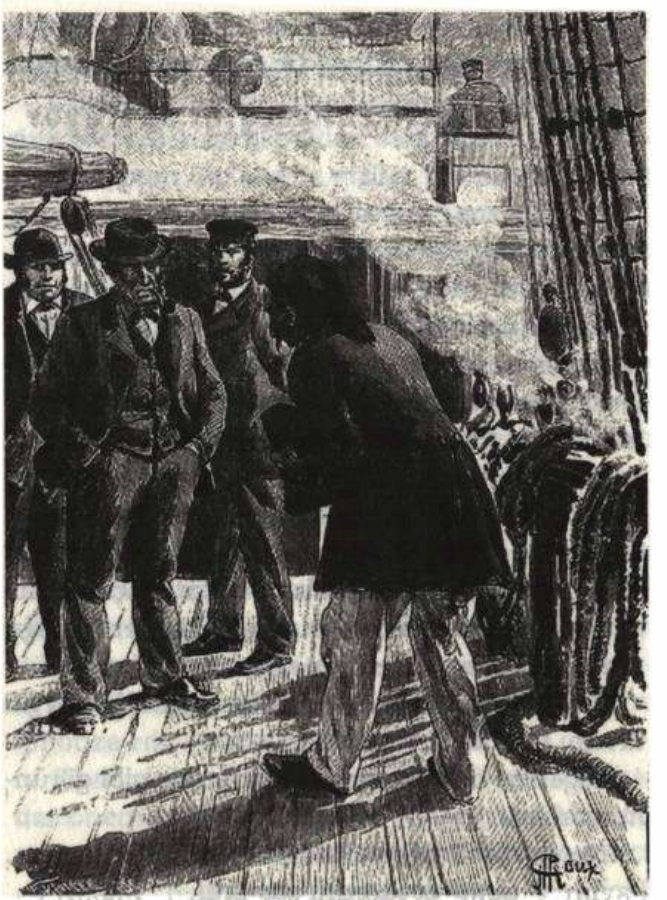
Kaptan Antifer başını çevirip adama baktı, kesinlikle onu tanımamış gibi yaptı.

"Benim... efendim... benim," diye tekrarlayıp duruyordu noter saygıyla eğilirken.

"Siz kimsiniz?"

Hali tavrı, "Bu mezar kaçkını kılıklı adam benden ne istiyor?" der gibiydi.

"Ama benim... İbni Ömer... İskenderiyeli noter... Beni hatırlamıyor musunuz?"

İbni Ömer alışkanlık haline getirdiği saygılı tavrını takınarak yaklaştı.

"Biz bu beyefendiyi tanıyor muyuz?" diye sordu Pierre-Servan-Malo.

Ağzındaki çakıl taşı sırasıyla bir sağ avurdunu bir sol avurdunu şişirirken sorgulayan bakışlarını arkadaşlarının yüzlerine dikip onlara göz kırptı.

Noterin sıkıntıyla kıvranmasına acıyan Gildas Trégomain, "Sanırım..." diye cevap verdi "bu şa-

hıs daha önce tanımak şansını elde ettiğimiz Bay İbni Ömer..."

"Gerçekten... gerçekten," dedi Kaptan Antifer, uzak, çok uzak bir anı aklına gelmiş gibi. "Hatırlıyorum... Bin Ömer... İbni Ömer, öyle değil mi?..."

"Ta kendisi."

"Peki... ne yapıyorsunuz burada?"

"Nasıl?.. Ne mi yapıyorum? Sizi bekliyorum, Bay Antifer."

"Beni mi bekliyorsunuz?..."

"Elbette... unuttunuz mu?... Süveyş'te buluşmayı kararlaştırmıştık ya..."

"Buluşmak mı?... Niçin peki?" diye öyle şaşırmış bir havada cevap verdi ki Saint-Malolu, noter onun ciddi söylediğini sandı.

"Niçin mi?... Ama Kâmil Paşa'nın vasiyeti... miras bırakılan milyonlar... şu küçük ada..."

"Benim adam demek istiyorsunuz, sanırım."

"Evet... sizin adanız... Görüyorum ki hafızanız yerine geliyor... ve vasiyetnamenin bana tanıdığı hak ve sorumluluk..."

"Anlaşıldı, Bay İbni Ömer... Günaydın... Günaydın!..."

Ve ona hoşça kal demeden, bir omuz hareketiyle Juhel'le mavnacıya kendisini izlemelerini işaret etti.

Fakat gardan çıkıp gidecekleri sırada noter onları durdurdu.

"Süveyş'te nerede kalmayı planlıyorsunuz?..." diye sordu.

"Herhangi bir otelde," diye cevap verdi Kaptan Antifer.

"Başkatibim Nazım'la kaldığımız otel sizin için uygun olur mu?..."

"Şu ya da bu otel olmasının bir önemi yok. Çünkü burada sadece kırk sekiz saat geçireceğiz."

"Kırk sekiz saat mi?..." diye sordu İbni Ömer açıkça endişe okunan bir ses tonuyla. "Yolculuğunuzun sonuna gelmediniz mi?"

"Hiç de değil," diye karşılık verdi Kaptan Antifer, "bir deniz yolculuğu daha yapmamız gerekiyor..."

"Deniz yolculuğu mu?" diye haykırdı ayaklarının altındaki güvertenin sallandığını hissediyormuş gibi benzi atan noter.

"Bombay'a giden *Oxus* adlı posta vapuruyla, hoşunuza gitmese de bir deniz yolculuğu yapacağız..."

"Bombay!"

"Ertesi gün Süveyş'ten hareket ediyor. Bize eşlik etmeniz şart koşulduğuna göre sizi de bu gemiye binmeye davet ediyorum."

"Peki, nerede şu küçük ada?..." diye sordu noter umutsuz bir kol hareketiyle.

"Neredeyse orada, Bay İbni Ömer."

Bunun üzerine Kaptan Antifer, ardında Juhel ve Trégomain'le en yakındaki otelin yolunu tuttu ve pek fazla olmayan bagaj da çok geçmeden otele taşındı.

İbni Ömer hemen Nazım'la buluşmaya koştu; dikkatli bir gözlemci sözüm ona başkâtibin notere karşı pek saygılı davranmadığını fark etmekte hiç zorlanmazdı. Ah, şu milyonlar üzerinden kendisine verilecek yüzde bir olmasaydı, bir de Sauk'tan bu kadar korkmasaydı mirasçıyı, Kâmil

Paşa'nın şu vasiyetini, bulmak uğruna kıtalar ve denizler aştığı şu adayı ne büyük bir keyifle ardında bırakıp giderdi!

Bizim Saint-Maloluya Süveyş'e eskiden Arapların Suveys, Mısırlıların ise Kleoptris dedikleri söylenseydi bizimki hiç düşünmeden cevabı yapıştırırdı:

"Buraya ne yapmaya geldiğim dikkate alınırsa benim için bunların hepsi bir!"

Birkaç camiyi –hiçbir özelliği olmayan eski yapılar–, en ilginçleri tahıl pazarı olan iki üç meydanı, General Bonaparte'ın kaldığı deniz kıyısındaki evi ziyaret etmek, bütün bunlar bizim sabırsız seyyahımızın hiç mi hiç aklından geçmiyordu. Fakat Juhel kırk sekiz saatlik bu molada yapılacak en iyi şeyin on beş bin kişinin yaşadığı, düzensiz surları perişan bu şehri gezip görmek olduğunu düşünüyordu.

Sonuçta Gildas Trégomain ile Juhel bütün zamanlarını sokakları arşınlamakla, bütün mevsimlerde şiddetle esen kuzey-kuzeydoğu rüzgârlarına karşı on altı, yirmi metre derinliğe demirlemiş beş yüz gemiyi koruma kapasitesine sahip koyu keşfetmekle geçirdiler.

Süveyş, kanalın tasarlanmasından önce bile, Kahire'yle İskenderiye'yi birbirine bağlayan demiryolu sayesinde önemli bir deniz ticaretine ev sahipliği yapıyordu. Adını taşıdığı –Mısır sahilleri ile yüz seksen altı kilometre uzunluğunda bir kıstak arasında yer alan– körfezin dibindeki konumuyla bu şehir Kızıldeniz'e hükmetmekteydi, gelişimi yavaş olmakla birlikte parlak bir geleceğin onu beklediği kesindi.

Bir gezinti yerine dönüştürdüğü
muhteşem plajdan hiç ayrılmadı.

Kaptan Antifer bütün bunlara şuncacık ilgi göstermiyordu. İki arkadaşı o sokak senin bu sokak benim dolaşırken o bir gezinti yerine dönüştürdüğü muhteşem plajdan hiç ayrılmadı. Doğrusu şu ki gözetlendiğini hissediyordu. Kimi zaman Nazım kimi zaman İbni Ömer, asla yanaşmadan onu sıkı sıkıya gözetliyorlardı. Antifer gözetlendiğini fark etmemiş gibi yapıyordu. Düşünceler içinde bir banka oturuyor, bakışlarıyla Kızıldeniz'i tarıyor, ufkun ötesini görmeye çalışıyordu. Ve bazen –aklı fikri takıntı haline getirdiği şeyle öyle doluydu ki– kumla kaplı bölgelerde sık sık meydana gelen ve hep gözü aldatan bir serabın etkisiyle... güneyin sisleri arasında yükselen o adayı –kendi adasını– gördüğüne inanıyordu.

Nihayet 11 Mart gününün sabahı posta vapuru *Oxus* hareket hazırlıklarını tamamlamış, Hint Okyanusunu belirli limanlara uğrayarak geçmek için gerekli kömürü yüklemiş bulunuyordu.

Kaptan Antifer'in, Gildas Trégomain'in ve Juhel'in daha şafak vakti gemiye binmiş olmaları da İbni Ömer'le Sauk'un hemen onları izlemiş olmaları da kimseyi şaşırtmayacaktır.

Bu büyük vapur esas olarak ticari mallar taşıyor olmakla birlikte çoğu Bombay'a giden, birkaçı Aden ve Maskat'ta inen yolcuları da alacak şekilde donatılmıştı.

Oxus sabah on birde demir aldı ve uzun Süveyş Boğazından çabucak çıktı. Batıda düşme eğilimi gösteren sert bir kuzey-kuzeybatı yeli esiyordu. Bu yolculuk vapurun birçok limana uğrayacak olması nedeniyle on beş gün süreceğinden Juhel gündüz-

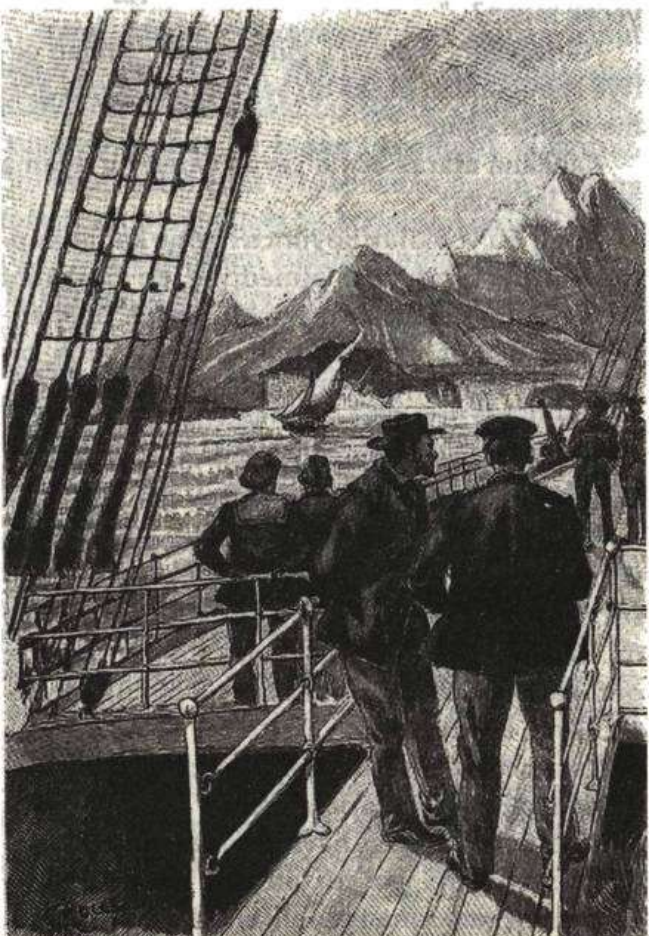
leri canı çektiğince siesta yapabileceği ve geceleri uyuyacağı üç yataklı bir kamara tutmuştu.

Söylemeye gerek yok ki Sauk'la İbni Ömer başka bir kamarada kalıyorlardı ve noter kamaradan dışarıya elbette ki çok nadiren ve çok kısa bir süre için çıkıyordu. Bu ikisiyle zorunlu olmadıkça ilişki kurmamaya kararlı olan Kaptan Antifer talihsiz notere o her zamanki denizayısı nezaketiyle;

"Bay İbni Ömer, birlikte yolculuk yapmak zorundayız, buraya kadar tamam, ama herkes kendi yoluna gidecek... Ben kendi yoluma gideceğim, siz kendi yolunuza... Hazineyi gömülü olduğu yerden çıkarmama tanık olmanız yeterlidir; bu iş bittikten sonra umarım bir daha ne bu dünyada ne öte dünyada karşılaşırız!" demişti.

Oxus körfezde güneye doğru inerken kıstağın yüksek tepeleri tarafından rüzgâra karşı korunduğundan yolculuk âdeta bir göl yüzeyindeymişçesine sakin geçiyordu. Fakat Kızıldeniz'e çıkıldığında Arap Yarımadasından esen bu sert rüzgâr şiddetini daha da artırdı. Sonuç olarak vapur fena halde yalpalamaya başladı ve çok sayıda yolcunun kendisini fena hissetmesine neden oldu. Nazım hiç rahatsız olmuş gibi görünmüyordu; Kaptan Antifer, yeğeni ve tatlı su gemicileri loncasını yeniden saygınlığına kavuşturan Gildas Trégomain de öyle. Notere gelince, ne kadar perişan olduğu anlatılır gibi değildi. Ne güverteye adım attı ne salonda ya da yemek odasında göründü. Kamarasında inlediği işitiliyordu; bütün yolculuk boyunca burnunu dışarı çıkarmadı. Bu yolculuğa mumyalanmış olarak çıksaydı onun için daha iyi olurdu. Zavallı adama acıyan iyi kalpli mavnacı birkaç defa ziyaretine

gitti – onun gibi iyi niyetli birinden de bu beklenirdi. Gildas Trégomain ne zaman zavallı yolcunun durumuna acındırmaya çalışsa, İbni Ömer'in kendisinden enlem derecesine dair bilgileri çalmaya çalışmasını affedemeyen Kaptan Antifer sadece omuz silkti.

Yolculuk âdeta bir göl yüzeyindeymişçesine sakin geçiyordu.

"Eee, mavnacı," diyordu, sol avurdunu şişirmek için sağ avurdunu emerken, "Senin Ömer içini boşaltti mı?..."

"Neredeyse."

"Çok memnun oldum!"

"Dostum... onu görmeye bir defa olsun gitmeyecek misin?..."

"Gideceğim, mavnacı, gideceğim!... Ondan geriye kabuğundan başka bir şey kalmadığında görmeye gideceğim."

Kahkaha atarak böyle cevap veren bir adama gel de laf anlat!

Noter bu yolculuk boyunca her ne kadar Kaptan Antifer'i rahatsız etmediyse de başkâtibi Nazım birçok defa onun haklı olarak öfkelenmesine neden oldu. Bunun nedeni ikide bir kaptanın burnunun dibinde bitmesi değildi... Hayır!... Zaten, aynı dili konuşamadıklarına göre birbirlerine söyleyecekleri bir şey olamayacağından neden bunu yapsındı ki? Ama sözde başkâtip hep oradaydı ve efendisinin ona verdiği bir görevi yerine getiriyormuş gibi sürekli Saint-Malolunun ne yaptığını gözetliyordu. Mısırlı rıza gösterecek olsa Kaptan Antifer onu kaldırıp denize atmaktan ne büyük bir keyif alırdı, bir düşünün!

Yaz sıcaklarının dayanılmaz olduğu bir dönemde bulunmamalarına rağmen Kızıldeniz'den güneye doğru inişleri hayli sıkıntılı oldu. Bu dönemde, bilindiği gibi, kazanların bakımı sadece Arap ateşçilere emanet edilebilirdi. Yumurtanın birkaç dakikada piştiği bu yerde pişmeyen bir onlar vardı.

Oxus 15 Martta Babülmendep boğazının en dar yerine ulaştı. İngiliz adası Perim'i iskele tarafına bıraktıktan sonra üç Fransız Afrika kıyılarındaki Obuk kalesinde dalgalanan Fransa bayrağını selamlayabildiler. Sonra istimbot Aden körfezine çıktı ve birkaç yolcu indireceği aynı adlı limana çevirdi burnunu.

Aden, Büyük Britanya'nın –her zaman işinin başında olan bu ev kadınının– kuşağında asılı Kızıldeniz destesindeki bir başka anahtar! Perim Adasıyla birlikte bir başka Cebelitarık oluşturan bu liman şehri Hint Okyanusuna açılan altı yüz fersah uzunluğundaki bu koridorun girişini tutar. Aden limanı kısmen kumla dolmuş olsa da doğusunda demir atmaya elverişli çok büyük bir alan ve batısında bütün bir filoyu barındırabilecek bir havuz bulunur. İngilizler 1823'ten beri buraya yerleşmiş bulunmaktadır. Esas olarak on birinci ve on ikinci yüzyıllarda gelişen şehrin gelecekte Uzakdoğu'yla ticarette bir antrepo olacağı öngörülmüştü.

Otuz bin kişinin yaşadığı Aden'in nüfusu o gece –Fransız uyruklu üç kişinin katılımıyla– üç arttı. Fransa orada yirmi dört saat boyunca bu üç maceraperest –kadim Armorique'ten* daha az saygın olmayan– Saint-Malolu tarafından temsil edildi.

Kaptan Antifer gemiyi terk etmeyi uygun bulmadı. Zamanını bu gecikmeye sövüp sayarak geçirdi; bu limana uğramanın yarattığı en büyük

* Armorica ya da Aremorica: Seine Nehri ile Loire arasında kalan ve Bretonya yarımadasını da kapsayan bölgenin eski adı.

rahatsızlıklardan biri de noterin *Oxus*'un güvertesinde belirmesine elverişli bir durum yaratmasıydı. Noter güvertede göründü görünmesine, ama nasıl bir durumda! Kendini kıç güvertesine güçbela sürükleyebildi.

"Bu, siz misiniz Bay İbni Ömer?" dedi Pierre-Servan-Malo ciddi, ama ironik bir tavırla. "Az kalsın tanıyamayacaktım sizi!... Yolculuğun sonuna kadar asla dayanamazsınız!... Sizin yerinizde olsam... Aden'de kalırdım..."

"Ben de kalmak isterdim..." diye cevap verdi bahtsız adam; sesi fısıltı gibi çıkıyordu. "Birkaç gün dinlenebilsem kendime gelirdim, eğer bir sonraki posta vapurunu beklerseniz..."

"Üzgünüm, Bay İbni Ömer. Payınız olan şu yüzdeyi elinize saymak için acele ediyorum, ne kadar üzülsem de yolda duramam!"

"Peki, çok mu uzak gideceğimiz yer?..."

"Hem de çok uzak!" diye cevap verdi Kaptan Antifer, eliyle kocaman bir kavis çizerek.

Bunun üzerine İbni Ömer bir ıstakoz gibi sürünerek kamarasına döndü; tahmin edileceği gibi, bu kısa görüşme yüreğine pek su serpmemişti.

Juhel'le mavnacı öğlen yemeği vakti döndüler gemiye ve Aden'e yaptıkları ziyareti anlatmaya gerek duymadılar. Kaptan Antifer onları dinlemeyecekti.

Ertesi gün öğleden sonra *Oxus* yeniden denize açıldı. Hint Amfitrit'e* –Gildas Trégomain Amfitruit diyordu– şükretmeleri için bir neden yoktu. Deniz tanrıçası gemideki herkesin hissettiği gibi

* Yunan mitolojisinde deniz tanrıçası. Poseidon'un kızı.

huysuz, kaprisli ve sinirliydi. Bu durumda İbni Ömer'in kamarasında ne olup bittiğini öğrenmeye çalışmamak en iyisiydi. Fakat bir örtüye sarılmış olarak onu güverteye çıkarsa ve ayağına bir gülle bağlayarak adı geçen tanrıçanın koynuna bıraksalardı adamcağız böyle bir cenaze merasiminin yersizliğine karşı çıkacak dermanı bile bulamazdı kendinde.

Kötü hava üçüncü gün, rüzgâr kuzeydoğudan esmeye başlayıncaya kadar –bu durum posta vapurunu Hadramut kıyılarından esen rüzgârdan koruyordu– değişmedi.

Söylemeye gerek yok ki Sauk yolculuğun bütün sıkıntılarına gıkını çıkarmadan dayanıyordu, fiziksel olarak acı çekmese de morali bakımından aynı şey söylenemezdi. Bu kör olası Fransız'ın insafına kalmak, ona adanın yerini söyletememek, uygun bulacağı yere kadar peşinden gitmek zorunda kalmak!... Oxus'un uğrayacağı Maskat'a kadar mı, Surat'a kadar mı? Bombay'a kadar mı?... Maskat'ta karaya çıktıktan sonra Hürmüz boğazını mı geçeceklerdi? Kâmil Paşa hazinesini Basra Körfezindeki yüzlerce küçük adadan birine gömmüş olmasındı?

Bu bilgisizlik, bu belirsizlik yüzünden Sauk sürekli öfkeliydi. Bu sırrı Kaptan Antifer'in ağzından zorla almak isterdi. Kaç defa Kaptan Antifer'in arkadaşlarıyla konuşmalarına kulak kabartıp bir iki kelime yakalamaya çalışmıştı! Fransızca bilmiyor sayıldığından yanlarına yaklaşmasına kimse aldırış etmezdi... Bütün bu çabaları bir sonuç vermedi. Bunun nedeni başkâtip sandıkları bu adamdan şüphelenmeseler de tiksinmeleriydi.

Adam tepeden tırnağa iticiydi. Antifer de arkadaşları da Sauk'a karşı aynı içgüdüsel ve akıl dışı duyguları besliyorlardı. Sauk yakınlarına geldiğinde hemen ondan uzaklaşıyorlardı. Sauk bunu pekâlâ görüyordu.

Oxus 19 Mart günü Arabistan kıyılarındaki Birbat'ta on iki saat kadar durdu, sonra Maskat'a doğru çıkmak için bu noktadan itibaren kıyı boyunca ilerledi. İki gün sonra Ras-el-Had* burnunu dönecek, bundan yirmi dört saat sonra da imamlığın başkentine ulaşacaktı. Böylece Kaptan Antifer'in yolculuğu neredeyse bitmiş olacaktı.

Artık vakit tamamdı. Hedefe yaklaştıkça Saint-Malolu daha sinirli, daha yanına yanaşılmaz oluyordu. Gecesi, gündüzü bu çok arzulanan adayla, kendisine ait bu altın ve elmas madeniyle doluydu. Kâmil Paşa'nın bir fantezisi sonucu geldiği bu *Binbir Gece Masalları* ülkesinde tamamen yasal olarak mülkiyeti kendine devredilen bir Ali Baba mağarası olarak görüyordu orayı.

Bir gün arkadaşlarına, "Biliyor musunuz?" dedi, "Bu dürüst Mısırlı'nın serveti eğer..."

Ondan çok yakınıymış gibi, Amerikalı amcasından kalan mirasa konan bir yeğenin konuşacağı gibi söz ediyordu.

"... Biliyor musunuz, bu servet eğer altın külçeleri halindeyse, onları Saint-Malo'ya götürmekte çok zorlanmaz mıyım?"

"Sanırım zorlanırız, amca," diye cevap verdi Juhel.

---

* Bugünkü adı Al Had.

"Bununla birlikte," dedi fikrini söyleme cüretini gösteren mavnacı, "bavullarımızı, ceplerimizi ve şapkalarımızı doldurarak..."

"Al sana, denizci kafası!" diye haykırdı Kaptan Antifer. "Sanıyor ki bir milyon frank değerindeki altın küçük bir para kesesinde taşınabilir."

"Ben sandım ki, dostum..."

"Sen bir milyon frank değerinde altını bir arada gördün mü hiç?..."

"Nerdee... rüyamda bile görmedim!"

"Peki ne kadar çektiğini biliyor musun?..."

"Hiçbir fikrim yok."

"Ama ben biliyorum, mavnacı, çünkü hesaba merakım var!"

"Bize de söyle o zaman."

"Bir milyon frank değerindeki bir altın külçe yaklaşık olarak üç yüz yirmi iki kilogramdır."

"Bu kadar mı?" diye safça karşılık verdi Gildas Trégomain.

Kaptan ona ters ters baktı. Ama Trégomain söylediklerinde o kadar samimiydi ki ona daha fazla yüklenmek hiç içinden gelmedi.

"Eğer bir milyonluk altın üç yüz yirmi iki kilo geliyorsa, yüz milyonluk altın da otuz iki bin iki yüz kırk altı kilo gelir!"

"Deme!..." dedi mavnacı, "bayağı çokmuş!"

"Peki, bu milyonları taşımak için her biri yüzer kilo yüklenmiş kaç kişi gerekir?..."

"Sen söyle, dostum."

"Üç yüz yirmi üç kişi gerekir. Oysa biz üç kişiyiz. Adacığıma vardığımızda çekeceğimiz sıkıntıyı bir düşünsene! Neyse ki benim hazinem elmaslardan ve değerli taşlardan oluşuyor..."

"Doğrusu bu ya, amcam haklı," dedi Juhel.

"Şunu da ilave edeyim ki," dedi Gildas Trégomain, "eşi menendi bulunmaz bu Kâmil Paşa her şeyi çok iyi düşünmüş gibi geliyor bana."

"Bu elmaslar," diye haykırdı Kaptan Antifer, "bu elmaslar Paris ve Londra'daki kuyumculara o kadar kolayca satılır ki!... Nasıl bir satış olacak, dostlarım, göreceksiniz!... Ama hepsini satmayacağım, hayır!"

"Sadece bir kısmını mı satacaksın?..."

"Evet, mavnacı, evet!" diye cevap verdi Kaptan Antifer, gözlerinde şimşekler çakarken yüzü seğiriyordu. "Evet!... ilkin bir tanesini kendime saklayacağım... bir milyonluk bir elmas... onu gömleğimde taşıyacağım."

"Gömleğinde mi, dostum!" diye sordu Gildas Trégomain. "Göz kamaştıracaksın!... Artık yüzüne bakmak mümkün olmayacak..."

"İkinci bir elmas Énogate için ayrılacak," diye ilave etti Kaptan Antifer. "Onu güzelleştirecek bir çakıl..."

"Elmas onu olduğundan daha güzel yapamaz, amcacığım," diye atıldı Juhel.

"Evet, yeğenim... evet... Üçüncü bir elmas da ablam için!"

"Ah, iyi kalpli Nanon!" diye haykırdı Gildas Trégomain. "Barbinais'teki Porcon Sokağının koruyucu Bakiresi gibi süslenmiş olacak. Yeniden ona talip olmalarını mı istiyorsun?..."

Kaptan Antifer omuz silkerek;

"Dördüncü elması sana vereceğim, Juhel. Kravat iğnesi olarak kullanacağın güzel bir taş..." dedi.

"Teşekkür ederim, amca."

"Beşincisi de senin için, kadim dostum!"

"Benim için mi?... *Güzel-Amélie*'nin gemi aslanına takmak için mi?"

"Hayır... mavnacı... parmağına... yüzük olarak... şövalye yüzük..."

"Bir elmas... benim kıpkırmızı ellerim için... çorabın bir Fransiskene yakıştığı kadar yakışacaktır bana," dedi mavnacı, yüzük sergilemekten ziyade palamar çekmek için yaratılmış iri elini göstererek.

"Aldırma, mavnacı! Seni isteyen bir kadın bulman zor olmasa gerek..."

"Kimden söz ediyorsun, dostum?... Saint-Servan'da bakkallık yapan güçlü kuvvetli ve güzel bir dul var..."

"Bakkal kadın... bakkal kadın!" diye haykırdı Kaptan Antifer... Énogate prensiyle, Juhel prensesiyle evlendiğinde senin bu bakkal kadının ailemize yakışacak mı sence?"

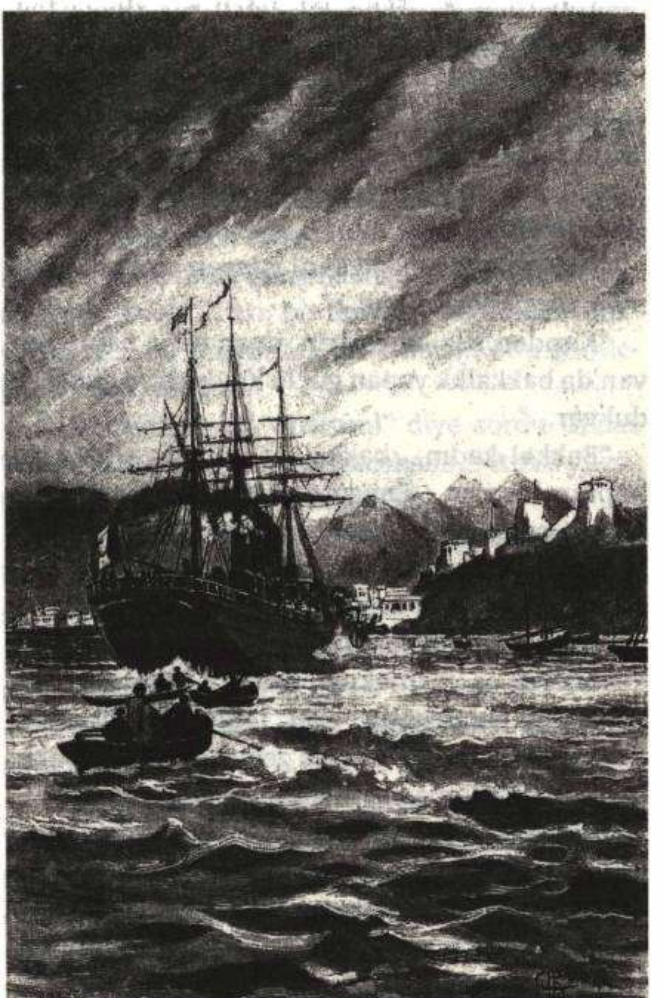
Sohbet burada kesildi ve genç kaptan amcasının hâlâ bu saçma sapan rüyaları gördüğünü düşünerek iç çekmekten kendini alamadı... Bir talihsizlik sonucunda –evet, talihsizlik sonucunda!– adadaki milyonları ele geçirirlerse onun aklını başına toplamasını nasıl sağlayacaklardı?

"Böyle giderse kesinlikle aklını kaçıracak!" dedi Gildas Trégomain yalnız kaldıklarında Juhel'e.

"Ben de ondan korkuyorum!" diye cevap verdi Juhel, kendi kendine konuşan amcasına bakarak.

Oxus iki gün sonra, 22 Mart'ta Maskat limanına varıyor ve üç gemici İbni Ömer'i kamarasının de-

rinliklerinden çekip çıkarıyordu. Ama ne halde! Talihsiz noterin bir iskeletten... ya da kemikleri üzerinde henüz deri bulunduğuna göre bir mumyadan farkı yoktu!

Oxus iki gün sonra, 22 Martta Maskat limanına varıyor.

XII

Sauk, Kâmil Paşa'nın hazinesinin yarısına sahip olabilmek için diğer yarısını gözden çıkarmaya karar veriyor

Gildas Trégomain Juhel'den harita üzerinde Maskat'ın tam olarak nerede bulunduğunu kendisine göstermesini istediğinde gözlerine inanamadı. Rance Nehrinde seyrüsefer yapan *Güzel Amélie*'nin eski reisi ne kadar... ne kadar uzağa gelmişti... ta Asya Kıtasının denizlerine!

"Öyleyse, Juhel, Arabistan'ın sonunda mı bulunuyoruz?..." diye sordu kelebek gözlüğünü düzelterek.

"Evet, Bay Trégomain, güneydoğu ucunda."

"Peki, şu huniye benzeyen körfez?..."

"Umman Körfezi."

"Ya şu koyun buduna benzeyen diğer körfez?..."

"Basra Körfezi."

"Peki, onları birbirine bağlayan boğaz?"

"Hürmüz Boğazı."

"Dostumuzun adası nerede peki?"

"Umman Körfezinde bir yerlerde olmalı..."

"Eğer varsa!" diye karşılık verdi mavnacı, Kaptan Antifer'in kendisini işitmeyeceğinden emin olduktan sonra.

Maskat İmamlığı elli üçüncü ve elli yedinci boylamlarla, yirmi ikinci ve yirmi yedinci enlem-

ler arasında yer alır, uzunluğu beş yüz kırk, genişliği iki yüz seksen kilometredir. Buna İran'ın Laristan'dan Moghistan'a kadar olan bir bölgesiyle, Hürmüz'den Kistrim'e kadar olan kıyı şeridini, ayrıca, Afrika'da Zanzibar, Juba, Molinde, Sofala ile ekvatordan Delgado Burnuna kadar olan bölgedeki kimi yerleşimleri de ilave etmek uygun olacaktır. Bütün bunlar toplam beş yüz elli bin kilometre karelik –neredeyse Fransa'nın yüzölçümü kadar– bir ülke eder; on milyonluk nüfusu Araplar, Farslar, Hindular, Yahudiler ve çok sayıda Zenciden oluşur. Sonuç olarak İmam dikkate alınmayı hak eden bir hükümrandır.

Oxus, Umman Körfezinden kuzeye doğru çıkarken, yönünü Maskat'a doğru çevirdikten sonra –feodal yapıların kalıntılarını andıran– yüksek falezlerin çevrelediği ıssız, çorak bir sahil boyunca ilerledi. Biraz daha gerilerde bin metre yüksekliğindeki Cebeli Ahdar sıradağlarının ilk sırasını oluşturan beş yüz metre yüksekliğinde birkaç yuvarlak tepe görülüyordu. Önemli hiçbir akarsu tarafından sulanmadığından bu toprakların bu kadar çorak olmasında şaşılacak bir şey yoktu. Bununla birlikte başkent civarındaki topraklar altmış bin kişilik nüfusu beslemeye yetiyordu. Her halükârda meyve eksikliği çekilmiyordu; üzüm, mango, şeftali, incir, nar, kavun, ekşi ve tatlı limon özelikle de bol bol hurma bulunuyordu. Hurma ağacı Arap topraklarının en önemli ağacıdır. Bu yüzden topraklara hurma ağacı esas alınarak değer biçilir ve Fransa'da iki, üç yüz hektarlık bir arazi dendiği gibi üç bin, dört bin hurma ağaçlık bir mülk denir. İmama gelince imam ol-

duğu kadar da tüccardır; sadece devletin başı ve en büyük din adamı değil, ülkenin en önemli taciridir. Bayrağı altında toplam hacmi otuz yedi bin tonilatoyu aşan en az iki bin gemi bulunmaktadır. Yüzlerce topla donatılmış yüz kadar gemiden oluşan bir donanması vardır. Yirmi beş bin kişilik bir orduya sahiptir. Gelirleri neredeyse yirmi üç milyon franka ulaşır. Bundan başka kendi şahsına ait beş gemisi vardır, uyruklarının teknelerine el koyabilir ve onları kendi işlerinde kullanabilir – bu ona işlerini olağanüstü büyütme imkânı verir.

İmam, 1507'de Albuquerque tarafından fethedilen ve daha sonra Portekiz egemenliğinden kurtulan ülkenin mutlak sahibidir. Ülke, yüz yıl kadar önce bağımsızlığını kazandığından beri İspanyol Cebelitarıkı'ndan sonra büyük bir ihtimalle Aden Cebelitarıkı'nı, Perim Cebelitarıkı'nı, Basra Körfezi Cebelitarıkı'nı da yaratmayı ümit eden İngiltere tarafından korunup kollanmaktadır. Bu yapışkan Saksonlar sonunda dünyanın bütün boğazlarını cebelitarıklaştıracaklar.

Kaptan Antifer'le arkadaşları Fransa'dan ayrılmadan önce siyasi, endüstriyel ve ticari bakımlardan Maskat'ı incelemişler miydi acaba?

Akıllarından bile geçmemişti.

Bu ülke onları ilgilendiriyor muydu?

Hiçbir şekilde ilgilenmiyorlardı, tüm dikkatleri körfezdeki adacıklar üzerinde toplanmıştı.

Fakat krallığın mevcut durumunu bir ölçüde inceleme fırsatı çıkmayacak mıydı önlerine?

Evet, çıkacaktı, çünkü Arabistan'ın bu ücra köşesinde Fransa'nın bir temsilcisiyle temas kurmayı ümit ediyorlardı.

Demek ki Fransa'nın Maskat'ta bir temsilcisi vardı?

İmamla Fransız hükümeti arasında imzalanan bir antlaşma gereğince 1841'den beri burada Fransa'nın bir temsilcisi bulunuyordu.

Peki, bu temsilci ne işe yarıyordu?

Bu temsilcinin tam olarak görevi işleri gereği Hint Okyanusu kıyılarına kadar gelen yurttaşlarına bilgi vermekti.

Pierre-Servan-Malo, bu yüzden bu temsilciyi ziyaret etmenin uygun olacağını düşünüyordu. Gerçekte, buraya gelişleri için geçerli bir neden göstermezlerse ülkenin çok iyi örgütlenmiş, sonuç olarak da çok dikkatli olan polisi üç yabancının Maskat'a gelmelerini şüpheyle karşılayacaklardı. Ancak gerçek nedeni asla söylemeyeceklerdi.

Oxus limanda kırk sekiz saat kaldıktan sonra Bombay'a doğru yoluna devam etmesi gerekiyordu. Kaptan Antifer, mavnacı ve Juhel hemen gemiden indiler. Diğerleriyle, İbni Ömer ve Nazım'la, hiçbir şekilde ilgilenmiyorlardı. Ne yapıp ettiklerinden haberdar olmak ve körfezde araştırmaya başladıklarında gelip eşlik etmek kendilerine kalmıştı.

Kaptan Antifer başta, Juhel ortada, Gildas Trégomain arkada bir kılavuzun peşine takılıp modern Babil'in meydan ve sokaklarından geçerek bir İngiliz oteline doğru yöneldiler. Eşyaları arkalarından geliyordu. Saint-Malo'da satın aldıkları sekstantı ve kronometreyi, özellikle de kronometreyi çok büyük bir özenle taşıyorlardı. Öyle ki kutsal bir ikonu taşırken bu kadar saygı gösterilmeyeceğini gönül rahatlığıyla söyleyebilirdi-

niz. Kimseye güvenmeyen Kaptan Antifer bunları taşıma işini bizzat üstlenmişti. Bir düşünsenize! Sözünü edip durdukları adanın yerini bulmalarını sağlayacak alet. Kaptan Antifer onu nasıl tam bir dakiklikle kurmuştu! Çalışmasını etkileyebilecek sarsıntılardan korumak için ne önlemler almıştı! Paris'teki vakti göstermek üzere ayarlanmış bu alete bizim Saint-Malolunun gösterdiği ilgiyi bir koca karısına göstermemiştir.

Maskat'ta karaya çıkan mavnacıyı en çok şaşkınlığa uğratan şey kendini XIV. Louis'nin sarayındaki Cenova Dukası* gibi görmek oldu.

Yolcularımız odalarını seçtikten sonra temsilcinin bürosuna gittiler; adam kapı eşiğinde beliren üç Fransız'ı görmekten büyük bir şaşkınlığa düştü.

Temsilci elli yaşlarında, Joseph Bard adında bir Provanslıydı. İşi beyaz ve renkli pamuklular, Hint şalları, Çin ipeklileri, altın ve gümüş işlemeli kumaşlar üzerineydi; Doğulu zenginler arasında çok rağbet gören mallar.

Fransızlar bir Fransız'ın evindeyse, hele de bu bir Provanslıysa, samimiyetin sağlanması fazla zaman almaz ve dostluk bağları çabucak kurulur.

Kaptan Antifer'le arkadaşları ilk iş olarak adlarını ve mesleklerini söylediler. El sıkıştıktan ve içecek ikram edildikten sonra temsilci konuklarına yolculuklarının amacını sordu.

"Yurttaşlarımı görme fırsatını nadiren buluyorum," dedi. "Sizi konuk etmek, bu yüzden beyler,

* Duka: On sekizinci yüzyılda Cenova ve Venedik'in en yüksek rütbeli sulh yargıcı.

benim için büyük bir zevk, tamamen emrinize amadeyim."

"Çok minnettar oluruz," diye cevap verdi Kaptan Antifer, "zira bu ülke hakkında bilgi vermeniz çok makbule geçer."

"Keyif için çıkılan bir yolculuk mu söz konusu?"

"Hem evet hem hayır... Bay Bard. Üçümüz de denizciyiz, yeğenim uzun yol kaptanı, Gildas Trégomain ise *Güzel Amélie*'nin eski kumandanı..."

Bu defa, dostunu fevkalade memnun edecek şekilde onu "kumandan" ilan eden Kaptan Antifer mavnadan bir firkateyn ya da savaş gemisiymiş gibi söz ediyordu.

"Ve ben de karasularında çalışan gemilerde kaptanlık yaptım," diye ilave etti. Saint-Malo'daki önemli bir şirket tarafından Maskat'ta ya da Umman Körfezi veya Basra Körfezinde bir şube açmakla görevlendirildik."

"Beyler," diye karşılık verdi, kendisine de kâr getireceğini umduğu bu işe dâhil olmaya dünden razı Joseph Bard, "planlarınızı onaylamaktan ve bu işin başarıyla sonlandırılması için size hizmetlerimi sunmaktan başka bir şey yapmak elimden gelmez."

"Bu durumda," dedi bunun üzerine Juhel, "bir şube açmak için Maskat'ın mı yoksa sahildeki bir başka şehrin mi uygun olacağını size soracağız..."

"Maskat'ta olması tercih edilir," diye cevap verdi temsilci. "Bu limanın İran, Hindistan, Mauritius, Réunion, Zanzibar ve Fildişi Sahili ile ilişkileri sayesinde önemi her geçen gün artıyor."

"Peki, ihraç ürünleri nelerdir?" diye sordu Gildas Trégomain.

"Hurma, kuru üzüm, kükürt, balık, arapzamkı, hayvan kabuğu, gergedan boynuzu, sıvı yağ, hindistancevizi, pirinç, darı, kahve ve tatlılar."

"Tatlılar mı?..." diye tekrarladı mavnacı dilinin ucuyla dudaklarını yalayarak.

"Evet, bayım," diye cevap verdi Joseph Bard, "bunlardan birine buranın dilinde 'helva' denir ve bal, şeker, glüten ve bademden yapılır."

"Umarım tadına bakarız, dostlarım..."

"İstediğin kadar," diye devam etti sözlerine Kaptan Antifer, "fakat bir konumuza dönelim. Maskat'a tatlı yemeye gelmedik. Bay Bard bize kibarca ana ticari malları saydı..."

"Bu faaliyetlere Basra Körfezindeki inci avcılığını da ilave etmek uygun olacaktır," dedi temsilci, "yıllık değeri sekiz milyon franka ulaşan bir avcılık..."

Kaptan Antifer'in küçümsemeyle dudak büktüğü görülmeye değerdi. Sekiz milyon değerinde incinin yüz milyon tutarında değerli taşlara sahip birinin gözünde ne önemi olabilirdi ki!

"Ancak ne var ki inci ticareti rekabetin doğmasına izin vermeyen Hindu tüccarların elinde," diye devam etti temsilci.

"Maskat dışında bile mi?" diye sordu Juhel.

"Tüccarların, itiraf etmeliyim ki, yabancıların yerleşmesine iyi gözle bakmadığı Maskat dışında bile..."

Juhel konuşmayı başka bir yöne çekmek için bu cevaptan yararlandı.

Gerçekte imamlığın başkenti tam olarak 50° 20′ doğu boylamı ve 23° 38′ kuzey enlemi üzerinde bulunur. Demek oluyor ki aradıkları adacık bu

koordinatların ötesinde yer alıyordu. Saint-Malo şirketinin sözde şubesini açmaya uygun bir yer aramak için Maskat dışına çıkmaları gerektiği ortadaydı. Juhel Maskat'a yerleşmeye karar vermeden önce imamlığın diğer şehirlerini ziyaret etmenin akıllıca olacağını söyledikten sonra, deniz kıyısında hangi şehirlerin bulunduğunu sordu.

"Umman var," diye cevap verdi Joseph Bard.

"Maskat'ın kuzeyinde mi?..."

"Hayır, güneydoğuda."

"Ya kuzeyde... ya da kuzeybatıda?..."

"En önemli şehir Rostak'tır."

"Körfezin kıyısında mı?..."

"Hayır, iç tarafta."

"Peki kıyıda hangi şehir var?..."

"Sahar."

"Buraya ne kadar uzaklıkta?..."

"İki yüz kilometre civarında."

Juhel'in göz kırpması amcasının bu cevabın önemini anlamasını sağladı.

"Peki, Sahar'da ticaret canlı mıdır?..."

"Hem de çok. Zat-ı şahaneleri aklına estiğinde orada kalır..."

"Zat-ı şahaneleri!" dedi Gildas Trégomain.

Bu nitelemenin mavnacının kulağını okşadığı açıkça görülüyordu. Belki de bu sıfat sadece Osmanlı sultanına aitti, ama Joseph Bard anlaşılan aynı fikirde değildi.

"Zat-ı şahaneleri Maskat'ta," diye ilave etti, "şubeniz için bir şehir seçtiğinizde, beyler, izin talep etmeniz uygun olacaktır..."

"Zat-ı şahanelerinin reddetmeyeceğini umarım?" diye karşılık verdi Saint-Malolu.

"Tam tersine," dedi temsilci, "harcı ödediğinizde işi çabuklaştırmaya can atacaktır."

Kaptan Antifer harcı ödemeye hazır olduğunu ifade eden bir el hareketi yaptı.

"Sahar'a nasıl gidilir?" diye sordu.

"Kervanla."

"Kervanla mı?..." diye sesini yükseltti biraz endişelenen mavnacı.

"Bizim burada ne demiryolu ne tramvay hatta ne de posta arabası var. Yürümeyi tercih etmiyorsanız ya yük arabasıyla ya da katır sırtında gitmeniz gerekir."

"Bu kervanlar şüphesiz uzun aralıklarla hareket eder, değil mi?" diye sordu Juhel.

"Bağışlayın, bayım, ama Maskat'la Sahar arasında çok canlı bir ticaret var," dedi temsilci. "Tam da yarın kalkan..."

"Yarın mı?" dedi Kaptan Antifer. "Çok güzel, yarınki kervana katılıyoruz!"

Dostunun söylediği gibi "kervana katılma" olasılığı Gildas Trégomain'in hoşuna gitmiş miydi? Güzel yüzünü çarpıtan sırıtış buna inanmamıza imkân vermiyordu. Ama o buraya zorluk çıkarmaya gelmiş değildi, bu zahmetli yolculuğa katlanmak zorundaydı.

Bununla birlikte Maskat'la Sahar arasında yapılacak yolculuğa dair bir düşüncesini dile getirmenin görevi olduğuna inanıyordu.

"Söyle bakalım, mavnacı," dedi Kaptan Antifer.

"Pekâlâ," dedi Gildas Trégomain üçümüz de denizciyiz, değil mi?..."

"Üçümüz de," diye cevap verdi dostu, *Güzel Amélie*'nin eski reisine göz kırpmayı ihmal etmeden.

"O zaman," diye devam etti mavnacı, "Sahar'a neden deniz yoluyla gitmediğimizi anlamıyorum. İki yüz kilometre topu topu... sağlam bir tekneyle..."

"Neden olmasın?" dedi Kaptan Antifer. "Gildas haklı. Böylece zaman da kazanırız..."

"Böyle bir yolculuk eğer bazı tehlikeler içermeseydi," dedi Joseph Bard, "deniz yoluyla gitmenizi ilk ben önerirdim..."

"Nasıl tehlikeler?..." diye sordu Juhel.

"Umman Körfezi pek emin değil, beyler. Belki kalabalık bir tayfası olan bir ticaret gemisiyle korkacak bir şey olmayabilirdi..."

"Korkmak mı?..." diye haykırdı Kaptan Antifer. "Rüzgârdan mı... fırtınadan mı korkacağız?..."

"Hayır... Hürmüz Boğazı yakınlarında hiç eksik olmayan korsanlardan..."

"Lanet olsun!" dedi Saint-Malolu.

Ona haksızlık yapmamak için söylemeliyiz ki o korsanlardan sadece hazineyi çıkardıktan sonra dönüş yolunda karşılaşmaktan korkuyordu.

Kısacası, temsilcinin uyarısı üzerine, yolcularımız dönüşte deniz yolunu seçmemeye kesin karar verdikleri gibi, giderken de bu yolu kullanmanın doğru olmayacağına hükmettiler. Bir kervanla yola çıkacak, başka bir kervanla da geri döneceklerdi, mademki bu yol güvenliydi. Gildas Trégomain de bunun üzerine kara yoluyla gitmeyi kabul etmek zorunda kaldı, fakat kullanacakları nakliye aracı konusunda içten içe kaygılanıyordu.

Görüşme burada sona erdi. Üç Fransız Fransa temsilcisinden çok memnun kalmışlardı. Dönüşte yeniden ziyaretine geleceklerine, olup bitenler-

den onu haberdar edeceklerine ve sadece onun tavsiyelerine göre hareket edeceklerine söz verdiler. Cüretkâr ve kurnaz Antifer bir şube açılmasının temsilciliğin de yararlanacağı önemli komisyonlar yaratabileceğini bile ima etti.

Ayrılmalarından önce Joseph Bard, Zat-ı şahanelerinin huzuruna çıkmaları tavsiyesini tekrarladı, hatta bu seçkin yabancıların huzura kabulü için yardım edeceğini söyledi.

Adı geçen seçkin yabancılar bundan sonra otelin yolunu tuttular.

Bunlar olurken aynı otelin bir odasında İbni Ömer'le Nazım aralarında görüşüyorlardı. Sauk'un öfke dolu saldırıları ve kaba sözleri, kolayca tahmin edilebileceği gibi, bu görüşmenin tuzu biberi oluyordu.

Sözde başkâtiple noter Maskat'a varmışlardı. Güzel. Fakat hâlâ Maskat'ın yolculuğun son noktası olup olmadığını bilmiyorlardı. Kaptan Antifer'in daha ileriye gitmek gibi bir niyeti var mıydı? Bu, aptal Ömer'in bilmesi gereken bir şeydi, vasiyet gereğince bunu bilmeye hakkı vardı, ama bu konuda sahte Nazım'dan daha fazla bilgisi yoktu.

"Yolculuk boyunca enayice hasta olup iki seksen yatarsan olacağı budur işte!" diye tekrarlayıp duruyordu Nazım. "Hastalanmasan olmaz mıydı?"

Noter de bu fikirdeydi... o namussuz Fransız'la böyle konuşmak, sırlarına vakıf olmak, hazinenin gömülü olduğu yeri öğrenmek isterdi.

"Efendimizin içi rahat olsun," dedi İbni Ömer. "Bugün Bay Antifer'i göreceğim... ve öğrenece-

ğim... Yeter ki tekrar vapura binmek söz konusu olmasındı!..."

Bununla birlikte, Kâmil Paşa'nın vârisinin hazineye sahip olmak için araştırmalarını nereye kadar götüreceğini öğrenmek söz konusu olamazdı. Mademki vasiyet, onu yerine getirmekle görevlendirilmiş kişinin, ki bu İbni Ömer'den başkası değildi, hazinenin çıkarılması sırasında orada bulunmasını emrediyordu, Kaptan Antifer kesinlikle bunun aksine bir harekette bulunamazdı. Fakat adaya vardıklarında, üç değerli fıçıyı gömülü olduğu yerden çıkardıklarında Sauk onları sahibinin elinden nasıl alacaktı? Noterin defalarca sorduğu bu soruya Sauk, nasıl cevap vereceğini bilmediğinden, hiç cevap vermemişti. Muhakkak olan bir şey varsa, o da Sauk'un kendisinin saydığı ve Kâmil Paşa'nın bir yabancı lehine onu yoksun bıraktığı bir serveti ele geçirmek için yapmaktan çekineceği hiçbir şeyin olmadığıydı. Yumuşak huylu ve uzlaşmacı biri, basit bir noter olan İbni Ömer'i korkutuyordu bu; Sauk hazretlerinin bir insanın hayatına kuru bir incir kadar bile değer vermediğini biliyor ve kaba kuvvetten hoşlanmıyordu. İbni Ömer her halükârda yapılacak tek şeyin üç Saint-Maloluyu adım adım takip etmek, araştırmaları sırasında onları gözden kaybetmemek ve hazinenin çıkarılmasına nezaret etmek olduğunu düşündü... hazine Fransızların eline geçtiğindeyse duruma göre hareket edecekti.

Sauk hazretleri İbni Ömer'e karşı korkunç tehditler savurduktan, olacaklardan onu sorumlu tutacağını tekrarladıktan sonra Kaptan Antifer'in dönüşünü gözetlemesi talimatı verip otelden çıktı.

Bu dönüş ancak akşam geç saatlerde gerçekleşti. Gildas Trégomain ile Juhel keyifle Maskat'ın sokaklarında avare avare dolaşırken Kaptan Antifer –hayalinde– oradan birkaç yüz kilometre ötede, Sahar'ın doğusunda, adasının yakınlarında dolaşıyordu. İmamlığın başkentinin, üzerinde nasıl bir etki yarattığını sorgulamak, sokakların canlı olup olmadığını, dükkânlarda çok mal bulunup bulunmadığını, bu Arap, Hindu ve Farisi nüfus içinde ilginç birkaç kişi var mı yok mu diye sormak yararsızdı. O hiçbir şeye bakmak istemezken, Juhel'le mavnacı bu kadar Doğulu kalmış bir şehirde gördükleri her şeyle ilgileniyorlardı. Her çeşit mallar, sarıklar, kemerler, yün mantolar, ham pamuktan çamaşırlar, "mertaban" denen, göz alıcı renklerde emaye kavanozlarla dolu mağazaların önünde duruyorlardı. Bu güzel şeyleri gördüğünde Juhel sevgili Énogate'ının bunları aldığında ne kadar sevineceğini düşünmekten büyük bir zevk alıyordu. Bu zamansız yolculuğa dair ne güzel bir anı olurdu bunlar! İlginç bir şekilde işlenmiş, sanatsal değeri olmayan bu cicili bicili şeyleri almak nişanlısını daha mutlu etmez miydi? Evet... hem de dayısının vereceği elmaslardan daha fazla.

Gildas Trégomain de bu fikirdeydi, genç arkadaşına;

"Şu gerdanlığı küçük kız için satın alalım, dönüşte ona verirsin," diyordu.

"Dönüşte!" diye cevap verdi Juhel iç çekerek.

"Ve şu güzel yüzük... bir yüzük mü dedim?... On yüzük... her parmağına bir yüzük..."

"Benim Énogate'ım şimdi ne düşünüyordur, acaba?" diye mırıldandı Juhel.

Her çeşit mallar mağazaların
önünde duruyorlardı.

"Seni, çocuğum, elbette seni, her zaman seni!"

"Ve biz ondan yüzlerce, yüzlerce fersah uzaktayız..."

"Ah!" diye onun sözünü kesti mavnacı, "Onun için Bay Joseph Bard'ın o kadar övdüğü tatlılardan da almayı unutma..." dedi.

"Ama," dedi Juhel, "alışveriş yapmadan önce belki tadına bakmak uygun olacaktır..."

"Hayır, çocuğum, hayır!" dedi Gildas Trégomain. "Bence onların tadına ilk bakan kişi Énogate olmalıdır."

"Ya beğenmezse?..."

"Çok beğenecektir, değil mi ki onları bu kadar uzaktan götüren sensin!"

Her ne kadar Saint-Malolu, Saint-Servanlı ya da Dinardlı genç kızlardan hiçbiri bugüne kadar Bayan Trégomain olmayı düşünmemiş olsa da bu iyi kalpli denizci genç kız kalbini çok iyi tanıyordu!

Neticede her ikisi de bakımı ve temizliği bakımından –Pierre-Servan-Malo'nun dünyanın en başta gelen şehirlerinden biri saydığı kendi kasabaları dışında– herhangi bir Avrupa şehrinin gıpta edeceği imamlığın başkentinde yaptıkları geziden dolayı bir pişmanlık duymuyorlardı.

Juhel, diğer şeylerin yanı sıra polisin çok sayıda hayli kuşkucu memur vasıtasıyla görevini yerine getirdiğini fark etti.

Bu memurlar Maskat'ta karaya çıkan ve onları buraya neyin getirdiğini söylemeyen yabancıların geliş gidişlerini de gözlemekten geri kalmıyorlardı. Ancak, pasaport isteyen ve yersiz sorular soran bazı Avrupa devletleri polisinin aksine

bunlar üç Saint-Maloluyu istedikleri yere giderken uzaktan izlemekle yetiniyor ve yersiz sorular sormaktan kaçınıyorlardı. Gerçekte kesinlikle olacak olan şey şuydu; mademki bir defa imamlığın topraklarına ayak basmışlardı, imam onların buraya geliş nedenlerini öğrenmeden ülkeyi terk etmeyeceklerdi.

Bereket versin Kaptan Antifer bundan kuşkulanmıyordu, zira macerasının nasıl sonuçlanacağı hususunda haklı olarak korkuya kapılırdı. Çıkarları konusunda çok titiz olan Zat-ı şahaneleri Umman Körfezindeki bu adacıktan yüz milyonun çıkarılmasına asla izin vermezdi. Avrupa'da devlet, bulunan bir definenin yarısını alıyorsa Asya'da hükümran, ki devletin ta kendisidir, definenin tamamını almakta hiç tereddüt etmez.

Kaptan Antifer otele döndüğünde İbni Ömer onu ziyarete gitti. Oda kapısını hafifçe aralayarak ima dolu bir sesle;

"Öğrenmek istediğim bir şey var..." dedi.

"Neymiş o?"

"Ne tarafa gideceğimizi öğrenmek istiyorum, Bay Antifer..."

"Sağdan ilk sokak, sonra soldan ikinci sokak, daha sonra dosdoğru..."

Bunu dedikten sonra Kaptan Antifer kapıyı çarparak kapattı.

"Öğrenmek istediğim bir şey var..." dedi.

XIII

Mavnacı Trégomain mutlu bir şekilde "çöl teknesi" üzerinde yolculuk yapıyor.

Ertesi gün, 23 Mart günü şafak vakti bir kervan imamlığın başkentinden ayrılıp kıyıya yakın uzanan bir yolda ilerliyordu.

Ille-et-Vilaine'in çorak topraklarından geçtiğini mavnacının hiç görmediği türden gerçek bir kervan. Juhel'e bunu itiraf ettiğinde delikanlı hiç şaşırmadı. Bu kervan yüz kadar Arap'la Hindu'dan ve neredeyse buna yakın sayıda hayvandan oluşuyordu. Bu kadar büyük bir sayıyla yolculuğun tehlikeleri en aza indirilmiş oluyordu. Hiçbir şekilde deniz korsanları kadar tehlikeli olmayan kara korsanlarından korkmak için neden kalmıyordu.

Yerlilerin arasında Fransız temsilcinin sözünü ettiği iki, üç sermaye sahibi ya da tacir vardı. Bunlar akıllarında Sahar'a gitmelerini gerektiren işten başka bir şey olmaksızın gösterişsiz bir şekilde yolculuk yapıyorlardı.

Kervandaki yabancı unsura gelince bu, üç Fransız; Kaptan Antifer, Juhel, Gildas Trégomain ve iki Mısırlı; Nazım'la İbni Ömer tarafından temsil ediliyordu.

Bu son ikisi kervanın kalkış saatini kaçırmamaya çok dikkat etmişlerdi. Kaptan Antifer onlardan bir şeyi saklamadığından, kervanın ertesi gün kal-

kacağını öğrenince hemen hazırlanmışlardı. Saint-Malolu denizcinin İbni Ömer'le başkâtibinden zerrece çekinmediğini söylemeye gerek bile yok. Anlaştıkları gibi Kaptan Antifer'in peşinden gitmek onların göreviydi, Antifer bundan dolayı kaygılanmayacaktı. Onları tanımıyormuş gibi davranmakta kesin kararlıydı. Kervanda olduklarını fark ettiğinde onları selamıyla onurlandırmadı ve tehditkâr bakışlarını gören mavnacı da başını onlardan yana dönmeye cesaret edemedi.

Yolcu ve mal taşımakta kullanılan hayvanlar üç çeşitti: develer, katırlar, eşekler. Bu topraklarda herhangi bir aracın, en basitinden bir arabanın bile kullanılması mümkün değildi. Yol, iz olmayan bu çakır çukur, bazen bataklık arazide, "*mauves*" denen bu rutubetli çayırlarda bir araç nasıl giderdi? Herkes uygun bulduğu bir hayvana binmişti.

Orta yükseklikte, güçlü ve diri iki katır amcayla yeğenini taşıyordu. Maskatlı işbilir Yahudiler kervana alışık bu hayvanları, söylemeye gerek yok ki, çok elverişli bir fiyata kiraya vermişlerdi. Kaptan Antifer birkaç yüz frank eksik ya da fazlaymış önemseyecek biri miydi? Elbette değildi. Bununla birlikte hangi fiyata olursa olsun Gildas Trégomain'in ağırlığını taşıyabilecek bir katır bulamamışlardı. Katır ırkının hiçbir temsilcisi elli fersahlık bir yolculukta bu insan kütlesini taşımaya dayanamazdı. *Güzel Amélie*'nin eski reisini taşımak için daha kuvvetli bir hayvan bulma zorunluluğu buradan doğmuştu.

"Tam bir baş belası olduğunu biliyor musun?" demişti kibarca Kaptan Antifer art arda birçok katırı denedikten sonra.

"Ne istiyorsun, dostum?... Beni seninle gelmeye zorlama!... Bırak, Maskat'ta seni bekleyeyim..."

"Asla olmaz!"

"E, kendimi parça parça taşıtamam ya?"

"Bay Trégomain," demişti Juhel, "bir deveye binmeye itirazınız olur mu?"

"Hiç olmaz, çocuğum, eğer beni taşıyabilecek bir deve bulabilirsen."

"Çok iyi bir fikir," diye haykırmıştı Kaptan Antifer. "Şu develerden birine pekâlâ binebilir..."

"Yerinde bir tabirle 'çöl gemisi' diyorlar bu hayvanlara" diye ilave etmişti Juhel.

"Git bir çöl gemisi getir!" demekle yetinmişti uysal mavnacı.

O gün Gildas Trégomain işte bu yüzden geviş getiren bu hayvanların en irilerinden bir tanesinin iki kocaman hörgücünün arasına yerleşmişti. Bundan hiç rahatsızlık duymamıştı. Onun yerinde bir başkası olsa bundan gurur bile duyabilirdi. Böyle hissetmekte haklı olsa bile o bunu hiç göstermedi ve sadece gemisini elinden geldiğince iyi yönetmeye, sağa sola sapmadan doğru yönde ilerletmeye çalıştı. Kervanın hızı arttığında hayvanın yürüyüşü binicisini çok sarsıyordu. Ama mavnacının etli kıçı bu sarsıntıyı yumuşatmaya yetiyordu.

Sauk kendi tercih ettiği kervanın arkasında, bu tür yolculuklara alışkın birinin tavrıyla uysal bir katırı sürüyordu. Yakınında, arayı açmamaya çalışan İbni Ömer küçük bir eşeğin sırtında kervana ayak uydurmaya çalışıyordu; ayaklarının yeri süpürüyor olması onu muhtemel bir düşüşten koruyordu. Bir katırın sırtına binmek?... Noter buna dünyada karar veremezdi. Çok yüksekten

düşerdi. Öte yandan bu Arap katırları oynak, azgın, kaprisli hayvanlardı, onları dizginlemek çok büyük beceri ve güç gerektiriyordu.

Kervan iki saat öğlen molası vererek günde on fersah yol alıyordu. Bir gecikme olmazsa dört günde Sahar'a ulaşmış olacaklardı.

Dört gün, adacığına kavuşmak için yanıp tutuşan Kaptan Antifer'e sonsuzluk kadar uzun gelmiş olmalıdır. Yine de maceralı yolculuğu sona ermek üzereydi... Hedefine varmak için birkaç gün daha sabretmesi gerekiyordu... Peki, o beklenen ana yaklaştıkça neden kendini daha sinirli, daha endişeli hissediyordu? Ağzından tek kelime alamayan arkadaşları artık sadece kendi aralarında konuşur olmuşlardı.

Geviş getiren hayvanının tepesinde bir hörgüçten diğerine sallanıp duran mavnacı düşüncesini arkadaşına açtı:

"Juhel, aramızda kalsın, sen şu Kâmil Paşa'nın definesine inanıyor musun?"

"Hımm!" dedi Juhel, "Bana akıl almaz bir şey gibi geliyor!"

"Juhel... ya bu ada yoksa?..."

"Diyelim ki ada var, Bay Trégomain, peki, define yoksa?..."

Amcam, Bourbon'u bulmak üzere yola çıkan, ama Bourbon'u bulamayıp Marsilya'ya geri dönen şu ünlü Marsilyalı kaptanın örneğini taklit etmek zorunda kalacak!"

"Bu onun için müthiş bir darbe olur, Juhel, bu durumda akıl sağlığını koruyabilir mi bilmem!"

Mavnacıyla genç dostunun bu varsayımları Kaptan Antifer'in huzurunda dile getirmediğine

inanabilirsiniz. Ama buna ne gerek vardı ki? Bu inatçı adamın inancını hiçbir şey sarsamazdı. Elmasların ve olağanüstü değerli diğer taşların, koordinatlarını tam olarak bildiği bir adada Kâmil Paşa'nın gömdüğü yerde olduğundan kuşkulanmak hiç aklından geçmemişti. Onun tek kaygısı bu seferi başarıyla sona erdirmeye çalışırken karşılaşacağı kimi zorluklardı.

Gerçekte yolculuk nispeten kolay olmuştu. Büyük bir ihtimalle de kazasız belasız tamamlanacaktı. Sahar'a varır varmaz bir tekne bulacak, adayı aramaya gidecek ve üç varili gömülü olduğu yerden çıkaracaklardı... Buraya kadar bizim Saint-Malolu kadar kararlı birini kaygılandıracak bir şey yoktu. Mavnacı ve Juhel'in eşliğinde bir kervanla bir yere gitmekten kolay ne vardı? Definenin adadan Sahar'a taşınmasında da zorlukla karşılaşmayacakları varsayılabilirdi. Fakat Maskat'a dönmek için altın ve değerli taşlarla dolu bu variller sahil boyunca taşınan diğer mallar gibi deve sırtında taşınmalıydı... Peki, gümrük memurlarını şüphelendirmeden... fahiş gümrük harçları ödemek zorunda kalmadan bunları gemiye nasıl yükleyeceklerdi?... İmam'ın, topraklarında bulunan bir definenin mutlak sahibi olduğu iddiasıyla bunlara el koymaya kalkışmayacağı ne malumdu? Kaptan Antifer boş yere "Benim adacığım" deyip duruyordu, ada ona ait değildi... Kâmil Paşa adayı ona miras bırakmamıştı ve bu adanın Maskat İmamlığının bir parçası olduğu su götürmezdi!

Dönüş yolundaki nakliye güçlükleri bir yana, Süveyş'e kalkacak bir sonraki posta vapuruna yeniden binmenin güçlükleri... kafasının ka-

rışması için yeterince önemli nedenler. Zengin Mısırlının hazinelerini getirip Umman Körfezinde bir adaya gömmesi ne kadar saçma ne kadar yersiz bir fikirdi?... Pasifik Okyanusunun sayısız takımadaları arasına dağılmış, gözlerden ırak, kimsenin üzerinde hak iddia etmediği, vârisin kendisine bırakılan mirası hiç şüphe uyandırmadan kolayca alabileceği yüzlerce, binlerce başka ada yok muydu?...

Kısacası durum buydu ve değiştirmenin imkânı yoktu. Bu ada yerküremizin jeolojik şekillenmesinden beri Umman Körfezinde bir noktayı işgal ediyordu ve dünyanın sonuna kadar da orada kalacaktı. Ne yazık ki onu bir gemiyle çekip Saint-Malo'nun karşısına götüremiyorlardı!... Yapılabilseydi, işleri ne kadar kolaylaştırırdı bu.

Kaptan Antifer'in zaman zaman öfke patlamaları yaşamasına sebep olan ne büyük kaygıların pençesinde kıvrandığı kolayca tahmin edilebilir. Ah! Ne kötü bir yol arkadaşıydı o; hep homurdanan, sorulara cevap vermeyen, hayvanını arkadaşlarından uzakta süren ve zavallı katırı zaman zaman hiç de hak etmediği sopa darbeleriyle ödüllendiren... doğru söylemek gerekirse, sabırlı hayvan güçlü bir sıçrayışla binicisini sırtından atsa ona kızmak için bir neden bulunamazdı.

Juhel amcasının sıkıntılarını tahmin ediyor, fakat müdahale etmeye cesaret edemiyordu. Gildas Trégomain çift hörgüçlü binek hayvanının tepesinde, dostunun aklından neler geçtiğini anlıyordu. Her ikisi de böyle bir moral çöküntüye karşı mücadele etmekten vazgeçmiş, birbirlerine bakarak anlamlı bir şekilde başlarını sallıyorlardı.

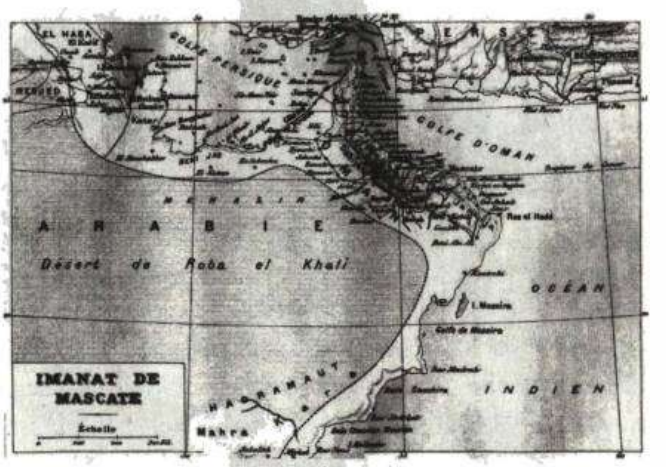
Yolculuğun bu ilk günü aşırı bir yorgunluğa neden olmamıştı. Ancak hava sıcaklığı bu enlemde çoktan yükselmişti. Yengeç dönencesi sınırlarında Güney Arabistan'ın iklimi Avrupalılar için fazla sertti. Genellikle dağlardan kavurucu bir rüzgâr esiyor, gökten ateş yağıyordu. Denizden esen meltem havayı serinletmeye yeterli değildi. Batıya doğru yükselen Cebel sıradağları güneş ışınlarını dev bir alıcı gibi yansıtıyordu. Bundan başka, sıcak mevsimde sıcaklık doruğuna çıktığında geceler boğucu bir hal alıyor ve uyumak imkânsız oluyordu.

Bunlara rağmen, üç Fransız eğer ilk gün çok fazla sıkıntı çekmediyse bunun nedeni kervanın kıyıya yakın ağaçlıklı ovalarda yol alıyor olmasıydı. Maskat çevresinin çölün çorak topraklarıyla bir benzerliği yoktu. Arazi gür bir bitki örtüsüyle kaplıydı. Toprağın kuru olduğu yerlerde mısır, dallanan akıntılarla bölündüğü yerlerde pirinç ekiliydi. Sonra banyan ağacı ormanlarında ve –büyük ölçekte ihracatı ülkenin başlıca zenginliklerinden birini oluşturan– arapzamkı üreten mimozaların arasında gölge eksik olmuyordu.

Akşam kamp batıdaki dağların kaynaklarıyla beslenen ve suları yavaş yavaş körfeze doğru akan küçük bir nehrin kıyısında kuruldu. Hayvanları, yularlarını çıkarıp bu düzenli molalarda hep yapıldığı gibi ayaklarına zincir bağlamaksızın uygun bir çayırda otlamaya bıraktılar. Sadece bu hikâyenin kahramanlarından söz etmek için amcayla yeğenin katırlarını ortak çayıra bıraktıklarını söyleyeceğiz – Sauk da kamp yerine varır

varmaz aynısını yaptı. Mavnacının devesi akşam namazı vaktinde Kuran'a inanan biri gibi diz çöktü, üzerinden inen Gildas Trégomain hayvanın burnunu okşadı. İbni Ömer'in eşeğine gelince hayvan ansızın durdu ve binicisi üzerinden inmekte yavaş davranınca da beklenmedik bir çifte darbesiyle onu yere serdi. Noter dua eden bir Müslüman gibi yüzü Mekke'ye dönük yatıyordu, ancak Allah'a ve peygamberine dua etmek yerine eşeğine lanet okuyordu.

Maskat'tan kırk kilometre uzaklıkta, kervanların her zamanki mola yerinde olaysız bir gece geçirdiler.

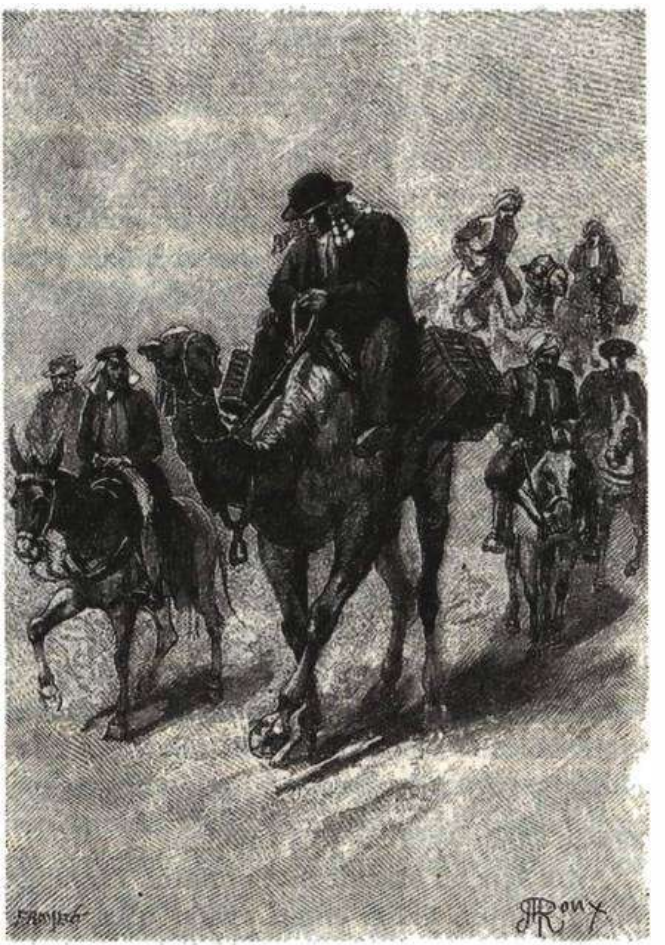

Maskat İmamlığı

Ertesi gün, şafağın ilk ışıklarıyla yola çıkan kervan Sahar yönünde yola koyuldu.

Artık açık bir arazide ilerliyorlardı. Yeşilliğin yerini kumun aldığı engin ovalar ufka kadar uzanıyordu. Suyun kıtlığı, gölgenin yokluğu, yorucu yürüyüşler, bütün bu aksilikleriyle bir

Sahra Çölü manzarası. Kervanla yolculuk yapmaya alışkın Araplar için bu yolculuk çok sıradandı, onlar bu uzun yolculukları yaz ortasında, çok daha bunaltıcı sıcaklarda tamamlarlardı. Fakat Avrupalılar bu sınavlara nasıl dayanabilirlerdi?

Şafağın ilk ışıklarıyla yola çıkan kervan Sahar yönünde yola koyuldu.

Hemen söyleyelim ki onlar bu sınavdan alınlarının akıyla çıktılar, hatta birkaç hafta sonra tropik güneş altında ağırlığından epeycesini kaybedecek olan mavnacı bile. Düzenli, esnek adımlarla yürüyen devesinin iki hörgücü arasında sallana sallana mutlulukla kestiriyordu. Yerine öyle sağlam kurulmuştu ki âdeta hayvanın bir parçası olmuştu, düşmesinden korkmak yersizdi. Öte yandan nazik hayvanının yolun tehlikelerini kendisinden daha iyi bildiğini anlamakta gecikmedi, artık onu yönetmeye çalışmıyordu. *Güzel Amélie* çekme halatının ucunda Rance Nehri boyunca çekildiğinde bundan daha güvenli bir şekilde ilerlemiyordu.

Güçlü kuvvetli bir genç olan Juhel'e gelince Maskat ile Sahar arasındaki yolda olmasına rağmen düşünceleri çok uzaklarda, Bretonya'daki sevgili şehrinde, Énogate'ın onu beklediği evin önündeki Haute-Salles Sokağındaydı... Amcasının onu evlendirmek istediği şu prenses umurunda değildi! Asla güzel kuzininden başka bir kadınla evlenemezdi! Dünyada onunla karşılaştırılabilecek bir düşes var mıydı, isterse kraliyet ailesinden olsun?... Hayır. Kâmil Paşa'nın milyonları hiçbir şeyi değiştirmeyecekti; varsayalım ki bu macera gerçekleştirilmesi mümkün olmayan bir *Binbir Gece Masalları*'ydı. Juhel'in Maskat'a gelir gelmez nişanlısına bir mektup yazmış olduğunu söylemeye bile gerek yok. Ama bu mektup ne zaman onun eline geçecekti?...

Kaptan Antifer her gün bir önceki günden daha kaygılı görünüyordu, ertesi gün daha da kaygılı olacağı kesindi. Fıçıları nasıl taşıyacağını düşünüyordu boyuna ve düşündükçe de daha

fazla kaygılanıyordu; şunu söylemeliyiz ki bunda hiç haksız değildi.

Bilseydi ki bu kervanda bile nasıl sıkı sıkıya gözetleniyor, kim bilir ne kadar endişelenirdi? Evet... Kervanda hiç kuşku çekmeden onu sürekli gözetleyen kırk yaşlarında, yerli halktan, kurnaz görünüşlü biri vardı.

Gerçekte Süveyş'le Maskat arasında on beş günde bir sefer yapan posta vapurundan İmamlık polisi yakın ilgisini esirgemiyordu. İmamlık topraklarına ayak basmak isteyen bütün yabancılardan alınan vergiden başka, hükümran onu ziyarete gelen Avrupalılara karşı Doğulu bir merak besliyordu. Onların geliş nedenlerini, kalmaya niyetli olup olmadıklarını öğrenmek istemeleri çok doğaldı... Bu yüzden üç Fransız'ın rıhtıma ayak basmalarından ve İngiliz oteline yerleşmelerinden sonra polis şefi onları akıllıca bir koruma altına almakta tereddüt etmedi.

Daha önce söylediğimiz gibi sokakların güvenliğini sağlama konusunda hayran olunacak tarzda örgütlenmiş olan Maskat polisi kara yoluyla veya deniz yoluyla gelen yabancıları gözetleme konusunda da bundan aşağı kalmıyordu. Bu haytaların her zaman çıkarıp gösterecekleri usulüne uygun düzenlenmiş belgeleri istemekten, cevabını vermeye hazır oldukları soruları sormaktan uzak duruyorlardı. Fakat onları asla gözden kaybetmiyor, Doğu zekâsına yaraşır bir ihtiyatla "gizlice gözetliyorlardı."

Bundan çıkan sonuç, Kaptan Antifer'in nereye giderse gitsin peşini bırakmamakla görevli bir gizli polis tarafından göz hapsinde tutulduğuydu.

Bu polis memuru hiç soru sorma gereği duymadan bu Avrupalıların ülkeye gelme amaçlarının ne olduğunu eninde sonunda öğrenecekti. Bunlar dilini bilmedikleri kalabalık bir topluluk içinde bir sıkıntı yaşarlarsa bu polis memuru sınırsız bir incelikle onların yardımına koşuyordu. Bu bilgi sayesinde İmam, ancak herhangi bir nedenle onları alıkoymakta bir yarar görmüyorsa gitmelerine izin veriyordu.

Bu sıkı gözetim Kaptan Antifer'in planlarını ciddi bir şekilde engelleyebilirdi. İnanılmaz değerli bir defineyi gömülü olduğu yerden çıkarmak, onu Maskat'a taşımak, Süveyş'e gidecek bir posta vapuruna yüklemek zaten yeterince zordu; bunu Zat-ı şahanelerinin öğrenmesi halinde karşılaşacakları zorlukları düşünmek bile istemiyordu.

Bereket versin –tekrar etmekte yarar var– Pierre-Servan-Malo ileride çıkabilecek artan zorlukları bilmiyordu. Şu anda duyduğu kaygıların yükü onu bunaltıyordu. İmamlığın bir ajanının sorgulayıcı bakışları altında yolculuk ettiğini bilmiyor, bundan kuşkulanmıyordu. Ne iki arkadaşı ne de kendisi kervandaki kişiler arasındaki bu ihtiyatlı, bu ketum şahsı, onlarla ilişki kurmadan onları gözetleyen bu Arap'ı fark etmişlerdi.

Ancak bu manevra onların gözünden kaçmışsa bile aynı şey Sauk için söz konusu değildi. İbni Ömer'in sözüm ona başkâtibi Arapça bildiğinden Sahar'a gitmekte olan tacirlerden bazılarıyla sohbet etme imkânı bulmuştu. Polis memuru bu insanların hiçbiri için yabancı değildi, dolayısıyla adamın mesleği apaçık ortadaydı. Sauk o zaman bu ajanın Kaptan Antifer'i gözetliyor ola-

bileceğinden kuşkulandı ve bu durum canını az sıkmadı. Gerçekte Kâmil Paşa'nın mirasının bir Fransız'ın eline geçmesini istemiyordu istemesine, ama İmam'ın eline geçmesini hiç istemiyordu. Diğer taraftan, unutmayalım ki, polis memuru hiçbir şekilde iki Mısırlıdan şüphelenmiyor, onların üç Avrupalıyla aynı hedefe doğru yürüyor olabileceğinden hiç kuşkulanmıyordu. Onlarla aynı uyruğa sahip yolcular sık sık Maskat'a gelirlerdi. Ve kimse bunlardan kuşkulanmazdı, bu da polisin –hatta Zat-ı şahanelerinin imamlığında bile– mükemmel olmadığını kanıtlar.

Öğlen molasıyla kesintiye uğrayan yorucu bir günün ardından kervan günbatımından biraz önce kamp kurdu.

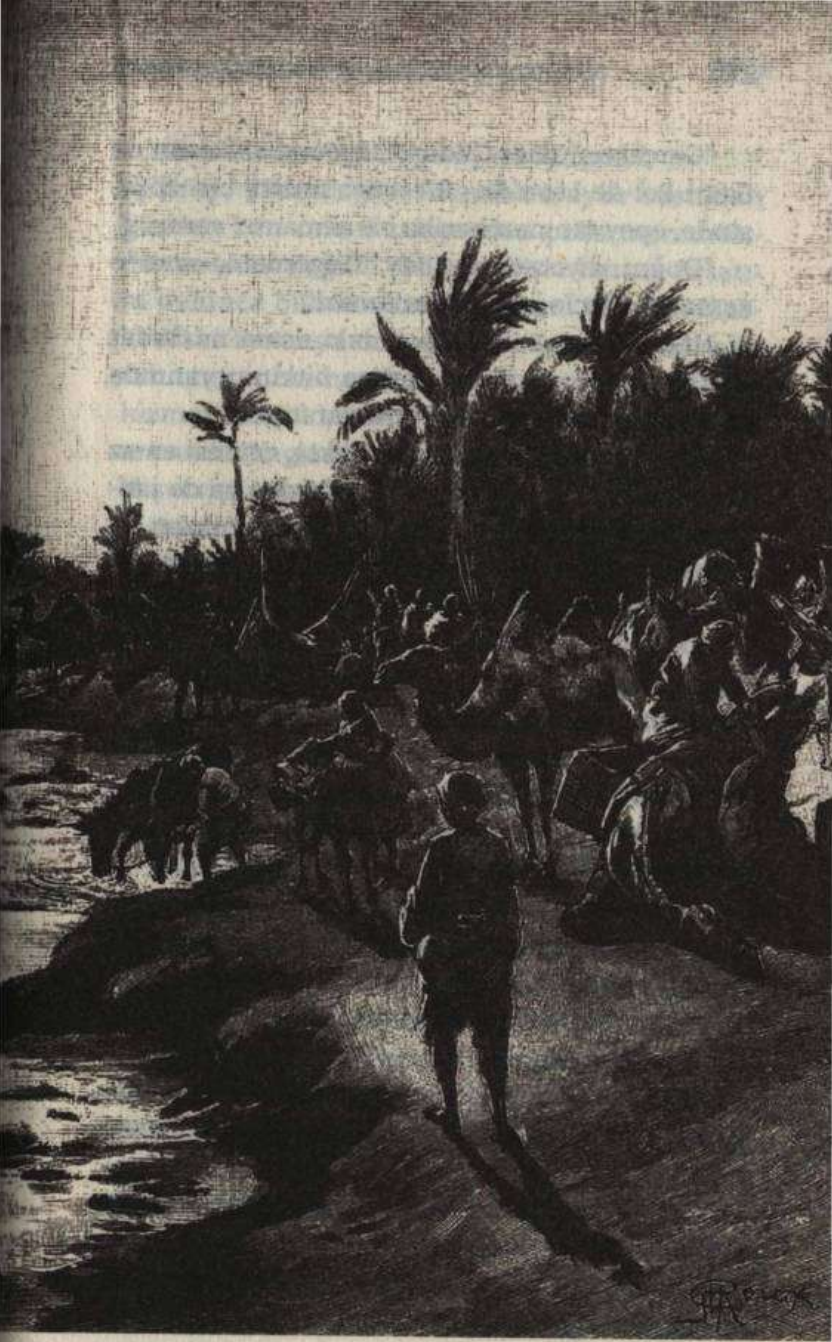
Orada, yarı kurumuş bir tür lagünün yakınında bölgenin en ilginç doğal güzelliklerinden biri bulunuyordu. Bütün bir kervanı altında barındırabilecek bir ağaçtı bu ve sağladığı barınma öğlen saatlerinde fazlasıyla makbule geçiyordu. Güneş ışınları yerin beş metre yukarısında muazzam bir tente gibi uzanan, dal ve yaprakların oluşturduğu kubbeyi delemiyordu.

"Ben ömrümde böyle bir ağaç görmedim!..." diye bağırdı Juhel, katırı ilk dalların altında kendiliğinden durduğunda.

"Ve muhtemelen de bir daha görmeyeceğim!" diye cevap verdi mavnacı, yeni diz çökmüş devenin hörgüçleri arasından ayağa kalkarken.

"Sen ne diyorsun bu ağaca, amca?" diye sordu Juhel.

Amca, dostunu ve yeğenini bu kadar heyecanlandıran şeyi görmediğinden hiçbir şey söylemedi.

Kervan günbatımından biraz önce kamp kurdu.

"Gerçekte," dedi Gildas Trégomain, "Bizim de Saint-Pol-de-Léon'da, Bretonya'mızın bir köşesinde, epey tanınan harika bir asmamız vardı..."

"Doğru diyorsunuz, Bay Trégomain, ama o asma bu ağaçla karşılaştırılamaz!"

Hayır! Saint-Pol-de-Léon'daki asma ne kadar harika olursa olsun bu devasa bitkinin yanında sadece basit bir ağaççık etkisi yaratıyordu.

Bu, gövdesi inanılmaz kalınlıkta, çevresi en az otuz metre olan bir banyan ağacıydı – ya da istiyorsanız incir ağacı deyin. Bir kuleyi andıran bu gövdeden birbiriyle kesişen, üst üste binen inanılmaz sayıda çift dal çıkıyor ve yarım hektarlık bir alanı gölge altında bırakıyordu. Güneş ışınlarına ve sağanak yağışlara karşı ne ateşin ne de suyun nüfuz edebildiği muazzam bir şemsiye.

Mavnacının vakti olsaydı –çünkü sabrı vardı– bu banyan ağacının dallarını sayarak merakını giderirdi. Kaç dalı vardı acaba?... bu soru merakını kışkırtıyordu.

Sonunda bu merakı giderildi. Bu şöyle oldu.

Banyan ağacının alçak dallarını döne döne inceler, ileri uzattığı elinin parmaklarıyla sayarken arkasında şöyle söylendiğini işitti:

"Ten thousand."

Koyu bir Doğulu aksanıyla söylenen bu iki İngilizce kelimeden, bu dili hiç bilmediği için bir şey anlamadı.

Fakat Juhel İngilizce biliyordu, bu bilgiyi veren yerliyle bir iki kelime konuştuktan sonra;

"Öyle anlaşılıyor ki ağacın on bin dalı varmış," dedi mavnacıya hitaben.

"On bin?..."

"En azından bu Arap böyle söylüyor."

Arap, yabancıların İmamlık'a ayak bastıkları günden beri onları takip eden polis memurundan başkası değildi. Onlarla ilişki kurma fırsatını bulunca bundan yararlanmıştı. Kendini Maskat'taki Britanya orta elçiliğinde tercüman olarak tanıtan ve nazik bir şekilde üç Avrupalının hizmetinde olduğunu bildiren bu Arap'la Juhel arasında Anglosakson dilinde birkaç soru cevap alışverişi yapıldı.

Juhel yerliye teşekkür etti ve Sahar'a varışlarından sonra atacakları adımlarda bu adamdan yararlanacakları düşüncesiyle bu durumdan amcasını haberdar etti.

"Güzel... güzel!..." demekle yetindi Kaptan Antifer. "Adamla anlaşın ve bol para ödeyeceğimizi söyleyin."

"Ona ödeme yapacak bir şeyler bulmamız şartıyla!" diye mırıldandı kuşkucu Trégomain.

Her ne kadar Juhel bu karşılaşmanın çok iyi olduğunu düşünüyorsa da Sauk bundan pek memnun olmuş gibi görünmüyordu. Polis memurunun Saint-Malolularla temasa geçtiğini görmek onu daha fazla endişeye sevk ediyordu, bu yerlinin entrikalarını daha yakından izlemeye karar verdi. Ah, İbni Ömer nereye gittiklerini... yolcuğunun Sahar'da mı sona ereceğini... daha ileriye gidip gitmeyeceklerini öğrenebilmiş olsaydı?... Ada Umman Körfezinde mi, Hürmüz Boğazında mı, yoksa Basra Körfezinde mi bulunuyordu?... Onu Arabistan kıyılarına yakın bir yerde mi, İran kıyılarına yakın bir yerde mi, Şah'ın egemenlik alanıyla Osmanlı Sultanının egemenlik alanlarının

kesiştiği yerde mi aramaları gerekecekti?... Kaptan Antifer Sahar'da yeniden gemiye binmeyi mi hesaplıyordu?... Orada gemiye binmemiş olması adanın koordinatlarının Hürmüz Boğazının ötesinde olduğunu göstermiyor muydu?... Tabii eğer kervan yolculuğu Şarika'ya kadar, Katif'e kadar ya da Basra Körfezinin dibinde yer alan Korenc'e kadar devam etmiyorsa?...

Bu korkunç belirsizlikler, bu kafa karıştırıcı varsayımlar Sauk'u aşırı heyecanlandırıyor, sonuçlarına katlanmak da zavallı notere kalıyordu.

"Bay Antifer ısrarla beni bir yabancı olarak görüyorsa bu benim hatam mı!..."

Bir yabancı olarak mı? Hayır! Daha da kötüsü; varlığı kendisine vasiyet sahibi tarafından dayatılmış davetsiz bir misafir olarak görüyordu. Ah, şu yüzde bir olmayacaktı ki!... Fakat bu yüzde bir sıkıntılara katlanmaya değerdi!... Ancak, ne zaman sona erecekti bu sıkıntılar?...

Ertesi gün kervan, vahası olmayan bir çölü andıran uçsuz bucaksız ovalardan geçti. O gün ve onu izleyen iki gün son derece yoruldular – özellikle sıcaktan çok bunaldılar. Mavnacı Kuzey Kutbu'ndan aşağı enlemlere doğru sürüklenen aysbergler gibi eriyeceklerine inanmaya başladı. Altında ezilen iki hörgüçlü taşıyıcısını fazlasıyla memnun edecek şekilde ağırlığının kesinlikle onda birini kaybetti.

Yolculuğun bu son aşamasında dikkat çekici hiçbir olay olmadı. Not edilmesi gereken tek şey Arap'ın –adı Selik'di– Juhel'le ahbaplığının, her ikisinin de İngilizce konuşabiliyor olmaları sayesinde artmış olmasıydı. Fakat genç kaptanın ih-

tiyatı elden bırakmadığından ve amcasının sırrını açık etmediğinden emin olabiliriz. Şube açmaya elverişli bir sahil şehri bulmak, yani Maskat'taki Fransız temsilciye anlatılan hikâye sözüm ona tercümana da okundu. Peki, adam buna inandı mı? Juhel inandığını tahmin ediyordu. Doğrusu şu ki çarıklı erkânıharp sadece daha fazla şey öğrenmek için inanmış rolü yapıyordu.

Sözün kısası, 27 Mart öğleden sonra, dört buçuk günlük bir yolculuğun ardından kervan Sahar şehrinin surlarını aşıyordu.

XIV

Kaptan Antifer, Gildas Trégomain ve Juhel Sahar'da çok sıkıntılı bir gün geçiriyorlar

Bizim üç Avrupalının Sahar'a eğlenmek için değil de iş için gelmiş olmaları kendileri açısından isabet olmuştu. Şehirde bir turistin dikkatini çekecek hiçbir şey yoktu, onca zahmete girip buraya kadar gelmeye değmezdi; evet, sokaklar yeterince temizdi, bununla birlikte meydanlar gün ışığına boğulmuştu, yazın en sıcak döneminde boğazlar hararetten kuruyunca ancak birkaç bin kişinin ihtiyacını güçbela karşılayan bir akarsu vardı; Doğulu tarzda sadece iç avludan ışık alan oraya buraya rastgele serpilmiş evler, İmam'ın yazları iki üç haftalığına krallığının kuzeyine gittiğinde kalmaktan pek de şikâyetçi olmadığı, herhangi bir üslubu olmayan, Arap mimarisinin inceliklerinden yoksun çok büyük bir bina, hepsi bu kadar.

Sahar ne kadar önemsiz olursa olsun Umman Körfezinin kıyısında bulunuyordu, onu en önemli kılan özelliğiyse istenen hassasiyetle saptanmış olan coğrafi konumuydu.

Şehir 54° 29′ doğu boylamında ve 24° 37′ kuzey enleminde bulunuyordu.

Demek ki Kâmil Paşa'nın mektubunda belirtilen enlem ve boylam dereceleri nedeniyle adayı Sahar'ın yirmi sekiz dakika doğusunda ve yirmi

iki dakika kuzeyinde aramak gerekecekti.* Yani sahilden itibaren kırk, elli kilometre uzaklıkta.

Sahar'da çok fazla sayıda otel yoktu. Bir çeşit kervansaray vardı ki bu kervansarayın az sayıdaki odası, daha doğrusu hücresi bir daire oluşturacak şekilde düzenlemişti ve mobilya olarak her birinde sadece birer yatak bulunuyordu. Yardımsever tercüman Selik Kaptan Antifer'i, yeğenini ve dostunu buraya götürdü.

"Bu nazik Arap'a rastlamamamız ne büyük bir şans bizim için!" deyip duruyordu Gildas Trégomain. "Fransızca ya da en azından Bretonca konuşamıyor olması çok yazık!"

Bununla birlikte Juhel ile Selik söylenmesi gereken konularda birbirlerini yeterince anlıyorlardı.

O gün, yolculuktan yorgun düşmüş olan Juhel'le mavnacının aklında iyi bir yemek, ardından da on iki saatlik iyi bir uyku çekmekten başka bir şey olmadığını söylemeye gerek yok. Ancak Pierre-Servan-Malo'ya bu kadar makul bir isteği kabul ettirmek kolay değildi. Adacığına yaklaştıkça yerinde durmakta zorlandığından onu geciktirecek hiçbir öneriyi dinlemiyor... *hic et nunc*** bir tekne kiralamak istiyordu!... Kâmil Paşa'nın değerli fıçılarını körfezde gömdüğü yere ulaşmak için atılacak tek bir adım –bunun on iki fersahlık bir adım olduğu doğru– kalmışken dinlenmek!

---

* J. Verne'in Sahar için verdiği enlem doğruysa da boylam 2,440 hatalıdır. Verilen enlem ve boylamı doğru kabul ettiğimizde adacığın yeri 47,0 km doğuda, 40,7 km kuzeyde oluyor.

** (*Lat.*) Derhal.

Kısacası, Juhel'in amcasının ne kadar sabırsız ne kadar sinirli ya da ne kadar çılgın bir durumda olduğunu kanıtlayan hareketli anlar yaşandı. Kaptan Antifer sonunda sakinleşti... Bazı önlemler almak yerinde olacaktı... Bu kadar acele etmek Sahar polisinin dikkatini çekerdi... Define yirmi dört saat içinde buharlaşmayacaktı ya...

"Yeter ki ada var olsun!" diyordu Gildas Trégomain kendi kendine. "Eğer yoksa... ya da artık yoksa benim zavallı dostum delirir!"

İyi yürekli mavnacının korkuları bir dereceye kadar haklı çıkacak gibi görünüyordu.

Öte yandan şunu da belirtelim ki hayal kırıklığına uğrayan Kaptan Antifer delirme tehlikesiyle karşı karşıya kalacaksa, aynı hayal kırıklığı Sauk üzerinde benzer bir delilik değil, çok daha korkunç sonuçlar doğuracak bir etki yaratırdı. Sahte Nazım, İbni Ömer'in zararsız atlatamayacağı aşırı öfke patlamalarına kendini kaptırabilirdi. Sabırsızlık ateşi Saint-Malolu denizci gibi onun da içinde yanıyordu, o gece en azından iki yolcunun kervansaraydaki hücrelerinde geceyi uykusuz geçirmiş olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Aynı hedefe iki ayrı yoldan yürümeyecekler miydi? Bunlardan biri günün doğmasını bir tekne kiralamak için bekliyorsa, diğeri Sahar'a dönüş sırasında defineyi ele geçirmek için yüksek ücretle yirmi kadar gözünü budaktan sakınmaz serseri bulmaktan başka bir şey düşünmüyordu.

Nihayet güneşin ilk ışınlarının belirmesiyle o unutulmaz 28 Mart gününü haber veren şafak söktü.

Selik'in tekliflerinden yararlanmak yapılacak en doğru şeydi. Bu yardımsever Arap'la görüşme ve başarıyla sonuçlandırma görevi doğal olarak Juhel'e düşüyordu. Giderek şüpheleri artan Selik'se geceyi kervansarayın avlusunda geçirmişti.

Selik'ten isteyeceği hizmet konusunda Juhel biraz sıkıntı duymuyor değildi. Neticede bir gün önce Sahar'a gelmiş ve bir tekne bulmak için acele eden üç yabancı, üç Avrupalıydılar... Etrafta bir gezinti yapmak istiyorlardı –başka nasıl bir bahane bulunabilirdi ki?– Umman Körfezinde bir gezinti... en az kırk sekiz saat sürecek bir gezinti?... Bu biraz tuhaf, hatta çok tuhaf görünmüyor muydu? Ama Juhel belki de tercümanın bu isteği garip karşılayacağını düşünürken yanılıyordu.

Ne olursa olsun bu işi şöyle veya böyle sonuçlandırması gerekiyordu; Selik'le karşılaştığında Juhel ondan denizde iki gün kalabilecek bir tekne bulmasını rica etti.

"Niyetiniz körfezi aşıp, İran sahiline çıkmak mı?" diye sordu Selik.

Juhel'in aklına şüpheye, hatta Sahar'daki yetkililerin bile şüphesine yer bırakmayacak kadar doğal görünen bir cevap vermek geldi.

"Hayır... sadece coğrafi bir keşif yapmak istiyoruz," diye karşılık verdi. "Gezimizin amacı körfezdeki başlıca adaların yerlerini belirlemek... Sahar açıklarında küçük küçük adalar var, değil mi?"

"Epeyce var," diye cevap verdi Selik, "ama hepsi de önemsiz."

"Olsun," dedi Juhel, "sahile yerleşmeden önce körfezi gezmek istiyoruz."

"Nasıl isterseniz."

Genç kaptanın cevabını kuşkulu bulmasına rağmen Selik ısrar etmekten kaçındı. Gerçekte, polis memuru yabancıların Fransız temsilciye bildirdikleri niyetten, yani İmamlık'ın sahil şehirlerinden birinde bir şube açmak niyetinden haberdar olduğundan Umman Körfezi sahillerini keşfetmenin şube açmakla ne ilgisi var diye düşünmüş olmalıydı.

Bunun sonucu olarak şüpheleri daha fazla üzerlerine çekmiş olan Saint-Malolu denizciyle iki arkadaşı bundan sonra daha sıkı bir gözetim altında olacaklardı.

Harekâtın başarıya ulaşmasını zora sokacak üzücü bir pürüz. Define adada bulunursa Zat-ı şahanelerinin polisinin anında bundan haberdar olacağı kesindi. O zaman, güçlü olduğu kadar da vicdansız biri olan Zat-ı şahaneleri Kâmil Paşa'nın vârisini daha sonra hak iddiasında bulunmasın diye ortadan kaldırtacaktı.

Selik körfezin keşfi için gerekli tekneyi bulma işini üstlendi ve güvenilir bir tayfa temin edeceğine dair söz verdi. Erzaka gelince üç dört gün yetecek kadar erzak alacaklardı. Dönencelerin bu kararsız havasında, olacağı kesin değilse de en azından olması muhtemel gecikmelere karşı tedbirli davranmak uygun olurdu.

Juhel tercümana teşekkür etti ve hizmetlerinin cömertçe karşılık göreceğine dair söz verdi. Selik verilen bu söze karşı duyarsız olmadığını gösterdi. Sonra ilave etti:

"Bu keşif gezintisinde size eşlik etsem daha iyi olmaz mı? Arapça bilmediğinizden teknenin sahibiyle ve adamlarıyla sıkıntı yaşayabilirsiniz..."

"Hakkınız var," diye karşılık verdi Juhel. "Sahar'da kaldığımız sürece bize hizmet etmeye devam edin; tekrar ediyorum, bu işle vaktinizi boşa harcamış olmayacaksınız."

Bu sözlerle birbirlerinden ayrıldılar. Juhel, kumsalda dostu Trégomain'le gezinmekte olan amcasının yanına gitti, Arap'la neye karar verdiklerinden onu haberdar etti. Mavnacı, haklı nedenlerle, çok zeki görünüşlü bir yüzü olduğunu düşündüğü bu genç Arap'ı kılavuz ve tercüman olarak yanlarına almış olmalarına çok sevindi.

Pierre-Servan-Malo basit bir baş hareketiyle bunu onayladı. Sonra ağzında dolaştıra dolaştıra aşındırdığı çakılı değiştirip;

"Ya şu tekne?..." dedi.

"Tercümanımız bununla ilgileniyor, amca ve erzak temin etmekle de."

"Bana öyle geliyor ki limandaki gemilerden biri bir, bilemedin iki saatte hazır edilebilir... öff! Dünya turuna çıkmıyoruz ya..."

"Hayır, dostum," dedi mavnacı, "fakat insanlara zaman tanımalıyız. Sabırsızlanma, lütfen..."

"Ya canım sabırsızlanmak istiyorsa!..." dedi Kaptan Antifer öfkeyle Gildas Trégomain'e bakarak.

"O zaman sabırsızlan!" diye cevap verdi mavnacı saygıyla eğilerek.

Bu arada gün ilerliyor, Selik ortalarda görünmüyordu. Bu durumun Kaptan Antifer'i nasıl öfkelendirdiği kolayca tahmin edilebilir. Yeğeniyle düpedüz alay eden bu Arap'ı körfezin dibine yollamaktan söz etmeye başlamıştı bile. Juhel boş yere onu savunmaya kalkıştıysa da bu hiç

hoş karşılanmadı. Gildas Trégomain'e gelince, Selik'in zekâsı konusunda ısrar ettiğinde susması emredildi.

"Bir dolandırıcı," diye haykırdı Kaptan Antifer, "bir düzenbaz, sizin şu tercümanız, bana hiç güven vermeyen ve paramızı çalmaktan başka bir şey düşünmeyen bir hırsız..."

"Ona hiçbir şey vermiş değilim ki, amca."

"İşte, bunda hata etmişsin!... Eğer okkalı bir kaparo vermiş olsaydın..."

"Ama daha şimdi onun niyetinin bizi soymak olduğunu söylemiyor muydunuz?..."

"E, n'olmuş!..."

Ne Juhel ne de Gildas Trégomain bu çelişkili fikirleri bir düzene koymaya kalkıştı, bunu denemediler bile. Yapılacak en iyi şey Kaptan Antifer'i sakinleştirmek, bir aptallık, en azından bir ihtiyatsızlık yapmasını önlemek ve kuşku çekmeyecek şekilde davranmasını öğütlemekti. Peki, hiçbir şey dinlemek istemeyen bir adama söz geçirmeleri mümkün müydü?... Limanda iskeleye bağlı balıkçı tekneleri yok muydu?... Onlardan birini almak... mürettebatla anlaşmak... tekneye atlamak... yelken açmak... teknenin burnunu kuzeydoğuya çevirmek yeterli değil miydi?...

"Ama tek kelime Arapça bilmeden bu adamlarla nasıl anlaşacağız?..." diyordu Juhel tekrar tekrar.

"Onlar da tek kelime Fransızca bilmiyorlar!" diye ilave ediyordu mavnacı ısrarla.

"Neden bilmiyorlar?" diye karşılık veriyordu Kaptan Antifer öfkeden köpürerek.

"Fransızca bilmemeleri büyük bir hata... hem de çok büyük bir hata," diye karşılık veriyordu, böyle bir tavizle dostunu yatıştırmak isteyen Gildas Trégomain.

"Bütün bunlar senin hatan, Juhel!"

"Hayır, amca! Ben elimden geleni yaptım, tercümanımız da ortaya çıkmakta gecikmeyecektir... Her şeye rağmen ona güvenmiyorsanız Arapça konuşan İbni Ömer'den ve başkâtibinden yararlanabilirsiniz... İşte onlar da nihtımdalar..."

"Onlar mı?... Asla!... Bu kadarı yeter... onları kuyruk gibi taşımaktan bıktım usandım!"

"İbni Ömer'in bize yanaşacakmış gibi bir havası var," dedi Gildas Trégomain.

"Yanaşsın bakalım, mavnacı, yanaşsın. Onu batıracak bir borda ateşine tutacağıma söz veriyorum!"

Gerçekte Sauk'la noter Saint-Malolunun sularında manevra yapıyorlardı. Kaptan Antifer kervansaraydan ayrıldığında hemen peşine düşmüşlerdi. Onu gözden kaybetmemek görevleri, bir felakete dönüşme tehlikesi arz eden bu mali girişimin sonuna tanıklık etmek hakları değil miydi?

Sauk, İbni Ömer'i korkunç Pierre-Servan-Malo'dan açıklama istemesi için sıkıştırıyordu. Fakat Kaptan Antifer'in öfkeli halini gören noter onun karşısına çıkmaktan çekiniyordu. Sauk memnuniyetle bu korkak noter bozuntusunu oracıkta tepelerdi; belki de doğrudan meseleye dâhil olmasını engellediği için Fransızca bilmiyormuş gibi yapmış olmasından pişmanlık duyuyordu.

Kendi adına Juhel, amcasının İbni Ömer'e karşı takındığı tavrın durumu zora sokmaktan başka

bir işe yaramadığını gayet iyi anlıyordu. Son bir defa daha bunu amcasına anlatmaya çalıştı. Uygun fırsatı yakaladığını düşünüyordu, çünkü belli ki noterin ona söyleyeceği bir şey vardı.

"Haydi ama, amca, hiç öfkelenmeden beni dinlemelisiniz!" dedi Juhel. "Her şeyden önce biraz aklımızı kullanalım, mademki akıllı yaratıklarız..."

"Senin akıl yürütmek dediğin şey, Juhel, saçmalamak olmasın sakın!... Neyse, söyle bakalım, ne istiyorsun?..."

"Hedefimize bu kadar yaklaşmışken İbni Ömer'le görüşmemekte neden ayak dirediğinizi sormak istiyorum."

"Sonuna kadar ayak direyeceğim! Bu serseri, görevi kendisindeki bilgileri bana vermekken bendeki bilgileri çalmaya kalkıştı... Bir düzenbaz o... bir dolandırıcı..."

"Bunu zaten biliyorum, amca, onu aklamaya çalışmıyorum. Onun da bu seferde bulunmasını Kâmil Paşa'nın vasiyeti şart koşuyor mu, koşmuyor mu?..."

"Koşuyor."

"Üç fıçıyı gömülü olduğu yerden çıkarırken o da adada olmayacak mı?"

"Olacak."

"Yüzde birini ona vereceğinize göre definenin değerini değerlendirmeye hakkı yok mu?"

"Var."

"Mademki define çıkarılırken orada hazır bulunacak, bu işe nerede ve ne zaman girişeceğinizi bilmesi gerekmez mi?"

"Gerekir."

"Peki, sizin hatanız yüzünden veya başka bir nedenle vasiyetnamenin yerine getirilmesiyle görevlendirilmiş biri olarak sizin yanınızda bulunmazsa, daha sonra itiraz edemez mi ve bu büyük bir ihtimalle kaybedeceğiniz bir davanın konusu olmaz mı?"

"Olur."

"Son olarak, amca, körfezdeki yolculuk sırasında İbni Ömer'in de size eşlik etmesine katlanmak zorunda değil misiniz?"

"Evet."

"Şu halde ona bizimle birlikte tekneye binmeye hazır olmasının söylenmesine razı oluyorsunuz, değil mi?"

"Hayır," diye cevap verdi Kaptan Antifer.

Ve bu "hayır" kelimesi öyle yüksek bir sesle söylenmişti ki noterin göğsünün tam ortasına bir kurşun gibi saplandı.

"Görüyorsun ya," dedi Gildas Trégomain, "aklın sesini dinlemek istemiyorsun ve hata ediyorsun. Neden burnunun dikine dikine gidiyorsun?... Juhel'i dinlemekten ve tavsiyelerine uymaktan daha akıllıca bir şey olamaz! Bu İbni Ömer'i sen ne kadar sevmiyorsan ben de o kadar sevmiyorum!... Ama mademki onu kabul etmek zorundayız bari iyi bir tavır gösterelim," vs.

Gildas Trégomain'in bu kadar uzun konuşması çok nadirdi, sözünü bitirmesine arkadaşının izin vermesi ise daha da nadirdi. Mavnacı eteğindekileri dökerken Kaptan Antifer'in ellerinin seğirdiği, çenesinin kenetlendiği, yüzünün sıntışla nasıl kasıldığı tahmin edilebilir! Belki de ağzından son kelimeler dökülürken inatçı Breton'u ikna ettiğini

hayal eden mavnacı hitabet gücünden dolayı büyük bir memnuniyet duyuyordu.

"Bitti mi, mavnacı?..." diye sordu Kaptan Antifer.

"Evet," diye cevap verdi Gildas Trégomain, Juhel'e doğru muzaffer bir bakış atarak.

"Ya senin söyleyecek bir şeyin var mı, Juhel?"

"Yok, amca."

"O zaman ikiniz de cehenneme gidin!... Çok istiyorsanız, görüşün o noter müsveddesiyle!... Bana gelince, ben onunla konuşursam, bu sadece ona sefil ve dolandırıcı demek için olacak!... Ne haliniz varsa görün!"

Pierre-Servan-Malo öyle okkalı bir denizci küfrü savurdu ki ağzındaki çakıl bir üfleme borusundan fırlayan bezelyeler gibi dışarı fırladı. Sonra silahını yeniden doldurmak için zaman harcamaksızın dümeni kırıp rüzgâr altı tarafında ortadan kayboldu.

Ne var ki Juhel istediği şeyi kısmen elde etmişti. Amcası, mecbur olduğunu anladığından, yeğeninin noteri planlarından haberdar etmesine itiraz etmiyordu artık. Ve Sauk tarafından sıkıştırılan noter Saint-Malolunun ayrılmasından sonra daha az korkuyla yanaşıyordu, topu topu üç beş kelime konuşmaları gerekiyordu.

"Bayım," dedi İbni Ömer cüretini bağışlatmak istercesine alçakgönüllü bir tavırla eğilerek, "affınıza sığınıyorum, efendim, izniniz olursa..."

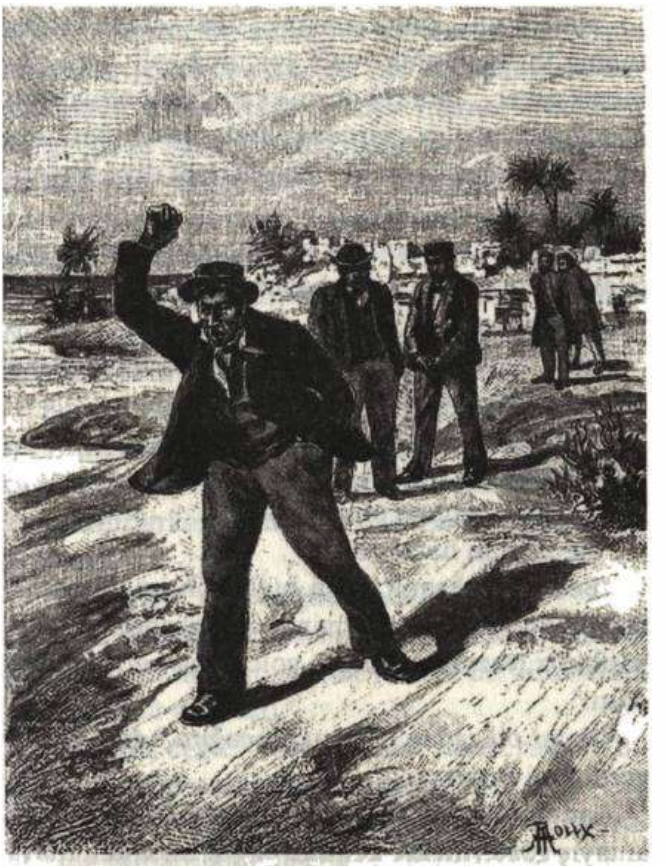
"Geçin bunları!" dedi Juhel, "Ne istiyorsunuz?..."

"Bu yolculuğun sonuna gelip gelmediğimizi öğrenmek."

"Çok yaklaştık."

"Aradığımız ada nerede?..."

"Sahar'ın on iki fersah açığında."

Pierre-Servan-Malo okkalı bir denizci küfrü savurdu.

"Yeniden gemiye binmemiz gerekecek, öyleyse?" dedi İbni Ömer.

"Öyle görünüyor."

"Bunu başarabilecek gibi görünmüyorsunuz!" dedi Gildas Trégomain; oracıkta düşüp bayılacak gibi görünen adamcağıza acımıştı.

Sauk ona sahte bir kayıtsızlıkla –yanı başında konuşulan dilin tek kelimesini anlamayan birinin kayıtsızlığıyla– bakıyordu.

"Hadi ama... biraz cesaret," dedi Gildas Trégomain. "İki üç günlük deniz yolculuğu altı üstü, çabucak geçer... biraz alıştırma yaparak inanıyorum ki yalpalayan bir gemide ayaklarınızın üstünde durmaya alışacaksınız!... Birisi Ömer diye seslendiğinde..."

Noter, boncuk boncuk soğuk terlerin toplandığı alnını sildikten sonra başını salladı. Sonra acınası bir sesle:

"Peki nereden denize açılmayı hesaplıyorsunuz?..." diye sordu, Juhel'e.

"Buradan."

"Ne zaman?..."

"Teknemiz hazır olur olmaz."

"Ne zaman hazır olur?..."

"Belki bu akşam, daha büyük ihtimalle yarın sabah. Bu yüzden, eğer sizin için vazgeçilmezse, kâtibiniz Nazım'la birlikte yolculuğa her an hazır olun."

"Hazır olacağım... hazır olacağım," diye cevap verdi İbni Ömer.

Kaptan Antifer'in yokluğundan faydalanarak anlayış göstermekte kendini özgür hisseden mavnacı, "Allah* yardımcınız olsun!..." diye ilave etti.

İbni Ömer'le Sauk'un öğrenecekleri o canım adacığın yerinden başka bir şey kalmamıştı.

Fakat, genç kaptan bu bilgiyi vermediğinden uzaklaştılar.

Juhel teknenin o gece ya da en geç ertesi sabah hazır olacağını söylemekle acelecilik mi etmişti? Gildas Trégomain buna işaret etti. Gerçekten de

---

* Metinde Türkçe.

öğleden sonra üç sularıydı ve tercüman henüz ortalarda yoktu. Bu durum her iki adamı da endişelendiriyordu. Adam onlara hizmet etmekten vazgeçtiyse Saharlı balıkçılarla sadece el kol hareketleriyle anlaşmakta ne sıkıntılar yaşarlardı! Kiralama şartları, girişecekleri araştırmanın niteliği, körfezde takip edilecek yön, nasıl çıkacaklardı işin içinden? Gerektiğinde İbni Ömer'le Nazım'ın Arapçalarından yararlanılabileceği doğruydu... ama onlarla ilişkiye geçmek...

Bereket versin Selik sözünü tuttu, belli ki sözünü tutmaya özen de göstermişti. Saat beşe doğru mavnacıyla Juhel kervansarayın yolunu tutmaya hazırlanırlarken tercüman iskelede yanlarında bitiverdi.

"Sonunda!" diye bağırdı Juhel.

Selik gecikme için özür diledi. Tekne bulmak pek kolay olmamıştı ve çok yüksek bir kira bedeli ödeme sözü vermişti.

"Önemli değil," diye karşılık verdi Juhel. "Bu akşam denize açılabilecek miyiz?..."

"Hayır," dedi Selik. "Mürettebat ancak geç saatlerde tamamlanabilecek."

"Peki, ne zaman yelken açacağız?..."

"Şafakta."

"Anlaştık."

"Sizi almaya kervansaraya gelirim," diye ilave etti Selik, "sular çekildiğinde hareket ederiz."

"Elverişli bir de rüzgâr olursa," diye ilave etti Gildas Trégomain, "iyi yol alırız!"

İyi yol, gerçekten, çünkü rüzgâr batıdan esiyordu ve Kaptan Antifer'in aradığı ada doğudaydı.

XV

Juhel amcasının emriyle çok güzel bir havada güneşin yüksekliğini ölçüyor

Ertesi gün güneş ışınlarının körfez sularını altın sarısına boyamasına kalmadan Selik kervansaraydaki odaların kapılarını vuruyordu. Bir saat bile uyumamış olan Kaptan Antifer anında ayağa fırladı. Juhel de hemen ona katıldı.

"Tekne hazır," diye haber verdi Selik.

"Sizi takip ediyoruz," diye cevap verdi Juhel.

"Mavnacı nerede?" diye haykırdı Kaptan Antifer. "Bahse girerim gamsız, tasasız, kütük gibi uyuyordur! Gidip şunu adamakıllı sarsayım!"

Kaptan, sözü edilen kütüğün iki elini yumruk yapmış vaziyette horlayarak uyuduğu hücreye gitti. Kolundan tutup şiddetle sarstığında mavnacı yumruklarını açtı – gözlerini de.

Bu arada Juhel kararlaştırıldığı gibi noterle Nazım'a haber vermeye gitti. İkisi de yola çıkmaya hazırdılar; Nazım sabırsızlığını zor bastırıyor, benzi sapsarı olmuş İbni Ömer'se sarsak sarsak yürüyordu.

İki Mısırlının geldiğini gören Selik genç kaptanın gözünden kaçmayan bir şaşkınlık hareketi yapmaktan kendini alamadı. Selik şaşırmakta haksız mıydı? Birbirlerini tanımakla kalmayan farklı milletlerden bu insanlar birlikte tekneye bi-

nip körfezde nasıl bir keşif gezisi yapacaklardı? Bir tek bu bile polis memurunun şüphesini çekmeye fazlasıyla yeterliydi.

"Bu iki yabancının niyeti bizimle mi gelmek?" diye sordu Juhel'e.

"Evet," diye cevap verdi beriki biraz sıkıntıyla... "Bunlar yol arkadaşlarımız... Süveyş'ten Maskat'a aynı posta vapuruyla geldik."

"Peki, onları tanıyor musunuz?..."

"Elbette... Bizden uzak duruyorlarsa... bunun sebebi amcamın huysuzluğunun üstünde olmasıydı..."

Juhel'in bu açıklamaları yaparken kendini rahat hissetmediği besbelliydi. Neticede kimse onu Selik'e açıklama yapmaya zorlamıyordu. Bu Mısırlılar geliyorlardı çünkü onlar bunu uygun buluyordu.

Durumun gözüne çok kuşkulu görünmüş olmasına rağmen Selik hiç ısrar etmemiş ve iki Mısırlıyı da üç Fransız kadar sıkı sıkıya gözetlemeye karar vermişti.

Kaptan Antifer o sırada büyük bir ticaret gemisini çeken bir römorkör gibi, yedeğinde mavnacıyla ortaya çıktı. Eğretilemeyi devam ettirmek için söz konusu ticaret gemisinin henüz yelken açmaya başladığını ilave edebiliriz. Uykudan gözleri şişmiş olan mavnacı yarı uykulu yarı uyanıktı.

Pierre-Servan-Malo'nun İbni Ömer'le Nazım'ı hiç fark etmemiş gibi davrandığını söylemeye gerek bile yok. Yanında Selik'le limana doğru hızla yürüyor, diğerleri peşi sıra geliyordu.

Küçük bir dalgakıranın ucunda, pruvadan ve pupadan bağlanmış iki direkli bir tekne hafif hafif sallanıyordu. Mayistra yelkeni toplanmış oldu-

ğundan denize açılmak için mayistra yelkenini salmak, flok ve mizana yelkenlerini laçka etmekten başka yapılacak bir şey yoktu.

Berbera adlı bu teknenin yirmi kişilik mürettebatı vardı – elli tonilatoluk bir gemiyi yürütmek için gerekenden çok daha fazla. Juhel'in gözünden kaçmadı bu, ama kimseye bir şey söylemedi. Çok geçmeden Juhel başka bir şeyin daha farkına vardı: Bu yirmi adamdan yarısının denizciye benzer bir hali yoktu. Gerçekte bunlar Selik'in emrinde tekneye binen Sahar polis memurlarıydı. Bu durumdan haberdar olan aklı başında hiç kimse Kâmil Paşa'nın vârisinin yüz milyonuna on frank bile vermezdi... yani, o adada bulurlarsa.

Yolcular *Berbera*'ya bu tür manevralara alışkın denizcilerin çevikliğiyle atladılar. Ancak şunu belirtmemiz gerekir ki Gildas Trégomain'in ağırlığı altında hafif tekne hissedilir şekilde iskele tarafına yattı. Yeniden midesi bulanmaya başlayan noteri Nazım belinden yakalayıp yukarı kaldırmasaydı tekneye bindirilmesi biraz zor olacaktı. Tekne yalpalamaya başlar başlamaz İbni Ömer kendini kıç taraftaki kamaraya attı ve orada inlemeye, sızlanmaya başladı. Aletler gemiye bin bir önlemle yüklendi – özellikle kronometre; Gildas Trégomain dört ucundan tuttuğu bir mendil içinde taşıyordu onu.

Teknenin reisi –sert görünüşlü, yaşlı bir Arap– palamarları çözdürdü, yelkenleri açtırdı ve Juhel'in Selik aracılığıyla verdiği talimatla teknenin yönünü kuzeydoğuya çevirdi.

Adanın yolunu tutmuşlardı. Batıdan esen rüzgârlarla adaya varmak için yirmi dört saat yeterli olacaktı. Fakat can sıkıcı tabiat insanların başını be-

laya sokmaktan keyif alıyordu. Rüzgâr her ne kadar elverişli bir yönden esiyor olsa da göğün yukarı katlarında bulutlar toplanıyordu. Sadece kuzeydoğuya doğru gitmek yeterli değildi, adanın bulunduğu yere gitmek gerekiyordu, bunun için de enlemle boylam iki defa ölçülmeliydi; ilk ölçüm öğleden önce, ikincisi de güneşin tam meridyenden geçtiği sırada yapılmalıydı. Güneş kursunun yüksekliğini ölçmek içinse güneşin kendini göstermeye gönül indirmesi gerekiyordu ve o gün öyle görünüyordu ki kaprisli yıldız görünmemekte ayak direyecekti.

Berbera'nın güvertesinde denizden çok göğe bakarak gezinen Kaptan Antifer büyük bir heyecan içindeydi. Aradığı şey ufukta bir ada değil, doğunun sisleri arasında kalan güneşti.

Kıç küpeştesine yakın oturan mavnacı umutsuzca başını sallıyordu. Sağında dirseğini küpeşteye dayamış ayakta dikilen Juhel hoşnutsuzluğunu belli edecek şekilde surat ediyordu. Gecikmeler... yine gecikmeler... Bu yolculuk hiç bitmeyecek miydi?... Yüzlerce, yüzlerce fersah ötede, Saint-Malo'daki küçük evinde sevgili Énogate'ın henüz eline geçmeyen bir mektubu beklemekte olduğunu görür gibi oluyordu...

"Peki ama... güneş hiç yüzünü göstermezse?..." diye sordu mavnacı.

"O zaman ölçüm yapmam mümkün olmaz," diye cevap verdi Juhel.

"Güneş olmadığında aya veya yıldızlara göre hesap yapılamaz mı?..."

"Elbette yapılabilir, Bay Trégomain, fakat ay henüz yeni ay aşamasında, yıldızlara gelince korkarım ki gece de hava gündüzki gibi bulutlu olacak! Öte

yandan bunlar çok karmaşık olduğu gibi, böyle yalpalayan bir teknede çok zor yapılan ölçümlerdir."

Rüzgâr sertleşme eğilimindeydi. Bir kraterin kustuğu buharları andıran kocaman kocaman bulut kümeleri batıda toplanıyordu.

Mavnacı durumu çok can sıkıcı buluyordu. O kendisine emanet edilen kronometrenin kutusunu dizlerinin üzerine bastırırken Juhel, sekstant elinde, onu kullanabileceği bir fırsatın çıkmasını boşu boşuna bekliyordu.

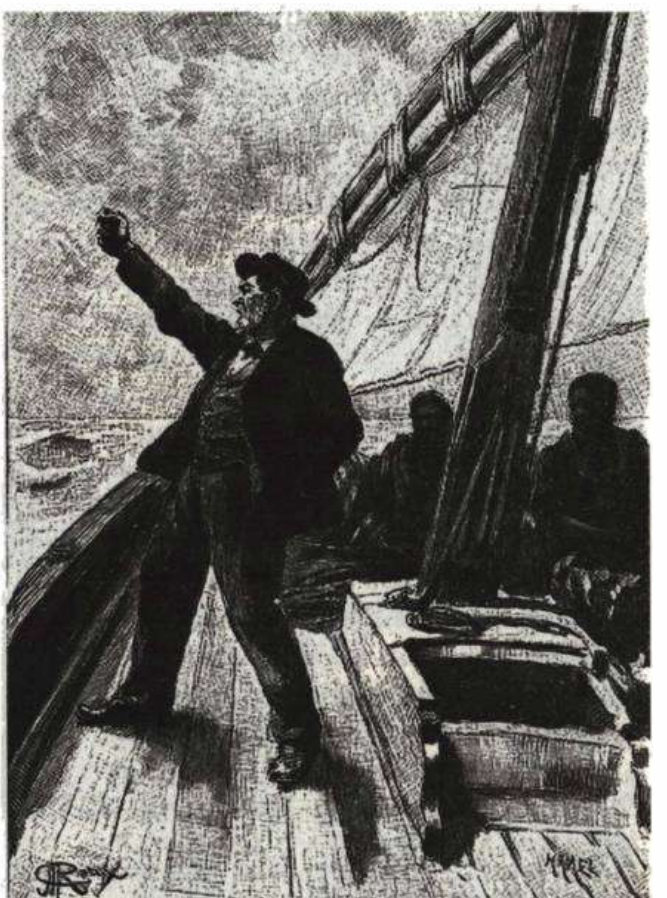
O sırada teknenin ön tarafından anlaşılmayan paylamalar, öfke dolu çığlıklar geliyordu. Bu, Yuşa'ya karşı itaatkâr olan güneşe karşı yumruğunu sallayarak tehditler savuran Kaptan Antifer'di.

Bununla birlikte güneş ara sıra yüzünü gösteriyordu. Bazen bulutların arasındaki bir yarıktan bir ışın sızıyordu. Fakat yarık sanki doğaüstü bir yaratık tarafından iğneyle yeniden dikiliyor gibi kaşla göz arasında kapanıyordu. Güneşi yüksekliğini ölçmeye yetecek kadar yakalama imkânı bulamıyorlardı. Juhel birçok defa denediyse de ondan yararlanma imkânı bulamadan sekstantını indirmek zorunda kaldı.

Araplar bu denizcilik aletlerinin kullanımına pek aşina değillerdi. Teknedekiler genç kaptanın ne yapmaya çalıştığını anlamıyorlardı. Teknedekilerden biraz daha eğitimli olan Selik bile güneşin gözlemlenmesine Juhel'in neden bu kadar önem verdiğini anlamıyordu. Bununla birlikte yolcuların canının sıkkın olduğunun hepsi far-

* Yuşa (ya da Yeşu veya Yeşua): Musa'dan sonra İsrail halkının başına geçen Yeşua Peygamber bir savaşta düşman yenilinceye kadar güneşin batışını dualarıyla durdurur.

kındaydı. Güvertede sağa sola gidip gelen, verip veriştiren, sövüp sayan, çırpınan, taşkınlıklar yapan Saint-Maloluya gelince bir deliyle mi karşı karşıyayız diye soruyordu mürettebat kendi kendine. Hayır! Şimdilik deli değildi, lakin delirme tehlikesiyle karşı karşıyaydı, en azından yeğeniyle dostu bundan korkuyordu.

Bu, Yuşa'ya karşı itaatkâr olan güneşe karşı yumruğunu sallayarak tehditler savuran Kaptan Antifer'di.

Gildas Trégomain'le Juhel kendisini yemeğe çağırdıklarında onları başından defetti. Bir parça ekmek kemirmekle yetindi, sonra kendisiyle konuşulmasını yasaklayarak grandi direğinin dibine uzandı.

Öğleden sonra hava durumunda bir değişiklik olmadı. Rüzgâr altı tarafında koyu koyu bulutlar hiç eksilmedi. Çok çalkantılı olan deniz denizcilerin dediği gibi "bir şeyler hissediyordu." Denizin hissettiği şey fırtınaydı, gerçek bu – sık sık Umman Körfezini kasıp kavuran şu güneybatı fırtınalarından biri. Çölün Mısır'ın üzerine yolladığı bu hamsin fırtınaları* bazen ansızın oluşur ve son nefeslerinde Arabistan sahillerini silip süpürdükten sonra gelip Hint Okyanusunun dalgalarına bindirir.

Berbera korkunç bir şekilde sallanmaya başlamıştı. Yelkenlerine camadan vurulduğundan rotasında ilerleyemiyor ve üzerinden aşan bu devasa dalgalara dayanamıyordu, bordası denizle aynı seviyeye gelen tekne her an batma tehlikesiyle karşı karşıyaydı. Yapılacak bir tek şey vardı; kuzeydoğuya doğru kaçmak. Juhel'in gördüğü bu şeyi, tekne reisinin nasıl ihtiyatla ve ustalıkla manevra yaptığını, olup bitenlere dikkat etmiş olsaydı Kaptan Antifer de görebilirdi. Mürettebat gerçek bir denizci soğukkanlılığı ve cesareti sergiliyordu. Bu iyi insanlar körfezin fırtınalarına karşı ilk defa mücadele ediyor değillerdi. Ne var ki mürettebatın yarısı şiddetli fırtınalara alışkın görünüyorsa da diğer

* Adını Arapça elli kelimesinden alan bu fırtınaya Mısır'da hamasin, Fas'ta gibli, Tunus'ta harmattan, İtalya'da sirocco denir. Mısır'da ve Doğu Akdeniz'de belirli aralıklarla, düzensiz bir şekilde esen bu fırtınalar kuru, sıcak ve kumludur.

yarısı güverteye serilmişti, teknenin sallanmasından büyük rahatsızlık duydukları apaçık ortadaydı. Belli ki bu insanların denizcilikle bir ilgileri yoktu. O zaman Juhel'in aklına bunların peşlerindeki polis ajanları olabileceği fikri geldi... belki Selik'in de... İşlerin Kâmil Paşa'nın mirasçısı için sarpa sardığı muhakkaktı.

Berbera korkunç bir şekilde sallanmaya başlamıştı.

Sauk'un bu kötü havaya karşı öfkelenmekten başka elinden bir şey gelmiyordu. Fırtına birkaç gün daha devam ederse, hiçbir ölçüm yapılamayacaktı, o zaman adanın yeri nasıl tespit edilecekti?... Güvertede durmayı lüzumsuz bulduğundan kamaraya indi; kamarada İbni Ömer bağlantı halatlarını koparmış bir fıçı gibi iskeleden sancağa, sancaktan iskeleye savrulup duruyordu.

Kaptan Antifer'e yaptıkları birlikte kamaraya inme tekliflerinin reddedilmesi üzerine Juhel'le mavnacı onu direğin dibinde bir muşamba altına sığınmış vaziyette bırakmaya karar vererek aşağı inip mürettebata ait peykelere uzandılar.

"Keşif gezimiz çıkmaza giriyor gibi," diye mırıldandı Gildas Trégomain.

"Ben de aynı fikirdeyim," diye cevap verdi Juhel.

"Umalım da hava yarın düzelsin, biz de yüksekliği ölçebilelim..."

"Umalım öyle olsun, Bay Trégomain!"

Kafasını meşgul eden tek şeyin hava durumu olmadığını sözlerine eklemedi. Güneş, Umman Körfezinde bile, eninde sonunda yüzünü gösterirdi nasıl olsa!... Ada sahiden varsa, oraya da ulaşılırdı... Fakat *Berbera*'ya binmiş bu şüpheli şahıslar ne olacaktı?...

Çok karanlık, çok puslu gece küçük tekneyi ciddi tehlikelerle karşı karşıya bırakıyordu. Bu tehlikeler teknenin hafifliğinden kaynaklanmıyordu, çünkü hafifliği sayesinde tekne dalgaların tepesine çıkabiliyor ve köpüklenen dorukların-dan kaçınabiliyordu. Fakat ansızın öyle rüzgârlar çıkıyordu ki yaşlı reisin denizci ustalığı olmasa tekne on defa batardı.

Gece yarısından sonra sürekli yağan yağmur sayesinde rüzgâr hafiflemeye yüz tuttu. Hava ertesi gün değişmeye mi hazırlanıyordu?... Hayır, gün doğduğunda bulutlar önceki kadar tehditkâr görünmese ve önceki kadar şiddetli rüzgârlar esmese de gökyüzü yoğun buharlarla daha az kapalı değildi. Geceki sağanak yağmurun yerini alçak bulutlardan yağan ince bir yağmur, büyük damlalar haline gelmeye fırsat bulamayan bir çisenti almıştı.

Juhel güverteye çıktığında canının sıkıldığını belli eden bir hareket yapmaktan kendini alamadı. Böyle bir hava ölçüm yapmasına olanak tanımıyordu. Rotadan saptıktan, gece boyunca kim bilir hangi yönlere doğru ilerledikten sonra tekne şu anda nerede bulunuyordu acaba? *Berbera*'nın reisi Umman Körfezini çok iyi bilmesine rağmen bunu söyleyebilecek durumda değildi. Görünürde hiçbir kara parçası yoktu. Adacığın bulunduğu yöreyi geçmişler miydi? Bu mümkündü, batıdan esen kuvvetli rüzgârların etkisiyle *Berbera*'nın gereğinden fazla doğuya sürüklendiğine inanılabilirdi. Gözlem yapılamadığı için bunu anlamanın bir yolu yoktu.

Muşambanın altından çıkan Pierre-Servan-Malo pruvaya gitti. Bakışlarıyla ufku taradığında öfkeli el kol hareketleri eşliğinde korkunç küfürler savurdu. Fakat yeğenine tek kelime etmedi ve sancak tarafındaki griva mataforasının yanında hareketsiz durdu.

Juhel önceki günden beri inatla sürdürdüğü sessizliği bozmaktan kaçınıyordu, ancak kendisi Selik'in çeşitli sorularına muhatap oldu ve bunların hepsine kaçamak cevaplar verdi.

Yanına yaklaşmış olan Selik ona;

"İşte kötü geçeceği belli bir gün daha," dedi.

"Hem de çok kötü."

"Güneşe bakmak için şu aletlerinizi yine kullanamayacaksınız?..."

"Korkarım, öyle."

"Bu durumda ne yapacaksınız?"

"Bekleyeceğim."

"*Berbera*'nın sadece üç günlük erzak aldığını, kötü hava devam ederse Sahar'a dönmek zorunda kalacağımızı size hatırlamam gerekiyor..."

"Kesinlikle."

"Bu durumda, Umman Körfezini keşfetme projenizden vaz mı geçeceksiniz?..."

"Olabilir... en azından daha uygun bir sezona erteleriz."

"Sahar'da mı bekleyeceksiniz?..."

"Sahar'da ya da Maskat'ta, hiç önemi yok!"

Genç kaptan artık şüphelendiği Selik'le haklı olarak çok ihtiyatlı konuşuyordu, bu yüzden Selik ondan istediği bilgiyi elde edemedi.

Mavnacı, Sauk'la neredeyse aynı anda güvertede göründü. *Berbera*'dan iki, üç gomina ilerideki ufku kaplayan sisleri görünce birisi somurttu, diğeri çok öfkelendiğini belirten bir hareket yaptı.

"Bir değişim var mı?" diye sordu Gildas Trégomain, gelip genç kaptanın elini sıkarken.

"Hiç yok!" diye cevap verdi Juhel.

"Peki, dostumuz?..."

"Şurada... Pruvada."

"Kafa üstü denize düşmesin de!" diye mırıldandı mavnacı.

Saint-Malolunun bir umutsuzluk anında böyle bir şey yapmasından hep korkuyordu.

Sabah bu şartlar altında geçti. Sekstant, bir kadının çekmecesinde duran gerdanlık gibi hiçbir işe yaramadan kutusunda durmaya devam etti. Tek bir güneş ışını opak sis perdesini delmedi. Öğlen vakti, Gildas Trégomain'in sırf içi rahat etsin diye güverteye getirdiği kronometre, boylamın belirlenebilmesine yarayacak olan teknenin o anda bulunduğu yer ile Paris arasındaki saat farkını saptamada kullanılamadı. Öğleden sonra şartlar sabahkinden daha elverişli değildi ve ne kadar yol alındığı hususunda üstünkörü bir tahmin yapılabilse da *Berbera*'nın yeri tam olarak bilinmiyordu.

Berbera'nın reisinin Selik'e hava ertesi gün de değişmezse karaya yanaşmak için teknenin yönünü batıya çevireceğini söylemesinden bu sonuç çıkıyordu. Nerede karaya ulaşacaktı?... Sahar yakınlarında mı, Maskat yakınlarında mı yoksa daha kuzeyde, Hürmüz Boğazının girişine mi yakın ya da Raz-el-Had yakınlarında Hint Okyanusu sahillerinde mi karaya ulaşacaktı?...

Selik, *Berbera*'nın reisinin niyetinden Juhel'i haberdar etmenin görevi olduğunu düşündü.

"Olsun," demekle yetindi Juhel.

Gece çökünceye kadar hiçbir olay olmadı. Güneş batıdaki sislerin arkasında battığı sırada bile o sisleri delemedi. Bununla birlikte yağmur dalgaların serpintisini andıran ince bir çisentiye döndü. Bu belki de hava durumunda bir değişiklik olacağını gösteriyordu. Ayrıca rüzgâr iyice hafifleyip ara sıra ortaya çıkan bir esintiye dönüştü. Rüzgârın esmediği bu anların birinde elini ıslatıp havaya kaldıran mavnacı doğudan hafif bir meltemin esmeye başladığını hissettiğini sandı.

"Ah, Rance'ın nefis kıyıları arasında seyreden *Güzel Amélie*'de olacaktım ki şimdi..." diye mırıldandı kendi kendine, "ne yapacağımı bilirdim!"

Ama *Güzel Amélie* yakacak odun olarak satılalı yıllar oluyordu ve *Berbera* adlı bu tekne Rance'ın iki yakası arasında seyretmiyordu.

Juhel de rüzgârla ilgili olarak Gildas Trégomain'le aynı gözlemde bulunuyordu. Bundan başka güneş ufkun gerisinde kaybolurken kapıdaki bir yarıktan içeri bakan meraklı biri misali bulutların arasındaki bir delikten bakmış gibi gelmişti ona. Pierre-Servan-Malo'nun da bu ışını fark etmiş olduğuna şüphe yoktu, zira gözü ışımış ve güneş ışınına çakmak çakmak bakışlarla karşılık vermişti.

Akşam olduğunda herkes gemideki erzaktan idareli paylar alarak yemeğini yedi. Görüldü ki ancak yirmi dört saat yetecek kadar erzak kalmıştı. Bu durumda ertesi gün karaya dönmekten başka çare yoktu, yeter ki *Berbera* karadan çok fazla uzaklaşmış olmasındı.

Gece sakin geçti. Dalgalar böyle dar körfezlerde hep olduğu gibi oluştuğu hızla yatıştı. Yavaş yavaş doğudan esmeye başlayan rüzgâr selviçelerin sancak tarafına alınmasını zorunlu kıldı. Teknenin bulunduğu yerin kesin olmaması yüzünden Juhel'in Selik aracılığıyla verdiği tavsiyeye uyan reisi gün doğumunu beklerken tekneyi faça edip durdurdu.

Sabahın üçüne doğru, sis tamamen kalkmıştı ve gökyüzünde son takımyıldızlarının parıldadığı görülüyordu. Her şey iyi bir gözlemi vaat ediyordu.

Şafakta, gerçekten de güneş kursu tüm görkemiyle ufuk çizgisinin üstünde belirdi. Kırılma olayının büyüttüğü, atmosferin alt tabaklarının

kızarttığı güneşin parlak ışığı körfezin yüzeyinde balkıyordu.

Gildas Trégomain muşamba şapkasını nazik bir şekilde başından çıkararak güneşi selamladı. Bir Zerdüşt, bir Parsi güneşin doğuşunu bu kadar sofuca selamlayamazdı.

Herkesin nasıl heyecana kapıldığı, nasıl sevindiği kolayca kestirilebilir. Yolcuların ve denizcilerin nasıl sabırsızlıkla gözlem saatini beklediği de. Bu Araplar görünürde hiçbir kara parçası yokken bile Avrupalıların aletlerin yardımıyla bir teknenin yerini tam olarak hesaplayabildiklerini artık biliyorlardı. Ve *Berbera*'nın hâlâ körfezde mi yoksa Raz-el-Had burnunun ötesinde mi olduğunu bilmek onları ilgilendiriyordu.

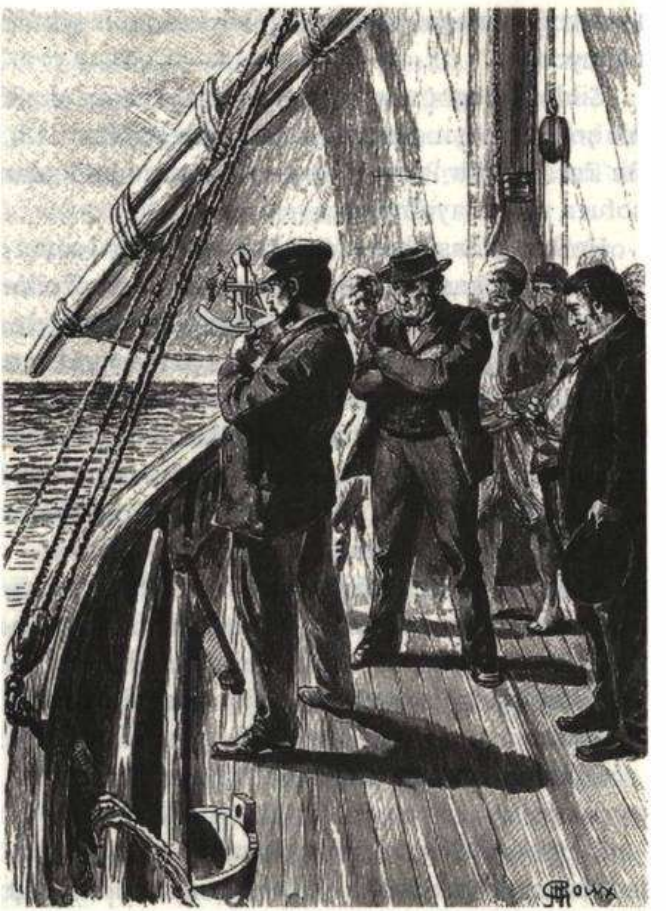
Bu arada güneş olağanüstü berrak bir gökyüzünde yükseliyordu. Genç kaptan meridyen yüksekliğini ölçme zamanının geldiğine hükmettiğinde herhangi bir bulutun gelip güneşi perdeleyeceğinden korkmaya gerek yoktu.

Öğleden hemen önce Juhel hazırlıklarını tamamladı.

Kaptan Antifer dudakları sımsıkı yumulu, gözleri çakmak çakmak, tek kelime etmeden gelip Juhel'in yanında yerini aldı. Mavnacı kırmızı, koca kafasını sallayarak sağ yanında duruyordu. Sauk arkada, Selik iskele tarafındaydı; hepsi yapılacak ölçüm işlemini izlemeye hazırlanıyordu.

Juhel bacaklarını iki yana açarak dimdik durdu, sekstantı sol eline aldı ve aletin dürbününü ufka doğrulttu.

Tekne zor hissedilebilen bir dalganın üzerinde yavaşça yükseliyordu.

Juhel bacaklarını iki yana açarak dimdik durdu.

Yükseklik ölçülür ölçülmez;

"Tamamdır!" dedi Juhel.

Sekstantın dereceli kavsi üzerindeki rakamları okuduktan sonra hesap yapmak üzere kamaraya indi.

Yirmi dakika sonra yeniden güvertede belirmiş, gözlem sonucunu bildiriyordu.

Tekne 25° 2′ kuzey enleminde bulunuyordu.

Demek ki adanın belirtilen enleminin üç dakika güneyindeydi.

İşlemi tamamlamak için saat açısını ölçmek gerekiyordu. Hayır! Saatler asla bu kadar yavaş geçmemişti Kaptan Antifer için, Juhel için, mavnacı için, Sauk için. O kadar arzulanan an asla gelmeyecek gibi görünüyordu!

Berbera bu arada Juhel'in talimatlarına uyarak biraz daha güneye indi.

Saat iki buçukta genç denizci bir dizi yükseklik değeri ölçerken mavnacı kronometrenin gösterdiği zamanı kaydediyordu. Hesap yapıldı; 54° 58′ doğu boylamındaydılar.

Tekne demek ki aranan adanın bir dakika doğusundaydı.

Hemen hemen aynı anda birinin haykırdığı işitildi. Araplardan biri batıya doğru iki mil uzaktaki siyahımsı bir karaltıyı işaret ediyordu.

"Benim adam!" diye bağırdı Kaptan Antifer.

Başka bir ada olamazdı bu, zira görünürde başka bir toprak yoktu.

Saint-Malolu denizci kore hastalığına* yakalanmış gibi ileri geri yürüyor, el kol hareketleri yapıyor, çırpınıyordu. Kaptan Antifer'i durdurmak için Gildas Trégomain'in onu güçlü kolları arasına alması gerekti.

Tekne hemen dümeni adaya kırdı. Yelkenlerini şişiren hafif bir doğu yeli sayesinde yarım saatte adaya ulaşacaktı. Gerçekten ulaştı da ve göz-

---

* Dansı andıran istem dışı, kontrol edilemeyen hareketlere neden olan bir hastalık. Saint-Vitus dansı da denir.

lemin yapıldığı andan itibaren alınan yolu hesap eden Juhel adacığın tam olarak Kâmil Paşa tarafından bildirilen koordinatta bulunduğunu, yani Thomas Antifer'in oğluna bıraktığı 24° 59′ kuzey enleminde ve İbni Ömer'in Saint-Malo'ya getirdiği 54° 57′ doğu enleminde olduğunu onayladı.

İnsan ne kadar uzağa bakarsa baksın Umman Körfezinin sularından başka hiçbir şey göremiyordu.

"Benim adam!" diye bağırdı Kaptan Antifer.

XVI

Kâmil Paşa'nın deniz gezintilerini gerçekten Umman Körfezine kadar uzattığı kesin olarak kanıtlanıyor

Demek ki Kaptan Antifer'in kafasında en az yüz milyon değer biçtiği adacık oradaydı. Yo, Rothschild kardeşlerin satın almayı önermeleri halinde bile yetmiş beş santim olsun indirim yapmazdı; adli dilde söylendiği gibi "söz konusu mülk olduğu gibi kalacaktır."

Dış görünüşüne bakılırsa burası çıplak, çorak, bitki örtüsünden yoksun, ekili dikili hiçbir şey olmayan bir kütleden, çevresi iki bin, iki bin beş yüz metre kadar olan uzunca bir kaya yığınından başka bir şey değildi. Kıyılar tuhaf bir şekilde girintili çıkıntılıydı. Şurada bir burun, ötede derinliği pek fazla olmayan bir koy.

Tekne bu koylardan batıya açılan ve rüzgârdan korunan birine demirledi. Burada su çok berraktı. Öyle ki deniz bitkileriyle kaplı altı metre derinlikteki kumluk dibi görülebiliyordu. *Berbera* demir attığında kıyıda çatlayan dalgaların etkisiyle belli belirsiz sallanıyordu.

Ancak bu kadarı bile noter için fazlaydı; bir dakika bile teknede kalmak istemiyordu. Kamara merdivenine kadar süründükten sonra güverteye tırmandı, küpeşteye kadar yürüdü, tam karaya atlayacaktı ki Kaptan Antifer onu omzundan tutarak durdurdu ve gök gürültüsü gibi bir sesle;

"Durun, Bay İbni Ömer!... Önce ben," diye bağırdı.

Hoşuna gitse de gitmese de noter söz anlamaz Saint-Malolunun adasını sahiplenmesini –denizci çizmelerinin topuğuyla kumlarda derin bir iz bırakmasını– beklemek zorunda kaldı.

İbni Ömer arkasından karaya atladı ve ayaklarının altında hareketsiz toprağı hissedince mutlulukla iç geçirdi. Gildas Trégomain, Juhel ve Sauk da çok geçmeden onların yanındaydılar.

Bu zaman zarfında Selik gözleriyle adayı taramıştı. Kendi kendine bu yabancıların burada ne yapacaklarını soruyordu... Neden bu kadar uzaklara gelmişlerdi, neden bu kadar masrafa girmiş, bunca yorgunluğa katlanmışlardı?... Bu kayalığın yerini belirlemek hiçbir makul nedenle açıklanamazdı... Bu inanılmaz bir şeydi, tabii bu insanlar delice bir şey yapmak istemiyorlarsa! Kaptan Antifer deli olduğunu düşündüren bazı davranışlar sergiliyor olsa da Juhel'le mavnacının akıl sağlıklarının yerinde olmadığından asla şüphe edilemezdi!... Buna rağmen onlar da bu keşif gezisine destek oluyorlardı!... Sonra böyle bir serüvene katılan o iki Mısırlı...

Selik'in bu yabancıların hal ve tavırlarından kuşkulanmak için her zamankinden fazla nedeni vardı; onları adada takip etmek için tekneden ayrılmaya hazırlanıyordu... Pierre-Servan-Malo Juhel'in anlayacağı bir işaret yapınca genç kaptan Selik'e hitaben;

"Bize eşlik etmeniz gerekmez," dedi ona, "burada tercümana ihtiyacımız yok... İbni Ömer doğma büyüme Fransız'mış gibi dilimizi konuşuyor..."

Selik, cevap olarak "Pekâlâ," demekle yetindi.

Çok canı sıkılmış olsa da ajan bu konuda bir tartışmaya girişmek istemedi. Kaptan Antifer'in hizmetine girmişti, bir emir verdiğinde ona uymaktan başka bir şey yapamazdı. Bu nedenle, yabancılar keşif gezisinden tekneye bir şeyler yükleyerek dönecek olurlarsa adamlarıyla birlikte müdahale etmeye karar vererek şimdilik geri durmayı kabullendi.

Saat öğleden sonra aşağı yukarı üç buçuktu. Üç fıçıyı –eğer bildirilen yerdeyse, ki Saint-Malolu denizcinin bundan hiç kuşkusu yoktu– çıkaracak kadar zaman vardı.

Berbera'nın koyda beklemesi hususunda anlaştılar. Ancak teknenin reisi Selik aracılığıyla Juhel'e saat altıdan sonraya kalamayacaklarını bildirdi. Erzak neredeyse tükenmişti. Gün doğumunda Sahar'a varmak için doğudan esen bu elverişli rüzgârdan mutlaka yararlanmalıydılar. Kaptan Antifer hiç itiraz etmedi. İşini tamamlamak için sadece birkaç saate ihtiyacı vardı.

Ne yapılması gerekiyordu? Bu küçük adayı baştan başa dolaşmak, her metresini kazmak gerekmiyordu. Mektuba göre hazine adacığın güneyindeki bir noktada, üzerine çift K monogramı kazılı bir kayanın dibine gömülüydü. Birkaç kazma darbesi üç fıçıyı ortaya çıkaracak ve Kaptan Antifer onları yuvarlaya yuvarlaya tekneye götürmekte zorlanmayacaktı. Anlaşılan bu işi yaparken –hazır bulunmasını vasiyetin şart koştuğu İbni Ömer'le kâtibi dışında– bir tek tanık olsun istemiyordu. *Berbera*'nın mürettebatı fıçılarda ne olduğunu umursamadığından sadece kervanla

Maskat'a dönüş yolunda bazı sıkıntılar çıkabilirdi. Bununla daha sonra uğraşırlardı.

Kaptan Antifer, Gildas Trégomain ve Juhel bir taraftan, İbni Ömer'le Nazım diğer taraftan adacığın denizden ortalama yüksekliği otuz metreyi bulan yamaçlarına tırmanmaya başladılar. Yaklaşmaları üzerine birkaç çamurcun sürüsü, doğal yaşama alanlarına giren bu davetsiz misafirleri protesto etmek için çığlık çığlığa havalandı. Gerçekte Kâmil Paşa'nın ziyaretinden sonra hiçbir insan bu adacığa adım atmamış olabilirdi. Saint-Malolu denizci kimseye vermeye yanaşmadığı bir kazma taşıyordu omzunda. Mavnacı bir kürek yüklenmişti. Juhel elindeki pusulayla yön gösteriyordu.

Noter, Sauk'un kendisini geçmemesi için büyük bir çaba harcıyordu. Artık ayaklarının altında teknenin güvertesi olmasa da bacakları hâlâ titriyordu. Noterin kendini toparlamış, eski kavrama gücüne kavuşmuş, yolculuğun verdiği yorgunluğu unutmuş ve dönüş yolculuğunu hiç aklına getirmiyor olmasına şaşırmamak gerekir. Bu adacık üzerinde onun için muazzam bir primi temsil eden bir yer vardı; Sauk hazineyi ele geçirirse, ağzını kapalı tutmasını sağlamak için alacağı bu payı ondan esirgemeyeceği muhakkaktı.

Toprağın hayli kayalık olması yürümeyi zorlaştırıyordu. Tırmanması güç kimi tepelerin çevresini dolaşarak adanın merkezine ulaştılar. Grup adacığın en yüksek noktasına ulaştığında bayrağı rüzgârda dalgalanan tekneyi gördü.

Bu noktadan adanın çepeçevre kıyıları net bir şekilde görülebiliyordu. Şurada burada deni-

ze doğru çıkıntılar vardı ve bunlardan bir tanesi bağrında milyonları saklıyordu. Bundan hiçbir şekilde kuşku duyulamazdı, vasiyetname bu burnun güneye doğru uzandığını açıkça belirtiyordu.

Pusulanın yardımıyla, Juhel çok geçmeden bu burnu diğerlerinden ayırt etti.

Burası çatlayan dalgaların oluşturduğu köpüklerle çevrili, uzun, çorak bir burundu.

Genç kaptan bir kere daha bu kayaların altına gömülü servetin nişanlısıyla kendisi arasında üstesinden gelinemez bir engel yaratacağını düşündü acı acı! Amcasının inatçılığıyla asla başa çıkamayacaktı! Bu noktada amcasını yanlış yönlendirmek için dayanılmaz bir arzu duyduysa da kendine hâkim oldu.

Mavnacıya gelince birbiriyle çelişen iki duygu arasında bocalıyordu: Kâmil Paşa'nın mirasını ele geçirecek olurlarsa Juhel'le Énogate'ın asla evlenemeyecekleri korkusu ve ele geçiremezlerse dostu Kaptan Antifer'in akıl sağlığını kaybedeceği korkusu. Öyle öfkelendi ki küreğini var gücüyle yere indirdi, kopan kaya parçaları etrafa saçıldı.

"Ne o... mavnacı, sinek mi soktu?" diye bağırdı Kaptan Antifer.

"Yok bir şey," diye karşılık verdi Gildas Trégomain.

"Kürek darbelerini uygun yere sakla, lütfen!"

"Saklayacağım, dostum."

Grup güneye doğru ilerleyerek taş çatlasın altı yüz adım ilerideki burna indi.

Kaptan Antifer, İbni Ömer ve şimdi öne geçmiş olan Sauk insanlar üzerinde çok etkili bir mıkna-

tıs –altından bir mıknatıs– tarafından çekiliyorlarmış gibi koşar adım gidiyorlardı. Soluk soluğa kalmışlardı. Sanki bu definenin kokusunu almışlardı, onu soluyorlardı, milyonların atmosferiyle çevrelenmişlerdi, bu atmosfer var olmaktan çıksa havasız kalıp boğulacaklardı!

On dakikada ince uç bölümü denizin içinde kaybolan burna vardılar. Burası Kâmil Paşa'nın kayanın üzerine çift K işareti koyduğu yer olmalıydı.

Kaptan Antifer o kadar heyecanlıydı ki neredeyse bayılacaktı. Gildas Trégomain onu kollarının arasında tutmasa bir kütük gibi yere devrilecekti; gösterdiği tek hayat belirtisi birkaç irkilme ve kasılmadan ibaretti.

"Amca... amca!" diye bağırdı Juhel.

"Dostum!" diye bağırdı mavnacı.

O sırada Sauk'un yüzünde kimsenin yanlış anlamayacağı bir ifade belirdi; sanki şöyle diyor gibiydi:

"Bırakın bu Hıristiyan köpek gebersin de Kâmil Paşa'nın tek vârisi ben olayım!"

İbni Ömer'in yüz ifadesi tabii bunun tam tersini söylüyor gibiydi.

"Hazinenin gömülü olduğu yeri bilen tek kişi olan bu adam ölürse, o zaman benim payıma elveda!"

Neyse ki bu beklenmedik durum üzücü sonuçlar doğurmadı. Şakaklarını mavnacının kuvvetle ovması sayesinde Kaptan Antifer kendini topladı ve yere düşürdüğü kazmasını kaptı. Keşif seferi de burnun başlangıcında kaldığı yerden devam etti.

Burada, güneybatı rüzgârları estiğinde bile kabaran dalgaların ulaşamadığı yüksekçe, dar bir set vardı. Milyonları gömmek için buradan daha iyi bir yer bulunamazdı. Burayı tanımak büyük güçlükler yaratmıyordu, yeter ki Umman Körfezinin fırtınaları çeyrek asırda kayanın üzerindeki monogramı yavaş yavaş silmiş olmasındı.

Pierre-Servan-Malo gerekirse bu burnun her karışını kazardı. Tek tek bütün kayaları yerinden söküp çıkarırdı, isterse bu iş haftalarını, aylarını alsındı. *Berbera*'yı erzak almaya Sahar'a gönderirdi! Hayır, yasal olarak sahibi olduğu serveti bulmadan adayı terk etmemekte kararlıydı.

Sauk da şahsen bu fikirdeydi, "ruh halleri" uyuşuyordu – bu onlara pek fazla şeref kazandırmasa da.

Şimdi hepsi işe girişmişti; liken kaplı kayalar arasındaki su yosunu kümelerini eşeliyor, altlarına bakıyorlardı. Kaptan Antifer etrafa dağılmış taşların hepsini kazmasının ucuyla tek tek yokluyordu. Mavnacı küreğiyle taşlara girişiyordu. İbni Ömer yassı çakıllar arasında yürüyen bir yengeç gibi emekleyerek dolaşıyordu. Diğerleri, Juhel ile Sauk daha az ilgileniyor değillerdi. Kimsenin tek kelime ettiği işitilmiyordu. Araştırma tam bir sessizlik içinde yürütülüyordu. Cenaze töreni olsa ancak bu kadar sessiz olunurdu.

Aslında körfezde kaybolmuş bu adacık bir mezarlık değil miydi, aradıkları mezar –Mısırlının gömülü milyonlarını çıkarmak istedikleri mezar– değil miydi?...

Yarım saatin sonunda hiçbir şey bulamamışlardı. Ama cesaretlerini kaybetmediler. Kâmil

Paşa'nın fıçıları güneyindeki bir burna gömdüğü adacıkta olduklarından hiç kuşkuları yoktu.

Gökten ateş yağıyordu. Hepsinin yüzü tere batmıştı. Ama kimse yorgunluğu dert etmiyordu. Yuvalarını kazan karıncalar gibi çalışıyorlardı; hepsinin, hatta mavnacının bile, gözünü hırs bürümüştü. Sadece zaman zaman Juhel'in dudaklarının kenarında küçümseyen bir gülümseme beliriyordu.

Derken, ansızın bir sevinç çığlığı –daha çok vahşi bir hayvanın ulumasını andırmıyor muydu bu?– işitildi.

Kaptan Antifer'di bu çığlığı atan. Ayakta durmuş, başı açık, ellerini uzatarak bir mezar taşı gibi dimdik bir kayayı işaret ediyordu.

"Burada... burada!" deyip duruyordu.

Bir Meryem nişinin önünde dua eden bir Romalı gibi gidip bu taşın önünde secdeye kapanması arkadaşlarından hiçbirini şaşırtmadı. Tam tersine, onlar da gidip ona katıldılar ve beraberce şükrettiler.

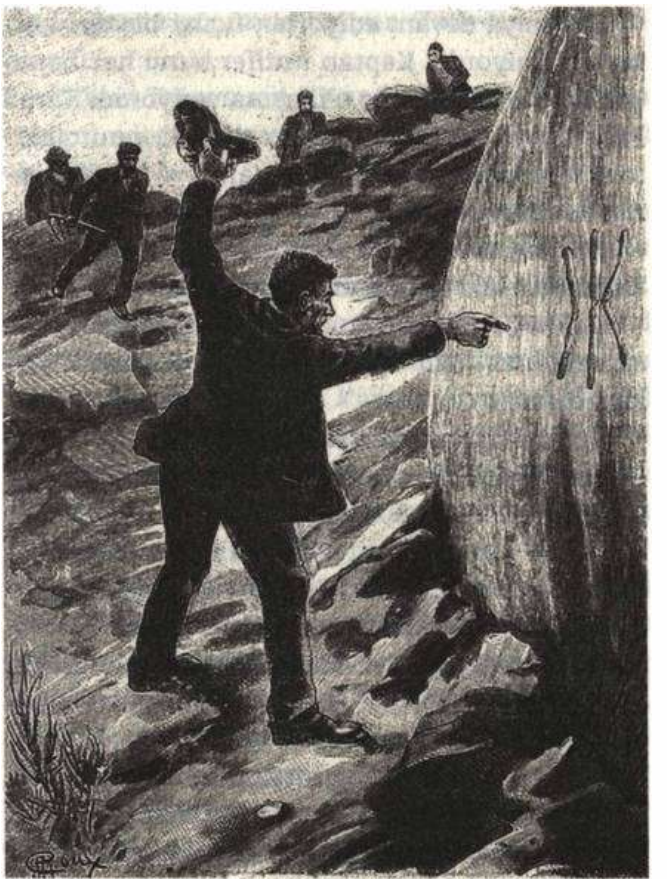
Juhel'le mavnacı, Sauk'la İbni Ömer diz çökmüş olan Kaptan Antifer'e yaklaştılar, yanına diz çöktüler.

Peki, ne vardı bu kayanın üzerinde?...

Kayanın üzerinde gözün görebildiği, elin dokunabildiği bir şey vardı... Bu Kâmil Paşa'nın monogramıydı, sivri kenar ve köşeleri aşınmış olsa da hâlâ okunabilen sırt sırta iki K.

"Burada... burada!" diye tekrarlıyordu Kaptan Antifer.

Kayanın dibini, kazacakları yeri, hazinenin otuz iki yıldır içinde uyuduğu taştan kasayı işaret ediyordu.

"Burada... burada!" deyip duruyordu.

Çok geçmeden kazmanın şiddetle üzerine indiği kaya parçalanmaya başladı. Gildas Trégomain'in küreği beton parçalarıyla karışık bu kaya parçalarını alıp uzağa atıyordu. Delik genişliyor, derinleşiyordu. Göğüsler şiddetle inip kalkıyor, vurulan son kazma darbesinin hazineyi bir milyon pınarı gibi ortaya çıkaracağı beklentisiyle kalpler deli gibi çarpıyordu...

Kazmaya devam ediyorlar, fıçılar bir türlü ortaya çıkmıyordu. Kaptan Antifer bunu hazinenin çok derine gömülmüş olmasına veriyordu. Kâmil Paşa böyle yapmakta haksız değildi, onu çıkarmak için biraz zaman harcamanın ve ter dökmenin ne önemi vardı?...

Ansızın metalik bir ses çıktı. Hiç kuşku yoktu, kazmanın ucu tannan bir cisme değmişti...

Kaptan Antifer çukura doğru eğildi. Elleriyle toprağı hızlı hızlı eşelerken başı çukurun içinde kayboldu...

Kan çanağı gibi gözlerle doğruldu...

Elinde tuttuğu şey en fazla bir desimetre küp hacminde metal bir kutuydu.

Hayal kırıklıklarını gizlemeyi beceremeden herkes ona bakıyordu. Gildas Trégomain aşağıdaki sözleri haykırdığında hiç kuşkusuz herkesin aklından geçenleri ifade ediyordu:

"Eğer yüz milyon bu kutunun içindeyse şeytan alsın ca..."

"Kes sesini!" diye bağırdı Kaptan Antifer.

Yeniden kazı çukurunu eşeledi, fıçılara ulaşabilmek için son kaya parçalarını çekip çıkardı...

Yararsız bir çaba... Burada hiçbir şey yoktu – yan tarafında kabartma olarak Mısırlının çift K'sı bulunan demir kutudan başka!

Kaptan Antifer ve dostları bunca yorgunluğa boşu boşuna mı katlanmışlardı?... O kadar uzaktan bir oyunbazın fantezilerine kurban olmak için mi gelmişlerdi?...

Gerçekte, Juhel gülümseyebilirdi, eğer ağzından anlaşılmaz sözler dökülen amcasının deli deli bakan gözleri ve korkunç bir sırıtışla çarpı-

lan ağzıyla yüzünde beliren ifadeden korkmasaydı.

Gildas Trégomain "O anda dostumun ruhunu teslim edeceğini sandım," diye anlatacaktı daha sonra.

Kaptan Antifer ansızın ayağa kalktı, kazmasını kaptı, korkunç bir öfkeyle sallayıp bir vuruşta kutuyu parçaladı... Kutunun içinden bir kâğıt çıktı.

Zamanın etkisiyle sararmış bir parşömendi bu; üzerinde, hâlâ rahatça okunabilen birkaç satır Fransızca yazı vardı. Kaptan Antifer bu kâğıdı yakaladı. İbni Ömer'le Sauk'un kendisini işitebileceğini, belki gizlenmesinde yarar olan bir sırrı öğrenebileceğini unutarak titrek bir sesle ilk satırları okumaya başladı:

"Bu belge Thomas Antifer'in ya da ölmüşse birinci dereceden yasal vârisinin banker Zambuco'ya bildirmesi gereken ikinci bir adacığın boylamını içermektedir, söz konusu bankerin yaşadığı yer..."

Kaptan Antifer sustu ve çok şey söylemiş olan bu ihtiyatsız ağzı yumruğuyla kapadı.

Sauk uğradığı hayal kırıklığını belli etmemeyi başardı. Kaptan Antifer birkaç kelime daha okumuş olsaydı bu ikinci adacığın boylamını ve aynı zamanda da enlem bilgisine sahip Zambuco adlı bankerin hangi ülkede yaşadığını öğrenmiş olacaktı...

Daha az hayal kırıklığına uğramamış olan notere gelince su çanağı önünden çekilip alınmış, susuzluktan ölmek üzere bir köpek gibi ağzı açık, dili dışarıdaydı.

Kaptan Antifer'in bilindiği gibi yumruğunu ağzına bastırarak susmasından hemen sonra Kâmil

Paşa'nın niyetini bilmeye hakkı olan İbni Ömer ayağa kalkıp

"Pekâlâ... bu banker Zambuco nerede yaşıyormuş?..." diye sordu.

"Evinde!" diye cevap verdi Kaptan Antifer.

İbni Ömer'i çaresizce ellerini göğe doğru kaldırmış vaziyette bırakarak kâğıdı katlayıp cebine koydu.

Bu demek oluyor ki hazine Umman Körfezindeki bu adacıkta değildi! Yolculuğun Kaptan Antifer'i yeni bir kişiyle, banker Zambuco'yla iletişime geçmeye davet etmekten başka bir amacı yoktu! Öyleyse bu yeni şahıs bir zamanlar yaptığı bir hizmet nedeniyle Kâmil Paşa'nın ödüllendirmek istediği ikici bir vâris miydi?... Saint-Malolu denizci kendisine miras bırakılan serveti onunla paylaşmaya mı davet edilmişti?... Öyle görünüyordu. Bunun sonucu olarak da mantıken Kaptan Antifer'in cebine yüz milyon yerine elli milyon girecekti!

Juhel, bu miktarın hâlâ sevgili Énogate'la evlenmesi konusunda amcasının fikrini değiştirmeyecek kadar yüksek olduğu düşüncesiyle başını eğdi...

Gildas Trégomain'e gelince, gülümsemesi, elli milyonun kesenize girdiğinde hiç de fena bir para olmadığını düşündüğünü gösteriyordu.

Gerçek şu ki Juhel amcasının aklından geçenleri anlamıştı, nitekim Kaptan Antifer biraz düşündükten sonra şöyle dedi:

"O zaman Énogate prens yerine bir dükle, Juhel de prenses yerine bir düşesle evlenecek!"

XVII

Juhel'in Énogate'a yazdığı, kahramanı Kaptan Antifer olan serüvenleri anlatan bir mektup

Saint-Malo'nun Hautes-Salles Sokağındaki ev ne kadar hüzünlüydü, Kaptan Antifer gideli ne kadar ıssız görünüyordu! Ana kız bu iki kadın için günler geceler nasıl da endişeyle geçiyordu! Juhel'in boş odası bütün bu eve boşmuş havası veriyordu; en azından Énogate'ın izlenimi böyleydi. Buna bir de amcasının orada olmadığını ve dostu Trégomain'in yokluğunu ilave edin!

Nisanın 29'uydu. *Steersman* define peşindeki bu üç Saint-Maloluyla serüven dolu bir sefere çıkalı iki ay, tastamam iki ay olmuştu. Yolculukları nasıl geçmişti?... Şimdi nerede bulunuyorlardı?... Amaçlarına ulaşmışlar mıydı?...

"Anne... anne," diyordu genç kız, "asla geri dönmeyecekler!"

"Dönecekler çocuğum... inan bana, dönecekler!" diye cevap veriyordu yaşlı Breton kadın her seferinde. "Yine de belki gitmeselerdi daha iyi olurdu..."

"Evet," diye mırıldanıyordu Énogate, "tam da Juhel'le evleneceğim sırada!"

Şunu da belirtelim ki Kaptan Antifer'in gidişi şehirde büyük bir heyecana yol açmıştı. İnsanlar onun piposu ağzında şehrin sokaklarında, Sillon boyunca, surların etrafında dolaştığını görmeye

alışmışlardı! Ve yanında, biraz geride yürüyen, eğri bacaklı, gaga burunlu, ceketinin koltuk altları her zaman buruşuk, sakin yüzünden iyilik akan Gildas Trégomain!

Sonra, doğduğu şehrin kendisiyle gururlandığı, onu Énogate kadar –bir annenin çocuklarını sevdiği kadar– sevdiği uzun yol kaptanı, genç Juhel tam da Baillif ve Ortakları firmasının üç direkli bir barkasına ikinci kaptan olarak atanacağı sırada çekip gitmemiş miydi?

Ana kız bu iki kadın için günler geceler nasıl da endişeyle geçiyordu!

Bu üçü şimdi neredeydi? Kimsenin bir fikri yoktu. Herkes *Steersman*'in onları Port Said'e götürdüğünü biliyordu. Ama onların Kızıldeniz'e indiğini, hatta Hint Okyanusunun kuzey sınırına kadar gitmek zorunda olduklarını bilen sadece Énogate ile Nanon'du. Kaptan Antifer sırrını saklamakla akıllılık etmişti, çünkü İbni Ömer'in bu adacığın nerede olduğuna dair bir şeyler sezinlemesini istemiyordu.

Kaptan Antifer'in yapacağı yolculuğun güzergâhına dair kimse bir şey bilmiyorsa da projeleri hakkında aynı şey söylenemezdi, zira Kaptan bu konuda çenesini tutamayacak kadar konuşkan, coşkulu ve boşboğazdı. Saint-Malo'da olduğu kadar Saint-Servan'da da Dinard'da da Kâmil Paşa'nın hikâyesi, Thomas Antifer'in aldığı mektup, bu mektubun bildirdiği vekilin Saint-Malo'ya gelişi, adacığın enlem ve boylamının belirlenişi, yüz milyonluk –daha bilgili kimileri yüz milyar diyordu– inanılmaz bir hazine konuşuluyordu. Definenin bulunduğu haberi ve artık bir Hint mihracesi kadar zengin olan kaptanın elmas ve değerli taşlardan oluşan bir yükle limana girmesi büyük bir sabırsızlıkla bekleniyordu.

Énogate bunu o kadar istemiyordu. Cepleri boş bile olsa, nişanlısı, amcası ve dostu dönerlerse memnun olacak, Tanrı'ya şükredecek ve duyduğu derin hüzün yerini sınırsız bir sevince bırakacaktı.

Genç kız, bununla birlikte, Juhel'den mektup almıyor değildi. Süveyş'ten gönderilen ilk mektupta Juhel ayrılışlarından itibaren yolculuğun ayrıntılarını, her geçen gün daha fazla asabileşen

amcasının ruh halini, randevuya tam zamanında gelen İbni Ömer'le kâtibini nasıl karşıladığını anlatıyordu. Maskat'tan gönderilen ikinci mektupta Hint Okyanusu'ndan İmamlık'ın başkentine kadar olan yolculuktaki olaylar, Kaptan Antifer'in deliliğin sınırlarına dayanan büyük heyecanı ve nasıl Sahar'a gitmeye karar verdikleri anlatılıyordu.

Bundan başka, iki kadının yutarcasına okudukları Juhel'in bu mektupları sadece yolculuk izlenimlerini, amcasının ruh halini anlatmakla kalmayıp genç kaptanın evliliklerinin arifesinde nişanlısından ayrılmaktan, ondan bu kadar uzakta olmaktan duyduğu hüznü ve elleri milyonlarla dolu gelseler bile onunla evlenmek için amcasının rızasını alacağına ilişkin umudunu koruduğunu anlatıyordu. Énogate'la Nanon cevap yazamadıkları bu mektupları tekrar tekrar okuyorlardı – cevap yazmakla avunma imkânına sahip değillerdi. Bu yüzden de anlatıların akla getirdiği her türlü ihtimal üzerine akıl yürütmeye veriyorlardı kendilerini; sevdiklerinin o uzak denizlerde daha kaç gün geçireceğini parmakla sayıyor, salon duvarında asılı takvimin üzerinde tarihleri günbegün karalıyorlardı, nihayet son mektubun ardından yolculuğun bundan sonraki kısmının dönüşe ayrılacağı umuduna sıkı sıkıya sarıldılar.

Üçüncü mektup 29 Nisan'da geldi, Juhel'in gidişinin üzerinden yaklaşık iki ay geçmişti. Mektubun üzerinde Tunus Naipliği pulunu görünce Énogate kalbinin mutlulukla çarptığını hissetti. Yolcularımız demek ki Maskat'tan ayrılmışlardı... Avrupa denizlerine girmişlerdi... Fransa'ya yaklaşıyorlardı... Marsilya'ya ulaşmaları ne kadar

zaman alırdı?... En fazla üç gün! Peki, PLM'nin* hızlı treniyle Paris'e, oradan Saint-Malo'ya ulaşmaları?... En fazla yirmi altı saat!

Ana kız iyi bir adam olan postacının ardından kapıyı kapattıktan sonra giriş katındaki odalardan birine girip oturmuşlardı. Onları kimse rahatsız edemezdi. Duygularını gönül rahatlığıyla açığa vurabilirlerdi.

Hafif nemlenen gözlerini kurular kurulamaz Énogate zarfı yırtıp mektubu çıkarttı ve iyi anlaşılması için her cümlenin sonunda dura dura yüksek sesle okumaya başladı.

La Goulette, Tunus Naipliği
22 Nisan 1862

Sevgili Énogate'ım,

Seni önce annen, sonra kendin, son olarak da kendim için öperim. Fakat birbirimizden ne kadar uzakta kaldık ve bitmek bilmeyen bu yolculuk daha ne zaman bitecek!

Sana daha önce iki mektup yazdım, bunları almış olmalısın. Şimdi sana üçüncü ve en önemli mektubu yazıyorum; çünkü her şeyden önce bu mektupla define konusunun hiç beklenmedik bir şekilde değişmiş ve amcamın canını çok sıkmış olduğunu öğreneceksin...

Énogate bir sevinç çığlığı atmaktan kendini alamadı ve ellerini çırparak,

"Hiçbir şey bulamamışlar, anne," dedi, "bir prensle evlenmeyeceğim..."

---

* Paris-Lyon-Méditerranée şirketi.

"Devam et, kızım!" dedi Nanon.

Énogate yarım bıraktığı cümleyi tamamladı.

...sonra, araştırmalarımızı uzaklarda, çok uzaklarda sürdürmek zorunda olduğumuzu öğrenmekten dolayı ben de çok büyük bir üzüntü içindeyim...

Mektup Énogate'ın parmakları arasında titredi.

"Çok uzaklarda sürdürmek!" diye mırıldandı. "Dönmüyorlar, anne... dönmüyorlar!"

"Cesaretini topla ve devam et, kızım," dedi yeniden Nanon.

Güzel gözleri yaşlarla dolan Énogate mektubu okumaya devam etti. Juhel özet olarak Umman Körfezindeki adacıkta ne olup bittiğini, nasıl define yerine oraya bırakılmış bir belge bulduklarını, bu belgede yeni bir boylamdan söz edildiğini anlatıyor ve sonra ilave ediyordu:

Amcamın nasıl hayal kırıklığına uğradığını, nasıl bir öfkeye kapıldığını ve benim, hazineyi bulamamaktan değil, Saint-Malo'ya hareketimizin, sana kavuşmamın gecikmesinden dolayı nasıl bir hayal kırıklığına uğradığımı, var sen tahmin et! Kalbimin parçalanacağını sandım!

Énogate kalbinin deli gibi çarpmasını önlemekte zorluk çekiyordu, çünkü Juhel'in ne kadar acı çektiğini hissediyor ve anlıyordu.

"Zavallı Juhel!" diye mırıldandı Énogate.

"Ve zavallı sen!" diye mırıldandı annesi. "Devam et, kızım!"

Énogate heyecandan değişmiş bir sesle okumaya kaldığı yerden devam etti.

Gerçekte Kâmil Paşa bize bu lanet boylamı elinde ikinci enlemin bilgisi olduğu anlaşılan Tunus'taki Zambuco adında bir bankere bildirmemizi emrediyordu. Belli ki defineyi başka bir adacığa gömmüşler. Muhtemelen, paşamızın bu şahsa karşı bir minnet borcu vardı; bir zamanlar Antifer dedemiz gibi o da Kâmil Paşa'ya büyük bir hizmette bulunmuş olmalıydı. Bu durumda servet iki vâris arasında paylaşılacak ve her birinin payı yarı yarıya düşmüş olacak. Bu, tanıdığın birini çok büyük bir öfke nöbetine sürükledi!... Yüz milyon yerine elli milyon!... Ah, isterdim ki bu cömert Mısırlı yüz bin kişiye kendini borçlu hissetsin de amcama, bizim evliliğimizin önüne engel koyamayacak kadar az şey düşsün!

Énogate, "İnsanların birbirlerini sevmeleri için paraya mı ihtiyaçları var?" diye sordu.

"Yok. Hatta para insanı rahatsız bile eder!" diye cevap verdi yaşlı kadın büyük bir inançla. "Devam et, kızım!"

Énogate yeniden okumaya başladı.

Amcam bu belgeyi okuduğunda o kadar şaşırdı ki az kalsın yeni boylam derecesiyle, adacığın yerini belirlemek için ilişki kurmamız gereken şahsın adresini ağzından kaçırıyordu. Bereket versin zamanında susabildi.

Sık sık senden konuştuğumuz dostumuz Trégomain ikinci bir adacığı aramamızın söz konusu olduğunu öğrendiğinde tuhaf bir şekilde yüzünü buruşturdu, sevgili Énogate.

"Zavallı Juhel'im," dedi bana, "bu paşi-paşon-paşa bizimle alay mı ediyor?... Bizi dünyanın bir ucuna mı yollamak istiyor?"

Gerçekten dünyanın bir ucuna mı gidecektik?... Sana bu mektubu yazdığım anda bile bilmediğimiz bir şeydi bu.

Gerçekte amcam bu belgede yazılı bilgiyi kendine sakladıysa bunun nedeni İbni Ömer'e güvenmiyor olmasıydı. Bu düzenbazın Saint-Malo'da ağzından sırrını almaya kalkışmasından beri ondan hep uzak duruyor. Belki de hiç haksız değil, uzun sözün kısası Nazım da bana en az patronu kadar kuşkulu görünüyor. Bu suratsız ve karanlık bakışlı Nazım'ı sevmiyorum, Bay Trégomain de öyle! Bey Sokağındaki noterimiz Bay Calloch'un onu bürosundan içeri sokmayacağına seni temin ederim. İnanıyorum ki o ve İbni Ömer bu Zambuco'nun adresini bilseler bizden önce davranıp onu aramaya giderlerdi... Ama amcam kimseye tek kelime etmedi, bize bile. İbni Ömer'le Nazım Tunus'a gittiğimizi bile bilmiyorlardı, böylece Maskat'tan ayrıldıktan sonra hepimiz kendi kendimize paşanın fantezisinin bizi nerelere götürdüğünü soruyorduk!

Énogate bir an sustu.

"Bu şeytani oyunlar hiç hoşuma gitmiyor!" dedi Nanon.

Juhel bundan sonra dönüş yolculuğundaki olayları; adadan ayrılışlarını, onları elleri boş görünce tercüman Selik'in yüzünde beliren hayal kırıklığını, bunun sadece turistik bir gezi olduğunu kabul etmek zorunda kalışını, kervanla zahmetli bir yolculuk yaparak Maskat'a dönüşlerini ve orada iki

gün boyunca Bombay'dan gelen posta vapurunu bekleyişlerini anlatıyordu.

Maskat'tan ikinci bir mektup yazmadımsa bunun sebebi, diye ilave ediyordu Juhel, *sana haber vereceğim yeni bir şeyler öğrenmeyi umuyor olmamdı... Ama öğrenemedim, bütün bildiğim Süveyş'e dönüyor olduğumuz ve oradan Tunus'a gideceğimizdi.*

Énogate okumasına ara vererek annesine baktı, Nanon başını sallayarak mırıldandı:

"Yeter ki dünyanın bir ucuna gitmesinler! Bu Kâfirlerden her şey beklenir!..."

Bu harika kadın Doğululardan Haçlı Seferleri zamanındaki gibi söz ediyordu. Hatta dindar Breton ahlakıyla böyle bir kaynaktan gelecek milyonları değersiz görüyordu... Ama gel de böyle şeyleri Kaptan Antifer'in huzurunda söyle.

Juhel bundan sonra Hint Okyanusu ve Kızıldeniz yoluyla Maskat'tan Süveyş'e olan yolculuğu anlatıyor, İbni Ömer'in inanılmayacak kadar hasta olduğundan söz ediyordu...

"İyi olmuş!" dedi Nanon.

Sonra, bütün bu yolculuk boyunca Kaptan Antifer'in ağzından tek kelime çıkmamıştı.

Görüyorsun ya, sevgili Énogate'ım, amcamın hayalleri suya düşerse ona ne olacağını bilmiyorum, daha doğrusu delireceğini çok iyi biliyorum. Bu kadar akıllı uslu, bu kadar alçakgönüllü bir adamın bu hallere düşeceğine kim inanabilirdi! Yüz defa milyoner olma beklentisi... Gerçi buna daya-

nabilecek kaç kişi vardır ki şu dünyada? Evet... biz ikimiz varız elbette! Bunun nedeni şüphesiz hayatımızın merkezinde kalplerimizin bulunmasıdır!

Süveyş'ten Tunus'a gidecek bir ticaret vapurunu beklemek zorunda kaldığımız Port Said'e gittik. Çünkü amcamın o lanet olası belgeyi götürmesi gereken banker Zambuco orada yaşıyordu... Fakat birinin elindeki enlem ve diğerinin elindeki boylam yardımıyla yeni adacığın yeri belirlendiğinde onu nerede aramak zorunda kalacaktık? Bütün sorun burada ve bana kalırsa çok da ciddi, çünkü Fransa'ya dönüşümüz... ve senin yanında olmam buna bağlı...

Énogate'ın elinden düşürdüğü mektubu yerden annesi aldı. Genç kız okumaya devam edememişti. Sevdiği üç insanın binlerce fersah uzağa sürüklendiğini, korkunç ülkelerde çok büyük tehlikelerle yüz yüze bulunduğunu ve belki de hiç dönemeyeceklerini düşünüyordu.

"Ah, amca!... ah, amca! seni bu kadar seven insanlara ne büyük kötülükler yapıyorsun!" diye haykırdı.

"Onu bağışlayalım, kızım ve Tanrı'dan onu korumasını dileyelim!"

Kısa bir süre sessizlik oldu ve bu sırada iki kadın birlikte aynı duayı ettiler.

Sonra, Énogate kaldığı yerden devam etti okumaya:

16 Nisan'da Port Said'den ayrıldık. Tunus'a kadar hiçbir iskeleye yanaşmayacaktık. İlk günler Mısır kıyılarına hayli yakın seyrettik; İskenderiye limanını hayal meyal gördüğünde İbni Ömer'in ona nasıl baktığı görülmeye değerdi!... Definedeki

payından vazgeçme pahasına gemiden inmek istediğini düşündüm... Fakat kâtibi müdahale etti ve tek kelimesini bile anlamadığımız kendi dillerinde konuşarak onu ikna etti – adamın davranışını çok kaba buldum. İbni Ömer'in bu Nazım'dan korktuğu çok açıktı, ben onun söylediği adam olup olmadığını kendi kendime soruyordum, daha çok bir haydut havası vardı! Ne olursa olsun adamı yakından gözetlemeye kendi kendime söz verdim.

İskenderiye'yi arkamızda bıraktıktan sonra Trablus ve Gabes körfezlerini güneyimize alarak Bône Burnuna yöneldik. Sonra tepelerinde terk edilmiş birkaç küçük kalenin, yeşillikler içinde bir iki türbenin göze çarptığı Tunus dağlarının vahşi yamaçları ufukta belirdi. Sonra 21 Nisan akşamı Tunus dış limanına vardık ve 22 Nisan günü gemimiz La Goulette mendireğinin önüne demir attı.

Sevgili Énogate'ım, Tunus'ta sana Umman Körfezindeki o adada olduğumdan çok daha yakın olsam da hâlâ çok uzağım; kötü talihin bizi birbirimizden daha da uzaklaştırmayacağını kim bilir! Yan yana olmadıktan sonra aramızdaki mesafe beş fersah olmuş, beş mil olmuş ne fark eder? İkisi de aynı derecede üzücü! Bununla birlikte, umudunu yitirme ve unutma ki bu yolculuğun sonu nasıl gelirse gelsin, çok uzun sürmeyecek.

Bu uzun mektubu sana, La Goulette'te karaya ayak bastığımızda postalayabilmek için gemide yazıyorum. Birkaç güne elinde olur. Şüphesiz mektuptan benim de henüz bilmediğim, en önemli şeyi, yani nereye gittiğimizi öğrenecek değilsin. Bunu amcamın kendisi bile bilmiyor; bu ancak yakında Tunus'ta rahatını bozacağımız bankerle bilgi alış-

* Annaba.

verişi yapıldıktan sonra belirlenebilecektir. Adamın rahatını bozacağız, çünkü muazzam bir servetin yarısının kendisine miras kaldığını öğrendiğinde muhtemelen bundan sonraki araştırmalarımıza katılacak olan bu Zambuco'nun da amcam gibi feleği şaşacaktır...

Bununla birlikte bu iki numaralı adanın yerini öğrenir öğrenmez –bunu öğrenmekte de gecikmeyeceğim, zira adanın yerini harita üzerinde işaretlemekle görevlendirilecek kişi ben olacağım– seni bundan haberdar edeceğim. Bu yüzden bu üçüncü mektubu birkaç gün içinde bir dördüncünün izlemesi kuvvetle muhtemeldir.

Bu mektup annene ve sana, sevgili Énogate, Bay Trégomain'in, benim ve Saint-Malo'yu, eski aile yuvasını ve orada yaşayanları unutmuş gibi görünen amcamın selam ve sevgilerini iletiyor. Bana gelince, sevgili nişanlım, sana tüm aşkımı gönderiyorum, tıpkı bana yazman mümkün olsa senin aşkını göndereceğin gibi. Bana hep inan.

Sana sadık ve seni çok seven

Juhel Antifer.

XVIII
Kaptan Antifer'in veraset ortağı okura alışılageldiği biçimde tanıtılıyor

Tunus dış limanına girdiğinizde, Tunus'ta sayılmazsınız. La Goulette'e çıkmak için ya geminin sandallarından ya da ülkenin "mahon"larından* yararlanmanız gerekir.

La Goulette gerçek bir liman değildir, çünkü sadece kosterlerin ve balıkçı teknelerinin demirleyebildiği bu limana orta tonajlı gemiler bile giremez. Diğer gemiler, yelkenliler ve posta vapurları açığa demirleyip beklemek zorundadır; dağlar onları doğu rüzgârlarına karşı korusalar da rüzgâr batıdan ya da kuzeyden estiğinde şiddetli fırtınaların insafına kalırlar. Bütün gemilerin, hatta savaş gemilerinin bile barınabileceği bir liman yaratmanın gerekliliği açıkça ortadadır; bu iş ya Naiplik'in kuzey sahillerindeki Bizerte Gölünü genişleterek ya da Bahira Gölünü** denizden ayıran dili yardıktan sonra on kilometre uzunluğunda bir kanal kazarak yapılabilir.

Kaptan Antifer'le arkadaşlarının La Goulette'e ayak bastıklarında henüz hedeflerine ulaşmamış olduklarını ilave etmek yerinde olacaktır. İtalyan-

---

* Bir tür mavna.

** Bugünkü adı Tunus Gölü.

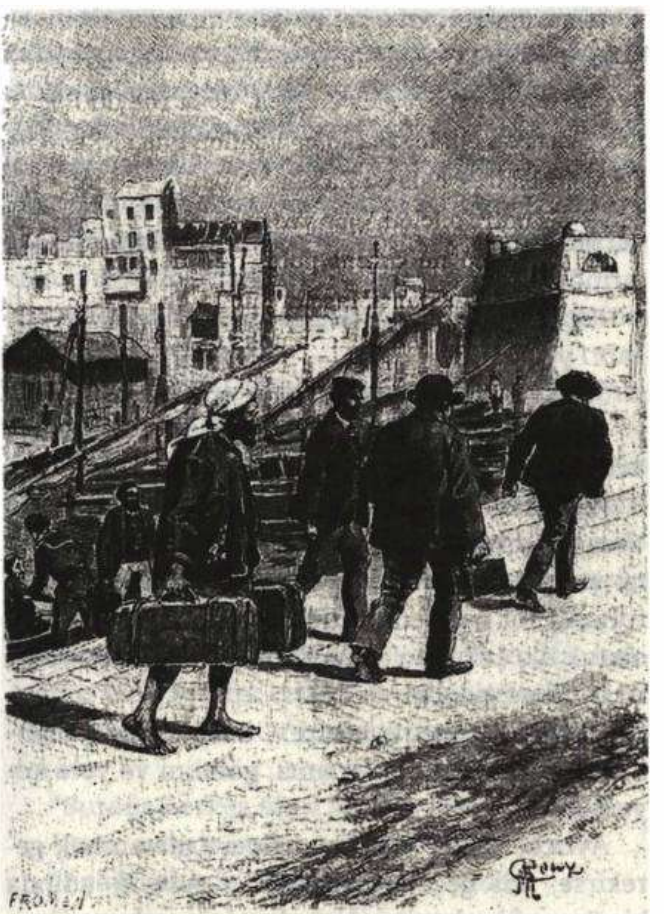
lar tarafından yapılan, Bahira Gölünün çevresini dolanarak üzerinde Saint-Louis şapelinin yükseldiği Kartaca tepesinin eteklerinden geçen Rubattino demiryolu hattında çalışan trene binmeleri gerekiyordu.

Yolcularımız rıhtımdan ayrılır ayrılmaz kendilerini kocaman caddesi, valilik binası, Katolik kilisesi, kafeleri ve hepsi de Avrupai özel konutlarıyla çok modern bir şehirde buldular. Doğu'ya has renklerle karşılaşmak için Tunus Beyi'nin deniz banyosu mevsiminde bazen kaldığı sahildeki sarayının olduğu bölgeye kadar gitmek gerekir.

Fakat ne Doğu'nun rengiyle ilgileniyordu Kaptan Antifer ne Regulusların, Scipionların, Sezarların, Catonların, Mariusların, Hannibalların efsaneleriyle. Bu büyük şahısların adlarını olsun duymuşluğu var mıydı? Doğduğu şehrin başarılarıyla yetinen ve özsaygısı için bundan fazlasını istemeyen iyi yürekli Gildas Trégomain gibi kulaktan dolma bilgilere sahipti. İçinde bulundukları sıkıntı ve dertlerle kafası dolu olmasaydı, sadece Juhel bu tarihi anılara kendini kaptırabilirdi. Juhel tam da dalgın bir adam için Doğu Akdeniz'de söylendiği gibi "omuzlarının üstündeki oğlunu arayan birinin" durumundaydı. Aradığıysa, ondan uzaklaşmaktan duyduğu üzüntüyle kahrolduğu nişanlısıydı.

Kaptan Antifer, mavnacı ve Juhel –içeriğini Tunus'ta yenileyecekleri– valizleri ellerinde La Goulette'i bir baştan diğerine geçtikten sonra garın önünde ilk treni beklemeye başladılar. İbni Ömer'le Nazım onları biraz uzaktan takip ediyorlardı. Kaptan Antifer ağzını açıp tek kelime etmediğinden Kâmil Paşa'nın kaprisi yüzünden bir

araya gelmek zorunda kaldıkları bu banker Zambuco hakkında hiçbir şey bilmiyorlardı. Gruptan ayrılmadığı sürece komisyonunu alacak olan noter için değilse de durum, kabul etmek gerekir ki, Sauk için fazlasıyla can sıkıcıydı; bir yerine iki vârisle uğraşmak zorunda kalacaktı. Bu yeni vâris nasıl biriydi acaba?

Yolcularımız nihtımdan ayrılır ayrılmaz kendilerini çok modern bir şehirde buldular.

Yarım saat kadar bekledikten sonra yolcularımız trendeki yerlerini aldılar; Kartaca tepesinin yamaçlarını ve arkeoloji müzesiyle ünlü Pères Blancs Manastırını görebildikleri istasyonda birkaç dakika beklediler; kırk dakikalık bir yolculuktan sonra Tunus şehrine vardılar, Donanma Sokağı boyunca ilerleyip Avrupa mahallesindeki *Fransa Oteli*'nin önüne çıktılar. Geniş bir merdivenle ulaşılan, neredeyse eşyasız, tavanları yüksek, yatakları cibinlikli üç oda tuttular. Giriş katındaki geniş bir salonu olan restoran istedikleri saatte onlara öğlen ve akşam yemeği verebilecekti. Otel, Paris'teki veya başka büyük bir şehirdeki oteller kadar güzel görünüyordu. Ama yolcularımız çok kalmayacaklarından bunun bir önemi yoktu.

Kaptan Antifer'in odasına çıkacak kadar bile sabrı yoktu.

"Sizi burada bulurum," dedi arkadaşlarına.

"Git, dostum," dedi mavnacı, "git de bul şu adamı!"

Juhel'in amcasını korkutan şey tam da buydu. Veraset ortağını, elbette, İbni Ömer'in kendisine yaptığı gibi aldatmaya çalışmayacaktı. Bütün tuhaflığına rağmen namuslu ve dürüst bir insan olarak hiç çalıyı dolaşmaya niyeti yoktu. Dosdoğru bankere gidecek ve ona;

"İşte bunu getirdim size... Bakalım karşılığında siz bana ne sunacaksınız, görelim ve yola koyulalım," diyecekti.

Ayrıca, adada bulunan belgeye güvenmek gerekirse, adı geçen Zambuco'ya Antifer adında bir Fransız'ın hazinenin bulunduğu adanın yerinin belirlenmesini sağlayacak boylam derecesini

getireceği bilgisi verilmiş olmalıydı. Dolayısıyla banker bu ziyarete şaşırmayacaktı.

Bununla birlikte bir korku Kaptan Antifer'in beynini kurt gibi kemiriyordu –miras ortağının Fransızca bilmiyor olmasından duyduğu korku. Eğer bu Zambuco İngilizce biliyorsa genç kaptanın yardımlıyla işin içinden çıkabilirlerdi. Ama bu dillerden birini bilmiyorsa bir tercümanın aracılığına başvurmak gerekecekti. O zaman da yüz milyon değerindeki bir sır üçüncü bir kişinin insafına kalmış olacaktı...

Nereye gideceğini söylemeden otelden ayrılırken Kaptan Antifer bir rehber istemişti. Sonra o ve rehberi Donanma meydanına çıkan sokaklardan birine dönerek gözden yittiler.

"Bize ihtiyacı olmadığına göre..." dedi mavnacı onlar gider gitmez.

"Biz de gidip gezelim," diye karşılık verdi Juhel, "ama önce mektubumu postalayalım."

Otelin bitişiğindeki postaneden çıktıktan sonra ikisi Tunis-la-Blanche'ı [Beyaz Tunus'u] çevreleyen iki fersah uzunluğundaki mazgallı surun dışında dolaşmak için Bab-el-Bahar'a, Denizkapı'ya doğru gittiler.

Bu arada otelden elli altmış metre kadar uzaklaşmış olan Antifer rehber-tercümanına;

"Banker Zambuco'yu tanıyor musunuz?" diye sordu.

"Burada herkes tanır onu."

"Peki, nerede oturuyor?..."

"Aşağı şehirde, Malta Mahallesinde."

"Beni oraya götürmenizi istiyorum."

"Emredersiniz, ekselans."

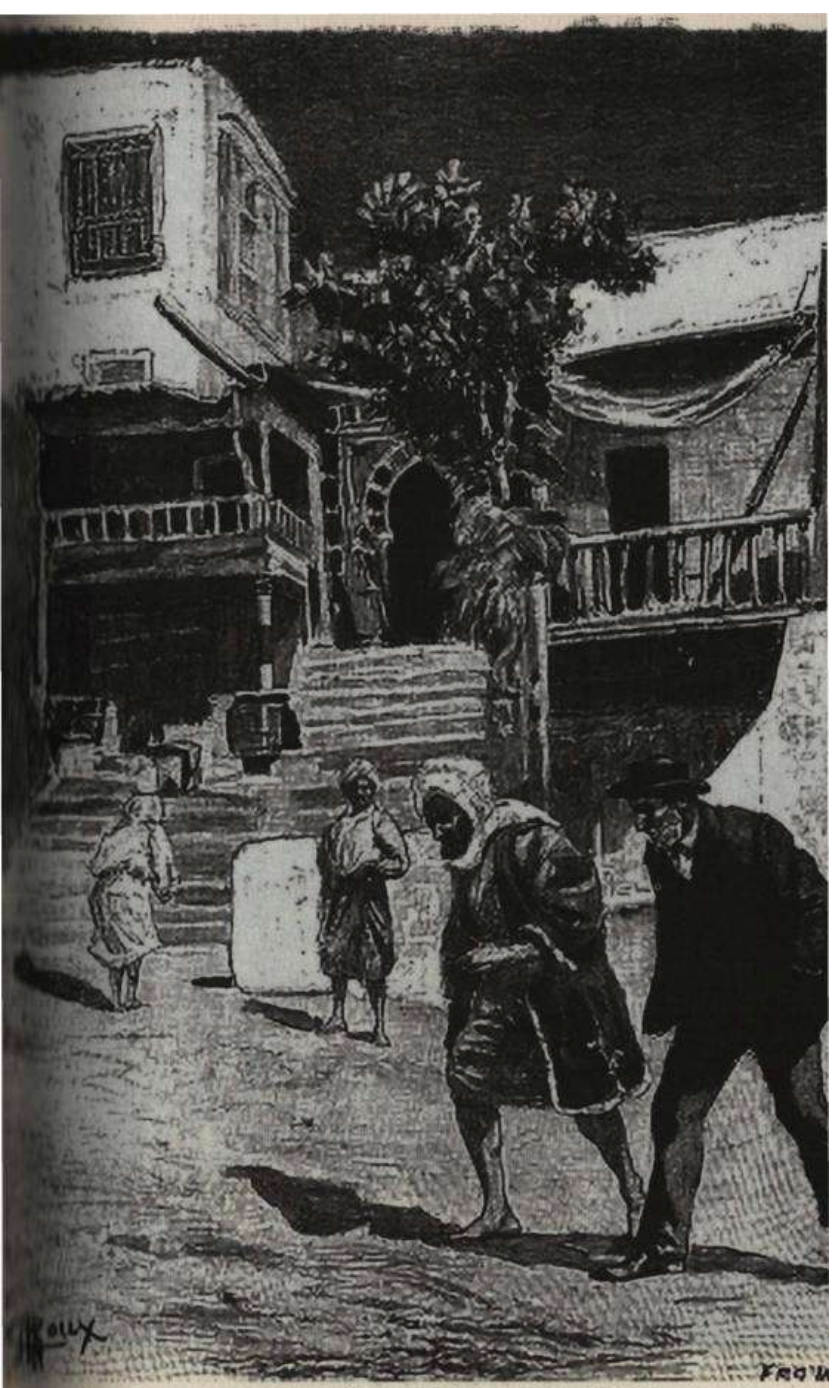
Bu Doğu ülkelerinde size efendim der gibi ekselans derler.

Kaptan Antifer aşağı şehre doğru yöneldi. Yolda gördüğü ilginç şeylere en ufak ilgi göstermediğinden emin olabilirsiniz: burada, zarif minareleriyle Tunus'ta yüzlercesi görülebilecek bir cami, şurada Roma ya da Sarazen* kökenli bir kalıntı, sonra incir ağaçları ve palmiye yapraklarının gölgesi düşen yeşillikler içinde pitoresk bir meydan, daha ileride yüz yüze bakan evleriyle, komşularının Fransız mı, İtalyan mı, Yahudi mi ya da Maltalı mı olduklarına göre içi hububat, kumaş, ıvır zıvır dolu karanlık dükkânlarıyla, inişli yokuşlu dar sokaklar. Hayır! Pierre-Servan-Malo sadece Kâmil Paşa'nın kendisini mecbur bıraktığı ziyareti yapmayı düşünüyordu; iyi karşılanacağındansa hiç şüphesi yoktu. Çünkü birine elli milyon götürdüğünüzde iyi karşılanacağınıza dair bahse girebilirsiniz.

Yarım saatlik bir yürüyüşün sonunda Malta Mahallesine ulaştılar. Burası özellikle eski kısımları aşırı temizlikten parlamayan bu yüz elli bin nüfuslu şehrin en temiz bölgesi değildi. Ayrıca bu dönemde Fransız protektorası henüz Fransız bayrağı çekilmesini zorunlu kılmamıştı.

Bu ticari semtin bir caddesinin, daha doğrusu bir sokağının sonunda rehber sıradan görünüşlü bir evin önünde durdu. Tunus'taki bütün evlerle aynı tarzda inşa edilmiş taraçalı, dış penceresi olmayan, odaları gün ışığını Arap tarzı "patio" denen bir iç avludan alan kare şeklinde kocaman bir blok.

* İslamiyet öncesi Suriye ve Arabistan çöllerinin göçebe toplumlarına, Haçlı Seferleri sırasında Haçlıların Hıristiyan olmayanlara verdikleri ad. En geniş anlamıyla, Arap.

Kaptan Antifer aşağı şehre doğru yöneldi.

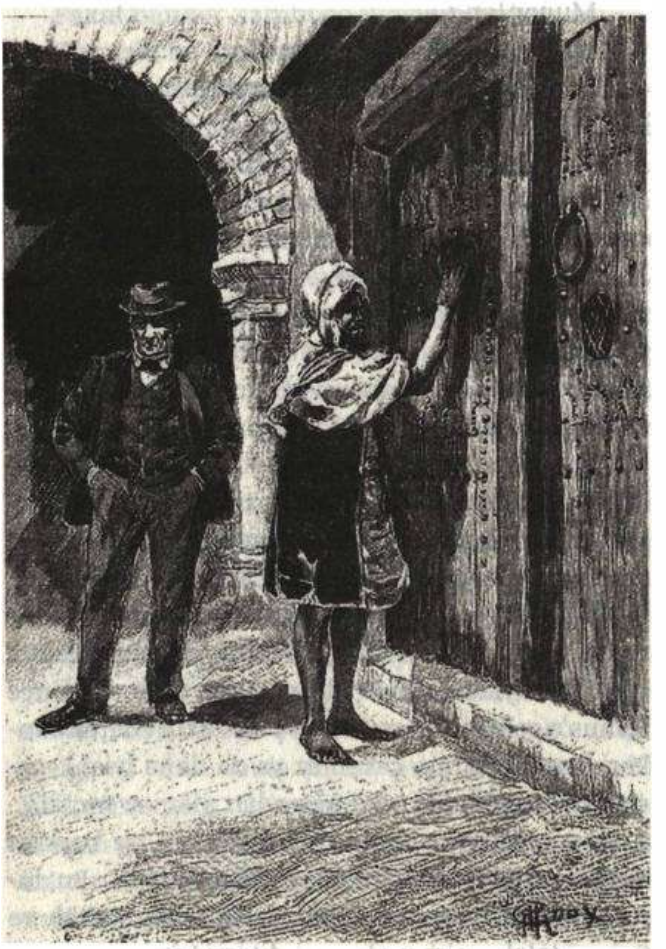

Yarım saatlik bir yürüyüşün sonunda
Malta Mahallesine ulaştılar.

Evin görünüşü Kaptan Antifer'e sahibinin bolluk içinde yüzdüğü izlenimini vermedi. Bunun, planlarının başarı şansını artırdığını düşündü.

"Banker Zambuco burada mı yaşıyor?..." diye sordu rehbere.

"Burada yaşıyor, ekselans."

Rehber sıradan görünüşlü bir evin önünde durdu.

"Bankacılık işini de buradan mı yürütüyor?..."

"Evet, ekselans."

"Başka evi yok mu?"

"Hayır, ekselans."

"Zengin biri mi olduğu düşünülüyor bu adamın?..."

"Milyonları var."

"Vay be!" dedi Kaptan Antifer.

"Zengin olduğu kadar da cimridir," diye ilave etti rehber.

"Bir kere daha vay canına!" dedi Kaptan Antifer.

Ve ardından "ekselans, ekselans" diyen rehbere yol verdi; rehber gerisingeri otele döndü.

Sauk'un görünmemeye çalışarak onları takip etmiş olduğunu söylemeye gerek yok. Sauk artık Zambuco'nun nerede yaşadığını biliyordu. Bu adamla yüz yüze konuşup kendine bir avantaj sağlayabilir miydi? Onunla anlaşıp Kaptan Antifer'i saf dışı etme fırsatı çıkar mıydı? Kâmil Paşa'nın iki vârisi arasında bir anlaşmazlık çıkarsa bundan yararlanamaz mıydı? Bir numaralı adada hepsi bir aradayken Kaptan Antifer'in Zambuco'nun adıyla birlikte yeni adanın boylamını ağzından kaçırmaması gerçekten büyük şanssızlık olmuştu. Sauk eğer bu boylamı biliyor olsaydı, diğerlerinden önce Tunus'a gelip hatırı sayılır bir para teklif ederek bankeri kendi tarafına çekemez ya da daha iyisi kesesine davranmadan sırrı ağzından alamaz mıydı?... Ama vasiyetnamede adı geçen kişinin bir başkası değil de Kaptan Antifer olduğunu hatırladı... Bu durumda Sauk programına sadık kalacak, Maltalı ve Saint-Malolu mirası ele geçirdiklerinde acımasızca harekete geçecek ve her ikisini de soyacaktı.

Pierre-Servan-Malo bankerin evine girdi, Sauk onu dışarıda bekledi.

Girişin sol tarafındaki binalar büro görevi görüyordu. Avluda kimse yoktu. Sanki ev terk edilmiş, ödemeler durdurulmuş da banka kapanmış gibi görünüyordu.

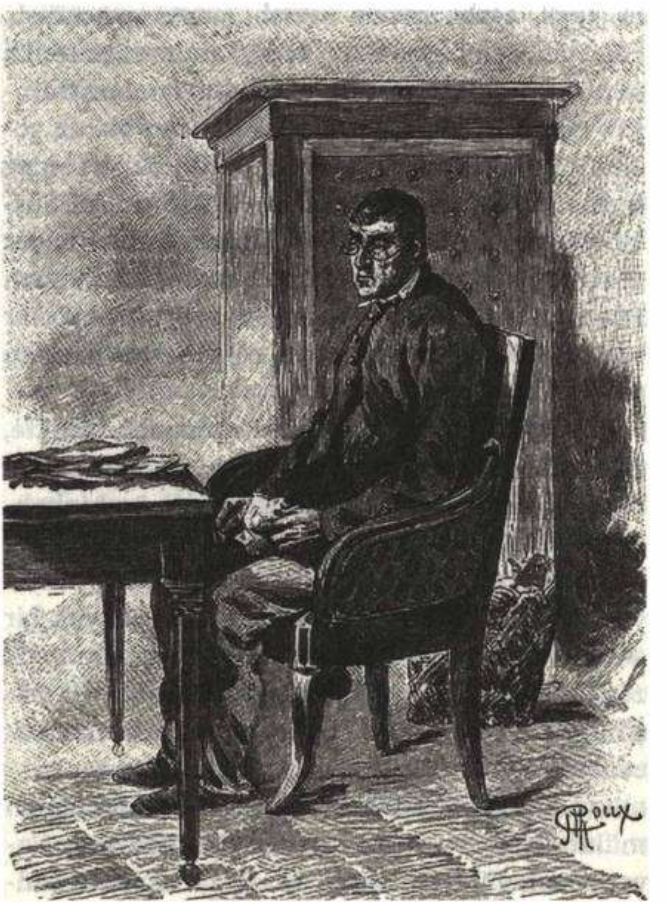
Fakat banker Zambuco iflas etmemişti.

Tunuslu bu bankeri altmış yaşlarında, orta boylu, zayıf, asabi, keskin bakışlı, sinekkaydı tıraşlı, kâğıt gibi bembeyaz tenli, keçeyi andıran gri renkli saçı kafatasına yapışmış, sırtı hafif kambur, buruşuk elli, uzun, eğri parmaklı bir adam olarak gözünüzde canlandırabilirsiniz. Bütün dişleri –ince dudaklarının genellikle örtmediği, ısırmaya alışkın dişleri– yerli yerindeydi. Kaptan Antifer iyi bir gözlemci olmamakla birlikte bu Zambuco denen adamın sempatik biri olmadığını sezdi ve böyle bir adamla ilişki kurmanın hiç keyif vermeyeceğini düşündü.

Banker gerçekte Malta asıllı olmakla birlikte, rehin karşılığı borç veren ve Yahudi olarak doğmuş olması gereken bir tür tefeciydi. Bu Maltalılardan Tunus'ta beş, altı bin kişi vardı.

Zambuco'nun –parmak uçlarında ökse otuyla yaptığı– kirli bankacılık işlemlerinden büyük bir servet biriktirdiği söyleniyordu. Gerçekten çok zengindi ve bununla şişiniyordu. Fakat onun düşüncesine göre, daha zengin olmadıkça asla çok zengin sayılmazdınız. Evinin Kaptan Antifer'i yanıltan alçakgönüllü ve sefil görünümüne rağmen mültimilyoner olduğuna dair söylentiler vardı. Hayatın temel ihtiyaçlarının karşılanması konusunda bu Zambuco büyük bir cimrilik gösteriyordu.

Hiç mi bir şeye ihtiyacı yoktu bu adamın? Kuşkusuz çok az şeye ihtiyacı vardı ve istifçi içgüdüleri sayesinde bu ihtiyaçların sayısını artırmamayı beceriyordu. Çuval çuval para istiflemek, altın, gümüş biriktirmek, herhangi bir değer ifade eden her şeye el koymak hayatının tek uğraşıydı. Böylece verimli bir işe yatırmayı aklından bile geçirmediği milyonlar kasalarda kuzu kuzu yatıyordu.

Banker Zambuco

Böyle bir adamın bekâr olmaması şaşırtıcı, hatta çelişkili görülebilir. Ama bu tip adamların bekâr olması daha yakışık almaz mı? Zaten Zambuco'nun kendisi de evlenmeyi hiç aklından geçirmemişti; Malta Mahallesinin muziplerinin söylemekten hoşlandıkları gibi "Böyle olması karısı için çok da hayırlı olmuştu." Bir kız kardeş dışında ne kardeşi ne kuzeni ne de başka bir akrabası vardı. Ailesinin geçmiş nesilleri Zambuco'nun kendisinde birleşiyordu. Evinin geri tarafında ya da bürosunda, daha da doğrusu kasasında, hizmetine bakan ve kendisine yiyecek ve para olarak pek pahalıya mal olmayan Tunuslu yaşlı bir kadınla tek başına yaşıyordu. Bu mağaraya giren hiçbir şey geri çıkmıyordu doğrusu. Kaptan Antifer'in rakibi böyle bir adamdı, Kâmil Paşa'nın minnettarlığını kazanabilmek için bu sevimsiz adamın ona nasıl bir hizmeti dokunmuş olabilirdi diye insan ister istemez kendine soruyordu.

Bu hizmet birkaç satırda kolayca açıklanabilir.

Yirmi yedi yaşına geldiğinde öksüz ve yetim kalan –artık umursamadığı ebeveyninin ona ne yararı dokunacaktı?– Zambuco İskenderiye'de yaşıyordu. Büyük bir azimle ve kafasını kullanarak simsarlıkla ilgili her türlü işi yapıyor, alıcılardan ve satıcılardan aldığı komisyonları cebine atıyor ve ticaretle, insan zekâsının bulduğu en kârlı meslek olan para ticaretiyle uğraşıyordu.

Hatırlanacağı gibi, 1829 yılında, kuzeni Murad'ın ve onun kışkırttığı zorba Mehmed Ali'nin göz koyduğu servetiyle ilgili kaygıları yüzünden Kâmil Paşa'nın aklına varını yoğunu paraya çevirmek ve

Mısır'ın hiçbir şehrinde olamayacağı kadar güven içinde yaşayacağı Suriye'ye götürmek fikri gelmişti.

Bu zor işlem için bazı insanların yardımına gerek duyuldu. Bununla birlikte Kâmil Paşa sadece güvene layık yabancılara başvurmak istedi. Neticede bu insanlar kendilerini büyük bir tehlikeye atmış olacaklardı, en azından genel valiye karşı zengin Mısırlıya yardım ettikleri için özgürlüklerinden olabilirlerdi. Bunlardan biri olan genç Zambuco büyük bir gayretle işe girişti, cömert komisyonlar aldı, Halep'e birçok yolculuk yaptı, sonunda müşterisinin servetinin paraya çevrilmesinde ve emin bir yere taşınmasında çok büyük yardımları oldu.

Bu ne kolay ne de tehlikesiz oldu; Kâmil Paşa'nın gidişinden sonra yardımına başvurduğu insanlardan Zambuco da dâhil bazıları Mehmed Ali'nin kuşkucu kolluk kuvvetleri tarafından ortaya çıkarıldı ve hapsedildiler. Delil yetersizliğinden serbest bırakılsalar da sadakatlerinin ve fedakârlıklarının cezasını çektiler.

1799'da Kâmil Paşa'yı Yafa kayalıklarında yarı ölü durumda bulup hayatını kurtaran Kaptan Antifer'in babası gibi Zambuco da otuz yıl sonra Paşa'nın minnettarlığına hak kazanıyordu.

Kâmil Paşa iyilikleri unutacak bir adam değildi.

Geçmişte yaşananlara dair bu kısa anlatı, neden 1842'de biri Saint Malo'da, diğeri Tunus'ta olan Thomas Antifer'in ve banker Zambuco'nun, birinin boylamını, diğerinin enlemini bildiği –ve vakti geldiğinde birbirlerine bildirecekleri– bir adacıkta gömülü olan yüz milyon frank değerin-

de bir hazineden paylarını alacaklarını bildiren birer mektup aldıklarını açıklar.

Bu bilginin Zambuco gibi biri üzerinde, Thomas Antifer, sonra da oğlu üzerinde yarattığı etkiden daha güçsüz bir etki yaratmadığı kolayca tahmin edilebilir. Bu mektuptan kimseye tek kelime etmediğini söylemeye gerek yok. Enlemi gösteren elindeki rakamları kasasının en gizli çekmecelerinden birine kilitledi ve o günden sonra Kâmil Paşa'nın mektubunda sözü edilen Kaptan Antifer'in çıkageldiğini görmeyi umut etmeden bir tek dakika bile geçirmedi. Kâmil Paşa'nın başına neler geldiğini öğrenmeye çalıştıysa da bir bilgiye ulaşamadı. 1834'te brikgulette esir alınıp Kahire'ye götürüldüğünü, on sekiz yıl bir kalede hapis tutulduğunu, 1852'de öldüğünü öğrenemedi.

Şimdi yıl 1862'ydi. 1842'den bu yana yirmi yıl geçmişti ve Saint-Malolu ortaya çıkmamış, enlemle boylam bir araya gelmemişti... Adanın yeri hâlâ sırdı... Bununla birlikte Zambuco umudunu yitirmemişti. Kâmil Paşa'nın isteklerinin er veya geç gerçekleşeceğinden hiç kuşku duymuyordu. Düşüncesine göre günün birinde Antifer diye biri eski ve yeni dünyaların gözlemevlerince uzayda belirdiği haber verilen bir kuyrukluyıldız gibi mutlaka Maltalılar sokağının ufkunda görünecekti. Tek üzüntüsü –böyle bir adam için çok doğal bir üzüntü– mirası bir başkasıyla paylaşıyor olmaktı. Bu "bir başkasını" zihninde cehenneme yolluyordu. Fakat gördüğü iyiliklerin altında kalmayan Mısırlının yaptığı düzenlemelerde hiçbir şeyi değiştiremezdi. Ama yüz milyonu paylaşma

düşüncesi ona korkunç görünüyordu!... Bu yüzden bütün hazinenin ona kalması için yıllar yılı düşünce üzerine düşünce üretmiş, binlerce şey hayal etmişti... Başarabilecek miydi? Bütün söyleyebileceğimiz, Antifer, nasıl biri olursa olsun, vaat edilen boylamla geldiğinde Zambuco'nun onu karşılamaya hazır olduğuydu.

Denizcilik konusundan pek anlamayan banker Zambuco'nun enlem ve boylam yardımıyla, yani hayali iki çizginin kesiştirilmesiyle bir noktanın yerküre üzerindeki yerinin nasıl bulunacağını birilerine anlattırmış olduğunu ilave etmenin gereği yok. Şunu çok iyi anlamış bulunuyordu: İki vârisin bir araya gelmesi zorunluydu, o Antifer'siz bir şey yapamazsa, Antifer de onsuz bir şey yapamazdı.

XIX

Kaptan Antifer o kadar tuhaf bir öneriyle karşılaşıyor ki cevap vermemek için oradan kaçıyor

"Banker Zambuco'yu görebilir miyim?..."

"İş içinse, evet."

"İş için."

"Adınız?..."

"Bir yabancı demeniz yeterli olacaktır."

Bu soruları soran Kaptan Antifer, bozuk bir Fransızcayla cevap verense kafesli bir penceresi olan bir bölmeyle ikiye bölünmüş dar bir kabinde oturan Faslı hırçın bir ihtiyardı.

Saint-Malolu bizzat söylediğinde banker üzerinde nasıl bir etki yaratacağını görmek için adını vermemenin daha uygun olacağına hükmetmişti.

"Ben Antifer'im, Saint-Malolu Thomas Antifer'in oğlu."

Bir dakika sonra tavanı lamba isinden kararmış, kireç badanalı, perdesiz küçük bir odaya alındı; odada eşya olarak köşelerden birinde bir kasa, diğer köşede bir çalışma masası ve bir masayla iki tabure vardı.

Bu masanın önünde banker oturuyordu. Kâmil Paşa'nın iki vârisi karşı karşıyaydı.

Ayağa kalkmaksızın Zambuco papağan gagasını andıran burnunun üzerindeki kocaman, yu-

varlak gözlüğü baş ve orta parmağıyla düzeltti ve başını hafifçe kaldırarak;

"Kiminle görüşmek şerefine nail oluyorum?" diye sordu, Languedoc veya Provence aksanlı bir Fransızcayla.

"Koster kaptanı Antifer'le," diye cevap verdi Saint-Malolu; bu üç kelimelik cevap üzerine Zambuco'nun "Siz... ha!..." diye çığlık atarak yerinden fırlayacağından gayet emindi.

Banker yerinden fırlamadı. Sımsıkı kapalı ağzından bir çığlık yükselmedi. Beklenen cevap dudaklarından dökülmedi. Ama dikkatli bir gözlemci gözlük camlarının arkasında ansızın bir parıltının belirdiğini fark edebilirdi – indirdiği göz kapaklarının söndürdüğü bir parıltı.

"Size Kaptan Antifer olduğumu söylüyorum."

"İşittim."

"Antifer Pierre-Servan-Malo, Fransa... Bretonya... Ille-et-Vilaine... Saint-Malolu Thomas Antifer'in oğlu..."

"Bana sunacak bir teminat mektubunuz var mı?..." diye sordu banker, duyduğu heyecanı ele vermeyen bir sesle.

"Bir teminat mektubu... evet!..." diye cevap verdi bu soğuk karşılamadan çok rahatsız olan Antifer, "yüz milyonluk bir teminat mektubu..."

"Verin!..." dedi Zambuco kayıtsızca, sanki birkaç kuruşluk bir işlem söz konusuymuş gibi.

O zaman Saint-Malolu şaşkınlıktan apışıp kaldı. Nasıl olurdu! Bu soğukkanlı banker yirmi senedir inanılmaz değerli bir hazinenin ortağı olduğunu, günün birinde Antifer diye birinin bunu ona getireceğini biliyordu... ve Kâmil

Paşa'nın bu ulağı karşısında kılı kıpırdamıyordu... Ne bir şaşkınlık ifadesi vardı yüzünde ne memnuniyet?... Yoksa bir numaralı adada bulunan belgede bir yanlışlık mı vardı? Bu Malta asıllı Tunusludan başka birine mi başvurulması gerekiyordu? İkinci adanın fethini sağlayacak enleme dair bilgiyi elinde bulunduran kişi Banker Zambuco değil miydi?...

Hayal kırıklığına uğrayan miras ortağının tüm bedeni ürperdi. Bütün kanı kalbine hücum etti, taburelerden birine oturacak zamanı zor buldu.

Banker yardım etmek için hiçbir harekette bulunmaksızın, dudaklarının kıyısında hafif bir sırıtışla ona bakıyordu. Kendini tutmayı beceremese ağzından şu lafları kaçıracaktı:

"Bu denizci çok kuvvetli değil!"

Bu da "Bu adamı yönetmek zor olmayacak!" anlamına geliyordu.

Bu arada Pierre-Servan-Malo kendini toparlamıştı. Mendiliyle yüzünü kurulayıp ağzındaki çakıl taşının yerini değiştirdikten sonra ayağa kalktı.

"Siz banker Zambuco musunuz?" diye sordu, kocaman eliyle masaya bir yumruk indirirken.

"Evet... Tunus'ta bu adı taşıya tek kişiyim."

"Ve beni beklemiyorsunuz?..."

"Hayır."

"Benim geleceğim size bildirilmedi, öyle mi?"

"Bu nasıl olabilirdi?"

"Bir paşanın mektubuyla..."

"Bir paşa mı?" dedi banker. "Fakat ben yüzlerce paşadan mektup alıyorum..."

"Kâmil Paşa... Kahireli?..."

"Hatırlamıyorum."

Zambuco'nun bu oyunu oynamaktaki amacı Kaptan Antifer'in kendisine tamamen açılmasını sağlamak, adanın enlemini söylemeden onun elindeki malı, yani adanın boylamını satmaya razı etmekti.

Bununla birlikte, Kâmil Paşa'nın adı geçince bu ad ona bir şeyler hatırlatıyormuş gibi bir havaya büründü. Hafızasını yokluyordu.

"Durun bakayım," dedi gözlüklerini düzeltirken, "Kâmil Paşa... Kahireli?..."

"Evet..." dedi Kaptan Antifer, "elmaslardan ve değerli taşlardan muazzam bir servetin sahibi, bir tür Mısırlı Rothschild."

"Aslında... hatırlar gibi oluyorum..."

"Günün birinde bu servetin yarısının sahibi olacağınızı size bildirmiş olmalıdır."

"Haklısınız, Bay Antifer, bu mektubu bir yerlere koymuş olmalıyım."

"Ne?... Bir yere mi?... Nerede olduğunu bilmiyor musunuz?"

"Burada hiçbir şey kaybolmaz... Onu bulacağım."

Bu cevap üzerine, Kaptan Antifer'in tavrı, bir pençe haline getirdiği elleri, bu mektup bulunamazsa bankerin boynunu burmaya hazır olduğunu gösteriyordu.

"Haydi ama, Bay Zambuco," dedi kendine hâkim olmaya çalışarak, "sizin bu soğukkanlılığınız çok sinir bozucu!... Bu meseleden büyük bir kayıtsızlıkla bahsediyorsunuz..."

"Pöh!..." dedi banker.

"Pöh! Ne demek oluyor! Yüz milyon frank söz konusuyken..."

Zambuco'nun dudakları küçümseyen bir sıntışla kıvrıldı. Milyon franka bir portakal kabuğu kadar değer veriyormuş gibi bir havası vardı.

"Ah, alçak!... Yüz defa milyoner olmalı bu adam," diye düşündü Kaptan Antifer.

Fakat o sırada banker henüz bilmediği bir şeyi, yani Saint-Malolunun bu ziyaretini ne gibi gelişmelere borçlu olduğunu öğrenmek amacıyla konuşmayı başka bir konuya çevirdi. Gözlüğünün camını mendiliyle silerken kuşkucu bir tonla;

"Siz bu define hikâyesine cidden inanıyor musunuz?" diye sordu.

"İnanmak mı?... Baba, oğul ve kutsal ruha inandığım gibi inanıyorum hem de!"

Ve bunu son derece inandırıcı bir şekilde ve ancak geleneklere bağlı bir Breton'un söyleyeceği kadar büyük bir inançla söyledi.

Bunun üzerine Kaptan Antifer geçmişte neler olduğunu; babasının 1799'da Kâmil Paşa'nın hayatını hangi şartlar altında kurtardığını; araştırıp bulunması gereken bir adada gömülü bir defineyi haber veren gizemli bir mektubun 1842'de nasıl Saint-Malo'ya ulaştığını; bu gizli bilgiye sahip tek insan olan babasının ölürken bu sırrı ona, Antifer'e, nasıl verdiğini; bu adanın yerini belirlemek için gerekli hidrografik formülü tamamlamakla görevli habercinin gelişini yirmi yıl boyunca nasıl sabırla beklediğini; İskenderiyeli bir noterin, İbni Ömer'in, Kâmil Paşa'nın son isteklerini ve Umman Körfezinde, Maskat açıklarında bulunan bir adanın yerini

belirlemek için ihtiyaç duyulan boylamı içeren vasiyeti ona nasıl getirdiğini; yanında yeğeni Juhel, dostu Trégomain ve vasiyetin araştırmaya katılmasını zorunlu kıldığı, vasiyet hükümlerini yerine getirmekle görevli İbni Ömer ve kâtibiyle nasıl Saint-Malo'dan Maskat'a yolculuk yaptıklarını; körfezde, Sahar açıklarındaki adayı nasıl bulduklarını; çift K'yla işaretlenmiş bir kayanın altında define yerine nasıl sadece bir kutuyla karşılaştıklarını, kutunun içindeyse sadece ikinci bir adanın boylamıyla adacığın yerini belirlemek için gerekli enlemi bilen kişinin Tunus'ta banker Zambuco olduğunu yazan bir mektup bulduklarını...

Ne kadar meraksız görünmeye çalışsa da banker anlatılanları büyük bir dikkatle dinlemişti. Uzun parmaklarının titremesi ne kadar heyecanlı olduğunu gösteriyordu. Alnında boncuk boncuk terler beliren Kaptan Antifer anlatısını bitirdiğinde Zambuco;

"Evet... gerçekten de... definenin varlığı kesin gibi görünüyor. Fakat Kâmil Paşa'nın böyle hareket etmekteki amacı neydi acaba?..." demekle yetindi.

Gerçekten de amaç çok açık değildi.

"Bence bu tahmin edilebilir," diye karşılık verdi Kaptan Antifer, "fakat her şeyden önce, söyler misiniz Bay Zambuco, siz bu paşanın hiç yanında yöresinde bulundunuz mu?... Ona herhangi bir hizmette bulundunuz mu?..."

"Elbette... Hem de çok büyük bir hizmet..."

"Peki, ne zaman?..."

"İkimiz de Kahire'deyken bütün servetini paraya çevirmeyi düşündüğünde."

"Şimdi anlaşılıyor... definenin minnet duyduğu iki kişi tarafından bulunmasını istemiş... siz... ve babamın yerine ben..."

"Peki, neden başkaları da olmasın?" diye sordu banker.

"Bunu demeyin bana!" diye bağırdı Kaptan Antifer yumruğunu masaya indirirken. "Biz ikimiz fazlasıyla yeteriz."

"Çok doğru," diye cevap verdi Zambuco. "Bir açıklama daha rica edeceğim sizden. Şu İskenderiyeli noter neden araştırmalarınızda size eşlik ediyor?..."

"Vasiyetnamenin bir maddesi, definenin çıkarılması sırasında orada hazır bulunması şartıyla ona bir komisyon verilmesini emrediyor."

"Peki, ne kadar bu komisyon?"

"Yüzde bir."

"Yüzde bir mi!... Ah, alçak!"

"Alçak... böyle nitelenmeyi fazlasıyla hak ediyor," diye bağırdı Kaptan Antifer, "inanın ben de yüzüne karşı aynen böyle söyledim."

İşte iki ortağın üzerinde her zaman mükemmelen anlaşacakları bir niteleme ve bu işle ne kadar ilgilenmiyor görünmek istese de Zambuco'nun böyle yürekten bir çığlık atmış olmasına şaşırmamak gerekir.

"Artık durumu öğrenmiş olduğunuza göre birbirimize karşı açık yürekli davranmamak için hiçbir neden kalmadığına inanıyorum."

Bankerin kılı kıpırdamadı.

"Bende bir numaralı adada bulduğum yeni boylam var, siz de iki numaralı adanın enlemini biliyor olmalısınız."

"Evet..." dedi Zambuco belirgin bir duraksamayla.

"Peki, o zaman, size adımı söylediğimde neden bu konuda bir şey bilmiyormuş gibi yaptınız?"

"Çünkü olur olmaz insanlara açılmak istemiyordum... Bir sahtekâr olabilirdiniz, Bay Antifer, alınmayın lütfen, emin olmam gerekiyordu... Mademki sizde benimle temas kurmanızı emreden bir belge var..."

"Evet, var."

"Gösterin."

"Bir dakika, Bay Zambuco! Her şey karşılıklı!... Sizde Kâmil Paşa'nın mektubu var mı?..."

"Var, tabii."

"Öyleyse... belgeye karşı mektup... Bu değişimin doğru dürüst ve karşılıklı yapılması gerekir."

"Öyle olsun," dedi, banker.

Ayağa kalkıp kasasına doğru gitti ve Kaptan Antifer'i sinirlendiren bir yavaşlıkla mekanizmalarını hareket ettirdi.

Neden böyle anlaşılmaz bir şekilde hareket ediyordu? İbni Ömer'in Saint-Malo'da başvurduğu yöntemleri mi taklit ediyor, sırrını ondan çalmaya mı çalışıyordu?

Hayır, böyle bir şey kesinlikle söz konusu değildi, çünkü malını ancak peşin parayla satmaya kararlı bir adam karşısında böyle bir şey imkânsızdı. Fakat bankerin bir planı, üzerinde uzun uzadıya, enine boyuna düşünülmüş bir planı vardı; başarılması halinde Kâmil Paşa'nın milyonları ailesinin, yani onun olacaktı – olmazsa olmaz şartı miras ortağının dul ya da bekâr olmasını gerektiren bir plandı bu.

Kasasının kilitlerini tıkırdatırken bir an geriye döndü ve titremesini engelleyemediği bir sesle;

"Evli değilsiniz, değil mi?" diye sordu.

"Hayır, Bay Zambuco, bu nedenle sabah akşam kendimi tebrik ediyorum."

Cevabın ikinci kısmı yeniden kasasına dönen bankerin kaşlarının çatılmasına neden oldu.

Öyleyse bu Zambuco'nun bir ailesi var mıydı? Evet, Tunus'ta kimsenin bundan şüphesi yoktu. Bu aile, gerçekte, daha önce söylediğimiz gibi, bir kız kardeşten ibaretti. Bayan Talisma Zambuco kardeşinin aydan aya gönderdiği çok mütevazı bir parayla Malta'da yaşıyordu. Ancak –söylememiz gerekir ki– bu kız kardeş kırk yedi yıldan beri, yani yarım asırdır orada tek başına yaşıyordu. Evlenmesi için önüne fırsat çıkmamıştı; her şeyden önce güzellik ve zekâdan yoksun olduğu gibi, bir serveti de yoktu; ikincisi ortada bir talip olmadığını gördüğünde kardeşi ona bir koca bulmaya çalışmamıştı.

Yine de Zambuco kız kardeşinin bir gün evleneceğinden umudunu kesmiyordu. Kiminle, bunu ancak Tanrı bilir?... Yirmi yıldır ziyaretini beklediği bu Antifer, dul veya bekâr olması şartıyla yaşlı kız kardeşi için pekâlâ bir koca olabilirdi. Evlilik gerçekleştiğinde milyonlar aile içinde kalacak ve Bayan Talisma Zambuco beklediği için bir şey kaybetmemiş olacaktı. Söylemeye gerek bile yok, kadıncağız kardeşine bağlı yaşıyordu; onun önereceği bir kocayı gözü kapalı kabul edecekti.

Fakat Saint-Malolu bu Maltalı yaşlı kızla evlenmeye gözü kapalı razı olacak mıydı? Bankerin

bundan hiç şüphesi yoktu, çünkü miras ortağına istediği her şeyi kabul ettirecek bir konumda olduğunu düşünüyordu. Denizcilerinse zorluk çıkarmaya hakları yoktu – en azından o böyle düşünüyordu.

Ah! Zavallı Pierre-Servan-Malo, nasıl bir serüvene atıldın? Dostun Trégomain'in mavnası *Güzel Amélie'yle* bile olsa Rance Nehrinde bir gezintiye çıkmış olsaydın daha iyi etmez miydi?

Bankerin nasıl bir oyun oynamaya çalıştığını artık biliyoruz. Bundan daha basit, aynı zamanda da daha karmaşık bir şey olamazdı. Elindeki enlem bilgisini Kaptan Antifer'e ancak hayatına, –evlilik yoluyla çözülmeyecek şekilde zincirlerle Bayan Talisma Zambuco'ya bağlanmış hayatına– karşılık verecekti.

Anahtarı kasanın kilidine soktuğu sırada Kâmil Paşa'nın mektubunu çıkarmadan önce aklına bir şey gelmiş gibi dönüp masaya oturdu.

Kaptan Antifer'in gözlerinde şimşekler çaktı; sanki meteorolojik bir olay meydana gelmiş gibi hava elektriklendi.

"Ne bekliyorsunuz?..." diye sordu.

"Bir şey düşünüyordum," diye cevap verdi banker.

"Ne olduğunu söyleyecek misiniz?"

"Sizce bu işte tamamen eşit haklara mı sahibiz?"

"Elbette!"

"Ben... ben öyle düşünmüyorum."

"Sebep?"

"Çünkü paşaya hizmet eden siz değildiniz, babanızdı, oysa ben ona şahsen hizmet ettim..."

Kaptan Antifer bankerin sözünü kesti ve gök gürültüsü gibi bir sesle;

"Öyle mi, Bay Zambuco, siz koster kaptanı Antifer'le alay mı ediyorsunuz?.. Tek mirasçısı olduğuma göre babamın hakları, benim de haklarım değil midir? Evet mi, hayır mı, vasiyet sahibinin isteklerine uyuyor musunuz, uymuyor musunuz?..."

"Ben işime geleni yapmak isterim!" diye cevap verdi banker duygusuz bir sesle.

Kaptan Antifer ayağıyla taburesini geri ittikten sonra fırlayıp kalkmamak için masaya tutundu.

"Biliyorsunuz ki bensiz bir şey yapamazsınız!" dedi Maltalı.

"Siz de bensiz!" diye cevabı yapıştırdı Saint-Malolu.

Tartışma büyüyordu. Biri öfkeden kıpkırmızı kesilmişti, diğer sapsarı, ama kendinden emindi.

"Elinizdeki enlem bilgisini bana verecek misiniz?" diye öfkeyle bağırdı Kaptan Antifer.

"İşe sizdeki boylam bilgisini bana vermenizle başlayalım," diye cevap verdi banker.

"Asla!"

"Olsun!"

"İşte benim belgem," diye gürledi, Kaptan Antifer, cebinden not defterini çıkarırken.

"Sizde kalsın... ne yapayım ben onu!"

"Ne mi yapasınız?... Yüz milyonun söz konusu olduğunu unuttunuz mu yoksa?"

"Doğru... yüz milyon."

"Gömülü olduğu adayı bulamazsak kaybolacak olan yüz milyon..."

"Pöh..." diye soluğunu saldı banker.

Ve öyle küçümseyen bir şekilde dudak büktü ki artık kendini tutmakta zorlanan muhatabı yüz milyonu almayı reddeden, kimsenin ondan yararlanmasına izin vermeyen bu sefilin boğazına sarılmaya hazırlandı.

Banker Zambuco uzun tefecilik hayatı boyunca defalarca hayalen boğazlanmış olsa da fiziksel olarak boğulmaya hiç bu kadar yakın olmamıştı! Fazla ileri gittiğini gören banker tonunu yumuşatarak;

"Ama anlaşmanın bir yolunu bulacağımız düşünüyorum," dedi.

Kaptan Antifer öfkesine yenilmemek için ellerini yumup cebine soktu.

"Bayım," diye söze başladı banker, "ben zengin bir insanım ve basit zevklerim var; ne elli milyon hatta ne de yüz milyon benim yaşama tarzımda bir şeyi değiştirir. Fakat bir tutkum var; torba torba altın biriktirmek; itiraf edeyim ki Kâmil Paşa'nın definesini de kasalarımda görmeyi çok isterdim. Bu definenin varlığını öğrendiğimden beri ona sahip olmaktan başka bir şey düşünmedim."

"Demeyin, Bay Zambuco!"

"Bekleyin!"

"Ya benim payım?"

"Sizin payınız mı?... Onu size versek bile, benim ailemde kalmasını sağlayamaz mıyız?"

"O zaman benim olmaz ki..."

"Ya alırsınız ya bırakır gidersiniz."

"Hadi, gösterişe kaçmadan, açıklayın bakalım."

"Benim bir kız kardeşim var; adı Talisma."

"Saygılarımı sunarım!"

"Malta'da yaşıyor."

"İklimi ona iyi geliyorsa ne kadar iyi!"

"Kırk yedi yaşında ve yaşına göre hiç de fena değil."

"Buna hiç şaşırmam, size benziyorsa!"

"Mademki bekârsınız... kız kardeşimle evlenir misiniz?..."

"Kız kardeşinizle evlenmek mi?..." diye bağırdı yüzüne kan hücum eden ve kıpkırmızı kesilen Pierre-Servan-Malo.

"Evet... onunla evlenmenizi istiyorum," dedi banker itiraz kabul etmez ve kararlı bir tonla. "Bu evlilik yoluyla bir yandan sizin elli milyonunuz diğer yandan benim elli milyonum ailemin içinde kalmış olur."

"Bay Zambuco," dedi Kaptan Antifer dişlerinin arasındaki çakıl taşını sahilde dalgalarla hareket eden küçük taşlar gibi hareket ettirerek, "Bay Zambuco..."

"Bay Antifer..."

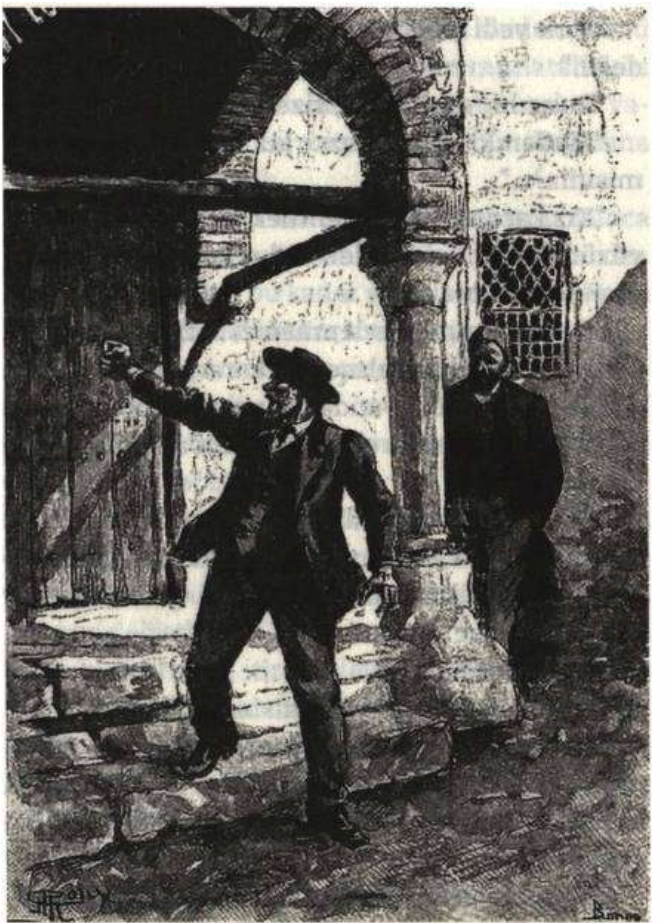
"Bu önerinizde... ciddi misiniz?..."

"Çok ciddiyim ve eğer kız kardeşimle evlenmeyi reddederseniz yemin ederim ki aramızdaki her şey biter, siz de Fransa'ya geri dönmek için gemiye binebilirsiniz!"

Boğuk bir hırıltı işitildi. Kaptan Antifer nefes alamıyordu. Kravatını çıkardı, şapkasını aldı, odadan çıkıp avluyu geçerek kendini sokağa attı ve deli gibi el kol hareketleri yaparak yürümeye başladı.

Dışarıda bekleyen Sauk peşine düştü; kaptanı böyle altüst olmuş vaziyette görmekten endişeye kapılmıştı.

Antifer otele varınca lobiye koştu. Yemek salonuna bitişik küçük bir salonun geri tarafında oturan dostunu ve yeğenini görmüştü.

Kanptan Antifer kendini sokağa attı.

"Bu sefil herif ne istedi biliyor musunuz?..." diye bağırdı.

"Seni öldürmek mi?" diye sordu Gildas Trégomain.

"Daha da kötüsü!... Kız kardeşiyle evlenmemi istiyor!"

XX

Batı ile Doğu arasındaki müthiş mücadele ikincisi lehine sonuçlanıyor

Bir süreden beri bin bir çeşit aksiliğe alışmış olsalar da ne mavnacı ne Juhel böyle bir şey bekliyordu. Müzmin bekâr Kaptan Antifer köşeye sıkıştırılmıştı, hem de ne sıkıştırılma?... Kendisine dayatılan evliliğe yanaşmazsa muazzam bir mirastan payına düşeni kaybedecekti!...

Juhel amcasından her şeyi açıkça anlatmasını rica etti. Kaptan Antifer olup biteni bir küfür sağanağı altında anlattı, ağzından mermi gibi çıkan bu küfürler Malta Mahallesindeki evinde emniyet içinde oturan Zambuco'ya ulaşmadı ne yazık ki.

Şimdi kırk altı yaşındaki bu ıslah olmaz bekâr kırk yedi yaşındaki bir genç kızla evlenip Antifer Paşa gibi bir tür Doğulu olacaktı!

Tam anlamıyla apışıp kalmış olan Gildas Trégomain ile Juhel sessizce bakışıyorlardı, ama kafalarından aynı şey geçiyordu:

"Milyonlara elveda!" diye düşünüyordu mavnacı.

"Sevgili Énogate'ımla evlenmek için bir engel kalmadı!" diye düşünüyordu Juhel.

Gerçekten de Kaptan Antifer'in Zambuco'ya boyun eğip eniştesi olmayı kabul etmesi düşünü-

lebilecek bir şey değildi. İsterse milyar söz konusu olsun o bu fanteziye boyun eğmezdi!...

Bu arada Saint-Malolu salonu bir ucundan diğerine arşınlayıp duruyordu. Sonra duruyor, oturuyor, yeğeninin ve dostunun yüzlerine dikkatle bakıyor, ardından gözlerini kaçırıyordu. Doğrusu onu bu halde görmek çok acı vericiydi, Gildas Trégomain onun şimdiki kadar delirmenin eşiğine geldiğini hiç görmemişti. Ayrıca Kaptan Antifer ne derse desin hiç karşı çıkmama hususunda konuşmaksızın Juhel'le anlaşmaya varmış bulunuyordu. Antifer'in altüst olmuş ruhu muhakkak ki zamanla eski dengesine kavuşacaktı. Sonunda, öfke dolu ses taklitleriyle kesilen cümlelerle konuşmaya başladı:

"Bu alçağın dik başlılığı yüzünden kaybedilen yüz milyon!... Aynı anda giyotinle kafasının uçurulmasını, asılmayı, kurşuna dizilmeyi, hançerlenmeyi, zehirlenmeyi, kazığa oturtulmayı hak etmiyor mu bu herif!... Evlenmezsem kendisindeki enlemi bana bildirmeyi reddediyor... Senegambiyalı* bir maymunun bile istemeyeceği o maymun suratlı Maltalıyla evlenmek!... Beni bu Maltalı Talisma'nın kocası olarak hayal edebiliyor musunuz?"

Elbette ki hayır! Dostları böyle bir şeyi hayal edemiyorlardı; saygıdeğer Antifer ailesine böyle bir yengenin girmesi kimsenin kabul edemeyeceği inanılmaz şeylerden biri olurdu.

"Sen söyle... mavnacı?"

"Ben mi, dostum?"

---

* Bugünkü Senegal'i ve Gambiya'yı içeren bölgenin bir zamanlarki adı.

"Bir insanın yüz milyonu almak için sadece bir adım atması gerekirken onu bir deliğin dibinde gömülü bırakmaya hakkı olabilir mi?"

"Bu soruya cevap vermeye hazır değilim," diye kaçamak bir cevap verdi iyi kalpli Trégomain.

"Hazır değilsin, demek!..." diye bağırdı Kaptan Antifer şapkasını salonun bir köşesine fırlatırken. "Pekâlâ!... Şu soruya hazır mısın?..."

"Hangi soruya?..."

"Adamın biri bir gemiye – diyelim bir mavnaya... istersen, *Güzel Amélie*'ye..."

Gildas Trégomain *Güzel Amélie*'nin yine taşlanacağını hissediyordu.

"...bu külüstür tekneye yüz milyonluk altın yükleyip milyonları denizin dibine yollamak için gemiyi açık denizde batıracağını ilan ederse, onun keyfince davranmasına hükümetin izin vereceğini sanıyor musun?... Hadi... söyle!"

"Hiç sanmıyorum, dostum."

"Ama Zambuco denen bu canavar bunu yapmayı aklına koymuş!... Onun milyonlarının da benim milyonlarımın da bulunabilmesi için bir tek kelime yeterken o inatla susuyor!"

"Daha aşağılık birini tanımadım!" diye cevap verdi Gildas Trégomain sesine öfkeli bir ton vermeyi başararak.

"Sen ne diyeceksin... Juhel?..."

"Amca?..."

"Onu yetkililere ihbar etsek?..."

"Elbette son çare olarak bu yola başvurabiliriz..."

"Evet... çünkü yetkililer herhangi birine yasak olan şeyi yapabilirler... onu sorgulayabilirler...

ona işkence yapabilirler... ayaklarını hafif ateşte kızartabilirler... bu onun aklını başına getirir!"

"Fikir fena değilmiş, amca."

"Fena değil ne demek, Juhel? Mükemmel. Bu iğrenç tüccarın aklını başına getirmek için defineden alacağım paydan seve seve vazgeçip onu devlet hazinesine bırakırım..."

"Bu çok güzel, çok soylu, çok cömert bir davranış olur," diye haykırdı mavnacı. "Bir Fransız'a... bir Saint-Maloluya... gerçek bir Antifer'e yakışan da budur."

Hiç şüphe yok ki Juhel'in amcası bu öneriyi ortaya atarken hiç istemediği kadar ileri gitmişti; bunu şundan anlıyoruz ki Gildas Trégomain'e korkunç bir bakış attığında Trégomain anında övgü sağanağını sona erdirdi.

"Yüz milyon... yüz milyon!" diye tekrarlayıp duruyordu Kaptan Antifer. "Bu Zambuco uğursuzunu geberteceğim..."

"Amca!..."

"Dostum!..."

Gerçekten içinde bulunduğu öfke halinde Saint-Malolunun bir delilik yapmasından korkulurdu... öte yandan akıl hastalığının etkisi altında hareket ettiği için bundan sorumlu tutulamazdı.

Fakat Gildas Trégomain ile Juhel onu sakinleştirmeye çalıştıklarında, Kaptan Antifer bu iki adamı düşmanlarıyla işbirliği yapmakla, Zambuco'yu desteklemekle, bankeri kilerdeki bir hamamböceği gibi ezmesine yardım etmemekle suçlayarak şiddetle itti.

"Açılın... açılın!" diye bağırdı sonunda.

Ve şapkasını aldı, kapıları çarparak kendini salondan dışarı attı.

Kaptan Antifer'in bankerin evine gittiğini düşünen ikili, bir felaketin önüne geçmek için peşinden koştular. Ama onun merdivenleri tırmanıp odasına girdiğini ve anahtarı iki defa çevirerek kapıyı kilitlediğini gördüklerinde rahatladılar.

"Yapılacak en iyi şeyi yaptı," dedi mavnacı başını sallayarak.

"Evet... zavallı amcam," diye karşılık verdi Juhel.

Böyle bir sahneden sonra iştahları kaçtığından yemek niyetine birkaç lokma atıştırmakla yetindiler.

Yemekten sonra iki arkadaş hava almak için Bahira kıyısında dolaşmak üzere otelden ayrıldılar. Otelden çıkarken Nazım'ın eşlik ettiği İbni Ömer'le karşılaştılar. Olup bitenleri notere anlatmanın sakıncası var mıydı?... Şüphesiz yoktu. Noter, bankerin Kaptan Antifer'e dayattığı şartı öğrendiğinde;

"Bayan Zambuco'yla evlenmesi gerekiyor!" diye haykırdı. "Reddetmeye hakkı yok... Hayır, buna hakkı yok!"

Kendisine bu kadar büyük bir drahoma getirecek herhangi bir evliliğe dünden razı olan Sauk da aynı fikirdeydi.

Gildas Trégomain ile Juhel onlara sırtlarını dönüp Donanma Sokağında düşünceler içinde yürüyüşlerine devam ettiler.

Denizden esen meltemin serinlettiği güzel bir akşam Tunus halkını gezintiye davet ediyordu. Genç kaptanla mavnacı surlara doğru yöneldiler, kapıdan çıkıp göl kıyısında bir süre volta attılar, nihayet dönüp Café Wina'da bir masaya oturdu-

lar ve bir şişe Manuba ısmarladıktan sonra durum üzerine sakin sakin konuşmaya başladılar. Onlara kalırsa bundan daha basit bir şey olamazdı. Kaptan Antifer banker Zambuco'nun buyruklarına asla boyun eğmeyecekti... Bu yüzden iki numaralı adanın keşfinden mecburen vazgeçilecekti... ilk posta vapuruyla Tunus'tan ayrılma zorunluluğu doğacaktı. Böylece büyük bir mutlulukla en kısa yoldan Fransa'ya döneceklerdi.

Bu açıktı ki olası tek çözümdü. Kâmil Paşa'nın milyonları olmaksızın Saint-Malo'ya dönmek çok büyük bir talihsizlik olmayacaktı. Ekselansları ne demeye bunca dalavereyi dikkate alıyordu ki!

Saat dokuza doğru Gildas Trégomain ile Juhel otelin yolunu tuttular. Kaptan Antifer'in odasının önünde kısa bir an durduktan sonra odalarına girdiler. Antifer uyumuyordu. Hatta yatağa uzanmamıştı bile. Hızlı adımlarla odasında dört dönüyor soluk soluğa;

"Milyonlar... milyonlar... milyonlar" dediği duyuluyordu aralıklarla.

Mavnacı eliyle zavallı dostunun kafasının karmakarışık olduğunu gösteren bir işaret yaptı, sonra ikisi karşılıklı iyi geceler dileyip endişe içinde birbirlerinden ayrıldılar.

Ertesi gün Gildas Trégomain ile Juhel sabahın erinde kalktılar. Gidip Kaptan Antifer'i bulmak, Zambuco'nun ret cevabının yarattığı sonuçları son defa gözden geçirmek ve fazla geç olmadan bir karara varmak görevleri değil miydi? Bu karar ise bavulları toplayıp Tunus'u terk etmekten başka ne olabilirdi? Genç kaptanın elde ettiği bilgilere göre La Goulette'e uğramış olan posta vapuru

o akşam Marsilya'ya gitmek üzere demir alacaktı. Juhel amcasının bu gemiye binmiş, kamarasına kapanmış ve Afrika sahillerinden kırk elli kilometre uzaklaşmış olması için neler vermezdi ki!

Mavnacıyla Juhel Kaptan Antifer'in odasına giden koridoru geçtiler.

Kapıyı çaldılar.

Kimse cevap vermedi.

Kimse cevap vermedi.

Juhel kapıyı ikinci defa daha kuvvetle çaldı.

Yine aynı sessizlik.

Amcası, yirmi dörtlük topların bile uyandıramadığı denizci uykusuna mı yatmıştı?... Yoksa bir umutsuzluk anında?...

Bacakları titreyen mavnacı aşağı yuvarlanmamak için tırabzanlara yapışırken basamakları dörder dörder inen Juhel bir anda kapıcı kulübesine ulaştı.

"Kaptan Antifer?..."

"Sabah erkenden çıktı," diye cevap verdi kapıcı, kendisine bu soruyu soran genç kaptana.

"Peki, nereye gittiğini söylemedi mi?..."

"Söylemedi."

"O Zambuco hergelesinin evine gitmiştir," diye bağırdı Juhel, Gildas Trégomain'i Donanma Meydanına doğru çekeleye çekeleye götürürken.

"Fakat... eğer oraya gittiyse... demek ki razı oldu..." diye mırıldandı mavnacı kollarını gökyüzüne doğru kaldırarak.

"Mümkün değil!..." diye haykırdı Juhel.

"Hayır! Mümkün değil!... Onun Bayan Talisma Zambuco'yla birlikte Saint-Malo'ya, Hautes-Salles Sokağındaki evine döndüğünü, bizim küçük Énogate'ımıza Maltalı bir yenge götürdüğünü hayal edebiliyor musun?..."

"Maymun suratlı bir kadın... demişti amcam!"

Ve son derece üzgün bir halde gidip *Fransa Oteli*'ne bakan kahvenin önündeki bir masaya oturdular. Oradan Kaptan Antifer'in dönüşünü gözetleyebilirlerdi.

Atasözü gecenin iyi bir tavsiye verici olduğunu söyler, ama verdiği tavsiyenin her zaman iyi

bir tavsiye olup olmadığını söylemez. Doğru olan bir şey varsa o da Kaptan Antifer'in sabahleyin erkenden Malta Mahallesinin yolunu tuttuğu, peşinden tazı kovalıyormuş gibi birkaç dakika içinde bankerin evine vardığıydı.

Zambuco'nun güneşle bir kalkma alışkanlığı vardı ve güneşle bir de yatardı. Bankerle parlak yıldız el ele yürüyorlardı. Bu nedenle Kaptan Antifer içeri alındığında banker, yazı masası önünde, kasası ardında, koltuğuna kurulmuş oturuyordu.

"Günaydın," dedi ziyaretçisini daha iyi görmek için gözlüklerini düzelterek.

"Bana söylediğiniz sözler son sözünüz müydü?..." dedi hemen görüşmeye başlamak için.

"Son sözümdü."

"Kız kardeşinizle evlenmeyi kabul etmezsem Kâmil Paşa'nın mektubunu bana vermeyi ret mi ediyorsunuz?..."

"Reddediyorum."

"O zaman evleneceğim..."

"Biliyordum! Elli milyon drahoma getirecek olan bir kadın!... Rothschild'ın oğulları bile Talisma'nın kocası olmaktan mutluluk duyarlardı..."

"Ben de çok mutlu olacağım!" dedi Kaptan Antifer, yüzünde saklamaya çalışmadığı bir sırıtışla.

"Gelin, öyleyse, enişte," diye karşılık verdi Zambuco.

Üst kata çıkmaya hazırlanıyormuş gibi ayağa kalktı.

"Kız kardeşiniz burada mı?..." diye haykırdı Kaptan Antifer.

Yüz ifadesi cezaevinde uyandırılıp gardiyanın, "Gidiyoruz... Cesaret!... O gün bugündür," sözle-

rini işiten bir idam mahkûmunun yüz ifadesine benziyordu.

"Bu kadar sabırsızlık göstermeyin!" dedi banker. "Talisma'nın Malta'da olduğunu unuttunuz mu?..."

"Nereye gidiyoruz o zaman?..." diye sordu Kaptan Antifer, derin bir oh çekerek.

"Telgrafhaneye."

"Kız kardeşinize haber vermek için mi?..."

"Evet... ve onu buraya çağırmak için..."

"İstiyorsanız ona haber verin, Bay Zambuco, ama benim de nişanlımı Tunus'ta beklemek gibi bir niyetimin olmadığını siz haber vermem gerekir."

"Neden?"

"Çünkü sizinle benim kaybedecek hiç zamanımız yok! Adanın yerini öğrenir öğrenmez onu aramaya çıkmamız gerekmez mi?..."

"Enişte, sekiz gün önce ya da sekiz gün sonra olmasının ne önemi var?"

"Tam tersine çok önemi var, Kâmil Paşa'nın mirasını ele geçirmek için siz de benim kadar acele ediyor olmalısınız!..."

Evet... en az onun kadar, çünkü cimri ve açgözlü biri olan banker milyonları kasasına atmak için yanıp tutuşuyor, ancak sabırsızlığını belli etmemeye çalışıyordu. Sonunda muhatabının söylediklerini kabul etti.

"Öyle olsun," dedi, "size karşı çıkmayacağım. Kız kardeşimi, döndüğümüzde buraya çağırırım... Ama ona beklediği mutlu haberi vermem uygun olur."

"Evet... beklediği mutlu haberi!" diye karşılık verdi Pierre-Servan-Malo, yıllardan beri rüyaları-

nın kocasını bekleyen kadıncağızı ne tür bir mutluluğun beklediğini düşünmeden.

"Ancak," dedi Zambuco, "usulüne uygun bir anlaşma yapmamız gerekiyor."

"Yazın, imzalayayım."

"Bir cayma tazminatıyla?..."

"Tamam. Tazminat ne kadar?..."

"Sizin payınıza düşen elli milyon diyelim."

Bayan Talisma Zambuco'nun kocası olmaya rıza gösteren Kaptan Antifer, "Anlaşıldı... bitirelim şu işi!" diye cevap verdi; belli ki bundan kurtulmanın yolu yoktu.

Banker beyaz bir tabaka kâğıt aldı ve iri el yazısıyla bütün şartlarını açık seçik belirttiği bir sözleşmeyi usulünce kaleme aldı. Sözleşme, definenin bulunmasından sonra on beş gün içinde nişanlısıyla yasal bir evlilik yapmayı reddetmesi halinde Kâmil Paşa'nın vârisi olmak sıfatıyla Kaptan Antifer'in defineden alacağı payın Bayan Talisma Zambuco'ya devredilmesini şart koşuyordu.

Kaptan Antifer sözleşmeyi çiçeklerle süslediği Pierre-Servan-Malo adıyla imzaladı, banker de bu belgeyi kasasının gizli bir bölmesine kaldırdı.

Aynı anda da sararmış bir kâğıt çıkardı... Bu Kâmil Paşa'nın yirmi yıl önce gelen mektubuydu.

Öte yandan Kaptan Antifer de cebinden cüzdanını çıkardı ve içinden hiç de daha az sararmış olmayan bir kâğıt aldı... bu bir numaralı adada bulunan belgeydi.

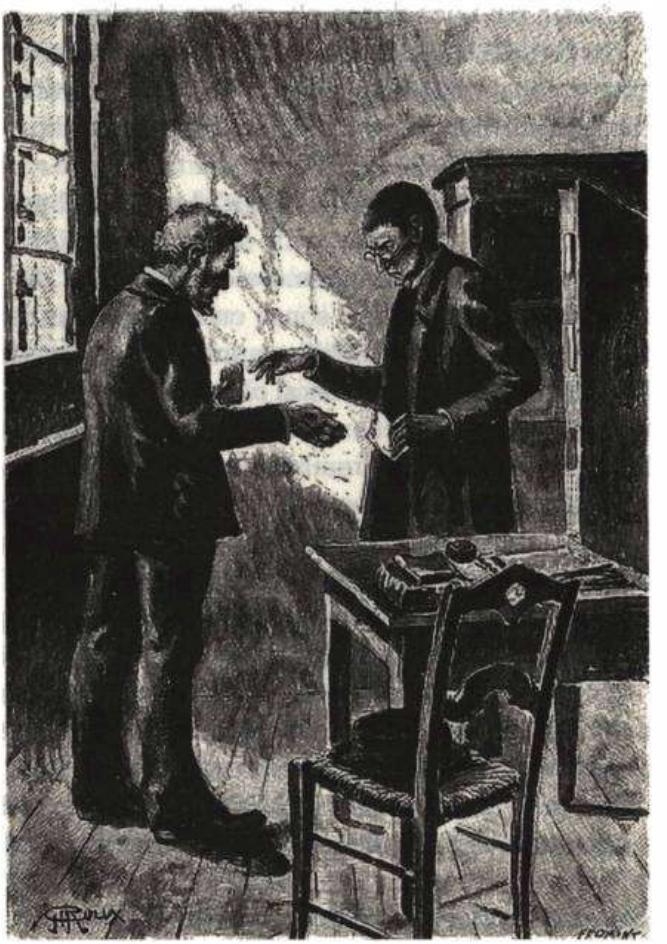
Kollarını birbirine doğru yavaş yavaş uzatan bu iki vâris birbirine kılıç üşürmeye çalışan düellocuları andırıyorlardı... titreyen ellerindeki kâğıtları hiç vermek istemiyor gibiydiler... Bir gözlemci

için ne sahne! Bir hareketle yüz milyon bir tek ailede toplanıyordu.

"Mektubunuz?" dedi Kaptan Antifer.

"Belgeniz?" diye karşılık verdi banker.

Mektupla belgeyi değiş tokuş ettiler. Vakti gelmişti. İkisinin de yüreği çatlayacakmış gibi şiddetle çarpıyordu.

Mektupla belgeyi değiş tokuş ettiler.

Saint-Malolu Antifer diye birinin Tunus'ta Zambuco diye biriyle temas kurmasını isteyen belgede Paris meridyenine göre 7° 23′ doğu boylamı bilgisi bulunuyordu.

Sözü geçen Saint-Malolu Antifer'in bir gün Tunus'ta yaşayan Zambuco'yu ziyaret edeceğini bildiren mektupta ise 3° 17′ güney enlemi bilgisi.

İki numaralı adanın yerini belirlemek için şimdi bu iki çizgiyi bir harita üzerinde kesiştirmek gerekiyordu.

"Herhalde bir atlasınız vardır?" dedi banker.

"Bir atlas ve bir yeğen," diye cevap verdi Kaptan Antifer.

"Bir yeğen mi?..."

"Evet... genç bir uzun yol kaptanı, bu seferi o yönetecek."

"Nerede bu yeğen?"

"*Fransa Oteli*'nde."

"Oraya gidelim, enişte," dedi banker, başına geniş kenarlı, eski bir şapka geçirirken.

"Gidelim," diye cevap verdi Kaptan Antifer.

Donanma Meydanına doğru yöneldiler. Postanenin önüne geldiklerinde Zambuco Malta'ya bir telgraf göndermek için içeri girmek istedi.

Kaptan Antifer buna itiraz etmedi. En azından Bayan Talisma Zambuco'ya bir "Fransız deniz subayı"nın talip olduğu, servetini ve aile durumunu dikkate alan ağabeyinin de bu evliliğe razı olduğu haberi verilmeliydi.

Telgrafın gönderilmesinden sonra ikisi meydana döndü. Gildas Trégomain'le Juhel onları görünce hemen yanlarına koştular.

Onları gördüğünde Kaptan Antifer ilkin başını diğer tarafa çevirecek gibi oldu. Ama bu yersiz zayıflığa direndi ve buyurgan bir sesle yanındaki adamı onlara tanıştırdı.

"Banker Zambuco," dedi.

Banker müstakbel enişteşinin arkadaşlarına hiç de sevecen denmeyecek bir bakış fırlattı belli etmeden.

Sonra Kaptan Antifer Zambuco'ya dönüp:

"Yeğenim Juhel... Gildas Trégomain, dostum."

Sonra Kaptan Antifer'in bir işareti üzerine hepsi ardına takılarak otelin yolunu tuttular ve İbni Ömer'le kâtibinin yanından geçerken onları tanımazlıktan gelerek merdiveni çıktılar, Saint-Malolunun odasına girip kapıyı özenle kapadılar.

Kaptan Antifer Saint-Malo'dan getirdiği atlası bavulundan çıkardı. Planisferik dünya haritasını açtı ve Juhel'e doğru dönerek:

"Yedi derece, yirmi üç dakika doğu boylamı ve üç derece, on yedi dakika güney boylamı," dedi.

Juhel canının sıkıldığını belli eden bir hareket yapmaktan kendini alamadı. Güney enlemi?... Kâmil Paşa demek ki onları ekvatorun aşağısına yolluyordu? Ah, onun zavallı küçük Énogate'ı. Trégomain ona bakmaya cesaret edemiyordu!

"Pekâlâ?... Ne bekliyorsun?..." diye sordu amcası, genç kaptanı boyun eğmek zorunda bırakan bir ses tonuyla.

Juhel pergelini aldı ve yedinci meridyene yirmi üç dakika ekleyerek ekvator dairesine kadar indi.

Sonra 3° 17′ enlemi boyunca meridyenle kesişinceye kadar ilerledi.

"Pekâlâ," dedi Kaptan Antifer, "neredeyiz?"

"Gine Körfezinde"

"Tam olarak?..."

"Loango Krallığı* hizasında."

"Daha daha tam olarak?"

"Ma-Yumba** koyu yöresinde..."

"Yarın sabah," dedi Kaptan Antifer, "yolcu arabasıyla Bône'a*** gidiyoruz, Bône'dan trenle Oran'a gideceğiz."

Bu sözler düşman gemileri ufukta göründüğünde çıkan kargaşayı bastırmaya çalışan gemi kaptanlarının alışıldık tonuyla söylenmişti.

Sonra bankere dönerek:

"Siz de bize eşlik edeceksiniz, şüphesiz?..." dedi.

"Ona ne şüphe."

"Gine Körfezine kadar?..."

"Gerekirse, dünyanın öbür ucuna kadar!"

"İyi... yola çıkmaya hazır olun..."

"Olacağım, enişte."

Trégomain'in ağzından istemeden bir "Ah!" döküldü. Kulağına çok yabancı gelen bu yeni hitap karşısında öyle şaşırmıştı ki bankerin ayrılırken verdiği alaycı selama karşılık bile veremedi.

Sonunda üç Saint-Malolu odada yalnız kaldıklarında;

"Demek... razı oldun?..." dedi Gildas Trégomain.

---

* Bugünkü Kongo Cumhuriyetinin batısını, Gabon'un güneyini ve eskiden Portekiz Ekvatoru olarak bilinen Cabinda'yı kapsayan bölgede kurulmuş sömürgecilik öncesi bir Afrika krallığı.

** Mayumba.

*** Bugünkü adı Annaba.

"Evet... mavnacı... Bir itirazın mı var?"

İtiraz mı?... İtiraz edecek bir şey yoktu, bu yüzden Gildas Trégomain ve Juhel susmanın daha iyi olacağına hükmettiler.

İki saat sonra banker Malta'dan çekilen bir telgraf alıyordu.

Bayan Talisma Zambuco dünyanın en mutlu kadını olmayı beklerken dünyanın en mutlu kızı olduğunu söylüyordu.

XXI

İbni Ömer iki tür yolculuğu, kara yoluyla yolculuğu ve deniz yoluyla yolculuğu karşılaştırma fırsatını buluyor

Günümüzde Cezayir demiryolu ağı ile bağlantılı olan Tunus demiryolu ağı bu dönemde henüz çalışmıyordu. Yolcularımız Bône'da Konstantin, Cezayir ve Oran* eyaletlerini birbirine bağlayan demiryolundan yararlanmak istiyorlardı.

Kaptan Antifer'le arkadaşları şafakta Tunus'un başkentinden ayrıldılar. Söylemeye gerek yok ki banker Zambuco da yanlarındaydı ve pek tabii İbni Ömer'le Nazım da onlara katılmaktan geri durmamışlardı. Milyonlara karşı duyulan karşı konulmaz iştahın kendilerini bu defa nereye sürüklediğini bilen altı kişilik gerçek bir kervan. Nereye gittiklerini İbni Ömer'den gizlemek için hiçbir neden yoktu, neticede Sauk iki numaralı adayı bulmak için çıkılan keşif seferine Loango Krallığının güneyindeki geniş Gine Körfezinin sahne olacağını bilmiyor değildi.

Juhel, "Bayağı uzun bir yolculuk olacak," demişti İbni Ömer'e, "bu yeni yolculuğun sizi yormasından korkuyorsanız gruptan ayrılmakta özgürsünüz."

---

* Vahran.

Gerçekten de Cezayir'den deniz yoluyla Loango'ya ulaşmak için yüzlerce millik bir yolculuk yapmak gerekiyordu!

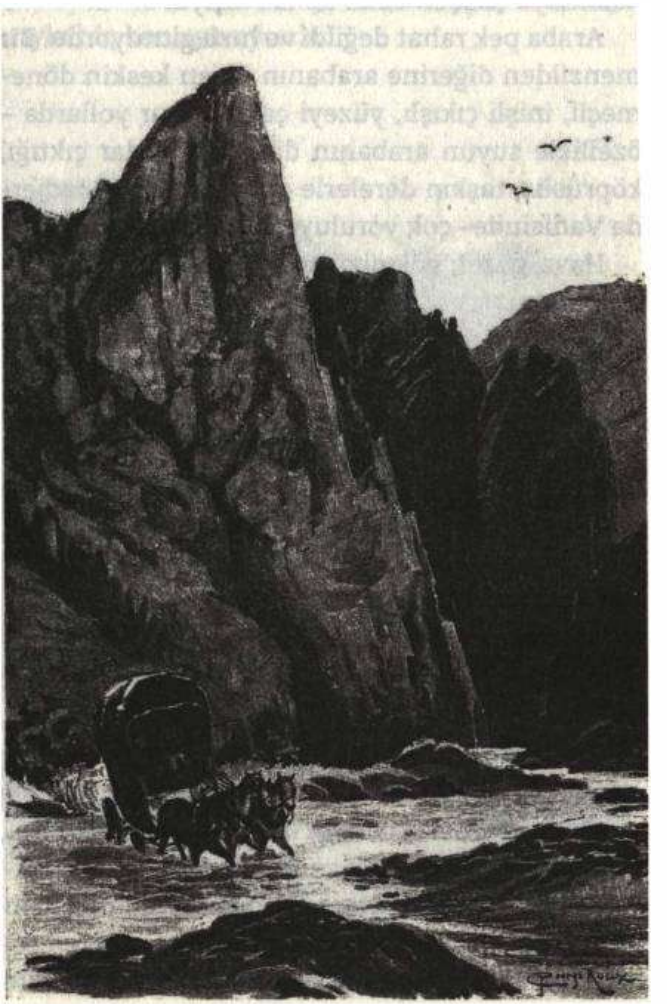
Bununla birlikte İbni Ömer sefere katılmakta hiç tereddüt etmedi, ne de olsa Sauk ona başka bir seçenek bırakmazdı. Sonra şu muhteşem yüzdelik pay gözlerinin önünde parıldıyordu.

Böylece 24 Nisan günü Gildas Trégomain ile Juhel'i sürükleyen Kaptan Antifer, İbni Ömer'i sürükleyen Sauk, kendi kendini sürükleyen Zambuco Tunus ile Bône arasında sefer yapan yolcu arabasında farklı farklı koltuklarda yerlerini almışlardı. Belki aralarında tek kelime konuşmayacaklardı, fakat en azından birlikte yolculuk edeceklerdi.

Şunu da hatırlatalım ki Juhel bir gün önce Énogate'a yeni bir mektup yazmıştı. Birkaç güne kadar genç kızla annesi Kaptan Antifer'in şimdi değeri yüzde elliye düşmüş bulunan lanet olası mirasın peşinde yerkürenin hangi noktasına doğru koşturduğunu öğrenmiş olacaklardı. Yolculuğun bu ikinci bölümünün bir ay kadar süreceğini tahmin etmek hiç de zor değildi; nişanlılar birbirlerini mayıs ayının ortasından önce görmeyi umut edemezlerdi. Bu mektubu aldığında Énogate ne büyük bir hayal kırıklığı yaşayacaktı! Kızcağız hiç olmazsa Juhel döndüğünde bütün güçlüklerin geride kalmış olduğuna, başka bir gecikme olmadan evlenebileceklerine inanabilseydi!... Heyhat! Böyle bir dayıya nasıl güvenebilirdiniz!

Gildas Trégomain'le ilgili olarak kaderinde ekvatoru geçmek de olduğunu söylemekle yetinelim. O, Rance Nehrinin mavnacısı, güney yarımküresinde yolculuk yapıyordu! Ne denebilir ki?

Hayatta öyle inanılmaz şeyler vardır ki bu iyi kalpli adamı bundan böyle hiçbir şey –hatta belirtilen yerde olmak da, Kâmil Paşa'nın üç fıçısını iki numaralı adanın karnından kazıp çıkarıyor olmak da– şaşırmayacaktı!

Tunus ile Bône arasında sefer yapan yolcu arabası.

Bu düşünceler yine de onu yolcu arabasının geçtiği topraklara meraklı bakışlar atmaktan alıkoymuyordu – ne ovaları Bretonya'nın ovalarına benziyordu ne dağları tepeleri. Bu altı yolcu içinde Tunus kırlarına ait çeşitli görüntüleri zihnine kazımaya çalışan belki de tek kişiydi o.

Araba pek rahat değildi ve hızlı gitmiyordu. Bir menzilden diğerine arabanın üç atı keskin dönemeçli, inişli çıkışlı, yüzeyi çakır çukur yollarda – özellikle suyun arabanın dingiline kadar çıktığı, köprüsüz, taşkın derelerle dolu fantastik Medjerda Vadisinde– çok yoruluyordu.

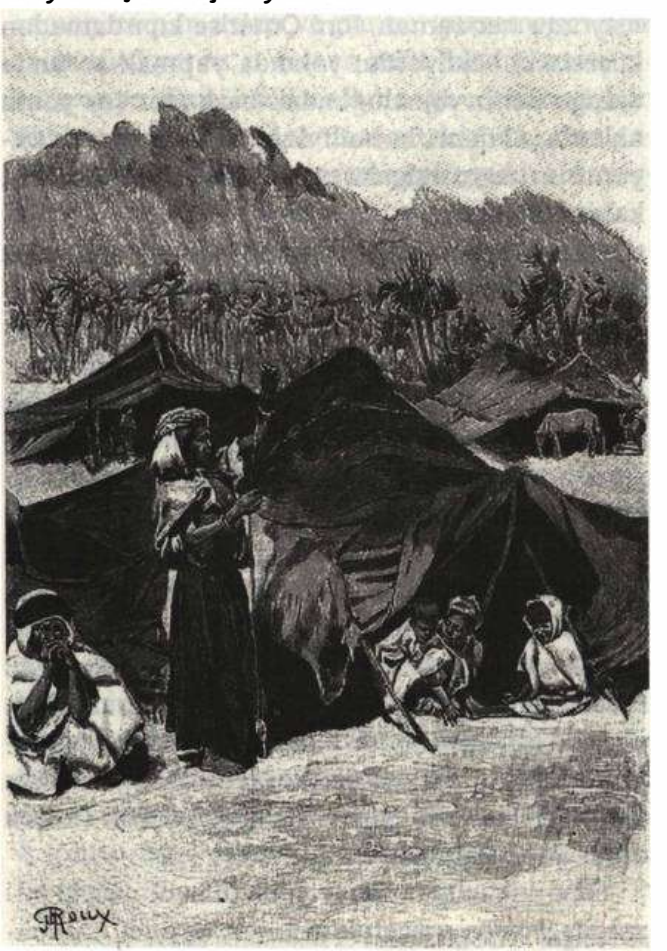
Hava güzel, gökyüzü masmavi, güneş ışınları sımsıcaktı.

Bardo, Tunus Beyi'nin sarayı, solda bembeyaz parlıyordu, sadece güneş gözlüğüyle bakmak ihtiyatlı bir davranış olurdu. Dalları yere değen salkımsöğütleri andıran incir ve ağaçlarının bir kameriye gibi sardığı diğer saraylar için de aynı şey geçerliydi. Şurada burada sarı çubuklu perdeleriyle küme küme Arap kulübesi; kulübelerin arasında da ciddi yüzlü Arap kadınları ve annelerinden daha az ciddi olmayan güneş yanığı tenli çocuklar göze çarpıyordu. Uzakta, tarlalarda, kayalık yamaçlarda koyunlar ve siyah kargaları andıran oyunbaz keçiler otluyordu.

Yolcu arabası geçerken kırbacın şaklaması havayı yardığında zaman zaman kuş sürüleri havalanıyordu. Kuşların arasında çok sayıda papağan canlı renkleriyle dikkati çekiyordu. Binlercesi vardı ve tabiat onlara şakımasını öğretmişse bile insanlar onlara henüz konuşmasını öğreteme-

mişti. Neticede, gevezelik etmek yerine konser dinleyerek yolculuk yapıyorlardı.

Sık sık at değiştirildi. Gildas Trégomasin ile Juhel bacaklarının uyuşukluğunu gidermek için aşağı inmeyi ihmal etmediler. Banker Zambuco da bazen onları taklit ediyordu, ama yol arkadaşlarıyla hiç konuşmuyordu.

Arap kadınları ve çocukları.

"Paşa'nın milyonları konusunda bu herifin gözünü dostumuz Antifer kadar hırs bürümüş gibi geldi bana!"

"Gerçekten de, Bay Trégomain, biri diğerine yaraşır iki vâris bunlar!"

Sauk ayağını yere bastığında anlamadığı varsayılan konuşmalardan bir iki kelime kapmaya çalışıyordu her zaman. İbni Ömer'se kıpırdamadan köşesinde bekliyordu; yakında yapmak zorunda olduğu deniz yolculuğundan başka bir şey yoktu aklında; Akdeniz'in hafif dalgalarından sonra okyanusun azgın dalgalarına göğüs germek zorunda kalacaktı!

Aklı fikri iki numaralı adada, Afrika'nın sıcak sularında kaybolmuş o kaya parçasında olan Pierre-Servan-Malo da yerinden kıpırdamıyordu.

Bir gün güneş batımından önce bir grup cami, türbe, beyaz kubbe, uzun, sivri minare göründü; burası el değmemiş bir Tunus şehrinin görüntüsünü koruyan, yeşilliklerle çevrili küçük Taburka kasabasıydı.

Yolcu arabası orada birkaç saat durdu. Yolcular mola sırasında bir otel, daha doğrusu bir han bularak hiç de fena sayılmayacak bir yemek yediler. Kasabayı gezmeye gelince, lafı bile olmazdı. Bu altı kişiden sadece mavnacı, bir de ısrar edilirse belki Juhel, bunu düşünebilirdi. Bununla birlikte Kaptan Antifer bir gecikmeye yol açmamaları için kesinlikle uzaklaşmamalarını bildirdi Onlara onlar da söz dinlediler.

Saat dokuzda binlerce yıldızın aydınlattığı güzel bir gecede yolculuk yeniden başladı. Günbatımıyla gün doğumu arasında bu ıssız kırlarda

yapılan yolculukta arabalar tehlikelerle karşılaşmıyor değildi – yolların kötü durumundan, yol kesen hırsızlarla, 'Krumirlerle' ya da başka haramilerle karşılaşma ihtimalinden, vahşi hayvanların saldırısına uğramaktan kaynaklanan tehlikelerdi bunlar. Yolcu arabasının önünden geçtiği sık ormanın sınırındaki dingin karanlığın içinden zaman zaman aslan ve panter kükremeleri açık seçik işitiliyordu; o zaman atlar hırıltılı sesler çıkarıyor ve sürücünün onları zapt edebilmek için bütün ustalığını kullanması gerekiyordu. Sırtlanların kedi gibi miyavlamasına gelince bu gösterişli kediler kimseyi kaygılandırmıyordu.

Sonunda sabahın dördünde gökyüzünün yukarı kısımları ağardı ve kırlar ayrıntıları yavaş yavaş ortaya çıkaran ölgün bir ışıkla aydınlandı.

Hep sınırlı bir ufuk, yere atılmış bir Arap harmanisi gibi külrengi, dalga dalga tepeler. Medjerda Vadisi zakkum ağaçları ve çiçek açmış okaliptüsler arasında bazen sakin sakin bazen sel gibi akan sapsarı nehriyle ayaklarının dibinde kıvrıla kıvrıla uzanıyordu.

Tunus'un Krumiri'yle sınırdaş olan bu bölgesi fazlasıyla engebeliydi. Mavnacı eğer hiç de azımsanmayacak bir yükseklikteki Tyrol'de birkaç yolculuk yapmamış olsaydı şimdi kendini Alpler'in en vahşi bölgesinde sanabilirdi. Ama Tyrol'de değildi, artık Avrupa'da bulunmuyordu, oralardan her gün daha da uzaklaşıyordu. Bu durumda, ağzının kenarları yukarıya doğru

---

* Tunus-Cezayir sınırındaki Krumiri bölgesinin yağmacılıklarıyla ünlü halkı.

kalkıyor –yüzüne düşünceli bir ifade veriyordu bu– ve kaygılandığının işareti olarak kalın kaşları aşağı iniyordu.

Bazen genç kaptanla uzun uzun bakışıyorlardı; bu bakışlar sessiz bir konuşmadan başka bir şey değildi.

Saat dokuzda binlerce yıldızın aydınlattığı güzel bir gecede yolculuk yeniden başladı.

Sabahleyin Kaptan Antifer yeğenine;

"Gece olmadan nerede olacağız?..." diye sordu.

"Garimau'da."

"Peki, Bône'a ne zaman varacağız?"

"Yarın akşam."

Karamsar Saint-Malolu denizci her zamanki sessizliğine gömülmüştü, daha doğrusu düşünceleri, onu Umman Körfezinden Gine Körfezine götüren o kesintisiz düşte kaybolup gitmişti. Sonra düşünceleri yerkürenin onu ilgilendiren biricik noktası üzerinde odaklanıyordu. O zaman kendi gözlerinden başka birinin –banker Zambuco'nun– gözlerinin de bu noktaya dikildiğini söylüyordu kendi kendine. Gerçekte bu dünyada asla karşılaşmamaları gereken, tamamen farklı iki ırktan olan ve gelenekleri birbirine bu kadar ters bu iki varlık öyle görünüyordu ki aynı ruh halindeydiler, aynı zincire vurulmuş iki forsa gibi birbirlerine bağlıydılar; zincirlerinin özelliğiyse altından olmasıydı.

Bu arada incir ağacı ormanları giderek daha sıklaşıyordu. Şurada burada keneotu ağaçlarının çiçek ve yapraklarıyla renklendirdiği maviye çalan yeşillikler içinde aralarındaki uzaklık giderek daha artan Arap köyleri göze çarpıyordu. Zaman zaman karşılarına "drèche" denen yatay olmayan yüzeylerden biri çıkıyordu; burada barakalar ve hızla akan bir akarsuyun kenarında otlayan sürüler göze çarpıyordu. Sonra atları değiştirecekleri istasyon görünüveriyordu – çoğu defa insanların ve hayvanların bir arada barındığı birkaç sefil ahırdan ibaret bir istasyon.

Akşam Gardimau'ya, yirmi yıl sonra Bône'dan Tunus'a uzanan demiryolu üzerindeki istasyon-

lardan biri olacak olan birkaç kulübeyle çevrili bir ağaç kulübeye ulaştılar. İki saatlik bir moladan sonra –hanın sağladığı ilkel yemek için aslında çok uzun bir süre– yolcu arabası yeniden yola çıktı; vadinin menderesleri takip ederek, bazen Medjerda'nın kıyısını izleyerek, bazen ayaklarını koydukları kutuyu suyun ıslatacak kadar yükselmesine yol açan akarsuları geçerek, koşum takımlarının kopmasına yola açacak gibi görünen sarp yamaçları tırmanarak, frenlerin arabayı yavaşlatmakta yetersiz kaldığı bayırları inerek yola devam etti.

Ülkenin manzarası, özellikle Mughtars civarında muhteşemdi. Ancak o karanlık ve sisli gecede kimse bunu fark edecek halde değildi. Ayrıca kırk üç saatlik sarsıntılı bir yolculuktan sonra yolcularımızın gözlerinden uyku akıyordu.

Kaptan Antifer'le arkadaşları vadinin en derin noktasıyla kasaba arasındaki tepenin yamacını dolana dolana inen yolun sonunda yer alan Soukharas'a* vardıklarında gün doğmak üzereydi.

Aynı ismi taşıyan bir meydanın çok yakınındaki konforlu bir otel –*Thagaste Oteli*– bitkin yolcuları çok iyi karşıladı. Bu defa, orada geçirdikleri üç saat onlara çok uzun gelmedi; eğer bu pitoresk Soukharas'ı gezmek isteselerdi bu sürenin onlara çok kısa geleceği kesindi. Kaptan Antifer'le banker Zambuco'nun bu kasabada heba edilen saatlere sövüp saydıklarını ilave etmeye gerek yok. Ama araba saat altıdan önce yola çıkamazdı.

---

* Bugünkü adı Souk Ahras.

"Sakin ol," diye tekrarlıyordu Gildas Trégomain öfkesi burnunda yurttaşına. "Yarın sabahki trene yetişmek için vaktinde Bône'da olacağız..."

"Biraz acele etsek bu akşamki treni yakalayamaz mıydık?" diye cevap verdi Kaptan Antifer.

"Akşam kalkan bir tren yok, amca," dedi Juhel.

"Diyelim ki yok!... Bu delikte kalmak için bir neden var mı?..."

"Al, dostum," dedi mavnacı, "senin için bulduğum bir çakıl... seninki çiğnene çiğnene aşınmış olmalıdır!"

Gildas Trégomain Kaptan Antifer'e Medjerda Vadisinden aldığı bezelye büyüklüğünde güzel, yeşil bir taş verdi; biraz sonra taş Saint-Malolunun dişlerinin arasında gıcırdıyordu.

Mavnacı ona hiç değilse büyük meydana kadar kendileriyle gelmesini önerdi. Kaptan Antifer bu öneriyi kesin bir dille reddetti, bavulundan atlası çıkarıp Afrika haritasını açtı ve aklının boğulması tehlikesini göze alarak Gine Körfezinin sularına daldı.

Gildas Trégomain'le Juhel Thagaste Meydanında –birkaç ağacın süslediği, tipik Doğu evleriyle, sabahın bu saatinde hâlâ açık, lebaleb dolu kahvelerle çevrili, geniş, dörtgen bir meydan– gezinmeye gittiler. Sabahın ilk ışıklarıyla sisler dağılmıştı. Gün sıcak ve aydınlık olacağa benziyordu.

Gezinirken mavnacı baştan aşağı kulak, baştan aşağı göz kesilmişti. Hiç anlamasa bile şuradan buradan gelen her sözü işitmeye çalışıyordu, hiçbir şey içmeyecek, hiçbir şey satın almayacak olsa da bu kahvelerde, bu dükkânlarda ne olup bittiğini anlamaya uğraşıyordu. Mademki talih onu bu

beklenmedik yolculuğa çıkarmıştı, o da hiç değilse zamana dayanıklı bazı anlarla geri dönecekti.

"Hayır, Juhel," diyordu, "yolculuğa böyle devam edemeyiz... Hiçbir yerde durmuyoruz!... Soukharas'ta üç saat... Bône'da bir gece... sonra istasyonlarda kısa molalarla iki günlük tren yolculuğu!... Tunus'ta ne gördüm... Cezayir'de ne göreceğim?..."

"Sizinle hemfikirim, Bay Trégomain... Bütün bunlar akla, mantığa aykırı!... Fakat, bunu amcama söyleyin de bakın nasıl bir cevap alıyorsunuz!... Bu keyif için çıkılmış bir yolculuk değil, bir iş yolculuğu!... Nereye gittiğimizi, bizi neyin beklediğini kim bilir?..."

"Korkarım ki bu bir şakadan başka bir şey değil!" dedi mavnacı.

"Evet," dedi Juhel, "neden iki numaralı adada da bizi üç numaralı adaya gönderecek bir belge olmasın?..."

"Sonra dört numaralı adaya, beş numaralı adaya, dünyanın beş kıtasındaki bütün adalara gönderecek bir belge!" dedi Gildas Trégomain kocaman başını evet anlamında sallayarak.

"Peki, siz onu takip edebilecek misiniz, Bay Trégomain?..."

"Ben mi?..."

"Siz... evet... onu reddedemeyen siz!"

"Doğru... zavallı arkadaşımın durumu çok üzüyor beni, akıl sağlığı için o kadar korkuyorum ki..."

"Bana gelince, Bay Trégomain, ben iki numaralı adayla yetinmeye kesin kararlıyım! Énogate'ın bir prensle, benim bir prensesle evlenmeme gerek var mı?..."

"Elbette yok! Hele şimdi defineyi şu Zambuco denen timsahla paylaşmak gereği ortaya çıkmışken, Énogate için bir dük, senin için bir düşes söz konusu olmayacaktır..."

"Gülmeyin, Bay Trégomain!"

"Haklısın, çocuğum, gülünecek bir durum yok ortada ve eğer araştırmaları uzatmak gerekirse..."

"Uzatmak mı?..." diye haykırdı Juhel. "Hayır!... Loango Körfezine gidiyoruz, tamam! Onun ötesine... asla!... Amcamı Saint-Malo'ya döndürmeyi bilirim!"

"Peki, reddederse, inatçı adam?..."

"Reddederse mi?... Onu kendi başına bırakır, Énogate'ın yanına dönerim... ve birkaç aya kadar reşit olacağına göre, her şeye ve herkese rağmen onunla evlenirim..."

"Kızma hemen çocuğum, sabırlı ol!... Her şeyin yoluna gireceğini umuyorum!... Bu yolculuğun sonunda benim küçük Énogate'ımla evleneceksin... düğününde rigodon* dansı yapacağım!... ama arabayı kaçırmayalım... otele dönelim... Aslında çok zor olmasaydı geceye kalmadan Bône'da olmak isterdim, böylece biraz şehri gezebilirdik; Konstantin, Philippeville** gibi demiryolu üzerindeki diğer yerleşimleri geçerken ne kadar görebiliriz ki... Bu mümkün olmazsa Cezzayir kentini gezmekle yetinirdim..."

Gildas Trégomain, nedendir bilinmez "Cezzayir..." diyordu.

---

* 17 ve 18. yüzyıllarda çok yaygın olan oynak ve neşeli bir dans.

** Bugünkü adı Skikda.

"Evet... Cezzayir... sanırım birkaç gün kalırız orada..."

"Gerçekten," dedi Juhel, "hemen Batı Afrika sahillerine gitmek üzere yelken açmaya hazır bir gemi yok, beklemek gerekecek."

"Bekleriz... bekleriz!" diye cevap verdi Cezayir'in başkentinin harikalarını ziyaret edebileceği düşüncesiyle gülümseyen mavnacı. "Cezzayir'i bilir misin, Juhel?..."

"Bilirim, Bay Trégomain."

"Denizcilerin çok güzel bir şehir olduğunu söylediklerini duydum; bir amfiteatr şeklindeki şehrin, rıhtımları, meydanları, tersanesi, botanik bahçesi, Mustafa Paşa Sarayı, Kazbah'ı*... özellikle de Kazbah'ı çok güzelmiş."

"Çok güzel, Bay Trégomain," diye cevap verdi Juhel, "Fakat daha güzel bir yer biliyorum... Saint-Malo."

"Ve Hautte-Salles Sokağındaki o ev... ilk kattaki o sevimli, küçük oda... orada oturan o çekici genç kız! Seninle tamamen aynı fikirdeyim, çocuğum! Mademki Cezzayir'den geçeceğiz bırak da Cezzayir kentini ziyaret edebileceğimizi ümit edeyim!..."

Mavnacı, yüreğinde bu umut, *Thagaste Oteli*'ne doğru yönelen genç arkadaşının peşinden gitti. Tam zamanıydı. Atları arabaya koşuyorlardı; Kaptan Antifer her ne kadar bir gecikme söz konusu olmasa da geciken dostlarına söylene söylene pürhiddet bir o yana bir bu yana yürüyordu.

---

* Arap şehirlerinde şehrin en yüksek noktasına kurulan, penceresiz, kale benzeri bir yapı.

Gildas Trégomain dostunun kendine çevirdiği çakmak çakmak bakışlar karşısında daha fazla dayanamayarak başını eğmek zorunda kaldı. Birkaç dakika sonra herkes yerine oturmuş, araba Soukharas'ın sarp ve engebeli yamaçlarından aşağı inmeye başlamıştı.

Mavnacının Tunus kırsalını gezmesine izin verilmemiş olması gerçekten üzücüydü. Bundan daha fazla resmedilmeye değer bir manzara olamazdı – neredeyse dağ boyutunda tepeler, gelecekte döşenecek demiryolunu sayısız dönemeçten geçmesini zorunlu kılacak ağaçlarla kaplı dere yatakları. Gür bitki örtüsünün orasında burasında topraktan koca koca kayalar fırlamıştı; şurada burada yerli nüfusla dolup taşan Arap obaları ve geceleri vahşi hayvanların yaklaşmasını önlemek amacıyla açıkta yakılan büyük ateşler fark ediliyordu.

Gildas Trégomain araba sürücüsünden duyduklarını anlatıyordu – çünkü fırsat buldukça bu iyi kalpli adamla konuşuyordu.

Bir yıl içinde ormanda en az kırk aslan öldürülmüştü, panterlere gelince sayıları yüzü buluyordu, çakalların lafını bile etmeye değmezdi. Konuşmaları anlamadığı varsayılan Sauk bu korkunç hikâyelere karşı tamamen kayıtsız kalıyordu, Kaptan Antifer'inse Tunus panterlerini ve aslanlarını hiç mi hiç umursadığı yoktu. İsterse iki numaralı adada milyonlarcası olsundu, bir adım bile geri çekilmeyecekti...

Fakat bir tarafta banker, diğer tarafta noter Gildas Trégomain'in hikâyelerine kulak kabartıyorlardı. Zambuco bazen kaşlarını çatarak göz

ucuyla pencereden dışarıya bakarken, İbni Ömer ne zaman yol kenarındaki sık çalılıklardan boğuk bir uluma sesi gelse köşesinde büzülüyor, titremeye başlıyor ve sapsarı kesiliyordu.

"Duyduğuma göre," dedi mavnacı, "yolcu arabası bundan önceki seferinde saldırıya uğramış ve vahşi hayvanlara ateş etmek zorunda kalmışlar... Hatta önceki gece bir panter sürüsünü alevlerle korkutup uzaklaştırmak için bir yolcu arabasını ateşe vermek gerekmiş."

"Peki, yolcular?..." diye sordu İbni Ömer.

"Atların değiştirildiği istasyona kadar yayan gitmek zorunda kalmışlar," dedi Gildas Trégomain.

"Yayan mı?..." diye haykırdı noter titreyen bir sesle. "Ben... ben bunu asla yapamazdım."

"O zaman geride kalırdınız Bay Ömer ve biz de, emin olun, sizi beklemezdik!"

Tahmin edileceği gibi, pek o kadar gönül alıcı olmayan ve insanın içine su serpmeyen bu cevap Kaptan Antifer'den geliyordu. Antifer bundan başka konuşmalara karışmadı, İbni Ömer'se karada olsun, denizde olsun yolculuğun ona göre bir şey olamadığını kesin olarak anladı.

Gün boyu vahşi hayvanların varlığına dair – uzaklardan duyulan ulumaları dışında– bir işaret görmediler. Bône'a vardıklarında gecenin çoktan çökmüş olacağı anlaşıldığında Gildas Trégomain'ın canı çok sıkıldı.

Gerçekten de şehre üç, dört kilometre kala Hippo –Aziz Augustus'un* ölümsüz ismi nedeniy-

* Aurelius Augustinus (354-430): Pagan bir babanın ve Hıristiyan bir annenin oğlu olarak Thageste şehrinde doğdu, 386'da Hıristiyanlığı kabul etti. 396'dan itibaren ölümüne

le ünlenmiş, yaşlı Arapların büyü yapmak, okuyup üflemek için içine girdikleri derin sarnıçlarıyla ilgi çeken bir yer– yakınlarından geçtiklerinde saat yedi olmuştu bile. Yirmi yıl kadar sonra bu bazilikanın ve hastanenin temelleri Kardinal Lavigerie'nin güçlü elleriyle topraktan bir mucizeyle fışkırtılmış gibi ortaya çıkacaktı.

Bône'a girdiklerinde surlar boyunca uzanan sahildeki gezinti yolunu, batıda kumluk bir burunla sona eren, boyu eninden uzun limanını, rıhtımın geri tarafındaki sık ağaçlığı, bugün Bay Thiers'in redingotlu, bronz büstünün süslediği geniş alanıyla ve Cezayir'in kazbahı hakkında mavnacıya bir ön fikir veren kazbahıyla şehrin en modern bölümünü koyu bir karanlık kaplamış bulunuyordu.

İtiraf edelim ki şanssızlık iyi kalpli mavnacımızın peşini bırakmıyordu ve o da bunun öcünü "Diğer Fransa"nın" başkentinde çıkaracağını düşünerek kendini avutuyordu.

Meydandaki bir otele indiler, akşam yemeği yediler ve ertesi sabaha kalkacak trene yetişmek için saat onda yattılar. Altmış saatlik bir yolculuktan sonra bitkin düşen yolcularımızın hepsi –korkunç Antifer dâhil– öyle anlaşılıyor ki o gece derin bir uyku çekti.

---

kadar Hippo'da yaşadı. Hıristiyanlığın en büyük Tanrıbilimcilerinden biri kabul edilir. Yazdığı çok sayıda eser arasında en bilinenleri *İtiraflar* ve *De Civitate Dei*'dir (Tanrı Devleti). Aziz Augustinus ya da Hippolu Augustinus olarak bilinir daha çok.

Adolphe Thiers: Fransa'da üçüncü cumhuriyetin kurucularından ve ilk cumhurbaşkanı.

" Cezayir.

XXII

Trenle Bône'dan Cezayir'e, posta vapuruyla Cezayir'den Dakar'a yapılan yolculuk sırasında meydana gelen olaylar*

Kaptan Antifer Bône ile Cezayir arasında bir demiryolu olduğunu sanıyordu; yirmi yıl erken gelmişti. Ertesi gün bu konuda soru sorduğu otelciden aldığı cevap onu şaşkına çevirdi.

"Nasıl... Bône ile Cezayir arasında bir demiryolu yok mu?" diye bağırdı, yerinde sıçrayarak.

"Hayır, efendim. Ama birkaç yıla kadar olacak... eğer beklemek isterseniz!" dedi otelci şakayla.

Hiç kuşku yok ki İbni Ömer bundan daha iyi bir şey isteyemezdi, çünkü bu durumda gecikmeye mahal vermemek için muhtemelen deniz yoluyla devam edilecekti. Pierre-Servan-Malo'nun beklemeye hiç niyeti yoktu.

"Hemen kalkacak bir gemi var mı?" diye sordu buyurgan bir sesle.

"Evet... bu sabah bir gemi kalkacak."

"Ona binelim!"

Böylece sabah altıda Kaptan Antifer bir posta vapuruyla, ikisini kendi seçtiği –Gildas Trégomain ve Juhel– üçünü şartların dayattığı –Zam-

---

* Her ne kadar burada tren deniyorsa da görüleceği gibi her iki yolculuk da posta vapuruyla yapılıyor.

buco, İbni Ömer ve Nazım– beş yol arkadaşıyla Bône'dan ayrıldı.

Birkaç yüz kilometrelik bu kısa yolculuğun olayları üzerinde durmanın bir gereği yok.

Gildas Trégomain elbette tren yolculuğunu bu deniz yolculuğuna tercih ederdi, çünkü trenin penceresinden birkaç yıl sonra buradan geçecek trenin yolcularının seyredeceği ilginç manzaraları görebilirdi. Ama Cezayir'de bunu telafi edeceğini hesaplıyordu. Eğer Kaptan Antifer Cezayir'e varır varmaz Batı Afrika sahillerine doğru yelken açacak bir gemi bulacağını aklından geçiriyorsa, bunda çok yanılıyordu, biraz sabretmesi gerekecekti. Bu süre içerisinde kendisi civarda ne zevkli yürüyüşler yapardı, belki Blida'ya, Maymun Deresine kadar giderdi... Definenin bulunmasında mavnacının bir kazancının olmayacağı doğruysa da Cezayir'in başkentine yaptığı yolculuktan memleketine zengin bir anı koleksiyonuyla dönmüş olacaktı.

Çok hızlı yol alan posta vapuru Cezayir limanına demir attığında saat akşamın sekiziydi.

Mart ayının son haftası da olsa, gökyüzünün ışıltılı yıldızlarla dolu olmasına rağmen bu enlemde, bu saatlerde hava çoktan kararıyordu. Kentin karmakarışık silueti, kazbahın, –görmeyi o kadar arzuladıkları kazbahın– silikleşen hatlarını kuzeye doğru karanlığa karışıp kayboluyordu. Gildas Trégomain'in gardan çıkarken –ki bunun için devasa kemerlerin desteklediği bir rıhtıma çıkması, durup seyretmekten keyif alacağı ışıklar içindeki bir meydanı solunda bırakarak bu rıhtım boyunca yürümesi gerekecekti– görebildiği tek şey Kaptan Antifer'le arkadaşlarının iyi bir kabul

gördüğü *Avrupa Oteli*'nin de dâhil olduğu bir grup yüksek ev oldu.

Yolcularımız kendilerine verilen odalara çıktılar –Gildas Trégomain'inki Juhel'inkine bitişik– bavullarını bırakıp akşam yemeği için salona indiler. Posta vapurunun kalkmasına hayli zaman vardı; saat dokuz olduğunda ertesi gün şehirde yapacakları gezintiler için dinç kalkmak amacıyla yapılacak en iyi şeyin rahat bir uyku çekip uzuvlarını dinlendirmek olacağına karar verdiler.

Bununla birlikte böyle sıcak bir günde toz içinde uzun ve yorucu bir yolculuktan sonra haklı olarak dinlenmeye çekilirlerken Juhel nişanlısına mektup yazmak istedi. Odasına girer girmez kâğıda kaleme sarıldı. Mektup ertesi gün yola çıkacak ve üç gün sonra Saint-Malo haberleri almış olacaktı. Ancak mektup Énogate'a Juhel'in çok öfkeli olduğu ve onu bütün kalbiyle sevdiği dışında ilginç hiçbir şey söylemiyordu – bu da zaten yeni bir şey değildi.

Yeri gelmişken şunu da söylemekte yarar var; İbni Ömer'le Sauk da tıpkı Gildas Trégomain'le Juhel gibi odalarına çekilirken Kaptan Antifer'le Zambuco, enişte-kayınbirader, –usulüne uygun bir anlaşma imzaladıklarına göre onları böyle nitelemek yerinde olmaz mı?– otelden neden ayrıldıklarına dair tek kelime etmeden yemekten sonra ortadan kayboldular. Bu durum mavnacıyla genç kaptanı şaşkınlığa sevk ederken İbni Ömer'le Sauk'u da muhtemelen endişelendirmişti. Ama bu hususta bir soru sorulsaydı Saint-Malolu denizci büyük bir ihtimalle cevap vermezdi.

Nereye gidiyordu acaba bu iki mirasçı? Cezayir'in görülmeye değer semtlerini görme ar-

zusuna mı kapılmışlardı? Turist merakıyla mı Bab-Azum ve benzeri sokaklarda, gelip geçenlerin canlandırdığı rıhtımda dolaşmak istiyorlardı? Arkadaşlarının kabul edemeyeceği gerçekdışı bir varsayım.

"O zaman... ne?" dedi Gildas Trégomain.

Genç kaptanla diğerleri tren yolculuğu sırasında Kaptan Antifer'in birçok defa her zamanki suskunluğundan çıkıp alçak sesle bankerle konuştuğunu fark etmişlerdi. Zambuco kulağına fısıldanan her şeyi kesinlikle onaylıyor gibi görünüyordu. Bu ikisi nasıl bir anlaşma yapıyorlardı?... Geç saatte otelden çıkıp gitmeleri önceden kararlaştırılmış planın bir parçası mıydı? Nasıl bir planın?... Bunlar gibi iki kafadardan her türlü tuhaf şeyi beklemek mantıklı olmaz mıydı?...

Mavnacı Juhel'in elini sıktıktan sonra odasına girdi. Soyunmadan önce bu güzel Cezayir havasını içine çekmek için pencereyi sonuna kadar açtı. Yıldızların solgun ışığında Matifu burnuna kadar bütün dış limanı belli belirsiz görüyordu; dış limanda kimileri demir atmış kimileri akşam vakti çıkan esintiyle karaya doğru ilerleyen gemilerin fenerleri ışıl ışıl parıldıyordu. Sonra, balıkçı meşalelerinin ışığı sahile vuruyordu. Daha yakında, iç limanda kalkışa hazırlanan kimi kasvetli vapurların kocaman bacaları geceye kıvılcım kusuyordu.

Matifu burnunun ötesinde muhteşem takımyıldızlarının bir şenlik fişeği gibi üzerinde yükseldiği bir ufukla sınırlı açık deniz uzanıyordu.

Gecenin vaatlerine inanılacak olursa ertesi gün harikulade bir gün olacaktı. Güneş gökyü-

zündeki son yıldızları silerek bütün haşmetiyle doğacaktı.

"Ne büyük bir zevk," diye düşünüyordu Gildas Trégomain, "bu asil Cezayir şehrini ziyaret etmek, Maskat'tan beri yaptığımız berbat yolculuktan sonra ve iki numaralı adaya doğru yeniden yola çıkmamızdan önce birkaç gün dinlenmek!... Pescade burnunda Musa'nın Yeri diye bir yerden söz edildiğini duydum! Yarın neden gidip orada güzel bir akşam yemeği yemeyelim?..."

O sırada kapı şiddetle vuruldu; saat tam ondu.

"Sen misin, Juhel?..." diye sordu Gildas Trégomain.

"Hayır... benim, Antifer."

"Hemen açıyorum, dostum."

"Açmasan da olur... Çabucak giyin ve bavulunu topla."

"Bavulumu mu?..."

"Kırk dakikaya kadar gidiyoruz!"

"Kırk dakika mı?..."

"Gecikeyim deme sakın... çünkü posta vapurları kural olarak kimseyi beklemez. Ben Juhel'e haber vermeye gidiyorum."

Bu sürprizden şaşkınlığa uğrayan mavnacı kendi kendine rüya görüp görmediğini soruyordu... Hayır! Juhel'in kapısının vurulduğunu ve amcasının ona hemen kalkmasını emrettiğini işitiyordu. Sonra basamaklar aşağı inen adımların altında gıcırdadı.

O sırada mektup yazmakta olan Juhel, mektubuna bir satır ekleyerek aynı akşam hepsinin Cezayir'i terk edeceklerini Énogate'a haber verdi. Demek ki Zambuco'yla Kaptan Antifer bu sebep-

le otelden çıkmışlardı... Batı Afrika sahillerine gitmekte olan bir vapur olup olmadığını öğrenmek için. Evet, şans eseri kalkışa hazırlanan söz konusu posta vapurunu bulmuş ve hemen yer ayırttırmışlardı, sonra Kaptan Antifer başkalarına uygun olup olmadığına aldırış etmeden Gildas Trégomain'le Juhel'i haberdar etmeye yukarı çıkmıştı; bu arada banker de İbni Ömer'le Nazım'a haberi veriyordu.

Mavnacı bavulunu toplarken tarifsiz bir hayal kırıklığı yaşıyordu. Ama söyleyecek bir şey yoktu. Patron konuşmuştu; itaat etmek gerekirdi.

Juhel neredeyse hiç vakit yitirmeden mavnacının odasına daldı ve ona;

"Beklemiyordunuz, değil mi?..." diye sordu.

"Evet, çocuğum, amcandan her şeyi beklemem gerektiğini bilmeme rağmen!" dedi mavnacı. "En az kırk sekiz saat Cezayir'de kalıp gezmeyi umuyordum... limanı... botanik bahçesini... ve kazbahı!"

"Ne diyeceksiniz, Bay Trégomain, amcamın denize açılmak üzere bir gemi bulmuş olması gerçekten büyük bir şanssızlık!"

"Evet... sonunda isyan edeceğim!" diye haykırdı mavnacı, arkadaşına karşı öfkesini belirten bir hareket yaparken.

"Ne yazık ki, isyan etmeyeceksiniz, Bay Trégomain... ya da diyelim ki bunu göze aldınız, amcamın ağzındaki çakılı dişleri arasında döndürerek o kendine has bakışıyla size şöyle bir bakması yelkenleri indirmenize yetecektir..."

"Haklısın, Juhel," diye cevap verdi başını eğen Gildas Trégomain, "itaat edeceğim, beni çok iyi tanıyorsun!... Ama yazık oldu... Pescade burnun-

daki Musa'nın Yerinde bize nefis bir ziyafet çekmeyi düşünüyordum!..."

Bütün bu yerinmeler boşunaydı. Zavallı adam derin bir iç çekişle hazırlıklarını tamamladı. On dakika sonra Juhel'le birlikte aşağı inip otelin lobisinde Kaptan Antifer, banker Zambuco, İbni Ömer ve Nazım'la buluşmuşlardı.

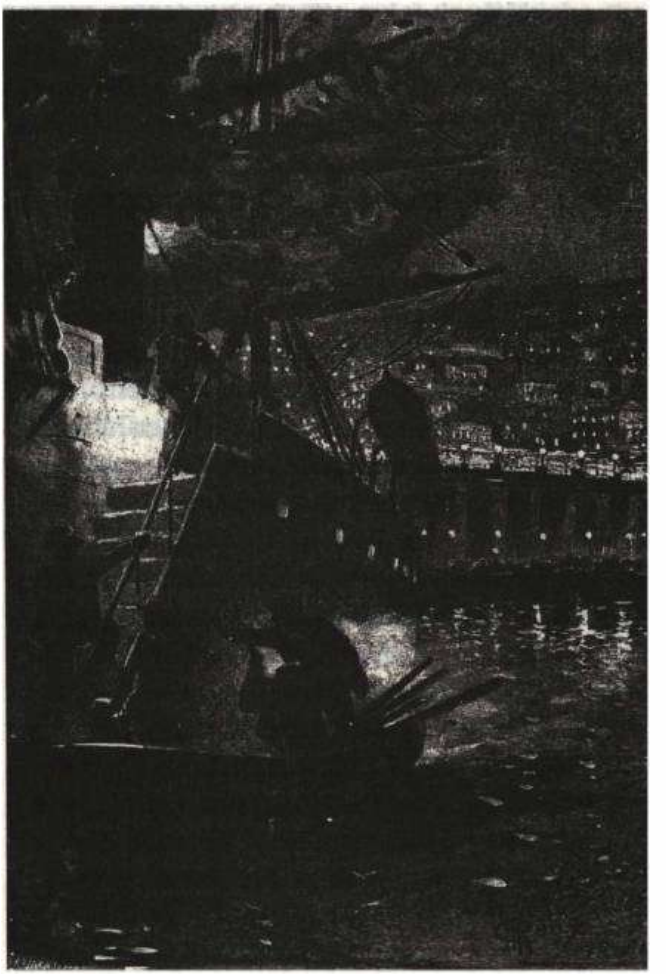
Otele inişlerinde ne kadar iyi karşılanmışlarsa ayrılışlarında da o kadar soğuk davranıldı onlara. Odaların fiyatı sanki yirmi dört saat kalmışlar gibi tam olarak ödendi. Juhel mektubunu yolculara ayrılan posta kutusuna attı. Sonra hepsi rıhtım boyunca ilerleyip rıhtımın sonundaki merdivenlerden limana inerken Gildas Trégomain hâlâ ışıklar içindeki hükümet meydanına son bir defa hüzünle baktı.

Yarım gomina uzaklıkta, demir atmış bekleyen bir vapur vardı; kazanının buhar basıncı altında gümbürdediği işitiliyor, bacasından çıkan koyu renkli dumanlar yıldızlı gökyüzünü siyaha boyuyordu. Tiz düdük sesleri vapurun demir almakta gecikmeyeceğini haber veriyordu.

Rıhtım basamaklarının yanında salınmakta olan bir sandal yolcuları gemiye götürmek için bekliyordu. Kaptan Antifer'le arkadaşları sandalda yerlerini aldılar. Birkaç kürek darbesi onları gemiye yanaştırdı. Gildas Trégomain daha nerede olduğunu anlamaya kalmadan Juhel'le paylaşacağı kamaraya götürüldü. Kaptan Antifer'le Zambuco ikinci bir kamarada, İbni Ömer'le Sauk üçüncü kamarada kalacaktı.

Catalan adlı posta vapuru Marsilya Birleşik Nakliyeciler Şirketine aitti. Düzenli olarak Batı

Afrika kıyılarına Saint-Louis'ye ve Dakar'a seferler yapıyor, yolcu indirmek ya da yolcu almak, yük boşaltmak ya da yük almak gerekirse de ara limanlara uğruyordu. Yeterince donanımlı olan gemi ortalama on bir knot hız yapıyordu ki bu tür yolculuklar için yeterliydi.

Bir sandal yolcuları gemiye götürmek için bekliyordu.

Kaptan Antifer'in gelişinden çeyrek saat sonra, son bir düdük sesi havayı yırttı. Sonra demir alındı, *Catalan* sarsıldı, yüzeye köpükler çıkararak pervaneleri suyu şiddetle dövdü; açıkta demirlemiş gemilerin etrafından döndü, büyük Akdeniz vapurlarının yanından geçti, mendirekle tersane arsındaki kanalı takip etti ve açık denize çıkarak batıya yöneldi.

Mavnacının gözlerinin önünde bir grup beyaz ev hayal meyal belirdi; burası siluetini ancak belli belirsiz görebildiği kazbahtı. Kıyıda sarp yamaçlı bir burun dikkatini çekti, safranlı nefis balık yemekleriyle ünlü Musa'nın Yerinin bulunduğu Pascade burnu...

Gildas Trégomain'in Cezayir yolculuğundan yanında hatıra olarak götürdüğü işte bu kadardı.

Limandan çıkar çıkmaz yeniden deniz tutan İbni Ömer'in kamarasındaki kuşete serildiğinden söz etmeye gerek bile yok. Gine Körfezine kadar olan uzun yolculuğun bir de dönüşü olduğunu düşünmeden edemiyordu adamcağız. Neyse ki bu son olacaktı!... İki numaralı adada hiç aklından çıkmayan yüzdesine kavuşacağından emindi... Acaba arkadaşlarından deniz tutan biri daha var mıydı, kendisininkinden başka birinin daha midesi dalgaların keyfine bağlı olarak bulanıyor muydu?... Hayır! Hiç kimse en ufak bir bulantı hissetmiyordu... acı çeken bir tek oydu... Başkalarının da kendisiyle aynı acıyı çektiğini görmekten duyacağı insani teselliden bile yoksundu.

Catalan yolcularının çoğunluğu kıyıdaki limanlara giden denizcilerdi; birkaç Senegalli ve deniz yolculuklarına alışkın belli sayıda deniz piyadesi.

Hepsi de vapurun yük indireceği Dakar'a gidiyordu. Bu yüzden Dakar'a kadar başka bir limana uğramayacaklardı. Kaptan Antifer elini çabuk tutup *Catalan*'a bindiği için kendi kendini kutluyordu. Zambuco'nun da işaret ettiği gibi Dakar'a vardığında yolculuğun sona ermeyeceği doğruydu.

"Aynı fikirdeyim," diye cevap verdi Kaptan Antifer, "fakat Cezayir'den Luango'ya giden bir vapur bulabileceğimizi hiç sanmıyordum, Dakar'a vardığımızda düşünürüz artık."

Gerçekten başka türlü hareket etmek zordu. Yolculuğun kalan kısmının çok çetin geçeceği kuşkusuzdu. Umut dolu enişte-kayınbiraderin ciddiyetle kafa yordukları bir konuydu bu.

Geceleyin *Catalan* kıyı boyunca iki üç mil açıktan seyretti. Ténès'in ışıklarını gördüler, sonra hayal meyal karanlık Blanc Burnunu. Ertesi gün sabahleyin Oran'ın dağları seçiliyordu ve bir saat sonra posta vapuru berisinde Mersü-l Kebir Koyunun bulunduğu burnu döndü.

Daha uzakta, iskele tarafında, avı bol Riff bölgesine hâkim sıradağlarıyla Fas kıyıları uzanıyordu. Ufukta güneş ışınları altında parıldayan Tetuan göründü, sonra birkaç mil batıda iki koy arasındaki kayalıklarda Akdeniz'in iki kanatlı kapısından birine hâkim –diğer kapının anahtarı İngiltere'nin elindeydi– bir kale gibi kurulmuş Ceuta. Nihayet boğazın açığında engin Atlas Okyanusu göründü.

Fas'ın ormanlık kıyıları açıkça seçiliyordu. Körfezinin kavsinde gizlenen Tanca'nın ötesinde, göz kamaştırıcı bir ışıltıyla parıldayan birçok türbe ve yeşil ağaçlar arasında villalar seçiliyordu.

Deniz, Cebelitarık Boğazına girmelerini sağlayacak elverişli rüzgârı beklemekte olan yelkenlilerle kımıl kımıldı.

Catalan'ın bu tür gecikmelerden korkmasına gerek yoktu. Ne rüzgâr ne boğazın çalkantılarıyla ünlü akıntısı onun güçlü motoruyla başa çıkabilirdi; saat dokuza doğru geminin üç kanatlı pervanesi Atlantik Okyanusunun sularını dövüyordu.

Mavnacıyla Juhel birkaç saat dinlenmek üzere kamaralarına çekilmeden önce kıç güvertesinde konuşuyorlardı. *Catalan* Afrika topraklarının en batı noktasını dönüp güneybatı yönünde seyretmeye başladığında doğal olarak ikisi de aynı şeyleri düşünüyordu – hüzün verici düşüncelerdi bunlar.

"Evet, çocuğum," dedi Gildas Trégomain, "Cebelitarık'tan geçerken karanın iskele tarafımızda değil de sancak tarafımızda olmasını tercih ederdim! Hiç değilse Fransa'dan uzaklaşıyor olmazdık..."

"Peki, nereye gitmek için?..." dedi Juhel.

"Korkarım, cehenneme!" diye karşılık verdi mavnacı. "Fakat Juhel, sıkıntılara sabırla katlanmak en iyisidir! Her yerden geri dönülür, hatta cehennemden bile!... Birkaç güne kadar Dakar'da oluruz ve Dakar'dan Gine Körfezine..."

"Dakar'da hemen bir ulaşım aracı bulacağımızı kim biliyor?... Oradan öteye düzenli seferler yapılmıyor... Haftalarca beklememiz gerekebilir, eğer amcam düşünüyorsa ki..."

"Düşünüyor olduğundan hiç kuşkun olmasın!"

"...iki numaralı adaya ulaşmak kolay olacak, fazlasıyla yanılıyor! Ne düşünüyorum, biliyor musunuz, Bay Trégomain?"

"Hayır, çocuğum, ama anlatmak istersen..."

"Keşke diyorum, dedem Thomas Antifer şu Tanrı'nın belası Kâmil Paşa'yı Yafa kayalıkları üzerinde bırakmış olsaydı..."

"Fakat Juhel, o zavallı adam..."

"Onu orada bırakmış olsaydı, bu Mısırlı milyonlarını kurtarıcısına miras bırakmazdı, eğer amcam bu mirasın vârisi olmasaydı, onun peşinden koşmaz, Énogate da karım olurdu!"

"Doğru," diye karşılık verdi mavnacı. "Fakat orada sen olsaydın, Juhel, sen de deden gibi bu bahtsız paşanın hayatını kurtarırdın! – Bu da ne?" diye ilave etti, konuyu değiştirmek için iskele tarafındaki parlak bir ışığı işaret ederek, "Bu ateş nedir?"

"Spartel Burnundaki fenerin ışığı bu," diye cevap verdi genç kaptan.

Gerçekten bu ışık Afrika kıtasının batı sahiline inşa edilmiş, masrafı çeşitli Avrupa devletlerince karşılanan ve ışığı Afrika denizlerine düşen fenerlerin en ilerisindeki bu fenerden geliyordu.

Catalan'ın bu yolculuğunu ayrıntılarıyla anlatmanın gereği yok. Vapurun şansı yaver gidiyordu. Bu yörelerde karadan esen uygun rüzgârlar kıyıya yakın seyretmesine imkân veriyordu. Deniz sadece açıktan gelen ve kıyıda kırılmayan dalgalarla yükseliyordu. Böyle bir havada insanın deniz tutmasından midesinin bulanması için İbni Ömer kadar hassas olması gerekirdi. Bütün kıyı gözler önündeydi; Mekinez ve Mogador tepeleri, bu bölgeye bin metre yükseklikten bakan Thesat Dağı, Taroudant şehri ve Fas'ın güney sınırına yakın Juby Burnu.

Gildas Trégomain Kanarya Adalarını görme şansını bulamadı, zira *Catalan* takımadanın sahile en yakın adası olan Fuerteventura'nın elli mil kadar uzağından geçti, lakin Yengeç dönencesini aşmadan önce Bojador Burnunu selamlama imkânını buldu.

2 Mayıs öğleden sonra Blanc Burnu görüldü; ertesi gün günün ilk ışıklarıyla hayal meyal Portendik ve nihayet Senegal sahilleri yolcularımızın gözleri önüne serildi.

Daha önce söylendiği gibi bütün yolcuların Dakar'a gidiyor olması nedeniyle *Catalan* Fransız sömürgesinin başkenti olan Saint-Louis'ye uğramayı planlamıyordu.

Ayrıca, denizcilik açısından Dakar'ın önemi Saint-Louis'den çok daha fazla gibiydi. Rio de Janeiro'ya ya da Buenos Aires'e giden gemiler okyanusa açılmadan önce burada duruyorlardı. Kaptan Antifer kendilerini Loango'ya götürecek bir ulaşım vasıtasını büyük bir ihtimalle Dakar'da çok daha kolay bulacaktı.

Catalan nihayet ayın beşinde, sabah saat dörde doğru Yeşil Burun Adalarıyla aynı enlemde yer alan ve aynı ismi taşıyan ünlü Cape Verde'yi geçti. Afrika kıtasının Atlas Okyanusu üzerindeki en batı noktasında asılı bir bayrak gibi duran üçgen biçimi yarımadayı döndü ve Gildas Trégomain'in hüzünlü Cezayir'inden itibaren yapılan sekiz yüz fersahlık bir yolculuğun ardından yarımadanın alt köşesinde Dakar limanı göründü.

Senegal Fransa'ya ait olduğundan Dakar da Fransız toprağıdır, ama Fransa ne kadar uzaktı!

XXIII

Dakar'a varışlarından Loango'ya varışlarına kadar yapılan çeşitli konuşmalar ve meydana gelen çeşitli olaylar

Gildas Trégomain günün birinde Gorée Cumhuriyeti'nin eski başkenti Dakar'ın rıhtımlarında Juhel'le birlikte dolaşabileceğini dünyada hayal edemezdi. Bununla birlikte, o gün, İbni Ömer'le Sauk gibi ayrılmaz bir ikili haline gelen Kaptan Antifer'le Zambuco Fransız nakliye acentesine giderken granit kayalardan oluşan iki mendireğin koruduğu limanı ziyaret ettiğinde tam da bunu yapıyordu.

Şehri gezmeye bir gün fazlasıyla yeterliydi. İlginç hiçbir şey yoktu – oldukça güzel bir park, içinde garnizon bulunan bir kale, üzerinde sarıhummadan mustarip hastaların yattığı bir barınağın yükseldiği Bel-Air adlı bir burun. Yolcularımız, yönetim merkezi Gorée ve en önemli şehri Dakar olan bu yerde günlerce kalacak olsalardı bu süre onlara sonsuz gibi görünecekti.

İnsan başına gelenleri metanetle karşılamalıdır, diye tekrarlıyordu Gildas Trégomain ile Juhel birbirlerine. Beklerken rıhtım civarında dolaşıyor, birkaç gardiyan gözetiminde mahkûmlar tarafından tertemiz tutulan güneşli sokaklarda yukarı aşağı yürüyorlardı.

Gerçekte, onları en çok ilgilendiren şey gemilerdi – Fransa'nın Bordeaux'dan Rio de Janeiro'ya gönderdiği, 1862'de İmparatorluk Nakliye Gemileri denen şu posta vapurları. Senegal'in ticaret hacminin –yirmi milyonu Fransa'yla olmak üzere– yirmi beş milyon franka ulaşmış olmasına rağmen Dakar o zamanlar bu dönemde olduğu gibi önemli bir istasyon değildi. Şehrin nüfusu ancak dokuz bin kişi kadardı ve limanın genişletilmesi çalışmalarından sonra artma eğilimindeydi.

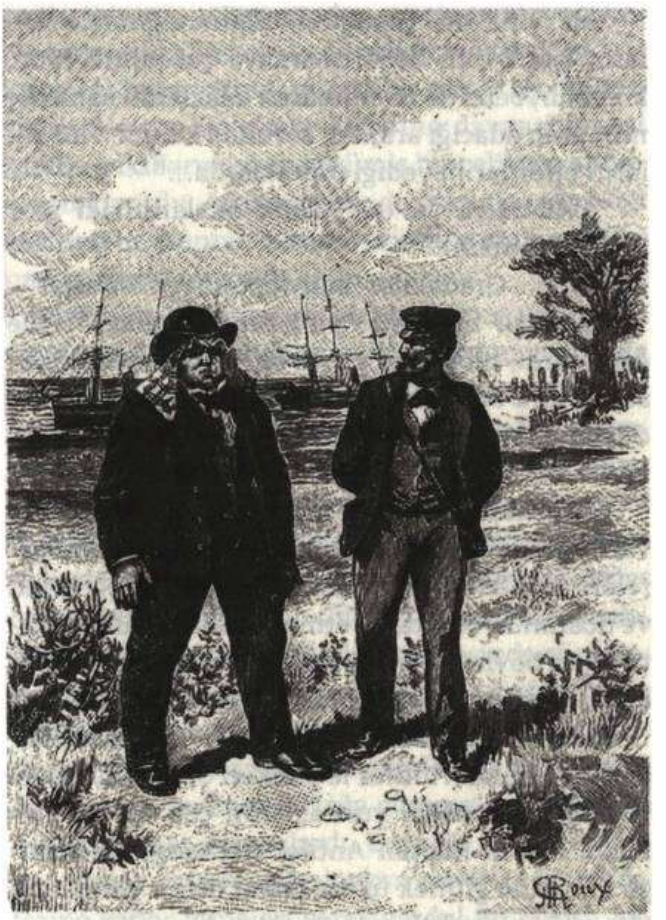
Mavnacı için daha önce tanımadığı Bambara zencilerini tanımaktan daha kolay hiçbir şey olmazdı şimdi. Gerçekten Dakar sokaklarında bu yerlilerden bol bol bulunuyordu. Sert ve dayanıklı bünyeleri, kalın kafatasları, kıvırcık, gür saçları sayesinde yakıcı Senegal güneşinden pek etkilenmiyorlardı. Gildas Trégomain'e gelince damalı büyük mendilini iyi kötü bir şemsiye görevi görsün diye başının üstüne sermek zorunda olduğunu hissediyordu.

"Tanrım, bu nasıl bir sıcak!" diye haykırdı. "Kesinlikle tropik bölgede yaşamak için yaratılmamışım!"

"Bu daha ne ki, Bay Trégomain," diye karşılık verdi Juhel, "Gine Körfezine, ekvatorun birkaç derece altına indiğimizde..."

"Kesinlikle eririm," dedi mavnacı, "memlekete bir deri bir kemik dönerim! Ayrıca," diye ilave etti, toprak bir testi gibi terleyen yüzünü kurularken o babacan gülümsemesiyle, "daha azını götürmek zor olur, değil mi?"

"Şimdiden zayıfladınız, Bay Trégomain," dedi genç kaptan.

"Tanrım, bu nasıl bir sıcak!" diye haykırdı.

"Öyle mi düşünüyorsun?... Pöh! Bir iskelete dönüşmeme daha çok var! Bana kalırsa halkı insan etiyle beslenen yerlerde dolaşırken insanın zayıf olması daha iyi. Bu arada, yamyam var mı... Gine taraflarında?..."

"Pek kalmadı... en azından ben öyle umuyorum!" diye karşılık verdi Juhel.

"Biz yine de, çocuğum, şişmanlığımızla onların iştahlarını kabartmamaya çalışalım! Hem, kim bilir, belki de iki numaralı adacıktan sonra üç numaralı adacığı aramak zorunda kalırız... insanların birbirlerini yediği topraklarda..."

"Avustralya ya da Pasifik adalarındaki gibi, Bay Trégomain!"

"Evet!... Oradakiler 'anthropophage'dırlar!..."*

Ağırbaşlı mavnacı "philanthropophage"** bile diyebilirdi, tabii eğer böyle bir kelime uydurabilseydi, zira bu ülkelerde insanlar sırf boğazlarına düşkünlüklerinden benzerlerini mideye indiriyorlardı.

Fakat Kaptan Antifer'in inatçılığı buraya kadar vardıracağı, milyon çılgınlığının onu bu uzak yörelere sürükleyeceği düşünülemezdi. Yeğeninin ve dostunun onu takip etmeyecekleri muhakkaktı, hatta böyle bir işe girişmesini engeller, onu bir akıl hastanesine kapatmak zorunda kalırlardı.

Gildas Trégomain ve Juhel otele geri döndüklerinde Kaptan Antifer'le bankeri orada buldular.

Fransız temsilci yurttaşlarını çok iyi karşılamıştı. Ancak Kaptan Antifer herhangi bir Loango limanına gitmek üzere Dakar'da bir gemi olup olmadığını sorduğunda, cesaret kırıcı bir cevap almıştı. Posta vapurları bu hizmeti çok düzensiz veriyordu ve her halükârda Dakar'a ayda bir defa uğruyorlardı. Sierra Leone ile Grand Bassam arasında haftalık seferler yapılıyordu, ama oradan Loango'ya kadar daha çok yol vardı. Dakar'a ilk

* İnsan eti yiyen.

** Phil- önekiyle kelime "insan eti yemeyi seven"e dönüşüyor.

posta vapuru sekiz günden önce gelmeyecekti. Ne şanssızlık! Bu kasabada içi içini yiyerek geçirilecek bir hafta! Şimdi günde bir çakıl taşı öğüten Pierre-Servan-Malo'nun dişlerine dayanabilmesi için bu çakılların iyi su verilmiş bir çelikten olması gerekiyordu. Afrika sahilinde çakıl taşı eksikliği çekilmiyor, Kaptan Antifer mühimmatını yenilemekte zorlanmıyordu.

Dakar'da geçirilecek bir haftanın uzun mu uzun olduğunu kabul etmeliyiz. Rıhtım civarında dolaşmak, şehrin doğusunda akan çay boyunca gezinmek turistlere bir günden daha fazla oyalanma sağlamıyordu. Umutsuzluğa kapılmadan sıkıntıyla başa çıkabilmek için insanın kendini sadece iyimser bir felsefeyle desteklenen sabırla donatması gerekiyordu. Bu hususta dikkate değer derecede yetenekli olan Gildas Trégomain dışında, öfkesi burnunda Saint-Malolu ve peşinde sürüklediği insanların hiçbiri ne sabırlıydı ne de filozof. Bu ikili bir yandan Kâmil Paşa'yı vâris olarak kendilerini seçtiği için hayırla yâd ederlerken bir yandan da mirasını bu kadar uzağa gömmeyi düşündüğü için ona lanet okuyorlardı. Umman Körfezine kadar gitmek zaten çok fazlayken şimdi de Gine Körfezine kadar inmeleri gerekiyordu! Bu Mısırlı Avrupa denizlerinde gözlerden uzak doğru dürüst bir ada seçemez miydi, yani? Güvenli bir yer olarak Akdeniz'de, Baltık Denizinde, Karadeniz'de, Kuzey Denizinde, Atlantik Okyanusu kıyılarında uygun bir ada bulamaz mıydı? Paşa önlemleri gerçekten abartmıştı! Neticede olan olmuştu, hazinedeki payınızdan vazgeçmedikçe... Vazgeçmek mi?... Bu teklifi Kaptan Antifer'e, banker Zambuco'ya

ve hatta Sauk'un dizginlerini elinde tuttuğu İbni Ömer'e yapın da görün nasıl karşılanırsınız!

Dahası, bu insanları birbirlerine bağlayan bağlar gözle görülür bir şekilde gevşiyordu. Birbirinden çok farklı üç grup vardı: Antifer-Zambuco grubu, İbni Ömer-Sauk grubu, Juhel-Trégomain grubu. Ayrı ayrı yaşıyor, sadece yemeklerde bir araya geliyorlar, gezintiler sırasında birbirlerinden uzak duruyor, aralarında asla o akıllarından çıkmayan şey hakkında konuşmuyorlardı. Asla nihai altılıyla –ki korkunç bir kakofoniden başka bir şey değildi– kaynaşmayan ikililer halinde kalmakla yetiniyorlardı.

Birinci grup: Juhel-Trégomain. Başlıca konuşma konularını biliyoruz; yolculuğun daha ne kadar süreceğini bilmiyor olmaları, iki nişanlının her geçen gün birbirinden daha da uzaklaşıyor olması, bu kadar araştırma ve yorgunluğun sonucunda bir aldatmacayla karşı karşıya olduklarının ortaya çıkmasından duydukları korku ve akıl sağlığını tehdit edecek şekilde günden güne heyecanı artan –birinin amcası, diğerinin dostu olan– Kaptan Antifer'in ruhsal durumu. Her halükârda ona karşı çıkmamaya ve onu sonuna kadar izlemeye kararlı mavnacıyla genç kaptanın kaygı nedenleri bunlardı.

İkinci grup: Antifer-Zambuco. Müstakbel eniştе-kayınbirader bir moralist için ne ilginç bir araştırma konusu olurdu! Biri, o güne kadar sessiz sakin kasabasında basit zevkleri ve emekli olmuş bir denizcinin psikolojisiyle sakin bir hayat sürerken altına duyulan *sacra fames*'in* pençesinde kıvra-

* (*Lat.*) *Auri sacra fames*: Altına duyulan lanetli açlık.

nan, gözlerini kamaştıran milyonların hayaliyle aklı karmakarışık bir adam olmuştu! Zaten zengin olan, tek derdi zenginliklerine zenginlik katmak olan diğeri, zenginliğini daha da artırmak için onca yorgunluğu, onca tehlikeyi göze alıyordu!

"Bu delikte çürüyerek geçireceğimiz sekiz gün," diye tekrarlıyordu Kaptan Antifer, "hem bu lanet olası posta vapurunun gecikmeyeceğini kim biliyor?..."

"Dahası," diye karşılık veriyordu banker, "ne yazık ki Loango'da inmek zorundayız, oradan itibaren de Ma-Yumba Koyuna kadar önümüzde elli fersahlık bir yol var!"

"Yolun bu kısmından endişeliyim!" diye bağırıyordu öfkesi burnunda Saint-Malolu.

"Endişelenmeniz yersiz değil," diye karşılık veriyordu Zambuco.

"Tamam... fakat... şeytan götürsün!... Demir atma yerine gelmeden demir atılmaz! Hele bir Loango'ya varalım da gerisini sonra düşünürüz!"

"Vapur kaptanını belki Ma-Yumba'ya uğramaya ikna edebiliriz... Bu onu yolundan çok saptırmaz, değil mi?"

"Buna razı olacağını hiç sanmam, çünkü muhtemelen böyle bir şeye yetkisi yoktur."

"Ona uygun bir tazminat ödesek... bu sapma için," önerisinde bulundu banker.

"Göreceğiz, Zambuco, fakat sizin aklınızdan her zaman benim hiç aklıma gelmeyen şeyler geçiyor. Önemli olan Loango'ya ulaşmak, oradan Ma-Yumba'ya gitmenin bir yolunu buluruz. Canına yandığımın... hiçbir şey yoksa bacaklarımız var, gerekirse ve Dakar'dan ayrılmanın bir yolunu

bulamazsak kıyı boyunca yürüyüp gitmekte hiç tereddüt etmem..."

"Yayan?..."

"Yayan."

Pierre-Servan-Malo kafasına estiği gibi konuşuyordu. Böyle bir yolculuğun tehlikelerini, engellerini, imkânsızlıklarını hiç aklına getirdiği yoktu. Liberya, Fildişi Sahili, Ashanti,* Dahomey,** Grand Bassam topraklarından geçen sekiz yüz millik bir yolculuk! Hayır, Kaptan Antifer bir yolcu vapuruna binerse kendini şanslı sayması gerekirdi; böylece kara yolculuğunun tehlikelerinden uzak kalırdı.

Böyle bir yolculukta ona eşlik edenlerin hiçbiri sağ salim geri dönemezdi. Ve Bayan Talisma Zambuco Malta'daki evinde gözü pek nişanlısının dönüşünü boş yere beklerdi!

Bu yüzden yolcularımız sekiz günden önce gelmeyecek olsa bile posta vapuruna rıza göstermek zorundaydılar. Fakat Dakar'da geçirilen saatler onlara ne kadar uzun geliyordu!

Sauk-Ömer ikilisinin konuşma konuları çok farklıydı. Murad'ın oğlu adaya ulaşma ve Kâmil Paşa'nın hazinesini ele geçirme konusunda Saint-Maloludan daha az sabırlı değildi, hayır! Onun aklı fikri iki mirasçıyı nasıl soyacağı üzerineydi ki bu durum İbni Ömer'in ödünü koparıyordu. Sauk daha

---

* Eski bir krallık, daha sonra İngiliz mandası olmuştur, bugün Gana'nın bir kısmıdır.

** Dahomey Krallığı, Benin Körfezi sahillerinde 17. yüzyıl sonlarından 1894'e kadar varlığını sürdüren krallık. Fransız sömürgesi olan bu bölge 1960'ta Dahomey Cumhuriyeti adıyla bağımsızlığına kavuştu, 1990'da adını Benin olarak değiştirdi.

önce kiraladığı serserilerle Maskat'tan Sahar'a dönerken darbeyi indirmeyi planlamıştı, bu defa aynı işi benzer araçlarla Ma-Yumba'dan Loanga'ya dönerken yapmayı deneyecekti. Şansları kesinlikle artmıştı. Yöre halkı ya da kaçakçılar arasında her şeyi yapabilecek, hatta kan dökebilecek, para karşılığında suça bulaşacak insanlar bulabilirdi.

Ödlek İbni Ömer dehşet içinde titriyorsa bunun nedeni aşırı dürüst olması değil pis bir işe bulaştırılmaktan duyduğu korkuydu – bu düşünce ona bir an için olsun rahat vermiyordu.

O zaman utangaç önerilerde bulunmayı deniyordu. Kaptan Antifer'le arkadaşlarının kolay lokma olmadığını söylüyordu. Ne kadar para verilirse verilsin kullanılan serserilere güvenilemeyeceğini; onların er geç konuşacaklarını, işlenen suça dair haberin kulaktan kulağa yayılarak sonunda gerçeğin en vahşi ülkelerde bile öğrenileceğini, Afrika'nın en ücra köşesinde bile olsa kâşiflerin saldırıya uğraması söz konusu olduğunda bunun bir sır olarak kalamayacağını ısrarla belirtiyordu... Açıkça görüldüğü gibi bütün bu savların temelinde yapılacak işin bir suç olmasından duyulan tiksinti değil, günün birinde ortaya çıkacağından duyulan korku vardı – Sauk gibi bir insanı durdurabilecek tek neden.

Aslında bütün bu sözler Sauk'u hiç etkilemiyordu... Bu türden çok şey yapmıştı!... Ve notere kanını donduran bir bakış atarak;

"Bana ihanet edebilecek sadece bir ahmak tanıyorum," dedi.

"Kim bu, Efendi Hazretleri?..."

"Sen, İbni Ömer!"

"Ben mi?"

"Evet, ayağını denk al, ben insanın çenesini kapatmayı çok iyi bilirim!"

Eli ayağı titreyen İbni Ömer başını eğdi. Çok iyi biliyordu ki Ma-Yumba'dan Loanga'ya giden yolda bir cesedin eksik veya fazla olması Sauk'un hiç umurunda olmazdı.

Beklenen posta vapuru 12 Mayıs sabahı Dakar limanına demir attı. Bu, özel olarak Lusitania'nın* tropikal Afrika'daki önemli sömürgesi Saint-Paul-de-Loanda'ya yolcu ve mal taşıyan *Cintra* adlı bir Portekiz gemisiydi. Düzenli bir şekilde Loango'ya uğruyordu, ertesi gün şafakta denize açılacağından yolcularımız alelacele gemide yerlerini aldılar. Geminin ortalama dokuz, on millik hızıyla yolculuk bir hafta sürecek ve bu süre boyunca İbni Ömer her zamanki gibi deniz tutmasından ıstırap çekecekti.

Ertesi gün Dakar'da belli sayıda yolcu indiren *Cintra* güzel bir havada karadan esen tatlı bir yelle limandan çıktı. Kaptan Antifer'le banker sanki bir haftadan beri ciğerleri çalışmıyormuş gibi memnuniyetle derin bir nefes aldılar. İki numaralı adaya ayak basmadan ve bağrında sadakatle sakladığı defineyi ele geçirmeden önceki son aşamaydı bu. Bu adanın onlar üzerindeki çekim gücü öyle anlaşılıyordu ki yaklaştıkça doğa yasalarına uygun olarak aradaki uzaklığın karesiyle ters orantılı artıyordu. Ve *Cintra*'nın pervanesinin her turunda bu mesafe azalıyor... azalıyordu...

---

* Portekiz'in Douro ve Minha nehirleri arasında kalan bölge hariç geri kalanına, bir başka deyişle Porto'nun güneyinde kalan bölgeye Antik Roma'nın verdiği isim. Kısacası Portekiz kastediliyor.

Ne yazık ki Juhel için mesafe artıyordu. Gitgide Fransa'dan, Énogate'ın hüzünle beklediği Bretonya'dan uzaklaşıyordu. Dakar'a varır varmaz Énogate'a yazmıştı, Dakar'dan ayrılmadan önceki gün de yazmıştı; zavallı kızcağız nişanlısının hâlâ ondan uzaklaşmakta olduğunu öğrenmekte gecikmeyecekti... Ne zaman geri dönebileceklerine dair bir tarih vermeninse imkânı yoktu.

Sauk her şeyden önce *Cintra*'nın Loango'da yolcu indirip indirmeyeceğini öğrenmeye çalışmıştı. Bu ücra yerlerde servet peşinde koşan, vicdan ve pişmanlık nedir bilmeyen bu macera-perestler arasında ülkeyi iyi bilen ve kendisiyle suç ortaklığı yapabilecek insanlar bulunabilirdi. Efendi Hazretleri'nin umudu boşa çıktı. Demek ki ihtiyaç duyduğu serserileri Loango'da arayacaktı. Ne yazık ki ne o ne de İbni Ömer Portekizce biliyordu. Net bir şekilde ifade edilmesi gereken nazik meseleler görüşüldüğünde durum oldukça can sıkıcı bir hal alıyordu. Gemide Fransızca bilen olmadığından Kaptan Antifer, Zambuco, Gildas Trégomain ve Juhel sadece kendi aralarında konuşur olmuşlardı.

Şaşkınlığı memnuniyetine denk biri varsa, kabul etmeliyiz ki, bu noter İbni Ömer'di. *Cintra*'nın bu yolculuğu sırasında hiç rahatsızlık hissetmediğini ileri sürmek biraz fazla olur. Bununla birlikte daha önce çektiği büyük acıları çekmediği açıktı. Karadan esen hafif rüzgârların kolaylaştırdığı yolculuk çok elverişli şartlarda geçiyordu. Sakin bir denizde sahile iki, üç mil uzaklıktan seyreden *Cintra* sadece açıktan gelen dalgalardan etkileniyordu.

Posta vapuru Gine Körfezinin en batı ucu olan Palmes Burnunu döndüğünde bile bu şartlar değişmedi. Gerçekten çoğu defa olduğu gibi rüzgârlar kıyı hattını izliyordu ve körfez okyanus kadar yolculuğa elverişliydi. Bu arada Loango'ya doğru yönelen *Cintra* kıtanın yükseltilerini göremez oldu. Ne Ashantis toprakları görülüyordu ne Dahomey hatta ne de Fernando Po Adasının* ötesinde Yukarı Gine sınırlarında** yer alan üç bin dokuz yüz altmış metre yüksekliğindeki Kamerun Dağı.

19 Mayıs günü öğleden sonra Gildas Trégomain heyecana kapılmaktan kendini alamadı. Juhel ona ekvatoru geçmekte olduklarını söylemişti. *Güzel Amélie*'nin eski reisi ilk defa ve hiç kuşkusuz aynı zamanda da son defa güney yarımküresine girme fırsatını buluyordu. Onun için, Rance Nehrinde çalışan bir mavnanın reisi olan onun gibi biri için ne büyük bir maceraydı bu! Diğer yolcuları örnek alarak istemeye istemeye de olsa hattı geçmenin şerefine *Cintra* tayfasına bahşiş verdi.

Cintra ertesi gün güneş doğarken Ma-Yumba'yla aynı enlemde, ona yüz mil kadar mesafede bulunuyordu. Posta vapurunun kaptanı bu yönde ilerlemeye ve Loango devletine ait olan bu limana uğramaya razı olsaydı Kaptan Antifer'le arkadaşları ne yorgunluklardan ne tehlikelerden korunmuş olur-

---

* Bugünkü adı Bioko Adası.

** Metinde her ne kadar Haut-Guinée [Yukarı Gine] deniyorsa da Yukarı Gine bugün Senegal'e komşu olan bir ülkedir. Kamerun'un güneyinde yer alan ve bugünkü adı Ekvator Ginesi olan ülkenin yukarısındaki bölge kastediliyor olmalıdır. Zaten Kamerun Dağı Kamerun'da yer almakta, yüksekliği de bugün 4040 m olarak kabul edilmektedir.

lardı! Bu limana uğramak onları kıyı boyunca yapacakları son derece zor bir yolculuktan kurtarırdı.

Amcasının sıkıştırmasıyla Juhel bu konuyu *Cintra*'nın kaptanıyla tartışmaya çalıştı. Portekizli kaptan birkaç kelime İngilizce biliyordu, zaten hangi denizci bilmez ki? Juhel bu dili çok rahat kullanıyordu, Maskat'taki o sözüm ona tercümanla da çok güzel anlaşmıştı. Kaptana Ma-Yumba'ya uğraması teklifinde bulundu. Rotadan sapmak posta vapurunu sadece kırk sekiz saat kadar yolundan alıkoymuş olacaktı... Bu gecikmeden doğacak bütün masrafları, yakıt, mürettebatın yemesi içmesi, *Cintra*'nın sahiplerine ödenecek tazminat vs hepsini karşılamaya hazırdılar.

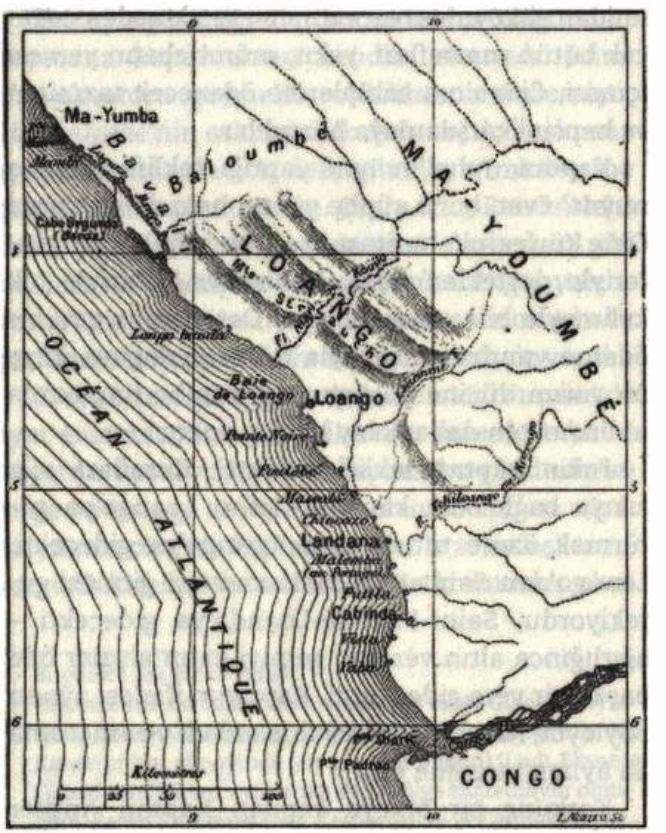
Kaptan, Juhel'in ona yaptığı teklifi anlamış mıydı? Evet, buna şüphe yoktu, hele de açıklama Gine Körfezinin haritası üzerinde yapılan bir gösteriyle desteklenmişse. Denizciler birbiriyle tek kelimeyle bile anlaşabilirler. Gerçekte uygun bir ödeme yapmaları şartıyla dümeni doğuya kırıp bu yarım düzine yolcuyu Ma-Yumba limanında indirmekten daha kolay bir şey yoktu.

Fakat kaptan teklifi reddetti. Kurallara sıkı sıkıya bağlı olan kaptan vapuru Loango'ya götürmek üzere tutulmuştu, Loango'ya gidecekti. Loango'dan Saint-Paul-de-Loanda'ya gitmesi gerekiyordu, Saint-Paul-de-Loanda'ya gidecekti – ağırlığınca altın vererek gemiyi satın alsalar bile başka bir yere gidemezdi. Kaptanın ifadesi aynen böyleydi, Juhel net bir şekilde anladı ve amcasına da aynen tercüme etti.

Korkunç bir öfkeye kapılan Kaptan Antifer posta vapurunun kaptanını çirkin bir küfür bom-

bardımanına tuttu. Gildas Trégomain'le Juhel'in müdahalesi olmasaydı muhtemelen isyan ettiği gerekçesiyle yolculuğun geri kalanını ambara kapatılarak hapis geçirirdi.

Bu yüzden iki gün sonra 21 Mayıs akşamı *Cintra* Loango sahilini koruyan uzun kum seddinin önünde durdu, kendi şalupasıyla söz konusu yolcuları karaya çıkardı ve birkaç saat sonra Portekiz kolonisinin başkenti olan Saint-Paul'a doğru yeniden yola çıktı.

Atlantik Okyanusu

XXIV

Bazı yolcuların bir Afrika yelkenlisine binmeye uygun olmadığı ortaya çıkıyor

Ertesi gün kendilerini güneşin kavurucu ışınlarına karşı koruyan bir baobap ağacının gölgesinde iki adam hararetle konuşuyordu. Loango'nun ana caddesinde yürürken büyük bir tesadüf eseri karşılaşmış, şaşkınlıklarını belirten jestler yaparak bakışmışlardı.

Biri;

"Sen... burada?..." demişti.

"Evet... ben!" diye karşılık vermişti diğeri.

Ve birinci adamın, ki Sauk'du bu, bir işareti üzerine ikinci adam, Barroso adında bir Portekizli onu şehir dışına kadar takip etmişti.

Sauk her ne kadar Barroso'nun dilini konuşamıyorsa da Barroso uzun süre Mısır'da yaşadığından Efendi Hazretleri'nin dilini konuşabiliyordu. Görüldüğü gibi bu ikisi eski tanıştı. Barroso, Kâmil Paşa'nın kuzeni olan babası Murad'ın nüfuzu sayesinde genel valinin ajanlarını dert etmeksizin her türlü pis işe bulaştığı sırada yanında yer alan maceraperest çetenin bir üyesiydi. Görmezden gelinemeyecek birkaç büyük işten sonra çete dağılmış, Barroso ortadan kaybolmuştu. Portekiz'e döndüğünde doğal yeteneklerini uygulama imkânı bulamayınca Loango'daki bir

ticaret acentesinde çalışmak için Lizbon'dan ayrılmıştı. O dönemde sömürgelerin ticareti, köle ticaretinin neredeyse ortadan kalkmış olması nedeniyle, fildişi, hurma yağı, yerfıstığı ve maun ağacı tomruklarına indirgenmişti.

O sıralarda, daha önce gemici olan –ellisindeki– bu Portekizli ülkenin tacirleri hesabına kıyı boyunca seferler yapan *Portalègre* adlı yüksek tonilatolu bir Afrika yelkenlisine kumanda ediyordu.

Böyle bir geçmişe sahip, utanması, sıkılması ve vicdanı olmayan, eski mesleğinde edindiği cesaretle bu Barroso, cinai planını başarıya ulaştırmak için Sauk'un tam aradığı adamdı. Bu ikisi, yirmi insanın el ele verdiğinde gövdesini çevreleyemeyeceği bu baobap ağacının –Maskat'ın ünlü banyan ağacının yanında ne ki?– altında kimse tarafından işitilme korkusu duymaksızın Kaptan Antifer'le arkadaşlarının güvenliğini tehdit eden konularda konuşuyorlardı.

Başlangıç olarak Sauk'la Barroso karşılıklı olarak birbirine Portekizlinin Mısır'dan ayrıldığı günden sonra hayatlarını nasıl geçirdiklerini anlattılar, sonra Ekselansları lafı hiç dolandırmadan konuya girdi. Her ne kadar Sauk kendine ait olduğunu iddia ettiği hazinenin büyüklüğünden ihtiyat gereği söz etmediyse de Barroso'nun iştahını kabartacak bir kazanç vaat etmekten de geri durmadı.

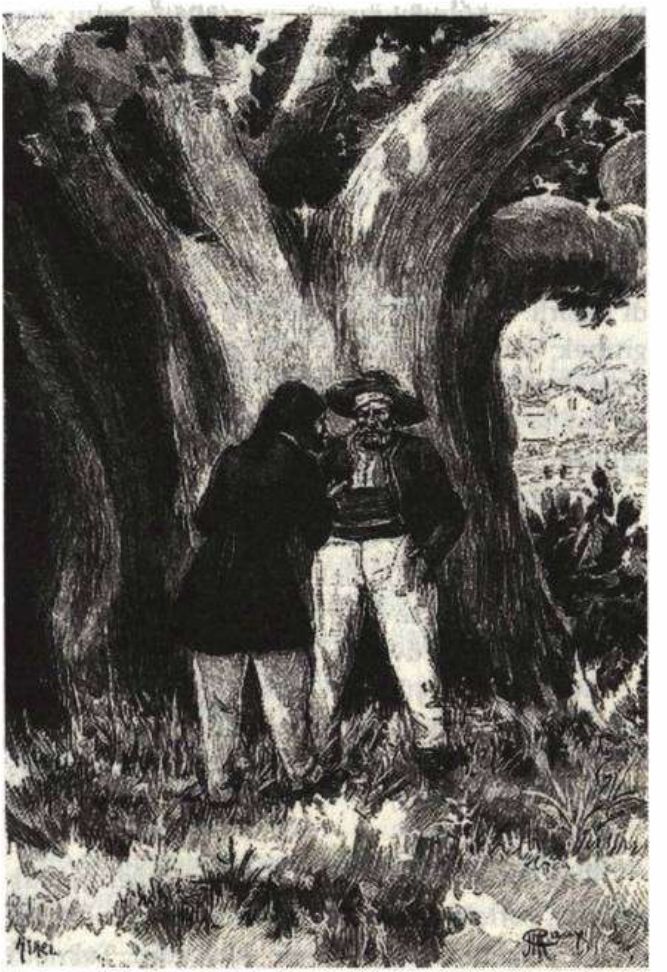
"Fakat," diye ilave etti, "bana yardım edecek kararlı... cesur bir adama ihtiyacım var."

"Beni tanıyorsunuz, Ekselans," diye cevap verdi Portekizli, "biliyorsunuz ki ben hiçbir işten kaçmam..."

"Eğer değişmediysen, Barroso..."

"Değişmedim."

"O zaman ortadan kaldırılması gereken dört kişinin olduğunu bilmelisin, belki de beş, eğer kendisinden kurtulmamın uygun olacağına hükmedersem İbni Ömer adında bir noter daha, herkes beni onun Nazım adlı kâtibi olarak biliyor."

Sauk ve Barroso.

"Bir eksik, bir fazla hiç fark etmez!" diye cevap verdi Barroso.

"Senin için bunun mesele olmaması çok iyi."

"Nasıl hareket etmeyi düşünüyorsunuz?..."

"Planım şu," diye cevap verdi Sauk, kendisini kimsenin işitemeyeceğinden emin olduktan sonra. "Söz konusu kişiler, üç Fransız, Saint-Malolu Antifer, arkadaşı ve yeğeni, bir de Zambuco adında Tunuslu bir banker. Bu dördü Gine Körfezindeki adalardan birine gömülü bir defineyi ele geçirmek amacıyla Loango'da gemiden indiler."

"Hangi yörede bu ada?" diye heyecanla sordu Barroso.

"Ma-Yumba koyu civarında," diye cevap verdi Mısırlı. "Niyetleri kara yoluyla kasabaya kadar gitmek; ben düşündüm ki defineyi çıkarıp, kendilerini Dakar'a götürecek Saint-Paul posta vapurunu beklemek üzere Loango'ya dönerlerken onlara saldırmak uygun olacaktır."

"Bundan daha kolay bir şey olamaz, Ekselans!" diye onu onayladı Barroso. "Her zaman şöyle esaslı bir iş çıkmasını bekleyen, uygun bir ödeme yapıldığında size seve seve yardım edecek bir düzine güvenilir serüvenci bulabilirim."

"Bundan hiç şüphem yok, Barroso, bu ıssız topraklarda başaracağımız kesindir."

"Şüphesiz, Ekselans, ama benim size daha uygun bir teklifim var."

"Söyle bakalım."

"Ben burada kıyıda bir limandan diğerine yük taşıyan, *Portalègre* adında yüz elli tonilatoluk bir Afrika yelkenlisine kumanda ediyorum. Teknem tam olarak iki gün sonra Ma-Yumba'nın biraz ku-

zeyindeki Baracka* limanına gitmek üzere yola çıkıyor."

"Bu, hemen yararlanmamız gereken bir durum!" diye haykırdı Sauk. "Kaptan Antifer kıyı boyunca yapılacak yayan bir yolculuğun yorgunluklarından ve tehlikelerinden kaçınmak için senin yelkenliye binmeyi tercih edecektir. Sen bizi Ma-Yumba'da indirir, gider yükünü Baracka'ya teslim eder ve bizi almaya gelirsin... Ve Loango'ya dönerken de..."

"Anlaşıldı, Ekselans."

"Teknede kaç adamın var?..."

"On iki."

"Onlara güveniyor musun?"

"Kendime güvendiğim kadar."

"Baracka'ya ne taşıyorsun?"

"Yerfıstığı ve Baracka'daki bir şirket tarafından Hollanda'daki bir hayvanat bahçesine gönderilmek üzere satın alınan altı fil."

"Fransızca bilmiyorsun, değil mi Barroso?..."

"Bilmiyorum, Ekselans..."

"Unutma ki benim Fransızcayı konuşamadığımı ve anlamadığımı sanıyorlar. Teklif yapma görevi İbni Ömer'e düşüyor, Saint-Malolu teklifi tereddütsüz kabul edecektir."

Bundan kuşku duyulamazdı, tıpkı soyulan iki vârisle arkadaşlarının dönüş yolculuğu sırasında Gine Körfezinde ortadan kaldırılacağından kuşkulanılamayacağı gibi.

Bu suçun işlenmesini kim engelleyecekti? Bunu yapanların peşine kim düşecekti?

---

* Bugünkü Ekvator Ginesi'ne yakın "de Baraka."

Loango Krallığı Angola ve Benguela* gibi Portekiz egemenliği altında değildi. Kısa bir süre sonra Fransa'ya ait olacak olan Kongo'nun –kuzeyde Gabon Nehri ile güneyde Zaire Nehri arasındaki– bağımsız devletlerinden biriydi.

Fakat o dönemde, Lopez burnundan Zaire'ye kadar olan bölgede Cassange, Tomba, Libolo ve küçük küçük topraklara hükmeden çeşitli vasallar gibi yerli krallar Loango hükümdarını tanıyor ve ona haraç olarak genellikle köle veriyorlardı. Bu topraklarda toplumsal yapının çok katı bir düzeni vardı: en tepede kral ve ailesi, sonra doğuştan prensler, yani soyluluğun tek aktarıcısı olan bir prensesten doğmuş olanlar, sonra prenseslerin güç sahibi kocaları, sonra din adamları, şefleri kutsal Chitomé olan "yangalar", nihayet simsarlar, tüccarlar, müşteriler, yani halk geliyordu.

Kölelere gelince, onlardan çok vardı, çok çok vardı. Köle ticaretinin yasaklanması için Avrupa'nın yaptığı müdahalenin sonucu olarak onları artık yabancılara satamayacakları doğruydu. Bu yasağın arkasında insan haysiyet ve özgürlüğüne duyulan saygı mı vardı? Juhel'e aşağıdaki sözleri söylediğinde insanları ve hayatı çok iyi bildiğini gösteren Gildas Trégomain bu fikirde değildi:

"İnsanlar eğer şekerpancarı şekerini bulmasalardı da kahveyi tatlandırmak için ellerinde sadece şekerkamışı olsaydı, köle ticareti hâlâ devam ediyor olurdu ve kolay kolay da kalkmazdı."

Loango kralı her ne kadar bağımsız bir ülkenin kralı olsa da bu, ülkenin bütün yollarının ye-

* Bugün Angola'nın bir sahil şehri.

terince korunduğu ve bu yollarda seyahat eden insanların kendilerini güvende sayabileceği anlamına gelmiyordu. Ayrıca bir kötülük yapmak için bundan daha elverişli bir toprak, daha uygun bir deniz bulmak zordu.

Juhel'i endişelendiren de tam olarak buydu – en azından kara yolculuğuydu. Akıl sağlığı bozulmuş olan amcası bunları umursamıyor olsa da genç kaptan Ma-Yumba Koyuna kadar sahil boyunca karadan yapılacak iki yüz kilometrelik bir yolculuğu ciddi bir korkuya kapılmadan düşünemiyordu. Mavnacıyı uyarması gerektiğine inanıyordu.

"Ne istiyorsun, evlat?" diye cevap verdi Gildas Trégomain, "Şarap açıldıysa içmek gerekir!"

"Gerçekte," dedi Juhel, "Maskat'tan Sahar'a yaptığımız o yolculuk bir gezintiden başka bir şey değildi ve arkadaş grubumuz da fena değildi!"

"Haydi, ama Juhel, Loango'da yerli halktan bir kervan düzemez miyiz?..."

"Ben bu marsıklara ülkenin sırtlanlarına, panterlerine, leoparlarına ve aslanlarına güvendiğimden daha fazla güvenmiyorum!"

"Bu hayvanlardan çok sayıda var mı?..."

"Onlar yetmiyormuş gibi, bir de zehirli engerekler, yüzünüze tüküren kobralar ve on metre uzunluğunda boa yılanları var..."

"Çok güzel bir yermiş, evlat! Doğru, bizim şu paşa daha uygun bir yer seçemezdi! Sen de diyorsun ki bu yerliler..."

"Bütün Kongolular gibi vasat bir zekâya sahipler elbette, ama bu iğrenç bölgede macera arayan aptalları soymaya, yağmalamaya, katletmeye yeter..."

Bu diyalog parçası Juhel'in Gildas Trégomain tarafından da paylaşılan kaygılarına dair yeterince fikir vermektedir. Sauk Portekizli Barroso'yu İbni Ömer aracılığıyla Kaptan Antifer'e ve Tunuslu bankere tanıttığında her ikisi de gerçekten rahatladıklarını hissettiler. Tehlikeli topraklarda uzun yürüyüşlerden, aşırı sıcak bir havada yapılacak yorucu, uzun bir yolculuktan kurtulmuşlardı. Sauk Barroso'yla olan eski ilişkilerinden söz etmemişti, bu iki alçağın uzun zamandan beri tanışıyor olabileceğine ihtimal vermediğinden Juhel'in bir şeylerden kuşkulanması için bir neden yoktu. Önemli olan Ma-Yumba'ya kadar deniz yoluyla gidecek olmalarıydı. Hava güzeldi... İki gün içinde orada olacaklardı... Yelkenli yolcularını limanda indirecek... Baracka'ya gidecek... dönüşte defineyle birlikte onları alacak... birlikte Loango'ya gidecekler ve ilk posta vapuruyla Marsilya'ya döneceklerdi... Hayır! Pierre-Servan-Malo'nun şansı hiçbir zaman bu kadar yaver gitmemişti. Elbette bu yolculuk için hatırı sayılır bir para ödemesi gerekecekti... Fakat bu paranın ne önemi vardı ki!

Ülkenin iç taraflarından gönderilen yarım düzine filin *Portalègre*'ye bindirilmesini beklerken Loango'da iki gün geçireceklerdi. Gildas Trégomain ile Juhel –ki birincisi öğrenmeye her zaman çok meraklıydı– Kongo dilinde "banza" denen kasabada dolaşarak eğleniyorlardı.

Çevresi dört bin beş yüz metreyi bulan Loango ya da Buala adlı kadim şehir bir hurma ağacı ormanının ortasına kurulmuştu. Şehir, rafya denen bir palmiye ağacından yapılmış ve üstü papirüs

yapraklarıyla kaplanmış "şirubek" denen kulübelerle çevrili bir grup acente binasından oluşuyordu. Ticaret acenteleri Portekizlilere, İspanyollara, Fransızlara, İngilizlere, Hollandalılara, Almanlara aitti. Görüldüğü üzere büyük bir kozmopolitizm vardı. Fakat mavnacı için ne kadar yeniydi bu! Rance Nehri kıyılarındaki Bretonlar yay, tahta kılıç ve yuvarlak baltalarla silahlı bu yarı çıplak yerlilere hiç benzemiyorlardı. Sırtında gülünç, eski bir üniforma olan Loango Kralı'nın Ille-et-Vilaine valisiyle en ufak bir benzerliği yoktu. Saint-Malo ile Dinan arasındaki köylerde dev hindistancevizi ağaçlarının gölgelediği böyle kulübeler yoktu. Ve nihayet Saint-Malolular, bütün ağır işleri ancak hastalandıklarında yatağa giren kanlarına bırakan bu tembel Kongolular gibi çokeşli değillerdi. Yalnız Bretonya toprağı Loango toprağı kadar verimli değildi. Burada iyi bir rekolte elde etmek için toprağı biraz eşelemek yeterliydi; bu "manfrigo" veya başakları bir kilo çeken mısır, ekmeden büyüyen bu "holku," ekmek yapmaya yarayan bu "luko," yılda üç defa hasadı yapılan bu darı, pirinç, patates, manyoka, bir tür yaban havucu olan "tamba," mercimek, tütün, bataklık bölgelerde yetişen şekerkamışı, Zaire yöresindeki Kanarya Adalarından ve Madeira'dan ithal edilen bağlar, incir, muz, "mambroşa" denen portakal, limon, nar, ağızda eriyen, unlu bir özü olan "kud" –çam kozalağı biçiminde bir meyve–, zencilerin bayıldığı bir tür fındık olan "nöbanzam" ve boş arazilerde kendiliğinden yetişen ananas.

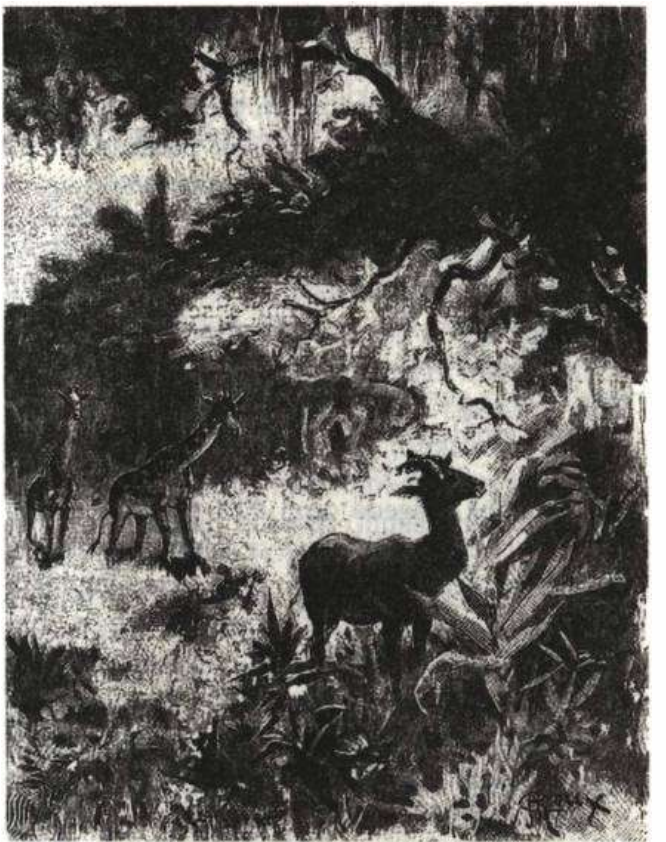
Sonra ne büyük ağaçlar – sakız ağaçları, sandal ağaçları, sedirler, demirhindiler, hurma ağaçları

ve bitkisel bir sabunla zencilerin çok rağbet ettiği bir meyve püresi elde edilen baobap ağaçları!

Hayvan türlerinin bolluğunaysa diyecek yoktu; domuzlar, yabandomuzları, zebralar, mandalar, karacalar, gazeller, antilop sürüleri, filler, zerdevalar, samurlar, çakallar, panterler, kirpiler, uçan sincaplar, vahşi kediler, yabankedileri, envai çeşit maymun, şempanzeler, uzun kuyruklu, mavi suratlı "moues," devekuşları, tavuskuşları, ardıçkuşları, gri keklikler, kınalıkeklikler, yenebilir çekirgeler, arılar, sivrisinekler, "kanzo"lar, "satole"ler ve onların istemediğin sayıda kuzenleri. Burası ne kadar şaşkınlık verici bir ülkeydi, Gildas Trégomain buranın doğa tarihini inceleyecek zamanı bulabilseydi ne bitip tükenmez bir kaynaktı.

Şundan emin olabilirsiniz; ne Kaptan Antifer ne banker Zambuco Loango halkının beyaz mı, siyah mı olduğunun farkındaydı. Hayır! Onlar başka taraflara bakıyorlardı. Uzaklara, daha çok kuzeye, belli belirsiz bir noktaya, dünyadaki biricik bir noktaya, büyüleyici parıltıları olan, milyonlarca frank değerinde binlerce karatlık bir tür dev elmasa bakıyorlardı!... Ah! İki numaralı adaya ayak basmak ve bu serüven dolu sefere bir son vermek için ne kadar sabırsızlanıyorlardı!

22 Mayıs günü gün doğarken yelkenli harekete hazırdı. Bir gün önce gelmiş olan altı fil iri cüsselerinin hak ettiği dikkatle yelkenliye bindirilmişti. Muhteşem hayvanlardı ve bir Sam-Lockhart sirkinde hiç kuşkusuz iyi iş yapacaklardı! Söylemeye gerek yok ki ambarın en arka bölümüne yerleştirilmişlerdi.

Hayvan türlerinin bolluğunaysa diyecek yoktu.

Yüz elli tonilatoluk bir tekneye dengesini bozabilecek böyle bir yük almak belki de pek ihtiyatlı bir davranış değildi. Juhel mavnacıya bundan söz etmişti. Yelkenli yeterince genişti ve az su çekiyordu* bu yüzden sığ sulara rahatça yana-

* Bir gemicilik tabiri olarak "su çekmek" geminin su içinde kalan bölümüyle, yani su seviyesi ile en derine batmış kısım arasındaki mesafeyle ilgilidir, az su çeken bir gemi suya az batıyor demektir.

şabiliyordu. Birbirinden hayli mesafeli, kare yelkenli iki direği vardı, çünkü bu tür tekneler ancak rüzgârı arkadan aldıklarında iyi gider, çok hızlı olmasalar da en azından sahile yakın tehlikesizce yüzecek şekilde inşa edilmiştir.

Bundan başka, hava güzeldi. Bütün Gine kıyılarında olduğu gibi Loango'da da eylülde başlayan yağmur mevsimi kuzeybatıdan esen rüzgârların etkisiyle mayısta sona ermişti. Buna karşılık, mayıstan eylüle kadar hava güzel olsa ve geceleri kırağıyla biraz serinlese de sıcak dayanılacak gibi değildi! Gemiden indikleri günden beri yolcularımız eriyor, gözle görülür bir şekilde zayıflıyorlardı. Sıcaklık gölgede otuz dört dereceden fazlaydı! Bouches-du-Rhône veya Gaskonya kökenli olmaları gereken pek güvenilmez bazı kâşiflere inanılacak olursa bu ülkede köpekler kızgın toprakta patileri yanmasın diye sürekli zıplamak zorunda kalıyor ve yaban domuzları inlerinde pişmiş şekilde bulunuyormuş! Gildas Trégomain bu hikâyeleri doğru kabul etme eğilimindeydi...

Portalègre sabah sekize doğru yelken açtı. Yolculardan, fil ve insan, eksik yoktu. Her zamanki gruplaşmalar oluştu: İki numaralı adayı her zamankinden fazla takıntı haline getiren ve gözcü ufukta adanın belirdiğini haber verdiğinde göğüslerinin üzerinden ağır bir yük kalkacak olan Kaptan Antifer'le Zambuco; biri Manş Denizini ve Saint-Malo limanını düşleyerek Afrika denizlerini unutan, diğeri esen yeli soluyarak serinlemekten başka bir şey düşünmeyen Gildas Trégomain'le Juhel; ve baş başa konuşan Sauk'la Barroso; bunda şaşılacak bir şey yoktu, çünkü onların aynı dili konuşmala-

rı ve karşılaşmaları sayesindedir ki Kaptan Antifer bu Afrika yelkenlisine binme fırsatını bulmuştu.

Mürettebat çoğunluğu Portekizli bir düzine iriyarı, suratsız adamdan oluşuyordu. Düşüncelerine gömülmüş amca bunu görmüyor olsa da yeğenin gözünden kaçmadı ve izlenimini mavnacıya söyledi. Mavnacı buna bu sıcakta insanların dış görünüşlerine bakarak değerlendirilemeyeceği karşılığını verdi. Sonuçta bir Afrika teknesine tayfa alırken çok da müşkülpesent olamazdınız.

Rüzgâr böyle esmeye devam ederse kıyı boyunca çok güzel bir yolculuk yapacakları kesindi. Romalıların bu kıtayı selamlarken kullandıkları şatafatlı nitelemeyi bilseydi Gildas Trégomain "*Portentosa Africa!*"* derdi. Gerçekte, akılları başka yerde olmasaydı Kaptan Antifer'le arkadaşları Chillu acentesinin önünden geçerken kıyının doğal güzelliklerinin hak ettiği bir hayranlığa kaptırırlardı kendilerini. Aralarında manzaraya dikkat eden bir tek yolculuğundan hiç değilse birkaç anı götürmek isteyen mavnacı vardı. Derin dere yatakları sisle kaplı yüksek Strauch Dağının yukarıdan baktığı tepelerin yamaçlarını kaplayan bu yeşil, gür ormanlardan daha muhteşem ne düşünülebilirdi! Sahil her birkaç kilometrede bir gür ormanlardan çıkan ve tropikal sıcakların kurutmadığı akarsuların denize döküldüğü yerlerde şerha şerha yarılmıştı. Bütün suların denize ulaşamadığı doğruydu. Suların büyük bir kısmı bu yörede karınca gibi kaynayan canlılar tarafından tüketiliyordu; küçük kuşlar damla damla, oynaşmalarıyla manzaraya cıvıl

* (İt.) Muhteşem Afrika!

cıvıl bir görünüm kazandıran tavus kuşları, deve kuşları, pelikanlar, dalgıç kuşları gibi daha büyük kuşlar daha büyük miktarlarda içiyordu. Sahilde şurada burada zarif antilop ve "empolanga" ya da Cap geyiği sürüleri görülüyordu. Mavnacının bir bardak içmek isteyeceği kadar saydam bu sudan bir ton içebilecek devasa memeliler; uzaktan pembe bir domuzu andıran ve anlaşıldığı kadarıyla etlerine yerlilerin kayıtsız kalmadığı suaygırları suyun içinde yan gelmiş yatıyordu.

Gildas Trégomain kendini yelkenlin ön tarafında Kaptan Antifer'in yanında bulduğunda;

"Hey, dostum... Saint-Menehould usulü suaygırı paçasına... ne dersin?" diye sordu.

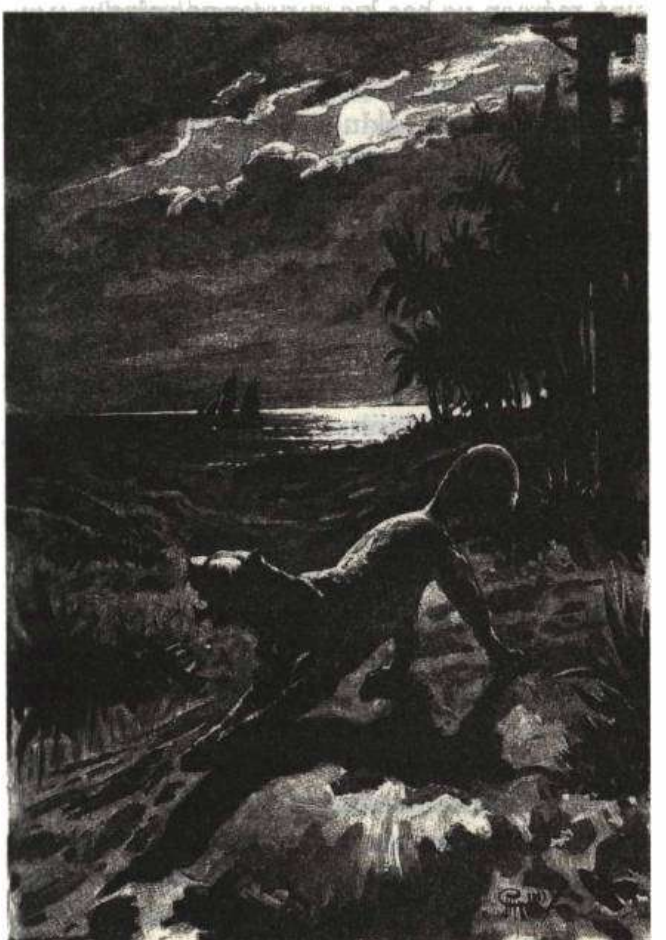
Pierre-Servan-Malo hiçbir şey görmeyen şaşkın, boş bakışlarla mavnacıya bakarak omuz silkmekle yetindi.

"Artık kendine söyleneni bile anlamıyor!" diye mırıldandı mendilini yelpaze olarak kullanan Gildas Trégomain.

Sahil boyunca maymun sürülerinin ağaçtan ağaca sıçradığı, *Portalègre* birdenbire kumsala dümen kırdığında uluduğu, korktuklarını gösteren hareketler yaptığı görülüyordu.

Şunu da belirtelim ki yolcularımız Loango'dan Ma-Yumba'ya yayan olarak gitmek zorunda kalsalardı, onları rahatsız edecek olan hayvanlar kuşlar, suaygırları ve maymunlar değildi. Hayır, asıl ciddi tehlike çalıların arasından çıkıp üzerinize atlayacak olağanüstü çevik panter ve aslanlardı. Akşam oldu mu boğuk kükremeler ve hüzünlü ulumalar gecenin sessizliğini yırtıyordu. Bu konser bir fırtınanın uğultusu gibi ulaşıyordu yelkenliye. Ambar-

da huzursuzlanan, heyecana kapılan filler yerlerinde duramıyor, bu seslere vahşi homurtularla cevap veriyor ve hareket ederek *Portalègre*'nin kaburgalarını çatırdatıyorlardı. Bu kesinlikle yolcuların huzurunu kaçıran bir yüktü.

Sahil boyunca maymun sürülerinin ağaçtan ağaca sıçradığı, Portalègre birdenbire kumsala dümen kırdığında uluduğu, **korktuklarını gösteren hareketler yaptığı görülüyordu.**

Aradan dört gün geçti. Yolculuğun tekdüzeliğini bozacak herhangi bir olay meydana gelmedi. Hava güzel gitmeye devam ediyordu. Deniz o kadar sakindi ki İbni Ömer hiçbir rahatsızlık hissetmiyordu. *Portalègre* fazlasıyla yüklenmiş olmasına rağmen ne baş kıç vuruyor ne yalpalıyordu; kumsalda yavaşça sönümlenen dalgalar onu hiç etkilemiyordu.

Mavnacı böyle sakin bir yolculuk yapabileceklerini hiç düşünmemişti.

"Sanırsın, *Güzel Amélie*'yle Rance Nehrinde yolculuk yapıyoruz," dedi genç dostuna.

"Evet, ama şu farkla ki," dedi Juhel, "*Güzel Amélie*'de Barroso gibi bir kaptanla Nazım gibi bir yolcu bulunmuyordu; onun Portekizliyle samimiyeti bana giderek daha kuşkulu görünüyor."

"Ne tasarladıklarını düşünüyorsun ki, dostum?" diye cevap verdi Gildas Trégomain. "Bir plan hazırlamaya vakitleri yok, çünkü hedefimize çok yaklaşmış olmalıyız!"

Gerçekten, 27 Mayıs günü şafak sökerken Banda Burnunu döndükten sonra yelkenli Ma-Yumba'dan sadece yirmi mil uzaklıkta bulunuyordu. Juhel bunu İbni Ömer'den, o da istek üzerine Barroso'ya soran Sauk'tan öğrenmişti...

Demek ki Loango devletinin bu küçük limanına o akşam varacaklardı. Kıyı şimdiden Matooti Burnunun gerisinde geniş bir kavis çizmeye başlamıştı, bu kavsin oluşturduğu geniş koyun dibinde kasaba yer alıyordu. Eğer iki numaralı ada varsa ve eğer son notta belirtilen yerde bulunuyorsa onu bu körfezde aramaları gerekiyordu.

Kaptan Antifer'le Zambuco gözlerini ikide bir objektifini silmek zorunda kaldıkları dürbünün merceğine dayıyorlardı durmadan...

Ne yazık ki rüzgâr hafiflemiş, neredeyse durmuştu. *Portalègre* hızlı gitmiyordu – saatte en fazla ortalama iki mil.

Saat bire doğru, Matooti Burnunu döndüler. Gemiden bir sevinç çığlığı yükseldi. Müstakbel enişte-kayınbirader aynı anda körfezin dibinde bir dizi adacığı fark etmişlerdi. Elbette aradıkları ada bunlardan biriydi... ama hangisiydi?... Bunu ertesi gün güneşi gözlemleyerek belirleyeceklerdi.

Beş altı mil doğuda denizle Banya Koyu arasındaki kumluk dilde ağaçların arasında ışıldayan acente binaları ve kulübeleriyle Ma-Yumba görünüyordu. Kumların önünde beyaz, iri kuşları andıran birkaç balıkçı teknesi hareket halindeydi.

Körfez ne kadar sakindi! Bir kayık bir göl üzerinde –göl de neymiş?– bir havuzda, hatta kocaman bir yağ çanağı üzerinde daha rahat olamazdı! Dik olarak gelen güneş ışınları ortalığı kavuruyordu. Gildas Trégomain bayram günü parktaki bir çeşme gibi ter döküyordu.

Yine de *Portalègre* batıdan ara sıra esen hafif bir yelin etkisiyle yanaşıyordu. Körfezdeki adacıklar net bir şekilde ortaya çıkmıştı. Su üstünde yüzen yeşillik dolu sepetleri andıran altı yedi ada sayılıyordu.

Akşam saat altıda yelkenli bu takımadaların arasındaydı. Kaptan Antifer'le Zambuco pruvada ayakta duruyorlardı. Kendini daha fazla

tutamayarak sabırsızlığını açık eden Sauk bu davranışıyla Juhel'in kuşkularını pekiştiriyordu. Bu üç adam gözleriyle bu adalardan ilkini yiyorlardı. Adanın böğründen milyonların bir altın kraterinden fışkırır gibi fışkırmasını mı bekliyorlardı?...

Bununla birlikte, Kâmil Paşa'nın hazinesini gömdüğü adanın üzerinde ağaç, çalı, ot bitmeyen çıplak kayalardan ibaret olduğunu bilselerdi, hiç şüphesiz, hayal kırıklığına kapılarak;

"Hayır!... Bu ada olamaz!" diye haykırırlardı.

1831'den bu yana, yani otuz bir yıllık süre içinde doğanın adayı yeşil çalılarla örtecek fırsatı bulduğu doğruydu...

Portalègre yelkenlerini güçbela dolduran akşam yeliyle kuzey burnunu yavaş yavaş dönüyordu. Rüzgâr tamamen kesilseydi, demir atmak ve gün doğuşunu beklemek zorunda kalacaklardı.

Fakat birdenbire sancak küpeştesine dirseklerini dayayarak ayakta duran mavnacının olduğu tarafta acıklı bir inilti işitildi. Gildas Trégomain döndü... Bu inilti İbni Ömer'den kopmuştu. Noterin beti benzi atmış, yüreği ağzına gelmişti; adamı yine deniz tutmuştu...

Bu nasıl olurdu! Bu kadar sakin bir havada, uykuya dalmış bu körfezde, çarşaf gibi bir denizde?...

Evet! Ve zavallı adamın fena halde rahatsızlanmasında şaşılacak bir yan yoktu!

Gerçekte yelkenli anlaşılmaz, anlamsız, kabul edilemez bir şekilde yalpa vuruyordu. Çılgınca bir sancak tarafına bir iskele tarafına yatıyordu.

Mürettebat önce pruvaya, ardından pupaya koştu, Kaptan Barroso her tarafa...

"Bu da ne?..." diye sordu Juhel.

"Ne oluyor?..." diye sordu mavnacı.

Sarsıntıları *Portalègre*'yi alabora edecek bir su altı patlaması mı söz konusuydu?...

Diğer taraftan ne Kaptan Antifer ne Zambuco ne de Sauk bir şey fark etmiş gibi görünüyordu.

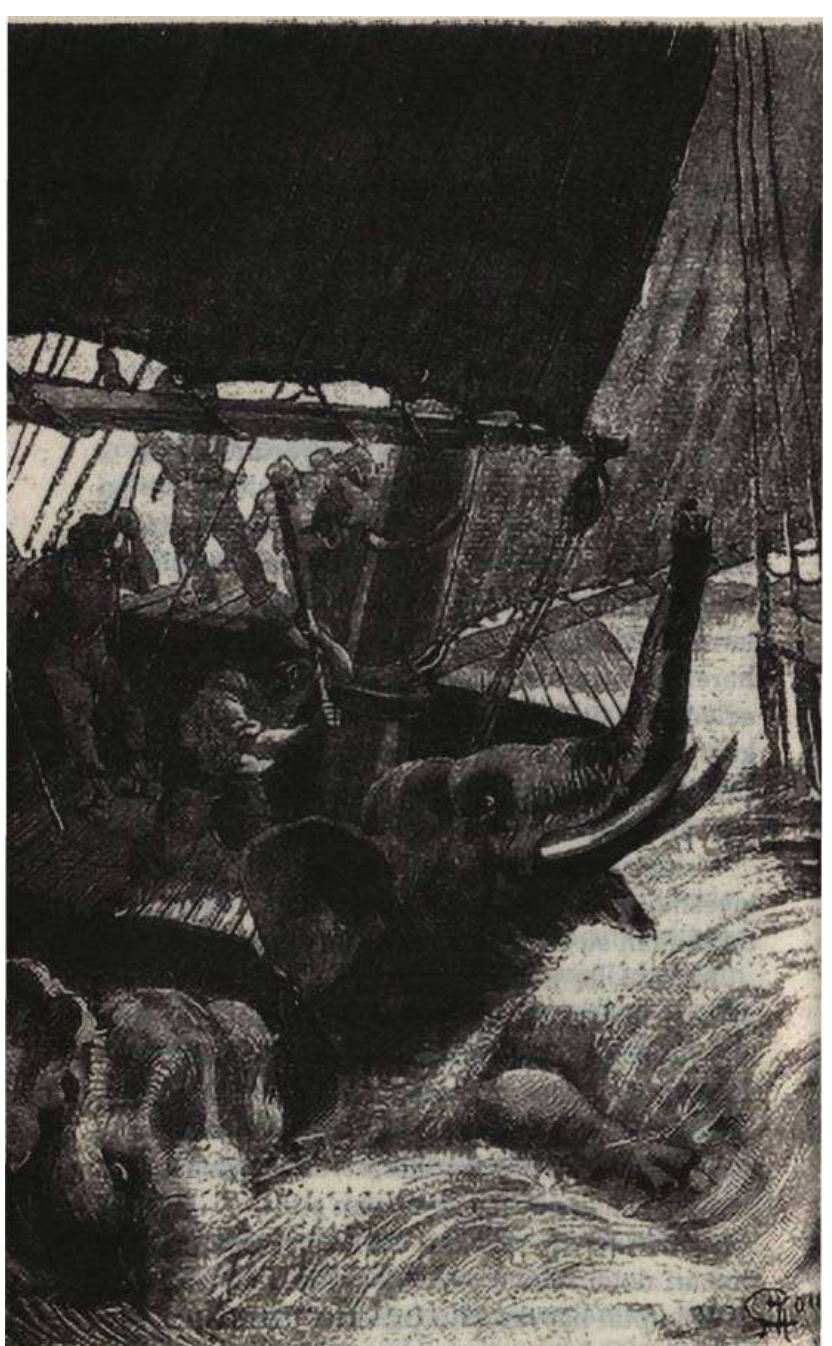
"Ah... filler!" diye haykırdı Juhel.

Evet! Bu alışılmadık yalpalamanın sebebi fillerdi. Açıklanamaz bir kaprisin etkisiyle hep birlikte önce arka ayaklarını, ardından ön ayaklarını kaldırıp indirmek gelmişti akıllarına. Bu hareket teknenin şiddetle yalpalamasına yol açıyor, bu da belli ki döner kafeslerinin içinde koşmaktan zevk alan sincaplar gibi çok hoşlarına gidiyordu. Ama sincaplar nerde, bu kalın derili hayvanlar nerde!

Yalpalama artar, küpeşteler neredeyse su seviyesine ulaşır, yelkenlinin sancak ya da iskele tarafından su alma tehlikesi baş gösterir.

Barroso ile mürettebattan birkaç kişi hemen ambara koştular. Heyecanlanan devasa hayvanları yatıştırmaya çalıştılar. Bağırmalar, indirilen sopalar hiçbir işe yaramadı. Filler hortumlarını sallayarak, kulaklarını dikerek, kuyruklarını sallayarak daha da sinirlendiler, *Portalègre* yalpaladı, sonunda sular güverteye hücum etti.

Bu durum çok sürmedi. On saniye içinde sular ambarı doldurdu ve yelkenli denizin dibini boylarken aptal hayvanların çığlıkları denizin derinliklerinde boğuldu!

Filler hortumlarını sallayarak, kulaklarını dikerek, kuyruklarını sallayarak daha da sinirlendiler.

XXV

Kaptan Antifer'le Zambuco sığındıkları adayı gezmeden terk etmeyeceklerini ilan ediyorlar

"Sonunda ben de deniz kazasına uğradım!" dedi ertesi gün *Güzel Amélie*'nin eski reisi.

Gerçekte önceki akşam *Portalègre*'nin denizin otuz kırk metre dibini boylamasından sonra kazazedeler Ma-Yumba Koyundaki en yakın adacığa sığınmak zorunda kalmışlardı. Bu inanılmaz felakette kimse ölmemişti. Yapılan yoklamada ne yolculardan ne mürettebattan eksik çıkmıştı. Herkes elinden geldiğince birbirine yardım ederek, Kaptan Antifer banker Zambuco'ya, Sauk İbni Ömer'e destek olarak birkaç kulaçta adacığın kayalıklarına ulaşmışlardı. Sadece filler tabiatın kendileri için yaratmamış olduğu bir ortamda telef olup gitmişti. Boğulmuşlardı. Neticede bu felakete onlar sebep olmuşlardı. Yelkenliyi bir tahterevalliye dönüştürmelerine izin verilmemişti.

Adacığa çıkarken Kaptan Antifer'in ilk çığlığı;

"Aletlerimiz?... Haritalarımız?..." olmuştu.

Ne yazık ki, felaketin birkaç saniye içinde olup bitmesi yüzünden, ne sekstant ne kronometre ne atlas ne de Denizcilik Almanağı kurtarılabilmişti – telafi edilemez bir kayıp. Neyse ki bir taraftan bankerle noter diğer taraftan mavnacı yolculuk parasını kemerlerinde taşıyorlar-

dı, kazazedeler bu konuda bir sıkıntı çekmeyeceklerdi.

Şunu da belirtelim ki Gildas Trégomain vücudunun hacmine eşit hacimdeki suyun ağırlığı kendi ağırlığından fazla olduğu için suyun üstünde kalmakta hiç zorlanmıyordu; kendini dalgaların hareketine bırakarak bir balinanın sarı kumların üzerine vurması gibi rahatça kayalıklara çıktı.

Kurumaya gelince bu kolay oldu, giysilerin kemik gibi kupkuru olması için yarım saat güneşe serilmesi yetti.

Bununla birlikte ağaçların altında her birinin kendi düşüncelerine dalıp gittiği oldukça berbat bir gece geçirdiler. Son belgedeki verilere göre iki numaralı adacığın olduğu yöreye ulaşmış olduklarından kuşku duyulamazdı. Adacığın yeri kesin olarak 3° 17′ güney enlemiyle 7° 23′ doğu boylamının kesiştiği noktadaydı; bunlardan biri Umman Körfezindeki notta yazılıydı, diğeri Tunuslu bankerin kasasındaydı; sekstant ve kronometre olmadan Juhel artık yüksekliği ölçemeyeceğine göre bu noktayı nasıl belirleyeceklerdi?

Bu insanların her biri karakterlerine ve özlemlerine göre şöyle diyorlardı kendi kendilerine:

Zambuco: "Denizi geçip derede boğulduk!"

Kaptan Antifer: "Ma-Yumba Koyundaki bütün adaları köşe bucak araştırmadıkça buradan gitmeyeceğim, isterse hayatımın on yılına mal olsun!"

Sauk: "Bu kadar iyi hazırlanmış plan bu saçma sapan kaza yüzünden başarısızlığa uğradı!"

Barroso: "Fillerim sigortalı değildi!"

İbni Ömer: "Allah bizi koruyor, elime geçseydi komisyonum bana pahalıya patlayacaktı!"

Juhel: "Artık hiçbir şey Avrupa'ya sevgili Énogate'ımın yanına dönmemi engelleyemez!"

Gildas Trégomain: "Yükü şakacı filler olan bir yelkenliye bir daha binmek mi, asla!"

O gece hiç uyuyamadılar. Kazazedeler her ne kadar soğuktan rahatsız olmadılarsa da ertesi sabah her zamanki kahvaltı saatinde açlıktan kazınan midelerine nasıl laf anlatacaklardı? Eğer bu ağaçlar meyve dolu hindistancevizi ağaçlarıysa Ma-Yumba'ya ulaşıncaya kadar, daha iyisi olmadığına göre, bununla yetinebilirlerdi... Fakat körfezin dibindeki bu kasabaya nasıl gideceklerdi, şehir beş altı mil uzaktaydı... İşaret mi vermeliydi?... İşareti görürler miydi? Bu altı mili yüzerek aşabilirler miydi? *Portalègre*'nin mürettebatı arasında bunu yapabilecek biri var mıydı?... Her neyse, gün doğduğunda bunu düşünürlerdi.

Bu adada yaşayan insanlar olduğuna dair herhangi bir emare yoktu. Başka canlılara gelince hiç eksik değildi; gürültücü, tedirgin, sayıları itibarıyla belki de tehlikeli hayvanlar. Gildas Trégomain dünyanın bütün maymunlarının burada buluşmuş olduklarını düşünüyordu. Hiç şüphesiz şempanze krallığının başkentinde olmalıydılar...

Havanın sakin olmasına, dalgaların güçbela kıyıya vurmasına rağmen kazazedeler bu adacıkta bir saat bile rahat edemediler. Hiç dinmeyen gürültü kimsenin uyumasına imkân vermiyordu.

Gerçekte ağaçların civarında büyük bir kargaşa hüküm sürüyordu. Sanki bir grup Kongolu tamtam çalıyormuş gibi çınlıyordu hava. Sesi kısılmış nöbetçilerin gırtlaksı çığlıklarıyla dal-

lar arasında bir gidiş geliş yaşanıyordu. Gecenin koyu karanlığı herhangi bir şeyin görülmesine imkân vermiyordu.

Gün ağardığında her şey açığa çıktı. Ada, kendini Gine'nin iç bölgelerinde şempanze avlamaya adamış olan Fransız Chaillu'nun marifetlerini anlattığı şu iri şempanzelerden dört ayaklı kalabalık bir hayvan grubuna ev sahipliği yapıyordu. Ve inanması zor da olsa Gildas Trégomain, uyumasını engellemiş olmalarına rağmen bu muhteşem antropoit numunelerine hayranlık duymaktan kendini alamıyordu. Bunlar tam olarak ancak insan zekâsının ve ellerinin yapabileceği varsayılan bazı işleri yapabilen, iriyarı, kuvvetli, sağlam yapılı, fazla belirgin olmayan çıkık çeneli bir yüze sahip, kaş kavisi neredeyse normal Buffon şempanzeleriydi. Göğüslerini şişirip şiddetle yumruklayarak o tamtam seslerini çıkarıyorlardı.

Bu adacıkta yaşamayı seçen elli kadar maymun vardı, fakat ana karaya nasıl gidiyorlardı, yeterli yiyeceği nasıl buluyorlardı, bu şeyleri açıklamayı başkalarına bırakıyoruz. Bununla birlikte Juhel iki mil uzunluğa bir mil genişliğe sahip bu küçük adanın tropikal enleme has çeşitli türlerde ağaçlarla kaplı olduğunu öğrenmekte gecikmedi. Hiç şüphesiz bu ağaçlar bu dört elli hayvanlar grubunu hayatta tutacak yenebilir meyveler veriyordu. Fakat bu şempanzeleri besleyen meyveler, kökler, sebzeler insanları da besleyebilirdi. Juhel, mavnacı ve *Portalègre* mürettebatı her şeyden önce durumun böyle olup olmadığını öğrenmek istiyorlardı. Teknenin batmasının ardından, aç

açına geçirilen bir geceden sonra elbette acıkacaklar ve yapabilirlerse, bu açlığı gidermeye çalışacaklardı.

Toprak, ekilmese bile bu meyve ve köklerden bolca üretiyordu.

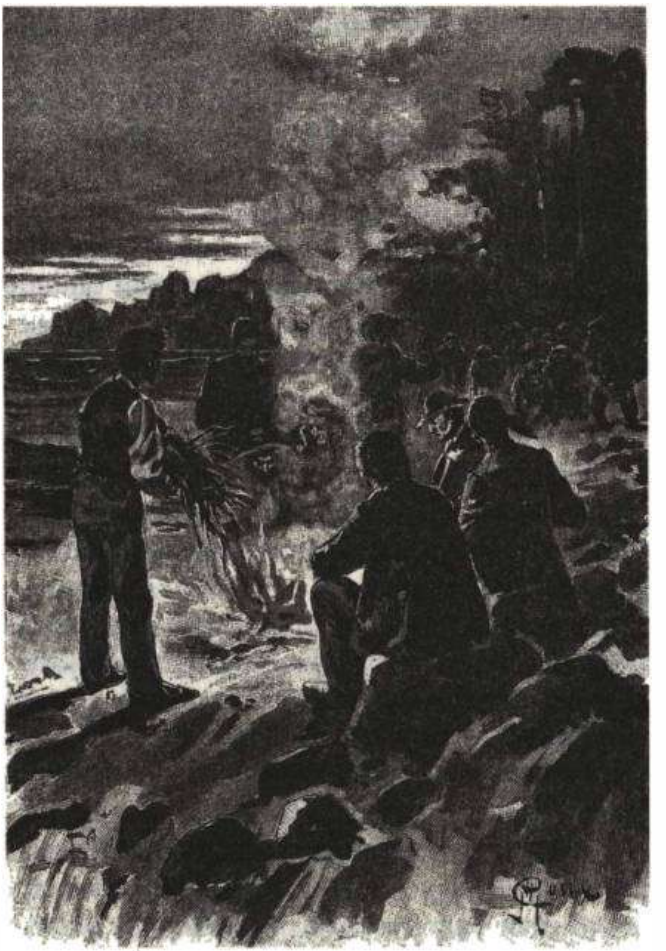
Ne var ki bir maymun midesine sahip olmadıkça bunları çiğ çiğ yemek pek kolay değildi. Lakin bir ateş yakılabilirse bunları pişirmenin önünde herhangi bir engel yoktu.

Bu kolay olmasa da Fransız tekel idaresi kibritiniz varsa en azından mümkündü. Şans eseri Nazım Loango'da stokunu yenilemiş ve kibritleri koyduğu bakır kutu su almamıştı. Böylece şafağın ilk ışıkları adayı aydınlattığında kuru dallarla yakılan bir ateş kamp yerindeki ağaçların altında çıtır çıtır yanıyordu.

Kazazedeler bu ateşin etrafında toplanmışlardı. Kaptan Antifer'le Zambuco'nun öfkesi dinmek bilmiyordu. Bu ikisi Ginelilerin çok düşkün olduğu birkaç avuç fındık ilave edilmiş bu basit kahvaltıdan tek lokma almaya yanaşmadıklarına göre öfke besleyici olmalıydı.

Şempanzeler de kendilerine ziyafet çekiyorlar ve muhtemelen adalarını istila eden bu insanlara hiç iyi gözle bakmıyorlardı; bu yabancılar onların rezervlerini tüketiyordu. Çok geçmeden bütün maymunlar kimisi hoplayıp zıplayarak kimisi kıpırdamadan Kaptan Antifer'le arkadaşlarının etrafında bir halka oluşturdular.

"Tetik durmalıyız!" dedi Juhel amcasına. "Bu şempanzeler çok güçlüler, sayıları bizim on katımızdan fazla olduğu yetmiyormuş gibi bir de silahsızız..."

Ateş kamp yerindeki ağaçların altında çıtır çıtır yanıyordu.

Bu maymunlar Saint-Maloluyu da kaygılandırıyordu.

"Haklısın, çocuğum," dedi mavnacı. "Bu beylerin konukseverlik yasalarını biliyor gibi bir havaları yok, tavırları da bana hayli tehditkâr görünüyor..."

"Tehlikede miyiz?" diye sordu İbni Ömer.

"Sadece parçalara ayrılma tehlikesi," diye cevap verdi ciddiyetle Juhel.

Bu cevap üzerine noter kaçıp gitmek istedi... ama bunun imkânı yoktu.

Bu arada Barroso adamlarını olası bir saldırıyı püskürtecek şekilde yerleştirmişti. Sonra Sauk'la o bir kenarda baş başa görüşürken Juhel onları inceledi.

Ne hakkında konuştukları kolayca tahmin edilebilir. Sauk, bu öngörülmedik kazanın planlarını başarısızlığa uğrattığını düşündükçe duyduğu kızgınlığı gizlemekte zorlanıyordu. Şimdi başka bir plan yapması gerekiyordu. İki numaralı adanın bulunduğu yöreye ulaşmış olduklarına göre Kâmil Paşa'nın hazinesi kuşkusuz Ma-Yumba Koyundaki bu adalardan birinde –bu adada ya da bir başkasında– bulunuyordu. Sauk ileride Fransızlardan ve arkadaşlarından Barroso ve adamlarının yardımıyla kurtulmayı hesaplıyordu... Şu anda yapacak başka bir şey yoktu... Elinde artık aletleri olmasa da buldukları son nottaki veriler genç kaptanın Sauk'un asla yapamayacağı araştırmalar yapmasını sağlayabilirdi.

Gayet iyi anlaşan iki alçak bütün bunları aralarında kararlaştırdılar. Pek doğaldır ki Barroso'nun uğradığı kayıplar, yelkenlinin, yükün, fillerin bedeli suç ortağı tarafından tam olarak karşılanacaktı.

O an için en önemli şey mümkün olduğunca çabuk Ma-Yumba kasabasına ulaşmaktı. O sırada bazı balıkçı teknelerinin sahilden ayrıldığını fark ettiler. Tekneler rahatça görülüyordu. En yakını adaya üç mil uzaklıkta seyrediyordu. Rüzgâr hafif

olduğundan en yakın teknenin verecekleri işareti fark edecek kadar yaklaşması üç, dört saati bulurdu... Gün, *Portalègre* kazazedeleri –içten bir konukseverlik görecekleri– kasabadaki kulübelerden birine yerleştirilmeden sona ermeyecekti.

"Juhel... Juhel?..."

Bu sesleniş Sauk'la Portekizlinin konuşmalarını ansızın böldü.

Seslenen Kaptan Antifer'di ve ikinci bir sesleniş işitildi:

"Gildas... Gildas?..."

Balıkçı teknelerinin manevralarını seyretmek için kumsalda duran genç kaptanla mavnacı hemen Kaptan Antifer'in yanına koştular.

Banker Zambuco kaptanın yanındaydı, İbni Ömer de bir işaret üzerine onlara yanaştı.

Barroso adamlarının yanına dönmek için uzaklaşırken Sauk konuşmaları dinlemek için usul usul gruba yaklaştı. Fransızca bilmediği varsayıldığından kimse varlığından rahatsız olmadı.

"Juhel," dedi Kaptan Antifer, "aç kulağını, zira bir karara varma zamanı geldi."

Öfkeden boğulma noktasına gelmiş bir adam gibi kesik kesik konuşuyordu.

"Son belge iki numaralı adanın Ma-Yumba Koyunda olduğunu belirtiyordu... Şimdi... Ma-Yumba Koyundayız... Bu hususta bir şüphe var mı?..."

"Yok, amca."

"Ama ne sekstantımız var ne kronometremiz... çünkü aptallık edip onları emanet ettiğim bu beceriksiz Trégomain onları kaybetti..."

"Dostum..." dedi mavnacı.

"Onları kaybetmektense boğulmayı tercih ederdim ben!" diye karşılık verdi sertçe Pierre-Servan-Malo.

"Ben de!" dedi banker.

"Sahi mi, Bay Zambuco?" dedi Gildas Trégomain, öfkelendiğini belirten bir hareketle.

"Her neyse... onları kaybettik," diye devam etti Kaptan Antifer... bu aletler olmayınca, Juhel, iki numaralı adanın yerini belirlemen imkânsız..."

"İmkânsız, amca, bana kalırsa yapılacak en akıllıca şey şu şalupalardan biriyle Ma-Yumba'ya gitmek, kara yoluyla Loango'ya dönmek ve limana uğrayacak ilk posta vapuruna binmek olacaktır..."

"Asla!" diye buna cevap verdi Kaptan Antifer.

Banker de bir yankı gibi "Asla!" diye tekrarladı.

İbni Ömer başını aptallar gibi sallayarak bir birine bir diğerine bakarken Sauk hiçbir şey anlamıyormuş gibi dinliyordu.

"Evet, Juhel... Ma-Yumba'ya gideceğiz... sonra Loango'ya gitmek yerine orada duracağız –beni anlıyor musun?– körfezdeki adaları ziyaret etmek için ne kadar gerekiyorsa o kadar kalacağız... hepsini..."

"Hepsini mi?..."

"Çok değiller zaten... beş, bilemedin altı ada... hem ister yüz ister bin tane ada olsun, hepsini teker teker dolaşırım!"

"Amca... bu hiç mantıklı değil..."

"Çok mantıklı, Juhel! Define bunlardan birinde... Belge Kâmil Paşa'nın defineyi gömdüğü burnun yönünü bile belirtiyor..."

"Şeytan götürsün onu!..." diye mırıldandı Gildas Trégomain.

"Kararlılıkla ve sabırla arayıp sonunda çift K'yla işaretlenmiş kayanın olduğu yeri bulacağız," diye devam etti Kaptan Antifer...

"Peki, bu yeri bulamazsak?..." diye sordu Juhel.

"Böyle konuşma, Juhel!" diye bağırdı Kaptan Antifer, "Tanrı aşkına böyle konuşma!"

Ve tarifsiz bir öfkeyle ağzındaki çakıl taşını kemirmeye koyuldu. Beyin kanamasına hiç bu kadar yaklaşmamıştı.

Juhel böyle bir inat karşısında ısrarını sürdürmenin pek akıllıca olmayacağını düşündü. Hiçbir sonuç vermeyecek olan araştırmalar, ona göre, en fazla on beş gün sürerdi. Kaptan Antifer artık umut kalmadığını gördüğünde ister istemez Avrupa'nın yolunu tutacaktı.

"Şu şalupalardan biri sahile ulaşır ulaşmaz, binmeye hazır olalım," dedi.

"Bu adayı araştırmadan olmaz," diye cevap verdi Kaptan Antifer, "aradığımız ada neden bu ada olmasın?"

Mantıklı bir söz. Define peşindekilerin hedeflerine ulaşıp ulaşmadıklarını, sekstant ve kronometre yokluğunda onların yapamadığını tesadüfün yapıp yapmadığını kim biliyordu? İnanılmaz bir tesadüf olurdu mu, diyorsunuz? Belki de öyledir! Onca aksilikten, yorgunluktan, tehlikeden sonra şans tanrısı kendisine tapınanlara neden merhamet göstermesindi?

Juhel itiraz etmeye kalkışmadı. En iyisi hiç zaman kaybetmemekti. Balıkçı teknesi ulaşmadan önce adayı keşfetmek gerekiyordu. Şalupa kayalığa yaklaştığında mürettebatın bir an önce Ma-Yumba acentelerinden birinde esaslı bir yemek

yeme isteğiyle tekneye binmesinden korkuluyordu. Sebebini söylemeden bu adamları böyle bir gecikmeye nasıl razı edecektiniz? Sebebini söylemekse, Kâmil Paşa'nın sırrını açık etmek olurdu!

Kaptan Antifer'le Zambuco, peşlerinde Juhel, Gildas Trégomain, noter ve Nazım olduğu halde kamp yerinden ayrılmaya hazırlanırken Barroso'yla adamlarının kuşkulanıp onları takip etmeye kalkışmalarından daha makul bir şey olabilir miydi?...

Bu çok ciddi bir sıkıntıydı. Definenin bulunması halinde, içinde milyonlarca frank değerinde altın, elmas ve daha başka değerli taşlar bulunan üç fıçının açılmasına tanıklık eden bu insanların tavrı ne olacaktı? Bu, kendilerini asacak yağlı urgan kadar bile değeri olmayan maceracı bir güruhun defineyi çalmak için şiddete başvurmasına yol açmayacak mıydı? Sayıları Saint-Maloluyla arkadaşlarının iki katı olduğuna göre onları bir hamlede tepeler, hatta öldürürlerdi! Kaptanlarının onları dizginlemeye kalkışmayacağı muhakkaktı! Tam tersine onları kışkırtacak, bu yağmadan aslan payını da kendisine isteyecekti!

Fakat Kaptan Antifer'i ihtiyatlı davranmaya ikna etmekten, birkaç gün kaybetmeyi göze alarak önce *Portalègre* mürettebatıyla birlikte Ma-Yumba'ya gitmek, bir yere yerleşmek ve ertesi gün bu şüpheli insanlardan kurtulduktan sonra *ad hoc** kiralanmış bir tekneyle adaya geri dönmenin daha iyi olacağını anlamasını sağlamaktan daha zor bir şey olamazdı... Juhel'in amcası

* (*Lat.*) Özel olarak bu iş için.

hiçbir gerekçeyi, hiçbir öneriyi dinlemeyecekti... Adada keşfe çıkmadan onu buradan götürmenin yolu yoktu... Hiçbir düşünce onu durduramazdı...

Bu gayet makul fikirleri inatçı dostuna söylediğinde, öfkelenen dostu mavnacıyı iki kelimeyle başından savdı:

"Haydi, yallah!"

"Rica ediyorum,"

"İstiyorsan sen kal... sana ihtiyacım yok..."

"Sakin ol, dostum... sakin ol."

"Gel... Juhel."

Boyun eğmekten başka yapacak bir şey yoktu.

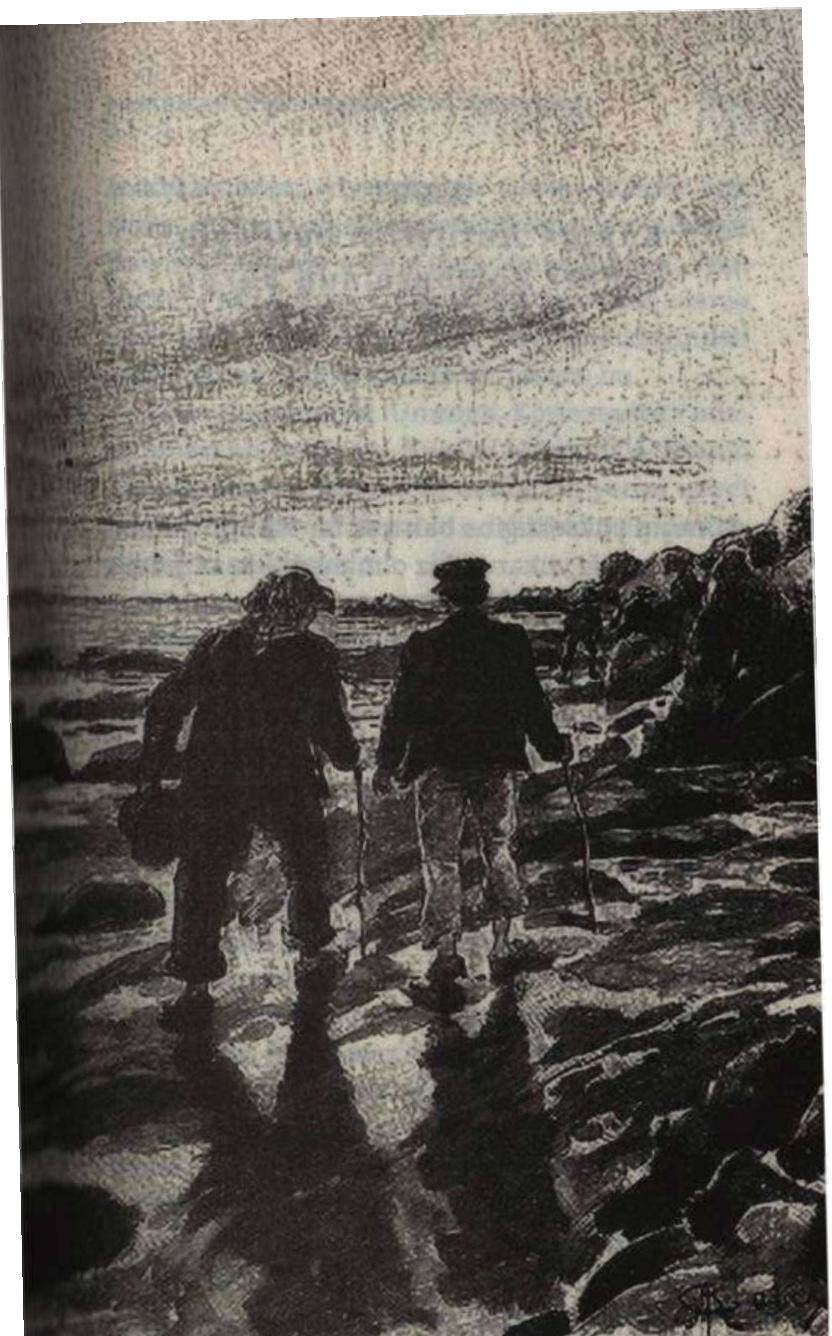
Kaptan Antifer'le Zambuco kamp yerinden ayrılmıştı. Gildas Trégomain'le Juhel belli bir mesafeden onları takip etmeye koyuldular. Bununla birlikte yelkenli mürettebatının onları takibe hazırlanır gibi bir havası yoktu. Barroso'nun kendisi bile yolcularının neden kamp yerini terk ettiğini umursuyor gibi görünmüyordu.

Bu davranışı neye yormalıydı?

Şuna: Kaptan Antifer'le arkadaşları arasında yapılan bütün konuşmaları anlamış olan Sauk araştırmaları ne engellemek ne de geciktirmek istiyordu; Portekizli kaptana bir tek kelime söylemesi yetmişti.

Barroso bunun üzerine tayfasının yanına gitmiş ve oturup balıkçı teknelerinin gelmesini beklemelerini, asla kamp yerinden ayrılmamalarını emretmişti.

Bundan sonra, Sauk'un bir işareti üzerine İbni Ömer Kaptan Antifer'e yetişmek için yola koyuldu, yanında kâtibiyle bu noteri arkasında gören kaptan buna hiç şaşmadı.

Gildas Trégomain'le Juhel belli bir mesafeden onları takip etmeye koyuldular.

XXVI

Kaptan Antifer'in burnuyla banker Zambuco'nun burnu olağanüstü uzuyor

Güneşin yüksekliğine bakarak bir tahmin yapılırsa saat aşağı yukarı sekiz olmalıydı – kazazedelerin suya batan saatleri durmuş olduğundan "aşağı yukarı" bir tahminle yetinmek zorundaydılar.

Barroso'nun adamları araştırmacıların peşine düşmediysede dört ayaklılar öyle yapmadı.

Bir düzine şempanze, belli ki, adalarını keşfe çıkmakta sakınca görmeyen bu davetsiz misafirlere eşlik etmek maksadıyla sürüden ayrıldı.

Diğerleri kamp yerinin etrafında kaldılar.

Mavnacı, bakışlarına boğuk çığlıklar eşliğinde tehditkâr hareketlerle ve çirkin sırıtışlarla karşılık veren bu yırtıcı özel muhafızlara göz ucuyla kaçamak bakışlar fırlatıyordu.

"Belli ki bu hayvanlar aralarında konuşuyorlar..." diye düşünüyordu. "Onları anlamadığıma ne kadar hayıflanıyorum... Onların dillerini konuşmak ne büyük zevk olurdu!"

Gerçekte filolojik gözlemler yapmak, Amerikalı Garner'ın* ileri sürdüğü gibi maymunların belli kavramları ifade etmek için söze başvurup vur-

---

* Amerikalı doğa bilimci Garner maymun dilini yerinde incelemek için Gine ormanlarında birkaç ay maymunlar arasında yaşamıştır –Jules Verne'in notu.

madıklarından, yiyecek için *whouw*, içecek için *cheny*, dikkatli ol için *jegk* dediklerinden, nihayet maymun dilinde *a* ve *o*'nun olmadığından, *i*'nin nadir, *e*'nin çok az kullanıldığından, esas olarak sesli harf olarak *u* ve *ü*'den yararlandıklarından emin olmak için fevkalade bir fırsattı bu.

Unutulmamalı ki Umman Körfezindeki adada bulunan belge Ma-Yumba Koyundaki adanın koordinatlarını veriyor ve definenin yerini işaret eden çift K işaretli kayanın adanın neresinde aranacağını açıklıyordu.

Birinci adada araştırma, Kâmil Paşa'nın Baba Antifer'e mektubunda verilen talimata göre adanın güneyindeki bir burnun başlangıcında yapılmalıydı ki öyle de yapılmıştı.

İkinci adada, diyordu belge, üzerine monogram kazılmış olan kaya tam tersine adanın kuzeyindeki burunlardan birindeydi.

Kazadan sonra kazazedeler adanın güneyine çıkmışlardı. Demek ki kuzeye doğru yürümeleri gerekiyordu – bu da iki millik bir yürüyüş anlamına geliyordu.

Grup kuzeye yöneldi, Kaptan Antifer'le Zambuco başta, İbni Ömer'le Sauk arkalarında, Gildas Trégomain'le Juhel en geride.

İki vârisin grubun yürüyüş kolunun başına geçmiş olmasında şaşılacak bir şey yoktu. Tek kelime etmeden hızlı hızlı yürüyor ve yol arkadaşlarından kimsenin önlerine geçmesine izin vermiyorlardı.

Noter ara sıra Sauk'a endişeyle bakıyordu. Onun Portekizli kaptanla birlikte karanlık bir şeyler planladığından hiç kuşkusu yoktu. Öte yandan bir dü-

şünce hiç aklından çıkmıyordu. Eğer Saint-Malolu hazineden olursa, kendi alacağı yüzde de tehlikeye girecekti. Bir iki defa Sauk'la konuşmaya çalıştı, ama karanlık bakışlı, haşin suratlı Sauk belki Juhel tarafından gözetlendiği hissiyle cevap vermedi.

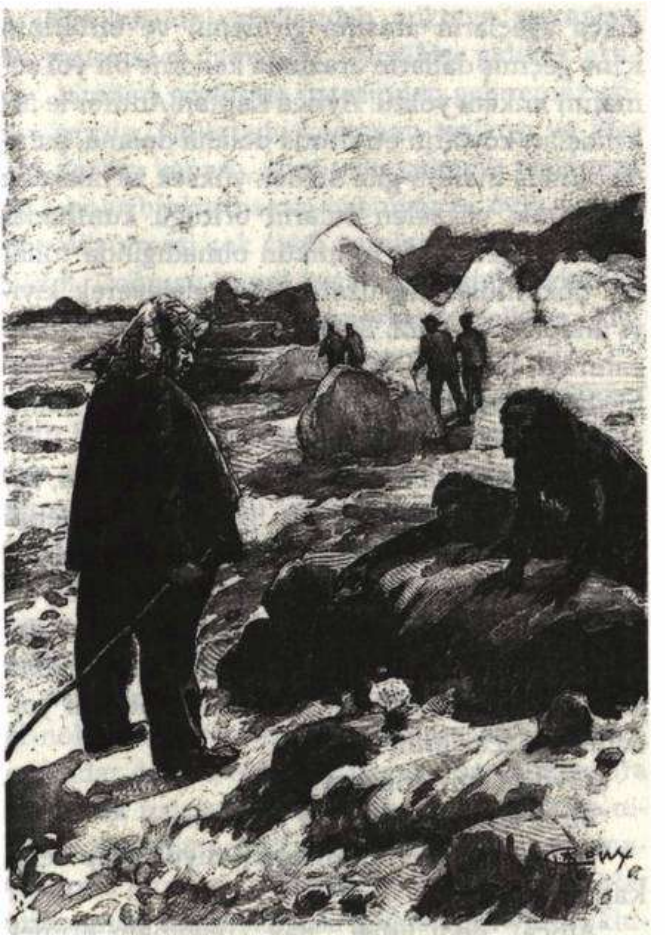
İbni Ömer'in Nazım'a karşı tuhaf davranışlarını gördükçe Juhel'in güvensizliği gitgide artıyordu. İskenderiye'deki noterliklerde bile emredenin kâtip, itaat edenin noter olması kabul edilebilir bir şey değildir; burada da böyle bir şey olduğu düşünülemezdi.

Mavnacıya gelince, maymunlardan başka bir şeyle uğraşmıyordu. Bazen o sevimli yüzü maymunların sıntışlarına gözlerini kapatarak, burnunu buruşturarak, dudaklarını büzerek karşılık veriyordu. Böyle maymunlar gibi suratını eğip bükerken Nanon'la Énogate onu görseler tanımazlardı.

Énogate!... Ah, zavallı çocuk! Şu anda nişanlısını düşünüyor olmalıydı, çünkü her zaman onu düşünüyordu! Ama deniz kazasına uğramış olduğunu ve şimdi de şempanzelerin eşliğinde yürüdüğünü hayal etmesine imkân yoktu!

Bu enlemde, yılın bu döneminde, güneş doğudan batıya başucu noktasından geçerek bir yarım çember çiziyordu. Bunun sonucu olarak güneş ışınları bu yöreye eğik değil, dik geliyordu. Bu nedenle şafaktan alacakaranlığa kadar güneşin kasıp kavurduğu bu topraklara sıcak kuşak denmesi çok yerinde olmuştur.

"Şu maskaralarsa sıcaktan hiç rahatsız olmuşa benzemiyor!" diyordu mavnacı grubun etrafında hoplayıp zıplayan bir düzine şempanzeye bakarak. "İnsanın maymun olası geliyor!"

Mavnacıya gelince, maymunlardan başka bir şeyle uğraşmıyordu.

Güneşin yakıcı ışınlarından korunmak için ağaçların gölgesinde yürümek daha doğru olmaz mıydı? Fakat sık dallı, kalın gövdeli ağaçlardan oluşan bu orman içine girilebilir gibi görünmüyordu. Gildas Trégomain'in olmak istediği gibi dallar arasında ilerleyebilen bir maymun olma-

dıkça ağaçların arasına girmenin ve birbirinin içine geçmiş dalların arasında kendine bir yol açmanın imkânı yoktu. Ayrıca Kaptan Antifer'le arkadaşları koyların etrafında dolana dolana, şurada burada menhir gibi dikilen yüksek kayalardan sakınarak, yükselen suların örttüğü kumluklar üzerinde ilerlemek mümkün olmadığında tuhaf taş döküntülerinin üzerinde sendeleyerek kıyıyı takip ediyorlardı. Servete götüren yol çetin ve zahmetli bir yol değil miydi? Kan ter içinde kalmışlardı, hedefe yaklaşırken sonunda her adımları için bin frank ödense bile çok olmazdı.

Kamp yerinden ayrıldıktan bir saat sonra, sadece bir mil, yani aşmaları gereken mesafenin yarısı kadar yol almışlardı. Buradan adanın kuzey kıyıları görülebiliyordu. Üç, dört burun seçiliyordu. Aradıkları hangisiydi? Olağanüstü şanslı değillerse bu ilk uğrayacakları burun olmayacaktı; kavurucu güneş altında ne kadar yorucu bir yolculuk yapacaklardı!

Mavnacı sıfırı tüketmişti.

"Biraz dinlenelim!" diye yalvardı.

"Bir dakika bile duramayız!" diye cevap verdi Kaptan Antifer.

"Amca," dedi Juhel, "Bay Trégomain erimek üzere."

"Bırak, erisin!"

"Teşekkür ederim, dostum!"

Bu cevap üzerine, geride kalmak istemeyen Gildas Trégomain tekrar yürümeye başladı. Fakat eğer bu yolculuğu tamamlayabilirse adanın koca kayaları arasında fokurdayarak akan bir dereye dönüşmüş olacaktı.

Dört burnun çatallandığı noktaya varmaları bir yarım saat daha aldı. Güçlükler giderek artıyor, kimileri gözlerine üstesinden gelinemez görünüyordu. Önlerinde kocaman taşların ve jilet gibi keskin kenarlı, sivri uçlu çakmak taşlarının inanılmaz bir karmaşası uzanıyordu, öyle ki üzerine düşülmesi çok ciddi yaralanmalara yol açabilirdi. Doğrusu Kâmil Paşa hazinesini saklamak için Basra, Bağdat ve Semerkant krallarını kıskandıracak kadar iyi bir yer seçmişti!

Bu noktada orman sona eriyordu. Şempanzelerin buradan öteye geçmeye niyetlerinin olmadığı açıktı. Bu hayvanlar ağaçların korumasından çıkmak istemiyordu ve dalgaların gümbürdeyen sesi onlara hiç çekici gelmiyordu. Amerikalı doğa bilimci Garner muhtemelen onların eksik lisanlarında "şiir" kelimesinin anlamını öğrenmek için çok zorlanmış olmalıdır.

Kâşiflere eşlik eden hayvanlar ağaçların bittiği noktada, araştırmalarını adanın en ileri ucuna kadar devam ettirmek isteyen bu yabancılara karşı pek uzlaşıcı olmayan, hatta düşmanca niyetler beslediklerini gösteren hareketler yapmayı ihmal etmeksizin durdular. Ne vahşi çığlıklar atıyorlardı! Nasıl şiddetle göğüslerini yumrukluyorlardı! İçlerinden biri yerden taşlar alıp güçlü koluyla yolcularımıza savurdu. Diğerleri de onu taklit ettiğinden, Kaptan Antifer'le arkadaşları taş yağmuru altında can verme tehlikesiyle karşı karşıya kaldılar. Eğer bir düşüncesizlik edip karşılık vermeye kalkışsalardı muhtemelen sonuç bu olurdu, çünkü ne sayıları ne güçleri saldırganlarınkine eşitti.

"Karşılık vermeyelim... karşılık vermeyelim!" diye haykırdı Juhel, mavnacıyla Sauk'un yerden taş toplamaya başladığını görünce.

"Ama..." diyecek oldu bir taşla şapkası başından uçan mavnacı.

"Hayır, Bay Trégomain, uzaklaşırsak emniyette oluruz, çünkü bu maymunlar daha ileri gitmek istemiyorlar!"

Yapılacak en doğru şeydi bu. Elli adım kadar uzaklaşınca hepsi taşların menzilinden çıkmıştı.

Saat on buçuk olmuştu. Kıyı boyunca yapılan iki millik bir yürüyüşün ne kadar zaman aldığı görülüyordu. Kuzeyde, burunlar denize doğru yüz elli, iki yüz metre kadar uzanıyordu. Kaptan Antifer'le Zambuco ilk olarak kuzeybatıya doğru uzanan en uzun burnu ziyaret etmeye karar verdiler.

Bazıları sağlam bir şekilde kumluk bir zemine gömülmüş, diğerleri fırtınalı havalarda dalgaların şiddetli darbeleriyle sağa sola yuvarlanmış bu kaya yığınından daha çorak bir yer olamazdı. Bırakın herhangi bir bitkiyi, nemli kayaların üzerini kadife gibi bir örtüyle kaplayan şu likenlerden bile eser yoktu. Ilıman bölgelerde kıyıları salkım saçak kaplayan suyosunları da öyle. Kâmil Paşa'nın bu burundaki kayalardan birinin üzerine otuz bir yıl önce kazımış olduğu monogramı tabiatın silmiş olmasından korkmaya gerek yoktu.

İşte böylece kâşiflerimiz Umman Körfezindeki adada yaptıkları araştırmaların bir benzerini bu adada yapmaya başladılar. İnanılacak gibi değil, ama tutkularının esiri olmuş iki vâris kavurucu güneş altında yapılan bu yolculukta hiç yorulmuş gibi görünmüyordu. Aynı şekilde Sauk da patro-

nu adına –aslında kendi adına hareket ettiğinden kim kuşku duyabilir ki?– yorulma nedir bilmez bir gayretle ilerliyordu.

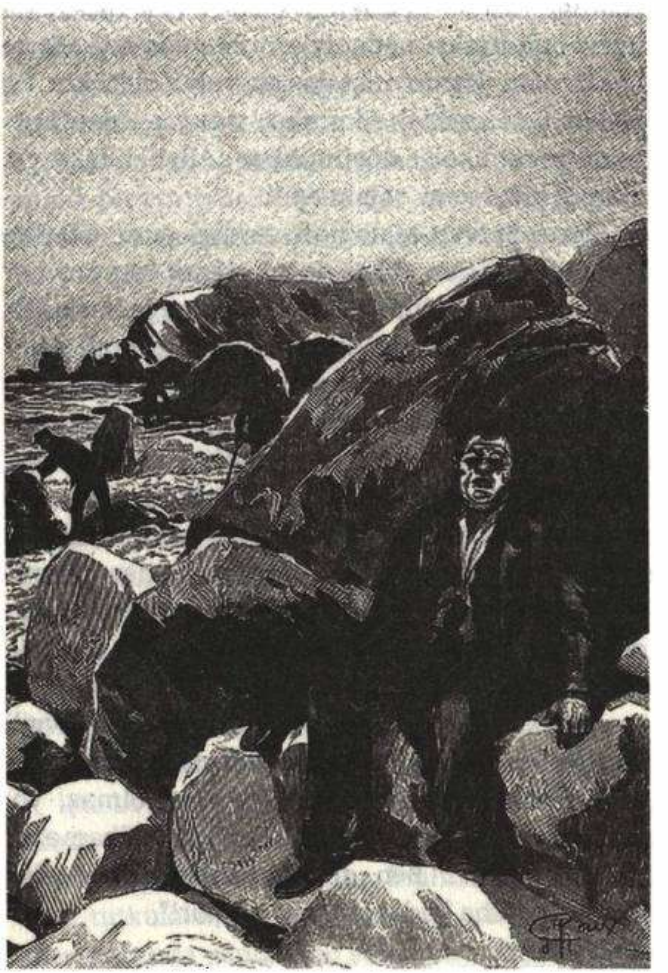
İki kayanın arasına oturmuş olan noter kıpırdamıyor, konuşmuyordu. Defineyi bulurlarsa, uygulamakla görevli olduğu vasiyetnamenin şart koştuğu üzere definenin çıkarılması sırasında hazır bulunması nedeniyle müdahale edecek ve hakkı olan yüzdeyi isteyecek vakti olacaktı. Üç aydan beri çektiği sıkıntılar, mucize eseri kurtulduğu tehlikeler düşünülürse, Allah* biliyor ya, alacağı yüzde çok sayılmazdı!

Pierre-Servan-Malo'nun verdiği emir üzerine yakınında duran Juhel doğal olarak burnun her tarafını sistemli bir şekilde araştırmaya başladı.

"Milyonları burada bulmamızın ihtimali yok," diyordu Juhel kendi kendine. "Birincisi definenin körfezdeki başka bir adaya değil de bu adaya gömülmüş olması gerekiyor. İkincisi oranın bu burun olması gerekiyor. Üçüncüsü bunca kayanın arasında çift K monogramı kazılı kayayı bulmak gerek... son olarak eğer bütün bu şartlar bir araya gelirse, bu iş eğer o çılgın paşanın bir oyunu değilse, eğer bu kayayı bulabilirsem bu konuda ağzımı açıp bir şey söylemezsem bu daha akıllıca olmaz mı?... Amcam beni bir düşesle, sevgili Énogate'ımı da bir dükle evlendirmek gibi saçma sapan bir fikirden vazgeçer!... Ama olmaz, yo, amcam böyle bir darbenin altından kalkamaz... Aklını kaçırır... Ben de pişmanlıktan kahrolurum... Sonuna kadar gitmek gerekir!"

* Metinde Allah.

Juhel kendini bu düşüncelere kaptırmışken mavnacı kollarını ve bacaklarını sarkıtmış vaziyette, yanaklarından süzülen terlerle bir kayanın üzerine oturmuş, uzun süre su altında kalıp yeni yüzeye çıkmış bir fok gibi nefes alıp veriyordu...

Fok gibi nefes alıp veren Mavnacı.

Bu arada araştırmalar hiçbir sonuç vermeksizin sürüyordu. Kaptan Antifer, Zambuco, Juhel ve Sauk etrafa bakıyor, konumu, yönü itibarıyla bu değerli monogramın kazılmış olabileceği bütün kayaları tek tek yokluyorlardı. Burnun ucuna kadar bu iş için boşa geçen yorucu mu yorucu iki saat harcadılar. Yok!... Yok... hiçbir şey yoktu!... Zaten kıyıda kırılan dalgaların aşındırdığı, açık denizden gelen dalgaların şiddetle dövdüğü böyle bir yeri kim seçerdi ki? Elbette hiç kimse! Bu burun üzerindeki araştırmalar bitince aynı araştırmaları diğerleri üzerinde mi yapmak gerekecekti?... Evet! Ertesi gün tekrar araştırmaya başlayacaklardı... ve bu adada bir sonuç alınmazsa Kaptan Antifer araştırmayı başka bir adada sürdürecekti... Asla vazgeçmeyecek, hiçbir şey onu yolundan döndüremeyecekti!

Sonunda hiçbir iz bulamayan grup burundan geri döndü, kumlar üzerine oraya buraya saçılmış kayaları tek tek inceledi... Yok... yok!

Geri dönmekten, şimdiye kadar kamp yerinin önünde demirlemiş olması gereken şalupalardan birine binerek Ma-Yumba kasabasına gitmekten ve bir başka adada girişilecek araştırmaya hazırlanmaktan başka yapacak bir şey yoktu.

Kaptan Antifer, banker Zambuco, Juhel ve Sauk burundan geri döndüklerinde mavnacıyla noteri bıraktıkları yerde buldular.

Kaptan Antifer'le Zambuco tek kelime etmeden şempanzelerin yeniden düşmanca gösterilerine başlamak niyetiyle onları beklediği ormanın kıyısına doğru yöneldiler.

Juhel mavnacının yanına gitti.

"Eee?..." diye sordu Gildas Trégomain.

"Ne çift K'dan ne de tek K'dan bir iz var!"

"O zaman... araştırmaya... başka bir yerde başlıyoruz?..."

"Dediğiniz gibi, Bay Trégomain. Kalkın, kamp yerine dönelim..."

"Kalkmak mı?... Tamam, kalkabilirsem!... Haydi bakalım!... Uzat elini, çocuğum!"

Ve Gildas Trégomain'in ayağa kalkmasını sağlamak Juhel'in kuvvetli kolu için hiç de zor olmadı.

İbni Ömer çoktan ayağa kalkmış, Sauk'un yanında yerini almıştı.

Kaptan Antifer'le Zambuco yirmi adım kadar önde yürüyorlardı. Şempanzeler el kol sallayarak, bağırış çağırışlarla harekete geçti. Taşlar havada uçuşmaya başladı, savunmaya geçmek zorundaydılar artık.

Bu lanet olası maymunlar Kaptan Antifer'le arkadaşlarının kamp yerindeki Barroso'yla arkadaşlarının yanına ulaşmasını engellemeye mi çalışıyorlardı?...

Ansızın bir çığlık işitildi. Bu çığlığı atan İbni Ömer'di... Atılan taşlardan biri bir yerine mi gelmişti?...

Hayır!... Bu bir acı çığlığı değildi... bir şaşkınlık – neredeyse sevinç çığlığıydı.

Hepsi durdu. Noter ağzı bir karış açık, gözlerini kısmış, elini Gildas Trégomain'e doğru uzatıyordu...

"Orda... orda!..." diye tekrarlıyordu.

"Ne demek istiyorsunuz?..." diye sordu Juhel. "Delirdiniz mi Bay İbni Ömer?"

"Hayır... orda... K... çift K!" diye cevap verdi noter, heyecandan boğuk çıkan bir sesle.

Bu sözleri işiten Kaptan Antifer'le Zambuco hemen geri döndüler.

"K mı... çift K mı?..." diye bağırdılar.

"Evet!"

"Nerede?..."

Gözleri, İbni Ömer'in haber verdiği, üzerinde Kâmil Paşa'nın monogramı kazılı kayayı aradı... Yoktu... göremiyorlardı!

"Nerede... be adam?" diye sordu Saint-Malolu, endişe ve öfkeden kalın çıkan bir sesle.

"Orada!" dedi noter son defa.

Omuz silkerek yarım dönen mavnacıyı işaret etti eliyle.

"Bakın... sırtında!" diye bağırdı.

Gerçekten de Gildas Trégomain'in ceketinin arkasında çok net bir şekilde bir çift K deseninin olduğu görülüyordu. Şüphe yok ki yaslandığı kayanın üzerindeki monogramın izi sırtına çıkmıştı.

Kaptan Antifer ileri atılıp mavnacıyı kolundan yakaladı ve onu oturduğu kayaya geri dönmeye zorladı...

Hepsi mavnacının peşine düşüp bir dakikadan az zamanda kocaman bir kayanın önüne geldiler; üzerinde onca aradıkları monogram kazılıydı ve hâlâ rahatça okunabiliyordu.

Gildas Trégomain üzerinde monogram kazılı kayaya sırtını dayamakla kalmamış, hazinenin bulunduğu yerin üstüne de oturmuştu...

Kimse tek kelime etmedi. Hemen çalışmaya koyuldular. Alet edevat olmadığından bu iş pek kolay olmayacaktı. Çakıları bu kayalık yerin ka-

zılması için yeterli olacak mıydı?... Evet... tırnaklarını kırma ve parmaklarını yara bere içinde bırakma pahasına kazacaklardı!...

Neyse ki zamanın etkisiyle aşınmış olan kayalar kolayca parçalanıyordu. Bir saat içinde üç fıçı ortaya çıkmış olacaktı... Geriye onları kamp yerine, sonra da Ma-Yumba'ya taşımak kalacaktı... bu taşıma işi belli ki çok zor olacaktı, kimseyi kuşkulandırmadan bunu nasıl gerçekleştireceklerdi?...

Pöh! Kim düşünecekti ki bunu?... Önce define, yüzyılın üçte biri kadar bir zamandan beri toprağın altında yatan define çıkarılacak, sonra düşünülecekti...

Kaptan Antifer elleri kan içinde çalışıyordu. Bu değerli fıçıların çemberine dokunmak zevkini bir başkasına bırakmak istemiyordu...

"Nihayet!" diye bağırdı, bıçağının ucu metalik bir yüzeye çarpınca...

Nasıl bir çığlıktı bu!... Aman ya Rabbi!... Bir sevinç çığlığı değil, şaşkınlık çığlığıydı, uğradığı hayal kırıklığı sapsarı kesilen yüzünden okunuyordu...

Çukurda Kâmil Paşa'nın vasiyetinde belirtilen fıçılar yerine sadece demir bir kutu vardı – bir numaralı adada bulduklarına benzer bir kutu.

"Yine mi?..." diye bağırmaktan kendini alamadı Juhel.

"Bu bir şaka olmalı!" diye mırıldandı Gildas Trégomain.

Kutu çukurdan çıkarıldı ve Kaptan Antifer onu kırarak açtı...

İçinde zamanla sararmış eski bir parşömen vardı; üzerinde yazılı olanları Kaptan Antifer yüksek sesle okudu:

"Üç numaralı adanın boylamı: on beş derece on bir dakika doğu. Bu boylam ortak vârisler Antifer ve Zambuco tarafından elde edildikten sonra üçüncü adanın enlemini bilen İskoçya, Edinburgh'da saygıdeğer Bay Tyrcomel'e noter İbni Ömer'in huzurunda iletilecektir."

Demek oluyor ki define Ma-Yumba Koyundaki adalardan birinde gömülü değildi!... Onu bu yeni boylamla Edinburghlu Tyrcomel'de bulunan enlemin kesiştiği dünyanın başka bir noktasında aramak gerekecekti!... Kâmil Paşa'nın hazinesi artık ikiye değil, üçe bölünecekti!

"Peki," diye haykırdı Juhel, "bu üçüncü ada neden bizi bir başka adaya... sonra bir başkasına... sonra yirminci... sonra yüzüncü adaya göndermesin?... Ah, amca! Bütün dünyayı dolaşacak kadar inatçı mısın?... Bu kadar saf mısın?..."

"Bir de şu var ki," diye ilave etti Gildas Trégomain, "eğer Kâmil Paşa yüzlerce vâris tayin etmişse adam başı düşecek miras zahmetine değmez!"

Amca yeğeniyle dostunu tepeden tırnağa süzdü, ağzındaki çakıl taşını çenesinin bir hareketiyle kırdı ve cevap verdi:

"Susun bakalım!... Henüz bitirmedim!"

Ve yeniden parşömene dönüp şu satırları okudu:

"Bununla birlikte, iki vârisin her biri, şimdilik, katlandığı zahmet ve yaptığı masraflara karşılık kutunun içinde bulunan ve değeri daha sonra bulacakları kıymetli hazinenin yanında bir hiç olan iki elmastan birini alacaktır..."

Zambuco ileri atılıp kutuyu Kaptan Antifer'in elinden kaptı.

"Elmaslar!" diye haykırdı.

Gerçekten de kutunun içinde –bankerin dediğine bakılırsa– yüz bin frank değerinde yontulmamış, muhteşem iki elmas vardı.

"İşte bu!" diyen banker elmaslardan birini alıp diğerini veraset ortağına bıraktı.

"Denizde bir damla su!" diye karşılık verdi Kaptan Antifer elması kesesine, belgeyi cebine koyarken.

"Hımm!..." dedi mavnacı, "Bu iş düşündüğümden daha ciddi bir hal aldı!... Yaşayıp göreceğiz!..."

Juhel omuz silkmekle yetindi. Bir daha bu kadar elverişli bir fırsat bulamayacağı düşüncesiyle Sauk'un içi içini yiyordu.

Bu son notla definenin çıkarılmasına tanıklık etmesi bir kere daha istenmiş olsa bile kendisine ufacık bir pırlanta bile bırakılmayan İbni Ömer'e gelince, süzülmüş yüzünde hüzünlü bir ifadeyle, titreyen dizleri, cansızca salınan kollarıyla boş bir çuval gibi her an yere yıkılacak gibi görünüyordu.

Sauk'un, 1° Maskat'a gittiklerini bilmeden Saint-Malo'dan ayrıldığı, 2° Loango'ya gittiklerini bilmeden Maskat'tan ayrıldığı durumda olmadığı doğruydu. Büyük bir üzüntüye kapılan Kaptan Antifer sıkı sıkıya saklaması gereken bir sırrı ağzından kaçırmıştı. Herkes işitmişti bu yeni boylamı: On beş derece on bir dakika doğu... İskoçya, Edinburgh'da yaşayan Bay Tyrcomel'in adını herkes öğrenmişti...

İbni Ömer'in değilse bile Sauk'un bu rakamları ve adresi daha sonra defterine kaydetmek üzere aklına yazdığından emin olabiliriz. Kaptan Antifer'le banker Zambuco'nun, Büyük Britanya'nın başkentine dönerken noterin ve bıyıklı kâtibinin kendilerini atlatarak daha önce oraya varmalarını iste-

miyorlarsa onları hiç gözden kaçırmamaları gerekiyordu.

Sauk Fransızca bilmediğinden bir şey anlamamış olsa bile İbni Ömer'in bu sırrı ona açacağına şüphe yoktu.

Ancak Kaptan Antifer'in ağzından ihtiyatsızca çıkan boylam rakamlarını ve Tyrcomel adını duyduğunda Sauk'un memnuniyetini gizleyememesi Juhel'in dikkatinden kaçmadı.

Ama neticede bunun ne önemi vardı ki! Kâmil Paşa'nın ölüm sonrası fantezilerine üçüncü defa boyun eğmek, ona göre, çılgınlık olurdu. Yapılması gereken şey Loango'ya dönmek ve canım Saint-Malo'ya dönmek üzere ilk posta vapuruna binmekti...

Juhel'in amcasına yaptığı öneri gayet akıllıca ve mantıklıydı.

"Asla!..." diye cevap verdi Kaptan Antifer. "Paşa bizi İskoçya'ya gönderiyor, öyleyse İskoçya'ya gideceğiz; hayatımın geri kalanını bu araştırmaya adamam gerekse bile..."

"Kız kardeşim Talisma sizi çok seviyor, sizi bekleyecektir, isterse on yıl sürsün bu araştırma!" diye ilave etti banker.

"Tanrı iyiliğini versin!" diye düşündü Gildas Trégomain. "Bu genç hanım o zamana kadar altmışına merdiven dayar!"

Bütün itirazlar boşunaydı. Kararını vermişti. Bay Tyrcomel'in ortaya çıkmasıyla mirastan payına yarım yerine üçte bir hisse düşecek olsa da definenin peşinden gidecekti!...

Bu durumda Énogate bir kontla, Juhel de bir kontesle evlenmeye razı gelecekti.

XXVII

Kaptan Antifer'le arkadaşları Rahip Tyrcomel'in idare ettiği, hiç hoşlanmadıkları bir ayine katılıyorlar

"Evet, kardeşlerim, zenginlik eninde sonunda insanın yolunu şaşırmasına ve suç işlemesine yol açar. Bu aşağılık dünyayı perişan eden kötülüklerin tek değilse bile en önemli nedenidir! Altın hırsı ister istemez en üzücü türden ruhsal bozukluklara yol açar! Ne yoksulun ne zenginin olduğu bir toplum hayal edin!... Böyle bir toplumda insanlar mutsuzluk, üzüntü, acı, kargaşa, felaket, yıkım, karışıklık, sıkıntı, şanssızlık, endişe, afet, hayal kırıklığı, umutsuzluk, perişanlık, iflas nedir bilmeyeceklerdir!"

Çalçene din adamı dünyadaki sefaletin yol açtığı çeşitli durumları ifade etmeye yeterli neredeyse eşanlamlı bir yığın kelimeyi üst üste yığarak üstün bir belagat örneği sergiliyordu. Bu sel gibi nutuklardan daha onlarcasını yüksek kürsüsünden dinleyicilerinin yüzlerine boca edebilirdi. Kendini tuttuğu –en azından bu hususta– için ona teşekkür borçluyuz.

25 Haziran akşamıydı, yer, High Street Meydanının genişletilmesi için bir kısmı yıkılmış olan Tron Church, kafaları allak bullak olmuş bir cemaate vaaz veren ise Özgür İskoçya Kilisesi'nden Rahip Tyrcomel'di. Dini bütünlerin onu dinledik-

ten sonra evlerine koşup kasalarını boşaltacaklarına, değerli neleri varsa götürüp ünlü Edinburgh kontluğunda, bölgenin başkenti, kuzeyin Atina'sı olmakla övünen Mid-Lothian'ın iki mil kuzeyinde bulunan Forth Körfezinin sularına atacaklarından kuşku duyulamazdı.

Rahip Tyrcomel kilise cemaatine bir saatten beri bu konuda vaaz veriyordu. Ne o konuşmaktan usanmış gibi görünüyordu ne cemaat onu dinlemekten. Durum böyle olunca vaaz neden bitsindi ki? Zaten –en azından o an için– biteceğe de benzemiyordu; vaiz şöyle devam etti:

"Kardeşlerim, kız kardeşlerim İncil bize der ki; *Beati pauperes spiritu*,* bazı dinsiz ve cahil kimselerin hâlâ anlamını değiştirmeğe çalıştıkları apaçık bir gerçek bu. Hayır! Söz konusu olan 'akıl fukaraları' yani tek kelimeyle budalalar değil, 'ruhta yoksullar' yani modern toplumlardaki onca kötülüğün kaynağı olan iğrenç zenginlikleri hor görenlerdir. Ayrıca, İncil size servete değer vermemenizi ve onu hor görmenizi emreder ve eğer olur da bu dünyanın malına tamah ederseniz, eğer kasalarınızı parayla doldurursanız, eğer avuç avuç altın size akarsa, kız kardeşlerim..."

Bu noktada vaiz öyle bir şey söyledi ki onu dikkatli dinleyen kadınların titredikleri görüldü.

---

* Matta 5:3 "Ne mutlu ruhta yoksul olanlara!", Luka 6:20 "Ne mutlu size, ey yoksullar!" Evanjelistlerin yorumuna göre "ruhta yoksul olanlar" kendi ruhsal yoksulluğunu bilen ve Tanrı'ya ihtiyaç duyanlardır, pişmanlık duyan ve günahları için ağlayanlardır. Latince *spiritu* hem ruh hem de akıl anlamlarına gelir.

"...boynunuzda, kollarınızda, parmaklarınızda taşıdığınız elmaslar, değerli taşlar hastalıklı bir döküntüden başka bir şey değildir, eğer bu dünyadaki mutlu kadınlardan sayılıyorsanız, ben diyorum ki siz mutlu değil, mutsuzlardansınız ve ilave ediyorum; hastalığınız en enerjik araçlarla kızgın demirle veya ateşle tedavi edilmelidir!"

Konuşmacının bütün çıplaklığıyla ortaya koyduğu bu yaralara bir neşter değmiş gibi dinleyicilerin titrediği hissedildi.

Fakat altın hastalığından mustarip bahtsızları tedavi etmek için yaptığı öneride orijinal olan şey onlara bu servetten kurtulmalarını –başka bir deyişle yok etmelerini– salık vermesiydi. Hiçbir şekilde şunu demiyordu: Servetinizi yoksullara dağıtın! Hiçbir şeyi olmayanların lehine ondan vazgeçin! Hayır! Vaaz ettiği şey bu altının, bu elmasların, bu tapuların, bu hisse senetlerinin yok edilmesiydi; yakarak ya da denize atarak tamamen ortadan kaldırılmasıydı.

Bu öğretilerdeki uzlaşmazlığın nedenini anlamak için ateşli Bay Tyrcomel'in hangi dini mezhepten olduğunu bilmek gerekir.

Bin kadar cemaate bölünmüş olan İskoçya'da ulusal ibadeti yerine getirmek ve yönetmek için dini toplantılar, din işleri kurulu ve yüksek mahkeme bulunur. Fakat Birleşik Krallık'ta bütün diğer dinler gibi saygı gören bu kurumların dışında, adları Katolik, Baptist, Episkopal, Metodist vs olan, birbirleriyle görüş ayrılığı içinde bin beş yüz kadar kilise vardır. Bu bin beş yüz kilisenin yarıdan fazlası, yirmi yıl önce açıkça Büyük Britanya'nın Presbiteryen Kilisesi'nden kopan

Serbest İskoçya Kilisesi'ne –Free Church of Scotland– bağlıdır. Peki, bu kopmanın sebebi neydi?... Çünkü onu yeterince Kalvinizmin ruhuna sadık, yani yeterince Püriten bulmuyorlardı.

Şimdi Rahip Tyrcomel gelenek ve görenekleri hiçbir şekilde kabul etmeyen bu mezheplerden en uzlaşmazı adına vaaz veriyordu. Zenginleri ya da hiç değilse servetlerini yakıp kül etsin diye elinde bir demet yıldırımla Tanrı tarafından gönderildiğine inanıyordu ve görüldüğü gibi o da bu yıldırımları yağdırmaktan geri durmuyordu.

Tanrı'dan esin alan bu adam, ahlaken, başkalarına olduğu kadar kendine karşı da sertti. Fiziksel görünüşüne gelince, elli yaşlarındaki bu adam uzun boylu ve zayıftı, yüzü kemikli ve sakalsızdı, bakışları çakmak çakmaktı, yüz hatları bir havarininkini andırıyor, sesi insanın içine işliyordu. Çevresi onun Göklerden nefes aldığını söylüyordu. Her ne kadar dindarlar oluk oluk vaazlarını dinlemeye geliyor, onu can kulağıyla dinliyor olsalar da Tyrcomel'in tavsiyelerini hayata geçiren, servetinden tamamen vazgeçen hiç kimse duyulmuş, işitilmiş değildi.

Rahip Tyrcomel çabalarını iki misline çıkararak dinleyicilerin başlarının üzerinde hitabetinin yıldırımlarını yağdıran elektrik yüklü bulutlar topladı.

Vaaz hayal gücünü ateşleyen mecazlarla, eğretilemelerle, karşıt anlamlı kelimelerle, ünlemlerle giderek şiddetlenerek devam etti. Başlar öne eğiliyor olsa da ceplerin hiç de Forth Körfezinin sularına boşalmaya niyeti var gibi görünmüyordu.

Tron Church'ün sahınını dolduran dinleyiciler elbette bu çılgın adamın verdiği vaazın tek kelimesini bile kaçırmıyorlardı, ama öğretilerini uygulamak için acele etmiyorlarsa, nedeni söylediklerini anlamamaları değildi. Bununla birlikte İngilizce tek kelime bilmeyen ve altıncı bir kişi kürsüden dinsel bir yağmur gibi tepelerine dökülen korkunç gerçekleri mükemmel bir Fransızcayla kendilerine çevirebilecek olmasaydı din adamının neden bahsettiğini bilmeyecek olan beş kişiyi bunun dışında tutmak uygun olacaktır.

Bu altı kişinin Kaptan Antifer, banker Zambuco, noter İbni Ömer'le Sauk, mavnacı Gildas Trégomain ve genç kaptan Juhel olduğunu ilave etmeye gerek bile yok.

Onları 28 Mayıs'ta Ma-Yumba Koyundaki adada bırakmıştık; 25 Haziran olan bugünse Edinburgh'da buluyoruz.

Bu iki tarih arasında neler olup bitmişti?

Kısaca şunlar:

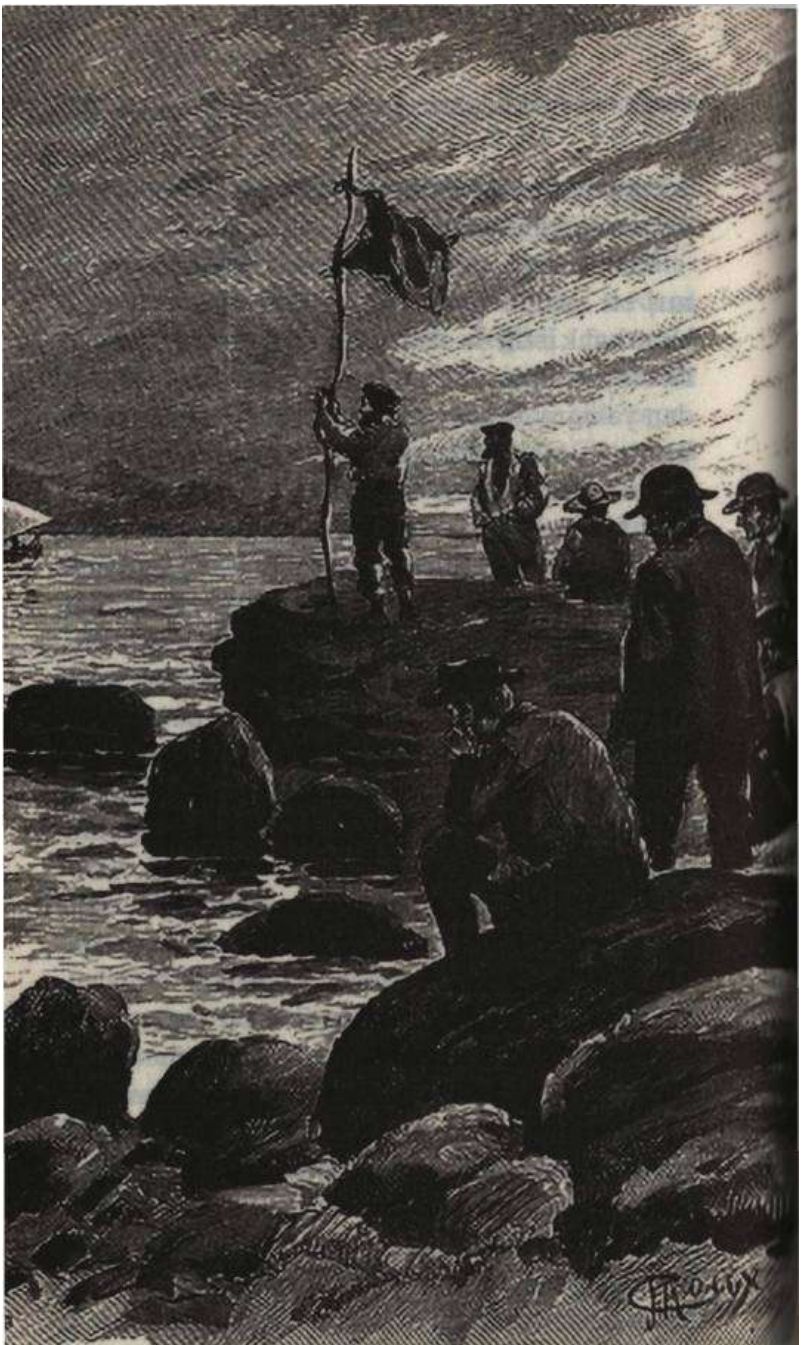
İkinci belgenin bulunmasından sonra Kongolu mürettebatın işareti üzerine kamp yerinin karşısında kıyıya yanaşmış olması gereken şalupalardan birine atlayarak adayı maymunlara bırakmaktan başka yapacak bir şey kalmamıştı. Kaptan Antifer'le arkadaşları düşmanca tavırlar takınan, tehdit dolu hareketler yapan, uluyan, taş atan şempanze çetesinin eşliğinde kıyıyı izleyerek kamp yerine döndüler.

Bununla birlikte kamp yerine kazasız belasız ulaştılar. Sauk'un söylediği iki kelime Barroso'nun planın suya düştüğünü anlamasına

yetti. Henüz yeri belli olmayan bir defineyi soymanın imkânı yoktu!

Küçük bir koyda kamp yerine yakın demir atmış bir şalupa *Portalègre* kazazedelerinin hepsini biraz balık istifi de olsa alabilmişti. Sadece altı millik bir yolculuk söz konusu olduğundan bu durumdan yakınmaya gerek yoktu. İki saat sonra şalupa üzerinde Ma-Yumba kasabasının kurulu olduğu kumluk dilin açığına demir attı. Yolcularımız, milliyet farkı gözetilmeksizin Fransız ticaret acentelerinden biri tarafından ağırlandılar. Ve hiç vakit yitirmeden Loango'ya gitmenin bir yolunu bulmaya çalıştılar. Başkente giden bir grup Avrupalıya katıldıkları için yolda ne vahşi hayvanlardan ne de yerlilerden yana korku duydular. Ama ne bunaltıcı bir iklim! Ne dayanılmaz bir sıcak! Loango'ya vardıklarında, Juhel ne derse desin, abartmaktan hiç geri durmayan mavnacı bir iskelete dönmüş olduğunu iddia ediyordu.

Kaptan Antifer'in pek alışık olmadığı bir şans eseri, arkadaşları ve o Loango'da uzun zaman beklemek zorunda kalmadılar. Saint-Paul-de-Loanda'dan Marsilya'ya gitmekte olan bir İspanyol istimbotu iki gün sonra limana uğradı. Bir motor arızası nedeniyle verilen bu mola sadece yirmi dört saat sürdü. Kazadan kurtarılan para sayesinde bu gemide yer ayırttılar ve Kaptan Antifer'le arkadaşları iki elmas, yeni bir belge ve yeni bir hayal kırıklığı buldukları Batı Afrika'nın bu yöresini 15 Haziran günü terk ettiler. Kaptan Barroso'ya gelince, Sauk onun zararlarını daha sonra, paşanın milyonlarını ele geçirince karşılamaya söz verdi, Portekizli bu sözle yetinmek zorundaydı.

Küçük bir koyda kamp yerine yakın demir atmış
bir şalupa kazazedeleri biraz alabilmişti.

Juhel, bu yolculuğun muazzam bir aldatmacayla sonlanacağına inanması için yeterince sebep olmasına rağmen, hiçbir şekilde amcasını fikirlerinden döndürmeye kalkışmadı. Mavnacınınsa bu konudaki düşüncesi değişmeye başlamıştı. İki numaralı adadaki kutuda bulunan, her biri yüzer bin frank değerindeki şu iki elmas onu düşünmeye sevk etmişti.

"Mademki," diyordu kendi kendine "paşa bize bu iki değerli taşı hediye olarak verdi, üç numaralı adada neden daha başka değerli taşlar olmasın?"

Ve Juhel'in yanında bu şekilde akıl yürüttüğünde, o omuz silkerek;

"Göreceğiz... göreceğiz!" diyordu.

Pierre-Servan-Malo da bu fikirdeydi. Mademki üçüncü adanın enlemini bilen üçüncü ortak vâris Edinburgh'da yaşıyordu, o da Edinburgh'a gidecek, bu arada Bay Tyrcomel'e iletilmesi gereken 15° 11′ doğu boylamını bilen Zambuco ile İbni Ömer'in kendisinden önce Edinburgh'a varmamasına özen gösterecekti. Bu yüzden birbirlerinden ayrılmayacaklar, İskoçya'nın başkentine en hızlı yoldan gidecekler ve yukarıda adı anılan Tyrcomel'in huzuruna birlikte çıkacaklardı. Bu hiç şüphe yok ki Sauk'un memnun olacağı bir karar değildi. Şimdi sırrı bildiğine göre, diğerlerinden önce davranıp belgede sözü edilen kişiyle baş başa görüşüp yeni adanın yerini öğrenmek, oraya gitmek, Kâmil Paşa'nın servetini gömülü olduğu yerden çıkarmak için tek başına hareket etmeyi tercih ederdi. Fakat kuşku uyandırmadan tek başına gitmesi gerekiyordu, öte yandan Juhel tarafından gözetlendiğini hissedi-

yordu. Ayrıca Marsilya'ya kadar olan yolculuğu birlikte yapmaktan başka çaresi de yoktu. Kaptan Antifer Fransa ve İngiltere demiryollarından yararlanarak en kısa yoldan, en kısa sürede Edinburgh'a varmayı hesapladığından Sauk ondan önce oraya ulaşabilmeyi umamazdı. Bu yüzden kaçınılmaz olana boyun eğmesi gerekiyordu. Bay Tyrcomel'le yapılan görüşmeden bir sonuç alınır alınmaz Loango'da ve Maskat'ta indirilemeyen darbe belki Edinburgh'da indirilebilirdi?

Portekiz vapuru Afrika kıyılarındaki hiçbir limana uğramadığından yolculuk yeterince hızlı oldu.

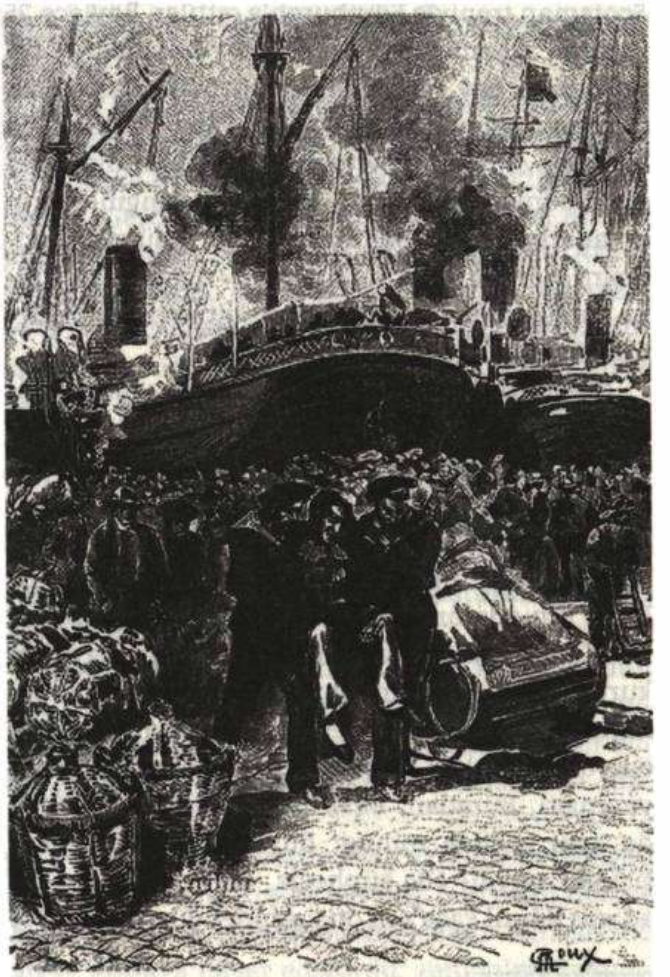
Alışkanlıklarından zor vazgeçen İbni Ömer'in günde yirmi dört saat hasta olmasına ve Joliette rıhtımına insandan çok bilinçsiz bir paket gibi çıkarılmasına kimse şaşırmadı.

Juhel Énogate'a uzun bir mektup yazmıştı. Loango'da olup biten her şeyi anlatıyordu. Amcasının inatçılığının onları nasıl yeni bir yolculuğa çıkardığından söz ediyordu; paşanın kaprisleri gelecekte onları kim bilir daha nerelere sürükleyecekti? Ona göre Kaptan Antifer ikinci bir serseri Yahudi* gibi dünyayı dolaşacak bir ruh hali içindeydi ve zincirlik deli olacağı güne kadar da bu

* Efsaneye göre çarmıh yolunda Hz. İsa'yla alay ettiği için lanetlenen ve kıyamete kadar dünyayı dolaşmaya mahkûm edilen Yahudi. Bir felaket taşıyıcısı olan bu Yahudi'nin uğradığı her yerde veba salgını çıkar. Ayrıca Eugène Sue'nün 1844 tarihli *Le Juif Errant* (Serseri Yahudi) adlı bir kitabı vardır ve birçok Avrupa ülkesinde Serseri Yahudi'yi ele alan çok sayıda edebiyat eseri kaleme alınmıştır.

böyle sürüp gidecekti – bunca heyecandan, bunca hayal kırıklığından sonra işin buraya varacağı besbelliydi...

Bütün bunlar çok üzücüydü... Evlenmeleri sürekli ertelenecekti... ve mutlulukları... ve aşkları... ve...

İbni Ömer Joliette rıhtımına bilinçsiz bir paket gibi çıkarıldı.

Juhel bu üzüntü verici mektubu postaya verecek zamanı zor buldu. Birbirine zincirliymiş gibi altısı birden Marsilya'dan Paris'e giden hızlı trene atladılar, sonra Paris'ten Calais'ye giden ekspresе, sonra Calais'den Douvres'a* vapurla, sonra Douvres'dan Londra'ya trenle, sonra da Flying Scotsman treniyle Edinburgh'a gittiler. Böylece 25 Haziran akşamı *Gibb's Royal* Oteli'nde odalarını tutar tutmaz Bay Tyrcomel'i araştırmaya başladılar. O zaman büyük bir şaşkınlıkla Bay Tyrcomel'in bir rahip olduğunu öğrendiler! North-Bridge Street 17 numaradaki evine –dünyasal zenginliklerin amansız düşmanı şehirde o kadar ünlüydü ki adresini bulmak hiç zor olmamıştı– uğradıktan sonra kürsüsünden ateşli vaazını bitirmesini beklemek üzere Tron Church'e gittiler.

Niyetleri vaazın sonunda ona yanaşmak, evine kadar eşlik etmek, durumdan onu haberdar etmek, son notu iletmekti... Kendisine milyonlar götürdüğünüz bir adam durduk yere rahatsız edildiğinden şikâyet edecek değildi ya! Yine de bu işte bir tuhaflık vardı sanki. Kâmil Paşa ile İskoç din adamı arasında nasıl bir ilişki olabilirdi? Kaptan Antifer'in babası Mısırlının hayatını kurtarmıştı... tamam. Banker Zambuco servetini kurtarmasına yardım etmişti... tamam. Mısırlı bu yüzden onlara minnettardı ve onları mirasçısı yapmıştı. Buradan, Mısırlının Rahip Tyrcomel'e de aynı şekilde minnet duyduğu sonucu çıkarılabilir miydi? Hiç şüphesiz, evet. Fakat bir din adamı Kâmil Paşa'nın ona minnet duymasına yol

* Dover.

açacak nasıl bir iyilik yapmış olabilirdi?... Ama bu din adamı üçüncü adanın bulunmasını sağlayacak enlemi elinde bulundurduğuna göre tam da böyle olmalıydı...

Kaptan Antifer "Bu defa tamam!" diye tekrarlayıp duruyordu, Gildas Trégomain de onun bu umudunu... belki de yanılsamalarını paylaşıyordu!

Ama kürsüde yaşı elliyi aşmayan bir adam bulunduğunu gördüklerine bizim define avcıları bunun başka bir açıklaması olması gerektiğini anladılar. Gerçekten de Kâmil Paşa Mehmed Ali'nin emriyle Kahire zindanına kapatıldığında Rahip Tyrcomel yirmi beş yaşından büyük olamazdı ve o yaşta paşaya bir hizmette bulunduğunu düşünmek zordu. Öyleyse Mısırlıyı minnet altında bırakan kişi bu Tyrcomel'in babası, dedesi veya amcası mıydı?...

Öte yandan, bunun pek önemi yoktu. Önemli olan Ma-Yumba Koyundaki belgenin sözünü ettiği değerli enlemin bu din adamının elinde olmasıydı; bu konuyu açıklığa kavuşturmadan gün sona ermeyecekti.

Oradaydılar işte, Tron Church'te, kürsünün önünde. Kaptan Antifer, Zambuco, Sauk duyduklarından tek kelime anlamaksızın ateşli vaizi gözleriyle yiyorlar, Juhel'se kulaklarına inanamıyordu.

Vaaz devam ediyordu. Hep aynı öfkeli belagat, hep aynı savlar. Kralları krallık bütçesini denize atmaya davet ediyordu, kraliçeleri elmaslarını ateşe atmaya davet ediyordu, zenginleri zenginliklerini yok etmeye davet ediyordu. Bu kadar

öfkeyle, bu kadar inançla nasıl bu kadar aptalca şeyler söylenebilirdi!

Juhel hayretler içinde mırıldanıyordu:

"Al sana bir bela daha!... Amcamın bu adamı ikna etmesi kesinlikle kolay olmayacak!... Şu çılgın paşanın böyle biriyle ne işi olabilir?... Adanın yerini bulmak için gerekli bilgiyi bu hararetli rahibe soracağız, demek?... Defineyi bulsa bir an önce yok etmekten başka bir şey düşünmeyecek bu adama!... Hiç beklemediğimiz bir engel – bu defaki üstesinden gelemeyeceğimiz ve bu serüveni sonlandıracak olan bir engel. Bizi bekleyen şey kesin bir ret olacaktı, cevap veremeyeceğimiz bir ret, Rahip Tyrcomel'e büyük ün kazandıracak bir ret! Bu ret, amcamın işini bitirir, aklını kaçırır adamcağız!... Zambuco'yla amcam ve belki Nazım da, sırrını öğrenmek için bu rahibe yapmadıklarını bırakmazlar... Ona işkence bile edebilirler... Bana gelince, ne düşüneceğimi bilemiyorum... Ya bu adam sırrını söylemezse! Milyonlar, onun iddia ettiği gibi, mutluluk getirmez mi bilmiyorum, ama kesinlikle bildiğim bir şey var; Mısırlının milyonlarının peşinde koşmaya devam edersek benimki sonsuza kadar ertelenecektir!... Tyrcomel kendi enleminin bizim onca zahmet çekerek bulduğumuz boylamla kesişmesine asla razı olmayacağına göre bizim de kuzu kuzu Fransa'ya dönmekten başka yapacak bir şeyimiz kalmaz..."

"Tanrı emrettiğinde, mutlaka itaat etmek gerekir!" diyordu tam o anda vaiz.

"Ben de aynı fikirdeyim," diye düşündü Juhel, "amcamın da itaat etmesi gerekir!"

Ama vaaz bitmiyordu ve sonsuza kadar sürmemesi için bir neden yoktu. Kaptan Antifer'le banker açıkça sabırsızlandıklarını belli ediyorlardı. Sauk bıyıklarını kemiriyordu. Noter, bir geminin güvertesinde olmadığı sürece hiçbir şeyden endişe etmiyordu. Gildas Trégomain, ağzı açık, başını sallayarak kulak kesilmiş, birkaç kelime yakalamaya ve onları tercüme etmeye uğraşıyordu boş yere. Aslında hepsinin genç kaptana çevirdiği bakışlarında;

"Bitip tükenmez bir öfkeyle bu herif ne demeye çalışıyor?" sorusu okunuyordu.

Vaaz tam biteceğinin düşünüldüğü sırada yeniden başlıyordu.

"Neden söz ediyor bu adam, Juhel?" diye haykırıyordu Kaptan Antifer, dinleyicilerin fısıldaşmalarına yol açan bir sabırsızlıkla.

"Söyleyeceğim, amca."

"Eğer ona getirdiğim haberi bilseydi bu vaiz bozuntusu ziyaretimizi kabul etmek için hemen kürsüden inerdi..."

"Öyle mi?" diye öyle acayip bir tonla sordu ki Juhel, Kaptan Antifer'in kaşları korkunç bir şekilde çatıldı.

Ancak bu dünyada her şeyin sonu vardır – Serbest İskoçya Kilisesi'nden bir rahibin vaazının bile. Rahip Tyrcomel vaazının sonuna yaklaşmakta olduğuna dair işaretler verdi. Daha soluk soluğa konuşuyor, daha taşkın el kol hareketleri yapıyordu, benzetmeleri daha gözü pek, azarlamaları daha tehditkâr bir hal almıştı. Servet sahiplerine, elinde aşağılık metal bulunduranlara karşı, öte dünyada kendileri ateşe atılmak iste-

miyorlarsa onları bu dünyada fırına atma emriyle beklenmedik son bir darbe indirdi, son defa tersledi.

Sonra, üstün bir hitabet ustalığıyla, bağlı olduğu kiliseye atıf yaparak gümbür gümbür bir sesle şunları söyledi:

"Bir zamanlar bu yerde," diye haykırdı, "nasıl ki hata yapan noterler ve diğer suçlular kulaklarından halk terazisine çivileniyorduysa kıyamet gününde acımasızca teraziye vurulacaksınız ve bulunduğunuz kefe altınlarınızın ağırlığıyla cehenneme kadar inecektir!"

Bir vaaz bundan daha çarpıcı bir imajla bitirilemezdi.

Rahip Tyrcomel bir Katolik kürsüsünden cemaati kutsamaktan ibaret olan bir veda hareketi yaparak gözden kayboldu.

Kaptan Antifer, Zambuco ve Sauk kilisenin çıkışında beklemeye niyetlendiler, onu havada kapacaklar, *hic et nunc** görüşeceklerdi. Ertesi güne kadar sabredemez, sorgu suali yedi, sekiz saat erteleyemezler miydi? Bütün bir geceyi merak içinde kıvranarak geçirmeye katlanabilirler miydi?... Hayır! Bu yüzden, böyle kutsal bir yerdeki yakışık almayan hoyratlıklarını homurtularla karşılayan cemaati ite kaka ana kapıya doğru atıldılar.

Gildas Trégomain, Juhel ve noter hiçbir şey okunmayan bir yüz ifadesi takınarak onları izlediler. Bütün bu çabaları boşa gitti. Hiç kuşkusuz Rahip Tyrcomel hakkı olan –zenginliği hor gören vaazının tek sonucu– alkışlardan kaçmak için

---

* (*Lat.*) Burada ve şimdi.

Tron Church'ün yan kapılarından birinden çıkıp gitmiş olmalıydı.

Boşu boşuna Pierre-Servan-Malo ve arkadaşları sütunlu girişin merdivenlerinde onu beklediler, cemaatin arasında aradılar, ona buna sordular... Din adamı sudaki balık ya da havadaki kuş gibi kalabalığın arasında bir iz bırakmamıştı.

Hepsi oradaydı, sanki kötü bir cin ele geçirmek için onca can attıkları avlarını ellerinden almış gibi canları sıkkın, öfkeyle birbirlerine bakıyorlardı.

"Pekâlâ, North-Bridge Street 17 numara!" diye haykırdı Kaptan Antifer.

"Ama, amca..."

"Yatmadan önce, onu yakalamalıyız," diye ilave etti banker.

"Ama, Bay Zambuco..."

"Bir şey söyleme, Juhel!"

"Söylemem gereken bir şey var, amca."

"Ne hakkında?..." diye sordu öfkeden kanı başına çıkan Kaptan Antifer.

"Tyrcomel denen adamın vaazında söylediği şeyler hakkında."

"Bizimle ne ilgisi var?..."

"Çok ilgisi var, amca."

"Bizimle alay mı ediyorsun, Juhel?"

"Bundan daha ciddi bir şey olamaz, ayrıca söylemeliyim ki sizin için daha üzücüsü de!"

"Benim için mi?..."

"Evet, dinleyin!"

Ve Juhel birkaç kelimeyle Rahip Tyrcomel'in nasıl bir kafa yapısına sahip olduğunu, bitip tükenmez vaazında neleri savunduğunu ve ona

kalırsa neticede dünyanın bütün milyarlarının okyanusun dibini boylamakta gecikmeyeceğini anlattı.

Banker yıldırımla vurulmuşa döndü – hiçbir şey anlamıyormuş gibi davranan Sauk da öyle. Gildas Trégomain umutsuzca sırıtmaya çalıştı. Sanki hepsinin kafasına çatıdan kiremit düşmüş gibiydi!

Bununla birlikte asla pes etmeyen biri olan Kaptan Antifer alaycı bir tonla yeğenine cevap verdi:

"Aptal... aptal... aptal!... Böyle vaaz verenler sadece cebinde kaybedecek üç kuruşu olmayan insanlardır!... Otuz milyonu ucundan göster bakalım, o zaman görürsün senin bu Tyrcomel paraları suya atmayı düşünüyor mu, düşünmüyor mu?"

Hiç kuşku yok ki bu cevap insan tabiatına dair çok derin bir anlayışı ortaya koyuyordu. Neticede bizim altılı o akşam rahibin North-Bridge Street'teki evini ziyaretten vazgeçip efendi efendi *Gibb's Royal Oteli*'ne döndüler.

XXVIII
Susmakta kararlı bir din adamının ağzından laf almanın kolay olmadığı görülüyor

Rahip Tyrcomel'in evi antik belgelerde adı "Eski Füme" diye geçen eski şehrin en ünlü sokaklarından Canongate'in üstündeydi. Bu ev, ünlü İskoç reformcu John Knox'un kalabalıklara nutuk çekmek için XVII. yüzyılda pencerelerini sık sık açtığı evin çok yakınındaydı. Bu yakınlık ya da bu komşuluk Rahip Tyrcomel'in gerçekten hoşuna gidiyordu. Penceresinden halka vaaz vermiyor olmakla birlikte –bunun haklı nedenleri vardı– o da kendi reformlarını yapmaya can atıyordu.

Gerçekte bu evde kaldığı odanın penceresi sokağa değil, içinden demiryolları geçen, parka dönüştürülmüş kuzey tarafındaki kuru dere yatağına bakıyordu. Sokağa göre üçüncü katta bulunan bu pencere kuru dere yatağı tarafında bir sekizinci kat penceresi gibiydi, buradan sesinizi aşağıya nasıl duyuracaktınız?

Burası, kısaca, "duvarla çevrili" denen pis ve sağlıksız sokaklardan ulaşılan, eski, pis ve konforsuz bir evdi. Holyrood Şatosundan İskoçya'nın dört kalesinden biri olan ve Birlik antlaşmasıyla her zaman savunmaya hazır durumda tutulan Edinburgh Şatosuna kadar farklı farklı isimlerle

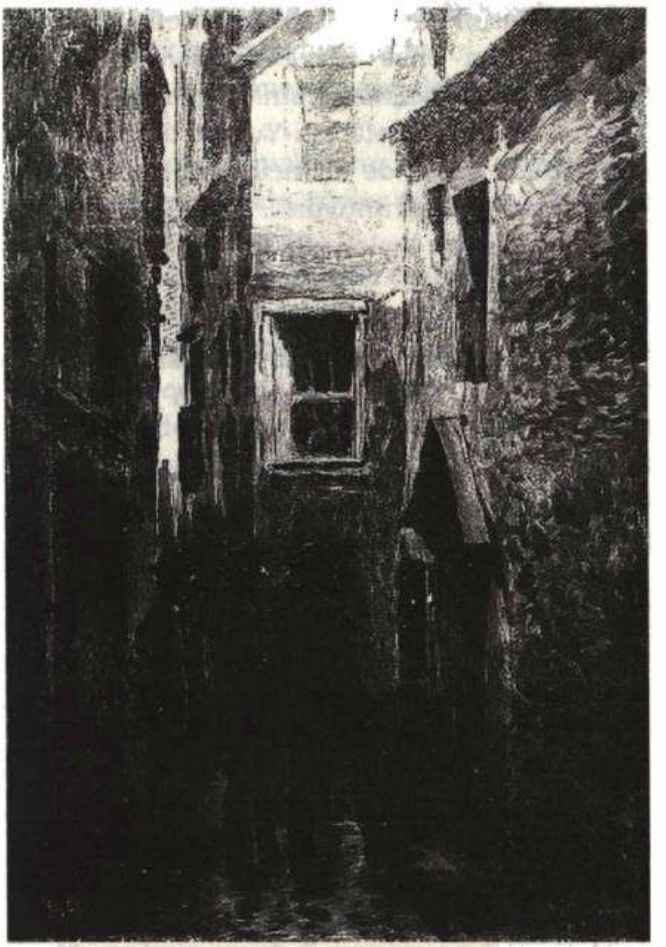
çıkan bu tarihi Canongate Sokağıyla birleşen sokakların çoğu da aynı durumdaydı.

Ertesi gün, yani 26 Haziran günü, yakınlardaki kilisenin çanı sekizi çalarken Kaptan Antifer'le banker Zambuco, yanlarında Juhel olduğu halde adı geçen evin önünde durdular. Bu ilk görüşmede hazır bulunmasında bir fayda görülmediğinden İbni Ömer'in de beraberlerinde gelmesini istememişlerdi. Sonuç olarak, Sauk bu ziyarete katılamadı ve bu iş fazlasıyla canını sıktı. Eğer din adamı gizli enlemi söyleyecek olursa, orada olmadığı için bunu öğrenemeyecek ve üç numaralı adayı bulmak için Saint-Malolu denizciden önce harekete geçemeyecekti.

Mavnacıya gelince, ziyaretçilerin dönüşünü beklerken *Gibb's Royal Oteli*'nde kaldı; Prince's Street'in harikalarını ve Walter Scott heykelinin iddialı zarafetini seyrederek eğlendi. Juhel'se hiç değilse tercüman olarak hizmet etmek için amcasını takip etmek zorundaydı. Ayrıca bu yeni adanın nerede olduğunu ve oyunbaz Paşa'nın bu defa onları Yeni Kıta'nın denizlerine yollayıp yollamayacağını bir an önce öğrenmeye can atıyordu.

Burada şunu da söylememiz gerekir ki bertaraf edildiğini gören Sauk büyük bir öfkeye kapılmış ve her zamanki gibi öfkesini İbni Ömer'e yönelterek ortak vârisler gider gitmez bahtsız noteri ağza alınmayacak bir hakaret ve tehdit sağanağına tutmuştu.

"Evet, senin hatan," diye bağırıyordu Sauk odadaki mobilyaları devirirken, "bu beceriksizliğin yüzünden seni eşek sudan gelinceye kadar pataklamak geliyor içimden."

Kaptan Antifer'le banker Zambuco, yanlarında
Juhel olduğu halde adı geçen evin önünde durdular.

"Efendim, elimden geleni yaptım..."

"Hayır, yapmadın! Bu huysuz denizciyi zorlamalı, seninde görüşmede bulunmanın gerekli, hatta zorunlu olduğunu söylemeliydin; hiç değilse sen orada olurdun... yeni adayla ilgili

öğrendiklerini bana anlatırdın... belki o zaman diğerlerinden önce oraya varmam mümkün olurdu... Allah belanı versin! Planlarım ilk defa Maskat'ta, ikinci defa Ma-Yumba'da başarısızlığa uğradı, şimdi de üçüncü defa başarısızlığa uğrayacak gibi görünüyor!... çünkü sen saman doldurulmuş bir leylek gibi olduğun yerde dikilip duruyorsun..."

"Yalvarırım, efendim..."

"Ben de yemin ederim ki başarısızlığa uğrarsam bütün bu hayal kırıklıklarımın acısını senden çıkarırım!"

Bu azarlama sahnesi böyle devam etti ve o kadar şiddetlendi ki gürültü mavnacının kulağına kadar ulaştı. Mavnacı odanın kapısına kadar gidip kulak kabarttı, öfkesini Mısır dilinde kusuyor olması Sauk açısından bir şanstı. Eğer İbni Ömer'e Fransızca sövüp sayacak olsaydı Gildas Trégomain onun iğrenç planlarını öğrenecek, Nazım'ın maskesini indirecek ve ona hak ettiği gibi davranacaktı.

Her ne kadar durum tam olarak açıklığa kavuşmamış olsa da mavnacı İbni Ömer'in kâtibinden gördüğü şiddetten şaşkınlığa düştü ve genç kaptanın şüphelerinde haklı olduğunu anladı.

Din adamının evinin kapısından girdikten sonra Kaptan Antifer, Zambuco ve Juhel tırabzan görevi gören yağlı bir halata tutunarak sarmal bir ahşap merdiveni tırmanmaya başladılar. Mavnacı biraz kilo vermiş olsa da bu dar ve karanlık merdivenden asla tırmanamazdı.

Ziyaretçiler evin bu tarafında sonuncu kat olan üçüncü katın sahanlığına ulaştılar. Önlerindeki

sivri kemerli girintide, üzerinde Rahip Tyrcomel yazan küçük bir kapı duruyordu...

Kaptan Antifer memnuniyetle içini çekti, sonra kapıyı çaldı.

Cevap veren olmadı. Din adamı evinde değil miydi?... Hangi hakla, söyler misiniz?... Bir adam ona milyonlar getiriyor...

İkinci defa daha kuvvetle çaldı kapıyı.

Bu defa içeriden hafif bir gürültü işitildi; kapı değilse bile Rahip Tyrcomel adının altındaki küçük bir pencere açıldı.

Pencerede bir baş göründü – giydiği şapkadan kolayca tanınan, din adamının başı.

"Ne istiyorsunuz?..." diye sordu Tyrcomel, rahatsız edilmekten hoşlanmadığını belli eden bir ses tonuyla.

"Sizinle birkaç dakika görüşmek istiyoruz," dedi Juhel İngilizce.

"Ne konuda?"

"Önemli bir iş konusunda..."

"Benim işim yok... önemli ya da önemsiz."

"Rahip kapıyı açacak mı, açmayacak mı?" diye bağırdı bu gecikmeye canı sıkılan Kaptan Antifer.

Fakat bunu işiten rahip ona ana diliymiş gibi konuştuğu kendi diliyle cevap verdi:

"Fransız mısınız?..."

"Evet, Fransız'ız..." diye cevap verdi Juhel.

Ve din adamının evine girmelerini kolaylaştıracağı düşüncesiyle ilave etti:

"Dün Tron Church'deki vaazınızı dinleyen Fransızlar..."

"Öğretilerimi kabul etmeyi düşünen Fransızlar mı?..." diye sordu din adamı hevesle.

"Belki, peder..."

"Tam tersine o bizim öğretimizi benimseyecek!" diye mırıldandı Kaptan Antifer. "Ayrıca, istiyorsa kendi payını bize bırakabilir..."

Kapı açıldı ve sözüm ona yeni öğretiyi benimsemiş olan üç ziyaretçi kendilerini Rahip Tyrcomel'in huzurunda buldular.

Esas olarak kuru dere yatağına bakan bir pencerenin aydınlattığı tek göz bir oda. Bir köşede, üzerinde bir ot şilte ve pike bulunan demir bir yatak, diğer köşede üzerinde bazı tuvalet malzemeleri bulunan bir masa. Oturmak için bir tabure. Mobilya olarak, herhalde giysilerini koyduğu kapalı bir dolap. Bir rafta, aralarında kenarları yıpranmış, sırtı süslemeli geleneksel bir İncil'in de olduğu görülen birkaç kitap, bir miktar kâğıt, kalem ve bir yazı takımı vardı. Pencerede perde yoktu. Beyaz badanalı çıplak duvarlar. Başucu masasının üzerinde siperliği çok alçak bir gece lambası. Burası aynı zamanda hem yatak odası hem çalışma odasıydı ve içinde mutlak gerekli olmayan hiçbir şey yoktu. Din adamı yemeklerini dışarıda; öyle pek rağbet edilen bir yer olmadığından emin olabileceğimiz yakınlardaki bir lokantada yiyordu.

Vücuduna oturan uzun siyah redingotunun yakasından beyaz kravatının kenarı görünen, baştan aşağı siyahlar içindeki Rahip Tyrcomel yabancılar girerken şapkasını çıkardı, ama onlara oturmaları için yer göstermedi, zira odada üzerine oturulabilecek yukarıda sözü edilen tabureden başka bir şey yoktu.

Gerçekte milyonlara en çok ihtiyaç duyan bir yer varsa orası içindeki her şey otuz şilin etme-

yecek bu keşiş hücresinden başka bir yer olabilir miydi? ...

Kaptan Antifer'le banker Zambuco bakıştılar. Nereden, nasıl başlayacaklardı? Miras ortaklarının Fransızca konuştuğu andan itibaren Juhel'in aracılığı gerekli olmaktan çıkmış, genç kaptan basit bir seyirci konumuna düşmüştü. Bu onun tercih edeceği bir konumdu zaten, merak duygusuyla bu savaşı seyretmekle yetinecekti. Kazanan kim olacaktı?... Acaba Antifer amcasının kazanacağına dair bahse girebilir miydi?

Başlangıçta Kaptan Antifer hiç aklından geçirmediği kadar çekingenlik hissediyordu. Uzlaşmaz din adamının dünya malıyla ilgili düşüncelerini öğrendikten sonra Rahip Tyrcomel'in Kâmil Paşa'dan gelmiş olması gereken, yeni ve –umalım ki– sonuncu enlemi içeren mektubu gösterinceye kadar kurnazlıkla, zemini yoklayarak ilerlemenin uygun olacağına hükmetti.

Müstakbel enişteşine bu konuda durmadan öğütler veren Zambuco'nun fikriydi bu. Fakat taşkın tabiatlı Kaptan Antifer kendini tutabilecek miydi, içinde bulunduğu ruh halinde en ufak direnişe sinirlenip camı çerçeveyi indirmeyecek miydi?

Fakat her halükârda ilk konuşan Kaptan Antifer olmadı. Üç ziyaretçisi odanın geri tarafında bir grup oluştururken Rahip Tyrcomel vaiz tavrıyla karşılarında duruyordu. Onların kendi rızalarıyla, onun öğretisini kabul etmek için geldiklerinden hiç kuşku duymuyordu, tek düşüncesi prensiplerini daha açık bir şekilde bir kere daha açıklamaktı.

"Kardeşlerim," dedi minnettarlık duygusuyla ellerini birleştirerek, "servetten iğrenmeye ve

dünya malından uzak durmaya sizleri ikna etme yeteneğini bana bahşettiği için her şeyin yaratıcısına şükran duyuyorum..."

Rahibin söze böyle girmesi karşısında iki vârisin yüzü görülmeye değerdi!

"Kardeşlerim," diye devam etti din adamı, "sahip olduğunuz serveti yok ederek..."

"Henüz sahip olmadığımız servet," diye bağırmamak için kendini zor tuttu Juhel'in amcası.

"... zihinleri hayatın maddiliğinin üzerine çıkabilen insanların izleyeceği mükemmel bir örnek olacaksınız..."

Kaptan Antifer ani bir çene hareketiyle çakıl taşını ağzının bir tarafından diğerine yollarken Zambuco ona;

"Bu şarlatana ziyaret sebebimizi açıklamayacak mısın?" diye fısıldadı.

Saint-Malolu denizci cevap niyetine olumlu anlamda kafasını sallarken kendi kendine;

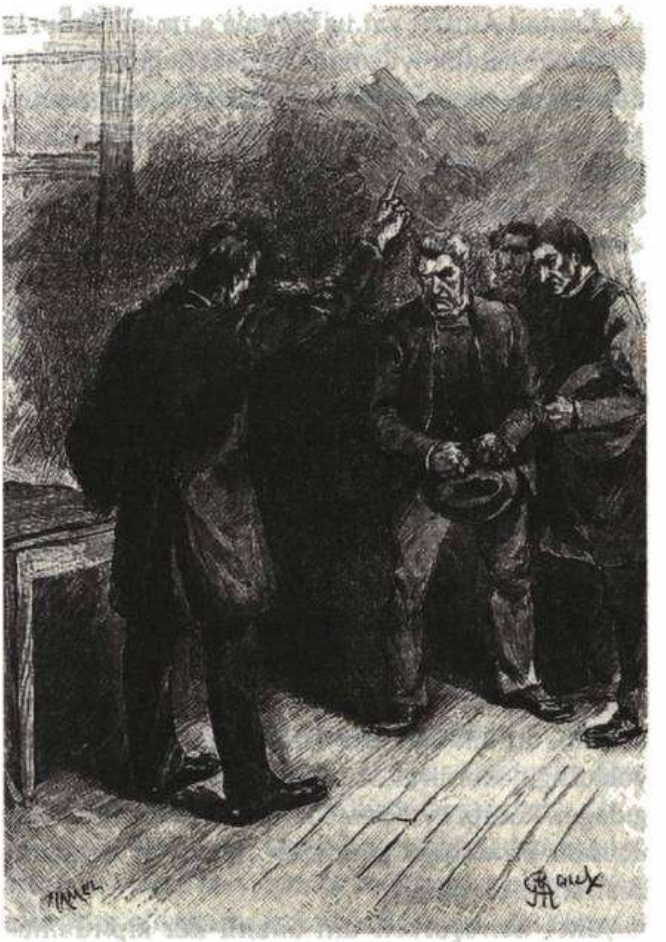
"Elbette bu palavracının dünkü vaazını tekrarlamasına izin vermeyeceğim!" diyordu.

Rahip Tyrcomel o sırada nedamet getiren günahkârları kucaklamak ister gibi kollarını açarak dokunaklı bir sesle;

"İsimlerinizi söyleyin ki kardeşlerim..."

"İsimlerimizi ve kim olduğumuzu size söyleyeceğim, Bay Tyrcomel," diye araya girdi Kaptan Antifer, "ben Kaptan Antifer, Pierre-Servan-Malo, emekli koster kaptanı, –Juhel Antifer, yeğenim, uzun yol kaptanı, –Bay Zambuco, Tunus'ta banker..."

Din adamı bu isimleri kaydetmek için masaya doğru ilerlerken;

"Henüz sahip olmadığınız servet," diye bağırmamak için kendini zor tuttu Juhel'in amcası.

"Şüphesiz geçici servetlerinizi yok etmem için bana getirmiş olmalısınız... milyonları belki..."

"Gerçekten de Bay Tyrcomel, milyonlar söz konusu; payınıza düşeni aldığınızda siz canınızın istediği gibi onu yok etmekte özgürsünüz... ama söz konusu olan biz isek bu başka bir şey..."

Kaptan Antifer yanlış bir yola girmişti. Juhel'le Zambuco rahibin yüz ifadesindeki değişikliği gördüklerinde bunu anladılar; adamın alnı kırışmış, gözleri dönmüş, kocaman açtığı kolları, bir kasanın kapağının kapanması gibi yeniden göğsünün üstüne kapanmıştı.

"Mesele nedir, beyler?" diye sordu rahip bir adım geri çekilerek.

"Mesele mi nedir?..." diye karşılık verdi Kaptan Antifer. "Haydi, Juhel, meseleyi ona sen açıkla, çünkü ben sözlerimi tartamıyorum!"

Ve Juhel hiçbir şeyi atlamadan meseleyi "açıkladı". Kâmil Paşa hakkında bildikleri her şeyi, amcasının babası Thomas Antifer'in ona yaptığı hizmeti, banker Zambuco'yla yapılan sözleşmeyi, vasiyeti yerine getirmekle görevlendirilen İskenderiye noteri İbni Ömer'in Saint-Malo'ya ziyaretini, bir numaralı adanın bulunduğu Umman Körfezine yapılan yolculuğu, ardından iki numaralı adanın bulunduğu Ma-Yumba Koyuna yapılan yolculuğu, iki miras ortağını, Edinburgh'daki saygıdeğer Rahip Tyrcomel'den başka biri olmayan üçüncü bir ortağa gönderen ikinci bir belgenin keşfini bir bir anlattı.

Juhel konuşurken din adamı kılı kıpırdamadan onu dinliyordu; ne gözlerinde bir parıltı yanıp söndü ne bir kası titredi. Mermer ya da bronz bir heykel daha hareketsiz olamazdı. Genç kaptan Rahip Tyrcomel'e Kâmil Paşa'yla herhangi bir ilişkisinin olup olmadığını sorarak anlatısını bitirdiğinde;

"Hayır, olmadı," dedi din adamı.

"Ya babanızın?..."

"Belki."

"Belki bir cevap değil," dedi Juhel, bir tarantula tarafından sokulmuş gibi ortalıkta ha babam dönüp duran amcasını yatıştırarak.

"Vermem gerektiğini düşündüğüm tek cevap bu," diye karşılık verdi sertçe din adamı.

"Israr edin, Bay Juhel, ısrar edin..." dedi banker.

"Mümkün olduğu ölçüde, Bay Zambuco," diye cevap verdi Juhel.

Ve ağzından tek kelime kaçırmamaya kararlı olduğu görülen rahibe hitaben: "Size bir soru sorabilir miyim?" dedi. "Bir tek soru?"

"Cevap vermememe izin verilmediğine göre... evet."

"Babanızın hiç Mısır'da bulunup bulunmadığına dair bir bilginiz var mı?"

"Hayır."

"Fakat Mısır'da değilse bile Suriye'de, daha kesin söyleyelim, Halep'te de olabilir?..."

Unutulmamalıdır ki Kâmil Paşa Kahire'ye dönmeden önce yıllarca bu şehirde yaşamıştı.

Rahip Tyrcomel kısa bir tereddütten sonra babasının Halep'te yaşamış ve Kâmil Paşa'yla karşılaşmış olduğunu kabul etti. Onun da Thomas Antifer ve banker Zambuco gibi Kâmil Paşa'ya hizmette bulunduğundan kuşku duyulamazdı.

"Şimdi sorum şu; babanız Kâmil Paşa'dan bir mektup aldı, değil mi?..." diye devam etti Juhel.

"Evet."

"Bir definenin gömülü olduğu bir adadan söz eden bir mektup?"

"Evet."

"Bu mektupta söz konusu adanın enlem derecesi vardı, değil mi?"

"Evet."

"Günün birinde bununla ilgili olarak Antifer diye biriyle Zambuco diye birinin ziyaretinize geleceğinden söz etmiyor muydu?..."

"Evet."

Din adamının "evet"leri her defasında daha kuvvetle inen çekiç darbeleri gibiydi.

"Pekâlâ," diye devam etti Juhel, "Kaptan Antifer'le banker Zambuco işte karşınızdalar; siz onlara paşanın mektubunu gösterirseniz, orada yazılanları öğrendikten sonra onları ve sizi, üçünüzü ortak vâris tayin eden vasiyetin gereğini yerine getirmek için yola çıkacaklar."

Juhel konuşurken, Kaptan Antifer kendini tutmak için çok büyük bir gayret sarf ediyor, kan başına hücum ettiğinde kıpkırmızı kesiliyor, kan kalbine geri döndüğünde ise sapsarı kesiliyordu.

Din adamı cevap vermeden önce biraz bekledi, sonra dudaklarını ısırarak şöyle dedi:

"Bu definenin bulunduğu adaya gittiğinizde ne yapmak niyetindesiniz?..."

"Kazıp onu çıkaracağız, elbette!" diye bağırdı Kaptan Antifer.

"Peki, onu çıkardığınızda?..."

"Üç paya ayıracağız!"

"Peki, payınızla ne yapacaksınız?..."

"Ne yapmayı uygun görürsek, Bay Rahip!"

Saint-Malolu denizcinin bu talihsiz cevabı rahibin hemen savaş atına binmesine yol açtı.

"Yetti, beyler!" dedi rahip alev saçan gözlerle. Bu zenginlikleri içgüdülerinizi, iştahlarınızı, tut-

kularınızı doyurmak için istiyorsunuz, yani bu dünyadaki eşitsizliği daha da artırmak için..."

"İzin verin!" diye araya girdi Zambuco.

"Hayır... vermem ve sizden şu soruya cevap vermenizi istiyorum: Eğer bu defineyi ele geçirirseniz, onu yok edeceğinize söz verir misiniz?..."

"Herkes kendi mirasıyla neyi uygun buluyorsa onu yapar," diye kaçamaklı bir cevap verdi banker.

Pierre-Servan-Malo patladı.

"Bu söz konusu bile olamaz," diye bağırdı. "Bu definenin değerini biliyor musunuz?"

"Hiç fark etmez!"

"Tam yüz milyon frank... yüz milyon... bunun üçte biri, yani otuz üç milyonu sizin..."

Din adamı omuz silkti.

"Biliyor musunuz, Bay Rahip," diye yeniden söze başladı Kaptan Antifer, "vasiyetin hükümlerini çiğneyerek bu bilgiyi bize vermeyi reddedemezsiniz..."

"Gerçekten mi?"

"Bir insanın yüz milyon frankı çalmaya hakkı olmadığı gibi öyle atıl bırakmaya da hakkı olmadığını biliyor musunuz?"

"Aynı fikirde değilim."

"Şunu da iyi bilin ki bu bilgiyi vermemekte ısrar ederseniz," diye uludu öfkesini artık dizginleyemeyen Kaptan Antifer, "sizi mahkemeye vermekte, sizi dolandırıcı bir mirasçı, bir suçlu olarak nitelemekte bir an bile tereddüt etmeyiz..."

"Bir suçlu olarak!" diye tekrarladı öfkeli olmasına rağmen soğukkanlılığını koruyan din adamı. "Gerçekte, beyler, küstahlığınızın aptallığınızdan

kalır yanı yok! Ölümlü insanlar yüz milyon daha günah işlesinler diye yüz milyonu yeryüzüne dağıtacağıma, bütün öğretimden vazgeçeceğime, *Serbest İskoçya Kilisesi*'nin püriten ve uzlaşmaz cemaatine bu yüz milyonu suratıma fırlatma hakkını vereceğime mi inanıyorsunuz?"

Rahip Tyrcomel'in böyle hararetle konuşurken harikulade olduğunu, büyük olduğunu da söyleyelim. Juhel'in bu coşkulu adamı takdir etmemek elinden gelmezken öfkeden gözü dönmüş amcası onun üzerine atılmak üzereydi.

"Evet mi, hayır mı?" diye haykırdı Kaptan Antifer sıkılı yumruklarıyla din adamına doğru yürürken, "Paşanın mektubunu bize gösterecek misiniz, göstermeyecek misiniz?"

"Hayır."

Kaptan Antifer köpürdü.

"Hayır mı?..." diye tekrarladı.

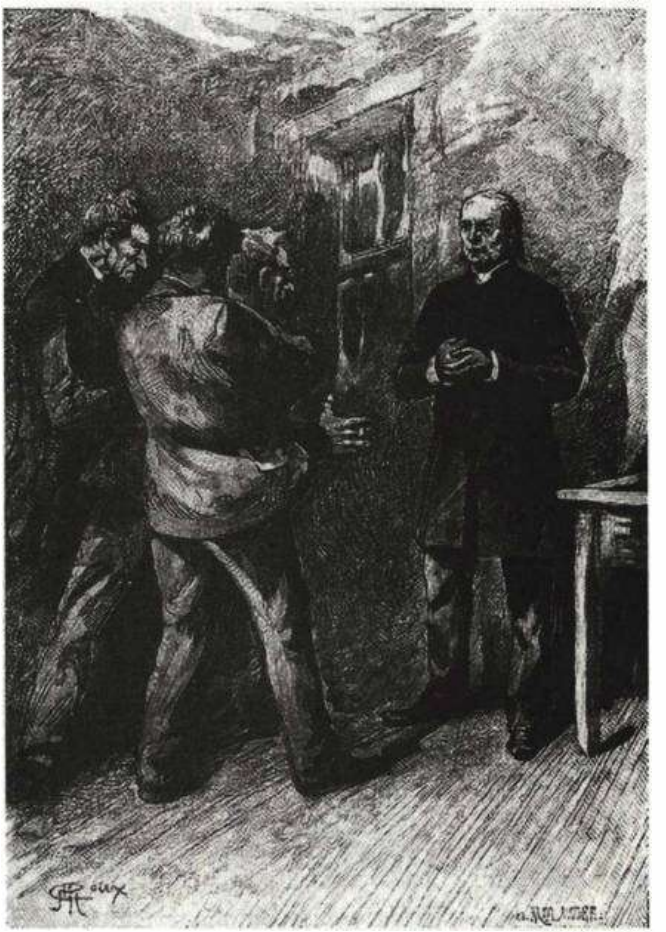
"Hayır."

"Ah! Alçak!... Bu mektubu senden almasını bilirim!"

Juhel amcasının şiddete başvurmasını engellemek için araya girmek zorunda kaldı. Amcası onu şiddetle itti... Telaşsız olduğu kadar kararlı da görünen din adamını boğmak istiyordu... odayı araştırmak istiyordu, dolabı araştırmak, kâğıtların arasına bakmak istiyordu ve araştırmanın çok zaman almayacağını düşünüyordu. Fakat Rahip Tyrcomel'in basit ve kuşkuya yere vermeyen sözü üzerine durmak zorunda kaldı

"Bu mektubu aramak boşuna bir çaba olacaktır..."

"Peki, neden?..." diye sordu banker Zambuco.

"Ah! Alçak!... Bu mektubu senden almasını bilirim!"

"Çünkü mektup artık bende değil."

"Ne yaptınız onu?..."

"Yaktım."

"Ateşe... ateşe atmış onu!" diye bağırdı Kaptan Antifer. "Sefil!... Yüz milyon franklık bir sırrın, artık bulamayacağımız bir sırrın yazılı olduğu mektubu."

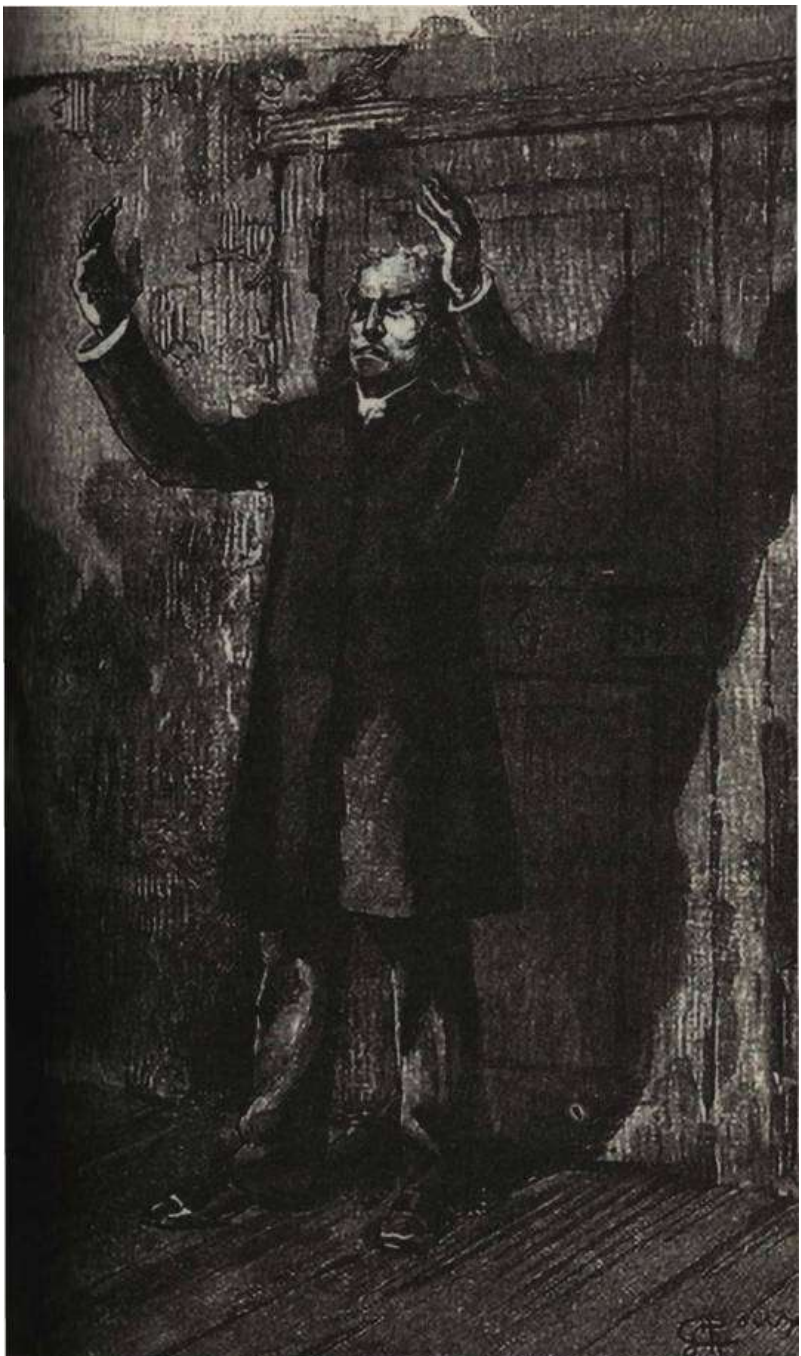
Gerçek tam olarak buydu. Hiç şüphesiz Rahip Tyrcomel şeytana uyup ondan yararlanmaktan –bütün ilkelerine ters düşen böyle bir şeyden– korktuğu için bu mektubu yıllar önce yakmış olmalıydı.

"Şimdi... çıkın!" dedi din adamı ziyaretçilerine kapıyı göstererek.

Kaptan Antifer yıkılmıştı. Belge yok edilmişti... definenin gömülü olduğu adanın yerini bulmak artık imkânsızdı!... Elinden oyuncağı alınmış bir çocuk gibi ağlayan banker Zombuco da aynı durumdaydı...

Juhel iki vârisi önce merdivende, sonra sokakta itelemek zorunda kaldı ve üçü *Gibb's Royal Oteli'nin* yolunu tuttu.

Onların gitmesinden sonra Rahip Tyrcomel kollarını göğe doğru kaldırdı ve yeryüzüne düşmek üzere olan yüz milyonluk günah çığını durdurmak için kendisini seçen Tanrı'ya şükretti!

Rahip Tyrcomel kollarını göğe doğru kaldırdı.

XXIX

Sonunda, bu trajikomik hikâyenin üçüncü kahramanının, başka bir deyişle "hain"i denen karakterin ortadan kaybolduğu görülüyor

Onca heyecan, bela, endişe, sıkıntı, şok, sırasıyla bir umut bir umutsuzluk, bütün bunlar kesinlikle Kaptan Antifer'in dayanabileceği şeyler değildi. Koster kaptanı da olsa insanın fizik ve moral gücünün bir sınırı vardır. Juhel'in fazlasıyla hırpalanan amcasının otele gider gitmez yatağa yatırılması gerekiyordu. Ateşi yükselmişti; yükselmişti – sayıklamasına yol açan ve çok ciddi sonuçlar doğurabilecek bir ateşle alev alev yanıyordu. Korkunç görüntüler hücum ediyordu kafasına! Tam olumlu bir sonuca ulaşacağı anda kesintiye uğrayan bu yolculuk, yeni bir araştırmaya girişmenin gereksizliği, asla yerini bulamayacakları o muazzam define, dünyanın hangi ücra köşesinde olduğu bilinmeyen şu üçüncü ada, şu iğrenç din adamı tarafından yok edilen, yakılan, adanın tam yerinin bulunmasını sağlayacak olan tek belge, bile isteye, canice unutulduğu için işkencenin bile açığa çıkaramayacağı şu enlem!... Evet! Kaptan Antifer'in allak bullak olan zihninin bu son darbeye dayanamayacağından korkulurdu; alelacele çağrılan hekim onun delirmesini hiç de imkânsız görmedi.

Her halükârda ona büyük bir özenle bakıldı. Dostu Gildas Trégomain ile yeğeni Juhel bir an ol-

sun yanından ayrılmadılar, eğer sağlığına kavuştuysa bunu onlara borçluydu.

Juhel otele döner dönmez Rahip Tyrcomel hakkında öğrendiklerini İbni Ömer'e anlatmış, Sauk da onun vasıtasıyla durumdan haberdar olmuştu. Sahte Nazım'ın ne kadar öfkelendiğini tahmin etmek hiç zor değildi. Fakat bu defa öfkesini belli etmedi – hemen her seferinde talihsiz notere yönelttiğini işittiğimiz şiddet hareketlerine başvurmadı. Belki de Kaptan Antifer'in keşfedemediği sırrı elde edip kendi yararına kullanmayı düşünerek öfkesini dizginledi. Bütün çabalarını bu amaca yöneltti ve ne o gün ne de sonraki günlerde otelde göründü.

Mavnacıya gelince, Juhel'in din adamına yaptıkları ziyareti anlatmasından sonra;

"Şimdi meselenin sonunda kapandığı söylenebilir... Sen de aynı fikirde değil misin, evladım?..." dedi.

"Gerçekten de, Bay Trégomain, bana da o inatçı adamı konuşturmanın imkânı yok gibi geliyor..."

"Yine de bu rahibe milyonlar götürülmesi... ve onun da bunu reddetmesi çok tuhaf!"

"Milyonlar götürmek mi?..." dedi genç kaptan başını sallayarak.

"Buna inanmıyor musun, Juhel?... Yanılıyor olabilirsin!..."

"Nasıl da değiştiniz, Bay Trégomain!"

"Deme... elmasların bulunmasından beri! Elbette milyonların üçüncü adada olduğunu söylemiyorum, ama orada olabilir... Ne yazık ki bu din adamı laftan anlamıyor, neticede biz de bu adanın yerini asla öğrenemeyeceğiz!..."

"Aynı fikirde değilim, Bay Trégomain, Ma-Yumba'da bulduğumuz elmaslara rağmen paşanın bize büyük bir oyun oynadığı düşüncesini aklımdan çıkaramıyorum..."

"Her durumda zavallı amcan fena bedel ödeyecek gibi görünüyor, Juhel. Şu saatte acilen yapılması gereken şey onu sağlığına kavuşturmak. Umalım da kafası dayansın! Ona profesyonelce bakalım, ayağa kalktığında, yolculuk yapacak kadar kuvvet kazandığında öyle sanıyorum ki Fransa'ya... eski rahat hayatına dönmeye razı olacaktır..."

"Ah! Bay Trégomain, şimdi Hautes-Salles Sokağındaki evde olsaydı ne güzel olurdu!..."

"Ve sen de bizim tatlı, küçük Énogate'ımızın yanında olsaydın, çocuğum!... Yeri gelmişken, ona yazmayı düşünüyor musun?..."

"Ona hemen bugün yazacağım, Bay Trégomain ve bu defa öyle sanıyorum ki nihayet dönmekte olduğumuzu haber verebilirim!"

Birkaç gün geçti. Hastanın durumu kötüye gitmedi. Çok yükselmiş olan ateşi düşmeye başladı. Ama adamcağızın akıl sağlığına gelince doktor bu konuda o kadar rahat değildi. Aklı pek yerinde olmasa da dostu Trégomain'i, yeğeni Juhel'i, hatta müstakbel kayınbiraderini tanıyordu... Kayınbirader?... Aramızda, cinsi latiften sonsuza kadar bekâr kalma tehlikesiyle karşı karşıya olan biri var idiyse, bu şimdiden ellisine merdiven dayamış olan ve kendisine vaat edilen kocanın ortaya çıkmasını Malta'daki evin kadınlara ayrılmış bölümünde sabırsızlıkla bekleyen Bayan Talisma Zambuco değil miydi?... Halbuki

define yoksa koca da yoktu, çünkü biri diğerinin tamamlayıcısıydı.

Durum böyle olunca ne mavnacı ne de Juhel otelden uzun süre ayrılabiliyordu. Hasta, onları hep yanında istiyordu. Gece gündüz odasında kalıp, onun sızlanmalarını, paylamalarını ve özellikle de korkunç din adamına yönelttiği tehditleri dinlemeleri gerekiyordu. Onu dava etmekten, sulh ceza mahkemesinden, Edinburgh ağır ceza mahkemesine kadar bütün mahkemelere başvurmaktan başka bir laf çıkmıyordu ağzından... Yargıçlar onu konuşturmasını bilirlerdi... bir tek kelimeyle yüz milyon frankı ülkede dolaşıma sokmak mümkünken susmasına izin verilemezdi... İşlediği bu suç nedeniyle en ağır cezaya çarptırılmalıydı, böyle suçlar işleyen biri değilse kim hak ediyordu asılmayı... vs, vs.

Sabahtan akşama kadar Kaptan Antifer susmak nedir bilmiyordu. Daha şiddetli bir kriz ikisinin birden yanında kalmasını gerektirmedikçe Gildas Trégomain ile Juhel sırayla nöbetçi kalıyorlardı. Hasta, yatağından kalkmak, odasından çıkmak, Rahip Tyrcomel'in evine koşup revolveriyle kafasını kırmak istiyordu; onu zapt etmeye mavnacının güçlü kolları ancak yeterli oluyordu.

Mavnacı taş ve mermerden inşa edilmiş bu muhteşem şehri, Edinburgh'u, ziyaret etmeyi çok istemesine rağmen bu arzusuna gem vuruyordu. Daha sonra, dostu iyileşme yoluna girdiğinde ya da en azından sakinleştiğinde bunun acısını çıkaracaktı... İskoç krallarının eski konutu olan Holyrood Sarayını, kraliyet dairelerini, eski haliy-

le korunan, bahtsız kraliçe Marie Stuart'ın yatak odasını görmeye gidecekti... Canongate boyunca yürüyüp bazalt bir kayalığın tepesinde gururla kurulan şatoya çıkacak, İskoçya'nın VI. Jacques'ı ve İngiltere'nin I. Jacques'ı olacak çocuğun dünyaya geldiği küçük odayı görecekti. Batı tarafından bakıldığında deniz seviyesinden iki yüz kırk yedi metre yükseklikte yere uzanmış bir aslana benzeyen "Arthur Seat"e* tırmanacak; Sezarların şehri gibi tepeler üzerine kurulmuş olan şehrin, Edinburgh'un Forth Körfezindeki gerçek limanı olan Leith'e kadar, Fife sahilinin ötesine, Ben Lomond, Ben Ledi, Lammermuir Hills'e kadar, uçsuz bucaksız denize kadar uzanan manzarasını seyredecekti...

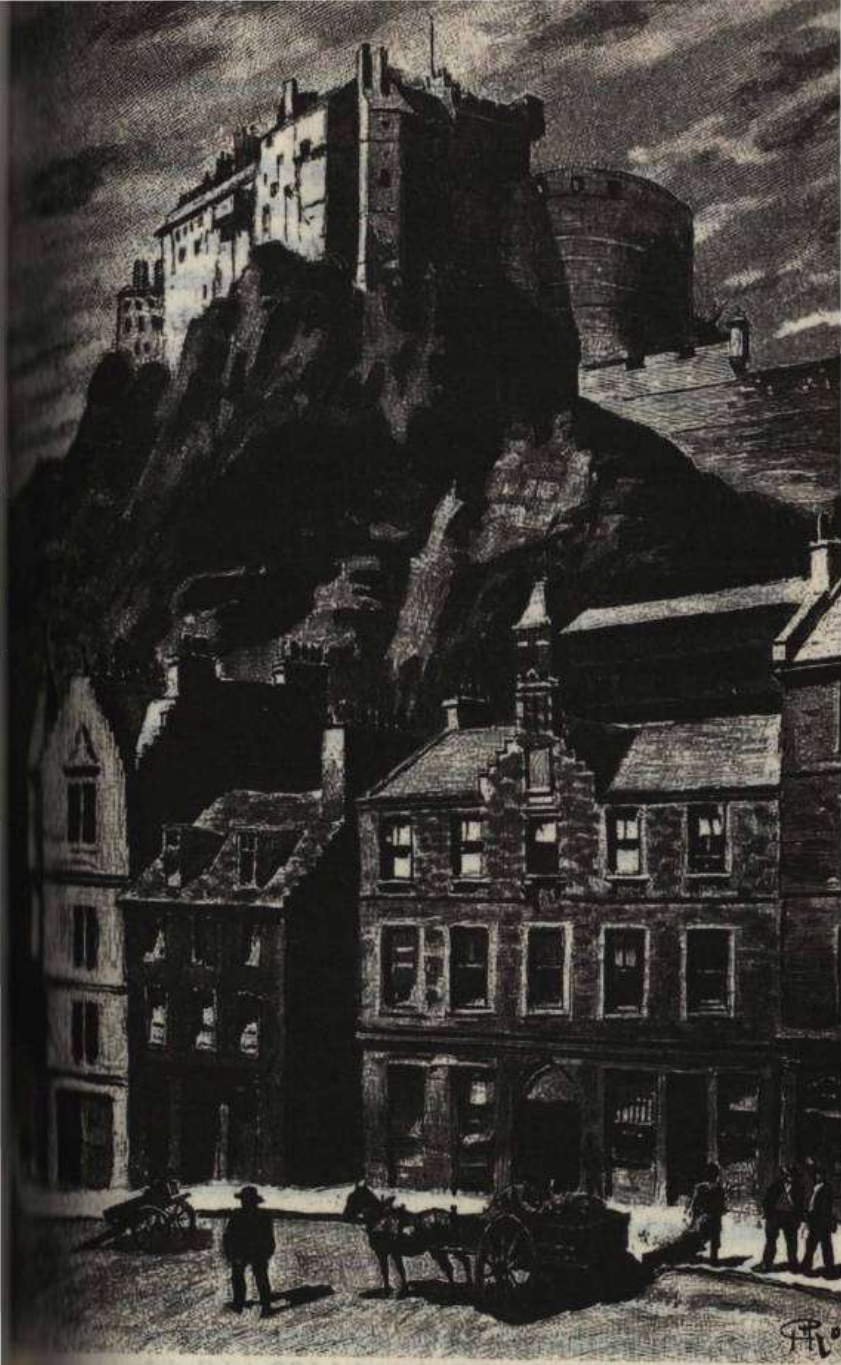
Bir din adamının inatçılığı yüzünden kaybedilen definenin yarattığı üzüntü nedeniyle buyurgan hastasının başucuna çivilenmiş olan mavnacı bunca doğal güzelliği, insan eliyle yaratılmış bunca harikayı ziyaret edemiyordu.

Bu yüzden, büyük İskoç romancının hayalinden doğan elli altı kahramanın işgal etmesini bekleyerek sivri, gotik yükseltileri yaklaşık altmış metreyi bulan ünlü Walter Scott anıtını** otelin yarı açık penceresinden seyretmekle yetiniyordu.

---

* Holyrood Park'ın çoğunu oluşturan tepeler grubu.

** Jose Marti'nin Havana'daki anıtından sonra bir yazar için dikilmiş dünyadaki ikinci büyük anıt olan Walter Scott anıtı, yazarın 1832'de ölümünden sonra açılan bir yarışma sonucunda 1838'de John Morvo tarafından Edinburgh'da inşa edilmiştir. Anıtta yanında köpeği Maida'yla birlikte yazarın heykelinden başka çeşitli romanlarındaki kahramanlarından altmış dördünün heykeli bulunmaktadır.

Edinburgh.

Sonra, Gildas Trégomain güneş tam olarak başkentin meridyenini geçtiği an bayrak direğinden indirilen yaldızlı büyük kürenin öğleden hemen önce gözlemevinin bayrak direğine çekilişini görmek için bakışlarını Prince's Street'e doğru, Calton-Hill'e doğru çeviriyordu.

Ve vakit geçiyordu!

Bu arada ilkin Canongate semtinde, sonra bütün şehirde Rahip Tyrcomel'in zaten büyük olan ününü daha da artıracak nitelikte bir söylenti hızla yayılmaya başlamıştı. Eylemleri öğretisine uyan, ilkelerine bağlı bir adam olarak ünlü vaizin inanılmaz büyük bir mirası reddetmiş olduğu söyleniyordu. İnsanoğlunun açgözlülüğünden kaçırmak istediği milyonlardan, hatta yüzlerce milyondan söz ediliyordu. Belki rahip bu söylentilerin yayılmasını çıkarına uygun buluyor ve bu sırrı saklamak istemiyordu. Gazeteler olayın üzerine atladı ve çok geçmeden şehirde gizemli, kayalık bir adada gömülü olan Kâmil Paşa'nın hazinesinden başka bir şey konuşulmaz oldu. Adanın yerine gelince, Rahip Tyrcomel'in yalanlamadığı gazete haberlerine bakılırsa her ne kadar diğer iki ortak vârisin sahip olduğu bilgi gerekli olsa da bu sadece ona bağlıydı. Bununla birlikte olayın bütün ayrıntıları bilinmiyor, Kaptan Antifer'in adından hiç söz edilmiyordu. Doğal olarak bu gazetelerden bazıları Serbest İskoç Kilisesi mensuplarından birinin bu muhteşem davranışını onaylarken bazıları da onu suçluyordu, çünkü bu milyonlar, Edinburghlu yoksulların –Tanrı biliyor ya sayıları hiç de az değildi– yararına harcandığında bu bahtsız insanların acılarını hafifletebilecek-

ken içinde bulundukları delikte hiç kimseye bir yararı dokunmadan öylece yatıyordu. Fakat Rahip Tyrcomel övgüler gibi suçlamaları da umursamamaya kararlıydı.

Bu açıklamaların ertesi günü Tron Church'te verdiği ilk vaazın ne kadar başarılı olduğunu tahmin etmek hiç zor olmasa gerek. 30 Haziran akşamı dindarlar akın akın kiliseye üşüştüler; üç kat daha büyük olsa bile bu kadar insanın sığmayacağı kilisenin içinde insanlar deyim yerindeyse birbirlerini eziyorlardı; kilisenin karşısındaki yollar bile insan doluydu. Vaiz kürsüde belirdiğinde alkıştan ortalık yıkıldı. İnsan kendini bir tiyatrodaymış gibi, perde kalktığı sırada salonun sanatçıyı heyecanlı "bravo"larla karşıladığı andaymış gibi hissediyordu. Yüz milyon, iki yüz milyon, üç yüz milyon –bir milyara kadar çıkıyordu– işte size bu olağanüstü Tyrcomel'in küçük gördüğü servetin değeri! Ve rahip her zamanki vaazına başlıyor ve çok etkili olan şu cümleyi söylüyordu:

"Bir tek kelimesiyle toprağın bağrından yüzlerce milyon frank çıkartabilecek bir adam var, ama onun ağzından bu kelime çıkmayacak!"

Bu defa ve bu nedenle, Kaptan Antifer ve arkadaşları dinleyiciler arasında değillerdi. Fakat dikkatli bir göz orta sahındaki sütunlardan birinin arkasında kimsenin tanımadığı, en fazla otuz, otuz beş yaşlarında, saçı sakalı siyah, yüz hatları sert, görüntüsü insana güven vermeyen yabancı bir dinleyicinin bulunduğunu görebilirdi. Bu adam Rahip Tyrcomel'in konuştuğu dili anlıyor muydu, bunu söyleyecek durumda de-

ğiliz. Adam gölgeye saklanmış, ayakta, dikkatle vaizi izliyordu. Alev saçan gözlerini bir an olsun vaizden ayırmıyordu.

Bu adam vaazın sonuna kadar bu tavrını sürdürdü ve vaizin son sözleriyle dinleyiciler alkışa başladığında kalabalığı yararak ona doğru yaklaştı. Niyeti kiliseden Canongate'deki evine kadar rahibe eşlik etmek miydi? Giriş kapısının merdivenlerinde kalabalığı dirsekleriyle nasıl itip kaktığına bakılırsa bundan kuşku duyulamazdı.

O akşam Rahip Tyrcomel evine tek başına dönemedi. Küçük bir kalabalık ona eşlik etti. Yukarıda sözü edilen şahıs heyecanlı kalabalığın tezahüratına katılmaksızın rahibin tam arkasındaydı.

Halkın gözdesi hatip evinin önüne vardığında dış merdivenlerden birkaç basamak tırmandı ve yaşa, var ol bağırışlarıyla karşılanan birkaç laf etti kalabalığa. Sonra davetsiz bir misafirin onu takip ettiğinin farkına varmadan karanlık koridora daldı.

Kalabalık, sokakları patırtı gürültüyle doldurarak yavaş yavaş dağıldı.

Rahip Tyrcomel üçüncü kattaki dairesine çıkan dar merdiveni tırmanırken meçhul şahıs bir kedi kadar sessizce peşinden gidiyordu.

Din adamı üçüncü katın sahanlığına ulaştı, odasına girdi ve kapıyı kapattı.

Diğeri sahanlıkta durdu, çok karanlık bir köşeye sinip bekledi.

Neler oluyordu?...

Ertesi gün binadaki kiracılar din adamının her zamanki vakitte, yani gün doğumunda evden

çıkmadığını görerek şaşırdılar. Bütün sabah onu gören kimse olmadı. Ziyaretine gelen birçok kişi kapısını boş yere çaldı.

Bu o kadar kuşkulu göründü ki, öğleden sonra, komşulardan biri bunun polise haber verilmesi gereken bir olay olduğunu düşündü. Polis memurları din adamının evine geldiler, merdiveni çıktılar, kapıyı çaldılar ve cevap veren olmayınca polise has güçlü bir omuz darbesiyle kapıyı açtılar.

Manzara korkunçtu! Kapı belli ki maymuncukla açılmış... odaya girilmiş... köşe bucak her taraf didik didik edilmişti... Elbise dolabı açılıp içindeki giysiler yere atılmıştı... Masa ters çevrilmişti... Lamba bir köşede yatıyordu... Kitaplar ve kâğıtlar zemine saçılmıştı... Ve şiltesi parçalanmış, yorganı yırtılmış yatağın yanında el ve ayakları sıkı sıkıya bağlanmış, ağzı nefes alamayacağı şekilde tıkaçla kapatılmış Rahip Tyrcomel bulunuyordu...

Hemen yardımına koştular. Ağız tıkacı yüzünden zor nefes alıp veriyordu... Bilincini tamamen kaybetmişti... Ne zamandan beri acaba?... Bunu ancak o söyleyebilirdi, kendine gelirse tabii...

Vücudunu kuvvetle ovuşturmaya giriştiler, giysilerini çıkarma gereğini duymadılar, çünkü zaten neredeyse çıplaktı, gömleği yırtılmıştı, göğsü ve omuzları açıktı.

Rahibin gövdesini kurallara uygun olarak ovuşturmakta olan polis memuru şaşkınlıkla bir çığlık atmaktan kendini alamadı. Rahip Tyrcomel'in sol omzunun üzerinde bazı rakamlar ve harfler mi yazılıydı ne!

El ve ayakları sıkı sıkıya bağlanmış, ağzı nefes alamayacağı şekilde tıkaçla kapatılmış Rahip Tyrcomel.

Gerçekten de rahibin beyaz teni üzerinde koyu renkli harflerle yapılmış, gayet okunaklı bir dövme göze çarpıyordu. Şöyleydi bu yazı:

77° 19′ K

Bunun onca aranan enlem olduğu anlaşılıyordu. Belli ki din adamının babası kaybetme korkusuyla o zamanlar genç olan oğlunun omzuna bir not defterine yazar gibi yazmıştı... Bir not defteri kaybolabilir, ama omuz öyle mi?... İşte böylece Rahip Tyrcomel, Kâmil Paşa'nın babasına yazdığı mektubu gerçekten yakmış olmasına rağmen, merak edip bir ayna yardımıyla okumaya bile kalkışmadığı bu yazıyı tuhaf bir şekilde korumuştu.

Fakat din adamı uyurken odasına giren hırsız bunu mutlaka okumuş olmalıydı.., Rahip elbise dolabını karıştıran, kâğıtlarına bakan bu sefili yakalamış... boşuna onunla mücadele etmeye çalışmıştı... Haydut onu bağlayıp ağzına bir tıkaç soktuktan sonra yarı baygın vaziyette bırakarak kaçmıştı...

Alelacele çağrılan bir doktorun tedavisiyle hayata dönen Rahip Tyrcomel'in ağzından öğrenilen ayrıntılar böyleydi. Rahip olup bitenleri anlattı... ona göre bu saldırının tek amacı milyonları barındıran adayla ilgili vermeyi reddettiği sırrı zorla ağzından almaktı...

Hayduda gelince, boğuşurken yüzünü gördüğü için tam bir eşkâlini verebilirdi. Rahip bu arada Kâmil Paşa'nın mirasıyla ilgili olarak Edinburgh'a gelmiş olan iki Fransız'la bir Maltalının kendisine yaptığı ziyaretten de bahsetti.

Derhal soruşturmaya başlayan polis memuru için bu bir veriydi. İki saat sonra polis söz konusu yabancıların birkaç günden beri *Gibb's Royal Oteli*'nde kaldıklarını öğrenmiş bulunuyordu.

Doğrusunu söylemek gerekirse, Kaptan Antifer'in, banker Zambuco'nun, Gildas Trégomain'in,

Juhel'in ve İbni Ömer'in suçun işlendiği saatlerde başka yerde oldukları hususunda yalanlanamaz kanıtlar ileri sürebilmeleri haklarında hayırlı oldu. Saint-Malolu denizci hiç yatağından çıkmamış, genç kaptanla mavnacı hiç odalarından ayrılmamışlar, banker Zambuco ile İbni Ömer otelden dışarı adım atmamışlardı. Ayrıca içlerinden hiçbiri din adamının verdiği eşkâle uymuyordu.

Böylece definecilerimiz tutuklanmadı; Birleşik Krallık hapishanelerinin bedava yatacak yer ve yiyecek verdiği konuklarını serbest bırakmakta ne kadar gönülsüz olduklarını bildiğimizden bunun onlar açısından büyük bir şans olduğunu söyleyebiliriz.

Peki, ya Sauk?...

Bu saldırıyı yapan Sauk'tu... Bunu Tyrcomel'in sırrını öğrenmek için yapmıştı... Ve şimdi din adamının omzundan okuduğu rakamlar sayesinde duruma hâkim olmuştu. Ma-Yumba'daki adada bulunan notta belirtilen boylamı da bildiğinden üçüncü adanın yerini belirleyecek olan bilgilerin tamamına sahip bulunuyordu.

Bahtsız Antifer! Zincirlik deliye dönüşmesi için bir bu son darbe eksikti!

Gerçekten, gazetelerde yer alan eşkâle göre Rahip Tyrcomel'e saldıran kişinin İbni Ömer'in kâtibi Nazım olduğundan Kaptan Antifer'in, Zambuco'nun, Gildas Trégomain'in ve Juhel'in hiç kuşkusu kalmadı. Ayrıca, onun ortadan kaybolduğunu da öğrendiklerinde şu sonuçları çıkardılar: 1) dövmede yazılan rakamları öğrenmişti, 2) defineyi ele geçirmek için yeni adaya gitmek üzere yola çıkmıştı.

Hepsinin içinde en az şaşıranlar Nazım'dan şüphelendiğini bildiğimiz Juhel, sonra da şüphelerini paylaştığı Gildas Trégomain'di. Kaptan Antifer'le Zambuco'nun zirvesine ulaşan öfkelerine gelince noterin şahsında kendine bir çıkış bulmuştu.

Sauk'un suçluluğundan hiç mi hiç kuşku duymayan biri varsa o da doğal olarak İbni Ömer'di. Ta başından beri niyetinden haberdar olduğuna ve onun hiçbir şey karşısında geri adım atmayan – suç işlemekten bile çekinmeyen biri olduğunu bildiğine göre bundan nasıl kuşku duyabilirdi ki?

Bu defa noter daha öncekilerden daha fazla aşağılanmaya katlanmak zorunda kaldı. Kaptan Antifer'in emriyle Juhel noteri bulup hastanın odasına getirdi. Hasta! Hasta olabilirdi, ancak Kaptan Antifer böyle bir durumda hasta kalmaya devam edecek bir adam mıydı? Hem sonra Kaptan Antifer doktorun da dediği gibi safra rahatsızlığı çekiyordu! Safrasını boşaltmak ve bunun sonucu olarak da iyileşmek için iyi bir fırsat çıkmıştı işte!

İbni Ömer adlı bu sefile nasıl davranıldığını uzun uzadıya anlatmak istemiyoruz. Her şeyden önce din adamına yapılan saldırının... hırsızlığın –evet, sefil İbni Ömer! Hırsızlığın– Nazım'ın işi mi olduğunu söylemekle başlaması istendi. Peki, nasıl oluyor da bu noter bozuntusu böyle bir adamı kendisine başkâtip yapıyordu?... Vasiyetnamenin hükümlerini yerine getirmekle nasıl bir adamı görevlendirmişlerdi böyle?... Böyle bir alçağı, böyle bir serseriyi, böyle aşağılık bir adamı Kaptan Antifer'le arkadaşlarının huzuruna çıkarmaktan

hiç mi korkmamıştı?... Şimdi de bu haydut... evet, bu haydut kaçmıştı... üç numaralı adanın yerini biliyordu... Kâmil Paşa'nın milyonlarını ele geçirecekti... o zaman da bu adamı yakalamak mümkün olmayacaktı!... Güvenlik ve dokunulmazlık sağlamak için bol bol parası olan Mısır kökenli bir haydudun peşinde koş dur, işin yoksa!

"Ah, Sauk! Ah, Sauk!"

Bu isim, bunalmış, şaşkına dönmüş noterin ağzından kaçtı... Juhel'in tüm kuşkuları böylece doğrulanmış oldu. Nazım, Nazım değildi... Kâmil Paşa'nın ortak vârisler lehine mirasından yoksun bıraktığı Murad'ın oğlu Sauk'du...

"Ne... Sauk muydu o?" diye haykırdı Juhel.

İbni Ömer ağzından kaçırdığı bu isimden geri dönmeye çalıştı... Yüz ifadesi, korkusu, şaşkınlığı Juhel'in yanılmadığını gösteriyordu.

"Sauk!" diye tekrarladı yatağından fırlayıp çıkan Kaptan Antifer.

Bu iğrenç ismi telaffuz etmeye çalışırken ağzındaki çakıl taşı bir mermi gibi fırlayıp noterin göğsüne isabet etti.

Bu mermi onu yere sermediyse de müthiş bir tekme –Mısır'da olsun dünyada olsun hiçbir noterin böğrüne yemediği kadar müthiş bir tekme– onu sırtüstü yere serdi. İbni Ömer âdeta yere yapışıp kaldı.

Demek ki Nazım, her yola başvurarak hazineyi ele geçirmeye yemin etmiş olan ve Kaptan Antifer'in işe burnunu sokmasından çekindiği Sauk'un ta kendisiydi!...

Bundan başka, bir koster kaptanının repertuarını oluşturan bütün küfürleri yağdırdıktan sonra

Kaptan Antifer gerçek bir rahatlama hissetti ve İbni Ömer gidip odasına kapanmak için omuzları düşük vaziyette süklüm püklüm odadan çıktığında kendini daha da iyi hissetti. Şunu da hemen söylemeliyiz ki onu neyin ayağa kaldırdığı birkaç gün sonra şehir gazetelerinden birinde haber oldu.

Muhabirlerin ve röportörlerin nelere kadir olduğunu biliyoruz!... İtiraf edelim ki her şeye. O dönemde gazeteler kamusal ve özel meselelere öyle coşkuyla ve kavrayışla müdahale ediyorlardı ki bu basını dördüncü kuvvet haline getirmişti.

Bunlardan biri büyük bir ustalıkla Rahip Tyrcomel'in babasının oğlunun sol omzuna yaptırdığı dövme hakkında bilgi edinmişti. Bu dövmenin gazetede yayımlanan tıpkıbasımı günlük tirajını o gün on binden yüz bine çıkarttı.

Sonra İskoçya, sonra Büyük Britanya, sonra Birleşik Krallık, sonra Avrupa, sonra bütün dünya herkesin dilindeki üçüncü adanın enlemini öğrendi: Yetmiş yedi derece, on dokuz dakika kuzey.

Gerçekte bu bilgi, meraklıları tatmin etmeye yeterli değildi ve herkesin "define problemi" dediği bu problemi hiç kimse çözemezdi, çünkü çözüm için gerekli diğer unsura –adanın boylamı bilgisine– sahip değillerdi.

Fakat o, yani Kaptan Antifer –Sauk gibi– bu bilgiye sahipti ve Juhel söz konusu gazeteyi getirdiğinde, gazetedeki resme göz atar atmaz üzerindeki örtüleri atarak yatağından fırladı... iyileşmişti... Collège Royal cerrahlarının ya da Edinburgh Üniversitesi doktorlarının hiçbir hastayı iyileştiremeyeceği kadar iyileşmişti!

Banker Zambuco, Gildas Trégomain ve genç kaptan boş yere Kaptan Antifer'i zapt etmek için güçlerini birleştirdiler. Bu iyileşmeyi ancak ateşli bir dinsel inancın sağlayabileceği söylenebilirdi... Altın tanrısına inanç neden böyle bir mucizeyi gerçekleştirmesin?

"Juhel, bir atlas satın aldın mı?..."

"Evet, amca."

"Ma-Yumba Koyunda bulduğumuz belge üçüncü adanın boylamını on beş derece on bir dakika olarak veriyordu değil mi?..."

"Evet, amca."

"Din adamının omzundaki dövmede yazılı enlem de yetmiş yedi derece on dokuz dakika kuzey?"

"Evet, amca."

"Pekâlâ... bak bakalım, üç numaralı ada neredeymiş?"

Juhel gidip atlası aldı, kuzey denizlerinin haritasını açtı, bir pergel yardımıyla bildirilen paralelle meridyeni kesiştirdi:

"Spitzberg,* ana adanın güney ucu."

Spitzberg?... Demek Kâmil Paşa elmaslarını, değerli taşlarını ve altınlarını gömmek için kuzey denizlerindeki bu toprağı seçmişti... tabii orada başka bir not bulmazlarsa...

"Haydin, hemen bugün yola çıkıyoruz," diye haykırdı Kaptan Antifer, "kalkmak üzere bir gemi bulursak!"

"Amca..." dedi Juhel.

"O sefil Sauk'un oraya bizden önce varmasına izin veremeyiz!..."

---

* Spitsbergen.

"Haklısın, dostum," dedi mavnacı.

"Davranın!" diye tekrarladı Pierre-Servan-Malo buyurgan bir tavırla.

Sonra ilave etti:

"Mademki Kâmil Paşa definenin gömülü olduğu yerden çıkarılması sırasında hazır bulunmasını istiyor, şu aptal notere de haber verin!"

Banker Zambuco tarafından da desteklenen Kaptan Antifer'in iradesine boyun eğmekten başka yapacak bir şey yoktu.

"Buna da şükür," dedi genç kaptan, "bu şakacı paşa bizi yerkürenin karşı tarafına da gönderebilirdi!"

XXX

Kaptan Antifer, Kâmil Paşa monogramıyla imzalı yeni bir belge buluyor

Kaptan Antifer'le dört arkadaşının –İbni Ömer dâhil– Batı Norveç'in başlıca limanlarından biri olan Bergen'e gitmekten başka yapacakları bir şey yoktu...

Çabucak karar verilmiş ve uygulamaya geçilmişti. Nazım, başka bir deyişle Sauk, dört beş gün önde olduğuna göre kaybedecek bir saat bile yoktu. Edinburgh Gözlemevinin öğlen vaktini gösteren küresi henüz aşağı inmemişken tramvay beş yolcumuzu Leith'e bırakıyordu. Orada Spitzberg'de sona erecek olan bir yolculuğun başlangıç noktası olan Bergen'e kalkmak üzere hazır bekleyen bir vapur bulmayı umuyorlardı.

Edinburgh'dan bu limana kadar aşağı yukarı dört yüz mil kadardı. Buradan, yazın Kuzey Burnuna turist taşıyan vapura binerek Norveç'in en kuzeyindeki liman olan Hammerfest'e kolayca gidebilirlerdi.

Bergen'den Hammerfest'e kadar olan mesafe sekiz yüz milden fazla değildi; Rahip Tyrcomel'in omzuna enlemi yazılmış olan Spitzberg'in güney ucuna kadar olan mesafeyse altı yüz mil. Bu son etabı aşmak için dalgalara dayanıklı bir gemi kiralamak gerekecekti. Ama yılın bu döneminde

Arktik Okyanusu civarında kötü havadan korkmak için henüz bir neden yoktu.

Geriye sadece para sorunu kalıyordu. Bu üçüncü araştırma gezisi kesinlikle çok pahalı olacaktı, özellikle de Hammerfest ile Spitzberg arasındaki güzergâh, çünkü bir gemi kiralanması gerekiyordu. Saint-Malo'dan yola çıkalı yapılan onca masraf yüzünden Gildas Trégomain'in kesesi boşalmaya başlamıştı. Neyse ki bankerin imzası altın değerindeydi. Talihin kayırdığı, elini Avrupa'daki her kasanın içine daldırabilecek böyle insanlar vardır. Zambuco bunlardan biriydi. Kredisini miras ortağının emrine verdi. Enişte-bacanak daha sonra hesaplaşacaklardı. Define, define yoksa sahip oldukları elmas, aralarındaki hesabı kapatmaya yetmez miydi?

Edinburgh'dan ayrılmadan önce banker çok iyi karşılandığı İskoçya Bankası'na hayli verimli bir ziyarette bulundu. Böylece keselerini dolduran yolcularımız gerekirse dünyanın öbür ucuna kadar gidebilirlerdi. Gidişata bakılırsa gitmeyeceklerini kim söyleyebilirdi!

Forth Körfezine bir buçuk mil uzaklıktaki Leith'de her zaman çok sayıda gemi bulunurdu. Bunlar arasında Norveç kıyılarına gitmek üzere olan bir tanesine rastlayamazlar mıydı?

Bir tane vardı. Bu defa şans Pierre-Servan Malo'nun yüzüne gülüyor gibiydi.

Söz konusu gemi o gün demir almayacaksa bile mutlaka ertesi gün alacaktı. *Viken* adlı bu vapur iyi para ödenmesi koşuluyla Bergen'e yolcu almakta bir sakınca görmeyen sıradan bir ticari gemiydi. Otuz altı saat beklemek zorunluluğu doğ-

du, bu süre zarfında Juhel'in amcasının içi içini yedi. Gildas Trégomain'le Juhel'in Edinburgh'da dolaşmasına bile izin vermedi – bu, paşanın milyonlarına karşı iştah duymaya başlayan mavnacımızın fazlasıyla üzülmesine neden oldu.

Nihayet 7 Temmuz sabahı *Viken* Kaptan Antifer'i ve körfezin içinde bir mil kadar uzanan mendireği geçer geçmez ilk dalga darbesiyle içlerinden biri –kim olduğunu tahmin etmek zor olmasa gerek– yatağa serilen arkadaşlarını da alarak rıhtımdan ayrıldı.

Kısacası, iki gün sonra hiç de fena geçmeyen bir yolculuğun ardından vapur Norveç'in dağlık kıyılarını gördü ve ikindi vakti üç sularında Bergen Körfezine girdi.

Juhel, doğal olarak Edinburgh'dan ayrılmadan önce, *Portalègre*'nin Ma-Yumba Koyunda batmasıyla yitirilen kitapların ve aletlerin yerine bir sekstant, bir kronometre ve denizcilik almanağı satın almıştı.

Açık ki Spitzberg'e gitmek için Leith'den bir gemi kiralayabilselerdi bayağı zaman kazanırlardı, fakat böyle bir fırsat çıkmadı.

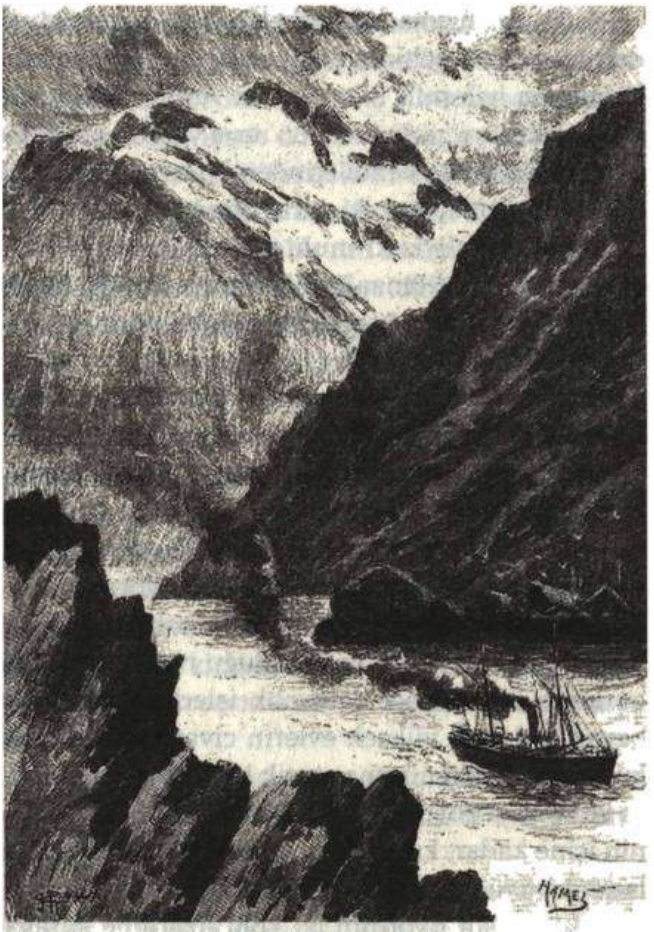
Bununla birlikte kafası hiç olmadığı kadar Sauk'un imgesiyle dolu olan Kaptan Antifer'in sabrı bu limanda çok çetin bir sınavdan geçmedi. Kuzey Burnuna sefer yapan posta vapurunun ertesi gün gelmesi bekleniyordu. Ancak bu otuz altı saat banker Zambuco gibi ona da aşırı uzun geldi. Ne biri ne diğeri *Hôtel de Scandinavie*'deki odalarından çıkıyordu. Zaten, yağmur yağıyordu, dağlarla çevrili kocaman bir çanağı andıran Bergen'de yağmur hiç durmuyor gibiydi. Bergenliler buna alışkındı.

Yağmur, mavnacıyla Juhel'in boş zamanlarından yararlanıp şehirde dolaşmalarını engellemedi. Tamamen iyileşmiş olan Kaptan Antifer onları yanında kalmaya zorlamadı. Bu neye yarardı ki? Defineye giden yolda kendilerinden önde olan şu sefil Sauk'a sövüp saymak iki miras ortağına yetiyordu...

Kabul etmeliyiz ki muhteşem Edinburgh'u ziyaret etmemek Hansa Birliği'nin en önemli kentlerinden biri olan Bergen'in sokaklarında gezinmekle telafi edilemezdi.

Bergen muazzam bir balık pazarından daha ilginç değildi. Gildas Trégomain hayatında hiç bu kadar çok ringa balığı fıçısını, Lofoten Adalarında yakalanmış bu kadar çok morina balığını, Norveç'te hatırı sayılır miktarda tüketilen bu kadar somon balığı stokunu bir arada görmemişti. Bu yüzden karakteristik bir balık kokusu sadece birkaç yüz şalupanın bağlı olduğu rıhtımın, sadece mide bulandırıcı balıkçılık işlerinin yapıldığı beyaz badanalı yüksek evlerin civarına değil, şık kuyumcu dükkânlarına, antik halı, beyaz ayı postu ve boz ayı postu satan dükkânlara, hatta müzenin içine kadar, kıyılarında şirin kır evlerinin sıralandığı büyük tatlı su gölünden dar bir toprak parçasıyla ayrılan fiyordun iki kolu üzerinde şuraya buraya serpiştirilmiş villalara kadar yayılıyordu.

Kısacası, posta vapuru 11 Temmuz günü sabahın ilk saatlerinde Bergen'e geldiğinde Gildas Trégomain ile Juhel şehri ve civarını yeterince arşınlamış bulunuyorlardı. Posta vapuru saat onda, Kuzey Burnunda gece yarısı güneşini ufukta görmek isteyen turistlerden oluşan yüküyle yeniden yelken açtı.

Posta vapuru.

Bu gece yarısı güneşi, Kaptan Antifer'in, banker Zambuco'nun ve kamarasındaki ranzasında içi boşaltılmış bir morina balığı gibi yatan İbni Ömer'in hiç ilgisini çekmeyen bir doğa olayıydı.

Bununla birlikte *Viken*'in, derin fiyortları, kimileri deniz seviyesine kadar inen parlak buzulları, arka planda zirveleri kuzeyin sisleri içinde kay-

bolmuş tepeleriyle Norveç kıyılarını takip ettiği yolculuk gayet keyifli geçiyordu.

Kaptan Antifer'i en çok kızdıran şey posta vapurunun ikide bir turistlerin merakını gidermek için durmasıydı; uğradıkları iskeleler gezi rehberinde tavsiye edilen yerlerdi. Sauk'un kendilerinden günlerce ileride olduğu düşüncesi Kaptan Antifer'in öfkesinin dinmesine izin vermiyor; bu da ona yaklaşanlar için kesinlikle hoş olmayan sonuçlar doğuruyordu. Gildas Trégomain ile Juhel'in uyarıları işe yaramıyordu, Saint-Malolu denizci sövüp saymalarına bir son veriyorsa bu ancak huzuru bozmaya devam etmesi halinde vapur kaptanının onu derhal gemiden indirmekle tehdit etmesi sayesinde oluyordu.

Böylece, Kaptan Antifer Saint-Olaf'ın* Bergen'den önemli olmamakla beraber belki daha ilginç olan eski şehri Drontheim'de** istemeye istemeye durmak zorunda kaldı.

Kaptan Antifer ile Zambuco'nun gemiden inmeyi reddetmesinde şaşılacak bir şey yok. Gildas Trégomain ve Juhel'e gelince, onlar boş zamanlarından yararlanarak hemen şehri keşfetmeye çıktılar.

Drontheim'de turistlerin gözleri bayram ettiyse de aynı şeyi ayakları için söylemek mümkün değildi. Sanırsınız sokaklar şişe kırıklarıyla döşenmişti; taşlar o kadar sivriydi.

"Ayakkabıcılar bu ülkede herhalde kısa sürede zengin oluyorlardır," dedi, tabanlarını boş yere korumaya çalışan mavnacı haklı olarak.

---

* Norveç'in 1015'ten 1028'e kadar kralı.

** Trondheim.

İki dost doğru dürüst bir zemini, egemenlerin Stockholm'de taç giydiklerinde İsveç kralı oldukları gibi, Drontheim'de taç giyince Norveç kralı olduğu katedralin kemerleri altında bulabildiler ancak. Juhel bu romano-gotik mimari eserinin ciddi bir onarım gerektiriyor olsa da büyük bir tarihsel değeri olduğunu fark etti.

Dikkatle katedrali gezdikten sonra, onu çevreleyen büyük mezarlığı dolaştıktan sonra, iskele görevi gören uzun kazıklar arasından geçerek şehri sulayan ve gelgite bağlı olarak suları artan ya da azalan geniş Nid'in kıyısını takip ederek aşağı doğru indikten sonra, Bergen'dekileri aratmayan Drontheim balık pazarlarının elbette ki aşırı tuzlu kokularını ciğerlerine çektikten sonra, neredeyse sadece İngiltere'den gönderilen ürünleri satan sebze halini gezdikten sonra, Nid'in karşı kıyısında yer alan ve eski bir kalenin egemen olduğu kenar mahalleyi gezdikten sonra Gildas Trégomain ile Juhel yorgun argın gemiye döndüler. Énogate'a yazılan ve altına mavnacının iri eliyle, kocaman harflerle sevimli bir not düşülen mektup Saint-Malo'ya gitmek üzere aynı akşam postaya verildi.

Ertesi gün, *Viken* şafakta birkaç yeni yolcuyla yelken açıp kuzeye doğru yolculuğuna devam etti. Sürekli mola verilmesi, sürekli şu ya da bu limana uğranılması Kaptan Antifer'i çileden çıkarıyordu! Güverteye gerilen bir telle temsil edilen Kuzey Kutup Dairesinin* aşılması sırasında Gildas Trégomain bu geleneksel törene keyifle katılırken

* 66° 33′ 39″ Kuzey meridyeni.

o, telin üzerinden atlamayı reddetti. Vapur kuzeye doğru yol alırken suların kulakları sağır eden bir uğultuyla devasa bir anafor oluşturduğu ünlü Maelström'ün uzağından geçti. Sonra, Norveçli balıkçıların çok sık uğradığı takımada olan Lotofen Adaları batıda göründü ve *Viken* ayın 17'sinde Tromsö limanında demir attı.

Denebilir ki bu yolculuk boyunca her yirmi dört saatte on altı saat yağmur yağdı, ancak "yağmur" kelimesi bu tufanı anlatmakta çok yetersiz kalır. Bununla birlikte bu sağanaklar yolcularımızın pek fazla canını sıkmadı. Bu, hava sıcaklığının nispeten yüksek olduğunu gösteriyordu. Yetmiş yedinci kuzey paraleline ulaşmak isteyenlerin asıl korkmaları gereken şey Spitzberg'e yaklaşmalarını zorlaştıracak, hatta imkânsız hale getirecek olan kutup soğuklarının aniden bastırmasıydı. Yılın bu döneminde, temmuzda, bu kadar kuzeye yapılacak bir yolculuk için geç kalınmış olduğu söylenebilirdi. Deniz, sıcaklığın ansızın düşmesiyle bir anda donabilirdi. Kaptan Antifer ilk buzların güneye doğru sürüklenmeye başlamasına kadar Hammerfest'te kalırsa bir balıkçı teknesiyle kuzeye doğru gitmeye kalkışmak ihtiyatsızlık olmaz mıydı?

Bu Juhel'in de kaygılarından ve en ciddi korkularından biriydi.

"Ya deniz birden donarsa?..." diye ona sordu bir gün Gildas Trégomain.

"Deniz donarsa, amcam gelecek mevsimi bekleyerek bütün kışı Kuzey Burnunda geçirebilir."

"Ee, çocuğum, milyonlardan da vazgeçilemez ki!..." diye karşılık verdi mavnacı.

Hiç kuşku yok ki Rance'ın eski mavna reisi milyonlardan geçemiyordu! Ne bekliyordunuz ki! Ma-Yumba'da bulunan elmaslar aklından çıkmıyordu!

Fakat Loango'nun güneşi altında kavrulduktan sonra Norveç'in buzulları arasında donmaya mı gelmişlerdi!... Tanrı'nın cezası Paşa!... Ne demeye hazinesini böyle yaklaşılamayacak bir bölgeye gömmeyi düşünmüş ki!

Viken, yolcuların ilk defa Laponya'nın yerli halkıyla temas kurduğu Tromsö'de sadece birkaç saat kaldı. Sonra, 21 Temmuz sabahı dar Hammerfest fiyorduna girdi.

Kaptan Antifer, banker Zambuco, Gildas Trégomain, Juhel ve kurutulmuş bir balığa dönmüş olan İbni Ömer burada karaya çıktılar. Ertesi gün *Viken* turistleri Norveç'in en kuzey noktası olan Kuzey Burnuna götürecekti.

Pierre-Servan-Malo'nun Kuzey Burnunu merak ettiği yoktu! Jeolojik açıdan önemli olan bu kaya, zihninde Spitzberg bölgesinde yer alan üç numaralı adayla yarışabilecek bir yer değildi!

Hammerfest'te *Nord Polen Oteli* adında bir otel vardı; Saint-Malolu denizciyle maiyeti buraya yerleştiler.

Oturulabilir bölgelerin sınırında bulunan bir şehirdeydiler artık. Şehrin iki bin civarındaki sakini ağaç evlerde oturuyordu; otuz kadarı Katolik geri kalanlar Protestan'dı. Norveçliler güzel insanlardı, özellikle denizcilerle balıkçılar ve ne yazık ki içkiye düşkündüler. Laponlara gelince, ufak tefek insanlardı –bunun için Laponları suçlayamazdık; kocaman ağızları ve Kalmuk burunlarıyla çok çirkindiler; tenleri sarımtırak, saçları

bir yele gibi darmadağınıktı– fakat, kabul etmeliyiz ki, çok çalışkan ve becerikliydiler.

Bir tek saat kaybetmek istemeyen Kaptan Antifer'le arkadaşları *Nord Polen Oteli*'nde odalarını tutar tutmaz kendilerini Spitzberg'e götürecek bir gemi aramaya çıktılar. Şirin bir nehrin duru sularıyla beslenen, üzerinde –civardaki balık kurutma tesislerinden gelen keskin kokularla dolu– evlerle depoların yer aldığı kazıklarla çevrili limana doğru yöneldiler.

Hammerfest tek kelimeyle bir balık ve balık ürünleri şehriydi. Köpekler yerdi bu ürünleri, sığır yerdi, koyunlar ve keçiler yerdi ve bu harika yörede çalışan yüzlerce tekne yemekle tüketilemeyecek kadar çok balık getirirdi. İlginç bir şehir olan bu Hammerfest uzun, aydınlık yaz günlerinde olsun, anlatılmaz güzellikte kuzey ışıklarının* zaman zaman aydınlattığı uzun, karanlık kış gecelerinde olsun hep yağmurluydu.

Limanın girişinde Kaptan Antifer'le arkadaşları Norveç armalı sütun başlığının üzerine bir yerküre yerleştirilmiş granit bir sütunun ayağında durdular. Bu sütun Tuna Nehrinin denize döküldüğü yerle Hammerfest arasındaki boylamı ölçmek için yapılan çalışmaların anısına I. Oscar'ın hükümranlığı sırasında dikilmişti. Bu noktadan yolcularımız kutup denizlerinde büyük ve küçük ölçekli balıkçılıkta kullanılan her donanımdan,

* Aurora Borealis. Yeryüzünün manyetik alanı ile güneşten gelen parçacıkların etkileşimi sonucunda kutup bölgelerinde ortaya çıkan doğal ışıma. Güney Kutbunda görülen ışıklara Güney Işıkları (Aurora Australis), ikisine birden Kutup Işıkları (Aurora Polaris) denir.

her tonilatoda geminin bağlı olduğu kazıklara doğru yöneldiler.

Fakat insan merak ediyor; dertlerini nasıl anlatacaklardı?... İçlerinden biri olsun Norveççe biliyor muydu?... Hayır, fakat Juhel İngilizce biliyordu ve bu kozmopolit dil sayesinde İskandinavya'nın her tarafında anlaşılma ihtimali vardı.

Gerçekten de gün sona ermeden Spitzberg'e gitmek üzere çok yüksek bir fiyata –fiyat kimin umurundaydı ki?– Kaptan Olaf'ın on bir kişilik mürettebatla kumanda ettiği yüz tonluk *Kroon* adlı bir balıkçı teknesiyle anlaşmışlardı. Tekne yolcularını Spitzberg'e götürecek, onlar araştırma yaparken bekleyecek, gemiye yüklemek istedikleri şeyleri yükleyecek ve onları yeniden Hammerfest'e getirecekti.

Kaptan Antifer'in şansı dönmüştü. Her şey onun lehine gelişiyor gibi görünüyordu. Bundan başka Juhel Hammerfest'te bu yakınlarda bir yabancı görülüp görülmediğini, herhangi birinin Spitzberg'e giden bir tekneye binip binmediğini soruşturdu... her iki soruya da olumsuz cevaplar aldı. Bu demek oluyordu ki Sauk –ah, bu sefil Ömer!– üç numaralı adaya başka bir yoldan gitmediyse Kâmil Paşa'nın mirasçılarından önde değildi... Fakat en kestirme yol onların takip ettiği yol olduğuna göre böyle bir şey nasıl varsayılabilirdi ki?

Günün geri kalan kısmı gezintiyle geçti. Kaptan Antifer'le banker Zambuco bu defa hedefe ulaşacaklarından emindiler.

Gece on bire doğru yatmak için odalarına çekildiklerinde ortalık hâlâ aydınlıktı, alacakaranlık

şafağın ilk ışınlarıyla yeniden dirilmek üzere şafaktan hemen önce bir an için sönecekti.

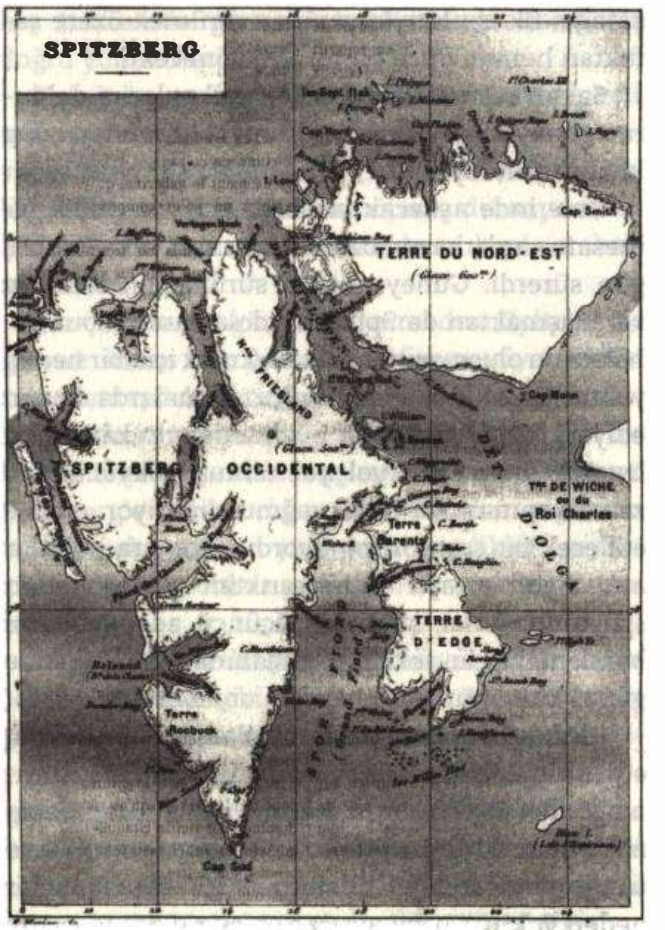
Sabah sekizde *Kroon* üçgen yelkenlerini dolduran güneydoğu yelinin yardımıyla limandan çıkıp kuzeye yöneliyordu.

Önlerinde aşılacak yaklaşık altı yüz millik bir mesafe vardı, hava bozmazsa bu son yolculuk beş gün sürerdi. Güneye doğru sürüklenen buzlarla karşılaşmaktan da Spitzberg dolaylarında buz sahalarının oluşmasından da korkmak için bir neden yoktu. Hava sıcaklığı normal ortalamalarda devam ediyor, rüzgârlar ani bir buzlanmayı imkânsız kılıyordu. Bulutlarla yol yol olmuş gökyüzünden zaman zaman kar değil yağmur indiriyor, endişe edilecek bir şey görünmüyordu. Ara sıra bulutlar aralanıyor, ortaya çıkan yarıktan güneş ışınları sızıyordu. Juhel, şu halde üçüncü adanın yerini belirlemek için sekstant kullanmak gerektiğinde güneş kursunun görüneceğini umabilirdi.

Hiç kuşku yok ki şansları yaver gitmeye devam ediyordu. Mirasçılarını Avrupa'nın en ileri sınırına gönderdikten sonra, Kâmil Paşa'nın fantezisinin onları dördüncü defa, Spitzberg'den millerce uzağa göndereceğini düşünmek için ortada hiçbir neden yoktu.

Yelkenleri sürekli rüzgârla dolu *Kroon* hızla yol alıyordu. Kaptan Olaf hiç bu kadar keyifli bir yolculuk yapmadığını itiraf ediyordu. Böylece 26 Temmuz sabahı, ufka kadar tamamen buzsuz bir denizde kuzeye doğru yükseltiler görüldüğü haber verildi.

Burası Spitzberg'in ileri ucuydu ve Olaf sık sık bu sularda avlandığı için yöreyi çok iyi biliyordu.

Spitzberg.

Yirmi yıldır yerkürenin çok az ziyaret edilen köşelerinden biri olan bu Spitzberg yavaş yavaş turistlerin uğramaya başladığı bir yer olmuştu. Norveç'e ait olan bu topraklara tıpkı şimdi Kuzey Burnuna olduğu gibi –daha ilerde kutba olacağı gibi– gidiş dönüş biletinin satılacağı günler şüphesiz çok uzak değildi.

O zamanki bilgilere göre Spitzberg sekseninci paralele kadar uzanan bir takımadaydı. Üç adadan oluşuyordu: Spitzberg'in kendisi, Güneydoğu Adası ve Kuzeydoğu Adası. Burası Amerika'ya mı aitti, Avrupa'ya mı? Bu tamamen bilimsel bir sorundur, durup da çözmeye kalkışacak değiliz. Kesin olan bir şey varsa bu yörede balina ve fok avlayan teknelerin esas olarak İngiliz, Danimarkalı ve Rus olduklarıdır. Kâmil Paşa'nın mirasçıları cesaret ve kararlılıkları sayesinde gidip milyonlarını alacaklarına göre onlar için takımadanın hangi millete ait olduğunun pek önemi yoktu.

Spitzberg kelimesi yaklaşılması zor, sivri kayalardan oluşan adalar anlamına gelmektedir. Bu adaları 1553'te İngiliz Willouhby keşfettiyse de onlara bu ismi Hollandalı Barentz ile Cornélius verdi. Bu takımada sadece bu üç adadan ibaret olmayıp sayısız küçük adayla çevriliydi.

Juhel adanın yeri olarak bildirilen 15° 11′ doğu boylamını ve 77° 19′ kuzey enlemini harita üzerine işaretledikten sonra Kaptan Olaf'a takımadanın en güneyindeki Güneydoğu Adasına yaklaşması emrini verdi.

Kroon pupa yelken gitmesini sağlayan elverişli bir rüzgâr altında hızla yol alıyordu. Adaya kadar olan dört, beş millik mesafe bir saatten az bir zamanda aşıldı.

Kroon küçük bir adanın ucundaki sarp yamaçlı bir burnun iki gomina uzağına demir attı.

O sırada saat on ikiyi çeyrek geçiyordu. Kaptan Antifer, Zambuco, İbni Ömer, Gildas Trégomain, Juhel *Kroon*'un filikasına binip adaya doğru yöneldiler.

Martı, dalıcı martı ve diğer kutup kuşlarından muazzam bir kuş sürüsü kulakları sağır eden bir gürültüyle havalandı. Bir fok sürüsü acıklı ciyaklamalarla protesto etmeyi ihmal etmeden bozgun halinde hızla dağılıp yerini davetsiz misafirlere bıraktı.

Demek oluyor ki define gerçekten çok iyi saklanmıştı!

Kaptan Antifer karaya sıçradı ve top atmadan, bayrak dikmeden, Kâmil Paşa'nın seçtiği bu küçük adayı, milyonların gömüldüğü bu toprağı, sahiplendi.

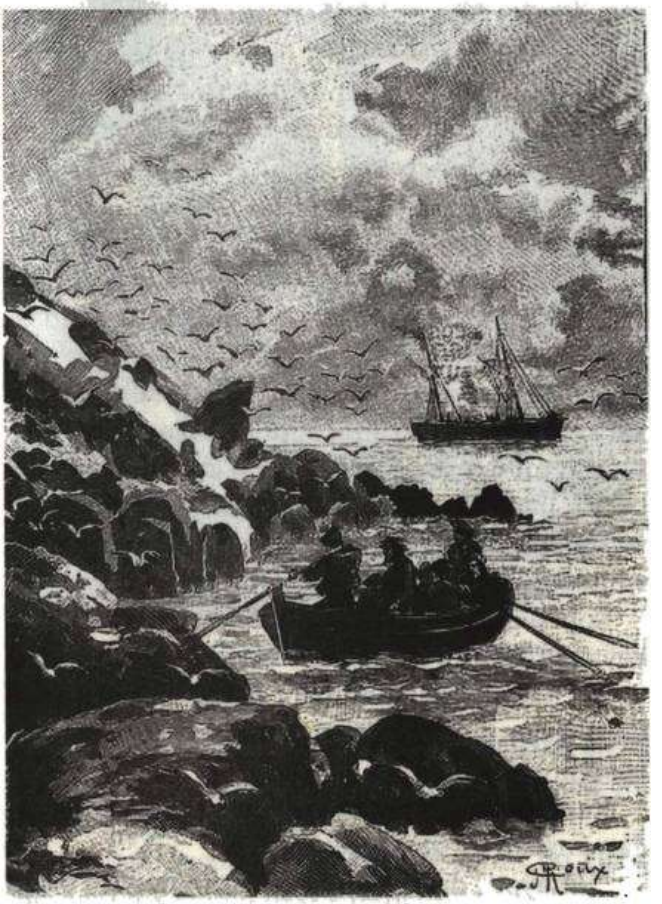
Onca hayal kırıklığından sonra ne inanılmaz bir şans! Bunca kayalıktan hangisine çıkacaklarını araştırmak zorunda kalmamışlardı. Daha ilk seferde zengin Mısırlının servetini gömdüğü adaya adım atmışlardı!

Söylemeye gerek bile yok, ada ıssızdı. Tek bir insanoğlu yoktu adada... Hatta bu kutup bölgesinde kimse tarafından cezalandırılmadan oturabilen Eskimolardan bile bir teki yoktu... Ne de görünürde *Kroon*'dan başka bir tek gemi... Sadece uçsuz bucaksız kutup denizi!

Kaptan Antifer ile banker Zambuco sevinçlerini gizleyemiyorlardı. Noterin ölü balık gibi fersiz gözleri bile parıldamaya başlamıştı. Yolculuğun başından beri hiç olmadığı kadar heyecanlanan Gildas Trégomain kamburlaştırdığı sırtı ve ayırdığı bacaklarıyla tanınmayacak haldeydi. Neticede, dostunun mutluluğuyla neden mutlu olmasındı ki?...

Bu başarıdan dolayı duyduğu sevinci, adada herhangi bir ayak izinin bulunmaması daha da artırıyordu. Kesinlikle, bu adaya son zamanlarda kimse çıkmamıştı. Böyle bir iz olsaydı yağmurlar-

la yumuşayan toprak onları korurdu. Bu yüzden o sefil Sauk'un kendilerinden önce gelmiş olmasından kuşkulanmak yersizdi. Murad'ın korkunç oğlu definenin yasal sahiplerinden önce buraya gelmeyi başaramamıştı. Ya yolda durmak zorunda kalmıştı ya da Kaptan Antifer'in gerisinde kalması halinde araştırmalarını anlamsız kılacak bir gecikme yaşamıştı.

Onca hayal kırıklığından sonra ne inanılmaz bir şans!

Birinci belgenin ilk adayı işaret ettiği gibi, ikinci belge de araştırmaların güneyde bir noktada yapılması gerektiğini söylüyordu. Grup denize doğru en fazla uzanan noktaya yöneldi. Hatları kesin çıkıntıların üzeri ne deniz yosunlarıyla ne de karla kaplıydı – bu durum araştırmayı kolaylaştırıyordu.

Şans elinizden tuttuğunda kendinizi ona teslim etmekten başka yapacak bir şey yoktur; Kaptan Antifer kutup kâşiflerinin geçtikleri yerleri işaretlemek için diktikleri taşları andıran bir kayanın önünde durduğunda da böyle oldu.

"Burada... burada!" diye bağırdı, heyecandan boğuklaşmış bir sesle.

Hepsi koşup baktı...

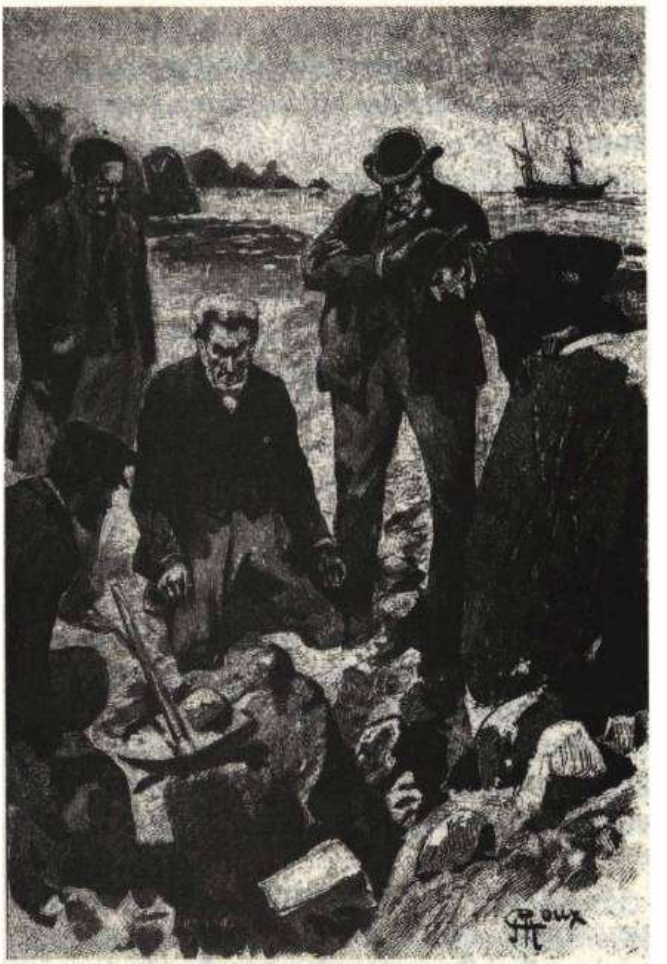
Kayanın ön yüzünde kutup bölgesinin en sert fırtınalarının aşındıramayacağı kadar derin kazılmış Kâmil Paşa'nın çift K'lı monogramı görülüyordu.

Hepsi sessizliğe büründü ve hepsi sanki bir kahramanın mezarının önündeymiş gibi –bunu itiraf etmek gerekir– şapkalarını çıkardı. Gerçekte burası basit bir çukur olsa da içinde yüz milyon yatan bir çukur değil miydi?... Fakat insan doğasının onuru için ısrar etmeyelim!

Sonra işe giriştiler. Bu defa kazma ve kürek kaya parçalarını hızla dikili kayanın dibine fırlattı. Her darbede kazmanın bir fıçı çemberine çarpması veya fıçı tahtalarından birini parçalaması bekleniyordu...

Kaptan Antifer'in kullandığı kazmanın ucundan ansızın bir gıcırtı sesi geldi.

"Nihayet!" diye bağırdı, çukurun üzerini örten kaya parçasını çekerken.

"Nihayet!" diye bağırdı, çukurun üzerini örten kaya parçasını çekerken.

Fakat bu sevinç çığlığını bir umutsuzluk çığlığı izledi – bir kilometre uzaktan işitilecek kadar şiddetli bir çığlık...

Elindeki kazmayı bıraktıktan sonra bu çığlığı atan bu hikâyenin başkahramanıydı.

Bu delikte bir kutu vardı – çift K işaretli metalik bir kutu, Umman Körfezinde ve Ma-Yumba Koyundaki adalarda bulduklarına benzer bir kutu.

"Yine mi?" diye inledi mavnacı, kollarını gökyüzüne doğru kaldırarak.

Durumu en iyi anlatacak kelime buydu... evet!... Yine mi?... Ve yine hiç şüphe yok ki dördüncü bir adayı keşfetmek zorundaydılar...

Büyük bir öfkeye kapılan Kaptan Antifer kazmasını kaptı ve kutuya öyle şiddetle indirdi ki kutu parçalandı...

Kutunun içinden lekeli, sararmış bir parşömen çıktı – kar ve yağmur sularının kutunun içine nüfuz etmesinin sonucuydu bu.

Bu defa, miras ortaklarının masraflarına katılmayan Rahip Tyrcomel için ufacık bir elmas bile yoktu. Böylesi iyi olmuştu! Bir an önce onu yakacak bir deliye elmas bırakmak!...

Fakat biz parşömene dönelim! İçlerinde soğukkanlılığını koruyan tek kişi olan Juhel kâğıdı aldı, yırtılmasından korktuğundan, acele etmeden, dikkatle açtı.

Gökyüzüne doğru yumruğunu sallayan Kaptan Antifer, çenesi göğsüne düşmüş Zambuco, yıkılmış İbni Ömer, tepeden tırnağa göz, tepeden tırnağa kulak kesilmiş Trégomain, hepsi derin bir sessizlik içinde bekliyordu.

Parşömenin üst kısmına rutubet ulaşmamıştı. Daha önceki belgelerde olduğu gibi Fransızca olarak kaleme alınmış satırlar kolayca okunabilecek haldeydi.

Juhel'in bir çırpıda okuduğu metin şöyleydi:

"Kendimi borçlu hissettiğim ve minnettarlığımı göstermek istediğim üç insan var. Eğer üç ayrı belgeyi üç ayrı adaya koydumsa, bunun nedeni birbirleriyle art arda tanışacak olan bu üç insanın yapacakları yolculuk sırasında birbirlerini tanıyıp sarsılmaz dostluk bağlarıyla birlik olmalarını sağlamak istememdir..."

Doğruyu söylemek gerekirse paşamız bunu gayet güzel başarmıştı!

"Bundan başka, onlar bu servete ulaşmak için biraz zahmete girmiş ve yorulmuş olabilirler ancak bu, benim onu saklamak için girdiğim zahmet ve yorgunluğun yanında hiç kalır!

Bu üç insan şunlar: Fransız Antifer, Maltalı Zambuco, İskoç Tyrcomel. Ölüm onları bu dünyadan ayırdıysa, yasal mirasçıları mirasım üzerinde aynı haklara sahip olacaktır. İmdi, vasiyetimi yerine getirmekle görevlendirdiğim noter İbni Ömer'in huzurunda bu kutu açılıp içindeki belge, *ki bu sonuncudur*, okunduktan sonra ortak vârisler bizzat gömdüğüm, içinde altın, elmas ve değerli taşlar bulunan üç fıçıyı almak üzere dördüncü adaya gidebilirler."

Yeni bir yolculuk düşüncesiyle hayal kırıklığına uğramış olmalarına rağmen, Kaptan Antifer'le diğerleri rahat bir soluk aldılar. Nihayet bu dördüncü ada sonuncu olacaktı! Şimdi geriye sadece bu adanın yerini öğrenmek kalmıştı.

"Bu adayı bulmak için..."

Ne yazık ki parşömenin alt kısmı rutubetten yıpranmış, son birkaç satır okunmaz hale gelmişti... Kelimelerin çoğu yok olmuştu...

Genç kaptan boşuna bunları okumaya çalıştı:

"Ada... konumu... geometrik yasa..."

"Devam et.... Haydi, devam et!" diye haykırdı Kaptan Antifer.

Ama Juhel devam edemiyordu. Parşömenin alt kısmında Juhel'in boş yere aralarında bir bağlantı kurmaya çalıştığı anlamı belirsiz kelimelerden başka bir şey yoktu... Rakamlara gelince, onlardan geriye iz bile kalmamıştı...

Ve Juhel "Konumu... geometrik yasa..." diye başlayan cümleyi tekrar edip duruyordu.

Nihayet bir kelime daha – kutup kelimesini okumayı başardı...

"Kutup mu?... diye haykırdı. "Nasıl... Kuzey Kutbu mu bu?..."

"Güney Kutbu değilse tabii!" diye söylendi mavnacı umutsuzca.

Hiç şüphe yok ki bu öngörülmüş bir aldatmacaydı!... Kutup, şimdi de kutup!... Acaba hiçbir insanoğlu kutba adım atmış mıydı?...

Kaptan Antifer yeğeninin üstüne atıldı, belgeyi elinden çekip aldı, bir de o okumaya çalıştı, kekeleye kekeleye yarı silinmiş birkaç kelime daha okudu...

Hiçbir şey... dördüncü adanın koordinatlarına dair hiçbir şey yoktu... Adayı bulmaktan ebediyen vazgeçmek gerekiyordu!...

Ve Kaptan Antifer oyunu kesinlikle kaybetmiş olduğunu anladığında, yıldırım çarpmış gibi boylu boyunca yere serildi.

XXXI

Énogate'ın parmağının bir çember çizdiği ve bu masum eğlencenin nasıl sonuçlar doğurduğu görülecek

12 Ağustos günü Saint-Malo'da Hautes-Salles Sokağındaki evde bayram havası vardı. İki nişanlı, bayramlıklarını giyinmiş çok sayıda dost ve tanışı peşlerine takarak sabah ona doğru evden ayrılmışlardı.

Önce belediye binasına, ardından kiliseye gitmişti kortej. Belediye binasında nikâh memuru güzel bir nutuk çekmiş, kilisede semt papazı, Rahip Tyrcomel'in hiç dokunmadığı konularda sevimli bir vaaz vermişti. Sonra bütün bu insanlar biri medeni, diğeri dini iki ayrı törenle karı kocaya dönüşen iki nişanlıya evlerine kadar eşlik etti.

Evliliklerinden önce karşılaşılan inanılmaz güçlükleri bilen okurları yanıltmamak için bu karı kocanın Énogate ile Juhel olduğunu söyleyeceğiz.

Bu da demek oluyor ki ne Juhel bir prensesle, bir düşesle, bir baronesle evlenmişti ne de Énogate bir prensle, bir dükle veya bir baronla! Milyonlar olmayınca amcalarının istekleri gerçekleşemezdi. Bundan dolayı daha az mutlu olmadıklarına inanmamız için yeterince sebep var.

Yeni evlilerin dışında, iki kişi daha mutluluktan uçuyordu: biri kızının mutluluğundan emin olan Nanon, diğeri genç dostu Juhel'in nikâh ta-

nıklığı yaptığını kanıtlayan güzel frakı, güzel pantolonu, silindir şapkası ve beyaz eldivenleriyle Gildas Trégomain.

Çok güzel!... Ya Kaptan Antifer Pierre-Servan-Malo, ondan neden söz edilmiyor diye soracaktır okur.

Söz edelim, ondan ve onunla birlikte ele geçmez bir definenin peşinde yorucu ve felaketle sonuçlanan bir serüvene atılan diğerlerinden.

Üç numaralı adada büyük bir hayal kırıklığına ve umutsuzluğa yol açan son notun bulunmasından bir saat sonra *Kroon*'un yolcuları yeniden teknedeydiler. Kaptan Antifer, kendisini taşımaları için çağrılan tayfanın kollarında tekneye bindirilmişti.

Her şey bu son felaket karşısında aklını temelli kaçırdığını düşündürmüyor muydu?... Evet. Ancak böyle olmamıştı; belki de bilincini kaybetse de bu dünya meselelerinin hiç farkına varmasa kendisi için daha iyi olurdu! Bununla birlikte öyle çökmüş, öyle yıkılmıştı ki ne Gildas Trégomain ne Juhel ağzından tek kelime alabildiler.

Dönüş yolculuğu deniz ve kara yoluyla mümkün olduğunca hızlı yapıldı. *Kroon* yolcularını Hammerfest'e götürdü; sonra Kuzey Burnundan dönen posta vapuru onları Bergen'de indirdi. Drontheim-Christiania* demiryolu henüz işletmeye açılmamıştı, bu yüzden Norveç'in başkentine arabayla gitmek zorunda kaldılar. Bir vapur onları Kopenhag'a götürdü ve nihayet Danimar-

* Oslo'nun adı 1624'ten 1878'e kadar Christiania, 1878'den 1924'e kadar da Kristiania'ydı.

ka, Almanya, Hollanda, Belçika, Fransa demiryollarıyla önce Paris'e, oradan da sonunda Saint-Malo'ya ulaştılar.

Birbirlerinden hiç hoşlanmamış olan Kaptan Antifer'le Zambuco Paris'te birbirlerine veda ettiler. Talisma Zambuco büyük bir ihtimalle ömrünün sonuna kadar bekâr kalacaktı. Kısacası, yıllardır kurtulmaya çalıştığı bu istenmeyen durumdan onu kurtaracak kişi Pierre-Servan-Malo olmayacaktı. Zambuco tarafından yapılan yolculuk masraflarından Kaptan Antifer'in payına düşen miktar pek tabii kendisine ödendi; bu, inanın, hiç de küçük bir rakam değildi. Fakat elmas iyi bir fiyata satılmış, borçlar ödendikten sonra Kaptan Antifer'in cebinde de hatırı sayılır bir tutar kalmıştı. Bu bakımdan üzülecek bir şey yoktu.

Noter İbni Ömer'e gelince, o hiçbir şey istemedi.

"Artık şeytan görsün yüzünüzü!" dedi Kaptan Antifer, veda niyetine.

"Ve onunla iyi geçinmeye çalışın!" diye ilave etmek gereğini duydu Gildas Trégomain teselli olarak.

İbni Ömer, bir daha asla define peşine düşmeyeceğine yeminler ederek en kısa yoldan İskenderiye'ye gitti.

Ertesi gün Kaptan Antifer, Gildas Trégomain ve Juhel Saint-Malo'ya döndüler. Ve hemşerileri tarafından çok sıcak karşılandılar... Kötü ve soğuk şakalar yapmayı seven birileri bu şaşırtıcı yolculara gittikleri gibi –ya da aşağı yukarı gittikleri gibi– döndüklerini söyleyerek takılsalar da karşılama çok içtendi.

Nanon'la Énogate kardeşlerine, dayılarına, kuzenlerine ve dostlarına sadece sevgi dolu avutucu sözler söylediler. Birbirlerinin soluğunu kesecek kadar sıkı sıkıya kucaklaştılar ve ev her zamanki hayatına geri döndü.

O zaman Kaptan Antifer yeğenlerine milyon franklık drahomalar veremediğinden evlenmelerine şu sözlerle rıza göstermek zorunda kaldı:

"Tanrı aşkına, nasıl istiyorlarsa öyle yapsınlar, beni de rahat bıraksınlar!"

Bu izinle yetinmeleri gerekiyordu. Düğün hazırlıklarına başladılar. Kaptan Antifer bunların hiçbirine katılmadı. Odasından bile çıkmadı, ağzında çakıl taşı, en ufak bahanede patlamaya hazır, kara kara düşünüyordu.

Düğün töreni, Pierre-Servan-Malo törene katılmaya ikna edilemeden yapıldı. Gildas Trégomain boş yere dostunu ikna etmeye çalıştı, ona;

"Gençlere haksızlık ediyorsun!" demeye kadar götürdü işi.

"Olsun."

"Çocukları üzüyorsun... rica ediyorum..."

"Rica ediyorum beni rahat bırak, mavnacı!"

Sonunda Énogate'la Juhel evlendiler ve Hautes-Salles Sokağındaki evde iki ayrı oda yerine tek odada kalmaya başladılar. Odalarından ancak Nanon'a uğramak, insanların en dost canlısı Gildas Trégomain'in yanında birkaç hoş saat geçirmek için çıkıyorlardı. Mavnacının evinde söz mutlaka dönüp dolaşıp Kaptan Antifer'e geliyordu, onu öyle öfkeli ve yıkılmış görmek içlerine dert oluyordu. Kaptan artık evden dışarı çıkmıyor, kimseyle görüşmüyordu. Ağzında pipo, sur boyunca yaptığı

günlük yürüyüşler, rıhtımda aylak aylak dolaşmalar sona ermişti. Böyle büyük bir başarısızlıktan sonra insan içine çıkmaya utandığı söylenebilirdi ve bunda da büyük bir haklılık payı olurdu.

"Sağlığının bozulacağından korkuyorum," diyordu Énogate; dayısından söz ederken güzel gözleri doluyordu.

Énogate'la Juhel evlendiler.

"Ben de korkuyorum, kızım," diye cevap veriyordu Nanon, "kardeşimin biraz olsun sakinleşmesi için her gün Tanrı'ya dua ediyorum!"

"Tanrı'nın belası paşa!" diye haykırıyordu Juhel. "Milyonlarıyla hayatımızın içine etti!"

"Hem de bulunamayan milyonlarıyla," diye cevap veriyordu Gildas Trégomain. "Bununla birlikte milyonlar orada... bir yerde... ah, notu sonuna kadar okuyabilseydik!..."

Bir gün mavnacı, Juhel'e;

"Ne düşünüyorum, biliyor musun, çocuğum?" dedi.

"Ne düşünüyorsunuz, Bay Trégomain?"

"Pierre-Servan-Malo asla ele geçiremeyecek bile olsa bu definenin nerede olduğunu bilseydi daha az sarsılırdı!"

"Haklı olabilirsiniz, Bay Trégomain. Onu asıl kızdıran şey dört numaralı adanın yerini bildiren belgeyi eline almış, ama sonuna kadar okuyamamış olmak."

"Üstelik bu defa kesindi!" diye karşılık verdi mavnacı. "Belge bu hususta kuşkuya yer vermiyordu..."

"Bununla birlikte, amcam bu belgeyi sakladı, hep gözünün önünde duruyor, bütün zamanını onu yeniden, yeniden okumakla geçiriyor..."

"Vakit kaybı, evladım, vakit kaybı, ne yazık ki buna katlanmak gerekiyor!... Kâmil Paşa'nın hazinesi asla bulunamayacak... asla!"

Çok büyük bir ihtimalle böyle olacaktı.

Evlilikten birkaç gün sonra sefil Sauk'un başına neler geldiğini öğrendiler. Bu alçağın Kaptan Antifer'den ve diğerlerinden önce Spitzberg'e ula-

şamamasının nedeni kutup yöresine gidecek bir gemiye binmek üzereyken Glasgow'da enselenmiş olmasıydı. Tyrcomel olayının, yani rahibin canını zor kurtardığı saldırının ve omzuna kazılı enlemi gösteren rakamların hangi şartlar altında okunduğunun yarattığı yankılar unutulmamalıdır. Bu olay Edinburgh polisini derinden sarsmış ve din adamının eşkâlini net bir şekilde verdiği saldırganı yakalamak için önlemlerini almıştı.

Oysa Sauk saldırı sabahı Gibb's Royal Oteli'ne uğramadan Glasgow trenine atlamıştı. Bu limandan Bergen'e ya da Drontheim'e giden bir gemi bulabilmeyi umuyordu. İskoçya'nın doğu kıyısından bir gemiye binmek yerine, Kaptan Antifer'in de yaptığı gibi, batısından yola çıkacaktı. Yol aşağı yukarı aynı olacaktı; adaya Kâmil Paşa'nın yasal mirasçılarından önce varacağını hesaplıyordu.

Harekete hazır bir gemi için Glasgow'da tam bir hafta beklemek zorunda kalması onun için şanssızlık, tam gemiye bineceği sırada tanınması ise insanlığın adaleti için şans oldu. Hemen tutuklanıp, yıllarca hapis cezasına çarptırıldı; bu onu hiçbir fayda sağlamayacağı bir yolculuktan –Spitzberg yolculuğundan– kurtarmıştı.

Umman Körfezinde yapılan ilk araştırmalardan Kutup Denizinde gerçekleştirilen son araştırmalara kadar bütün bu olayların sonucu şuydu: Hazine sonsuza kadar densiz sahibinin gömdüğü adada kalacaktı. Bu sonuçtan şikâyetçi olmayan, hatta bunun için Tanrı'ya şükreden bir tek insan vardı: Rahip Tyrcomel. Paşanın zenginliği bu zayıf iradeli insanlığa dağılacak olsaydı, her frangı için bu aşağılık dünyada milyonlarca günah işlenirdi!

Bu arada günler gelip geçiyordu. Kaptan Antifer'in içler acısı durumu olmasaydı Juhel'le Énogate'ın mutluluğuna diyecek olmayacaktı. Öte yandan genç kaptan sevgili karısından, ailesinden, dostlarından ayrılmak zorunda kalacağı günlerin yaklaşmakta olduğunu kalbi sıkışmadan düşünemiyordu. Baillif Şirketinin üç direkli yelkenlisinin yapımı neredeyse bitmek üzereydi; bilindiği gibi bu teknenin ikinci kaptanlığı Juhel'e verilmişti. Yaşı dikkate alınırsa, güzel bir pozisyon. Altı ay içinde Hindistan'a gitmek üzere denize açılacaktı.

Juhel sık sık bu şeyleri kocasından ayrılmak zorunda kalacağını düşünerek üzülen Énogate'la konuşuyordu. Fakat liman şehirlerinde aileler bu ayrılıklara alışkın değiller midir? Énogate, üzüntüsünü dile getirirken bencil görünmek istemediğinden Antifer dayısını bahane ediyordu... Onu bu durumda bırakıp gitmek yeğeni için çok zor olacaktı, hem dönüp görmemek de vardı...

Bu arada, Juhel durmadan son satırları okunmayan eski parşömene, bu eksik belgeye dönüyordu. Evet!... Bu satırlarda, düşünmeyi takıntı haline getirdiği bir cümlenin başlangıcı vardı.

Şöyle: "Yapılması gereken şey bir çizgi çekmek..."

Çizgi çekmek... Nereye?...

Sonra şu kelimeler: "ada... konumu... geometrik yasa... kutup..."

Neyin geometrisiydi söz konusu olan?... Bu geometri üç adayı birbirine mi bağlıyordu? Paşa adaları rastgele seçmemiş miydi?... Onları birbiri ardı sıra Umman Körfezine, Ma-Yumba Koyuna, Spitzberg'e gönderen salt kapris değil miydi?...

Yoksa, söylendiği gibi matematiksel fantezilere düşkün zengin Mısırlı önlerine çözülecek bir problem mi koymuştu?...

"Kutup" kelimesine gelince, dünyanın ekseninin iki ucunu mu anlamak gerekiyordu? Elbette, hayır!... Fakat, o zaman, ne anlama geliyordu?...

Juhel herhangi bir çözüm bulmak için kafa patlatıyor, ama hiçbir yere varamıyordu.

"Kutup... kutup... esrarın anahtarı belki de burada?..." diye tekrar edip duruyordu kendi kendine.

Sık sık bu konuyu mavnacıyla konuşuyor ve milyonların varlığından artık şüphe duymayan Gildas Trégomain, Juhel'in bu çözümsüz soruna dört elle sarılmasını anlayışla karşılıyordu.

"Bununla birlikte, evladım," diyordu, "bu bilmeceyi çözeceğim diye hasta olma da..."

"Sizi temin ederim ki kendim için değil, Bay Trégomain!... Define zerre kadar umurumda değil. Bütün çabam, amcam için!..."

"Elbette... amcan için, Juhel!... Parşömenin son satırlarını okuyamamamız ne yazık!... Bir şey çıkarabildin mi?..."

"Hayır, Bay Trégomain, bununla birlikte, 'geometrik' kelimesi kafamı kurcalıyor, belgenin geometrik bir ilişkinin varlığından söz etmesi sebepsiz olmasa gerek... Sonra 'yapılması gereken bir çizgi çekmek...' Nereye?..."

"Evet, nereye?..." diye tekrar ediyordu mavnacı.

"Özellikle de 'kutup' kelimesinin anlamını çözemiyorum!"

"Ne yazık ki, çocuğum, ben bu şeylerden hiç anlamıyorum!... Elimden gelseydi sana yardım ederdim."

Aradan iki ay geçti. Ne Kaptan Antifer'in ruhsal durumunda ne problemin çözümü konusunda bir değişiklik oldu.

Bir gün –tarih 15 Ekimdi– öğlen yemeğinden önce Énogate'la Juhel odalarındaydı. Hava biraz soğuktu. Şöminede çıtırdayarak bir ateş yanıyordu.

Genç kadın ellerini Juhel'in ellerine bırakmış, sessizce ona bakıyordu. Juhel'in çok dalgın olduğunu gördüğünden onun düşüncelerini başka bir yöne çevirmek istedi.

"Juhel," dedi, "bizi onca sıkıntıya sokan o başarısız yolculuk sırasında bana sık sık mektup yazdın, o mektupları ben tekrar tekrar okuyorum ve hepsini özenle saklıyorum..."

"O mektuplarda sadece üzücü anılar var, tatlım..."

"Evet... yine de onları sakladım... Hep saklayacağım!... Ama bu mektuplarda başınıza gelen her şeyi açıklamadın, bu yolculuğu bana ayrıntılı bir şekilde anlatmadım... Bugün anlatmak ister misin?..."

"Neye yarar?..."

"Hoşuma gider!... Gemide... trende... kervanda seninleymişim gibi hissederim..."

"Tatlım, yolculuğumuzu sana layıkıyla anlatabilmek için bir harita gerekli..."

"Yerküre var ya... İşini görmez mi?..."

"Hem de mükemmelen."

Énogate gidip Juhel'in çalışma masası üzerindeki metal bir ayağa monte edilmiş küreyi getirdi ve şöminenin önündeki masanın üstüne koydu.

Énogate'ın bundan hoşlanacağını gören Juhel yanına oturdu, Avrupa kendilerinden tarafa gelecek şekilde küreyi çevirdi, parmağıyla Saint-Malo şehrini göstererek "Başlayalım!" dedi. Kürenin üstüne doğru eğilen başları birbirine değiyordu; küre üzerinde çıkılan yolculuğun ara sıra birkaç öpücükle şenlenmiş olmasına şaşırmamak gerekir.

Juhel bir hamlede Fransa'dan Kaptan Antifer'le arkadaşlarının Süveyş'te karaya çıktıkları Mısır'a sıçradı. Sonra parmağı Kızıldeniz'i, Hint Okyanusunu geçti ve Maskat İmamlığı üzerinde durdu.

"Demek Maskat burası..." dedi Énogate, "bir numaralı ada buranın çok yakınında değil miydi?..."

"Evet... körfezin biraz açığında!"

Sonra, Juhel küreyi döndürerek banker Zambuco'yla buluştukları Tunus'a gitti. Bütün Akdeniz'i geçti, Dakar'da durdu, ekvatoru aştı, Afrika'nın batı kıyısı boyunca aşağı indi ve Ma-Yumba Koyunda parmağını sabitledi.

"İki numaralı ada orada mı?" diye sordu Énogate.

"Evet, tatlım."

Sonra Juhel Afrika'dan yukarı çıktı, Avrupa'yı aştı ve Rahip Tyrcomel'le buluştukları Edinburgh'da durdu. Ardından kuzeye doğru yönelen genç çift parmaklarını kayalık Spitzberg'in üzerine koydu.

"Burası da üç numaralı ada, değil mi?" diye haykırdı Énogate.

"Evet, bir tanem, bu aptalca macerada en acı verici hayal kırıklığının bizi beklediği üç numaralı ada!"

Énogate küreye bakarak sessizce duruyordu.

Énogate küreye bakarak sessizce duruyordu...

"Ama sizin şu paşanız neden birbiri ardı sıra bu üç adayı seçmiş ki?..." diye sordu.

"Bizim bilmediğimiz ve asla bilemeyeceğimiz şey de tam olarak bu!"

"Asla mı?..."

"Bununla birlikte bu üç ada, son belgeye göre, geometrik bir yasayla birbiriyle bağlantılı olmalı... Sonra bir de beni rahatsız eden şu kutup kelimesi var..."

Bu şekilde konuşurken ve defalarca kendi kendine sorduğu sorulara cevap verirken Juhel dalıp gitti. O anda öyle görünüyordu ki bütün zihinsel yeteneklerini bu karanlık problemi çözme üzerine yoğunlaştırmıştı.

O böyle düşüncelere dalmışken küreye yaklaşan Énogate parmağını Juhel'in belirtmiş olduğu yolculuk güzergâhı üzerinde gezdirerek eğleniyordu. İşaret parmağını önce Maskat'ın üzerine koydu, sonra Ma-Yumba'ya kadar bir kavis çizdi, sonra kavis çizmeye devamla Spitzberg'e kadar çıktı ve yeniden başlangıç noktasına döndü.

"Bak, sen," dedi gülümseyerek, "Yolculuk güzergâhınız bir çember çiziyor..."

"Çember mi?..."

"Evet... dostum... bir çember... bir çember çizmişsiniz..."

"Çember!" diye haykırdı Juhel.

Ayağa kalktı... "Bir çember... bir çember!..." diye tekrarlayarak odada birkaç adım attı.

Sonra masaya döndü... Küreyi aldı... parmağını yolculuk güzergâhı üzerinde gezdirdi ve bir çığlık attı...

Korkan Énogate ona endişeyle baktı. O da dayısı gibi deliriyor muydu?... Gözünde yaş, korku içinde titreyerek bakıyordu...

Nihayet Juhel ikinci bir çığlık attı.

"Buldum... buldum!..."

"Neyi buldun?"

"Dört numaralı adayı!"

Belli ki genç kaptanın aklı başından gitmişti... Dört numaralı ada?... Bu imkânsızdı!

"Bay Trégomain... Bay Trégomain!" diye haykırdı Juhel komşusuna seslenmek için pencereyi açarak...

Sonra küreye yaklaştı ve onu sorguladı... Sanki bu karton topla konuşuyordu.

Bir dakika sonra mavnacı odadaydı ve genç kaptan onu, "Buldum..." sözüyle selamladı.

"Neyi buldun, çocuğum?"

"Üç adanın geometrik olarak birbirine nasıl bağlı olduğunu ve dört numaralı adanın nerede olması gerektiğini buldum..."

"Tanrım! Bu mümkün mü?" diye karşılık verdi Gildas Trégomain.

Juhel'in takındığı tavırlara bakarak genç kaptanın delirip delirmediğini o da Énogate gibi kendi kendine soruyordu.

"Hayır," diye cevap verdi onu anlayan Juhel, "hayır... aklım tamamen başımda!... Dinleyin..."

"Dinliyorum!"

"Üç ada aynı çemberin üzerinde bulunuyor. Şimdi, bu üç adanın aynı düzlem üzerinde olduğunu varsayalım; bunları ikişer ikişer düz çizgiyle birleştirelim –belgenin dediği gibi 'yapılması gereken şey bir çizgi çekmek'– ve bu çizgilerden ikisinin orta noktalarına birer dik çizgi çizelim... Bu iki dik çizgi çemberin merkezinde kesişir, bu nokta, yuvarlak bir takke söz konusu olduğundan, bu 'kutup' noktası, tam olarak dört numaralı adanın bulunması gereken yerdir!"

Görüldüğü gibi çok basit bir geometri problemi ve Kâmil Paşa'nın Kaptan Zô'nun işbirliğiyle gerçekleştirdiği bir fantezi söz konusuydu!... Bu çözümün Juhel'in aklına daha önce gelmemesinin sebebi bu üç adanın aynı çember üzerinde olduğunu fark etmemiş olmasıydı.

Énogate'ın küçük, güzel parmağı bu çemberi, üç kez kutsanmış bu çemberi, çizmiş – bu da problemi çözmüştü.

"İmkânı yok!" diye tekrarlayıp duruyordu mavnacı.

"Tam olarak böyle, Bay Trégomain, ikna olmak için kendiniz bakın!"

Küreyi mavnacının önüne yerleştirdi ve Kâmil Paşa'nın da tercih edeceği noktaları takip ederek üç adanın üzerinde yer aldığı çemberi çizdi: Maskat, Babülmendep Boğazı, Ekvator, Ma-Yumba, Yeşil Burun Adaları, Yengeç Dönencesi, Grönland'ın Farvel Burnu, Spitzberg'in Güneydoğu Adası, Amirauté Adası, Kara Denizi, Sibirya'nın Tobolsk şehri, İran'ın Herat şehri. Bu durumda Juhel haklıysa dört numaralı ada bu çemberin merkezinde olmalıydı, çünkü bir düzlem üzerinde çizilen çember için bu doğruysa dışbükey bir yüzey üzerindeki –merkezi aynı zamanda kutbu olan– bir çember için de doğru olmalıydı.

Gildas Trégomain şaşkınlık içindeydi. Genç kaptan odada ileri geri yürüyor, kendini tutamayarak yerküreyi, ayrıca Énogate'ın çiğ renklere boyanmış karton küreden daha taze yanaklarını da öperek tekrar tekrar şöyle diyordu:

"Bunu bulan Énogate oldu, Bay Trégomain... ben asla bunu düşünemezdim!..."

O kendini büyük bir sevince kaptırmışken, Gildas Trégomain de aynı şekilde *delirium jubilans* geçiriyordu. Bacaklarını yana atıp iki yüz kiloluk bir hava perisi gibi kollarını zarafetle halka yaparak *Güzel Amélie*'nin Rance'ın iki kıyısı arasında ya da *Portalègre*'nin fil yüküyle hiç yapmadığı kadar sağdan sola, soldan sağa salınıyor, bir yandan da gök gürültüsü gibi bir sesle Pierre-Servan-Malo'nun şarkısını söylüyordu:

İşte benim boy...
Benim boy la!
Mım...
İşte benim boy... işte benim boylamım!

Fakat sonunda sakinleşti.

"Dayımı bundan haberdar etmeliyiz!" dedi Énogate.

"Onu haberdar etmek mi?..." diye karşılık verdi, bu öneriye biraz şaşıran Gildas Trégomain. "Ona söylememiz akıllıca olur mu?..."

"Düşünmeye değer!" dedi Juhel.

Nanon'u çağırdılar. İhtiyar Breton'a birkaç kelimeyle durumu açıkladılar, sonra Juhel ona bu durumda amcasına söylemenin doğru olup olmayacağını sordu.

"Ondan hiçbir şeyi saklamamalıyız," diye cevap verdi Nanon.

"Ya onu yeni bir hayal kırıklığı bekliyorsa," dedi Énogate, "Zavallı dayım buna dayanabilir mi?"

"Hayal kırıklığı mı?..." diye haykırdı mavnacı. "Hayır, bu defa olmaz!..."

O kendini büyük bir sevince kaptırmışken, Gildas Trégomain de aynı şekilde *delirium jubilans* geçiriyordu.

"Son belge definenin dört numaralı adada gömülü olduğunu söylüyor," diye ilave etti Juhel, "ve dört numaralı ada da yolculuk yaparken çizdiğimiz çemberin merkezinde, bu defa bunu kesinlikle söyleyebilirim..."

"Gidip ağabeyime bakayım," demekle yetindi Nanon.

Bir dakika sonra Kaptan Antifer her zamanki haşin bakışları ve asık suratıyla Juhel'in odasındaydı.

"Ne var?"

Bu soruyu altında o bitip tükenmez öfkesinin yattığını hissettiren şaşkınlık dolu bir tonla sormuştu.

Juel olup biteni, üç adanın aralarında nasıl bir geometrik ilişki olduğunu ve dördüncü adanın hangi nedenle bu çemberin merkezinde olması gerektiğini anlattı.

Herkes büyük bir şaşkınlıkla Kaptan Antifer'in alışıldık öfkesine kapılmadığını gördü. Kaş bile çatmadı. Er geç ortaya çıkması çok doğal olan bu bilgiyi bekliyormuş gibi bir havası vardı.

"Bu merkez nokta nereden, Juhel?" diye sormakla yetindi.

Gerçekte bu soru sorulacak en önemli soruydu.

Juhel küreyi masanın üzerine yerleştirdi. Elinde esnek bir cetvelle bir kalem, sanki bir düzlem üzerinde işlem yapıyormuş gibi çizgiyle Maskat'la Ma-Yumba'yı, ikinci bir çizgiyle de Ma-Yumba ile Spitzberg'i birleştirdi. Bu iki çizginin orta noktalarından bu çizgilere dik, kesişme noktaları çemberin merkezini gösterecek olan birer çizgi çizdi.

Bu merkez Akdeniz'e Sicilya ile Bône Burnu arasına, Pantelleria Adasının çok yakınına düşüyordu.

"İşte burası, amca, burası," dedi Juhel.

Ve özenle meridyen ile paraleli kaydettikten sonra kararlı bir sesle;

"Otuz yedi derece yirmi sekiz dakika kuzey enlemi ve on derece otuz üç dakika doğu boylamı," dedi.

"Peki, orada bir ada var mı?" diye sordu Gildas Trégomain.

"Olmalı," diye cevap verdi Juhel.

"Eğer bir ada varsa... sana inanıyorum, mavnacı," diye karşılık verdi Kaptan Antifer, "sana inanıyorum!... Ah, bin defa, milyon defa yerin dibine batsın, bir bu eksikti!!!"

Camları titreten korkunç bir küfür savurduktan sonra Énogate'ın odasından çıktı, kendi odasına kapandı ve bütün gün bir daha ortada görünmedi.

XXXII

Bizden birkaç yüzyıl sonra yaşayacak olan torunlarımızın torunlarının başvuracakları bölüm

Kaptan Antifer delirmediyse Kâmil Paşa'nın hazinesinin gömülü olduğu dört numaralı adanın gerçek yeri açıklandığında böyle davranmasının anlamı neydi?

Sonraki günlerde çok tuhaf bir değişiklik meydana geldi – Pierre-Servan-Malo eski alışkanlıklarına geri döndü, piposunu tüttürerek, ağzında çakıl taşını geveleyerek sur boyunda ve rıhtımda yaptığı gezintilere yeniden başladı. Artık aynı adam değildi. Dudaklarına alaycı bir gülümseme kondurmuştu. Ne defineye ne geçmiş yolculuklara ne de onca aradığı defineyi ele geçirmek için çıkılacak son yolculuğa bir imada bulunuyordu!

Gildas Trégomain, Nanon, Énogate ve Juhel de bu konuya hiç dönmediler. Kaptan Antifer'in her an "Yola çıkıyoruz!" diye bağırmasını bekliyorlardı, ama o bağırmıyordu!...

"Neyi var bu adamın?" diye soruyordu Nanon.

"Huyu suyu değişti!" diye cevap veriyordu Juhel.

"Belki Bayan Talisma Zambuco'yla evlenmekten korkuyordur!" diyordu mavnacı. "Ne olursa olsun... Onca milyonun orada öylece yatmasına izin verilemez!"

Kısacası bizim Saint-Malolu denizcimizin düşüncesi değişmişse, Gildas Trégomain'in düşün-

cesi de değişmişti, şimdi o oynuyordu "Antifer'in rolünü." Altın hırsıyla kendi kendine işkence eden oydu! Öte yandan mantıklıydı da. Bir adanın var olup olmadığı bilinmezken onu aramaya çıkmışlardı da şimdi yeri belli olmuşken neden yola koyulmuyorlardı?...

Mavnacı sürekli Juhel'le konuşuyordu.

"Neye yarar!" diye cevap veriyordu genç kaptan.

Nanon'la konuşuyordu.

"Bırak şu define yerinde kalsın!"

Énogate'la konuşuyordu.

"Yavrucuğum, cebinde otuz üç milyona ne dersin?..."

"Kocamdan otuz üç öpücük almayı tercih ederim!... Bu daha değerli."

Sonunda, soruyu Kaptan Antifer'e sormaya karar verdi. Ve son sahneden on beş gün sonra bunu yaptı.

"Şu ada?..." dedi ona.

"Hangi ada, mavnacı?"

"Akdeniz'deki ada!... Böyle bir ada var, sanırım?..."

"Eğer varsa mı, mavnacı?... Onun varlığından senin ve benim varlığımdan emin olduğumdan daha eminim!"

"Öyleyse neden oraya gitmiyoruz?..."

"Oraya gitmek mi, tatlı su gemicisi?... Bunun için yüzgeçlerimizin çıkmasını bekleyelim!"

Böyle bir cevap ne anlama geliyordu? Gildas Trégomain ne kadar anlamaya çalışsa da anlamıyordu. Ama cesareti kırılmıyordu! Neticede otuz üç milyon onun için değil, çocuklar içindi!... İki âşık geleceklerini düşünmüyordu!... Bunu onların yerine düşünmek gerekiyordu!

Kısacası, o kadar ısrarcı oldu ki günlerden bir gün Kaptan Antifer ona cevap verdi:

"Yani, oraya gitmek isteyen sensin?..."

"Evet, ben gitmek istiyorum, dostum."

"Sence oraya gitmemiz mi gerekiyor?..."

"Gitmemiz gerekiyor... hem de yarına bırakmadan!"

"Öyle olsun... o zaman gidiyoruz!"

Saint-Malolu bu son kelimeyi öyle bir tonla söyledi ki!

Ama yola çıkmadan önce banker Zambuco ve İbni Ömer'le ilgili bir karar vermek gerekiyordu. Ortak vâris ve vasiyetin uygulayıcısı olmaları nedeniyle onları; 1) dört numaralı adanın yerinin bulunduğundan haberdar etmeleri, 2) belirtilen bir günde birincisinin mirastan payına düşeni, ikincisinin söz verilen yüzdeyi alması için davet edilmesi gerekiyordu.

Her şeyin kurallara uygun olarak yapılmasını, belki mavnacıdan da çok, isteyen Kaptan Antifer oldu. Defineden paylarını almak üzere ilgilileri definenin bulunduğu adaya en yakın yer olan Sicilya'nın Girgenti şehrinde 23 Ekimde buluşmaya davet eden iki telgraf Tunus'a ve İskenderiye'ye çekildi.

Rahip Tyrcomel'e gelince, onun payı istediği zaman, istediği yere gönderilecek ve parmaklarını yakmaktan korkuyorsa milyonlarını Forth Körfezinin sularına atmakta tamamen serbest olacaktı!

Sauk hakkında endişelenmeye gerek yoktu. Ona hiçbir şey borçlu değillerdi; o birkaç yıllık cezasını Edinburgh "zindanın" hücrelerinde çekmeye fazlasıyla müstahaktı.

Yolculuğa karar verildiğinde Gildas Trégomain'in bu defa katılmak hususunda ısrar etmesine kimse şaşırmadı. Asıl Énogate katılmamış olsaydı şaşırtıcı olurdu. Evleneli henüz iki ay bile olmadığından ne Juhel karısından ayrılmaya razı olurdu ne de Énogate onu takip etmekte tereddüt ederdi.

Bu yeni keşif gezisi ne kadar sürecekti? Herhalde çok uzun değil. Sadece gidip döneceklerdi. Beşinci bir belgenin peşinden koşmayacaklardı. Kâmil Paşa'nın şimdiden yeterince uzun olan adalar zincirine başka halkalar eklemediği kesindi. Hayır, not çok açıktı, define dört numaralı adadaki kayalardan birinin altında yatıyordu ve bu ada yapılan hesaplamalara göre Sicilya kıyılarıyla Pantelleria Adası arasında bulunuyordu.

"Yalnız, haritalarda yer almadığına göre çok önemsiz bir yer olmalı!" dedi Juhel.

"Muhtemelen!" diye cevap verdi Kaptan Antifer, Mefistovari sırıtarak.

Gerçekten anlaşılmazdı!

Önce en hızlı ulaşım araçlarından, ki bu demiryoluydu, yararlanmaya karar verdiler. Saint-Malo'dan Napoli'ye kadar Fransa ve İtalya'yı boydan boya kateden kesintisiz bir demiryolu vardı. Ellerine otuz milyon geçeceğine göre masrafı dert etmenin gereği yoktu.

16 Ekim sabahı ilk trene binecek olan yolcularımız Nanon'a veda ettiler. Hiç durmadıkları Paris'te ekspresе bindiler, Fransa-İtalya sınırını aştılar, ne Milano'yu ne Floransa'yı ne de Roma'yı gördüler ve 20 Ekim akşamı Napoli'ye vardılar. Gildas Trégomain bu yolculuğun olumlu sonuçlanaca-

ğından yüz saat boyunca trende sarsılmaktan perişan olduğu kadar emindi.

Ertesi gün *Victoria Oteli*'nden ayrılan Kaptan Antifer, Gildas Trégomain, Juhel ve Énogate Palermo'ya giden vapurda yerlerini aldılar ve bir gün süren güzel bir yolculuktan sonra Sicilya'nın başkentinde karaya çıktılar.

Hiç sanmayın ki şehrin görülecek yerlerini gezmek söz konusu olsun! Gildas Trégomain bu son yolculuktan kaçamak bir hatıra götürmeyi ya da Sicilyalıların onca sözü edilen ünlü akşam duasına katılmayı düşünmedi bile. Hayır, onun için Palermo sırasıyla Normanların, Fransızların, İspanyolların, İngilizlerin ele geçirdiği ünlü şehir değildi... Sadece haftada iki defa dokuz saatlik bir yolculukla Corleone'ye ve yine haftada iki defa on iki saatlik bir yolculukla Corleone'den Girgenti'ye giden posta ya da yolcu arabalarının kalkış noktasıydı.

Yolcularımızın işi Girgenti'deydi; banker Zambuco ve noter İbni Ömer'le adanın güney sahilinde yer alan bu kadim Agrigente'de* buluşacaklardı.

Bu tür yolculuklar bazı olaylara ve kazalara gebedir. Posta arabalarının takip ettiği yollar çok emniyetli değildir. Sicilya'da hâlâ yol kesen eşkıyalar vardı ve hep de olacaktır. Eşkıyalar bu topraklarda zeytin ağaçları ve sarısabır otları gibi kendiliğinden bitiyordu.

Her neyse, yolcu arabası ertesi gün yola çıktı ve yolculuk olaysız sona erdi. 24 Ekim akşamı Girgenti'ye ulaştılar; hedefe değilse bile en azından çok yakınına ulaşmışlardı...

---

* Agrigento.

Bankerle noter buluşmaya gelmişlerdi, biri İskenderiye'den, diğeri Tunus'tan. Ey dinmek bilmez altın tutkusu, sen nelere kadirsin!

İki miras ortağı karşılaştıklarında aralarında sadece şu konuşma geçti:

"Bu defa adadan emin misiniz?"

"Eminim!"

Fakat ne kadar alaycı bir tonla söylemişti Kaptan Antifer bunu ve gözbebekleri nasıl alayla parlıyordu!

Girgenti'de tekne bulmak zor bir iş değildi. Limanda dünya kadar balıkçı teknesi vardı, ayrıca kıyı boyunca çalışan Çeşit çeşit tekne – balanseller, tartanlar, filikalar, speronarlar ve Akdeniz'de kullanılan daha başka türde tekneler.

Ayrıca, sadece kısa bir deniz yolculuğu söz konusuydu – batıya doğru kırk millik bir gezinti gibi. Elverişli bir rüzgârla aynı akşam yola çıkıp ertesi gün öğleden önce adaya varabilirlerdi.

Bir tekne kiralandı. Adı *Providenza** idi. Elli yıldır bu yörelerde dolaşan eski bir deniz kurdunun –*lupus maritumus*– kumanda ettiği otuz tonilatoluk bir filikaydı. Kaptan yöreyi çok iyi biliyordu. Öyle ki teknesini gözü kapalı Sicilya'dan Malta'ya, Malta'dan Tunus'a kadar her yere götürebilirdi!

"Ne yapacağımızı ona söylememiz gerekmez, Juhel!" dedi mavnacı.

Ve Juhel, mavnacının bu öğüdünü çok yerinde buldu.

Filika reisinin adı Jacopo Grappa'ydı. Ve şans kesinlikle Kâmil Paşa'nın mirasçılarından yanay-

* (İt.) Kader, takdiri ilahi.

dı; Jacopo Grappa Fransızca konuşamıyor olsa da söyleneni iyi kötü anlıyor ve başını gözünü yararak da olsa derdini anlatabiliyordu.

Yolcular başka bir bakımdan da şanslıydılar! Ekim ayındaydılar... havaların kötü gitmesi, denizin dalgalı, gökyüzünün kapalı olması için binlerce sebep varken durum hiç de böyle değildi. Soğuk hafiften ısınıyor olsa da hava yağışsızdı, rüzgâr karadan esiyordu; *Providenza* denize açıldığında muhteşem bir ay çıktı ve Sicilya dağlarını ışığa boğdu.

Jacopo Grappa'nın mürettebatı –manevraları uyum içinde yapan– beş kişiden ibaretti. Hafif tekne sakin bir denizde hızla yol alıyordu, deniz o kadar sakindi ki İbni Ömer bile deniz tutmasından şikâyetçi değildi. Hiç bu kadar olağanüstü bir deniz yolculuğu yapmamıştı.

Gece olaysız geçti ve ertesi gün şafak güzel bir günün habercisi olarak söktü.

Bu Pierre-Servan-Malo çok tuhaftı! Güvertede elleri cebinde, piposu ağzında son derece kayıtsız bir tavır takınarak yukarı aşağı dolaşıyordu. Onu böyle görmekle çok heyecanlanan Gildas Trégomain gözlerine inanamıyordu. Pruvada yerini almıştı. Énogate ve Juhel yan yanaydılar. Genç kadın bu yolculuğun keyfini yaşıyordu. Ah! Kocasının gittiği her yere onunla gidemez, uzun seferlerinde ona eşlik edemez miydi?

Zaman zaman Juhel dümenciye yaklaşıyor, tutulan yönü, yani *Providenza*'nın batıya doğru rotasında gidip gitmediğini kontrol ediyordu. Filikanın hızını göz önünde bulundurarak saat on bire doğru onca arzulanan yörede olacaklarını hesaplıyordu. Sonra, Énogate'ın yanına dönüyordu – bu

davranışı birkaç defa Gildas Trégomain tarafından uyarılmasına yol açtı:

"Karınla bu kadar ilgileneceğine biraz da işimize odaklan, Juhel!"

"Artık "işimiz" diyordu mavnacı! Ne büyük değişiklik! Ama bütün bunlar çocukların iyiliği için değil miydi?

"Karınla bu kadar ilgileneceğine biraz da işimize odaklan, Juhel!"

Saat onda görünürde hiçbir kara parçası yoktu. Gerçekten Akdeniz'in Sicilya ile Bône Burnu arasındaki bu kısmında Pantelleria'dan başka önemli bir adaya rastlayamazdınız. Ama aradıkları bir ada değil, adacıktı, minik bir adacık, açık denizden görülemeyecek bir adacık.

Bankerle noter Kaptan Antifer'e baktıkları zaman piposundan döne döne çıkan mavimtırak dumanların arasından onun çakmak çakmak gözlerinden ve kulaklarına varan ağzından başka bir şey görmüyorlardı!

Jacopo Grappa filikaya verilen rotadan hiçbir şey anlamıyordu. Yolcuları Tunus kıyılarına mı gidiyordu? Sonuçta çok da umurunda değildi. Batıya gitmek için ona iyi ödeme yapıyorlardı, o da dönmesini emretmedikleri sürece gidecekti.

"Hep batıya mı gideceğiz?..." diye sordu Juhel'e.

"Evet."

"Va bene!"

Ve devam ettiler.

Onu çeyrek geçe Juhel sekstantını eline alıp ilk ölçümü yaptı ve filikanın 37° 30′ kuzey enleminde ve 10° 33′ doğu boylamında bulunduğunu tespit etti.

O ölçüm yaparken Kaptan Antifer göz kırparak yan yan bakıyordu ona.

"Eee, Juhel?..."

"Doğru boylamdayız, amca, sadece birkaç mil güneye inmemiz gerekiyor!"

"Öyleyse, inelim, yeğenim, inelim!... Bana öyle geliyor ki asla yeterince inmeyeceğiz!"

Geçmişin, şimdinin ve geleceğin en olağanüstü Saint-Malolusunun dediklerinden tek kelime an-

---

(*İt.*) Tamam, pekâlâ.

layan beri gelsin!

Filika Pantelleria Adasına yanaşmak için dümeni sancak tarafına kırdı.

Gözlerini kısmış, dudaklarını sımsıkı yummuş ihtiyar reisin kafasında tahminler uçuşuyordu. Gildas Trégomain yakınında bulunduğundan ona alçak sesle bu yörede ne aradıklarını sormadan edemedi.

"Mendilimizi bu yörede kaybettik de!" diye cevap verdi normalde çok iyi huylu biri olmasına rağmen keyfi kaçmış olan mavnacı.

"*Va bene, signor!*"

On ikiye çeyrek kala hâlâ görünürde herhangi bir kaya yığını yoktu. Yine de *Providenza* dört numaralı adanın bulunduğu yerde olmalıydı...

Göz alabildiğine hiç... ama hiçbir şey yoktu!

Sancak tarafındaki çarmıktan Juhel direğin tepesine tırmandı. Burada ufka kadar olan on iki-on beş millik mesafeyi görebiliyordu...

Yok... hiçbir şey yoktu!

Güverteye indiğinde, Zambuco yanında noterle Juhel'e yaklaştı ve endişeli bir sesle:

"Dört numaralı ada?..." dedi.

"Görünürde yok!"

"Yaptığın hesabın doğruluğundan emin misin?..." diye sordu Kaptan Antifer alaycı bir tonla.

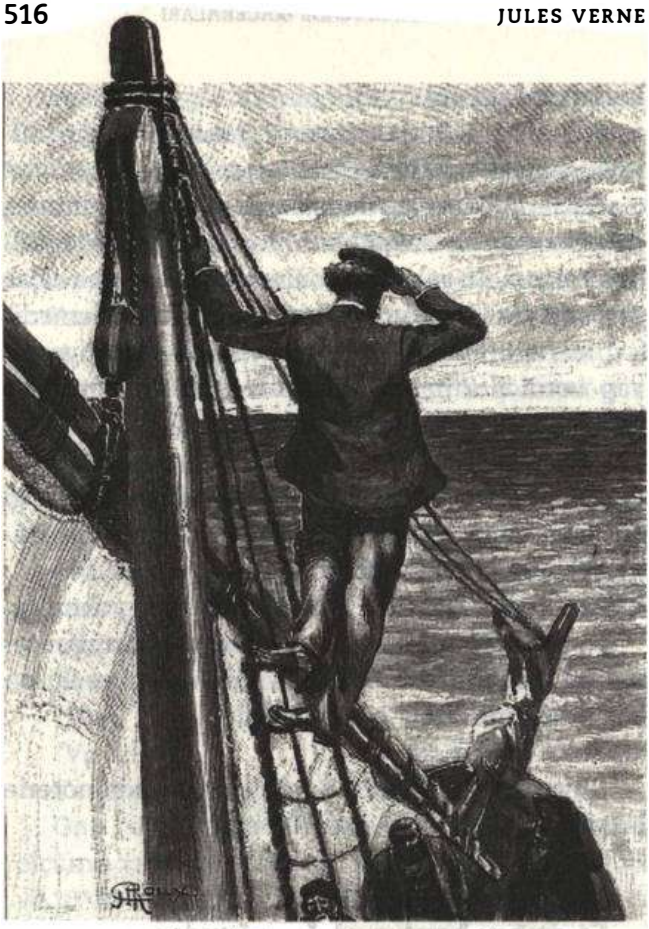
"Eminim, amca!"

"Öyleyse, yeğenim, artık gözlem yapamadığına inanmamız gerekiyor..."

Genç kaptan can evinden vurulmuş gibi oldu, yüzünün kızarmaya başladığını gören Énogate ondan sakin olmasını rica etti.

Müdahale etmesi gerektiğini düşünen Gildas Trégomain, yaşlı tekne reisine dönerek;

"Grappa?..." dedi.

Göz alabildiğine hiç... ama hiçbir şey yoktu!

"Buyrun, efendim."
"Biz küçük bir ada arıyoruz..."
"Si, signor."*
"Bu yörede bir adacık yok mu?..."
"Bir adacık?
"Evet."
"Bir ada diyorsunuz?..."

* (*İt.*) Evet, efendim.

"Bir adacık... sana bir adacık soruluyor!" diye tekrarladı omzunu silken Kaptan Antifer. "Anlıyor musun... güzel, küçük bir adacık... A...da...cık!... Hâlâ anlamadın mı?..."

"Baaşlayın, Ekselans! Aradınız şey bir adacık?..."

"Evet," dedi Gildas Trégomain. "Bir adacık var mı?..."

"Hayır, efendim."

"Yok mu?..."

"Hayır!... Ama eskiden bir tane vardı... onu gördüm, hatta üstüne bile çıktım!"

"Üstüne?..." diye tekrarladı mavnacı.

"Ama o yok oldu..."

"Yok mu oldu?..." diye haykırdı Juhel.

"Evet, efendim... otuz bir yıl oluyor... San Loucia!..."

"Adı neydi adacığın?..." diye sordu Gildas Trégomain ellerini birbirine kenetleyerek.

"Hey, mavnacı," diye bağırdı Kaptan Antifer, "bu, Julia Adacığı daha doğrusu adasıydı!"

Julia Adası!... Birden kafasının içi aydınlandı Juhel'in.

Evet! Doğru ya, Julia Adası ya da Ferdinandea ya da Hotham ya da Graham ya da Nerita –artık adına ne derseniz deyin– bu ada bu yerde 28 Haziran 1831'de ortaya çıkmıştı. Varlığından nasıl şüphe edilirdi? Bir deniz altı volkanik hareketinin sonucu olarak bu ada ortaya çıkarken Napolili Kaptan Corrao oradaydı. Prens Pignatelli yeni doğmuş bu adanın ortasındaki, bir havai fişek gibi sürekli ışık saçan sütunu görmüştü. Kaptan Irton'la Doktor John Davy bu olağanüstü olaya tanık olmuşlardı. Cüruf ve sıcak kumlarla kaplı ada iki ay içinde üzerinde

yürünebilir hale gelmişti. Burası volkanik bir hareketin su yüzüne çıkarttığı deniz dibiydi.

Sonra 1831'in Aralık ayında masif kayalık yeniden suya gömülmüş, ada kaybolmuş ve denizin bu kısmında adadan en ufak bir iz kalmamıştı.

İşte bu –bu çok kısa– zaman aralığında şanssızlık Kâmil Paşa'yla Kaptan Zô'yu Akdeniz'in bu yöresine getirmişti. Bilinmeyen bir ada arıyorlardı ve kader onları haziranda ortaya çıkıp aralıkta kaybolan bu adaya getirmişti! Ve şimdi bu değerli hazine denizin yüz metre derinlerinde yatıyordu!... Rahip Tyrcomel'in denize atmak istediği milyonlar kendiliğinden denizin dibini boylamıştı; artık onların yeryüzüne yayılmasından korkmaya gerek yoktu!...

Şunu da söylememiz gerekir ki Kaptan Antifer bunu biliyordu! Üç hafta önce Juhel ona dört numaralı adanın Sicilya ile Pantelleria arasında olduğunu söylediği anda söz konusu adanın Julia Adası olduğunu anlamıştı. Henüz kamarot olduğu dönemde sık sık bu yörede bulunmuştu, 1831'de meydana gelen bu doğa olayını, şu anda üç yüz ayak derinliğe batmış olan geçici bir adanın ortaya çıkışını ve batışını biliyordu. Hayatının en büyük öfke nöbetine kapıldıktan sonra kararını verdi ve Kâmil Paşa'nın hazinesinin peşine düşmekten vazgeçti. Gildas Trégomain'in baskısına boyun eğip yeni bir yolculuğun masraflarına razı olduysa, bunun nedeni özsaygısıydı; bu işte en çok aldatılan kişi olmak istememesiydi... Ve eğer banker Zambuco ile noter İbni Ömer'i Girgenti'ye çağırdıysa bunun nedeni onlara ikiyüzlülüklerinden dolayı hak ettikleri dersi vermek içindi...

Kaptan Antifer o zaman Maltalı bankerle Mısırlı notere dönerek;

"Evet!" diye bağırdı, "Milyonlar burada... ayaklarımızın altında, defineden payınızı almak istiyorsanız, suya dalmaktan başka yapacak bir şey yok!... Haydi, atla Zambuco!... Haydi, İbni Ömer!"

Bu iki adamın Kaptan Antifer'in sahte davetini kabul ettiklerine pişman oldukları bir an varsa bu an kesinlikle dik kafalı Saint-Malolunun define avına aynı açgözlülükle çıktığını unutarak onları alaylarıyla bunalttığı andı...

"Şimdi dümeni doğuya kırıyor ve yurdumuza dönüyoruz!" diye bağırdı Pierre-Servan-Malo.

"Mutlu mesut yaşayacağımız yurdumuza..." dedi Juhel.

"Hem de paşanın milyonları olmadan!" diye ilave etti Énogate.

"Eh... mademki vazgeçmek gerekiyor!" dedi Gildas Trégomain gülünç bir boyun eğişle.

Ama genç kaptan önce –sırf meraktan– bu yerde bir iskandil almak istedi...

Jacopo Grappa başını sallayarak emre uydu; halat üç yüz, üç yüz elli ayak salındığında kurşun ağırlık direngen bir kütleye çarptı...

Bu, Julia Adasıydı... Bu derinlikte kaybolmuş olan dört numaralı ada!

Juhel'in emriyle filika geri döndü. Rüzgâr karşıdan esiyordu, tekne bu yüzden limana dönebilmek için bütün gece zikzak çizerek ilerlemek zorunda kaldı – bu da bahtsız İbni Ömer'in son on sekiz saat boyunca deniz tutmasına maruz kalmasına neden oldu.

Providenza bu sonuçsuz keşif gezisinden sonra halat atıp Girgenti rıhtımına bağlandığında sabah hayli ilerlemişti.

Yolcular geminin yaşlı reisine veda edip ayrılacakları sırada adam Kaptan Antifer'e yaklaştı ve ona;

"Ekselans?..." dedi.

"Ne istiyorsun?..."

"Size söylemem gereken bir şey var..."

"Söyle... dostum... söyle..."

"Signor, bütün ümitler tükenmiş değil!.."

Pierre-Servan-Malo doğruldu; gözünün hırsla parıldadığı görülüyordu;

"Bütün ümit mi?..." diye sordu.

"Evet... Ekselans... Julia Adası bin sekiz yüz otuz bir yılının sonunda battı, ama..."

"Ama..."

"Bin sekiz yüz elliden beri yeniden yükseliyor..."

"Hava güzel olduğunda benim barometremin yükseldiği gibi!" diye haykırdı Kaptan Antifer kahkahalarla. "Ama ne yazık ki Julia Adası milyonlarla... bizim milyonlarımızla birlikte suyun üstüne çıktığında biz artık bu dünyada olmayacağız – hatta sen de, mavnacı, tabii eğer yüzlerce yıl yaşamazsan!..."

"Bu pek mümkün değil," diye karşılık verdi mavnacı.

İhtiyar denizcinin söyledikleri doğru görünüyordu. Julia Adası yavaş yavaş Akdeniz'in yüzeyine doğru yükseliyordu...

Birkaç yüzyıl sonra, Kaptan Antifer'in harikulade serüvenlerinin belki başka bir şekilde sona ermesi mümkün olabilecekti!

OLAĞANÜSTÜ YOLCULUKLAR 36

KAPTAN ANTİFER'İN HARİKULADE MACERALARI

1799'da Napoleon Bonaparte'nin Akka Kalesi kuşatmasından birkaç ay önceki bir savaşta ölümcül bir yara alan genç bir Türk askeri bir Fransız kaptan tarafından kurtarılır. Mısır'ın belki de en zengini olan bu genç asker, yani Kamil Paşa, açgözlü ailesinden ve ailesinin kışkırttığı Kavalalı Mehmed Ali Paşa'dan kaçırdığı mirasını bilinmeyen bir adaya gömer. Ancak kurtarıcısını unutmamıştır. Yıllar sonra, hazinenin saklı olduğu adanın enleminin belirtildiği mektubun mirasçısı gözüpek Saint-Malolu Pierre Antifer, yeğeni Juhel, dostu Gildas Trégomain'le birlikte hazinenin peşine düşer. Onlara, miras hükümlerinin yerine getirilmesiyle görevlendirilen İskenderiyeli noter İbni Ömer ve Kamil Paşa'nın mirasından mahrum ettiği yeğeni Murad'ın oğlu kötü niyetli Sauk da sahte bir kimlikle katılınca grup tamamlanmış olur...

OLAĞANÜSTÜ YOLCULUKLAR

1 Buzlar Sfenksi 2 Kaptan Grant'ın Çocukları 3 Karpatlar Şatosu 4 Arzın Merkezine Seyahat 5 Güzel Sarı Tuna 6 Seksen Günde Devri Âlem 7 Macellanya'da 8 Denizler Altında 20.000 Fersah 9 Balonla 5 Hafta 10 Yirminci Yüzyılda Paris 11 İnatçı Keraban 12 Begüm'ün Beş Yüz Milyonu 13 Mişel Strogof 14 Mathias Sandorf 15 Zacharius Usta 16 Dr. Ox'un Bir Fantezisi 17 Esrarlı Ada 18 Çin'de Bir Çinlinin Başına Gelenler 19 Buzlar Arasında Bir Kış 20 Bütün Öyküler 21 Yüzen Şehir 22 İki Yıl Okul Tatili 23 Dünyanın Ucundaki Fener 24 Güney Yıldızı 25 Chancellor 26 Yeşil Işın 27 Fatih Robur 28 Chanteleine Kontu 29 Robinsonlar Okulu 30 Dünyanın Hâkimi 31 Bayrağa Karşı 32 Meteor Avı 33 Kürkler Ülkesi 34 Üç Rus ve Üç İngilizin Güney Afrika Serüvenleri 35 On Beş Yaşında Bir Kaptan 36 Kaptan Antifer'in Harikulade Maceraları

alfakitap
www.alfakitap.com
9 786254 496318